

ПЕТЪР ДЪНОВ УЧИТЕЛЯ

УТРИННО СЛОВО
(1934 - 1935)

Учение и работа

Издателство
Бяло Братство

ПЕТЪР ДЪНОВ УЧИТЕЛЯ

УТРИННО СЛОВО
(1934 - 1935)

Учение
и работа

ПЕТЪР ДЪНОВ УЧИТЕЛЯ

УТРИННО СЛОВО
(1934 - 1935)

*Поредицата Утринно слово на Издателство „БЯЛО БРАТСТВО“
ще представи в многотомно издание утринните беседи
на Учителя Петър Дънов в тяхната хронологична
последователност: от 1930 до 1944 година. Оформянето
на томове в частта им, касаеща обема на отделните
книжки, не повтаря оформянето от предишните издания.
Многотомникът ще даде възможност на читателя
да се запознае с вълнуващите проповеди на Учителя,
които съпътстват лекциите от класовете на Школата и
вдъхновено допълват окултното знание, предадено в нея.*

*Настоящото издание включва беседи, публикувани в
сборниците:*

*УЧЕНИЕ И РАБОТА,
утринни слова, София, 1939*

*ЦЕННАТА ДУМА,
утринни слова, София, 1941*

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Учение и работа, 23.09.1934	7
2. Послушание, 30.09.1934.....	18
3. Посвещение в живота, 7.10.1934.....	29
4. Каин и Авел, 14.10.1934	43
5. Тънкият конец, 11.11.1934	57
6. Езикът на дъгата, 18.11.1934.....	65
7. Петте постижения, 25.11.1934	79
8. Доброто име, 2.12.1934.....	91
9. Абсолютната и относителната реалност, 9.12.1934.....	107
10. В Ниневия, 16.12.1934.....	127
11. Правият път, 6.01.1935	147
12. Причинният свят, 13.01.1935.....	163
13. Товарене и разтоварване, 20.01.1935	181
14. Подмладяване, 27.01.1935	196
15. Ценната дума, 3.02.1935	213
16. Отдалечаване и приближаване, 10.02.1935	225
17. Път към Любовта, 17.02.1935	234
18. Съучастници в богатата, 24.02.1935	251
19. Насилия под Слънцето, 3.03.1935.....	268
20. Най-голямото изкуство, 10.03.1935	279
21. Добрият живот, 17.03.1935.....	291
22. Двете добродетели, 24.03.1935.....	301
23. Придобиване и задържане, 31.03.1935.....	314
24. Два метода, 7.04.1935.....	328
25. Естествени прояви на Любовта, 14.04.1935.....	338
26. Трите степени, 21.04.1935.....	351
27. Трите врати, 28.04.1935	363

28. Четирите елемента, 5.05.1935	378
29. Правото на Любовта, 12.05.1935	387
30. Възходящият път, 26.05.1935.....	397
31. Тонът <i>фа</i> , 2.06.1935	406
32. Път към разумността, 9.06.1935	416
33. Плащане на дългове, 16.06.1935	425
34. Човек и природа, 23.06.1935	432
35. Начало и край, 30.06.1935.....	442
36. Към мене, 7.07.1935.....	449
37. Слово и живот, 14.07.1935.....	456
38. Любов и служение, 21.07.1935.....	466
39. Положителни качества, 28.07.1935.....	473
40. Божественият план, 8.09.1935	480
41. Скъпоценното камъче, 15.09.1935	487

Приложение

Речник на остарели и чужди думи	519
Обяснителни бележки.....	522

УЧЕНИЕ И РАБОТА

Като изучаваме живота, ние виждаме две забележителни неща: едните са обикновени, а другите – извънредни. В обикновените неща всички хора си приличат, в тези неща съществува голямо еднообразие. Например хората ядат, пият, дишат, говорят, почиват по един и същи начин; пък и като умират, пак виждаме някакво еднообразие. Умрелите хора си приличат – те са кротки, на никого лоша, обидна дума не казват. Обаче има нещо неприятно в умрелите хора – те миришат; телата им се разлагат и започват да миришат лошо. Човек умира поради прекъсване на връзката си с Първата Причина на нещата. Когато животът на човека не е в съгласие с Божествения, виждаме, че смъртта неизбежно го следва. Отнемете ли достъпа на въздуха до човека, той непременно ще умре; държите ли го дълго време без вода и без хляб, той непременно ще умре. Следователно човек умира, когато се прекъсва връзката му с живота. Що се отнася до извънредните работи, там съществува голямо разнообразие, затова казваме, че обикновените работи са човешки, а извънредните – Божествени.

Често хората скърбят, страдат, смущават се вътрешно, без да знаят дълбоката причина за това. Щом няма видима, външна причина за скръбта им, тогава причината е вътрешна и се дължи на факта, че между Бога и човешките души има някакво препятствие. Това препятствие не позволява да става правилна обмяна. „Какво трябва да направим, за да възстановим връзката си с Първата Причина?“ Махнете препятствието от пътя си. „Можем ли ние сами да го махнем?“ Както сами сте го сложили, така и сами можете да го махнете. Ако друг някой беше поставил препятствието на пътя ви, мъчно бихте могли да го махнете. Като поставя известно препятствие на пътя си, човек

не подозира какви последствия могат да се родят. Щом лошите последствия почнат да се явяват едно след друго, човек скърби, страда, но нито знае кой е виновник за страданието му, нито знае къде се крие причината за тези страдания. Откак светът съществува, човек все е страдал; и до днес още той страда, но все пак се замисля върху делата си. За да избегнат страданията, хората мислят какво говорят, как постъпват и т.н. Днес те са по-умни, отколкото са били в миналото. Един ден, когато поумнеят още повече, те няма да страдат. Ако и тогава страдат, поне ще разбират смисъла на страданията, ще знаят причините и ще ги използват разумно.

Много от страданията на хората не са предвидени в Божествения план, те сами си ги причиняват. Тези страдания именно могат да се избегнат. Например някой се влюбва в парите си и трепери за тях като за нещо свещено, без което не може да живее. Откраднат ли парите му, той страда, мъчи се, дохожда до отчаяние. Да се влюби човек в златото, това представлява особен род престъпление. Златото нито се яде, нито се посажда. И то има своя цена, но тя е повече външна, отколкото вътрешна. В този смисъл човек трябва да разбере вътрешната цена, вътрешната стойност на златото. Иначе гледа ли на него само като на материално богатство, което може да го ползва на физическия свят, човек неизбежно ще се спъне. На физическия свят човек може да се ползва от златото, но влезе ли с него в духовния свят, цената му съвършено пада – там искат от човека вътрешно злато. Тогава защо е това богатство, което може да ви причини ред страдания и спънки? Това не значи, че човек не трябва да бъде богат. Бъдете богати, стремете се към богатство, но към истинското богатство, което нито ръжда разяжда, нито молец го напада. Днес хората си служат повече с книжни пари, които един ден могат да се обезценят. Ако сте богати, бъдете богати със звонкови пари, с чисто злато.

Каква е стойността на книжните пари? Преди войната още един българин внесъл в Българската народна банка една сума от 600 000 германски марки. По това време гер-

манската марка имала цена. Той си мислел, че бил осигурен вече за цял живот. Какво станало впоследствие? След Всеобщата война¹ германската марка спадна толкова много, че сумата 600 000 лв. се равняваше на по-малко от десет стотинки български пари. Този господин получил писмо от банката да се яви и получи вложената от него сума, защото нямало смисъл за такава малка сума да държат отделна партида в книгата си. Като се явил да получи вложената сума, той трябвало да внесе още някаква сума, за да допълни стойността на десетте български стотинки. Какво може да направи днес човек с десет стотинки? Докато мисли, че се е осигурил, човек често се изненадва от живота и вижда, че това, на което е разчитал, се е обезценило. По това време един обяд в Германия е струвал милиарди германски марки. Най-после германците видяха, че с цената на своята марка не могат да постигнат нищо, и започнаха постепенно да повдигат стойността ѝ.

Съвременните хора се намират почти при същото илюзорно положение в живота си, при каквото и държавите – във финансово отношение. Днес те разчитат на парите, на здравето си, на знанието си, на силата си, но един ден ще видят, че всичко това се е обезценило – не струва даже и десет стотинки. Лягат здрави и читави, но на сутринта стават болни; лягат богати, силни, на сутринта стават сиромаси, слаби. Защо? Тяхната монета е спаднала. На какво се дължат тези неща? Вързали са ги материално. Приятелите им, с които са яли и пили в миналото, днес идват със своите полици, искат да им се плати. Докато не им се плати или докато не обещаят, че ще им платят, те няма да ги пуснат. Христос лесно се справяше с тези същества, Той лесно ги пъдеше навън. От духовно гледище всички болести, спънки и мъчнотии в човешкия живот се дължат на нисши, ненапреднали същества, които влизат в човека и го връзват по различни начини. Така те му създават ред препятствия, от които мъчно може да се освободи. Това поддържат и съвременните учени. Те казват, че болестите се дължат на различни микроскопични, нисши същества – микробите, които влизат в човешкия организъм и го разрушават.

Съвременните хора често изпадат в положението на онзи колар, който бил изигран от един млад, 19-годишен момък. Коларят отивал в града. По пътя го настигнал младият момък и го помолил да се качи на колата му, защото имал някаква бърза работа в града. Коларят се съгласил и момъкът се качил на колата. По едно време коларят спрял конете, слязъл от колата и казал на момъка: „Дръж гема на конете! Ще се отбия на това ханче, да свърша една работа“. Момъкът взел гема в ръцете си, ударил конете с камшика и започнал силно да препуска. Като свършил работата си, коларят видял, че колата му не била на мястото си, и останал изненадан: пред ханчето ги нямало нито колата, нито момъка. Няколко часа подред трябвало коларят да бяга, за да стигне колата си. Какво показва този пример? Младият, но лош момък представлява лошите мисли, чувства и желания в човека. Не давайте гема на вашия кон, т.е. на вашия ум, в ръцете на лошите мисли и чувства, защото в момента, когато вие се отбиете от пътя си, те ще ударят коня ви и ще избягат. И след това дни, месеци, а понякога и години наред трябва да тичате след колата си, за да освободите ума си от ръцете на младите злосторници. Като се намерите пред мъчности и несгоди, вие се оплаквате от живота си, намирате, че е тежък, лош. За да бъде животът ви добър, вие трябва да бъдете умни. Умният човек всякога изпълнява Волята Божия, вследствие на което разбира кое е добро и кое – лошо, кое е положително и кое – отрицателно. За умния човек животът и на Земята, и на Небето е добър.

В първа глава на *Битие* е писано за създаването на света. Много трябва да учи човек, за да разбере вътрешния смисъл на тази глава. Разбере ли *Битие*, човек ще дойде до онази абсолютна вяра, с помощта на която може да съгради своя живот, т.е. да го преустрои. Старият живот е отживял вече времето си. Казано е в Писанието: „Старото небе и старата земя преминават. Аз ще създам ново небе и нова земя“. Човек трябва да бъде готов да живее в новата земя и в новото небе. Какво представляват старото небе и старата земя? Те могат да се уподобят на стари, овехтели

дрехи, закърпени с безброй кръпки, но повече не могат да се кърпят – не издържат. Какво трябва да прави човек със старите си дрехи? Той трябва да ги хвърли, да си купи нови дрехи и да се облече с тях. Нови, светли дни пристигат. Те изискват нови, чисти дрехи, нова, светла премяна. Новите дрехи представляват новото небе и новата земя, които сега се градят. Изгорете старите дрехи и с нови се облечете! Нито своите стари дрехи носете, нито чужди стари дрехи обличайте. Старите дрехи, както и дрехите на болни хора, слагайте в огъня. Ако искате шивач да ви шие дрехи, той трябва да бъде добър, здрав човек; ако купувате хляб, търсете добър, здрав фурнаджия. Каквата работа и да вършат, болните хора предават своите болезнени състояния на всеки, който се докосне до това, което те са направили.

Следователно с каквата работа и да се заеме, човек трябва да я върши с любов, с вяра, с вътрешно разположение. Без вяра и без любов нищо не се постига. Дом, общество, държава, съградени без вяра и без любов, не устояват. Живее ли без вяра и без любов, човек всякога ще страда: ще става и ще ляга, ще яде и ще пие, но работите му ще бъдат неуспешни. Искаш ли да разрешиш въпросите си правилно, внеси Любовта в душата си; живееш ли в безлюбие, от ден на ден ще се проваляш. Какво представлява безлюбието и какво – Любовта? Градина, посадена с доброкачествени плодни дървета, с богата, добре разработена почва, но поставена на безводно място, представлява човекът, в сърцето и в душата на когото няма Любов. Този човек живее в безлюбие. Пуснете ли вода в същата градина, в скоро време тя се превръща в рай: цветя цъфтят и разнасят благоуханието си, плодове зреят и птички весело пеят. Това е човек, в душата на когото Любовта царува. Водата е Любовта, която всичко полива, а сушата е безлюбието. Вярата пък представлява път, канал, по който водата тече. Затова е казано, че с вяра всичко се постига: където е вярата, там идват благата. Вярата усилва ума. Човек може да изучава само онова, в което вярва; всяко нещо, в което човек не вярва, нито може да го изучава, нито може да го направи.

Всичко, което човек е постигнал в живота си, се дължи на неговата вяра. Всички изобретения на великите, на учените хора се дължат на тяхната вяра. Който вярва, той ще бъде здрав; който не вярва, той не може да се лекува, вследствие на което и болестта му ще го следва. Не може да има вяра онзи, който няма връзка с Бога. Вярата е връзка между Бога и човешката душа. Както чрез очите човек възприема светлината, чрез ушите – звука, чрез устата – храната, така и чрез вярата той свързва душата си с Бога. Изгуби ли вярата си, той прекъсва връзката си с Бога. Щом тази връзка се прекъсне, човек е изложен на неуспехи, на мъчнотии и на страдания. И тъй, вярата е потребна на човека, за да се справя с всички противоречия и да превъзмогва страданията и мъчнотиите в живота си. Имаш ли вяра, скръбта ти ще се махне, болката ти ще престане, сиромашията ти ще изчезне. С вяра човек всичко може да постигне. Вярата е път на Любовта; с други думи казано: Любовта идва по пътя на вярата. Наистина, когато някой добър приятел дойде в дома ви, вие трябва да му направите път. Когато някой цар посети една държава, всички нейни поданици му оказват добър прием.

Следователно иска ли човек да дойде Любовта в него, той първо трябва да има вяра, т.е. да приготви пътя, по който Любовта ще дойде. Щом Любовта дойде, с нея заедно идват и богатата. Живот без блага е като земя без вода. Исква ли човек да придобие Любовта, той трябва да има силна вяра. Силната вяра, силните желания правят човек силен. Да бъде човек силен, това не значи да се налага на другите. Силен човек е онзи, който може да заповядва на себе си, да се справя със своите вътрешни противоречия и да върви напред. Силен човек е онзи, който организира своите енергии и ги отправя в посока, която всякога го повдига и помага за растенето му. „Ама ние сме слаби хора.“ От вас зависи да бъдете силни, да изработите в себе си онзи път, по който Любовта ще дойде. Дълъг е този път, но приятен. Като живее 120 години на Земята, човек сам ще види какъв път си е изработил, през къде е минал и какви усилия е правил. Малцина са изминали този

път. Тъй както хората някога са вървели и вървят, те са били изложени на големи падания и ставания, на големи клатушкания. Защо? Вечер са пътували. Човек трябва да пътува през деня, когато Слънцето грее, за да види колко красив е пътят, по който човешката душа минава.

Като четете първата глава на *Битие*, в която се говори за създаването на света, там можете да видите пътя, през който човешката душа трябва да мине. Този път е път на зазоряване, защото човек минава от тъмнина в светлина, от смърт в живот. Смъртта е тъмнина, нощ, а животът – светлина, ден. Човек трябва да излезе вече от тъмнината, от нощта на живота, където никой не може да работи. Нощта не е плодородна, а смъртта не носи никакво щастие.

Сега, за да успявате в живота си, вие трябва да се спирате само върху ония неща, които са потребни. Непотребните слагайте настрана. От какво се нуждае гладният? От хляб. Като му дадат хляб, той първо го поглежда да не е мухлясал. Щом се убеди, че хлябът е пресен, той веднага започва да яде. Речете ли да му държите лекция за произхода на житото, за неговото растене, отглеждане, смилане на мелницата, гладният ще каже: „Моля ви се, дайте ми парче хляб, защото съм гладен“. Щом се нахрани, той ще каже: „Сега вече можете да ми говорите за произхода и развитието на житото“. Не е гладен онзи, който се интересува от въпроса за растенето на житото, за смилането му в брашно, за начина, по който се меси хляб, и т.н. По същия начин мнозина от вас искат да знаят, като умрат, къде ще отидат, как ще ги посрещнат и т.н. От вас зависи къде ще отидете след смъртта си, как ще ви посрещнат и т.н. За вас е важно да учите. Ако учите, ще отидете на добро място и добре ще ви посрещнат. Не учите ли, нищо добро не ви чака нито на Земята, нито на Небето. Ако работите, навсякъде ще ви приемат добре, ако имате вяра, каквото желаете, ще постигнете.

Събрали се неколцина вярващи – католик, евангелист, православен, мохамеданин, будист, еврейин – и започнали да спорят помежду си кой има най-право верую и кой ще заеме първо място около престола на Бога. Слу-

чило се, че пръв умрял католикът. Той веднага се запътил към райската врата и похлопал. „Кой е там?“ „Аз съм едичкой си католик, ида да заема първото място, което ми е определено заради правотата на моето верую.“ „Тук няма никакви католици, нито пък е определено първо място за някакъв католик. Слезте на Земята, там съществуват деления според вярата на хората, тук никакви деления не съществуват. Тук има само Синове Божии, които обичат Бога и Го признават за свой Баща. Имената и службите, които хората носят на Земята, ни най-малко не определят техните места на Небето.“ След католика се изредили и останалите вярващи, които спорили на Земята по въпроса кой ще заеме първото място на Небето, но всички получили един и същи отговор.

Следователно докато човек мисли, че като християнин, будист или мохамеданин ще влезе направо в Небето и ще заеме първо място, той е на крив път. Има ли такава мисъл в главата си, веднага ще го върнат назад, ще му кажат, че има още много да учи. Ако не знае да пее, както трябва, пак ще го върнат на Земята. Не правят ли същото и в училищата на Земята? Ако ученикът не е свършил четирите отделения, не го приемат в прогимназия; ако не е свършил прогимназия, не го приемат в гимназия; и най-после, ако не е свършил гимназия, не го приемат в университет. Ако за ученика на Земята е мъчно да минава от по-долно училище в по-горно, колко по-мъчно е за човека да мине от Земята направо в Небето. Колкото е възможно болна мома на смъртно легло да се ожени и да създаде дом, толкова е мъчно човек да влезе в Небето, между светлите и възвишени същества. Само здравата мома може да се ожени и да създаде дом, само умният, работливият човек може да стане виден, да се прочуе в света. За да дойдете до това положение, вие трябва непрекъснато да учите. Започнете като малките деца, от азбуката, и непрекъснато се упражнявайте. Започнете от буквата *а* като начало на новия, на най-малкия живот. Като научите буквата *а*, ще отидете към втората буква – *б*, с която Бог е започнал създаването на света. Без азбука човек не може нито да пише,

нито да чете. Щом не може да пише и да чете, човек се лишава от възможността да влезе във връзка с разумните и добри същества. Всяка дума в езика е отделна буква в азбуката. Чрез думите човек изказва своите мисли и чувства и по този начин влиза във връзка и разбирателство с окръжаващите. Всяка мисъл, всяко чувство оказват известно влияние както върху самия човек, така и върху ближните му. Ако пипнете пулса на добрия и на лошия човек, ще видите, че те коренно се различават. Пулсът на добрия човек бие по един начин, а на лошия – по друг начин. Изобщо добрият и лошият човек се различават по много неща: по температурата на тялото си, по миризмата си и т.н. От добрия човек се разнася такава миризма, каквато най-ароматичните цветя отделят от себе си.

И тъй, за да постигне желанията си, човек се нуждае от вяра. Приложете вярата в живота си, за да видите какви резултати ще имате. „Не може ли да се живее без вяра?“ Да живеете без вяра, това значи да сте лишени от светлина. Колкото и да е богат един замък, вие не можете да се ползвате от него, докато кепенците на прозорците му са затворени. Отворят ли се кепенците на този замък, вие виждате всичко около себе си и се радвате на красотата му. Големи богатства се крият в човешкия ум и в човешкото сърце, но човек може да ги види само чрез вярата. Днес, при големите богатства, които Бог е вложил в човека, последният ходи като просяк тук-там, да иска нещо. Човек има цял чувал брашно в дома си, но като не знае как да го замеси, той ходи от къща на къща да му дадат парче хляб. Вземи вода и малко квас, разбъркай ги, сложи брашното вътре, замеси всичко и ще направиш хляб. Съвременните хора сами могат да си правят хляб, баници, различни сложни ястия, но вярата си не могат да приложат. Според мене няма по-лесно нещо от това, да приложи човек вярата си.

Ще приведа един пример от живота, да видите какво значи човек да вярва. Като виждал страданията на хората, един английски лорд си поставил за цел да направи опит, за да види коя е причината за страданията им. Опитът му

се състоял в следното: той дал едно обявление във вестника, че прощава дълговете на всички свои длъжници, които възлизали на 500 души. Същевременно той определил деня и часа, когато иска да се срещне с тях в дома си. Като прочели обявлението по вестниците, длъжниците на лорда си казали: „Нашият кредитор е намислил да ни устрои някаква примка. Като ни събере в дома си, той ще ни застави по някакъв начин да се издължим“. В определения ден те се събрали пред къщата на своя кредитор и започнали да разискват върху въпроса защо ги вика кредиторът им и трябва ли да влязат при него. Обаче един от длъжниците на лорда – беден, окъсан човек, дошъл до неговата къща и не се спрял да разисква заедно с другите защо го викат, трябва ли да влезе вътре, или не, но направо влязъл в дома на лорда и похлопал на вратата. „Какво обичате?“ „Дойдох при вас като ваш длъжник.“ „Къде са другите?“ „Вън.“ Значи от 500 души само един е повярвал, че лордът е готов да прости дълговете им.

Днес всички хора като длъжниците на лорда стоят пред вратата на Бога и философстват върху въпроса защо Бог ги е повикал при Себе Си и трябва ли да влязат при Него, или не трябва. Дойдете ли до вратата на Бога, всякаква философия трябва да остане настрана. Влезте при Бога с всичката си вяра към Него! Щом влезе при Бога, човек ще се освободи от товара, който от векове носи на себе си. Освободи ли се от своя товар, животът му ще се осмисли.

Сега ще се върна към примера за лорда и бедния му длъжник. Като влязъл при лорда, длъжникът се поклонил учтиво и чакал какво ще му кажат. Лордът му казал, че прощава всичките му задължения, като същевременно му дава възнаграждение още толкова, колкото е дългът му: „Иди сега у дома си и живея спокойно, според Божиите закони“. Останалите длъжници, като разбрали как е постъпил лордът с бедния и окъсан длъжник, съжалявали за своето недоверие към лорда, но било вече късно. Днес всички хора стоят пред прага на Божието царство и се колебаят да влязат ли, или не. Дяволът обаче ги съветва да

не влизат, той им казва: „Млади сте още, не е време да влизате там. Вие трябва да си поживеете, да се порадвате на свободата си“. Оттук произлиза твърдението на хората, че младият трябва да си поживее, а старият – да си почива. „Кой ще работи тогава?“ Не: и млади, и възрастни, и стари – всички трябва да работят. Досега хората само са се мъчили и трудили, те още не са работили. Няма по-приятно нещо в живота от работата. Според мен младият трябва да придобива вяра, възрастният – да работи, а старият – да учи. Сегашните хора не успяват в живота си, защото са разбъркали местата на всички неща. Дали сте млади, възрастни или стари, щом мине през ума ви някаква Божествена мисъл, приемоте я и я реализирайте. Тя е подобна на плод. А всеки плод узрява само когато се постави на мястото си.

И тъй, младите да вярват, възрастните да работят, а старите да учат. Като живеят по този начин, хората ще напредват, ще се разбират помежду си и ще се обичат. Само при това положение човек ще може да разбере, че има един Господ в света, един Спасител – Любовта, и един Учител – Мъдростта. Новото учение изисква от всички да придобиете вяра и да следвате пътя на Любовта без никакво колебание, без никакво съмнение.

23 септември 1934 г., гр. Русе

ПОСЛУШАНИЕ

Сега ще прочета втора глава от *Битие*.

Като четете тази глава, вие се връщате към далечното минало, когато Господ е създавал света и човека. Първият човек е бил дете, от което се е искало само послушание. Бог е поставил човека в Рая, където е имало четири реки. Тези четири реки представляват четирите посоки на света: изток, запад, север и юг. Изток представлява правдата, север – истината, юг – доброто, а запад – послушанието. Тия реки имат смисъл само при това уподобяване. Ако човек и до днес още страда, това се дължи именно на непослушанието. Заради непослушанието е трябвало той да напусне Рая и да отиде в света, където го очаквали страдания и мъчности. Една малка причина е създала големи последствия. Наистина, ние виждаме, че малките причини произвеждат големи нещастия.

Това, което някога е станало в Рая с първите човеци, става и днес в света. Всички хора са били в Рая и са излезли оттам поради непослушанието си. Като се намерят пред страдания и изпитания, хората се запитват какво трябва да правят, за да се освободят от тях. Много просто! Като слушат, хората лесно ще се справят със страданията си. „Защо е необходимо послушанието за човека?“ За да не му се случи някое нещастие. Какво трябва да прави човек, когато върви по улиците на някой шумен, голям град? Той трябва да отваря очите и ушите си на четири, да вижда и да чува откъде се задава автомобил, трамвай или файтон, за да не пресече пътя му, да не пострада по някакъв начин. Не чува ли добре, човек може да се натъкне на ред нещастия. Същото може да се каже и за Божествените пътища и закони. Който не познава законите и пътищата на Божествения свят, той ще се натъкне на ред противоречия, нещастия и страдания. Това се дължи на човешки-

те слабости. Мнозина мислят, че като се помолят сутрин, т.е. като направят една кратка молитва, или като направят едно малко добро, те са изпълнили задължението си за цял ден. Не, човек трябва да бъде в постоянен контакт с Бога, непрекъснато да слуша заповедите Му и да ги изпълнява. Да бъде човек в постоянен контакт с Бога, това значи да се ползва от Неговата светлина, за да вижда къде върви. Където и да тръгне, по който път и да върви, човек трябва постоянно да бъде буден, бързо да отваря и затваря очите и ушите си, да вижда и да чува какво става около него. Дали ще бъде с отворени или затворени очи и уши, човек трябва да обръща внимание на три неща в живота си: първо, да гледа да не се спъва; второ, да пази това, което има; трето, да поддържа условията за развиване на това, което Природата е вложила в него.

И тъй, непослушанието създава лошите прояви на плътта: блудодеяние, ревност, убийства и т.н. Тези неща не могат да наследят Царството Божие. А плодовете на Духа са любов, радост, мир, дълготърпение, кротост, въздържание и др. Който е развил тези добродетели в себе си, той се е удостоил с плодовете на Духа. Да разполага човек с тези добродетели, това значи да разбира как да ги проявява за всеки даден момент. Например при различни случаи в живота Любовта се проявява по различни начини. Изкуство е да знае човек кога как да проявява своите добродетели. Който е придобил това изкуство, той не се тревожи, не се безпокои, не е нервен. Дали някой му дължи, той не се смущава от това. Той никого не съди, от никого нищо не иска. Той знае, че няма напълно изправен човек в задълженията си. Ако някой е изправен в едно отношение, в друго отношение може да не е изправен. Днес хората не изпълняват задълженията си, както трябва, но въпреки това Законът не ги държи строго. Обаче ще дойде ден, когато Законът ще ги държи отговорни за най-малкото задължение. Той ще ги държи отговорни не само пред хората, но и пред животните и растенията. Какъвто и плод да изяде, човек трябва да посади семката му в земята, да ѝ даде условия отново да поникне. Не посади ли семката

му, законът ще го държи отговорен. Днес от всички хора се изисква вътрешно, мистично разбиране на живота. Така както съвременните хора разбират религията, те се забавляват – това не е религия, но забавление. Религията има своя вътрешна, мистична страна, която трябва да се разбере и проучи. Слушате някой проповедник да говори на слушателите си нещо от Стария или Новия Завет, но виждате, че той сам не е разбрал дълбокия смисъл на това, което проповядва, вследствие на което не може да го приложи. Един свещеник или проповедник развива пред слушателите си стиха от Евангелието, изказан от Христа: „Който има две ризи, да даде една от тях на ближния си“. Свещеникът развивал този стих пред своите пасоми, а същевременно сам се чудел как е възможно човек да има само две ризи и едната от тях да даде на ближния си.

Един неделен ден свещеникът държал беседа на слушателите си върху даването. За тази цел той цитирал горния стих от Евангелието. Попадията слушала проповедта на мъжа си и се върнала у дома си доволна, че е разбрала и чула нещо хубаво. В това време на пътната врата потропал един беден и окъсан просяк. Като го видяла, попадията се съжалила над него и си казала: „Ще дам на този просяк една от ризите на мъжа си. Той говори днес в църквата, че Христос е казал да мислим за бедните. Дядо поп има две нови ризи, затова ще дам едната на просяка“. Както намислила, така и направила. Като се върнал от църква, попът потърсил ризата си, за да се преоблече. „Попади-йо, къде е новата ми риза?“ „Дадох я на един гол беден просяк. Спомних си проповедта, която ти днес говори в църквата, и реших да я приложам.“ „Не си постъпила добре. Това, което говорих, се отнася за другите хора, но не и за нас. Попската риза не трябва да се дава на никого“.

Като четат Евангелието, мнозина казват, че ако човек иска да изпълнява Волята Божия, работите му съвсем ще се объркат. Не, да изпълнява човек Волята Божия, както трябва, това значи да оправи всичките си работи. Хората не са готови да изпълняват Волята Божия, защото сърцата и умовете им са препълнени, т.е. обременени от тежести-

те на живота. Те се намират в положението на ония девет души, които яли чорба с една обща лъжица, от общ съд. Лъжицата минавала от уста в уста толкова бързо, че като минал един заек край тях, никой не могъл да се обади: устата на всички била пълна, всички били заети със сърбане на чорбата. Такова е положението и на съвременните хора. Те не могат да се молят на Бога, не могат да изпълняват Волята Му, защото устата им е пълна, т.е. сърцата и умовете им са обременени. За да изпълняват Волята Божия, те трябва да се освободят от бремето на своето сърце и на своя ум. „Как трябва да се моли човек, как трябва да изпълнява Волята Божия?“ Ако е екскурзиант, той трябва да сложи раницата си настрани и така да влезе в църквата. Ако е войник, той трябва да остави пушката и сабята си вън и тогава да влезе в църквата; ако е семеен, той трябва да забрави грижите за семейството си; ако е учен, той трябва да освободи главата си от всички формули.

Раницата на туриста, пушката на войника, задължението към семейството, формулите на учения – това са страднически работи, които отдалечават човека от правия път. Това е неразбиране на живота. Зеделецът става рано сутрин и без да се помоли, без да се измие даже, бърза на нивата, час по-скоро да я изоре и посее. Каква полза от бързането, ако след като я е изорал и посял навреме, завали дъжд и град, който ще очука житото до основа? Каква полза от това бързане, ако Бог не изпрати дъжд да полее нивата и градината на зеделеца? Какво показва това? Това показва, че всеки труд, малък или голям, е на мястото си, когато Бог го благославя; не е ли благословен, той не е на мястото си. Истински труд, истинска работа е тази, която е благословена от Бога. Следователно малко работи, но работата ти трябва да е благословена. В такъв случай малкото, но благословена работа, дава толкова, колкото многото. Такова е отношението между огъня и кибритената клечка: цяла лопата огън или само една клечка кибрит произвеждат еднакви резултати. При Божието благословение и малкият, и големият труд дават еднакви резултати.

Сега ще се спра върху мисълта за работата и почивката. Човек може да почива само тогава, когато е работил. Почивката следва работата – без работа няма почивка. И в Библията се казва, че Бог си починал след шестдневната работа. „И видя Бог, че всичко, което направи, беше добро.“ Следователно истинска почивка подразбира добро завършване на работата. Неестественият живот обаче уморява човека: след такъв живот, колкото и да иска да си почине, човек всякога ще бъде уморен. Какво представляват греховете и неестественият живот? Цигански тръни. Страшно е да ходи човек бос по цигански тръни. Опитал ли веднъж бодилите на тия тръни, човек непременно ще търси гладкия, чистия път. Но за да може свободно да върви по този път, той трябва да се спре, да извади бодилите от краката си, да почине малко, докато раните му заздравеят, и тогава да тръгне по чистия път. Сегашните хора ходят повече боси, вследствие на което краката им са набити и избодени. Видите ли човек, на когото краката са наранени и избодени, ще знаете, че той е вървял бос. Този човек постоянно се оплаква от тръните, т.е. от греховете, които е направил. Иска ли да бъде добър, праведен, човек трябва да бъде обут!

Казано е за Адам и Ева, че били голи в Рая. Тяхната голота ни най-малко не подразбира греховност. Те били добри, но поради непослушание към заповедта, дадена им от Бога, трябвало да напуснат Рая и да отидат в света, където ги чакали големи страдания и нещастия. За да издържат на външните сурови условия, Бог ги облякъл с кожени дрехи. Тъй щото, докато първият човек е живял в Рая, той бил външно гол, а вътрешно облечен. Като излязъл от Рая, той бил външно облечен, а вътрешно гол. Вътрешната голота подразбира греховността на човека. За да бъде облечен външно и вътрешно, човек трябва да води чист и свят живот, да слуша и да изпълнява това, което Духът отвътре му говори. Като живее по този начин, той ще завърши успешно работата, която е започнал. Човек може цял живот да е работил добре, а накрая да развали работата си. Има майки, които цял живот се трудят и ра-

ботят, а накрая нямат никакви придобивки. Защо? Проявили са някакво непослушание към Духа. Това се случва не само с майките, но и със земеделци, учени, музиканти, поети и т.н. Някой човек е живял цели 20 години добър, духовен живот, но след това се е отклонил от пътя си и се е чудел какво е станало с него, че е изгубил всичко. Много просто: по невнимание той е чукнал някъде стоманата си, водата се изляла, вследствие на което е чувствал голяма празнота в живота си. Кой е виновен за това? Той сам. Следователно ако доброто, възвишеното не може да остане в сърцето на човека, а светлите и възвишени мисли – в ума му, той сам е виновен за това. Оттук вадим следното заключение: никой човек не може да забогатее, докато Божието благословение не е с него. Където е Божието благословение, там има придобивки; където Божието благословение отсъства, там никакви придобивки не се очакват. Това е правилното разбиране.

Съвременните хора се мъчат, трудят се и работят, но в края на краищата завършват с разочарования. Защо? Защото са работили без благословието на Бога. Закон е: където Божието благословение отсъства, там разочарованието присъства. За да дойде Божието благословение върху човека, той непременно трябва да бъде послушен. На кого? На Божественото в себе си, на Божия Дух. Божието благословение е онзи велик печат, който се поставя върху всяка човешка придобивка. Само тази придобивка има обръщение в живота. Същото можем да кажем и за монетите: само онази монета има обръщение, върху която е поставен образът на владетеля на държавата, от която тя излиза. Всички монети, които имат обръщение, носят образа на своя владетел, който им дава съответна цена. С каква монета трябва да търгува човек? С доброто. Щом работи с монетата на доброто, човек непременно познава и злото. Чиста, истинска монета е тази, върху която е поставен образът на доброто; няма ли го образа на доброто върху нея, тя е фалшива монета. Може ли да се ползва човек от фалшивите монети?

И тъй, четирите реки в Рая, за които се говори в *Битие*, представляват четирите добродетели, които всеки човек трябва да има. Човек трябва да бъде справедлив, истинолюбив, добър и любещ. Значи човек трябва да има в себе си Правдата, Истината, Добродетелта и Любовта. Вън от тия добродетели човек нищо не може да постигне. Причината за неуспеха на хората се дължи на факта, че погледът им е обърнат към запад. Те наблюдават залеза на Слънцето, а спят, когато Слънцето изгрява. Западът представлява материалния живот, за който всички хора са будни. Добре е човек да наблюдава залеза на Слънцето, но той трябва да наблюдава и изгряването му. Бог изисква от всички хора да бъдат справедливи, истинолюбиви, добри и любещи. Това не е чуждо за човека. Защо? Защото той изисква същото и от другите хора. Следователно както човек изисква от хората да бъдат добри, справедливи, истинолюбиви и любещи по отношение към него, така и той трябва да бъде към тях. Ако хората живеят по този начин, между тях ще се създаде здрава вътрешна връзка – връзката на Любовта. Само Любовта е в сила да свърже всички хора в едно цяло, да се почувстват братя. Нищо не е в състояние да скъса тази връзка, освен непослушанието. То влезе между първите човеци в Рая, скъса връзката им с Бога и ги отдалечи от Него. От това време до днес хората носят последствията на това непослушание, което върви като сянка в техния живот.

Първото нещо, което се иска от всички хора, е да обърнат страницата на своя живот, на която е написан законът на непослушанието, и да минат към нова страница – към послушанието. Досега хората са вървели по някакъв закон на послушание, но те са слушали змията. Те са се слушали помежду си, но не са слушали Божия глас. Тези, на които са се подчинявали, на които са слушали гласа, са ги довели до страдания и нещастия: сега трябва да се обърнат към Бога, Него да слушат. Непослушанието към Бога, към доброто, подразбира послушание към злото. Обърнете сега стария лист, т.е. послушанието към злото, и приложете съдържанието на новия лист – послушание

към доброто, послушание към Бога. За да изкара първите хора от закона на послушанието, змията им даде големи обещания, но от нейните обещания нищо не се изпълни. Сега и аз ви казвам: обърнете нова страница от книгата на вашия живот, на която е написано „послушание към Бога“. Приложете ли това послушание, най-малкото, което ви очаква, е освобождаване от страданията. Какво повече можете да очаквате от това? Само онзи може да избегне страданията, който върви в живота си с отворени очи и с будно съзнание. Като не разбират закона на послушанието, хората се натъкват на ред мъчности и страдания и се запитват какъв е смисълът на живота. Да бъде човек добър, справедлив, любещ и истинолюбив – това значи да изпълнява Волята Божия. Да изпълнява човек Волята Божия, това е смисълът на живота. Христос казва: „Не дойдох да изпълня Своята воля, но волята на Онзи, Който Ме е проводил“. Да бъде човек послушен към Бога, това е най-великият му дълг на Земята, това значи да изпълни той Волята Божия.

Следователно който прилага закона на послушанието в живота си, той е първокласен певец, музикант, художник и учен. Докато дойде до този закон, човек ще мине през ред мъчности и страдания, които ще го направят силен, велик. Непослушанието е направило хората слаби и страхливи. Те говорят за безстрашие, а на всяка стъпка се страхуват. Един заек се препасал с два револвера и свободно тръгнал в гората, като си казал: „Сега вече от нищо не се страхувам“. Случайно един храст го засегнал по корема. Той хвърлил револверите настрани и хукнал да бяга. Като видял, че никаква опасност не съществува, той се върнал да вземе револверите, с които отново се препасал, и си казал: „От нищо вече не се страхувам“. Обаче през целия ден заекът все хвърлял револверите настрани и отново се препасвал с тях. Казвам: препашете ли се веднъж с револверите, повече не ги хвърляйте. Револверите представляват доброто, с което човек трябва да се препаше. Препаше ли се веднъж с доброто, той никога не трябва да го отхвърля от себе си. Речете ли, че не трябва да бъдете много добри,

търпеливи, справедливи, истинолюбиви и любещи, вие сте хвърлили далече от себе си револверите, с които сте били препасани. Дръжте всякога револверите си на пояса си, че като дойде злото, да ги хвърляте срещу него. Бъдете смели, не се страхувайте от злото. Искате ли да се развивате правилно, съветвам ви да не се качвате на най-високите върхове. Като тръгвате на екскурзии, качвайте се първо на ниски върхове и постепенно вървете към по-високи, докато стигнете най-високите. Качвате ли се изведнъж на най-високите върхове, вие ще пострадате. Там има големи бури и ветрове, на които не можете да издържите.

Като става въпрос за послушание, хората се запитват как трябва да изпълняват този закон. Като ги бият известно време, те сами ще се научат как да бъдат послушни. В това отношение те се намират в положението на онези бедни хора, които отивали при един турски бей да се нахранят. Беят бил добър, щедър и гостоприемен човек, но всеки, който влизал в дома му да се нахрани, на излизане бивал бит по заповед на бея. Те се чудели защо този толкова добър човек, който ги нахранвал тъй богато, трябвало да ги бие. Един беден, но благочестив човек прекарал три дена без парче хляб в устата. Като чувал за този добър бей, че угощавал всички бедни хора, той си казал: „И аз ще отида при него да се нахраня от неговата трапеза“. Ама ще бъдеш бит!“ – казали му другите. „Готов съм на всичко, само да се нахраня“. Както намислил, така направил. Влязъл той в дома на бея, поклонил се учтиво и чакал търпеливо да му дадат хляб. Беят веднага се разпоредил да го нахранят добре. Бедният човек ял, благодарил и славил Бога. Като се нахранил добре, беят му дал различни подаръци, пари и го изпратил с благословение. Бедният се обръщал на една, на друга страна, като че очаквал нещо. „Искате ли още нещо?“ – запитал го беят. „Чакам да ме бият слугите. Казаха ми, че тук обичаят бил такъв, че всеки, който се нахранвал, трябвало да бъде бит.“ Беят му казал: „Това се отнася само за ония, които, като получават Божието благословение, не благодарят и не славят Бога, но спират благословието. Като им се сипва ядене, не-

нахранили се още, те казват: „Стига, стига толкова!“. По този начин те прекъсваха течението на благословението. Единствен ти постъпи по друг начин, заради което получи подаръци и пари, без да те бият.

И тъй, дойдат ли страдания в живота ви, не казвайте „стига“, не затваряйте Божиите кранове. Спирате ли страданията, ще спрете и радостите. Който затваря Божиите кранове, той непременно ще бъде бит. За да не бъде бит, човек всякога трябва да благодари и да казва: „Бог да благослови“. В която къща и да влезете днес, все затворени кранове ще намерите. Ако искате да се ползвате от водата на тези кранове, трябва да плащате. Човешките работи са затворени с ключове, а Божиите са без ключове. Следователно най-добрият и най-лесният живот е този, в който се прилага законът на послушанието. Когато хората се оплакват от живота си, това подразбира живот без послушание към Бога, който създава нещастия и мъчнотии. Мъчен е животът, когато е неестествен. Съзнае ли това, човек трябва да изправи живота си. Геройство е, когато човек греша, но по-голямо геройство е, когато изправя погрешките си. Една от причините за погрешките на хората е, че те не мислят право. Правото мислене не се нуждае от много аргументи, от много доказателства. Колкото една мисъл е по-близо до човешкия ум, толкова е по-разбрана. Разбрана мисъл е онази, която е опитана и проверена.

В древността един ученик отишъл при един от великите Учители и го запитал как трябва да живее. Учителят му дал различни методи, по които трябва да живее, и завършил със заповедта: „Любов към Бога и към ближния си“. Като чул тази заповед, ученикът казал на Учителя си: „Стига толкова! След тази заповед аз трябва да отида в света, да я приложа, да видя какво мога да направя“. След две години ученикът отново се върнал при Учителя си и му казал как е приложил великата Божия заповед в живота си и какво е научил.

Сега и вие, като ученици, правете опити, за да видите какво можете да постигнете. Ако не правите опити, вие няма да придобиете никаква самоувереност. Не е ли са-

моуверен, човек няма да знае нищо за себе си, за своите възможности. Работи ли човек, всичко е постижимо. Той трябва да върви в своя път, да приеме всичко онова, което е определено за него. Всеки човек трябва да върви в своя път и да не препятства на никого да приема светлината направо от Слънцето. Оставете светлината свободно да влиза в очите на всеки човек. Това значи свобода, това значи послушание към Бога.

*Проявената Любов на Духа,
проявената Мъдрост на Духа,
проявената Истина на Духа
носят пълния живот на Бога,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага в живота.*

30 септември 1934 г., гр. Русе

ПОСВЕЩЕНИЕ В ЖИВОТА

Ще прочета трета глава от *Битие*.

Всеки човек се стреми да разбира нещата. Първо той се стреми да разбира езика, на който му говорят. Всеки език може да се разбира по три начина: физически, органически и психически. Най-добре човек познава нещата физически. Дойде ли до органическото и психическото им познаване, там работата става по-трудна. Например лесно е да се определи физически или механически какво нещо е правата линия, плоскостта, тялото. За да се обяснят тези неща, нужни са няколко часа. Речете ли да ги обясняват органически и психически, и месеци няма да стигнат. Като слушате тези обяснения, ще кажете, че те не представляват реалността на живота. Каква реалност съществува на сцената? Отивате на театър, гледате как актьорите играят, пеят, обличат се в царски дрехи, представят царе и царици, но всъщност не са нито царе, нито царици. Въпреки това, като се свърши представлението, вие отивате у дома си и разправяте какво сте видели.

Съвременните хора говорят за реалността, без да знаят какво представлява тя. Например млада мома или млад момък получава някакво писмо. Като отворят писмото, виждат някакви драскулки. Реално ли е това писмо? Външно погледнато, то не представлява никаква реалност – освен едни драскулки нищо друго не виждате. Обаче като прочете писмото, младият момък или младата мома започва да се смущава. Щом са смутени, те са се натъкнали на нещо реално, което произвежда в тях цяла пертурбация. Значи реалността не е в драскулките, но в съдържанието, в думите, които са съчетани по някакъв начин. Тези думи съдържат в себе си известно изкушение. Такова писмо беше дървото в райската градина. Дървото за познаване на доброто и на злото беше първото любовно

писмо, което Адам и Ева не трябваше да отворят. Значи има писма, които човек не трябва нито да отваря, нито да приема. Получите ли такова писмо, веднага го пратете обратно в редакцията. Защо? Защото тези писма не представят нещата в техния истински вид, нито в тяхната същина. Какво представя актьорът на сцената? Той представя своето изкуство, но не това, което в действителност става. Той няма предвид идейната страна, да помогне на човечеството, да му покаже правия път в живота. Пък и авторът, който е писал пиесата, на първо място се е ръководил от нещо материално, да се прослави, да спечели пари, а после дохожда идейната страна на въпроса.

Като говоря за театъра, аз не отричам значението му като забава и условие за развиване. Каквото е куклата за малките деца, такова нещо представлява театърът за голяма част от хората. За възрастния и за стария куклата е непотребна. Ако бабата си играе с кукла, както малкото дете, всички ще кажат, че ѝ липсва нещо. Днес почти всички хора, светски и религиозни, още продължават да играят с кукли. Срещате един религиозен, който носи Евангелието в джоба си и току го вади и цитира ту един, ту друг стих. Той си служи с Евангелието като с оръжие, да се защитава от неприятеля. По същата причина и войникът носи пушката или сабята си, за да се пази от неприятеля. Какво ще излезе от това? Едно от двете: или ще дадете нещо, или ще вземете. Това значи да се занимава човек с кукли. Какво влияние е оказало писмото, което Ева получи в Рая? Лошо влияние. Ето, осем хиляди години откак човечеството носи лошите влияния на любовното писмо, дадено на Ева от змията. И до днес още човек слуша съветите на змията, т.е. на животинското в себе си, от което не може да се освободи. Змията запита Ева: „Наистина ли Бог ви забрани да ядете от дървото за познаване на доброто и на злото?“. Ева отговори: „От всички дървета можем да ядем, но не и от дървото, което е в средата на Рая...“ „Вие не сте разбрали думите на Бога: Той иска да каже, че ако ядете от плодовете на това дърво, ще станете като Него“. Като чу тези думи, Ева се изкуси и яде от плодовете на забра-

неното дърво; след това тя даде и на Адам от тия плодове, и той яде. Това, което стана преди осем хиляди години в Рая, става всеки ден в живота.

Сега, като говоря за момата, нямам предвид нейната външна форма. Аз вземам момата като буква, като дума в изречението. В широк смисъл думата *мома* означава девственото, чистото в човека, което не познава силата и влиянието на изкушенията. Например върви една млада мома по улиците и постоянно среща един и същи момък. Тя минава-заминава покрай него, без той да ѝ обръща внимание. Един ден дохожда при нея една стара баба и ѝ казва: „Виждали ли си по улиците един млад, красив, черноок момък? Той е добър, интелигентен. Ако му обърнеш внимание, ти ще бъдеш щастлива. Ти ще придобиеш това, което никога не си очаквала“. От този момент младата мома започва да мисли за този момък. Тя ходи по улиците, гледа насам-натам, дано го срещне. Тя мисли, че той ще ѝ донесе всичките блага на живота: където ходи, каквото прави, в главата ѝ се върти младият момък. Като изнасям този пример, аз правя сравнение между Ева и младата мома. Казвате: „Защо Ева трябваше да слуша змията? Защо младата мома трябваше да слуша старата баба?“. Защото не са имали опитност. Защо змията е змия? Защото е яла от забранения плод. Защо бабата остаря? Защото цял живот е мислела все за млади момци.

Сега, като четете трета глава от *Битие*, вие се чудите на Ева, защо се е съгласила да яде от плода на забраненото дърво. Въпреки това вие всеки ден правите същата погрешка. Ако Адам и Ева нямаха какво да ядат в райската градина, те щяха да бъдат оправдани. Но при положението, в което се намираха, те не могат да бъдат оправдани. Те имаха на разположение много плодове, нямаше за какво да се грижат – от тях се искаше само послушание. Както и да разглеждате въпроса, той не е лесно разрешим. Всеки човек се намира под влиянието на змията, т.е. на животинското в себе си. Дълго време трябва да работи в съзнанието си, за да се освободи от това влияние.

Сега, ако ви кажа, че Христос иска от всички хора да се откажат от себе си, от богатството си и да тръгнат след Него, това ще предизвика голямо вътрешно смущение. Веднага ще последват ред въпроси: „Защо трябва да се откажем от себе си? Защо трябва да се откажем от баща си и от майка си? Те са ни отгледали, а след това трябва да се откажем от тях“. Питам: всъщност кой ви е родил и кой ви е отгледал? Майката е допринесла за детето си дотолкова, доколкото е станала причина да му се скрои, ушие и купи една дреха. Първата дреха на Ева беше дадена от Бога, а втората – от змията. Вторият ѝ костюм е по последна мода, украсен с панделки. И до днес Ева носи този костюм: където мине, всички се спират, гледат костюма ѝ, възхищават се от украшенията му.

Когато срещнете днес – мъж или жена, всички носят качества на змията. Тя постоянно се движи около хората и им нашепва: „Без пари не може да се живее – нямате ли пари, гладни ще умрете. И без знание не може, и без сила не може“. Змията дава съвети на човека, но не му дава и най-малката помощ за реализиране на тези неща. Тя казва: „Ти трябва да постигнеш тези неща с всички средства, простени и непростени“. Змията препоръчва на човека лесния, широкия път, но този път води след себе си големи страдания и разочарования.

Едно трябва да знаете: истинското знание, богатство и сила са вътре в човека, а не отвън. Отвън човек може да придобие толкова богатство, знание и сила, колкото са вътрешните му условия. Значи има една равноценност на нещата в Природата. Всяка външна проява на човека отговаря на неговите вътрешни качества. Следователно човек никога не може да има отвън онова, която няма отвътре. Да бъде човек здрав, това значи да има права, трезва мисъл. Ако духът на човека не е здрав, мощен, и тялото не може да бъде здраво. Духът в човека е онова, което включва всичко в себе си. Духът на съвременните хора не е тъй мощен благодарение на честото раздвояване на съзнанието им. Каквото и да правят, те не могат да избегнат това раздвояване, засега то е неизбежен закон. Раздвояването

на съзнанието отговаря на съществуването на ден и нощ в Природата. Каквото и да правите, съзнанието ви всякога ще се движи между полюсите ден и нощ, светлина и тъмнина. Като минава през тези процеси, съзнанието на човека постепенно се буди. Дойде ли човек до пълно пробуждане на съзнанието си, ние казваме, че той е възкръснал. Възкресението подразбира придобиване на безсмъртие.

В какво се заключава погрешката на Ева? Ще кажете, че тя не е трябвало да се разговаря със змията. Не, тя трябваше да ѝ каже: „Преди да изпълня твоя съвет, ще отида при Господа, да Го питам какво да правя“. Тя не постъпи така, вследствие на което сгреша. Тя сама реши този въпрос, заради което и до днес носи последствията на своето непослушание. Непослушанието лиши първите човечеци от добрите условия на Рая – те живяха там, но не ги използваха. Не само Адам и Ева не можаха да използват условията, при които бяха поставени, но и до днес хората не използват благоприятните условия на живота. Преди две хиляди години Христос дойде на Земята да научи хората да живеят братски, по любов, но те не приложиха Учението Му. Те се нарекоха християни, без да работят с Христовите принципи. Те чакат да дойде Христос втори път на Земята, за да ги повдигне. Не, без работа нищо не се постига, без работа не се влиза в Небето. Ще кажете, че някога сте работили и учили много, та можете днес направо да влезете в Небето. Учението, работата е непрекъснат процес. Това, което някога сте извършили, се отнася за минало време. Сега ще работите за настоящето – настоящият момент определя живота на човека.

Как може да се освободи човек от влиянието на змията? Чрез вяра и послушание към Бога. Докато се съмнява в Бога, човек всякога ще изпада в примките на змията. Както гимнастикът прави ред упражнения, докато развие мускулите си, така и човек се нуждае от ред опитности. Ден след ден гимнастикът вдига все по-големи тежести, докато един ден излезе пред света като голям борец. Като развива мускулите си, той ще дойде най-после до положение да не може нищо повече да постига в това направле-

ние. Той е дошъл до крайния предел, до който мускулите могат да се развиват. Оттам нататък настава една реакция, която се придружава с бавно, но сигурно втвърдяване на мускулите. Защо? Друго нещо се иска от човека, а не само физическа сила. Ако би работил и вътрешно върху себе си, той би могъл да избегне втвърдяването на мускулите. До същото положение дохожда човек, когато работи върху известен предмет от науката само от материална гледна точка. За да не дохожда до такова пресичане или втвърдяване, човек трябва да работи всестранно: и физически, и умствено, и духовно.

Един стар свещеник, който служил цели 30 години в църквата, се оплаквал един ден от тамяна. Той казвал: „Дотегна ми вече миризмата на тамяна: където и да се обърна, каквото да пипна, все на тамян ми мирише. Дали се ражда човек, или умира, дали се жени, или се кръщава, все тамян се кади. Главата ми се напълни с този дим. Да се освободя веднъж от този тамян, най-малко сто години няма да помисля за него. Отвращение изпитвам към тамяна“. Следователно всяко нещо, което човек повтаря на думи, без да го прилага, води към отвращение. Слушате днес навсякъде да се говори: „Да живеем добре! Да живеем като християни! Да се обичаме!“. Няма защо да се говорят тези неща. Кажете ли нещо добро, приложете го. Вземете Евангелието и четете: каквото Христос е направил, направете го и вие. „Не мога да направя нещата като Христа.“ Щом не можеш да постъпваш като Христа, върви, където искаш. „Къде да отида?“ Където искаш. Щом не можеш да живееш добре, живеи, както искаш, без да се оправдаваш.

Като изучавам живота, виждам колко неестествени отношения съществуват между мъжа и жената. Като влезе чужд човек между тях, те са внимателни, нежни, сладко си говорят. Щом излезе гостът, те започват да се нагрубяват: мъжът нагрубява жената, майката – децата и т.н. Значи пред хората човек се представя внимателен, добър, а като остане сам, започва да роптае. Това не е естественото положение на човека, това е раздвояване, което

не може да доведе до никакви постижения. Защо хората не успяват в живота си? Защото чакат всичко наготово. Всеки има на разположение дърва, въглища и огнище, но очаква да дойде някой да запали огъня му. Щом срещне човек, на когото огънят гори, той веднага го спира и му казва: „Моля ти се, запали ми огъня!“ „Бързам, работа имам...“ „Кажи ми тогава как да го запаля!“ „Вземи кутийката с кибрита, извади една клечка, драсни я отстрани на кутийката и я сложи на огъня, между дървата. Щом дървата се запалят, отстрани се, те сами ще горят – от време на време само прибавяй по две-три дръвчета, да поддържаш огъня“.

Хората избягват простите, леки работи в живота си и се стремят към някакви големи посвещения. Какво нещо е посвещението? Всеки минава не през едно посвещение, но през няколко. Човек трябва да мине най-малко през четири посвещения. Всяко посвещение има за цел да увеличи, да разшири знанията на човека. При първото посвещение човек придобива известно знание. При второто посвещение знанието му се увеличава; при третото и четвъртото посвещение знанието му се увеличава още повече. За човек, който е минал четири посвещения, казват, че се е посветил вече. Един религиозен, вярващ човек искал да отиде в Индия, да мине някакво голямо посвещение. В какво се заключавало това посвещение? Щели да го вържат за някакъв каменен кръст, където трябвало да прекара цели три дни в пост и молитва. През това време щяло да се извърши посвещението. Ако е въпрос да прекара човек вързан за такъв кръст, целият свят е пълен с такива кръстове. Като мине през страданията и изпитанията на света, човек е минал вече през ред посвещения. Срещате един човек, който се радва, че е намерил един добър приятел в живота си; след една-две години той се оплаква от приятеля си – преживял е някакво разочарование. Това е първото посвещение. След няколко години същият човек среща млада, красива мома, влюбва се в нея и се оженва – сега той минава второто посвещение. Срещате същия човек, но станал баща на няколко деца. Той е загрижен, гла-

вата му е увиснала надолу, големи разходи има, не може да свърже двата края – той минава третото посвещение. Най-после чувате, че този човек е умрял – значи той е минал и четвъртото посвещение.

Какво представляват посвещенията? Който не е минал през приятелство, свързано с интерес, през женитба, през бащинство и майчинство, а най-после и през смъртта, той не знае какво нещо е посвещението. Минал ли е обаче през такова приятелство, през женитба, през бащинство и майчинство и през смъртта, той разбира дълбокия смисъл на посвещенията. След като е минал през школата на своя приятел, на своя мъж или на своята жена, на своите деца, а най-после и през сърпа на смъртта, той знае какво нещо е посвещението. Той знае какво означава каменният кръст на страданието и не се стреми към Индия, там да го завързват с някакъв каменен кръст. Сега, като ви говоря по този начин, аз считам, че вие сте още в райската градина, не сте яли от Дървото за познаване на добро и на зло, не сте минали през четирите посвещения. Мнозина големи протестирали, че са женени – недоволни са от себе си. Това е учението на змията: знанието, което човек е придобил в райската градина, е от съвсем друг характер. Змията е внесла животински елемент в човека, той се отличава с неустойчивост. Виждате например една квачка с пиленца. Тя се грижи за пиленцата си: храни ги, крие ги под крилата си. Щом израснат малко, тя веднага започва да ги кълве и ги прогонва от себе си. Като я наблюдавате, вие се чудите къде отиде майчината ѝ любов. Такова нещо е животинската любов – тя трае малко време. Следователно всяка любов, която не трае дълго време, е резултат на животинско състояние, на неустойчивостта на човека, на змията в него. След такава любов казват, че човек заболява от неврастения.

Какво представлява неврастенията? Неврастенията не е нищо друго освен резултат на неправилно функциониране на капилярните съдове. То се предизвиква от голямо натрупване на електричество върху нервната система. Излишното електричество причинява голямо напрежение

върху нервите, вследствие на което човек става чрезмерно нервен. Какво трябва да прави този човек, за да си помогне по някакъв начин? Той трябва да затвори ключовете на своята нервна система, да не допуска прииждане на голямо количество електричество отвън. Когато в човека се атакува повече симпатичната нервна система, той започва да затлъстява; затлъстяването пък причинява друг род болезнени състояния. Човек трябва да пази своята симпатична нервна система от излишни наслоявания.

Сега ако искате да разберете през какво изкушение са минали Адам и Ева, четете третата глава от *Битие*. Там ще видите как Ева е била изкушавана от змията. Тя не послуша Господа и сгреши, заради което и двамата бяха изпъдени от Рая. С излизането си от Рая те минаха първото посвещение: те разбраха какво значи да свързваш приятелство със змия. Змията казваше на Ева, че трябва да яде от плода на забраненото дърво, за да стане господар на себе си, на своите мисли и чувства. Ева послуша змията, но какво придоби от това посвещение? С грехопадението, т.е. с излизането на Адам и Ева от Рая, учението на змията се предаде на всички хора; това учение се прилага и до днес още. Тази е причината, поради която всички хора на Земята минават през посвещения: няма човек на Земята, който да не е минал през трите посвещения. Задачата на човека днес е по обратен път да се освободи от учението на змията и от тия посвещения. Той трябва да минава през посвещения, но такива, които са резултат на новия му живот – на живота на Любовта. Кой е пътят към Любовта? Отричане от учението на змията и тръгване в пътя на Любовта, който Христос и до днес още сочи на човечеството. Не чакайте да дойде Господ в райската градина да ви търси – преди още да ви е извикал, излезте пред Него и се изповядайте: признайте грешката си и тръгнете напред. Като изправите погрешката си, вие ще разберете какъв е бил смисълът на първото посвещение, вие ще разберете какво значи приятел. Да опознаеш душата на приятеля си, да използваш правилно обмяната, която става между тебе и него – това значи да си разбрал Божиите пътища.

*И направи Бог човека по образ и подобие Свое;
мъжки и женски пол ги създаде.*

Това е първата женитба, първото съчетание, което Бог направи още в райската градина. А това, което хората наричат женитба, е особен род посвещение, но не от Бога, а от змията. Истинската женитба се основава на Любовта, която съществува в човека още от момента на раждането му: той се е родил с определена любов към някого. Женитба, която се основава на любов, създадена днес, е устроена от змията. Следователно не е ли роден човек с определена любов към някого, това е измама, от която трябва да се пази. Христос казва: „Както Ме е Отец възлюбил, така и Аз Го възлюбих“. Същото може да се каже и за хората. Христос е възлюбил човечеството още от времето, когато Бог го е възлюбил. Значи Любовта на Христа към човечеството е съществувала от незапомнени времена: ако останеше на Христа днес да залюби хората, тяхната работа щеше да бъде свършена. Любов, която днес се заражда, е подобна на огъня на сламата: пламне и загасне. Каква любов е тази, която не е изказана на Божествен език? Днес хората говорят за Любовта, а не познават нейния език: те се опитват да решат един велик математически проблем, без да познават основните правила на математиката. Това е невъзможно!

И тъй, всяко положение в живота може да се изучава от механическа, органическа и психологическа гледна точка. Например дойдем ли до числата, и те растат и се увеличават по механически, органически и психологически начин. Едни от числата растат от вън на вътре, а други – от вътре на вън. Живи величини са числата. Първото число, с което Бог създаде света, беше Адам. Човешкият живот започна с Адам. Второто число беше Ева, третото – Каин, четвъртото – Авел, петото – Сит² и т.н. Всеки човек трябва да знае кое число представлява след Адам. Има числа, по-близки и по-далечни от основните числа на живота. Тази е причината, поради която и вие делите хората на близки и на далечни. Когато един предмет или човек е близо до вас, до вашия поглед, вие го виждате ясно, по-

знавате го добре; ако е далече от вас, не го виждате и не го познавате добре. Близък предмет или човек до вас е този, който сам се е приближил на такова разстояние, че да можете свободно да го виждате и изучавате. Искате ли да изучите един отдалечен от погледа ви предмет, вие трябва да се приближите към него.

Сега, като говоря за влиянието на змията върху човека, аз имам предвид онази тъмна, черна зона в човешкия живот, на която той неизбежно се натъква. Някой път със ставането си от сън още човек чувства тъга, неразположение, тъмнина в съзнанието си и се чуди откъде е дошло това. Това тежко състояние е влияние на змията – тя влияе на човека чрез особени отрицателни мисли и чувства, които му се натрапват. Не е лесно да се освободи човек от тия мисли, натрапени чрез внушение. Понякога човек се моли на Бога, но веднага известни мисли му се натрапват: „Защо се молиш? Какво си постигнал, като си се молил толкова години? Я виж, ще се умориш да стоиш прав“. Ако пък е студено, друг род мисли му се натрапват: „Защо си станал толкова рано да мръзнеш в студената стая? Не знаеш ли, че ще се простудиш? Ако пък искаш непременно да се молиш, легни си и така се моли – и в леглото можеш да се молиш“. Това са мисли, внушени от змията, и човек трябва да се освободи от тях. Който се моли в леглото си, той не е още от напредналите; който се страхува от студа, и той не е от напредналите. „Ама дали съм в правия път?“ Ако любиш, ти си в правия път, ако не любиш, не си в правия път. Любовта изключва страха, противоречията, съмненията. Силата на нагорещеното желязо не е в самото желязо, но в топлината, която съдържа в себе си. Следователно силата на човека, с която може да преодолява всичко, се крие в неговата Любов. Изгуби ли топлината си, заедно с това желязото губи и силата си; изгуби ли любовта си, с нея заедно човек губи и силата си. Като знаете това, помнете следното: каквото и да се случи в живота ви, през каквито изпитания и страдания да минавате, пазете връзката си с Любовта, никога не прекъсвайте връзката си с Любовта. Искате ли да запазите силата си, не губете любовта си: Любовта прави човека силен.

Какво се разбира под думите „не късайте връзката си с Любовта“. Да скъса човек връзката си с Любовта, това значи да запуши устата и носа си, да не влиза отвън въздух. Щом запуши устата и носа си и се лиши от въздух, човек сам се осъжда на смърт. Като не успяват в работите си, мнозина се разочароват от Любовта и мислят, че тя е причина за тяхното нещастие. Изучавайте хората, които живеят извън законите на Любовта, които не я признават, и ще видите, че те страдат, боледуват, остаряват. Ако и те страдат, остаряват и боледуват, това показва, че Любовта не е причина за техните нещастия. Има нещо извън Любовта, което прави човека нещастен – това са неговите слабости, неговите недъзи. Невъзможно е човек да живее в Любовта и да страда, да боледува, да остарява – човекът на Любовта е доволен от всичко, той е вечно млад, той никога не боледува. Дали е богат, или сиромах, учен или прост, той е доволен от положението си – в него има вечен стремеж към красивото и великото в света, което постоянно го насърчава, той знае, че ако днес е невежа, утре ще стане учен.

И тъй, силата на човека е в Любовта. За да бъде силен, човек трябва да е доволен – външно и вътрешно. Вътрешното недоволство прави човека нещастен; щом е недоволен, той прекъсва връзката си с Любовта. Неврастенията на хората се дължи на това, че са изгубили средата, в която са живели. Тази среда, без която не могат да живеят, е Любовта; намерят ли тази среда, обикнат ли ги хората, те отново стават радостни. Човек трябва да бъде смел и решителен: намисли ли да се свърже с Любовта, да следва нейните закони, веднага трябва да реализира мисълта си. В духовния живот на човека не се позволява никакво отлагане. „Какво да правим със страданията?“ Ще търпите: като страдате, ще се учите на търпение. Някой търговец е изгубил стотици хиляди лева – ще търпи: това е посвещение. Мома обича някой момък, сгодила се е за него, но той я е напуснал – това е посвещение. Дете се е родило някъде, но скоро след това умира – и това е посвещение. Всичко, което се случва в живота на човека, добро и зло,

е изпитание, което има предвид да събуди човешкото съзнание, да му покаже какви са разбиранията му и докъде е дошъл в развитието си.

Има един път, който може да освободи човека от страданията – това е пътят на Любовта. „Как да вървим в този път?“ Както Христос е казал. „Къде е говорил Христос за този път?“ В Евангелието. „Как да нося кръста си?“ Както Христос е носил своя. „Как да се моля?“ Както Христос се е молил. „Няма ли нов начин?“ Новият начин е начинът на самоизмамата. Измамата се състои в боядисване на нещата. Всяка боядисана дреха е стара, тя е изтъркана, избеляла. Аз ви препоръчвам да носите нови дрехи, без никаква боя. Природата никога не боядисва, тя слага естествени краски на нещата, но никога не ги боядисва. Ние не сме за никакво боядисване, било то религиозно, умствено или сърдечно. Говорете с хората, споделяйте своите разбирания, но не се стремете да ги боядисвате. „Ама той трябва да споделя възгледите на Новото учение.“ Един възглед съществува в света, общ за всички хора – този възглед е вложен в душата на човека още в началото на неговото създаване. Това е най-старият възглед в света – той е наречен възглед на Божията Любов. Този възглед гласи: обичай всички хора, които те обичат, не се привързвай към тях, които не те обичат. Още по-широко казано: обичайте всички, но не се свързвайте с онези, които не ви обичат. Всичко изпитвайте, но доброто дръжте; следвайте пътя на Любовта, ако искате правилно да се развивате. „Как ще се наложи Новото учение?“ То е наложено на света от паметника. Новото учение е посято от незапомнени времена, то се нуждае само от поливачи. От вас се иска само да поливате: вие ще изпълнявате ролята на дъжда – ще поливате, а посетите семена ще никнат и растат.

Днес новите условия на живота изискват образци. Всички трябва да бъдете образци на Любовта. Обаче Любовта без Мъдростта и Мъдростта без Любовта не съществуват – те са неразривно свързани. Като казваме, че Бог е Любов, подразбираме, че Той е и Мъдрост: признаваме ли Бога като Любов, трябва да Го признаваме и като Мъдрост.

Цели 40 години еврейският народ пътува през пустинята с намерение да влезе в Ханаан – земята на изобилието, на Любовта. Въпреки това той не влезе в Ханаан, а отиде в Палестина. Ханаан не съществува на Земята, а само на Небето: Ханаан е мястото, където живеят съществата на Любовта. Те са същества в човешка форма, но прилагат законите на Любовта. Всеки човек се стреми да влезе в Ханаан, да стане член на обществото на Любовта.

И змията запита Ева: „Истина ли рече Бог да не ядете от всяко дърво в Рая?“. Кое е това дърво, от което Бог забрани още на първите човеци да не ядат от него? Това дърво е дървото на злото. Къде се намира това дърво? Вътре в човека. Дойде ли до това дърво в себе си, човек не трябва да го бутва: не бутайте това дърво, нито от плодовете му яжте. Какво правят съвременните хора? Те всеки ден влизат в градината си, приближават се до дървото на злото и си откъсват по един плод – след това страдат, плачат, чувстват се нещастни. Не бутайте дървото на злото, което е вътре във вас!

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

7 октомври 1934 год., София, Изгрев

КАИН И АВЕЛ

Размишление

В света съществуват две злини, които се произвеждат от две различни причини: от яденето и от жертвоприношението. Яденето внесе греха в света, а жертвоприношението – убийството. Наистина, за яденето се създават различни грехове. Каин и Авел принесоха жертва на Бога. Тази жертва стана причина за първото престъпление в света. Бог погледна благосклонно към жертвата на Авел, а не прие жертвата на Каин. Това озлоби сърцето на Каин и той уби брат си. Този закон има отношение и в обикновения живот на хората. Когато двама момци принасят жертва на една мома, един от тях непременно ще пострада: тя ще предпочете единия за сметка на другия. Значи каквито са законите в обикновения живот на хората, такива са и в религиозния; и обратно: каквито са законите в религиозния живот на хората, такива са и в обикновения.

Мнозина поддържат мисълта, че човек не може да не греши. Не, човек може да не греши. „Какво трябва да направи, за да не греши?“ Да не яде от забраненото дърво. „Може ли без убийства и престъпления в света?“ Може. „Как?“ Като се откаже човек от жертвоприношенията. Докато човек принася жертва пред олтара на този и на онзи, престъпления и убийства всякога ще съществуват. Каин и Авел принесоха две различни жертви в един и същи момент: Каин принесе жертва от плодовете на земята, която обработваше, а Авел – от своите овце. Понеже Бог прие жертвата на Авел, Каин завидя на брат си, взе едно дърво, удари Авел в главата и мъртъв го повали на земята. Авел косвено стана причина за извършеното престъпление от Каин. Ако двамата братя не бяха принесли жертва на Бога едновременно, Каин нямаше да убие брат си. Жертвопри-

ношението като религиозен акт е станало причина за първото престъпление в света. Когато овчар коли своите овце или говеда, за да принесе жертва на Бога, без да иска, той става причина за извършване на известно престъпление: дава пример как се коли. От това гледище богатите хора са овчари, те са от поколението на Авел, а сиромасите са земеделци, от поколението на Каин. И богатият, и сиромашът в един и същи момент принасят жертва пред олтара на някой свой бог, но жертвата на богатия се приема, а на бедния не се приема. Благодарение на това се ражда завистта, която става причина за престъпленията в света.

Сега, като четете Евангелието, срещате стихове, в които Христос говори за блаженствата. Той казва: „Блажени нищите духом, защото те ще наследят земята“. Кои хора ги считат за нищи духом? Днес сиромасите минават за нищи духом. Ще излезе тогава, че като нищи духом сиромасите са блажени. Какво виждаме в живота? Ние виждаме, че сиромасите, освен че не са блажени, но се считат и за нещастни, вследствие на което вършат ред престъпления. Богатството служи като повод за извършване на много престъпления. Съзнателно или несъзнателно, всеки човек може да даде повод за извършване на някакво престъпление; не само това, но всеки човек може да извърши някое престъпление. Проследете историята на народите и на религиите, за да видите колко убийства са извършени от държавите и от църквите: милиони хора са изгорени, убити, обесени за техните политически и религиозни убеждения. Почти във всяко събитие в живота или почти във всяка война има нещо религиозно. Мъж убил съперника си, защото чувствата му са накарпани.

В чувствата на всеки човек има нещо религиозно, въпреки това хората гледат на религиозния живот като на нещо свято. Някой мъж се оженил за една красива мома, но след време тя поглежда благосклонно към жертвоприношението на друг мъж, а не приема жертвата на своя мъж. Без да мисли много, мъжът убива противника си. Защо? Защото двамата се борят за една жена, която считат за свое божество. Законният мъж на жената е Каин,

а съперникът на мъжа – Авел. Каин убива Авел. За свое оправдание убиецът казва, че е извършил престъпление-то, за да защити честта си, т.е. за своето убеждение. И двамата имат любов към едно и също божество; любовта им към това божество става причина за престъпление. Като видял престъплението на Каин, Бог му сложил белег, та който го види, да не го убива: да остане жив, за да понесе отговорността за престъплението си. Питам: какво липсваше на Каин, че трябваше да извърши убийство? Нищо не му липсваше, при това Каин извърши престъплението, след като убийството беше забранено. Когато Бог запитва Каин къде е Авел, той отговори: „Не съм стражар да ходя подир него“. Тук Каин си послужи с лъжа – той вървеше по пътя на своите родители. Когато Адам и Ева престъпиха Божиата заповед и ядоха от плодовете на забраненото дърво, за оправдание те си послужиха с лъжа. Бог каза на Каин: „Кръвта на брат ти вика към Мене за отмъщение“. Тогава Каин разбра какво е направил и се уплаши да не го убият. Бог сложи белег на Каин, та който го срещне, да не го убива. Това показва, че убийство чрез убийство не се изкупва. Само по себе си убийството не се допуска от Бога. Който върши убийства, той ги върши по своя воля, за което сам ще носи отговорността. Който убива, той всякога носи белега на своето престъпление: който се ражда убиец, той носи белега на престъплението преди още да го е извършил.

Съвременните хора – светски и религиозни, искат да не грешат, да бъдат праведни. Това е лесно постижимо. Щом искате да не грешите, вие трябва да знаете каква храна да ядете и как да ядете; щом искате да не грешите, вие трябва да знаете кога и как да принасяте своето жертвоприношение. По никой начин двама души не трябва да принасят жертвоприношението си в един и същи момент на един и същи бог. В съдбата на двамата братя имаше една фаталност, че те принесоха своята жертва на Бога в един и същи момент. Ако тази фаталност можеше да се избегне, Каин нямаше да убие Авел, обаче и двамата принесоха своята жертва едновременно, за да видят кой

от тях е по-праведен. Тук се прояви тяхното тщеславие. Димът от жертвеника на Авел възлизал нагоре, а този от жертвеника на Каин пылел по земята. Кога именно димът от жертвеника на човека пыли по земята? Когато в ума му се гнездят криви мисли, а в сърцето му – лоши чувства. Дали човек е земеделец, или овчар, щом в ума си храни криви мисли, а в сърцето си – лоши чувства, димът на неговата жертва непременно ще пыли по земята. При това положение един от двамата братя ще бъде убиец, а другият ще бъде убит.

Днес подобни мисли и чувства се зараждат и между вярващи, и между религиозни. Като видят, че някой се моли, веднага започват да наблюдават какво прави: с отворени или със затворени очи се моли, със скръстени или със спуснати надолу ръце е. Срещнат ли някой благочестив човек, истински християнин, веднага започват да му завиждат и се чудят какво лошо да измислят по негов адрес. Каква молитва е тази, през време на която човек може да наблюдава окръжаващите? Такава молитва нищо не допринася. Като хора на новите времена вие трябва да се ползвате от опитностите на миналите поколения, без да повтаряте техните грешки. Четете Стария Завет и поучавайте се, без да повтаряте грешките на хората от това време. Какво спечели Каин с убийството, което направи? Той сложи начало на престъплението в света.

В развитието на човечеството се забелязват две епохи. В първата епоха се роди грехът, а във втората – престъплението, изразено в убийство. Родоначалник на първата епоха беше Ева, жената. Първа жената яде от забранения плод, с което внесе греха в света – жената отвори пътя към греха. Родоначалник на втората епоха беше Каин, мъжът – той пръв отвори път към престъплението и извърши първото убийство. Значи грехът води своето начало от жената, а убийството – от мъжа. В този смисъл, строго казано, жените са грешници, а мъжете – престъпници, убийци. Може ли при това положение светът да се оправи? Какъв дом могат да създадат жената, която яде от забранения плод и внесе греха в света, и мъжът, който

при своето жертвоприношение извърши убийство и внесе престъплението в света? Основата на този дом е гнила и неустойчива. Какъв плод може да се роди от непослушанието и лъжата? Непослушанието и лъжата на Адам и Ева родиха Каин и Авел. Какво ще кажете, ако срещнете два славянски народа да воюват помежду си? Това не е ли повторение на отношенията между двамата братя – Каин и Авел? Ако един човек може да убие брат си, с него всичко е свършено; ако една жена може да излъже мъжа си, с нея всичко е свършено. Ева, другарката на Адам, можа да го изкуси и той яде от забранения плод. Като принесоха своята жертва, Каин застави брат си да отидат на полето да се разходят. Всъщност той го излъга: Каин нямаше намерение да се разхожда с брата си, но търсеше случай да го убие.

Мнозина се запитват какво е донесъл Христос на света. Христос донесе две важни неща: Той каза на жената да не греши, защото след греха иде лъжата. Като сгреши, човек започва да лъже, за да прикрие греха си. Евреите доведоха при Христа една жена, хваната в прелюбодеяние, и Го запитаха какво да правят с нея. Според Моисеевия закон такива се убиваха с камъни, но те искаха да знаят какво ще каже Христос. Христос им каза: „Който е безгрешен, нека той пръв хвърли камък върху нея“. Като чуа тези думи, всички се разотидоха. Тогава Христос се обърна към жената с думите: „Жено, осъди ли те някой?“ „Никой, Господи!“ „Иди тогава у дома си и повече не съгрешавай“. Значи за да не изпадне в най-големия порок – лъжата, човек не трябва да греши. На мъжа пък Христос каза да не се гневи на брата си без причина, нито да му завижда. Който завижда на брата си и се гневи без причина, той е човекоубиец. Следователно Христос каза на жената да не греши, а на мъжа – да не убива. И двата въпроса се разрешават чрез Любовта – основа на Христовото учение.

И тъй, иска ли да се развива правилно, човек трябва да спазва двете главни заповеди, изказани в отрицателен смисъл: Не яж от забраненото дърво, за да не грешиш! Втората заповед: Не убивай! На жената е казано да не ходи

около забраненото дърво, та да опитва плодовете на доброто и на злото; на мъжа е казано да не отива заедно с братя си на полето, да принасят едновременно своята жертва. Жертвоприношенията стават причина за убийства, въпреки това и до днес още народите, общества, отделните личности продължават да принасят жертви. Какво представлява войната? Войната не е нищо друго освен жертвоприношение. Днес всички се питат кога ще престане войната. Войната ще престане, когато жената се откаже да яде от плодовете на Дървото за познаване на доброто и на злото и не греши; войната ще престане, когато мъжът се откаже от своите жертвоприношения и убийства. Като грешат и убиват, хората се оправдават с икономическите условия на живота, с известни наследствени слабости и т.н. Както и да се оправдават, все неоправдани остават.

Ще дойде ден, когато хората ще разберат, че въпросите не се решават с убийство и насилие. Бог е в състояние да спре убийствата, престъпленията, греха, войните, но Той оставя хората свободно да се проявяват, за да си научат уроците. Ако ги спре, това значи да употреби особен род насилие върху тях, а ние знаем, че Бог изключва всякакво насилие. Като ги оставя свободно да се проявяват, хората ще дойдат до високо съзнание, та да решават въпросите си правилно. Като знаете това, вие трябва да чистите сърцето и ума си, защото от сърцето произлиза грехът, а от ума – престъплението и убийството. Сърцето в човека е жената, а умът – мъжът. След всичко това хората очакват култура от ума, в който престъплението се шири, а мир и спокойствие на дома – от изопаченото човешко сърце.

За да излязат от престъпленията на своя ум и от греха на своето сърце, хората трябва да се родят отново. Затова Христос е казал: „Ако не се родите изново, няма да влезете в Царството Божие“. Човек трябва да се роди от Дух и вода, за да се освободи от заблужденията, от греха и престъпленията; не се ли роди от Дух и вода, човек не може да влезе в Царството Божие. „Роденото от Духа дух е, роденото от плътта плът е“. Докато се раждат по стар начин, хората не могат да се освободят от греховете и престъпле-

нията. Колкото и да философстват, каквато и култура и морал да препоръчват, докато хората се раждат и живеят по стар начин, и техните деца – синове и дъщери, ще живеят като тях. Нищо не е в състояние да освободи хората от греховете и престъпленията им. Искат ли да се освободят, те трябва да се родят изново – от Дух и вода. Който е роден от Дух и вода, само той е свободен от греха на Ева и от престъплението на Каин. Трябва ли човек да се жени? Докато живее по стария начин, той ще се жени и деца ще ражда. Ако се жените по стария начин, ще вършите грехове и престъпления. Искате ли да не правите грехове и престъпления, женете се по новия начин, живейте по новия начин и раждайте по новия начин.

Следователно за да не върши грехове, човек трябва да знае как да яде. За да не върши престъпления, той не трябва да принася жертва едновременно с брат си. Искат ли да се жени, човек трябва да се жени по новия начин, който изключва греха и престъплението. Когато се жени по нов начин, момата трябва да търси момък, който не е принасял жертвата си едновременно със своя брат. Когато се жени по нов начин, момъкът трябва да търси мома, която не е яла от забранения плод. Момата не трябва да се жени за земеделец, какъвто е бил Каин. Какво означава думата *земеделец*? В широк смисъл на думата земеделецът е човек, силно привързан към земята, той обича парите, къщата, имотите, удоволствията и т.н.; в широк смисъл на думата земеделецът е човек на старата култура. Докато хората вървят по старите пътища, светът никога няма да се оправи. Докато сегашните хора не придобият нови разбирания, те никога няма да се справят с две неща: жените – с яденето, а мъжете – със старата религия на жертвоприношението. Слабата страна на жените е в яденето, а на мъжете – в жертвоприношението. И досега още жените не са се научили да готвят. Първото условие, което се иска от жената домакиня, е да има чисто, благородно сърце и светъл ум; същото се изисква и от мъжа. Само такава жена и такъв мъж могат да служат на Бога. Който иска да бъде добър готвач, преди всичко той трябва да е

служител на Бога. Искате ли да се предпазите от греха в яденето, спазвайте следното правило: яжте само такава храна, която отговаря на естеството ви и която е проводник на Божествени енергии. Това правило се отнася и до вашите близни.

Следователно когато ядете, гледайте да не си угаждате; когато угощавате близните си, и на тях не угаждайте. Достатъчно е да ги нагостите със здрава, чиста храна, но не и да им угаждате, да преяждат. Някой се препоръчва за вегетарианец, а търси жена, която да му готви пищно ядене; и жена му минава за вегетарианка, но се чуди какви по-пищни яденета да готви. Другаде пък мъжът като вегетарианец се задоволява със скромно ядене, но е толкова ревнив, че е готов да убие всеки мъж, който се осмели да погледне жена му. Той е готов да убие брат си само затова, че димът на неговата жертва не отивал към жена му. Синовете на съвременните хора кадят тамян на Бога и спорят помежду си чия жертва е приета. Дъщерите им пък обикалят забраненото дърво и от време на време си откъсват от неговите плодове. По този начин светът не може да се оправи. Светът ще се оправи само когато синовете му станат истински религиозни хора и започнат да служат на Бога в Дух и Истина, а дъщерите му станат разумни и любещи. С други думи казано: докато човек живее със сърцето си в греха, а с ума си – в престъплението, светът никога няма да се оправи. Какво ще придобие човек от този живот? Нищо друго, освен разрушение. Знание се иска от човека, за да се освободи от греха и престъплението. Грехът се е родил от яденето, а престъплението – от криворазбраната любов. Вълкът изяжда овцата от любов към месото ѝ, котката изяжда мишката пак от любов.

Нови разбирания, нов морал е нужен на човека. Някой казва, че е господар на себе си, вследствие на което има право да върши, каквото пожелае. Истински господар е онзи, който може да управлява сърцето и ума си, да ги постави разумно да му служат. Наистина, сърцето и умът са слуги на човека, но той трябва да бъде просветен, да може да ги управлява. Не е ли просветен, те ще го управляват:

сърцето ще го води към греха, а умът – към престъплението. При това положение човек ще върви там, където слугите го водят. Какъв човек е този, който върви по пътя на своите слуги? Истинският човек върви в правия път, без да се отклонява в пътя на грешното сърце и в пътя на престъпния ум. Адам сгреши, понеже тръгна по пътя на Ева. Едно нещо трябва да знаете: нито мъжът трябва да върви по пътя на жената, нито жената – по пътя на мъжа. Това значи: нито умът трябва да върви по пътя на сърцето, нито сърцето – по пътя на ума. Умът и сърцето имат свои определени пътища, по които трябва да вървят. Жертвата, която мнозина препоръчват, не води към спасение. И Авел стана жертва, и Христос стана жертва, но какво донесоха тези жертви на света? Колко кръв се проля в името на Христа! И до днес още кръв се лее в името на Христа, но и това не освободи човека от неговото грешно сърце и от неговия изопачен ум.

Съвременните религиозни казват, че Христос освободи човечеството от греха. На думи и на теория е така, но в действителност не е така. Не е лесно да се освободи човек от греха на своето неразумно сърце и от престъплението на своя ум. Ако е въпрос за теории, за писани закони, за проповеди, светът е богат с това, но приложение се иска. Въпреки всичко, което е дадено на хората, те все още вървят в стария път. И до днес още стърчат бесилки, и до днес още затворите се пълнят с хора, и до днес още се вършат убийства и престъпления. При това една от десетте заповеди гласи: „Не убивай!“. Бог не позволява насилие върху живота не само на човека, но и на всяко живо създание. Като уби брата си, Каин рече Господу: „Престъплението ми е по-голямо, отколкото може да бъде простено“. И Господ рече: „Който убие Каин, нему ще стане седмкратно отмъщение“. И сложи Господ белег на Каин, за да не го убие този, който го намери.

Съвременните хора, били те светски или религиозни, говорят за морал, за убеждения, за вяра, за любов към ближния, но засегне ли ги някой с нещо, те са готови да отмъщават, да убиват. Значи въпреки убежденията си чо-

век е готов да коли, да беси, да убива. Жената пък леко се изкушава от яденето: като види някакво вкусно ядене, тя веднага се разполага, готова е даже да се откаже от убеждението си. Не е забранено на човека да яде, но той трябва да знае каква храна да употребява и в какво количество. Всяка храна, която разстройва стомаха, е неестествена. Човек трябва да избягва неестествената храна. Енергията, която минава през Дървото за познаване на доброто и на злото, е неестествена за човека, вследствие на което събужда в него лоши разположения и наклонности, затова е било забранено още на първия човек да яде от плодовете на това дърво. За да не изпада в такива състояния, на човека се препоръчва да яде от живия хляб, за който Христос е казал: „Аз съм живият хляб, слязъл от небето. Който Ме яде, той ще има живот в себе си“.

Днес всички хора трябва да влязат като ученици във великата школа на Живота, т.е. в школата на Царството Божие. Никой не се приема за ученик на тази школа без изпит. За жената изпитът е един, а за мъжа – друг. Жената ще бъде прекарана пак през Дървото за познаване на доброто и на злото, но ако си позволи само да погледне към него, тя пропада. Жената трябва да мине и замине край това дърво, без да пожелае да го види. Най-малкото желание от нейна страна само за момент да погледне към това дърво, решава съдбата ѝ – веднага я връщат назад. Мъжът пък ще бъде поставен на изпит върху въпроса за жертвоприношението. Ако той си позволи да погледне към жертвеника на своя брат, да види накъде отива димът от неговата жертва, веднага ще бъде върнат назад. Съвременните мъже трябва да бъдат внимателни, да не повтарят погрешките на Адам и Ева, на Каин и на Авел. Мъжът трябва да върви напред, да не проявява никакво любопитство по отношение на своя брат – да гледа накъде отива димът на неговата жертва. Жената трябва да прояви послушание, като минава покрай Дървото за познаване на доброто и на злото: да помни думите, казани ѝ от Господа, и да не се съблазнява от красивите плодове на това дърво. Когато момък срещне някоя красива мома и се увлече по

нея заради красивите ѝ очи, вежди, уста или от бялото ѝ лице, той вече се е отклонил от правия път на живота. Този момък е сгрешил вече, защото в сърцето на момата той не търси Любовта, в ума ѝ не търси Мъдростта и в душата ѝ не търси Истината, но се спира на външната ѝ красота, която всеки момент може да изчезне. Достатъчно е момата да мине през някаква тежка болест, за да загуби своята красота.

Днес всеки човек иска да има здраво тяло, силен ум и богато сърце, да излива навън любовта си. Не, смисълът на живота се заключава в друго нещо. Човек трябва да се стреми да има такъв ум, чрез който никога да не върши престъпления, и такова сърце, чрез което никога да не греши. Този е пътят, по който човек може да бъде благоуходен на Бога. И Христос мина по този път. Като дойде на Земята, Той мина през големи изпитания и страдания, за да се види кой от двата пътя ще избере: пътя на човешката слава или трънливия път на Любовта и Истината. Христос избра втория път, като отрече жертвоприношението – Той отрече жертвоприношението като причина за убийствата и престъпленията в света. Понеже избра трънливия път, Христос беше осъден на смърт. Той предпочете смъртта пред пътя на Каин – път на престъпления и убийства. До времето на Христа евреите не познаваха друг закон, освен закона на жертвата, и като видяха, че димът от жертвата на Христа се възнася нагоре, те Му завидяха и Го разпнаха на кръст.

Като слушат да се говори така, съвременните хора търсят начин да изправят живота си. За да изправят живота си, те трябва да видят къде се крие причината на злото и като я намерят, да я отстранят. Животът трябва да се изучава от три страни: физическа или механическа, органическа и психическа. Коренът на злото и на престъпленията се крие в психическия живот, откъдето трябва да започне изправянето на човечеството. В органическият живот се развиват и обработват условията за престъпленията, а във физическия живот те се извършват. За да се справи със злото в психическия си живот, човек трябва да

мине през пътя на Христа, т.е. да се роди от Дух и вода. Не се ли роди от Дух и вода, той не може да влезе в Царството Божие. Който е роден от Дух и вода, той не се интересува от греховете и престъпленията на хората. Ако върви по стария път, човечеството ще си остане в положението, в което днес го виждаме. Осем хиляди години вече са се изминали от времето на първите човеци, но още осем да минат, ако хората вървят по отыпкания път, светът пак няма да се оправи. Докато вълкът яде овце, все вълк ще си остане; иска ли да се измени, той трябва да престане да яде овце. Същото може да се каже и за човека: иска ли да изправи живота си, да се измени, човек трябва да се роди отново. За да се подобри животът на съвременното човечество, всички хора се нуждаят от велика култура, от истинска материална и духовна просвета. Днес в културните страни се вършат престъпления и убийства, както е било някога у дивите народи.

Сега аз изнасям тези положения не с цел да критикувам някого, но да обърнете внимание на вашия ум и на вашето сърце, да се чистите. Изучавайте ума и сърцето си, без да се оправдавате или корите. Ще кажете, че в грях ви е заченала майка ви. Това е стара, неразбрана философия... Докога човек ще цитира този стих и ще се оправдава? Време е вече той да обърне нов лист от своя живот и да тръгне по нов път. Изучавайте своите скрити помисли и желания, като се вслушвате в тихия глас на своята душа. Този глас може да ви предпази от извършване на ред злини и престъпления. За да се предпазите от злото, нужно ви е послушание. Поради непослушание към Бога Адам и Ева престъпиха Неговата заповед. За да не направят някакъв грях, Бог предупреди Адам и Ева да не ядат от плода на Дървото за познаване на доброто и на злото. За да не извърши престъпление, Бог запита Каин защо лицето му е толкова мрачно и сърдито.

И тъй, човечеството никога няма да се оправи, докато жената в човека не се откаже от желанието си да яде от забраненото дърво и докато мъжът в човека не се откаже от пътя на Каин. Жената в човека и вълн от него трябва да

дойде до съзнанието сама да се откаже от желанието си да яде от плода на забраненото дърво – мине ли край него, да затвори очите си и да не го гледа. И мъжът трябва да дойде до съзнанието сам да се откаже от пътя на Каин и да не поглежда към братя си, за да види накъде отива димът от неговото жертвоприношение. С други думи казано: за да се изправи човечеството, всеки човек трябва да се откаже от нисшия си ум, който върши престъпления, и от неразумното сърце, което греши. Щом се откаже от нисшия си ум и от нисшето си сърце, човек трябва да върви в пътя на духа си, който никога не върши престъпления, и в пътя на душата си, която никога не греши. Човек трябва да слуша ума и сърцето си дотолкова, доколкото са в съгласие с духа и с душата му.

Да следвате съветите на духа и на душата си – това е пътят, по който трябва да вървите. Кажете ли някой, че следва пътя на своята душа и на своя дух, а същевременно прави престъпления и греши, той се самозаблуждава. Докато живее само по стъпките на ума и на сърцето си, човек непрекъснато ще пада и ще става, ще скърби и ще се радва, най-малкото нещо може да наруши равновесието му. Често една муха може да изкара и най-големия философ във от неговото търпение. Тя ще кацне десет пъти на едно и също място, докато го застави да излезе от релсите на своето равновесие. Който може да се справи с мухите, той е силен човек. Мухите са отражение на ония дребни мисли и чувства, които постоянно безпокоят човека и го изкарват от равновесието му. Искате ли във всички случаи на своя живот да запазите равновесието си, да запазите онова, което е придобил, човек не трябва да ходи по пътя на ония жени, които са яли от плода на забраненото дърво, нито по пътя на ония мъже, които от ревност са убивали братя си, с когото заедно са принасяли жертва. Не ходете по пътя на Адам и Ева, нито по пътя на Каин и Авел, ходете по пътя на Христа. Единственият прав път в живота е Христовият. Христос дойде сам в живота и не потърси другарка, както Адам направи – Той дойде да служи на човечеството и не се нуждаеше от слуги. Христос казва:

„Син Человечески не дойде да Му служат, но да послужи“. Живейте и вие като Христа: не очаквайте хората да ви служат, но вие служете. Христос е пътят към новия живот, към Любовта.

За да постигнете своя идеал, спазвайте следните неща: осветявайте Името Божие в себе си, търсете Царството Божие и Неговата Правда, изпълнявайте Божиата воля. Да изпълняваш Волята Божия, това значи да служиш на Истината; да търсиш Царството Божие и Неговата Правда, това значи да придобиваш истинско знание и Мъдрост; да осветяваш Името Божие, това значи да дадеш място на Любовта в себе си. Докато не даде път на Любовта в себе си, човек не може да освети Името Божие; докато не намери истинското знание и Мъдрост, той не може да търси Царството Божие и Неговата Правда; докато не намери Истината, той не може да изпълнява Волята Божия. Това са пътищата, по които могат да се разрешат всички въпроси.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

14 октомври 1934 г., София, Изгрев

ТЪНКИЯТ КОНЕЦ

Всички хора – учени и прости, светски и религиозни, и досега още разискват върху въпроса какво представляват доброто и злото и дали и злото като доброто принася някаква полза на човечеството. Едни от тях поддържат възгледа, че и доброто, и злото принасят полза на човечеството; други поддържат възгледа, че само доброто принася полза, но не и злото. Въпреки тези възгледи въпросът остава неразрешен. Като не могат да дойдат до абсолютно разрешение на въпроса, хората казват, че трябва да се работи. Право е, че човек трябва да работи, но как да работи? Някои работи заемат мястото на злото, а някои – мястото на доброто. Задава се въпрос кои работи могат да се подобрят на злото и кои – на доброто? Ако човек пренася цял месец с чувал на гърба си скъпоценни камъни от едно място на друго, без да получи за това някакво възнаграждение, какво печели в края на краищата? Не само че нищо не печели, но той губи силите си: без да е извършил някакво престъпление, този човек е изгубил силата, разположението и работоспособността си. Друг някой работи, пренася товар от едно място на друго, но господарят му щедро го възнаграждава. Той работи, почива си, добре се храни. Първият господар прилага закона на злото, вследствие на което слугата му всеки ден губи от силата си. Вторият господар прилага закона на доброто, заради което слугата му всеки ден прибавя нещо към силата си. Много работи, много служби съществуват в живота на хората, но в края на краищата всички хора умират: и свещеникът, и учителят, и музикантът умират. Смъртта е неизбежен процес, но важно е как умира човек – със съзнание или без съзнание за това, което става с него. Който е работил с любов и е прилагал закона на доброто, той умира съзнателно, като продължава да живее и след смъртта си.

Сега, като се говори за работата, човек трябва да прави разлика между една и друга работа. Работата бива външна и вътрешна, полезна и вредна. Истински полезна работа е тази, която облагодетелства едновременно и господаря, и слугата; ако облагодетелства само едната страна, тя не е полезна. Истинска работа е тази, от която се учат едновременно и двете страни: и работодателят, и работникът. Истинска работа е онази, при която човек може да се справи с положението, в което се намира. Дали даден човек е богат, или сиромаш, щом работи, той ще се справи с положението си; не работи ли, и като богат, и като сиромаш той ще се намери в мъчнотии и противоречия, ще дойдат ред болести и страдания. Сиромашът няма да бъде нападен от разбойници, но гладът ще го нападне; богатият няма да гладува, но разбойници ще го нападат. Ако богатият е щедър, доброволно ще даде на разбойниците известна сума, за да запази живота си поне. „Защо съществуват богати и сиромаси? Не може ли светът да бъде другояче нареден?“ Това е въпрос, на който днес не може да се отговори.

Има неща, които човек в даден момент не трябва да знае. Яйцето само за себе си може ли да знае какво ще излезе от него? От едно яйце може да излезе някаква птица, а може да излезе и змийче – зависи какво е било яйцето, птиче или змийско. Докато зародишът на яйцето е затворен в черупката си, никой не знае какво може да излезе от него. Така че когато някой пита какво може да излезе от него, това показва, че той е още в зародишно състояние, не се е излюпил. „Кога ще излезе нещо от мене?“ Кога то се излюпиш от яйцето си. „Какво ще излезе от мене?“ Това не се знае. „Мога ли да остана завинаги в яйцето да почивам?“ Можеш, но в края на краищата ще се отегиши. Всяко отегчаване подразбира гниене, вкисване, разваляне на яйцето – това състояние е равносилно на смърт. За предпочитане е яйцето да се измъти, да излезе животът от него, отколкото да остане дълго време затворено и да не се прояви. Ще кажете, че като живее, човек трябва да мисли за ядене. Това е в реда на нещата. Обаче като яде, човек може да се движи, да работи, да се учи, да се моли и т.н. Без храна животът на Земята не може да се прояви.

Като ученици вие трябва да се учите, без да се смушавате от това, че много неща не знаете. Понякога невежеството е за предпочитане пред знанието. Например благословение е за човека, като минава покрай касата на своя ближен, да не знае какво има в нея. Какво ще се ползвате, ако знаете, че Америка има на разположение еди-колко милиона злато? Обаче има неща, които човек непременно трябва да знае – не ги ли знае, той ще плати с живота си. Един богат търговец пътувал през една планина. Като се уморил, той седнал до един чист извор да си почине, да се нахрани и да се освежи от бистрата студена вода на извора. За тази цел той извадил от торбата си хляб и маслини и започнал да яде, като хвърлял кокичките на маслините на разни страни около извора. Някои от тях влизали в чистия планински извор. Като се нахранил, отново се приготвил за път, но бил спрян от един едър черен човек: „Стой! Знаеш ли каква пакост ми причини? От кокичките, които хвърляше на всички страни, една попадна в околото ми и ме ослепи. Сега аз ще извадя и двете ти очи...” „Моля ти се, не ми отъмщавай. Не знаех, че ще ти причиня такава пакост“. Най-после той се освободил от черния човек, но получил добър урок – да не хвърля остатъците от храната си безразборно, където му падне. Ако знаеше това, нямаше да пострада.

Следователно като ученици вие трябва да се интересувате от неща, които ще ви ползват още днес. Някои искат да знаят какво ще бъдат в следващото прераждане. Това знание не ви е потребно днес. Православният се интересува от въпроса дали ще бъде в Рая, но за никакво прераждане не се интересува – преди всичко той не признава прераждането. Раят и адът представляват добрите и лошите условия на живота. Според православните адът е някъде под земята – той е място на огън и вечно мъчение; Раят пък е някъде горе, нависоко – той е място на блаженство и наслада. Според окултистите обаче адът е място на долните условия, при които човек се е родил; Раят е място на добрите условия, където човек е дошъл да живее, да се учи и развива правилно. За ада и за Рая хората дават раз-

лични описания и картини. Както и да си представя Рая и ада, все пак човек няма много да се ползва. Търговецът не се интересува за ада и за Рая, но за честността на хората, с които има отношения. Човек трябва да се интересува от своите мисли – дали са прави, или криви. Влезе ли една крива мисъл в ума му, мъчно може да излезе навън: тя се загнездва в него, като че ли е направила договор. От такива мисли главите на хората побеляват, без те да станат светии. Има смисъл да побелее главата на човека, но ако това побеляване го направи мъдър, умен; не поумнее ли, този човек не е използвал живота си, както трябва.

В осма глава на *Битие* се казва: „И помена Бог Ноя и всичките животни, и всичките скотове, що бяха наедно с него в ковчега“. Хората грешеа, а Ной³ беше поставен в ковчег, т.е. в изправителен затвор. Там Ной прекара почти цяла година, за да излежи наказанието си. Ной беше затворен заедно с чисти и нечисти животни. И човек има нечисти животни в себе си, т.е. своите нечисти желания. От време на време човек трябва да се затваря в ковчег със своите нечисти желания, за да ги възпитава. Натъкне ли се на някакво страдание, човек влиза в ковчег на Ной. Колкото и да е тежко положението му, той трябва да благодари, че е поне вън от условията на смъртта. Остане ли вън, той е изложен на явна смърт. За да разбере дали водата се е прибрала от земята, Ной изпрати първо гарвана, а после гълъба. Във време на война хората си служат с войници, както Ной с гарвана и гълъба. За да се проучи известна местност или обстановка, началникът на дадена войскава част изпраща един от войниците да свърши тази работа. Какво представляват гарванът и гълъбът като символи? Гарванът е месояден, яде всичко, а гълъбът е вегетарианец, идеалист. Гарванът казва: „Човек трябва да си поживее, да гледа широко на живота, да не се ограничава нито в ядене, нито в пиене – яде ли му се нещо, да си хапне свободно“. Гарванът представлява светския живот, а гълъбът – духовния. Гарванът грачи, а гълъбът гука. Гълъбът има устойчивост в убежденията си: при каквито условия и да изпадне, той никога не нарушава вегетари-

анството, той е твърд. Изобщо каквато е разликата между светския и духовния живот, такава е разликата между гарвана и гълъба.

Влизането на Ной в ковчега представлява ограничителните условия на живота. Когато иска да предпази човека от някакво зло, Провидението го ограничава. В този смисъл затворът, ограниченията са благо за човека – така той се запазва от лошите външни условия. Затворът, ограничителните условия са страдания, без които животът на Земята е невъзможен. Без жертви нито животът на отделния човек, нито този на човечеството е поправим. Искате ли светът да се оправи, трябва да бъдете готови на жертви. Жертвата е доброволен акт, а не насилнически. Чрез насилие нищо не може да се извърши – нито зло, нито добро. Сития не можете да го насилите да яде; ако е гладен, човек ще яде без никакво насилие. Богатият не се съблазнява от богатството, но сиромашът и гладният ще се съблазнят. За да не се съблазнява от външни блага, човек трябва да бъде вътрешно богат. Докато дойде до това богатство, човек все ще се нуждае от външни блага: дрехи, обувца, къща, пари и т.н.

Като изучавам хората, виждам, че все им липсва нещо: някой не си е доспал, друг не си е доял, както трябва, трети няма дрехи, обувца, дърва и въглища. Запитвате какво трябва да прави човек, за да си набави всичко, което му липсва. При сегашните условия човек мисли за много неща: за храна, за дрехи, за обувца, за подслон и т.н. Докато мисли за много неща, човек не може да мисли за същественото. Закон е: ако човек мисли за същественото, всичките му работи ще се наредят добре – тогава няма да му липсва нищо. Хората не успяват по тази причина именно, че за всичко друго мислят, но не и за същественото.

Един крайно беден човек отишъл при един богат и му казал: „Ти си единственият, който може да ми помогне да изляза от трудното положение, в което се намирам“. Богатият му отговорил: „Ще ти помогна на драго сърце, ако можеш да минеш по конец като по мост. Минеш ли по конец, ще ти дам всичко, каквото пожелаеш...“ „За Бога,

помогни ми сега!“ „Никакъв Бог не признавам – минеш ли по края, всичко, каквото имам, ще го разделя с тебе“. Сега и аз ви казвам: пригответе се да минете по края. Който може да мине по края, той всичко ще придобие; не може ли да мине по края, ще остане в старото си положение. „По дървен мост или с лодка не може ли да се мине?“ Не, през тази река са прекарани само конци – тя може да се мине само по конец. Ако сте птица, можете да прехвъркнете над реката, но като човек имате само един път: по края. Ако можете да минете по края, всичко ще придобие: здраве, сила, знание, любов, богатство.

Какво представлява тънкият конец? Един турчин запитал султана какво трябва да прави, за да подобри живота си. Султанът му отговорил: „Светът представлява голям казан, вързан със седем дебели въжета. Гледай да хванеш поне едното въже. Хванеш ли го, ти си вече пред казана, в който има всичко, каквото пожелаеш: ядене, дрехи, пари, знание, сила“. Каквото представлява въжето за казана, такова нещо е тънкият конец за живота на разумния, за онзи, който иска да се развива правилно. Въжето на казана, тънкият конец на моста – това е Волята Божия. Следователно който изпълнява Волята Божия, той има на разположение всичко, каквото пожелае. Човек трябва да знае, че каквото прави, както и да лъкатуши в живота, той неизбежно трябва да мине по тънкия конец. С други думи казано: колкото и да философства, в края на краищата човек трябва да изпълни Волята Божия. Някои мислят, че за да минат благополучно по тънкия конец, трябва да постят, да олекнат. Други пък, като виждат, че не могат да минат по края, предават се на ядене и на пиене, на охотен живот. Както и да живеят, хората все трябва да минат през един път – това е пътят на тънкия конец. Колкото и да е страшен, той е привидно такъв. Всъщност той е най-красивият и безопасен път. Достатъчно е човек да има добро разположение на ума и на сърцето си, да отвори душата си за Божественото, за да мине спокойно и безопасно по края. Ще кажете, че е по-добре този конец да не се изпречва на пътя ви. Къде другаде ще търсите добро

разположение на ума и на сърцето си или отворена душа за Божественото?

Като се страхувате от края, вие изпадате в положението на едно младо момче, внук на една многознаеща баба, която му давала съвет как да се пази от мечка. Внукът трябвало да мине през една гъста гора, но се страхувал от мечка. Бабата познавала магията и му казала: „Синко, вземи тази бяла кърпа и като видиш, че срещу тебе иде мечка, извади кърпата от джоба си и я размахай пред нея“. Внукът погледнал усмихнато към баба си и казал: „Бабо, по-добре ми бай да не ме среща мечка“. С бялата кърпа бабата искала да се образуват приятелски отношения между внука и мечката. Сега и аз казвам: като ви говоря за тънкия конец, ще работите върху себе си, за да минете благополучно по него. Дойдете ли до края, извадете бялата кърпа от джоба си и махайте с нея. Ако мечката избяга, ако разбойниците не ви оберат, добре сте работили; не можете ли да се справите с мечката и с разбойниците и трябва да се катерите по дърветата, за да се спасявате от тях, още има да работите. В гора ли сте, или в планина, вървете напред и благодарете за всичко, което ви е дадено. Ако се натъкнете на някакво противоречие или ако пиете от горчивата чаша на живота, не съжалявайте: сегашните горчивини ще се превърнат в бъдещи блага.

Един млад лекар идеалист се отчаял от живота и решил да се самоубие. Където лекувал, нищо не му плащали или толкова малко му плащали, че едва изкарвал хляба си. Така отчаян, той тръгнал из града да обмисли как да се самоубие. В това време той видял на пътя, че един човек паднал и счупил крака си. Веднага се затичал към него, придружил го до дома му, където наместил счупения му крак и започнал да го лекува. Младият лекар си казал: „Толкова добрини съм направил, и тази ще направя“. Обаче пострадалият бил богат човек и щедро възнаградил своя лекар. От този момент работите на лекаря започнали да се нареждат добре, той често си казвал: „Благодаря на Бога, че срещнах този богат човек да му помогна“. Богатият пък съжалявал, че счупил крака си, вследствие на което работите му останали недовършени.

И така, човек може да се намира или в положението на богатия, който съжалявал за счупения крак и за недовършените си работи, или в положението на младия лекар, който благодари за срещата си с богатия, за възможността да намести счупения му крак и да подобри живота си. Какво виждаме в живота? Когато един страда, друг се ползва от неговите страдания. Както виждате, животът се изяснява разумно. За предпочитане е богатият да извади нещо от кесията си, отколкото младият лекар да свърши с живота си. Следователно при каквото положение и да се намирате, не отказвайте да направите доброто, което е определено да извършите. Това добро ще ви спаси.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

14 октомври 1934 г., София, Изгрев

ЕЗИКЪТ НА ДЪГАТА

Размишление

Ще прочета *Битие*, 9. глава.

В прочетената глава има две съществени положения: явяването на дъгата на небето като знак, с който Бог успокоява човечеството, че няма да има потоп, какъвто е станал във времето на Ной. Второто положение, което заслужава внимание, е лошото поведение на един от Ноевите синове. Като видял, че баща му се е напил и е изпаднал в лошо държане, вместо да закрие голотата на баща си със своята дреха, той извикал брат си да му се смеят. По този начин той предизвикал баща си да го прокълне. Защо синът на Ной е постъпил така с баща си? Защото не е разбирал живота.

Съвременните хора страдат все от неразбрани идеи. Причината за неразбиране на някои идеи се дължи на инертността на човешкия мозък. В мозъка на всеки човек има известно количество инертна материя, която трябва да се разработи. Ето защо вие често срещате хора, които искат нещо, стремят се към нещо, но и те сами не знаят какво искат и към какво се стремят. При това положение хората мислят, че се различават много от ония, които са живели във времето на Ной. Във времето на Ной станал потоп, но и днес често става потоп. Няма човек в света, в живота на когото да не е ставал потоп. И досега още в личния живот на човека става потоп, който го кара да влезе в ковчег. В този ковчег човек понякога прекарва с години, а не както Ной само една година. Не е важно колко време прекарва човек в своя ковчег, но важно е да научи някакъв урок, да осмисли живота си.

Днес всички хора се стремят към щастие, но никой не го е постигнал. Да постигнете щастieto, това значи да си

отворите път до Слънцето и когато пожелаете, да отивате и да се връщате. Мнозина четат за Слънцето, наблюдават го с телескоп, правят изследвания, преподават за него, но въпреки това не са ходили на Слънцето. Обаче при днешните условия на живота не е важно за човека да отиде на Слънцето – за него е важно да се ползва от слънчевата топлина и светлина. Засега е по-добре човек да живее на Земята, отколкото да отиде на Слънцето. Какво печели човек, ако неподготвен отиде на Слънцето? Едно време магарето пожелало да се запише в някой университет да учи, обаче то не се задоволило само с един предмет, но искало да изучава няколко предмета изведнъж. За тази цел му дали десетки томове да носи на гърба си. Като се видяло натоварено със сто тома, магарето започнало да реве – по този начин то искало да обърне внимание на хората, да им покаже колко е учено. Хиляди години вече магарето носи товар на гърба си, но нищо не е научило – то знае само, че го бият по гърба и главата, но защо го бият, не знае. Бият го за големите му знания, за науката, която носи на гърба си.

И съвременният човек, създаден по образ и подобие Божие, яде бой на общо основание, и той се чуди защо го бият. Как може човек да примири това противоречие? Човек седи, размишлява и в края на краищата казва: „Знаете ли кой съм аз?“. Ти си онзи, когото бият; ти си онзи, който след 40–50 години ще умре, ще те заровят в земята, където ще изгниеш. След толкова работа и учене от тебе ще остане само една празна глава, празната глава обаче не е същинският човек. Някой е чиновник, но след година-две го уволняват и той мисли, че с него е станала съществена промяна. Чиновничеството и самият човек са две различни неща, службата на магарето и самото магаре също така са две различни неща. Когато магарето реве, хората започват да се смеят. Какво лошо има в рева на магарето? Има една лоша черта в магарето, която всички знаете, но същевременно то има много добри черти. Една от характерните черти на магарето е, че то не пие лоша вода. Искате ли да пиете хубава вода, вървете след магарето: то

ще мине и замине покрай много извори, но ще се спре на онзи извор, чиято вода е най-хубава, и от него ще пие.

Като ученици вие трябва да се учите от всичко. Гледайте на животните като на същества, от които можете да научите нещо. Някой е извършил ред престъпления и не се обижда от положението, в което е изпаднал, а се обижда, че го нарекли магаре. Днес магарето минава за посмешище пред хората, но ще дойде ден, когато ще бъде признато за голям философ, за маг или за мъдрец. Тогава то ще носи името *маг-хахарец*. То ще разреши един важен философски въпрос. Магарето е от висок произход: забележете, Христос не се качи на кон или на друго някое животно, но Той възседна магаре и с него влезе в Йерусалим. Днес всички хора говорят за работа, за постижения. Добре е човек да работи, но трябва да знае как да работи. За да има добри резултати в работата си, човек трябва да разбира нещата. Като има дълбоко разбиране за живота, той ще използва разумно богатата, които денят му носи.

Религиозните и духовните хора искат да работят за Бога, но не знаят как да работят. Със старите методи те нямат резултати, а новите не могат да приложат още, вследствие на което се намират на кръстопът. В това отношение хората се намират в положението на онази домакиня, която има хубаво брашно, масло, сирене, иска да направи баница, да нагости кума си, но не знае как да я направи. Не е въпрос в това, трябва ли да се правят баници, или не, но важно е, че за всяко нещо се изисква знание. Човек се нуждае от знание, което може да си достави капка по капка, както рудокопачът събира златото зрънце по зрънце, а скъпоценните камъни – камъче по камъче. Знаете ли какво нещо представлява скъпоценният камък за рудокопача? За един скъпоценен камък той е готов да обиколи света, да пропътува пустини и планини. Ако за намирането на един скъпоценен камък се изразходват толкова усилия и време, колко повече усилия трябва да се употребят, за да се намери една изгубена човешка душа. Каква по-голяма печалба може да очаква човек от тази, да намери една загубена душа и да я обърне към Бога? След

всичко това чувате някой да казва, че не си заслужава за един човек да губиш времето си. Не е така. Ценно нещо е човешката душа! Каквито жертви и да се дадат за една душа, те са оправдани.

*Поставям дъгата Си в облака
и тя ще бъде белег на завета
между Мене и земята.*

Дъгата съдържа седем ценни неща, седем цвята, дадени на човека като символи, всеки от които съдържа известна истина. Ной и синовете му не разбраха смисъла на тия символи. Те си обясниха явяването на дъгата като белег на това, че никога вече няма да става потоп на Земята. Дъгата, която се явява в облаците, не показва само това, че потоп няма да има, но тя показва на хората как трябва да живеят. Ной разбра само първото значение на дъгата, а второто не разбра, вследствие на което си насади лозе, направи вино от гроздето, от което пи и се напи. Ной направи една погрешка, а синът му – друга, заради която баща му го прокле. Като четете тази глава, виждате, че същото става всеки ден и в сегашния живот. В много домове ще намерите по един Хам, син на Ной, и по един Ной, който се напива. Няма нито един духовен човек, който да не се е напивал. И след това ще се намери един син като Хам, който да се присмее на баща си. Като се научи за това, бащата ще прокългне сина си. Какво показва това? Това показва, че историята се повтаря.

Религиозните хора говорят за служене на Бога, на Христа. Кой човек може да служи на Христа? Само онзи човек може да служи на Христа, който има дълбоко разбиране за живота и е проникнат от любов към човечеството. Христос дойде в света да спаси хората, да ги избави от греха. Какво нещо е грехът и защо хората грешат, не питайте. Грехът е взривно вещество, което експлодира от най-слабото докосване. Тъй щото задачата на човека е да не греши, а не да изучава произхода на греха. Когато двама души се обичат, лесно могат да произведат искра помежду си. Тази искра е в състояние да запали взривното вещество в тях и да произведе голям пожар. Стане

ли взрив между тях, те не искат вече да се видят. С това се обяснява ненавистта, която се явява между хора, които години наред са се обичали. Днес хората са изгубили доверие помежду си, вследствие на което и любовта ги напуска. Мъжът не вярва на жената, жената не вярва на мъжа, децата не вярват на родителите си – и след всичко това говорят за семейство. Семейство, основано на недоверие, не може да устои. За да възстановят доверието си, хората трябва да признаят Бога за свой Баща и да определят отношенията си към Него. Христос казва: „Един е вашият Баща“. По-нататък от кой баща и от коя майка сте приели живота, не е важно; през коя врата на църквата сте влезли и излезли, не е важно. Всички хора са влезли в Бога и са излезли от Него. Дръжте в ума си мисълта, че човек е излязъл от Бога, следователно Бог е техен Баща. Що се отнася до формата на човека, това не е важно: формата на човека е дреха, която постоянно се сменя. Човек е минал през много форми, но Баща му не е бил там. Бащата е в живота, който е непреривен, но не във формите, които постоянно се менят.

И така, искате ли да се домогнете до положителната мисъл в живота, вие трябва да пречиствате мислите си. Много начини има за пречистване на мисълта: чрез филтриране, чрез дестилация и т.н. Човек трябва постоянно да чисти мислите и чувствата си, защото в тях се таи грехът на хилядите поколения. Човек е дошъл на Земята да учи и да се чисти. Лошите и нечисти мисли и желания непрекъснато минават през неговия ум и през неговото сърце, но той трябва героично да устоява. В миналото светии и праведни хора са бягали по гори и планини, където са прекарвали в пост и молитва, за да се освободят от лошите мисли и желания, но и там не са били спокойни. Грехът и лошите мисли дебнат човека навсякъде. Обаче вие трябва да знаете, че нечистите мисли и желания не са само ваши – те представляват тор, останал от векове. Вашата задача е да се чистите, без да се самоосъждате.

За да разберете правилно въпроса за греха, вие трябва да разгледате живота на растенията. Когато посадите

едно семе или растение в земята, вие го наторявате, за да се развива по-добре. Торга не е нищо друго освен нечистотии, в които поставяте растението да се развива. В живота ние наричаме нечистотиите грях. Когато торите растенията, вие се радвате, че ще виреят добре, ще дават по-добри плодове. Щом е така, защо плачете и се сърдите, когато съществата от невидимия свят ви наторяват? Някой се оплаква, че е допуснал грях. Няма защо да се оплаква: сгрешил е, значи наторили са го. Дяволът е един от добрите градинари на Земята. Като види, че някой човек е занемарил градината си, той влиза вътре и започва да я урежда според разбиранията си: тук клъцне някое дръвче или растение, там клъцне, докато си пробие път да мине; дали намясто е клъцнал, това не е важно за него. После, като види, че някое дърво не ражда много, той взема тор и го наторява. Когато дървото върже плодове, пръв дяволът идва да ги обира. Той казва: „Аз го торих и кастрих, аз имам право да се ползвам от неговите плодове“. Като срещне някой жълт, слаб човек, дяволът започва да го убеждава да се храни добре, да напълнее – той не обича слаби, мършави хора, защото няма какво да обира от тях. Срещне ли някой пълен, тлъст човек, той веднага свързва приятелство с него.

Следователно срещнете ли човек, който се е окалял, знайте, че тази кал е дошла отвън. Каквото и да прави, човек не може лесно да се освободи от калта: ако през деня не се окаля, вечер може да се окаля. Има хора, които от детинство още са вегетарианци, но като стават от сън, плюят – недоволни са, че насън са яли месо. Това показва, че те още не са се освободили от желанието да ядат месо – дълбоко някъде в подсъзнанието им се крие разположение към месото. Истински вегетарианец е онзи, който и насън има будно съзнание, не яде месо. Други пък са недоволни от себе си, че насън крадат, обират хората. Не само това, но като ги уловят, те отказват, че са извършили кражба. Значи те насън лъжат, крадат, вършат такива престъпления, каквито някои хора вършат през деня, в будно съзнание. Едно се иска от човека: будно състояние и

силна воля. Дошъл ли е до това положение, той трябва да устоява и през деня, и във време на сън, да не се поддава на никакви изкушения.

Съвременните хора работят усилено върху самовъзпитанието си, но нямат резултати. Те пренебрегват тъкмо ония методи, които могат най-много да им помогнат. На пример те минават и заминават покрай растенията и животните, без да ги използват като възпитателни средства. Разумният човек се учи и възпитава от растенията, от животните, от хората и минералите. Цялата Природа е техен учител; въздухът, водата, светлината и топлината са също така добри възпитатели на човека. Той наблюдава чистата кристална вода, която излиза от някой извор, проследява пътя ѝ и след време я среща мътна, окаляна. Той разбира, че в пътя на движението си тя е свършила много работа, вследствие на което е изгубила чистотата си. С чистата вода хората готвят, мият, перат дрехите си – и като се оцапа, изхвърлят я навън. Трябва ли водата да се сърди на хората, че са я изцапали? Тя не се сърди на никого, но се радва, че е свършила някаква работа. И светлината, едно от великите блага на живота, минава през нечисти места, но е доволна, че върши работа. Въздухът, водата, светлината са пратени на Земята да помагат на всички живи същества, но те не се смущават от това, че са се накаляли – те лесно се чистят. Човек трябва да се учи от тях – да знае как да се чисти. Окаля ли се, той трябва да приложи един от методите за чистене: утаяване, разтваряне, дестилация, филтриране.

Съвременният човек трябва да работи върху себе си, да прояви своето благородство, да стане като златото – където мине, да не се каля, т.е. да не се окислява; каля ли се, той трябва да знае как да се чисти. Много дрехи са дадени на човека за обличане и преобличане. Казват, че човек има седем тела, едно от друго по-фини. Най-вътрешното тяло е от най-фина материя. В това тяло именно се крие човешката душа, вследствие на което нищо нечисто не може да се докосне до нея. Умирането не е нищо друго освен събличане на старата дреха и обличане

на нова. Като остарее новата дреха, и тя ще се съблече, ще облечете пак нова. Човек иска да не умира, т.е. да запази дрехата си вечно здрава и чиста. Това е невъзможно! Като им дотегне животът, някои казват, че не искат вече да дохождат на Земята. Колко пъти ще дохождат, колко пъти ще бъдат бити! Когато детето не слуша, майка му го бие. То обещава, че няма да прави същата погрешка, няма да бутне сладкото без позволение, но на другия ден пак прави същите пакости – майка му пак го бие. Не се изправя лесно човек. Като пострадат малко, хората казват, че са научили урока си. Те са го научили и учат само докато пръчицата се вдига и слага по гърба им; щом се отдалечи пръчицата, те забравят вече урока си и отново грешат. За да не греши, човек трябва да дойде до дълбока вътрешна опитност в себе си, да различава доброто от злото и да пази чистотата на своя ум и на своето сърце.

Какво представлява грехът? Грехът представлява нечистотата в живота. Ядеш ли нещо, чинията ти трябва да бъде идеално чиста; не е ли добре измита, останалото в нея постепенно започва да ферментира. Същото нещо се отнася и до мислите и чувствата, които възприемате отвън. Дойде ли някоя мисъл в ума ви или някое чувство в сърцето ви, спрете се да ги анализирате, за да разберете през какви умове и сърца са минали. Ако са минали през умовете и сърцата на лоши хора, те носят нещо нечисто в себе си, което може да ви застави да сгрешите. Ако можете, отстранете ги от себе си; ако не можете да ги отстраните, подложете ги на пречистване – да отделите от тях ония вещества, които са способни да ферментират. Лошите мисли и чувства са подобни на гнили ябълки, от които нищо не можете да извадите: ядете ли ги, вие ще се разболеете и ще страдате. Единственото нещо, което можете да извадите от тях, е семката им. Извадете семката на лошите мисли и чувства, преди да е проникнала заразата в нея, и я посадете в земята. И в най-лошите мисли, чувства и постъпки има нещо добро, което може да се използва – това са техните семки. Ако не знаете как да ги посадите, ще отидете при градинарите да видите как те садят сем-

ките на своите плодове. И те не са знаели това изкуство, но са се учили. Като не знае какво да прави, като не иска да учи, човек казва, че е грешен, че е неспособен. В какво се заключава неговата греховност? Човек има няколко слабости, които го заставят да греша. Той може да яде повече, отколкото трябва, и затова греша; той може да пие повече, отколкото трябва, но не вода, а вино, вследствие на което греша; той има желание да забогатява повече, отколкото трябва, и ощетява хората. Това са слабости, които не се дължат нито на самото ядене, нито на виното, нито на богатството, но на лакомията в човека: лакомият човек лесно се изкушава.

Кой човек се изкушава? Слабият. От какво може да се изкуси човек? Човек се изкушава от красотата, от яденето, от парите, от богатството и т.н. Красивата мома изкушава момците, банкерът изкушава апаша, земеделецът със своите пълни хамбари изкушава сиромаша, кръчмарят изкушава пияницата. Защо поставят човека на изкушение? За да го изпитат, да видят какъв е неговият морален устой. За да изпитат човека, понякога му представят две неща, за да видят кое от тях ще избере. Ако му представят на избор богатството и сиромашията, той ще покаже своето вътрешно разбиране. Човек е свободен, докато може да прави избор; щом няма избор, той върши нещата по принуда. Например на един човек представят богатството и сиромашията, да избере едното от тях. Ако избере богатството или сиромашията, той ще види, че и двете носят благословение за него; ако му представят само едното, той ще го приеме по необходимост – такова богатство и сиромашия носят за човека ред изпитания. Какво трябва да прави човек, като се намери пред изкушението? Ако е слаб, той трябва да бяга, ако е силен, да не се поддава. Който се изкушава, той нищо не печели. Вълкът се изкушава от овцата и я изяжда, но не става по-благороден; котката се изкушава от мишката, но не става по-благородна. Въпреки това вълкът, котката, паякът, кобрата и други животни служат като възпитатели за овцата, за мишката, за насекомите, за човека: едните нападат, другите се бранят, но едни други се възпитават.

Хората грешат, изкушават се, защото се поддават на своите криви разбирания. Някой огладнее, но няма пари да си купи хляб. Той отива на фурната, взема един хляб, без да каже нещо на фурнаджията, слага го под дрехата си и излиза доволен, че никой не го е видял. Така си мисли той – все един човек го е видял. И ако го запитат защо е взел хляба без позволение и знание на фурнаджията, той ще каже, че всичко принадлежи на Бога. Вярно е, че всичко принадлежи на Бога, но в неговия естествен вид. Щом човек е сял, орал, жънал, млял е брашното и е направил хляб, трябва да се иска позволение от него. Ако хлябът, който си взел от фурнаджията, е даден направо от Бога, без човешки труд, защо го криеш под дрехата си? Божиите работи са чисти и открити, следователно не трябва да криеш: криеш ли, ти си се оцапал вече. За да вземеш хляба, ти трябваше да свършиш някаква работа на фурнаджията, за да го заслужиш – свободно да го носиш, без да криеш.

Сега вие трябва да работите върху дъгата, която Бог е поставил като завет между Себе Си и човека. Ако работите съзнателно върху себе си, вие се свързвате с великия Божи Дух, Който преглежда работата ви и я изправя. Той не наказва човека, но го изправя и съветва как да постъпва. Като не разбира това, човек мисли, че Бог го наказва и съди за погрешките му. Не, казано е в Писанието, че Бог не съизволява в греха и страданията, нито в смъртта на човека: съвестта мъчи човека и го съди. Ако по невнимание човек се пореже с нож, майсторът на ножа ли е виновен за това? Майсторът е направил ножа за услуга на човека, но не и за негово нещастие. Следователно ако вие страдате от произведенията на Бога, кой е виновен за това? Вината е в самите вас, че сте невнимателни. Кой е виновен, че се изкушавате от парите на богатия? За да не се изкушавате, идете да работите при него. Като му работите известно време, той ще ви плати. Красивите, ценните неща изкушават човека, но той трябва да се пази от изкушението, да му се противопоставя.

Как може човек да се справи с изкушението? Двама души живеят под един покрив. Единият е богат, има пари

за отопление и осветление, а другият седи в стаята си и трепери от студ – иска да прочете нещо, но няма свещ да си запали. Той седи и размишлява какъв свят е този, в който на едного е дадено всичко, а другият живее в лишения. Той нарича това несправедливост и се изкушава. За да не се изкушава, трябва да изучи живота на богатия, да види от какво се нуждае и да му се притече на помощ. По този начин преградата между двамата ще изчезне и те взаимно ще си помагат; иначе те всякога ще се спъват и ще падат в грехове. Грехът спъва двамата и ги прави врагове един за друг. Грехът е отрова, която едновременно разрушава организмите на двама души. Следователно възприемайте такава храна, такива мисли и чувства, които ви повдигат; всяка храна, всяка мисъл и всяко чувство, които принижават човека, са отрова. Ако храната, мислите и чувствата на човека повдигат неговия ближен, те са намясто – ние ги наричаме Божествени. Понякога мислите и чувствата на едного повдигат ближния му, а той сам пада – и те са намясто. За предпочитане е обаче човек да се храни с такива мисли и чувства, които да повдигат както него, така и неговите ближни: страшно е, когато и двамата падат. Ако единият слиза, а другият се качва, положението не е опасно: онзи, който се е качил, ще хвърли въже на другаря си, който е слязъл, и ще го вдигне при себе си.

Истинско престъпление или истински грях е, когато човек спъва едновременно и ума, и сърцето, и волята си; обаче ако сърцето се повдига, а умът слиза, в това няма престъпление. И обратно: не е престъпление, ако умът се повдига, а сърцето слиза. Ако някой прави добро на ближния си, а себе си спъва, доброто не губи своята цена. Пазете се от ония състояния, които носят смърт за човека, защото те спъват едновременно и ума, и сърцето, и волята му. Стремете се към Божествените състояния, които повдигат едновременно и ума, и сърцето, и волята. При добрите човешки мисли и желания се повдигат двете неща в човека, а слиза или само волята, или само умът, или само сърцето.

Като четете за живота на Ной, виждате, че той си е направил вино, от което се е напил. С напиването Ной е

паднал. Няма човек на Земята, който да не е паднал. Падането не е страшно, но страшно е, когато човек изгуби равновесието си. Грешката на Ной не е в напиването му, но в това, че прокълна сина си, който му се присмя. Другият син обаче получи благословението на баща си и той остана да живее на Земята – добрият син остана да живее с благословението на бащата. При Каин и Авел имаме обратното: Каин остана да живее, а Авел беше убит, вместо Авел се роди Сит, добрият син на Адам и на Ева. Значи в света останаха да съществуват поколенията на два добри рода и на един лош.

До времето на Христа хората вървяха или по пътя на сърцето, или по пътя на ума, или по пътя на волята. Христос дойде в света и донесе Учението на Любовта, което включва едновременната работа и на ума, и на сърцето, и на волята. Христос внесе трите добри рода в света, по пътя на които трябва да вървят всички хора. Докато дойдете до Учението на Любовта, вие непременно ще минете през изкушения. Не се страхувайте от изкушенията, но дръжте съзнанието си будно. И Христос има три изкушения, с които лесно се справи: на храма, на планината и пред камъните. Когато беше на храма, Сатана дойде да го изкушава, като Му каза да се хвърли отгоре, за да докаже, че наистина ангели ще Го повдигнат на ръце, да не препъне в камък ногата Си. Христос му отговори, че не иска да изкушава Господа: Който Го е качил на храма, Той сам ще Го свали. Когато Христос беше на планината, Сатана и тук дойде да Го изкушава. Той Му каза: „Ако слезеш от планината да ми се поклониш, целия свят ще Ти дам“. Христос му отговори, че освен на Бога на никого не може да се поклони. И най-после, като Го видя между камъните, Сатаната Му каза да превърне всички тия камъни в хляб. Христос отговори: „Писано е, че човек ще живее не само с хляб, но с всяко Слово, което излиза от устата на Отца Моего“.

Едно от качествата на Любовта е даването. Давайте, без да се страхувате какво ще остане за вас! Страхът трябва да се замести с разумна смелост. Бъдете смели и свободни по сърце, по ум и по воля, но имайте предвид мисълта, че

вършите Волята Божия! Един беден, но благочестив човек имал в джоба си само един лев и се чудил какво да си купи с него да се нахрани. Освен малко хляб нищо друго не можел да си купи с един лев. Докато размишлявал по този въпрос, един просяк се упътил точно срещу него, за да му иска помощ. Той веднага дал последния си лев. Като се отдалечил просякът, той започнал да си мисли колко добре би било, ако разполагаше с пари, за да помага на бедни. Както вървял из пътя, един негов приятел го срещнал и го поканил в дома си на гости, понеже отдавна не го бил виждал. Приятелят му го нагостил добре.

И така, като ученици от вас се иска да се свържете с Божията мисъл, с Божиите чувства и да работите като Него за освобождаване на душата си от тежките условия, в които е поставена. Тя е поставена при условия, където грехът живее. Бог работи за освобождаването на човешката душа, но и човек трябва да работи за същото. Затова се изисква търпение, както са търпели и търпят всички велики и добри хора. Бъдете търпеливи и не бързайте да съдите хората. Този, когото съдите за някаква слабост, има две добродетели, които не виждате. „Не съдете, да не бъдете съдени!“

Как се познава добрият човек? Добър човек е онзи, който работи за доброто на всички хора. Той не се нуждае от похвалите на хората и минава незабелязано между тях. Добрият човек не се изкушава, защото преди да гледа на мъжа и на жената вън от себе си, той ги вижда в себе си, там ги изучава и с тях се съветва. Той не търси момата и момъка вън от себе си, защото ги вижда в себе си и там ги изучава. Който е изучил мъжа, жената, момата, момъка, детето в себе си, той знае как да се отнася с тях и вън от себе си. Той е щедър, добър към всички хора, и при най-лошите условия да се намери, той знае как да постъпва. Защо? Защото никога не работи сам. Намери ли се в затруднение, той веднага извиква ума, сърцето, волята, душата, духа си и започва да се съветва с тях. Щом дойде до известно решение, всички му се подчиняват и той пристъпва към действие. Имайте пълна вяра в Божестве-

ното, което всякога е готово да ви каже как да постъпвате. Слушайте Божественото в себе си, ако искате да успявате в живота си.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

18 ноември 1934 г., София, Изгрев

ПЕТТЕ ПОСТИЖЕНИЯ

Ще прочета 10. глава от *Битие*.

Тази глава представлява костелив орех. За да извади една от ядките му, човек трябва да чопли с игла. В тази глава се изреждат родословията на Ноевите синове. Евреите се отличават по това, че спазват реда на раждането, вследствие на което изреждат имената на всички поколения в хронологически ред. Тази хронология е важна за евреите, но какво се ползвате вие и всички ония, които четат *Битие*? То е все едно да ви заставят да изучавате звездите на небето според тяхната големина. За астронома тия звезди имат значение, но за обикновения човек те не представляват особен интерес. Като изучавате астрономията, виждате, че на небето има 19 звезди от първа величина. Като дойдете до звездите от втора величина, там ще намерите около 120 звезди. Като се домогнете до звездите от трета величина, ще видите, че те са още повече на брой. Колкото по-надолу слизате, броят на звездите се увеличава, а големината им намалява. Всяка звезда има свое име, което е важно за астронома, но не и за обикновения човек. Синовете на Ной, за които се говори в *Битие*, са Сим, Хам и Яфет. От тях са произлезли всички народи в света. От Сим са произлезли евреите, от Хам – монголците, а от Яфет – арабската раса. Европейските народи са потомци на Яфет, те са яфетовци. Като четете имената на Ноевото поколение, вие се отегчавате и намирате, че няма смисъл да си губите времето с тях. Който не се интересува, той може да не ги чете, обаче който се интересува, ще ги прочете няколко пъти и в някои от тях ще намери известна хармония и звучност в съчетанието на буквите. Не е лесна работа да открива човек известна хармония в звуковете. Това се отнася до силните хора – само силните хора се занимават с мъчни работи, те се заемат да чистят костеливи

орехи; слабите хора търсят лесни работи. Добре е човек да чете Библията и да превежда нещата. Всяко име съдържа в себе си дълбок вътрешен смисъл. Същевременно трябва да се изучава характерът на всяко лице, за което се пише. Например всички ония, които са произлезли от Хам, минават за неблагонадеждни хора – те се наричат хамовци. Всеки човек, на когото работите не вървят добре, е от семето на Хам. Причината за това се дължи на факта, че Ной е вдигнал благословието си от Хам: за лошо поведение към баща си той получи бащиното проклятие.

Мнозина се оплакват, че като четат, забравят скоро, а особено имена не помнят. Има случаи, когато човек може да забрави и своето име. Това е патологическо състояние, но все-таки се случва. Един американски професор отишъл на пощата да получи писма, адресирани на негово име. Началникът на пощата го запитал за името му, но в този момент той не могъл да си спомни как се казва – забравил името си. Той се извинил на началника, че трябва да свърши някаква бърза работа, заради което веднага се отправил към дома си да пита жена си за името. На пътя го срещнал един познат, който се спрял и го заговорил. Като чул името си, той се зарадвал и се върнал в пощата да получи писмата си. Причината за отслабването на паметта се дължи на излишък на млечна киселина, която се събира в мозъка на човека. Има хора, които колкото пъти ви срещнат, все питат за името ви – лесно забравят имена. Ето, и вие четете и препрочитате по няколко пъти Библията и Евангелието, но колко имена знаете наизуст. Най-важните имена знаете, но не и тия на по-маловажните личности. Всяко име освен че принадлежи на дадено лице, същевременно означава един колективитет – освен лични имената са и колективни.

Като ученици вие трябва да изучавате смисъла на всяка буква и от съчетанието им да определяте характера на човека. Това е наука, с която човек може да предсказва много неща. По името на човека може да се гадае, да се предсказва всичко, което предстои да му се случи. За да гадае по името, човек трябва да има разбиране, да знае

значението на всяка буква, както и съчетанието им в сло-гове. Като разделите буквите в българската азбука на три реда, във всеки ред по девет букви, ще останат няколко букви за четвъртия ред. За да бъде животът на човека хар-моничен, в името му трябва да има срички, в които да влиза по една буква от четирите реда. Тези букви трябва да вървят в такъв последователен ред, в какъвто са наре-дени в азбуката. Както виждате, много знания са нужни, за да може човек да гадае. Започне ли да гадае, каквото каже, трябва да излезе вярно.

Един ходжа служил 10 години наред в джамията, но работите му, вместо да се уреждат, все назад вървели. Един ден жена му го посъветвала да напусне служенето си на Бога и да потърси по-доходен занаят. Той решил да започне да гадае на хората. За тази цел взел восък, сто-пил го и започнал да гадае. Случило се, че каквото казвал, всичко излизало вярно. Един ден го срещнал един познат на пазара и го запитал: „Като знаеш да гадаеш, кажи ми какво нося в тази дреха“. Ходжата се замислил и казал тихо в себе си: „Веднъж лисица в курника, втори път в курника, но на третия път плаща с кожата си“. Като чул думата *лисица*, познатият казал: „Приятелю, и този път позна – лисица нося в дрехата“. Като се върнал у дома си, ходжата казал на жена си: „И днес спечелих нещо. Намерих се в трудно положение, но благополучно излязох от него. И този път можах да отгадаю нещо“.

Какво станало по-нататък с него? Той се прочул в цяла Персия за добър гадател. По това време в дома на персий-ския шах станала голяма кражба. Шахът го извикал и му заповядал да открие крадците. Гадателят казал, че му са нужни 30 дена, за да свърши тази работа. Като се върнал у дома си, той казал на жена си: „Какво направи с мене? Ти изложи главата ми на смърт. Досега както и да е, справях се с новия си занаят, но положението ми вече се затруд-ни. Шахът ми даде много трудна задача. Ако не я реша, главата ми ще отиде“. За да реши задачата си, гадателят излизал всеки ден на края на гората, където прекарвал в размишление. Той взел в джоба си 30 царевични зърна. Ве-

чер, когато трябвало да се връща у дома си, той изваждал едно зрънце и си казвал: „Ето, първият мина“. Той подразбирал, че първият ден е минал. Разбойниците, като чули, че гадателят се наел със задачата да ги открие, всеки ден пращали по един от тях, за да видят какво прави. Първият разбойник минал в момента, когато гадателят изваждал първото зрънце, и чул думите: „Ето, първият мина“. Разбойникът помислил, че гадателят го познал, и веднага съобщил това на другарите си. Ден след ден гадателят правил същото: отивал в гората на размишление, вадел по едно от 30-те царевични зрънца и си казвал: „Ето, и вторият, и третият, и четвъртият мина“. Разбойниците чували това и се замислили за положението си. Като дошъл предпоследният ден, те чули, че гадателят си казва, че и 29-ият е минал. Те отишли при него, изповядали престъплението си, върнали откраднатите вещи и го помолили да не ги издава, за да не ги накаже шахът. И този път ходжата излязъл благополучно от трудното си положение – при всички трудни моменти той запазвал присъствие на духа си.

Какво означава гадаенето? Да гадаеш, това значи да предвиждаш и предсказваш неща, които предстоят да станат. Човек гадае върху неща, които са неизвестни, които още не са станали. Писмената реч е особен род гадание. Който знае буквите, той може да гадае какво е написано. Езикът е също така особен род гадание. От съчетанието на думите в изречения човек изучава вътрешния живот на хората. Писателите, поетите нареждат речта в стройна форма, в рими, в музикални изрази. В свещените книги пък освен буквени и слогови съчетания вие ще намерите цели изрази, в които се крият символите на нещата. Който има търпение, той ще се спира на всички глави, подобни на прочетената, и от имената, които се цитират, ще прави преводи, ще търси буквения и звуковия произход. Като прави тези изучавания, човек ще кали търпението си. Като ученици вие трябва да изучавате имената, за да видите какви сили се крият в тях. На български ние казваме Мария и Мара. Това са еврейски имена. На еврейски Мария означава „солена вода“, а Мара – „горчива вода“.

И солената вода има смисъл, но когато готвите. Искате ли да пиете от тази вода, вие трябва да я дестилirate, да отделите солта ѝ. Горчивата вода има значение само за болни, както пелинът. Изобщо всяка буква, всеки звук съдържа в себе си известна сила, която трябва да се употреби намясто. Не се ли употреби намясто, не се ли съчетае правилно с други букви или звукове, може да произлезе някакъв взрив. Например кой не е опитвал силата на обидните думи?

Следователно ораторът, ученият трябва да подбира думите, с които си служат. Не ги ли подбираат, те не могат да произведат желания резултат. Свещеникът трябва да подбира думите, от които съставя проповедта си. Длъжникът трябва да подбира думите си, с които моли кредитора да отложи изплащането на полицата. Не е достатъчно човек да говори само, но важно е какво говори, как съчетава думите на своята реч; не ги ли съчетава според законите на разумната реч, той не говори Истината. Запитват някого какво е неговото верую и без да мисли, той казва, че е православен християнин. Вярно ли е, че е християнин? Като християнин прилага ли той Христовия закон на Любовта? Друг пък ще каже, че е българин. Вярно ли е това? Като българин знае ли той своя произход, знае ли от кой син на Ной е произлязъл? Друг пък ще каже, че е англичанин, от Великобритания. Какво означава думата *Британия*? Бритберита на еврейски означава „Завет Господен“. Според някои англичаните са произлезли от десетте загубени израилски племена, за които се казва в Библията, че ще управляват народите. Тия десет племена били благословени, затова и до днес работите на англичаните вървят добре. Учените, просветените англичани знаят това, но не и обикновените – последните не се интересуват от своя произход. Англичаните имат нещо общо с евреите, те казват: „Времето е пари“. Значи за тях парите са ценна мярка. И американците поддържат същия девиз: „Времето е пари“.

Един англичанин се хванал с един американец на бас, че може да посети един американски милиардер. Амери-

канецът не вярвал, че англичанинът ще успее да се срещне с някой милиардер, и се хванали на бас: който изгуби баса, той да заплати 250 английски стерлинги. Американецът не вярвал в успеха на англичанина, защото знаел, че милиардерът не би изгубил една минута от времето си напразно. Обаче англичанинът решил на всяка цена да посети милиардера. За тази цел той ходил два-три пъти при милиардера да иска пет минути от него. Милиардерът все отказвал. Най-после той отговорил на англичанина: „Моето време е скъпо – една минута ми струва пет английски лири.“ „Ще ви заплатя, колкото искате, но моля да ми дадете пет минути от вашето време“. Американецът се съгласил и му определил пет минути за среща. В уречения час срещата се състояла. Англичанинът се поклонил любезно на милиардера и седнал на един стол. „Моля, кажете какво обичате!“ „Дойдох да ви видя“. Милиардерът на няколко пъти изваждал часовника си, да види колко минути ще седи гостът. И англичанинът от своя страна вадил часовника и гледал колко е часът. Като изминали пет минути, той извадил 25 английски лири и ги дал на милиардера: „Заповядайте, тия пари са за вас, а останалите са мои. Аз дойдох само да ви видя, да докажа, че мога да отнема няколко минути от скъпото ви време, за което се хванах на бас. И моето време е не по-малко скъпо от вашето. Довиждане!“.

И тъй, искате ли да създадете добри отношения помежду си, вие трябва да изгладите езика си, да употребявате меки думи в говора си. Същевременно вие трябва да изчистите окото си, да виждате доброто и красивото в човека, а не неговите лоши, отрицателни черти. Искате ли да кажете нещо на човека, намерете някоя добра черта в него и говорете за нея. Пита ли ви някой какво мислите за него, кажете му, че има добро сърце; на друг кажете, че е добър математик; на трети кажете, че е отличен естественик, че разбира растенията и билките и може да лекува с тях; на четвърти кажете, че е музикален. Ще кажете, че не искате да зальгвате хората, а трябва да им говорите Истината. Каква Истина е тази, да кажете на някого, че е

лицемер и завистлив човек? Кажете ли му това, вместо да го освободите от недостатъците му, вие ще го настроите против себе си и ще си създадете голяма неприятност. Ако наистина той е лицемер, не е ли истина, че е добър математик? Човек няма само лоши качества в себе си – наред с лошите качества човек има и нещо добро в характера си. Защо тогава да не изнесете една от неговите добри черти? Само онзи човек може да разкрива отрицателните черти на хората, който разполага с Любов и знания: няма ли големи знания и Любов, по-добре да мълчи.

Един българин отишъл при един турчин, чехлар, да си купи евтини чехли. Търговецът имал голям избор на чехли. Българинът премерил 10–20 чифта чехли, но никой от тях не бил по мярка. Силно ядосан, турчинът му казал: „Нямам чехли за тебе. Ти си човек без калъп“. Българинът излязъл обиден от дюкяна на турчина и след като се отдалечил на десетина километра разстояние, обърнал се по направление към града, вдигнал юмрук във въздуха и извикал към турчина: „Ти си човек без калъп!“. Нито турчинът постъпил добре, нито българинът. Не можа ли турчинът да каже на клиента си: „Господине, между моите чехли няма такива по ваша мярка. Аз мога да ви взема мярка и да уший един чифт специално за вас“. По този начин и двамата щяха да бъдат доволни. Тогава и българинът щеше да отговори, че неговият крак наистина е голям, но според височината му, според големината на другите удовете.

Като изучавате мерките на човека, ще видите, че между тях съществува известно съответствие. Например между дължината на лицето, на ръката и на краката има известно съответствие. Колкото е дълго лицето на човека, толкова е голяма китката на ръката му, толкова е голям и кракът му. Има изключения от тези мерки, но обикновено това съответствие е спазено. Лицето на човека представлява написана книга, по която може да се чете неговият живот. Краката му пък представляват основата, на която е поставен неговият живот. Ако ходът му е сигурен, твърд, категоричен, това показва, че той има морален устой. Ви-

дите ли, че някой стъпва първо на пръстите, а после на петата си, ще знаете, че този човек започва първо с ума си, а свършва с материалното. По краката се съди дали даден човек е добродетелен, или не; по ръцете пък се съди дали даден човек е справедлив, или не. Ръцете определят всекидневния живот на човека – от ръката ще познаете може ли човек да свърши известна работа, или не може. Ръката на човека определя доколко може да се разчита на него.

Като ученици вие трябва да работите според методите на окултните, на мистичните школи. Тези методи са взети от Разумната Природа. Само чрез тях човек може да се справи с противоречията на своя живот. Откъде се раждат противоречията в човешкия живот? От непостижните мисли, желания и чувства. Всеки човек има желания, които иска да постигне, но той трябва да знае пътищата за тяхното постигане. Не намери ли тия пътища, той неизбежно се излага на противоречия. Един от методите за разрешаване на противоречията е чистият език. Изкуство е да може човек да поставя всяка дума намясто и навреме. Същевременно важно е с какви думи ще си служи. Колкото е по-чист езикът на човека, толкова по-лесно разрешава задачите си. Езикът оказва голямо влияние върху човешката мисъл, движенията също влияят върху мисълта и чувствата. Ако не разбира значението на известно движение, човек започва да подозира, в резултат на което прави ред изводи. Интересно е да проследи човек колко от тия изводи са верни. Ако е искрен в себе си, той ще види, че повечето изводи са неверни. Човек трябва да работи съзнателно върху себе си, за да придобие положително абсолютно верую, да придобие положителни знания, да не изпада в подозрения, в съмнения и колебания. Търси ли нещо, стреми ли се към нещо, той може да го намери в себе си. Щом се вгълби в себе си, човек нищо не очаква от хората, в нищо не ги подозира. Търси ли знания, библиотека, църква, човек ще ги намери в себе си. Този е правилният път за развитие. И външните условия са важни, но те не са винаги в хармония с човека. Представете си, че някой човек е попаднал на един усамотен остров, а трябва

да чете книги, да се моли на Бога. Къде ще намери библиотека, църква или болница, ако трябва да се лекува? Той може да намери всичко това в себе си. Като знаете това, не се сърдете на хората за неуспехите си, не обвинявайте ближните си за своите объркани работи.

Защо не успява човек в работите си? Защото бърза. Светският човек бърза да завърши училище, да вземе някаква голяма служба. Религиозният бърза час по-скоро да се усъвършенства, да стане свят човек. Дали човек е светски, или религиозен, като стане ученик на великата Школа на Живота, първата година ще изучава мълчанието. Хората около него ще говорят, ще се произнасят върху различни въпроси, а той ще слуша и ще мълчи. Втората година ще изучава търпението: каквото и да му се случи през това време, той трябва да понася с търпение. Третата година ще изучава закона на вярата. Да вярва човек, това значи да дойде до убеждението, че всичко е за добро. Един ден той ще види, че в големите мъчнотии и противоречия се крие нещо добро. Каквата работа да започне, каквото изкуство да изучава, човек непременно трябва да прилага тия три закона: закона на мълчанието, на търпението и на вярата. Ако някой изучава пеене например, първата година повече ще слуша и ще мълчи, а по-малко ще пее. Втората година ще започне да пее, но ще бъде готов да носи присмеха и подигравките на всички – така той ще прилага търпението. На третата година ще започне да вярва, че ще излезе певец от него.

Разправят за знаменития американски проповедник Муди⁴, че в миналото някога бил обущар. По едно време в него се родила мисълта да стане проповедник. Тази мисъл не го оставяла спокоен. Той шиел обуща, но все за своето проповедничество мислел, вследствие на което работата му не вървяла добре – постоянно четял Библията и Евангелието. Той присъствал на всяко молитвено събрание и вземал думата да каже нещо. Недоволни от неговите проповеди, слушателите го пъдели навън, обаче при всички неуспехи той не се отчайвал. След десет години опити в това направление той успял да си пробие

път – бил признат за един от видните американски проповедници. Муди държал своите проповеди в Америка и в Англия. На проповедите му присъствал 20–30-хиляден народ. На едно от събранията присъствал Гладстон⁵. Като се свършила проповедта, Гладстон се обърнал към Муди с думите: „Бих желал да имам вашите широки гърди“. Муди му отговорил: „Аз пък бих желал да имам вашата глава“.

Като не успяват в живота си, и младите, и старите се обезсърчават. Защо? Те очакват резултати, преди да са приложили мълчанието, търпението и вярата. Всичко, каквото душата на човека желае, ще дойде, но по хронологически ред. Пътят към Царството Божие е красив, но не е обсиан с рози. Ако пътят към Царството Божие беше постлан с рози, хората постоянно щяха да се спъват. Път, постлан изключително с цветя, е път на заблуждения. Цветята представляват почивка за човека, но не и някаква реалност. Всяко цвете има своето значение, вследствие на което човек може да разговаря с него. Например карамфилът символизира човек с изтънчен характер. Ако някоя мома даде един карамфил на момък, с това тя иска да обърне вниманието му върху своя характер; тя иска да му каже: „Ако се ожениш за мене, ти трябва да бъдеш много умен, защото ще се справяш с особен характер“. Всички цветя са на мястото си, но човек трябва да знае кога да ги къса и за какво да ги употребява; не знаете ли тия неща, вие ще се натъкнете на големи неприятности. Цветята съдържат лечебна сила в себе си, която също така трябва да се използва по определено време. Лечебността на цветята не е еднаква всякога – зависи от времето, от месеца, от деня и от часа, в който се берат.

И така, за да се ползва правилно от благата на Природата, човек трябва да бъде разумен. Щом е разумен, той превръща нещата така, че от всичко се ползва. Ако дойде някой при него и започне да го ласкае, да му казва, че подобен на него няма в целия свят, той не трябва да се изкушава, но да преведе думите на изкушителя в друг смисъл. Той трябва да си каже: „Ако е въпрос за моята личност, аз зная какво представлявам като човек, но ако

става въпрос за Божественото в мене, и аз съм съгласен, че като него няма подобно в света“. Бог е единственият в света, Който знае да мълчи, да търпи и да вярва, Той е единственият, Който никога не се разколебава и никога не разлюбва. Залюби ли веднъж някого, Той във вечността му остава верен. Бог мери нещата с мярката на вечността. Разчитайте на тия качества на Бога и никога не се обезсърчавайте. Каквото и да загубите в живота си, Бог пак ще го върне, но по-изобилно от първото. Вярвайте в Онзи, на Когото вярата никога не се разколебава. Каквито грехове и престъпления да правите, в края на краищата добре ще завършите живота си: кога да е всеки човек ще дойде до съвършенството като стремеж на неговата душа. Всички хора да се откажат от вас, знайте, че Бог никога няма да се откаже – Той единствен ще се спре пред вас, ще ви повдигне и ще ви каже: „Върви напред!“ Следователно като сте дошли на Земята, вие трябва да мълчите, за да мислите; вие трябва да търпите, за да издържате; най-после вие трябва да имате вяра, за да се справяте лесно с противоречията в живота си.

Съвременните хора са дошли на Земята, но не знаят своя произход. Преди потопа те са произлезли от Адам и Ева, затова могат да се нарекат *адамисти* и *евисти*. След потопа обаче едни са произлезли от Сим, други – от Хам, а трети – от Яфет. Днес всеки човек трябва да знае от кого от тримата синове на Ной е произлязъл. Какво означава името Адам? Понеже първият човек е бил направен от червена пръст, Адам означава „червен човек, в когото Бог е вложил Духа Си – Аتما“. Адам е първото същество, което е носило Божия Дух, Божието дихание в себе си; Ева е първото същество, което е носило свещеното име на Бога – Йехова. Силен е само онзи човек, който носи свещеното име на Бога. Погрешката на Ева се заключава в това, че опетни свещеното име на Бога; погрешката на Адам пък се заключава в това, че не послуша Божия Дух в себе си. Кажат ли на някого *адамист*, той трябва да знае, че му е дадена задача да освети Духа Божий в себе си; кажат ли му *евист*, той трябва да знае, че му е дадена задача да освети

Името Божие в себе си. Какво означава името Яфет? На руски език я означава аз, а на турски – масло; на английски *фет* означава вяра и съдба. Яфет носи вяра и съдба – зависи от произношението. Яфетистите са хора, които разбират нещата добре и ги държат в ръката си: със своята желязна воля и организация те държат света в ръцете си. И така, за да бъдете *яфетисти*, вие трябва да организирате своя ум, своето сърце и своята воля, т.е. своите мисли, чувства и постъпки.

Сега повтарям: първата година ще учите мълчание, втората – търпение, третата – вяра, четвъртата – надежда: да знаете на кого да се надявате, да знаете как да се обличате, как да ходите и да постъпвате. Петата и последна година ще учите и прилагате Любовта. Любовта ще приложите последна – поставите ли Любовта на първо място, вие ще обърнете света надолу с главата. Докато не приложите мълчанието, търпението, вярата и надеждата, Любовта никога не бихте могли да приложите.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

25 ноември 1934 г., София, Изгрев

ДОБРОТО ИМЕ

Ще прочета 22. глава от *Притчи*.

За да разбира Словото, човек трябва да има вътрешно разположение към него. Какво разбирате под думите *вътрешно разположение*? Вътрешното разположение подразбира разположение на духа. В разбирането има толкова елементи, колкото и в тоновете. Например ако изпеете един и същ тон с различни букви – а, е, и, о, у, ще имате различни резултати.

В първия стих на прочетената глава се казва:

*По-предпочитаемо е добро име,
нежели голямо богатство,
и добра благодат, нежели сребро и злато.*

Защо доброто име е за предпочитане пред голямото богатство? Защото принадлежи към един възвишен свят. Богатството принадлежи към материалния свят, при това всеки богат не е придобил богатството си сам. Той може да е получил голямо наследство от баща си или от чичо си, без да го е изработил сам. Богатството не е всякога лична придобивка, докато доброто име е всякога лична придобивка. Всеки сам трябва да си изработи добро име, то не се придобива по наследство: никой не може да се ползва с добро име, ако сам не го е изработил или заслужил. Който има добро име, той е силен човек, той никога не се обезсърчава, нито се обезверява – той обича живота и разумно го използва. Казано е в Писанието, че всеки човек ще има такова име, което само той ще знае и на което всякога може да разчита. Днес всеки човек носи някакво име, но то е негов псевдоним, а не истинското му име. Той не може да разчита на своя псевдоним. Така че когато се говори за доброто име, ние разбираме име, което е подобно на кибритената клечка. Щом драснем кибритената клечка, тя веднага се запалва и светва – следователно изговорите ли доброто име, пътят ви веднага се осветява.

Защо е дошъл човек на Земята? Да спечели добро име. Днес всички хора имат по едно име, но скоро го изгубват. Силата и властта на това име е подобна на високото положение, което човек заема на Земята. Срещате един човек, на когото всички се кланят, всички го обичат и уважават. Защо? Защото е министър-председател: каквото каже, каквото подпише той, всичко става. След три-четири години отнемат властта му и каквото каже, каквото подпише, нищо не става. Защо? Изгубил е силата на своето име. Днес всички хора са министър-председатели само за известно време; щом изгубят поста си, заедно с това губят и властта си. Кой отнема властта им? Смъртта. Щом дойде смъртта, от човека нищо не остава, той се превръща в обикновен гражданин.

И така, стигнете ли до доброто име, вие трябва да вярвате в неговата сила, както вярвате в Бога. Доколко вярвате в Бога, ще разберете във време на трудности. Ако във време на трудности човек не може да издържа, вярата му е слаба. Малко хора имат силна вяра. Те се респектират едни други не с вяра, но с физическа сила, както правят животните. Когато по-силно животно погледне към по-слабо, последното свива опашка и отминава далече от него. Защо? Респектира се от силата му. Не правят ли същото и хората? Срещате един горд, силен човек: навсякъде ходи с вдигната нагоре глава и току реже с езика си. Смел и решителен е този човек, защото се намира при благоприятни условия на живота. Изгуби ли благоприятните условия, той навежда глава, спуща ръце надолу и поглежда страхливо хората. Като го питат нещо, той казва: „Оставете ме свободен, не съм разположен духом“. Мъчи се този човек... Всички хора се мъчат и ще се мъчат, докато изработят доброто си име и разберат неговото значение. Да изработи човек добро име, това е мъчна задача. Разреши ли задачата си, колкото и мъчна да е била, тя става лесна; след нея обаче иде нова задача, пак мъчна. Колкото по-горе се качва човек, толкова по-мъчни задачи му се дават.

Съвременните хора се стремят към блага, но искат да ги получат по лесен начин, без мъчности и страдания. Това е невъзможно. Ако годината е суха и житото не може да се развива добре, земеделецът се моли за дъжд. Завали ли дъжд, житото се радва, но улиците се калят. Ако същият земеделец излезе вън, в калта, с нови, скъпи обувки, непременно ще ги окаля. Трябва ли той да се моли да дойде суша, за да не се каля? Ако иска житото да вирее добре, той трябва да пожертва обувката си; иска ли да запази обувката си, житото ще пострада. Кое от двете е за предпочитане: житото ли да се запази, или обувката? За предпочитане е житото да израсте, да цъфне, плод да даде, защото много хора ще се хранят с него. Някои религиозни искат да станат светии, без да се калят. Това е невъзможно! Искаш ли да станеш светия, непременно ще се накаляш. За да стане чист и свят, човек трябва да мине през големи мъчности и страдания. Някой иска да се качи на висок планински връх, но не желае да се измъчва. Стигне донякъде, умори се и казва: „Хайде, ще се върна. Като си почина, пак ще се опитам“. Рече отново да се качи, стигне до едно място, пак се връща. Той постоянно се качва и слиза, но върхът все далече остава. Като види, че няма сила и постоянство да го достигне, той си казва: „Да има един аероплан, да се кача на него и така да стигна върха“. И с аероплан е добре да се качиш, но славата ще бъде на аероплана, а не твоя. Искан ли да придобие знание, сила, богатство, човек трябва да работи, да учи, да прилага това, което знае.

Кой човек е учен? Учен човек е този, който е придобил знанията си с усилия, с вяра с и постоянство – той не е придобил нещата даром. Думата *даром* подразбира само дадените условия; всичко останало човек придобива сам – с труд, усилия и работа. „За предпочитане е добро име, отколкото голямо богатство.“ Само вътрешно силният човек има добро име. Казваме за някого, че е именит: значи именит е този, който има добро име, който има имане. В обикновения живот богатия човек го считат за човек с добро име, а сиромаша – за човек с лошо име. Много естествено! Като се намери в големи мъчности и затруд-

нения, сиромашът тръгва да иска пари оттук-оттам, докато задължее толкова много, че не може да изплати дълговете си, с което опетнява своето име. Богатият не може да опетни лесно името си, защото откъдето вземе пари, скоро ги връща. Да плаща някой дълговете си, това не значи, че е човек с добро име – важно е как плаща. Някой плаща редовно и навреме задълженията си, защото стражарят стои срещу него. В това отношение сиромашът, който не плаща, има по-добро име от богатия. Той казва: „Нямам пари, не искам да плащам“ – и нищо повече. В желанието си да се освободи от сиромашията, от ограничителните условия на живота, той се отказва да плаща, да търси пари оттук-оттам. Той не иска даже да мисли за дълговете си, иска да се представи за силен човек. Силен е, докато не е опитал тоягата върху гърба си; усети ли, че тоягата се слага върху гърба му, веднага отстъпва.

По време на турското робство българите, ограничени от турското управление, правили опити да се освободят от него, но в края на краищата пак отстъпвали. Когато турски чиновници ходели по домовете да събират данъци, българите казвали: „Няма да плащаме!“. Оттук-оттам някой се обаждал: „Знаете ли какво направили с Драган, със Стоян? Като не искали да плащат задълженията си, турците ги пребивали от бой.“ „Така ли? Няма какво да се прави, ще вземем назаем отнякъде, ще платим. Турско управление е това, ще носим теглото и ще мълчим“.

„За предпочитане е добро име, отколкото голямо богатство.“ Този стих се отнася за всеки човек – богат или беден, учен или прост. Доброто име на човека се определя от неговия език: по езика ще познаете добър ли е човек, или лош. Който не е изработил доброто си име, той всякога роптае против съдбата си. Той е недоволен от всичко и постоянно се оплаква, че Господ не го защитава, не слуша молитвата му. Кого защитава Бог? Бог защитава онези, които са дали път на Божественото в себе си – това са добрите, разумни хора в света. Това не значи, че и разумният всякога ще бъде покровителстван от Бога: ще дойде ден, когато и той ще бъде изоставен. Христос, Когото нарича-

ме Син Божий, като се намери в голямо изпитание, каза: „Господи, Господи, защо си Ме оставил?“. Всеки човек трябва да мине през това изпитание, за да научи нещо. Докато детето е малко, майка му го носи на ръце; започне ли да расте, тя го слага на земята, за да се учи да ходи. Като не разбира защо майката постъпва така, детето започва да плаче, да протестира. Коя е причината, поради която майката оставя детето си на земята? Тя иска да го научи да ходи, да стане самостоятелно. Кое дава право на детето да плаче и да вика? Може ли майката да носи детето си през целия му живот на ръце? Докато се научи да ходи, детето се чуди защо майка му го оставя на земята – да пада и да става, да удря главата си. То не подозира, че по този начин се учи да ходи, да се калява в живота. И възрастните хора, като не познават Божия план, се чудят защо Бог ги е оставил на Земята сами – да падат и стават, да се калят, да чупят главите си. Трябва ли земеделецът да се оплаква от дъжда? Ако не вали дъжд, житото няма да израсте. Като знае това, земеделецът се радва на дъжда, макар че той ще разкаля пътищата.

На същото основание можете да се запитате защо плачете, когато някой от близките ви замине за другия свят. Заминаването на човека за другия свят не е нищо друго освен събличане на старата дреха и обличане на нова, или посаждането му в земята, за да израсте отново. Трябва ли при такива случаи човек да губи равновесието си? Да замине човек за другия свят, това значи да напусне къщата си и да излезе вън от нея. Казват на някого, че трябва да напусне къщата си, но той се противопоставя – той иска да знае причината защо трябва да излезе вън. В къщата става някаква катастрофа. Казват на този човек да излезе час по-скоро навън. Като не разбира защо трябва да напусне къщата си, той се противи, не иска да се подчини. Щом доброволно не иска да напусне къщата си, ще го заставят насила да излезе, но с пукната глава. Човек трябва да се научи да отстъпва: докато не се научи да отстъпва, той не може да настъпва. Между отстъпването и настъпването има известно съотношение. Ако музикантът не може

да понижава тоновете, той не може и да ги повишава; и обратно: ако не може да ги повишава, той не може и да ги понижава. Истински музикант е този, който знае да повишава и да понижава тоновете.

„За предпочитане е добро име, отколкото голямо богатство.“ Силата на разумния човек е в доброто име. Като се стреми да придобие доброто име, човек изучава Божиите пътища, изучава законите, които ги управляват. Как ще познае детето сладостта на захарта, ако няма слюнка в устата си? Няма ли слюнка, която да разтвори захарта, никаква сладост не може да се усети. Следователно за да опитате свойствата на телата, вие трябва да познавате условията, при които те могат да се проявят; за да се прояви нещо, нужни са известни условия.

Двама души американци, млад господин и възрастна госпожа, отиват при един богат американски банкер да искат известна сума назаем. Младият господин, външно грозен и скромно облечен, влиза при банкера и го моли да му даде пет хиляди долара назаем. Банкерът го поглежда изпитателно и му казва: „Заповядайте, вземете тази сума, но след три месеца непременно да я върнете. Не направите ли това навреме, последствията ще бъдат лоши – аз съм човек на реда и на порядъка“. След младия господин влиза старата жена. Тя се покланя вежливо и го моли за един заем от десет хиляди долара. „Ще ви услужа, но с условие да ги изплатите в определения срок.“ Тя взела парите, благодарила и си отишла. Не се минало много време, старата госпожа заболяла сериозно, вследствие на което не могла да изплати парите в уречения срок. За тази цел дъщеря ѝ, млада и красива мома, отишла при банкера да го помоли да отложи изплащането на полицата. Като я погледнал, банкерът изведнъж разбрал, че в тази мома се крие нещо особено, някаква добродетел, пред която веднага отстъпил. Усмивката, обходата на момата го поразили и той продължил срока за изплащане на полицата.

И тъй, ако сте в положението на младия, но грозен господин, или в положението на старата госпожа, законът ще бъде строг към вас – веднага ще ви се наложи да пла-

щате; ако сте в положението на красивата мома, работите ви ще се нареждат добре. Значи човешкият разум, който нарежда работите добре, представлява красива мома. Според духовните хора Божественото в човека нарежда работите му – то е красива мома, в душата на която живее Любовта. Даде ли път на Божественото в себе си, човек лесно се справя с противоречията и мъчнотиите си и никога не се обезсърчава – той е изработил доброто си име. Може ли човек с добро име да се обезсърчава, да се страхува и обезнадеждава? На способния, на силния, на добрия и на разумния човек пътят му е всякога отворен – където отива, всички го приемат с радост; каквото предприеме, всичко му се отдава. Той е даровит, способен човек – дарбите показват, че е работлив. Нищо не се дава даром! Изгуби ли условията за растене и развиване, човек започва да съжалява. Той съзнава, че е пропуснал времето, но това съзнание не може да му помогне. Има смисъл да съзнава човек, че не е придобил нещо, но ако веднага започне да работи. Ако е нетърпелив, той прилича на празен параход, който се люшка от вълните на морето. Какво трябва да направи човек, за да преодолее своето нетърпение? Да се натовари малко, за да добие по-голям стабилитет. Ако е нервен, неразположен или недоволен, нека си представи добре наредена трапеза с вкусни яденета и мислено да си хапне, да се успокои. Някой е недоволен от положението си, счита се за сиромас. За да се справи с мисълта за сиромашията, той трябва да сложи в ума си точно противоположната мисъл – че е богат, че е княз или цар, който разполага с големи богатства. Ще кажете, че не можете да си представите това, което не сте. Как може актьорът да играе на сцената ролята на цар, на княз, без да е такъв в действителност? Ако човек може да играе на сцената фиктивна роля, защо и в живота да не играе такава роля, която ще го спаси от тежките състояния на мисълта му?

И тъй, докато не се научи да вярва в невъзможните неща, човек нищо не може да постигне. Невъзможните неща са реални, а възможните – нереални. Каква реалност има в това, че вярвате в десетте лева, които някой човек

може да ви даде? Какво можете да направите с десет лева? Има смисъл да вярва човек, че ще получи няколко хиляди лева, защото може да свърши някаква работа с тях. Да вярва човек в своите възможности, това е реално; да вярва, че чрез възможностите на другите хора може да постигне нещо, това не е реално. Човек се ползва най-много от това, което сам може да постигне, а не от това, което хората могат да направят за него. На човека са дадени ред възможности и условия, безброй блага, а въпреки това той се счита за беден. Какви по-големи блага може да очаквате от въздуха, водата, светлината и храната? Който се оплаква, че работите му не се нареждат добре, той пресилва нещата. Ако днес колелото на живота му не се движи, това доказва, че е слязло долу, в низината на живота. Той трябва да има търпение, да почака малко, докато колелото гребне от благата на живота и отново се вдигне нагоре. Ако човек няма търпение да слезе до най-ниското място, да гребне оттам нещо и след това да се качи горе, във височините на живота, колелото на неговия живот винаги ще бъде празно. Докато колелото не се върти, докато не слиза и не се качва, градината на човека винаги ще бъде суха. Движи ли се колелото, кофите ще се пълнят и празнят, зеленчуците ще се поливат и човек ще се радва на благата в живота. Да се пълнят и празнят кофите на човека, това значи той да живее добре. Щом живее добре, нивите, градините му ще бъдат росни, плодовете и житото ще узряват добре, а след това и хамбарът му ще бъде пълен.

Мнозина се оплакват от мъчнотиите в живота си и търсят начин да се освободят от тях. Те искат да бъдат щастливи, без да подозират, че щастието се постига при мъчнотии и страдания. Щастието се постига вън от благоприятните условия. Благоприятните условия са в дома, в отечеството на човека, въпреки това той трябва да напусне тия условия и да излезе вън от дома и отечеството си, за да придобие опитности и знания. Например докато е около майка си и баща си, детето е безгрижно, за нищо не мисли. Иска ли да придобие знание, то трябва да излезе от бащиния си дом, да отиде на училище, да научи нещо.

И наистина, детето влиза в училище, където година след година расте, развива се и придобива все по-големи знания и опитности. Наред с придобиването на знания човек минава през големи мъчности. Като свърши гимназия, ученикът отива в странство, за да придобие още повече знания. И най-после, след големи мъчности и изпитания, той влиза в живота като в опитна школа за приложение на придобитото знание. Колкото по-добре прилага знанието си, толкова по-щастлив се чувства човек.

Каквото става с човека на физическия свят, същото става и в духовния свят. За да придобие духовно знание, човек трябва да мине през мъчности и изпитания. Като се натъква на мъчности, човек казва, че е грешен, че в грях го е заченала майка му. Ученикът не трябва да говори за грях и за зло. Грехът има отношение само към ленивия ученик, а не и към способния. Ленивият се спъва и греши, а трудолюбивият и способният върви напред и разумно решава задачите си. Той не се стеснява от обкръжаващата среда; какво правят хората около него, това не го интересува. Той има една цел – да стигне върха: кой върви след него, как ходи, какъв път е изминал, той не се интересува. Докато се качва към върха на планината, човек не трябва да се обръща назад. Щом се качи на върха, той има право вече да се обърне назад, да гледа ония, които идат след него, той има право и да критикува. Изобщо само онзи има право да критикува, който се е качил вече на върха и познава пътищата на възлизане. Докато не се е качил на върха, човек трябва да гледа пред себе си, за да не изразходва енергията си. Спре ли човек на пътя си и започне ли да критикува хората, той непременно ще се спъне. Всяко спъване е резултат на свързването на човека със слабостите и недъзите на неговите ближни. Като сте тръгнали към върха, не мислете за отрицателното в живота.

Дали сте певец, музикант, учител, художник или учен, вие вървите към известен връх. Следвайте пътя към върха, за да придобиете известно благо. „Ама жена ми не иска да ме придружи.“ И сам можете да стигнете до върха. Ако двамата пътувате в единство и пълно съгласие, има сми-

съл да бъдете заедно; няма ли съгласие помежду ви, по-добре вървете сами. Дали сам ще вървите, или двама заедно, важно е да запазите духа и разположението си. Често съвременните хора не успяват в предприятията си, защото искат всичко да бъде в единство и хармония и тогава да се заловят за работа. Те не са прави: има смисъл човек да се стреми към хармония и единство, но ако е свързан с хора, които сами за себе си са в хармония с Бога. Не са ли те сами в хармония с Бога, каквито отстъпки да правите, никога няма да се хармонирате с тях. В такъв случай, ако трябва да свършите някаква добра работа, никога не отлагайте. Ако целият ви дом – баща, майка, жена, деца не са съгласни с вас, пак не отлагайте работата си. Щом тя е Божествена, вървете напред – за вас е важно да имате хармония с Бога. Ако жена ви не е съгласна с вас, оставете я свободна, а вие вършете това, което отвягте ви се диктува. Натъкнете ли се на злото в човека, не се мъчете да го възпитавате. Във всеки човек – мъж, жена, дете – има освен добро и нещо зло, което не се поддава на обработване. Докато човек сам не съзнава злото в себе си и не започне да се самовъзпитава, никой не е в състояние да се справи с него.

Един селянин видял как жената на съседа му малтретирала мъжа си – добър, разумен човек – и се чудел как той я търпи. Като въпрягал колата си за близкия град, селянинът казал: „Да е моя тази жена, ще я набия така, че да помни как трябва да се отнася с мъж“. Жената чула тези думи и решила да отмъсти на съседа си. Привечер, когато той се връщал от града, тя го причакала и бързо се качила на колата му. Като се обърнал назад, селянинът се изненадал, че тя седи в колата му, и я запитал: „Какво търсиш тук? Как се качи без мое позволение?“ „От кого ще искам позволение? Ти си мой мъж, ще ме водиш у дома си“. Селянинът се уплашил – не знаел как да постъпи с тази сприхава жена. Той се страхувал от жена си, която била много ревнива – какво ще ѝ каже за свое оправдание. За тази цел той започнал да се моли на съседката си: „Моля ти се, слез от колата, не говори глупости. Ти не си

моя жена – не ме карай да излизам от търпение, насила да те сваля от колата!“ „Прави, каквото щеш, но няма да сляза от колата. Опитай се само да ме бутнеш!“ Селянинът спрял колата и отново започнал да я увещава да слезе. Най-после тя отстъпила, сама слязла от колата и му казала: „Втори път да не смееш да говориш лошо за жена. Каквато и да е жената, ти не можеш да я възпитааш“.

В човека има две начала: добро и лошо. Той не е господар нито на едното, нито на другото. Някога човек направи едно добро дело и се чувства разположен, като че той е автор на това дело – той не знае, че доброто начало в него е авторът на нещата. В този смисъл дали ще извърши някакво добро, или лошо дело, човек е само изпълнител – той не е господар на положението. Едно се иска от човека: будно съзнание. Като има будно съзнание, човек разбира защо върши едно или друго нещо. Ако върши добро, ще знае защо го върши и каква полза ще пренесе на онзи, на когото го прави; ако върши някакво зло, пак ще знае защо го върши. Разумният човек отговаря за всяка своя постъпка, защото предварително знае какви ще бъдат резултатите от нея.

И тъй, понеже живеете в свят, пълен с противоречия и мъчности, от вас се изисква разумност – добре да понасяте страданията, без никакви протести и роптания. Страхът сам по себе си ще дойде, но като предупреждение. Вярата, надеждата, Любовта ще дойдат също така, но като помощни сили. Човек разполага с много сили в себе си, които трябва да приложи именно при големи противоречия и мъчности в живота си. Разумен трябва да бъде човек, да знае къде каква сила да приложи. Страхът е отрицателна сила, но човек трябва да знае как да я използва. Не знае ли как да се справи със страха, той нарушава връзката между добрите, подкрепящи сили в себе си. Казано е в Писанието: „Страхът Господен е начало на мъдростта“. Кога трябва да се страхува човек: когато е пред съдията или когато кредиторът го търси в дома му? Човек трябва да се страхува още когато се срещне с кредитора си. Като се уплаши от него, той ще обещае, че ще плати дълга си,

и веднага ще пристъпи към изплащане на задълженията си. Остане ли да се страхува пред съдията, работата му не е добра: съдията ще разгледа делото и ще го осъди да плати; докато плати, ще го постави в затвор.

Такова трябва да е отношението ви и към Бога. От Бога ще се страхувате още когато се намирате пред изкушението, докато не сте сгрешили; сгрешите ли, няма защо вече да се страхувате. Сега ще очаквате последствията от греха и престъплението, което сте извършили. Ще кажете, че Бог е милостив, че прощава греховете на хората. Той е милостив, но когато постъпвате според Неговия закон; не спазвате ли закона Му, ще носите последствията. Сгрешите ли човек веднъж, колкото и да се страхува, страхът няма да намали страданията му. Намериш ли се пред съдията, ще чуеш присъдата си – нищо повече. „Аз мислех, че може да се отложи плащането на дълга ми.“ Плащането е могло да се отложи, преди да се явиш пред мене. Веднъж си изправен тук, никакво отлагане не се допуска: тук или се плаща, или в затвор се отива.

Следователно дойдете ли до положение да направите нещо, направете го навреме. Ако е за плащане, веднага плащайте – никакво отлагане не се позволява. Страх ли ви е от изкушението, ще носите последствията му. Някои хора грешат от страх, а други – от тщеславие. Страхът и тщеславието вървят ръка за ръка – като брат и сестра. За да не подхранва тщеславието в себе си, човек не трябва да се поддава на ласките и на похвалите на своите близки. Срещате един способен ученик, за когото съучениците му казват, че той е необикновено надарен, че не трябва да чете уроците си. Защо не трябва да чете уроците си? Защото от слушане само ги запомнял. Колкото и да е способен ученикът, все трябва да учи. Има задачи, от които и най-способните ученици могат да се спънат – те трябва да ги прегледат няколко пъти, докато ги решат. Лесно е да се каже за някого, че е силен математик, но никой не знае как е станал такъв. Той е работил по цели часове върху известни задачи, докато ги разреши. Щом е толкова силен математик, накарайте го да изчисли какво ще ви се случи

след 20 години. „Ама това не е математика.“ Това именно е математика. „Ти можеш ли да решиш тази задача?“ Щом я предлагам на други хора, разбира се, че мога да я реша. „Как ще я решиш?“ Това не се казва. Как ще разберете човека, ако не проследите проявите му? Как можете да се произнесете за един певец, ако не го чуете да пее? Има неща, които, колкото и да се разправят на човека, не могат да се разберат. За да се разберат, човек трябва по някакъв начин да влезе в контакт с тях, да ги чуе и да ги види.

Като ученици от вас се иска работа, а не само да вярвате в щастливия случай. Добре е човек да вярва в щастието, но то се обуславя от предварителна работа. Човек трябва първо сам да работи, да свърши това, което се иска от него, а после да остави другите да свършат останалата работа. Това, което зависи от другите, е щастливият случай в живота. Във всяка работа вземат участие много същества – всеки има свой специфичен дял. Обаче ако човек пръв не започне работата, и другите същества няма да работят; започне ли той пръв да работи, всички останали ще го подкрепят. Работи ли човек върху себе си, всички същества, които са свързани с него, ще му помагат.

Сега желая ви да имате по едно добро име, с което всички могат да ви познават. Как сте изработили това име, никой не трябва да знае – то трябва да бъде тайната на вашия живот. Бог казва: „Призовете Ме!“. С кое име трябва да призовете Господа? Всеки човек трябва да призове Господа с онова име, което излиза дълбоко от душата му. Само при този зов Бог отговаря на човека. Мнозина викат Господа, без да знаят Името Му, и се чудят защо не им отговаря. Много естествено! Те не Го викат на име, те Го назовават с различни имена, каквито Той не притежава. Само онзи може да извика Господа по име, който сам е изработил своето добро име. Забрави ли свещеното име на Бога, човек започва да греши, обърква посоката на живота си, не знае къде е изток и къде – запад, вследствие на което работите му остават назад.

Съвременните астрономи и учени познават четири точки, около които се ориентират: изток, запад, север и

юг. И в духовния свят има четири точки, чиито посоки всеки човек трябва да знае. Първите три точки са посоката на Истината, на доброто и на справедливостта. Четвъртата точка се определя сама по себе си, т.е. от първите три. Знаете ли посоката на Истината, на доброто и на справедливостта, вие никога няма да се изгубите. Направите ли най-малкото отклонение в една от тия посоки, вие се намирате вече в мъгла и обърквате работите си. Върви ли по тия посоки, човек е намерил вече щастието си. Пътят на Истината, на доброто и на справедливостта са пътища, които водят човека към щастие.

За да се развива правилно, човек трябва да бъде музикален. Музикалността се вижда не само в пеенето или свиренето, но и в говора. Съвременните хора са изгубили своята музикалност, вследствие на което се натъкват на големи противоречия и страдания. Езикът на човека е лишен от музикалност, поради което му създава големи неприятности: иска да каже една дума, но тя не излиза, както трябва – все засяга някого. Понякога говорите на човека за вярата или за Любовта, но той не ви разбира, не иска да ви слуша. Защо? Защото не говорите музикално. Всяка дума, която не е музикална, няма съдържание. Коя дума в българския език е най-музикална? За да познаете коя дума е музикална, първо трябва да я изпеете. Ако при пеенето на тази дума се роди друга, която може да се размножава, тази дума е музикална. Не е лесно човек да познае музикалността на думите.

Съвременните хора пеят светските песни по-добре от духовните – като дойдат до духовните, гласът им се губи. В светските песни те влагат чувство и мисъл, а духовните не ги разбират. Щом не разбират и не чувстват съдържанието на духовните песни, те не могат да ги изпълнят, както трябва. В това отношение те приличат на певец, който обича виното. Като седне пред чаша вино, той се разполага вътрешно, започва да пее и казва: „Винце, винце, червено винце!“. Сложите ли в същата чаша брашно, той не пее вече – брашното не му действа, не го вдъхновява. Брашното е по-ценно от виното, но певецът не може да

пее, не се насърчава от него; намери ли се пред чаша вино, веднага се настройва. Значи брашното може да се уподоби на духовните песни, а виното – на светските. Истинският певец пее еднакво и на брашното, и на виното. Той живее в песента, тя го вдъхновява – а какво ще сложат пред него, това е безразлично. Певецът знае, че от брашното могат да се направят различни сладкиши, той възпява всичко, понеже музиката е вътре в него.

И така, човек може да пее само тогава, когато песента е близо до сърцето и до ума му. За да пее човек, умът и сърцето му трябва да вземат участие в пеенето. Ако сърцето не подкрепя ума и ако умът не подкрепя сърцето, никакъв глас не може да излезе. Без вдъхновение човек не може да пее. Вдъхновението дохожда само при пълно участие на ума и на сърцето в човека. При това положение в него става отпушване на един важен нерв в симпатичната нервна система. Певците работят десетки години върху гласа си, докато раздвижат този нерв. Не се ли отпуси този нерв, да потече енергия през него, певецът остава обикновен певец; раздвижи ли се този нерв и започне ли да вибрира музикално, певецът става гениален. Щом този нерв започне да вибрира музикално, енергията от него се предава на ларинкса и певецът се вдъхновява. Големи усилия трябва да прави човек, докато раздвижи музикалния нерв в симпатичната нервна система. Когато се учи да пее, човек трябва да научи известна песен точно, т.е. в гамата, в която е дадена – да не минава от една гама в друга. Когато напредне в пеенето, тогава той може да минава от една гама в друга. За да минава от една гама в друга, човек трябва да бъде майстор виртуоз.

Изпейте сега упражнението *Вехад*. За да развие гласа си, вие трябва да пеете всеки ден поне по половин час. Ако се предадете на грижите във физическия живот, вие ще престанете да пеете и ще изгубите и този глас, който имате. Като отидете в другия свят, първият изпит, на който ще ви поставят, е пеенето. Ако не знаете да пеете, ще ви върнат назад. Който иска да пее добре, той трябва да пее за себе си – да задоволи своя вкус. Ако той сам е

доволен от пеенето си, и другите ще бъдат доволни. Като ученици на окултна школа вие трябва да се свържете с музикалния свят, с музикални същества, които да създават във вас подтик да пеете и да свирите. Пейте, без да се стеснявате, и подражайте само на ония същества, които ви подтикват към пеене. Само те могат да ви послужат като образци на истински певци и музиканти. Преди да пее, човек трябва да си създаде добро настроение и разположение: без добро разположение той не може да пее. При недоволство, при неразположение на духа човек не може да пее. Искате ли да успявате в пеенето, човек трябва да заеме положението на дете, което сега започва да се учи.

Като ученици вие трябва да се учите да пеете. Млади и стари, всички трябва да пеят. Обикновено младите пеят повече, понеже имат стимул; старите, като нямат стимул, престават да пеят. Ако са религиозни и любят Бога, те обичат да пеят – любовта им към Бога е стимул, който ги заставя да учат, да пеят. Докато е млад, човек има за кого да пее; докато е религиозен и обича Бога, макар и стар, човек пак има за кого да пее. Загуби ли младостта си, той престава да пее; загуби ли вярата си, пак престава да пее. За да бъде здрав, човек трябва да пее, да славят Бога. Псалмопевецът казва: „Пейте и възпявайте Господа!“.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

2 декември 1934 г., София, Изгрев

АБСОЛЮТНАТА И ОТНОСИТЕЛНАТА РЕАЛНОСТ

Всички свещени книги се стремят, от една страна, да опишат вътрешния живот на човека, а от друга страна – да му дадат известна насока. Те са подобни на книгите, наречени „пътеводители“, които посочват селата, градовете, планините – всички ориентиращи пунктове, през които човек трябва да мине, за да дойде до определената цел. Колкото и да са искали да осветят пътищата на човека, тия хора, макар и с голяма опитност, все пак не са могли напълно да им помогнат – те все са направили известна погрешка. Не е лесно да опишете нещата в такава светлина, в каквата са в действителност. Всичко в Природата и в живота е подложено на постоянни промени. В света съществуват две реалности: абсолютна и относителна. Абсолютна реалност е тази, която изнася нещата, както са в действителност, както са в ума на вечното, неизменно Начало – Бога. Относителна реалност е тази, която изнася нещата, както са в умовете на разумните хора, както те ги разбират. От гледището на относителната реалност нещата се менят според епохите, през които минават. За известна епоха някои неща са прави и намясто, за друга епоха обаче те не са прави и не са намясто. Например моралът и разбиранията на духовните хора в миналото са били едни, днес са други. Ако си служите с езика на духовните хора в миналото, вие ще станете еднообразни и отегчителни. Моралът на духовните хора в миналото си е служил с отрицателен език: „Не греша, не лъжи, не завиждай, не прави зло, не убивай“ и т.н. Защо да не правиш това? Защото има закон, има вечно мъчение, има ад и т.н. Ако на съвременните хора говорите с този език, те ще се отегчат и няма да ви слушат – еднообразен е този език. Те искат да знаят какво да правят, а не какво да не правят.

Какво представлява грехът? Грехът е нещо неопределено, той е резултат на нещо. Казват, че първият човек е сгрешил, той е причина за греха в света. Как е сгрешил той? Като е ял от забранения плод. Значи грехът е произлязъл от яденето. Да се мисли така, това показва, че нещата не се разбират. И престъпникът влиза през вратата на къщата, но можете ли да считате вратата за виновница на престъплението? Вратата е едно нещо, а влизането на престъпника през вратата – друго нещо. Ако наистина вратата е причина за известно престъпление, вие можете да я затворите. Питам: не са ли ставали престъпления и при затворена врата? Престъпникът чупи прозорци, разбива стени и пак извършва престъпление – престъпления се вършат и без врата. Ще кажете, че кражба нямаше да стане, ако нямаше дупка. Кой пробива дупки? Майсторът. Крадецът и разбойникът са майстори, които сами отварят и затварят дупки.

Като четете Притчите, вие се запитвате какво е разбирал този, който ги е писал. Притчите не са дело само на един човек, те представляват опитности на хората от хиляди години насам. Те са опитвани, преживяни и продължават да бъдат опитвани.

*Защото блудницата е дълбока яма
и чуждата жена – тесен ров. (27. ст.)*

Като чете този стих, мъжът ще каже, че жената е блудница. Ще излезе, че мъжът е чист. Не, прелюбодеянието е болест, от която страдат и мъжът, и жената, и децата: няма човек в света, който да не е изложен на тази болест. Следователно причината за престъпленията не е само в жената. Престъпленията стават под влиянието на нисшите чувства и желания в човека. Жената символизира живота. Ако животът не съществуваше, и престъпления нямаше да се вършат. Може ли да върши престъпление онзи, който не се е родил, може ли умрелият да върши престъпления? Който живее, само той върши престъпления. Умрелият и нероденият не могат да грешат и да правят престъпления. Като се огреша много, човек казва: „По-добре да не съм се раждал“. Раждането е врата, през която се влиза в живота. Значи този човек не иска да има врата. Кое е по-добре

за къщата: да има врата или да няма? По-добре е къщата да има врата – къща без врата нищо не представлява. За предпочитане е къщата да има врата, през която да се влиза, макар и да има възможност за извършване на някакво престъпление, отколкото къщата да няма врата и да не се направи никакво престъпление. Кое е по-добро: живот с престъпления или живот без престъпления? Както и да живее човек, колкото и да се стреми да избегне престъпленията, от единия до другия край животът е пълен с малки и големи престъпления. Има престъпления в живота, които мнозина не считат за престъпления. Например някой заколи една кокошка и казва, че това не е престъпление, защото Бог е създал всичко за човека – да разполага с него, както разбира. Първоначално Бог е казал на човека да се храни с плодове. Обаче след потопа, като видял, че човек не може да се храни само с плодове, позволил му да се храни само с месото на животните, но не и с кръвта им. Понеже животът е в кръвта, затова кръвта на животните не трябва да се употребява.

Едно е важно: първата храна на човека е плодната. Осаналите храни – месо, риба, това са резултат на човешки тълкувания и човешки морал. Оттук произлизат две течения за хранене на човека: едни хора поддържат месоядството, а други – плодоядството. Коя е подбудителната причина, поради която едни хора се стремят към месната храна, а други – към плодовете? Човек трябва да търси причината на нещата и правилно да отговаря на всяка своя проява. Например защо човек се стреми към водата? Защото е жаден. А защо се стреми към виното? Ще кажете, че и виното утолява жаждата на човека. И виното има свойства, подобни на водата, но по някои свойства то се отличава коренно от водата. Защо някои хора обичат да се обличат хубаво, да са всякога спретнати и чисти, а други са небрежни към облеклото си? Ще кажете, че ония, които се обличат хубаво, имат стремеж към красивото; ония, у които този стремеж не е развит, не се обличат добре. Други пък ще кажат, че ония, които обръщат внимание на облеклото си, имат цел да се харесват на хората. Ако срещнете жена, която е много натруфена, добре облечена,

ще кажете, че иска да се хареса на мъжете; ако срещнете такъв мъж, ще кажете, че иска да се харесва на жените. За онзи, който не обръща внимание на външността си, ще кажете, че е вгълбен повече в себе си, интересува се повече от духовни въпроси, отколкото от светски.

Каквито обяснения и да давате за причините на нещата, те са относителни, а не абсолютни. Никой не знае истината, дълбоката причина за явленията в живота или за проявите на хората. Какво ще каже мишката, когато се намери в един капан? Трябва ли да мисли, че домакинът на къщата се е погрижил за нея и е закачил в капана парче кашкавал, за да си хапне? Каквото и да мисли мишката, положението ѝ е страшно. Домакинът на къщата ще извади капана вън от стаята и ще го предаде на стражаря – своята котка. Тя ще извади мишката от капана, ще разследва престъплението ѝ и ще я предаде в участъка – своя стомах. След кратко време мишката изчезва. Ако е съзнателна и разумна, тя ще разбере, че когато домакинът е закачил парче кашкавал в капана, никак не се е ръководил от някакви хуманни чувства – да даде храна на мишката.

Като дойдем до относителната реалност, виждаме, че и там съществуват различни категории относителности. Тази е причината, поради която нещата мъчно се разбират. Например ако се спрем върху въпроса за морала, мъчно може да се каже кое е морално и кое не е. Моралът е ръководно начало в живота. Той е форма, която постоянно се мени – човек е принуден понякога да се приспособява към тази форма. За някои хора тази форма е подходяща, но за някои не е – за тях е нужна друга форма. Ако направите мост от тънки, слаби греди, детето може да мине през този мост. Ако някой голям, тежък човек трябва да мине през този мост, той непременно ще пострада: мостът ще се счупи и той ще падне във водата. Какво ще бъде положението на онзи, който иска да мине през моста с колата си заедно? Нещастиято ще бъде по-голямо, защото ще пострадат и човекът, и конете. Като разглеждаме нещастията на съвременните хора, ние казваме, че те са минавали през мост, който не отговаря на дадените условия,

поради което са пострадали. Оттук идва заключението: това, което е добро за децата, не е добро за възрастните. И обратно: това, което е добро за възрастните, не е добро за децата. Това, от което децата умират, възрастните живеят; и това, от което възрастните умират, децата живеят. Такова нещо представлява и съвременният морал.

Това е една от великите истини на Живота, които малцина разбират. Те не само че не я разбират, но не могат и да я понесат, защото е подобна на киселината: каквото срещне на пътя си, тя го изгаря. Една капка от киселината е в състояние да причини пакости. Който не знае законите, той трябва да бъде внимателен, да се пази от киселината. Който знае законите, той ще се ползва от киселината, тя ще бъде за него благословение – с нея могат да се лекуват много болести. С какво си служи съвременната медицина? С отрови. Често най-силните отрови са и най-добри лекарства. За тази цел те се употребяват в минимални количества. Отровата на кобрата, която се счита като най-опасна, днес се употребява против болести, които минават за неизлечими. Обаче с тази отрова може да работи само разумният, ученият човек; попадне ли в ръцете на глупавия, тя може да причини големи пакости.

Иска ли да не боледува, човек трябва да води чист и свят живот, да не греши. Грехът и престъпленията се дължат на отклоненията на човека от правилния път. Рече ли човек, че може да прави, каквото иска, той ще извърши много престъпления. Защо? Защото живее още в относителната реалност. Само Бог може да прави, каквото пожелае, защото Той живее в абсолютната реалност. Когато пожелае, Бог може да отнеме живота на човека и да му го върне. Той е добрият майстор гърнчар, който може да чупи едно гърне, когато пожелае, и след това да направи ново, по-хубаво и по-здраво от първото. Човек обаче не е такъв майстор – отнеме ли живота на някого, той не може да го възстанови. Кога си позволява майсторът да чупи гърнето? Когато види, че то се е напукало на много места. Той намира, че няма смисъл да го лепи и решава да направи ново. Коя е причината за напукването на гърнето? Огънят, през който е минало.

Огънят в света не е нищо друго освен греховните състояния, на които човек се натъква. Като греши, човек преживява големи напрежения, които го напукват. Срещате млада красива мома, едва навършила 19 години. Тя е добра, послушна дъщеря, обича науката, занимава се добре. По едно време един млад момък започва да върви след нея – иска да се запознаят, да я вземе за своя жена. Той ѝ пише любовни писма, иска отговор от нея. Като послушна и добра дъщеря на първо време тя се свързва с родителите си, които настояват да продължи учението си, да не отклонява мисълта си от правия път. Тя иска да вземе под внимание техния съвет, но момъкът продължава да ѝ шепне на ухото, да ѝ обещава щастлив живот. Тя постепенно се увлича по момъка и става разсеяна: майка ѝ ѝ говори нещо, но тя нищо не чува. Защо? Едновременно двама души ѝ говорят: на едното ухо говори майката, а на другото – момъкът; тя не знае кого да слуша. Най-после тя се отегчава от родителите си и пожелава да напусне бащиния си дом: иска да бъде свободна и тръгва след момъка, който нищо не е дал за нея. Той ѝ е писал любовни писма, пълни с ласки, и тя му вярва. Най-после двамата решават да бягат заедно, да напуснат бащиния си дом.

Какво представлява напускането на бащиния дом от страна на момата и на момъка? Бащиният дом представлява Рая. Момъкът и момата са Адам и Ева, които отиват в света. Бащата може да се уподоби на Бога, а майката – на Архангел Михаил, който стои с меч пред райската врата, да не би момъкът и момата да се върнат назад. Те отиват в света – място на изпитания и страдания, но след няколко години пак се връщат в Рая. Те се молят, плачат, обещават, че ще слушат – искат да се върнат назад. Най-после майката и бащата ги приемат в своя дом, прощават погрешката им, направена от непослушание. Това е драмата на живота. Коя е била причината за отдалечаването на човека от Бога? Каквато е причината за излизането на Адам и Ева от Рая, такава е и за напускането на бащиния дом от момата. Както момъкът е станал причина за излизането на момата от бащиния ѝ дом, така и в Битието се е

явило нещо особено, което е станало причина за излизане на първите човеци от Рая.

Срещате един човек, добър писател, разговаряте се любезно с него. Той е учтив, внимателен към всички хора – всички го обичат. След време той написва някаква книга, напечатва я и я пуска за продаване. От този момент той се скарва с много хора, става лош за тях и те – за него. Защо? Защото не са се произнесли добре за книгата му. Чуе ли, че някои се произнасят добре за неговата книга, той ги счита за добри, разбрани хора. Питам: какво са му придали онези, които са се произнесли добре за неговата книга? Или какво са отнели от него онези, които не са харесали книгата му? Все е станало нещо. Онези, които са говорили добре за книгата му, са помогнали за нейното продаване; другите пък са попречили за продажбата на книгата. Същевременно те са помогнали за създаване на лошо мнение за този човек като писател. Който иска да не разваля отношенията си с хората, нека пише книги, но без подпис: дойде ли до името на автора, да остави мястото празно. Като напише няколко книги и види, че хората ги приемат добре, тогава да излезе с името си. Ако още на първата книга се подпише, той трябва да бъде готов да чуе и похвали, и укори. Има писатели, които не обичат да четат своите напечатани книги, понеже те ги четат и препрочитат по няколко пъти, коригират ги няколко пъти и най-после казват: „Дотегна ми да чета тези книги. Не искам повече да се занимавам с тях“.

Какво виждаме в света? Често хората се намират в същото положение, в каквото изпадат някои писатели. Човек дохожда до положение да не обича и себе си, а въпреки това иска хората да го обичат. Той вижда добре, че не е умен, не е добър, а иска хората да го признават за умен и добър човек. Онзи, който е наистина умен и добър човек, той сам съзнава това и не се нуждае от преценката на хората. Като знае какво богатство носи в себе си, той е готов да се скрие някъде от погледите на хората, никой нищо да не говори за него. Ако същевременно е богат човек и има на разположение десет милиона лева, той трябва да

остави богатството си на свои роднини, те да се занимават с него. След това той трябва да се уедини някъде, да работи за някаква висока идея. Той знае, че вътрешното богатство, което носи в себе си, никой не може да му го отнеме. Така постъпва умният човек, а глупавият запазва богатството си и търси начин как да го задържи. Той разчита на властта и на закона – те да пазят богатството му; цял живот се занимава с тефтери – кой колко има да му дава и на кого колко дал.

Като изучавате хората, ще видите, че между всеки човек и богатия има нещо общо. Богатият постоянно отваря и затваря тефтери, да види какво е положението на сметките му. Същото правите и вие: седите и се занимавате с погрешките на хората. Да се занимавате с погрешките на хората, това значи да прелиствате тефтерите си, да търсите стари кредити, кой колко има да ви дава. Колкото търговецът може да събере старите си кредити, толкова и вие ще спечелите, ако се занимавате с погрешките на хората. Да търсиш старите си кредити, това значи да изгубиш повече, отколкото имаш да вземаш. Речеш ли да дадеш своите дължници под съд, бъди готов да изгубиш по-голяма сума от тази, която имаш да получаваши.

Като ученици вие трябва да се спирате върху същественото в живота, за да не изпадате в противоречия. Така че стане ли въпрос за богатство, знайте, че богатството е ценно нещо, но всякога не е съществено. Богатството е условие, средство, но не и цел. Ако е въпрос за вътрешно богатство, това е друго нещо. Ученикът трябва да работи за придобиване на вътрешно богатство, което не се разваля, нито се губи. Следователно като стане въпрос за Христос, религиозните не трябва да разискват върху външната страна на Христос: защо е дошъл на Земята, кой Го е изпратил, дали е Син Божий и т.н. Това е външната страна на въпроса. Същественото е какво е говорил Христос и какво е оставил на човечеството. Христос донесе на света нова идея – идеята за Любовта. Значи Любовта е същественото за човека. Любовта е качество на душата, т.е. вътрешното богатство на човека, към което той трябва да се стреми.

Сега, като изучавате живота, обърнете внимание върху значението на думите и на буквите, с които си служите в езика. Например казвате: *мома* и *момък*. Разликата в написването на тия думи се заключава в окончанието. Думата *момък* свършва с *к* за отличие от думата *мома*. Ако разместите буквите в думата *мома*, ще образувате думата *мамо*. Значи когато търси момата, всъщност момъкът търси майка си. Когато момъкът намери майка си в момата, животът и отношенията им вървят правилно; при това положение и майката е доволна от момата, която синът е избрал. Докато момата е в сърцето на момъка, работата върви добре. Щом влезе в ума му, тя започва да го смущава и той престава да учи: където ходи, каквото прави, той мисли само за нея. Той започва да ѝ пише хубави писма, на красива хартия, с хубави и скъпи пликове. Каквото има, той е готов да го употреби само за нея, независимо от това заслужава ли тя, или не. Обаче един ден той среща по-красива мома от нея и забравя всичко. При това положение отношенията им се развалят. Докато момъкът мисли само за момата, докато пише писма само на нея, работата не се разваля. Ако момъкът намери по-красива мома от своята възлюбена, а момата – по-красив момък от своя възлюбен, работата пак върви добре; страшно е, когато единият от тях е изоставен. При каквото и положение да се намират, момъкът и момата трябва да знаят, че Земята е училище за тях, те са един за друг предметно учение.

Като изучавате живота в неговата дълбочина, виждате, че и религиозният, и светският живот не са нищо друго освен редица от любовни работи. Като дойде някой проповедник, първо ще проповядва за Любовта и ще стане причина да се влюбите в някого. Като дойде Моисей⁶, евреите се влюбиха в него; след Моисей дойде Христос и мнозина тръгнаха след Него. Христос обеща много неща на човечеството, Той каза: „Който се отрече от себе си и тръгне след Мене, ще бъде Мой ученик“. Не е лошо да се влюби човек, но важно е, като се влюби в някого, ще намери ли това, което търси? Ако не го намери, кой ще бъде виновен за това? Когато момъкът не намира в момата

това, което търси, той казва, че тя е причина за излъгването му; момата пък обвинява момъка. За да не обвинява никого, човек трябва да познава законите и принципите на нещата, да не се самозалъгва. Човек трябва да се стреми към положителната философия на живота, която хармонизира всички неща. Човек се нуждае от дълбоко разбиране на живота, за да не влиза в стълкновение с Божиите мисли. За да се избави от противоречията на мисълта си, човек трябва да се държи за Божията мисъл, в която няма никакви противоречия. Той трябва да се държи за чувствата на Бога, в които няма никакво осъждане. Живее ли по този начин, човек ще бъде слеп и глух за грешките и престъпленията на хората. Искан ли да живее по Божествен начин, човек трябва да се обезличи – само при това положение той може да се освободи от злото. Не може ли да се освободи от злото, човек се държи за материалните неща, той не е ликвидирал още с материалното.

Щом ликвидира с материалното, човек се предава на Бога и живее изключително за Него: в името на Божията Любов слиза между грешните хора да им помага, да ги повдигне. Като работи между грешните хора, той неизбежно ще се оцапа. Който е възлюбил Бога, той е готов като младата мома да напусне бащиния си дом и да отиде да помага на близките си, да ги обърне към Бога. Да възлюбиш Бога и да се влюбиш в Него, това са две различни неща. Влюбването винаги свършва с разлюбване. Докато си бил влюбен, един ден ти разлюбваш своя обект и се чудиш как е възможно да си обичал този човек; като мине известно време, ти забравяш, че си любил. Първоначално човек мисли, че любовта му ще бъде вечна. Щом стане на 120 години, любовта му изчезва и той мисли, че всичко е било детинска работа. И малкото момиченце играе с кукли, но като стане млада мома на 21 години, започва да се смее на себе си – как е могла да се занимава с такива детински работи.

Като дойде до известна възраст, човек разглежда всичко, което е преживял в младините си, и казва: „Напразно изгубих времето си“. Той не разбира нещата – само по себе си времето нито се губи, нито се печели. Човек може да не

е спечелил нещо особено, обаче времето е вечна, постоянна величина. Има неща, които нито се губят, нито се печелят. Например казано е, че Бога никой никога не е видял. При това знае се, че Христос, Син Божий, е видял Бога. Виждането, за което се говори в Писанието, е вътрешен, а не външен процес. Да видите Бога, това значи да изчезнат от ума ви всички противоречия. Който е видял Бога, той знае, че причините, които произвеждат противоречията, не са външни, а вътрешни. При това положение той се освобождава от заблужденията в живота. Без да иска, човек става проводник на нещо лошо, което нито е мислил, нито е желал, и в края на краищата го държат отговорен за направената погрешка.

Апостол Павел казва: „Правя това, което не искам“. Като разбира законите на живота, човек може да си обясни всички прояви на човека и никога да не го осъжда. Човек не постъпва всякога правилно, защото не е свободен от връзките на злото. Ще дойде ден, когато ще се освободи от тия връзки и ще върви по пътя на доброто. Това виждаме и в библейския живот. Исаак⁹ имаше двама синове: Исав¹⁰, първородния, и Йаков¹¹. Исав продаде първородството на брата си за една чиния леща. Като наближи времето да умре баща им, Йаков, възползван от първородството, което купи от брата си, пожела да получи всичкото благословение от баща си. Подпомогнат от майка си, Йаков успя да получи благословието на баща си. Когато Исав отиде при баща си да получи неговото благословение, бащата разбра, че е излъган, и каза на сина си: „Не се безпокой, ще дойде ден, когато ще се освободиш от връзките на брат си“.

Като четат тази история, някои се възмущават от хитрината на Йаков, а други – от Исав, че не е оценил своето първородство и го е продал толкова евтино. Като разглеждаме нещата обективно, виждаме, че нито постъпката на Йаков, нито тази на Исав заслужава одобрение. Не правят ли същото и сегашните хора, които живеят вече три хиляди и повече години след Исаак и неговите синове? Днешните хора се хвалят със своята култура, но въпреки това и те вършат престъпления и погрешки. В каквото и обще-

ство да влезете, навсякъде ще видите борба за първенство, за получаване на блага и привилегии. Когато Йаков разбра, че Исав е недоволен от него и му се заканва да го убие, по съвета на майка си той избяга в Ханаанската земя, при чичо си Лаван, който имаше две дъщери: по-голямата – Лия, а по-малката – Рахил. Йаков се влюби в Рахил и я поиска за своя жена. Лаван каза, че ще му я даде за жена, ако остане при него седем години. Йаков се съгласи и работи на чичо си седем години, които му се сториха като един ден. Като изминаха седемте години, Лаван, вместо да му даде Рахил, даде му Лия. Йаков видя, че е излъган от чичо си, но се примири с положението си, защото Лаван обеща да му даде Рахил, ако му работи още седем години. Йаков работи на чичо си още седем години, за да вземе Рахил за своя жена. Който разбира замисъла на *Битие*, той ще разбере причината за това, което става в живота. Външно погледнато, в отношенията на двамата братя, както и на чичото към Йаков, няма никакъв морал. Обаче това се дължи на дълбоки причини, скрити в *Битие*.

Съвременните хора са недоволни: и богати, и учени, и здрави, всички са недоволни. Защо? Липсва им нещо. Всеки се счита за онеправдан; всеки мисли, че не са го оценили, както трябва. За да се оценят, хората трябва да имат любов помежду си. Само Любовта оценява нещата. Хората не са дошли още до онази широка, необятна Любов, която обхваща всичко, те живеят повече в личната любов, която оценява само едно лице. Обичаш ли някого, ти оценяваш само него и си готов да му направиш всичко, каквото пожелае; дойдеш ли до другите хора, към тях имаш обикновено отношение. Личната любов, или тъй наречената „специфична любов“, произвежда недоразумения, безпокойства, раздори и смущения между хората. Такова е естеството на тази любов: където се яви, тя произвежда големи неприятности. Ако мъжът обича жена си специфично, той ѝ създава големи страдания. Който влезе в дома му, той е готов да го подозира: той мисли, че всеки мъж влиза в неговия дом заради красивата му жена, не може да търпи даже бащата и майката на жената. Специфичната любов задържа нещата само за себе си.

Като говорим за специфичната любов, ние засягаме един важен социален въпрос – отношенията между мъжа и жената, отношенията между хората. Всички социолози разглеждат този въпрос, но все не могат да го обяснят. Те казват, че ревността играе важна роля в любовта на хората. Защо съществува ревността, те не могат да си обяснят; какъв е произходът на ревността, и това не знаят. Каквото и да се говори на хората, ревността дохожда сама по себе си. Обичаш ли един човек, ревността веднага иде. Много хора са пропадали от ревност, тя е болест, която мъчно се лекува. Ревността се ражда при еднообразието. Понякога ревността е намясто: има смисъл човек да изпитва ревност към доброто, но не и към злото. Освен това човек може да ревнува само слабите, но не и силните неща. Могат ли майката и бащата да ревнуват своята разумна и красива дъщеря, която има качествата на водата, на огъня и на светлината? Ако има тия качества, кой може да се приближи до нея, да я оцапа и да я открадне? Човек ревнува някого, за да не би да дойде някой да му открадне онова, красивото и ценното, което той е вложил в своя възлюбен. Някой влага пари в банката и постоянно мисли за нея. Защо? Защото се страхува да не фалира банката. Щом извади парите си от банката, той престава да се интересува от нея.

Значи момъкът обича младата мома, докато е млада и красива, докато може да влага нещо в нея; щом момата остарее, момъкът се отказва от нея и престава да я мисли. Щом не мисли за нея, това показва, че той е извадил капиталите си от нейната банка. Любовта произлиза от младите хора, а доброто – от старите. Затова именно никой не обича старите баби. Кой млад момък би могъл да обича стара, 120-годишна мома, или баба? Можете да обичате и старата баба, но това са изключения. Само великата Божия Любов обхваща всички хора, всички живи същества. Сегашните хора имат различни разбирания за живота, вследствие на което и резултатът на техния живот е различен. Сам по себе си животът е един, но разбиранията за живота са различни. Разбиранията на хората зависят от съдържанието и смисъла, който те влагат в нещата. Ето,

англичаните и българите имат една и съща дума с различно значение. Англичанинът казва *син* (*sin*) и разбира някакво престъпление – отвлячено понятие. Българинът казва *син* и разбира нещо любимо, своя роден син – материално понятие.

Като дойдете да определяте престъплението, вие не знаете кое всъщност е престъпление. Христос, Син Божий, понесе греховете и престъпленията на хората, без да бъде грешен, без да се опетни. Следователно знайте, че човек стои по-високо от греха. Никакъв грях, никакво престъпление не е в състояние да опетни човешката душа. Външно човек се е опетнил, но не и вътрешно. Щом е дошъл на Земята, и праведният, и грешният ще се оцапат. Разликата между праведния и грешния е тази, че праведният сам се чисти, а грешният не може – той очаква от другите хора да го чистят. Докато е на Земята, човек се цапа – такова е естеството на материята, с която е облечен. Материята е неорганизирана, затова причинява пакости на хората, тя представлява нисшия живот в човека. Неорганизираният живот е причина за всички противоречия, за всички отрицателни чувства в човека – омраза, завист, безлюбие, съмнение и т.н.

Сега каквото и както и да се говори за отрицателните сили в живота, докато живеете по човешки, вие не можете да се освободите от тях. Който е ревнив, той всякога ревнив ще си остане; който е подозрителен, такъв ще си остане. Кой каквото носи със себе си, с него ще си отиде. Щом е така, защо ви говоря и вие защо ме слушате? Като говоря, аз искам да ви помогна, да ви покажа начин, по който да стигнете върха. Има начин, по който можете да се освободите от товара си. Отрицателното в човека е товар, който той носи на гърба си. Докато вървите по равен път, какъвто е човешкият, вие можете да носите товара си: колкото и да е тежък, все пак можете да го пренесете от едно място на друго. Започнете ли да се качвате към върха, хвърлете товара, той не ви е нужен: носите ли го на върха, по никакъв начин не можете да го стигнете. „Ама защо еди-кой си не ме обича? Аз съм му направил мно-

го добрини, а той не ме обича.“ Не се занимавай с този въпрос – това е излишен товар, с който не трябва да се качваш на върха, остави този въпрос настрана. Ако някой човек ви обича, тогава сяхте да питате защо ви обича. Много просто – ако не ви обича, друг някого е възлюбил; ако пък ви обича, това показва, че не е намерил друг някой, когото да обича. Докато живеят в човешката любов, хората всякога ще бъдат недоволни.

Човешката любов е любов на мнозинството, а Божията – любов на единство. Човек обича много същества, и то различно, вследствие на което се раждат противоречия. За да избегне противоречията, човек трябва да обича само Бога; щом обича Бога, той обича всички, защото всички хора живеят в Него. Бог пък обича само Едного – Своя Единороден Син, в Когото всички се оглеждат като в огледало. Докато казвате, че днес обичате този, а утре онзи, вие сте в относителната реалност на живота. Относителната реалност не разрешава въпросите. Ако някой обича единия ми пръст повече от другия, вместо радост той ще ми причини страдание: той ще започне да стиска пръста и ще ми причини болка. Обича ли целия човек, въпросът е друг. Като обича Цялото, човек не може да го обхване, вследствие на което не може да му причини никаква вреда.

Следователно за да не причинява страдания нито на ближните си, нито на себе си, човек трябва да живее във великата, необятна Любов. Тази Любов няма граници, няма никакъв предел. Искате ли да влезете в нея, вие трябва да познаете Бога. Щом познаете Бога, ще придобиете вечния Живот. Казано е в Писанието: „Това е живот вечен, да познай Тебе, Единнаго истиннаго Бога“. Познаването на Бога е вечен процес, но в стремежа си да Го познаем ние ще се домогнем до вечния живот. Щом мислим за Бога, Той ще ни се изяви чрез живота, който тече в нас. Вечният живот подрабтира живот на единство.

Като говорим за Бога, мнозина искат да имат някакъв реален образ за Него, да си Го представят в някаква форма. Затова слушате някои да казват: „Защо не сме били във времето на Христос?“. Те мислят, че ако днес Христос

е на Земята, ще могат да Му се оплачат, да им олекне. Ако видят Христос в човешки образ, какъвто е бил преди две хиляди години, те няма да Го признаят за Син Божий. Външно Христос беше като всички хора – ядеше, говореше като тях. Понякога си служеше със строг език, Той се обръщаше с думите: „Горко вам, рожби ехидни“. Друг път взе камшик и би всички търговци в храма. Не се подкупва Христос – никакви човешки целувки, никакви прегръдки не могат да Го подкупят. Това не е любов, това са относителни човешки прояви, които наричат любов. Можете ли да целунете светлината? Тя ви прегръща и целува, но вие не можете: вие можете да целувате това, което стои пониско от вас, обаче това, което стои по-високо от вас, не можете. Христос не може да целунете, защото Той стои над всички. Казано е: „Никой не е видял лицето на Бога“. Дойдете ли до това Велико Начало, отдалече само можете да чуете гласа Му, но по никой начин не можете да видите Неговото лице. Това е все едно отдалече да гледате вкусния обяд, но да нямате право да вкусите.

Съвременните хора живеят в ограничения. Забранено им е да ядат от Дървото на живота. Въпреки това от времето на Адам досега те се хранят от плодовете на Дървото за познаване на доброто и злото. Те се хранят по три пъти на ден, скъпо плащат и в края на краищата недоволни остават. Защо? Яденето не било приготвено, както трябва. Те четат някаква философска книга: до едно място са доволни, мисълта се развива правилно. Но по едно време нещо не им харесва – мисълта се е изкривила, взела е друго направление. Значи има нещо неправилно. Хората не са доволни от плодовете на дървото, с което се хранят, те не са доволни и от любовта си. Само онзи ви обича истински, който може да ви повдигне като душа и може да ви даде истинска цена. Да обичаш един човек, това значи да го повдигнеш на онава ниво, на което и ти стоиш. Сложи човека на това място, където ти стоиш, за да те обикне и той.

Като се натъквате на своите стари възгледи, не се стремете да се освободите от тях изведнъж. Искате ли да се освободите изведнъж, ще си причините големи пако-

сти. Не е нужно да се даде на човека всичко изведнъж. От какво се нуждае болният? От здраве. За да бъде здрав, той се нуждае от четири неща: от светлина, от въздух, от вода и от храна. От какво се нуждае добрият човек? Добрият човек има нужда от живот, от знание, от сила и от свобода. За да придобие здраве, болният трябва да набавя необходимите елементи за организма си. Ако един от тия елементи липсва, той не може да бъде абсолютно здрав. И ако добрият е лишен от един от четирите елемента, добротата му не е пълна. Човек има седем милиона пори, т.е. седем милиона прозорци на своето тяло, чрез които се съприкосновява с външния, обективен свят. Ако всичките му прозорци не са отворени, съобщението му с онзи свят не е пълно. Ето защо, когато се натъкне на известно неразположение, страдание или противоречие, човек постепенно трябва да отваря прозорците на своя ум, на своето сърце, да се съобщава с умствения и сърдечния свят, откъдето да придобива знания. От всички се изисква велика доброта. Не е достатъчно само да бъдете учени, да имате много знания – Любов и доброта се иска от човека. Ако е въпрос за знание, всеки човек, който е дошъл на Земята, е минал през четири факултета: той е учил в Египет, в Сирия, във Вавилон, в Палестина, но сега трябва да завърши четирите факултета на бялата раса; след това ще бъде ученик на шестата раса. Много още има да учи човек, докато се нарече истински учен.

Кога ще се събуди, да ида да го търся пак? (35. ст.)⁸

Докато живее, човек все търси нещо, но важно е какво търси. Пияницата търси виното. Аз ви съветвам: не търсете виното, но търсете чистата планинска вода. И на пияницата не казвам да не пие, но казвам му да пие чиста планинска вода. Не търсете греха, но търсете работата; не търсете омразата, но търсете Любовта. Не търсете невежеството, но търсете знанието; не търсете ограничението, но търсете свободата. Търсете Божествената светлина, която прегръща и облива човека отвсякъде, без да му иска нещо. Търсете Любовта на Божествената светлина, а не на човешката. Божествената светлина внася живот в човека

и го прави доволен и щастлив; човешката светлина отнема живота на човека и го прави нещастен. Божественото всякога дава, а човешкото взема. Божественото внася в човека мир, радост, а човешкото внася смущения и противоречия. Когато сте смутени и разочаровани, не търсете разрешение на въпросите между хората: повдигнете погледа си към Божествения свят. Там е разрешението на всички въпроси.

Мнозина живеят в смущения и противоречия, а се силят да обърнат някого към Бога. Те казват, че са успели да обърнат един човек към Бога. Как са го обърнали, когато кесията му е още затворена? В такова обръщане аз не вярвам. Щом се обърне към Бога, човек отваря всичко в себе си: и кесията, и сърцето, и ума си. Остане ли нещо затворено в него, той още не е обърнат. В Божествения живот всичко е отворено, а в човешкия всичко е затворено. Когато някой се оплаква, че му е затворено някъде, ще знаете, че той е още в човешкия живот. Искате ли да излезете от този живот, отворете се, приложете още днес това, което сте получили от Бога. Искате ли да приложите нещо, т.е. да дадете нещо на човека, дайте му от днешното си знание, от днешната опитност – днешното е най-важното. Затова Христос казва: „Достатъчно е злото на деня“. Това значи: за утрешния ден не мислете. Положителният смисъл на този стих е: „Достатъчно е доброто на деня“. Към това, което ви е дадено за деня, било то зло или добро, нищо повече не прибавяйте. Защо съществува злото в света? Защото Бог го е допуснал. Щом е допуснал злото в света, Бог е имал някаква цел, но каква е тази цел, никой не знае. Злото и доброто като принципи влизат в абсолютната реалност, но защо са допуснати, не се казва. Абсолютната реалност не обяснява нещата – те могат само да се опитват; човешката, т.е. относителната реалност, дава обяснения. Достигна ли до абсолютната реалност на нещата, там нямам мнение. Какво нещо са Божията Любов, Мъдрост и Истина – там спирам, не казвам мнението си. Стане ли въпрос за човешката любов, за човешкото знание и за човешката свобода, мога вече да

дам мнението си. За човешките работи можете да разисквате, колкото желаете.

Какво нещо е човешката любов? Забава: най-голямата и красива забава на човека, това е неговата любов. Щом е тъжен или радостен, нека той се занимава с Любовта – тя заслужава да се изучи всестранно. Ще кажете, че не струва човек да обича, да изучава Любовта, без да я обяснява, без да има мнение за нея. Искате ли да осмислите живота си, прилагайте Любовта, без да я обяснявате. Разочаровате ли се от Любовта, това показва, че вие сте имали за нея мнение с обяснение. Любовта не търпи никакви обяснения. В Божествения свят нещата са единни и неразделни, а в човешкия – разделни. Като не разбират Любовта, хората се натъкват на противоречия и се питат коя е причината за съществуването им. Когато човек се пристрасти към нещо, когато го вземе присърце повече, отколкото трябва, непременно се ражда някакво противоречие. Натъкнете ли се на някакво противоречие, не се стремете да го обясните, но знайте, че то е допуснато за добро. Днес може да не е добро, но то има значение за бъдещото ви развитие – тогава то ще се превърне в добро. Ако не е така, животът със своите добри и лоши прояви би бил безсмислен. Бог, Всесилният и Всезнаещ, създаде първите хора, постави ги в Рая, като им забрани да ядат от плодовете на Дървото за познаване доброто и злото, но същевременно допусна греха, след което ги изпъди от Рая. Всичко това беше допуснато, за да се превърне в бъдещо добро. Вие нямаше да разберете живота, ако освен доброто и злото не беше допуснато в света. Без злото светът щеше да бъде наполовина отворен за вас. Както и да се обяснява съществуването на злото, този въпрос все остава неразрешен. И светията понякога се намира в противоречие защо е допуснато злото в света. Христос понесе греховете на хората с оглед на тяхното бъдещо добро: Той вярва, че някога те ще разберат Любовта и ще се обърнат към Бога.

Следователно приложете търпението на Христос и кажете като Него: „Не дойдох да изпълня Моята воля, но волята на Онзи, Който Ме е проводил“. Ще дойде ден, ко-

гато ще се намерите пред изкушение и ще кажете: „Господи, ако е възможно, да ме отмине тази чаша“. Ще се молите, но отговор няма да получите. Тогава пак ще кажете: „Да бъде Твоята Воля, Господи!“. След това ще ви поведат към Голгота, където ще ви сложат на кръста. Тук ще ви подиграват и ще чувате гласове: „Слез от кръста, покажи, че вярата ти е силна“. Вие ще слушате всичко това и ще кажете: „Да бъде Волята Божия!“. Най-после ще ви сложат в гроба и след три дена ще възкръснете. Тогава ще разберете какво представлява Великата Любов, към която всеки човек се стреми. Вие не сте дошли още до възкресението – дълъг път ви очаква. За да дойдете до възкресението, вие трябва да свършите 48 факултета на бялата раса и още много факултети на шестата раса. Учението на шестата раса е учение на братство и Любов. Като минете през това учение, тогава само ще разберете защо е трябвало да страдате.

Сега желая ви да учите добре, да свършите благополучно изпитите си, да получите диплом. Професорите са добри – те ще ви дадат правилна преценка. Ще минете през големи страдания и плач, но благополучно ще завършите. След това ще зърнете Христос отдалече. Но докато дойде това време, предстои ви дълъг път. Бъдете смели и решителни, за да минете този път и да дойдете до възкресението.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

9 декември 1934 г., София, Изгрев

В НИНЕВИЯ

Ще прочета 24. глава от Притчите. Когато четат притчите, хората искат да намерят в тях нещо поучително за себе си. Те казват, че ако тия неща, за които се говори в притчите, са свещени, те не трябва да се изменят. Право е това, но едно трябва да се знае: само Божествените неща не се изменят; всичко човешко обаче е подложено на постоянни промени.

Не ревнувай злите хора, нито желай да си с тях. (1. ст.)

Защото сърцето им прелива от насилие

и устните им говорят за обида. (2. ст.)

По онова време, когато Соломон¹² събирал притчите, хората били по-груби от сегашните. Тогава грехът се е виждал отвън. Съвременните хора са по-културни от ония на миналите векове, вследствие на което мъчно можете да видите погрешките и престъпленията им. Днес мъчно можете да познаете лошия и престъпен човек: той е добре облечен, внимателен в отношенията си към хората, знае няколко езика, свършил е два-три факултета, писал е статии за подобряване условията на обществата и т.н. Като видите този човек, и вие пожелавате да бъдете като него. Обаче в притчата е казано да не пожелаваш да бъдеш като този човек. За предпочитане е да бъдеш невеж, отколкото да имаш знанието и богатата на злия човек. Какъв смисъл има в това, да разполага човек със знание, което може да му създаде големи нещастия и несгоди?

Ще кажете, че въпреки всичко човек трябва да живее. Съгласен съм, че човек трябва да живее. „Ама той трябва да има къща.“ Вижте, с това не съм съгласен – животът не се свежда до къщите. „Ама човек трябва да се облича, да има нови здрави обувки.“ Животът не се свежда до дрехите и обувката: човек трябва да знае кое е съществено в живота и към него да се стреми. Съществено в живота

е светлината, чрез която иде знанието; съществено нещо е въздухът, чрез който иде силата на човека; съществено е водата, чрез която иде животът; съществено нещо е хлябът, чрез който иде доброто за човека. Има ли човек светлина, и парите ще дойдат. Парите нито се ядат, нито се пият. Като има пари, човек може да направи колкото къщи иска. Какво представляват днешните къщи? Има смисъл да прави човек къщи, но не от камъни, от кал, от тухли, както днес ги правят, но от скъпоценни камъни. Какво може да допринесе каменната къща на човека? Нищо друго, освен нещастия и страдания. Той трябва да живее най-малко 20 години в тази къща, за да преработи донякъде поне този груб материал, от който е направена тя. Не е лесно да преработи човек грубата и нисша материя, да я превърне в по-фина.

Сега се явява въпросът: трябва ли човек да има къща, или не трябва? Човек трябва да има къща, но тя трябва да бъде направена от фина, ароматна материя, каквато представлява ароматът на цветята. Тялото е също така къща, но колкото по-добре е организирана материята, от която е направена тя, толкова по-здрав е самият човек. Само с таква тяло човек може да използва благата на живота. Същото казваме и за знанието. Добре е човек да има знание, но то трябва да бъде приложено в живота, да може човек да го използва. Някой човек е учил, работил е десетки години, но се натъква на противоречия, които не може да разреши със знанието си. Каква полза от това, че той знае кой какво мислил по даден въпрос, а сам за себе си не може да приложи това знание? „Ама еди-кой си е завършил естествените науки; друг – философия.“ Не е важно кой какво е завършил – важно е какво е приложил от своето знание. Лесно е човек да вземе наготово отгук-оттам по малко знание и да го предава на хората – важно е дали това знание е вярно. „Ама казал го е някой светия.“ Откъде знаете, че този човек е светия? Ще кажете, че хората го признават за такъв. Това още не е достатъчно: всеки човек сам трябва да е опитал и проверил нещата.

„Не ревнувай злите човеци, нито желай да си с тях.“ С този стих Соломон съветва хората да не пожелават чуждото – било имот, знание, сила или друго нещо, но да пожелаят да придобият и обработят онова, което Бог е вложил в тях. Пожелай да придобиеш Божественото знание, т.е. знанието на живота. Придобиеш ли това знание, ти ще можеш да прецениш всичко, което срещнеш на пътя си. Значи не се стреми към знанието на злия, който си служи с него за насилие и обида. Злият човек носи злото в себе си – колкото и да го защитават, един ден злото само ще го предаде.

Един адвокат защитавал един човек, който бил даден под съд, защото откраднал сто лева. В защитата си адвокатът изтъкнал всички външни и вътрешни факти, за да оправдае своя повереник. Той се обърнал към съдията с думите: „Господин съдия, моят повереник е добър и честен човек. Той е взел само сто лева, защото се е намирал в големи лишения. Ако имаше намерение да краде, той щеше да вземе 30-те хиляди лева, които са се намирали на масата при ония сто лева, за които е съден“. Като се обърнал към своя повереник, адвокатът забелязал, че той плаче. „Ето, господин съдия, повереникът ми плаче. Той се разкайва за кражбата, която е извършил.“ Съдията го запитал: „Защо плачеш? Разкайваш ли се за направеното престъпление?“ „Аз плача затова, че не съм забелязал на масата 30-те хиляди лева и съм пропуснал случая да взема и тях“.

Казвам: когато се разглежда едно дело, добре е човек сам да каже истината, да не става нужда да се явяват защитници. Така е било между турците. Когато двама турци се явяват пред съдията, последният пита единия: „Имаш ли да вземаш нещо от обвиняемия?“ „Имам.“ „Колко?“ „Сто лева“. После съдията се обръща към втория и пита: „Ти имаш ли да даваш?“ „Имам.“ „Колко?“ „Сто лева.“ „Хайде, плати ги още сега“. Обвиняемият вади парите, плаща и делото приключва. Колкото по-сложен става животът на хората, толкова и съдопроизводството се усложнява. Днес за едно дело от сто лева се викат адвокати, свидетели –

и го отлагат с месеци, докато един ден нарасне толкова много, че и двете страни съжаляват, че са го започнали. Някога на един панаир откраднали едни чехли от един търговец. Търговецът завел дело против крадеца. Колко стрували тогава едни чехли? Около 25 гроша. За тези 25 гроша търговецът трябвало да изгуби две седмици, да се разкарва по съдилищата. Казвам: откажи се от своето, не търси своето право! „Ама честен е търговецът, не е искал да поощрява злото.“ Честен е той, но не си дава сметка как се е домогнал до кожата, от която прави чехлите. Той е одрал кожата на хиляди животни и след това минава за честен.

Съвременните хора трябва да се освободят от своя личен живот. Какво знание ще донесе личният живот на човека? Истинското знание се крие в познаването на Истината. Ако след като му каже Истината, човек може да го освободи от ограничените условия, в които се намира, има смисъл да се заеме с изправянето му; обаче ако не може да го изправи, по-добре да не се меси в неговия живот. Месите ли се в чуждите работи, без да можете да ги изправите, вие ще платите с живота си. Вие не знаете да плувате, а се хвърляте в морето да спасявате давящия се. Щом искате да помогнете на давящия се, повикайте някой добър плувец, той да го извади от водата. Ще кажете, че човештината изисква да помагате на хората. Каква човештина има в това, вместо да помогнете на давящия се, и вие да се удавите заедно с него? Ти ще проявиш човештината си, като се приближиш до човека, който се готви да се къпе, и му кажеш: „Братко, отложи къпането си за друг ден. Този ден е злокобен, не е за рискове“.

В първите четири стиха от 24. глава на Притчите е казано:

И устните им говорят за обида. (2. ст.)

С мъдростта се гради дом

и с разума се утвърждава. (3. ст.)

И чрез знание клетниците ще се напълнят

с всяко многоценно и благоприятно богатство.

(4. ст.)

*Мъдрият човек укрепва
и човек със знание придобива в сила. (5. ст.)*

Значи силата на човека се придобива. Често няколко способности в човека се групират заедно и го правят силен. Как е станало това, и той не знае. Голямо невежество съществува между сегашните хора. Като заболее някой, лекът за дадената болест е много евтин, но от невежество те така я усложняват, че плащат даже с живота си. Всяка болест е резултат от нарушение на някой Божествен закон. Причината за заболяването е много проста: сложена е преграда пред някой Божествен закон. Какво трябва да направи човек, за да се излекува? Да махне преградата, която е поставил пред Божествения закон. Щом преградата се махне, енергиите, които са свързани с този закон, ментално ще почнат да действат. По този начин те премахват преградата по пътя на човека. Освободи ли се един човек от тази преграда, с него заедно се освобождават още хиляди хора. В това отношение хората представляват система от скачени съдове, според която ако един човек се разболеет или страда, хиляди хора боледуват или страдат заедно с него. Умре ли един човек, хиляди хора умират заедно с него. Законът е такъв.

Следователно опасността от този закон се състои в това, че по невнимание човек може да причини пакост на хиляди хора. Този закон има и добра страна, а именно: ако един човек забогатее, с него заедно ще забогатее и хиляди хора. Този закон може да се формулира по следния начин: щастието на един носи щастие на хиляди хора; нещастията на един носи нещастие на хиляди хора. Въпреки съществуването на този закон българите често употребяват поговорката: „Всяка коза за своя крак виси“. Един беден човек живеел в дома на един богат и без да иска, виждал престъпленията, които богатият вършел. Той често му казвал: „Приятелю, това, което правиш, не е добро!“ „Не е твоя работа. Всяка коза за своя крак виси“. Един ден бедният човек намерил на полето една умряла коза. Той я сложил на гърба си и я донесъл в дома на богатия. Вечерта, преди да си легне, той закачил козата на вратата на

стаята си и я оставил да виси закачена цяла седмица. Козата започнала да се вмирисва. Като минавал край стаята на бедния човек, богатият се погнусявал от миризмата на умрялата коза и му казал: „Моля ти се, махни козата от този гвоздей. Хвърли я във някъде, не мога да понасям миризмата ѝ!“ „Няма нищо, тя виси за своя крак..“ „Не усещаш ли, че миризмата ѝ се носи из цялата къща?“ „Разбираш ли, приятелю, защо обръщам внимание на твоите погрешки? Твоите погрешки и престъпления миришат като тази коза. Те се отразяват вредно не само на тебе, но и на твоите близни“.

И така, помнете, че неразумният живот на един човек се отразява вредно върху всички хора. Човек не може да живее безотговорно. Той носи отговорност за своите добри и лоши мисли, чувства и постъпки. Каквото прави човек, това се отразява и върху неговите близни. Като знае отговорността, която носи за постъпките си, човек трябва да живее добре. Добрият живот носи здраве. Като се приближите до човек, който живее добре, от тялото му се отделя особено ухание, особен нектар, подобен на този, който цветята отделят. Уханието, което лъха от здравия човек, надминава аромата на всички познати нам цветя. Кажете ли човек за себе си, че е добър, нека се помирише. Ако от него лъха благоухание, той е добър човек; не усети ли такова благоухание, да знае, че не е добър, не е развил още в себе си качества, които издават ухание. Когато искат да кажат за някой човек, че не е добър, българите си служат с поговорката: „Който го помирише, носът му капва“. Бъдете цветя, от които да не окапва носът на хората: помирише ли ви някой, носът му трябва да оздравее, а не да окапва. Добрият човек се отличава още и със самообладание.

Едно момче отивало в гората да сече дърва. Баба му му казала: „Синко, ако срещнеш мечка, не се плаши, не бягай, но прочети три молитви. Щом прочетеш молитвите, мечката ще се върне от пътя си“. Момчето научило молитвите и тръгнало към гората. Щом влязло навътре в гъстата гора, то видяло, че срещу него иде голяма мечка. За да я върне от пътя ѝ, момчето прочело първата молит-

ва, но мечката спокойно си продължила пътя. То прочело и втората молитва, но мечката приближавала вече към него. Уплашено от мечката, момчето набързо се покатирило на близката круша и така се спасило от нея. Наистина, щом молитвите не помагат на човека да се спаси от някакво бедствие, по-добре да се упражнява да се катери по дърветата. Като се качи на някое дърво, той ще избегне опасността, която приближава към него. Молитвата има сила само за човека на самообладанието; няма ли самообладание, човек трябва да търси друг начин за спасение. Защо ви е нужна молитва, ако с нея не можете да върнете мечката от пътя ѝ? Човек не трябва да бъде суеверен, той трябва да говори само онова, което може да направи. Не може ли да направи това, което говори, той заблуждава себе си и близките си.

В един от големите европейски градове се явил един адепт. Той събрал много хора около себе си и започнал да им разправя, че със силата на мисълта си може да спре експрес. Те се заинтересували и пожелали да направи пред тях опита. Обаче той им казал, че за да направи опита, му са нужни скъпоценни камъни и злато. Кой каквото могъл, дал на адепта, само да направи този опит. В един определен ден всички се качили на експреса заедно с адепта и гледали как ще направи опита. В един момент той скочил от експреса със златото и скъпоценните камъни в джоба си и изчезнал от погледа им. Експресът продължавал да се движи непрекъснато, адептът се изгубил някъде, а с него заедно и опитът пропаднал.

Често хората прибегват до гадатели – да им предскажат какво ги чака. Не е лошо човек да посещава гадателите, но да не се разочарова. Като се намери в трудно положение, той иска да се облекчи по някакъв начин, но работите му пак не се нареждат. Гадателят му казва, че работите му ще се наредят добре, но не излиза така. Защо? От срока зависи. Има гадатели, които предсказват нещата за къси срокове, а други – за дълги срокове. Тъй щото една работа може да се нареди след 20 години, а може и след 200 години; според това и резултатите ще бъдат различни.

Има гадатели, които се прехранват с гадание. Те са приложили дарбата си като занаят, вследствие на което правят големи грешки в предсказанията си. Някой гадател казва на младия момък, че ще се ожени за млада красива мома, обаче не му казва, че тази мома ще му създаде големи страдания. Защо му създава страдания? Защото иска да се слуша нейната воля: жената иска да пее вкъщи. Мъжът пък настоява, че петел ще пее в дома им, а не кокошка. Не е важно кой ще пее, мъжът или жената – важно е да се чуе мнението на разумния. Ако жената е по-умна, нека се чуе нейната дума; ако мъжът е по-умен, нека той каже думата си. Давайте предимство на разумния човек, бил той мъж или жена.

Не само това, но хората спорят какъв трябва да бъде пророкът – мъж или жена. Като четете Библията, там има повече пророци, а малко пророчици. Човекът може да бъде пророк, а не мъжът или жената. Щом е истински човек, и мъжът може да бъде пророк, и жената може да бъде пророчица. Пророкът съдържа в себе си и двата принципа – мъжки и женски. Женената жена и жененият мъж не могат да бъдат пророци. Ожени ли се пророкът, от потомството му нищо не остава. Какво потомство остави Моисей? Моисей имаше особена мисия в света. Йаков не беше пророк, затова остави дванадесет сина, дванадесет племена. Какви са отличителните качества на пророка? Пророкът трябва да има светъл ум, мощен дух, явна интуиция, с която да предвижда неща, които ще станат в далечно бъдеще. Висшият ум трябва да бъде развит в пророка, а не обективният. Пророкът трябва да бъде смел, решителен, да не се страхува дали това, което предсказва, ще се сбъдне. Това, което пророкът предсказва, съществува някъде – то става в някакъв свят, по-висок от този, в който живеят обикновените хора. Работата на пророка се заключава в това – да отиде в онзи висок свят, където нещата вече стават, да ги провери и да ги опише така, както в дадения момент се извършват. За Христос е казано, че е съществувал преди създаването на света. Всички пророци са предсказали онова, което щяло да стане с Христос.

Както може да се предсказва за великите хора, така се предсказва и за обикновените хора. Пътят на всеки човек е начертан, но ако е разумен, той може да използва условията, които му са дадени, за да придаде нещо към онзи план на живота, който му е определен. Човек трябва да бъде разумен, да не се води по чужди умове. Трябва ли да слушате ума на онзи, който се движи в диаметрално противоположна посока на вашата? Колкото и да е добър и учен един човек, ако животът му е противоположен на твоя, ти трябва да се пазиш от него. Където ходи, каквото прави, с когото и да се среща, човек непрекъснато е изложен на чужди влияния. Като знае това, той трябва да бъде буден, да се пази. Няма човек в света, който да не е изложен на влияния. Това не значи, че трябва да се страхувате, но като държите съзнанието си будно, вие ще знаете на какво се дължат известни състояния и лесно ще се справяте с тях. Ако са чужди, трябва да ги изучавате, да знаете откъде идат и каква цел имат. С влиянието се обясняват много нежелателни прояви на човека. Например ако попаднете в сред разярена тълпа от хора, и вие ще преживеете същото настроение.

Един наш приятел, миролюбив човек, попаднал в сред тълпа от хора, които слушали един оратор. Възмутени от неговата реч, те надигнали камъни да го бият. Стражарите ги разпръсвали, заставяли ги да се разотидат по домовете си, да не стане някакво нещастие. Като гледал разярената тълпа, този миролюбив човек взел камък и го отправил към стражаря. Понеже не могъл да улучи добре, камъкът паднал върху главата на един беден човек. Като видял това, той веднага отишъл при бедния човек, извинил се и благодарил, че камъкът бил малък, та не му причинил вреда. После сам се чудел на себе си как е могъл да се поддаде на чуждо влияние.

Човек трябва да има самообладание, да не се поддава на мисли, с които може да навреди както на себе си, така и на окръжаващите. Като не мислят много, хората се заканват едни на други, готови са на саморазправа. Постоянно слушате един на друг да си казват: „Аз ще ти покажа

кой съм. Аз ще ти кажа истината, да не мислиш, че не разбирам“. Добре е човек да говори Истината. Истината прави човека свободен, но Истината не може да се приложи на Земята. За да говори Истината, човек трябва да се е издигнал над обикновения уровень на живота; и онзи, който възприеме Истината, също трябва да се е издигнал над обикновените условия на живота. Лекарят пипа пулса на болния и си мисли: „Този човек няма да оздравее“. Като го погледне в очите, той му казва: „Ще оздравееш, болестта ти не е опасна“. Болният е чувствителен, той слуша какво му говори лекарят, но същевременно възприема мисълта му и се отчайва. Без да искат, лекарите уморяват болните. За да не уплаши болния, лекарят си мисли едно, а казва друго. За да не се поддаде на мисълта на лекаря, болният трябва да има силна вяра.

Като ученици вие трябва да различавате мислите на хората от това, което Разумната Природа е определила. Лекарят мисли едно, а Природата – друго: тя е определила на всеки човек колко време ще живее. И ако живее съобразно нейните закони, той ще остане на Земята точно толкова време, колкото тя е определила. За да реализира плана на своя живот, човек трябва да изпълнява всичко онова, което добрите и разумни същества му препоръчват; не изпълнява ли съветите на добрите хора, той не може да се ползва от тях. Ще кажете, че с молитва всичко се постига. Молите се, но въпреки това нищо не постигате. Защо? Не знаете как да се молите. Казвате: „Отче наш, Който Си на небето“. Вие се обръщате към Бога като към ваш Баща, но болестта не ви напуска. Продължаваш по-нататък: „Да се свети Името Твое, да бъде Волята Твоя както на небето, така и на земята“. Ти желаеш да се освети Името Божие на Земята и да се изпълни Неговата воля, а въпреки това страдаш, боледуваш. Защо? Защото не си проникнат дълбоко от това желание.

И така, колкото и да мислите, вие не можете да се освободите от скърбите и от мъчнотиите. Човек не може всякога да бъде разположен и весел. Често скърбите и нещастията си пробиват път през радостта, а радостта си

пробива път през скърбите. Знайте, че всяка скръб и всяко нещастие си имат своя причина. Някой се моли, плаче, но скърбите не го напускат. Той е недоволен от Бога, че не го слуша, че не приема молитвите му. Много естествено – на всеки човек са дадени права и задължения. Той използва правата си, а задълженията си пренебрегва; той се ползва от всички блага, които Бог му дава, а не изпълнява това, което се изисква от него. Като се намери в затруднения, човек пита как и кога ще се оправи светът. Светът, който Бог е създал, е оправен, но човешкият не е оправен. Задачата на всеки човек е да изправи своя вътрешен свят. Изправи ли своя свят, човек ще види, че външният свят е изправен.

Бог е дал живот на човека, дал му е същевременно и блага, чрез които да използва този живот. Има два пътя, чрез които Той изпраща благата Си: по пътя на радостите и по пътя на страданията. Когато иска да приготви някой човек за сериозна работа, да го натовари със специална мисия, Бог го прекарва през големи страдания, през строга дисциплина. За да накара Йона¹³ да отиде в Ниневия да проповядва Словото Божие, Бог го прекара през големи страдания. Като разбра, че трябва да изпълни тази задача, Йона се отказа от нея и замина с кораб за Испания. Той си каза: „Аз познавам Божията Любов. Бог ме праща в Ниневия да проповядвам на хората, да им кажа, че ще минат през голям огън, но Той ще се смили над тях, ще им прости, а аз ще се изложа“. Обаче след като прекара три дена и три нощи в утробата на кита, Йона се върна отново в Ниневия, за да изпълни възложената му мисия. Жителите на Ниневия се разкаяха и Бог не наложи наказанието си върху тях. Йона си каза: „Аз знаех, че така ще бъде“. След известно време, когато Йона съжалява за изсъхването на тиквата, която сам е посадил за защита от горещото слънце, Бог му казал: „Ако ти съжаляваш за една тиква, която израства за една нощ, не трябва ли Аз да пощадя този 80-хиляден народ, а между тях и деца, които не различават дясната си ръка от лявата?“.

Като изнасям постъпките на хората, това не значи, че трябва да се съдите. Колкото и да се крият погрешките, един ден те ще излязат навън, ще станат достояние на всички. Някой изповядва греховете си, а после съжалява. Щом съжалява, той не е дошъл още до истинското разкаяние. Като се разкае, човек трябва да бъде готов да се изповяда; като се изповяда, трябва да е готов да изнесат греховете му пред хората, на всеослушание. За да се простят греховете на човека, те трябва да се изнесат навън. Когато греша, човек не се страхува; когато греховете му се изнасят навън, той започва да се страхува. Значи той се страхува от хората, а от Бога не се страхува. Ще дойде някой да се изповядва и не казва какви грехове е направил, но се нарича голям грешник. Той се страхува да каже греха си, за да не се изложи. При такава изповед греховете не се прощават. Само свободният човек може да се изповяда – насила човек не може да се изповяда. Геройство се иска от човека, за да се изповядва. В историята на човешкото развитие само двама души са се изповядвали искрено: свети Августин¹⁴ и Толстой¹⁵. В книгата *Моята изповед* Толстой е безпощаден към себе си, той изнася фактите естествено и показва слабите страни на богатите и на сиромасите. Като прави своята изповед, Толстой търси път за изправяне. Най-после той намери път за изправяне на своите погрешки.

Като четете Притчите, вие трябва да ги превеждате, да разбирате вътрешния им смисъл – само по този начин ще се ползвате от тях. Прочетете 10. и 11. стих от 24. глава на Притчите:

*Ако покажеш малодушие в усилено време,
силата ти е малка. (10. ст.)*

*Избавяй водените на смърт и не се оттегляй от
онези, които са доведени до клане. (11. ст.)*

Често хората излагат най-красивите си стремежи и идеали на изкушения, на поругания за нищо и за никакво, за някакви малки външни постижения. За да издържите на изпитанията и мъчнотиите в живота си, вие трябва да се ползвате от Притчите като от правила. Всяка притча е

правило, което може да се приложи. Помнете, че колкото повече учите, колкото повече ви се говори, толкова повече се изисква от вас. Ще дойде ден, когато и на вас ще се даде задача, подобна на тази, която се даде на Йона, да проповядва в Ниневия. Да проповядвате на хората, това значи да ги обърнете към Бога, да се разкаят за греховете си и да тръгнат в правия път. Как ще изпълните тази задача? Който се е опитвал сам да се обърне към Бога, той знае колко мъчно може да изпълни тази задача. Въпреки това щом задачата е дадена от Бога, човек трябва да я приеме и приложи.

Според някои християни в Америка пълно обръщане на човека е това, в което едновременно със сърцето му се обръща и кесията – те вярват само в това обръщане. Обаче ако сърцето на човека се обърне към Бога, а кесията му не се обърне, това не е истинско обръщане. Всички хора искат да бъдат добри. Не е въпрос в добротата – преди всичко човек трябва да обърне сърцето си към Бога. Щом обърне сърцето си към Бога, той непременно ще бъде добър. Понякога той ще прояви и злото в себе си. Злото е неизбежен спътник на доброто. Като яде, човек е доволен, изпитва задоволство; като се смели храната, той непременно трябва да изхвърли навън непотребната храна. Не я ли изхвърли, стомахът и червата му ще се затруднят.

Изхвърлянето на нечистотиите навън е злото в света, но без него животът не може да съществува. Злото е резултат на доброто, което действа в човешката душа. При сегашното развитие на човека, при състоянието, в което се намират неговото съзнание и чувства, злото е необходимо. Това не значи, че злото трябва да се насърчава, но при известни случаи то е необходимо. Когато стомахът и червата са пълни, злото трябва да дойде в помощ, обаче когато стомахът и червата са изчистени, злото не е potrebno. Като знаете това, не се месете в задачата на злото, което действа по свой собствен план. Не се стремете да изкорените злото от себе си преждевременно. Направете ли такъв опит, вие ще си причините още по-голямо зло от това, с което се борите. Един велик адепт решил да се бори

със злото в себе си. Откакто намислил да направи това, той изчезнал от лицето на Земята. Не се борете със злото, нито търсете причината за него. Ще кажете, че причината на злото е дяволът, или външните условия. Причината за злото е в самия човек, понеже не разбира Божиите пътища. Ако човек храни ума, сърцето и волята си със съответната за тях храна, злото само по себе си ще се обезсили. Пчелата дава мед, защото се храни със специална за нея храна, обаче започне ли да употребява храната на човека, нищо няма да остане от нея. Човек трябва да се откаже от стария начин на готвене – той трябва да употребява нова храна, но и да се храни по нов начин. Щом се домогне до това, той ще измени и начина на живота си. Новият начин на приготвяне на храната и новият начин на хранене естествено водят човека към добър живот.

Първото нещо, което се изисква от ученика, е да проучи въпроса за правилното хранене. Той трябва да знае каква храна да дава на своите мисли, чувства и постъпки; също така той трябва да знае каква храна да дава и на своя организъм. Намери ли съответната храна за тялото си, за своите мисли, чувства и постъпки, човек става пълен господар на себе си. Сегашният човек не може да се похвали с това. Той се намира под влияние на своята личност. Щом е недоволен от някого, той ще се скара с него – и след това и двамата ще говорят лошо един за друг. За да се разберат, поне един от тях трябва да отстъпи, да се извини. Карат ли се, това показва, че не са разбрали великото учение на Любовта. Щом не са го разбрали, те по никой начин не могат да го приложат. Всеки се дърпа настрана, не иска да го тъпчат. Има ли нещо лошо в тъпченето? Ако грънчарят не тъпче глината, нищо не може да направи; ако земеделецът не тъпче гроздето, нищо не може да направи от него. Ще каже някой, че условията го тъпчели. Ако наистина условията тъпчат човека, това още не значи, че тия условия са лоши за него. Ако условията го тъпчат, това значи, че разумният свят иска да извае от него хубава статуя. Като проследите живота на великите хора, на гениите, на светиите, ще видите, че те са мина-

ли през големи изпитания и страдания. Днес всички хора говорят добре за тях, но върнете се назад, в тяхно време, да видите как са ги тъпчели техните съвременници. Един от пророците на миналото, като не разбирал защо идват изпитания върху него, обърнал се към Господа с думите: „Господи, защо си застанал на пътя ми като мечка?“. Това значи неразбиране на Божиите пътища.

„Ако покажеш малодушие в усилено време, силата ти е малка.“ С други думи казано: ако във време на затруднения ти се уплашиш и разколебаеш, силата ти е малка. Малка е силата на страхливите хора и за тях е казано в Писанието: „Страхливите няма да наследят Царството Божие“. Защо се страхува човек, защо се изкушава? Защото е слаб. Ако дадете парче месо на овцата, ще се изкуси ли? Няма да се изкуси. Обаче ако ѝ дадете свежа хубава трева, тя ще се изкуси: по отношение на тревата тя има слабост, но към месото е устойчива. Котката пък можете да изкусите с риба или с шкембе. Достатъчно е тя да види едно шкембе в ръката ви, за да тръгне след вас. Смешно е да гледате как котката върви след човека, който носи в ръката си риба или шкембе. Смешно е за котката наистина, но още по-смешно е да видите как човек върви подир парче шкембе. Като вижда погрешките на хората, човек иска да ги изправи, но не вижда своите погрешки от миналото. Първата задача на човека е да изправи своята карма, т.е. да изплати дълговете на своето минало. Като изправя своята карма, той неизбежно се натъква на някои чужди погрешки. Щом се натъква на чуждите погрешки, той не трябва да ги избягва, но да потърси начин за тяхното изправяне. Тъй щото човек трябва да се заеме с изправяне на всички неща, които са преплетени с неговата карма.

Христос дойде на Земята да разплете и оправи чужда карма – кармата на цялото човечество. За да се справи с тази задача, Той трябваше да обърне течението на природните сили. Не беше лесна работата на Христа. Той изпълни задачата, която невидимият свят беше Му възложил, но кръв излезе от порите Му. На всеки човек е дадена една задача, която трябва да разреши. В изпълнение на

задачата си човек не е сам – Бог присъства в него и всеки момент го изпитва. Като греши, Той го поучава, съветва го втори път да не прави същата погрешка. Като греши и като върши добри дела, човек трябва да се самонаблюдава, да разбере под чие влияние се намира. Щом се изучава, човек идва най-после до съзнанието, че не той сам, но други същества, лоши и добри, го подтикват към нещо добро или лошо и той ги слуша. За да не се поддава на лошото влияние на съществата в себе си, човек трябва да има светлина, да вижда нещата ясно. Чрез самонаблюдение, чрез вяра човек ще дойде до положение да се противопоставя на лошите влияния в себе си и да дава предимство на добрите. Уповавайте на Бога, Който работи във вас, вярвайте на Словото Му и не се спъвайте от своето минало.

Като ученици вие не трябва да се смущавате от мислите и желанията, които минават през вас. Много лоши и добри мисли и желания ще минат през вас, но те трябва да изчезнат: те са поройна вода, която трябва да мине и замине, докато намери своето място. Човек живее в един колективен свят, където еднакво го засяга и доброто, и злото. Хората са тясно свързани един с друг, вследствие на което, като греши първият от редицата, грехът се предава и на последния. Засега човек още не е господар на себе си, вследствие на което не може да бъде независим. Като знаете това, вие трябва да бъдете будни и разумни, да не се поддавате на влияние. Ако се случи да паднете, пазете се поне да не отидете в пропастта. Ако се окаляте, не се смущавайте – ще се очистите; ако се намокрите, ще се изсушите. Едно трябва да имате предвид: да не изгубите живота си – всичко друго се изправя лесно. Лошите мисли и желания ще минат през вас, ще отнемат мира ви, но това да не ви смущава. Дръжте мисълта си будна, за да не прекъсвате връзката си, откъдето иде Божествената светлина. Че ще минете през мрак и тъмнина, това е неизбежно. В края на краищата светлината ще победи. Носете страданията геройски, с вяра и упование в Божествения Промисъл. Каквото преживеете, всичко е за добро: от страданията и изпитанията вие трябва да се учите, да станете силни.

Кой човек е силен? Силен човек е онзи, който носи страданията с радост. Силният се познава по това, че като го лишават от известни блага и възможности, той пак не се обезсърчава. Кой го лишава от блага и възможности? Страданията. Човек трябва да има силна вяра, която и при най-големи страдания да не се разколебава. Като вярвате и не се разколебавате, към вас ще се присъединят възвишени същества от невидимия свят да ви помагат. Работата, която трябва да свършите на Земята, не е само ваша, тя е колективна. Затова е казано, че човек не живее само за себе си. Затова се казва: „Не съдете, да не бъдете съдени“. Ако някой човек си позволи да извърши една голяма кражба, с него заедно ще държат отговорни всички ония 20 хиляди души, с които е свързан. Той не знае къде са тези хора, но независимо от това отговорността е обща. За да не страдат тези хора с него заедно, той трябва да бъде внимателен, да не греши. Ако някой печели, с него заедно се ползват и тези 20 хиляди души. Изобщо всеки човек участва в общите печалби и загуби. Понеже печалбите в живота на хората са повече от загубите, в края на краищата всеки човек ще има печалби. Засега вие плащате само глоби, но ще дойде ден, когато ще получите печалбите не само от вашия живот, но и от живота на всички онези хора, които са живели добре – тогава пък ще се ползвате и от лихвите на доброто. Щом сте участвали в доброто, вие непременно ще се ползвате от неговите печалби. Днес от всички хора се изисква щедрост. Щедростта е Божествено качество. В този смисъл всеки човек може да бъде като Бога. Давай не в размерите, в които Бог дава, но в човешките размери. Имаш или нямаш възможност да даваш, дръж поне в ума си мисълта, че трябва да даваш. Вие искате да забогатеете, че тогава да давате, да правите добро. И в крайна сиромашия да е, човек пак може да прави добро, да дава. Като държи в ума си мисълта, че трябва да дава, работите му постепенно ще се наредят добре.

Как може сиромашът да стане богат? Чрез щедростта: като развива в себе си щедростта, той най-после ще

стане богат, ще му се даде възможност да прояви своята щедрост. Сиромашът вижда около себе си бедни вдовици, сирачета, болни и си казва: „Веднъж да забогатее, няма да оставя сираче или вдовица около себе си да страдат“. Един ангел върви след него и пише обещанията му. Най-после му дават възможност да забогатее. Като стане богат, той забравя обещанията си и нищо не дава – ангелът пише и това. Един ден пак отнемат богатството му, докато го направят човек, който изпълнява обещанията си. В този смисъл сиромашията и богатството са полюси на живота, през които човек неизбежно трябва да минава, за да расте и да се поучава. За онзи, който изпълнява обещанията си, и сиромашията, и богатството са благословение. Щедростта не се изразява само в материално даване – човек трябва да бъде щедър и в думи, и в чувства, и в добри мисли и постъпки. Виждате, че някой е сгрешил – не го съдете! Кажете му: „Ще се оправи работата, не се смущавай!“. Някой е объркал работите си – кажи му няколко добри, ободрителни думи. Виждаш, че някой страда. Не казвай, че това е карма, която сам трябва да носи, но спри се пред него и му кажи: „Братко, не се отчайвай, всичко ще се оправи“.

Двама приятели често си говорили за Божия промисъл, за вярата на човека, но били на две различни мнения: единият вярвал в Бога, в Божествения Промисъл, а другият отричал тези неща. Те живеели в един град в Америка някъде. По едно време единият от тях, атеистът, заминал за Ню Йорк, а другият останал в същия град. Като се видял сам, между непознати хора, без работа, той се притеснил и заболял. Дошло му наум да се обърне към приятеля си за помощ, затова му написал писмо със следното съдържание: „Ти казваш, че Бог помага, че съществува Божествен Промисъл. Ето, аз се намирам в крайна нужда... Кажете ми сега как и къде да се обърна, за да намеря Бога, да разбера Неговия Промисъл“. Другият му отговорил: „Още докато получиш моето писмо, работите ще се наредят, но ако не излезе така, веднага ми пиши, аз ще ти изпратя извест-

на сума, която съм спестил“. Минали се две-три седмици, той не получил отговор от приятеля си. Докато си мислел какво ли е станало с него, той получил писмо от Ню Йорк от приятеля си, в което пишел: „Както каза, така излезе. Получих известна сума, с която посрещнах всичките си задължения. От тия пари ми останаха и за път. Сега бъди свободен, не мисли повече за мене“.

Бъдете смели във вярата си. Знайте, че в Божиите обещания няма обратни решения: когато помага, Бог изпраща помощта Си навреме. „Ама времената са усилни, тежки.“ В усилни времена именно човек не трябва да се разколебава – ако в усилни времена се разколебава, вярата му е слаба. Всичко, което Бог е предначертал, ще стане на своето време. Щом вярвате, че Бог е създал света, че Той държи съдбата на хората в ръцете Си, трябва ли да се разколебавате? Не желайте нещата да станат на времето, което вие сте определили, имайте търпение да дочакате времето, което Бог е определил. Всичко, което Бог е обещал, ще стане, но на своето време.

Един приятел – добър, религиозен човек, споделяше своя опит. Съседите му го намразили нещо и по всякакъв начин му пакостели. През едно сухо лято те впрегнали водата на близката река да полива оризището им, но съзнателно препятствали на съседа си – не му давали от своята вода и той да полее оризището си. Не само това, но те успели да го наклеветят в нещо, заради което го затворили. Като бил в затвора, той се молел на Бога да оправя тази объркана работа. Какво се случило? В това време именно върху неговото оризище се излял проливен дъжд, а върху оризището на съседите не паднало нито капка. Благодарение на този дъжд оризът излязъл много добър: неговият ориз бил най-едър и най-хубав в сравнение с ориза на всички съседи. Никоя друга година той не е имал такъв ориз. Защо? Бог го полял: съседите му препятствали, но Бог му помогнал. Всички забелязали това нещо. Казвам: ако Бог е с нас, кой ще бъде против нас?

Следователно за да бъде Бог с вас, не се колебайте във
вярата, в надеждата и в любовта си. И в затвор да сте, дъ-
ждът пак ще се излее върху вашия ориз.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

16 декември 1934 г., София, Изгрев

ПРАВИЯТ ПЪТ

В 27. глава от Притчите има 27 стиха, т.е. 27 форми за назидание. Едни от тези положения се отнасят до физическия живот на човека, други – до чувствения, а трети – до умствения.

*Не се хвали за утрешния ден,
защото не знаеш какво ще роди денят. (1. ст.)*

Утрешният ден е извън човешката власт. Следователно човек не трябва още да говори за това, което не се е родило.

*Нека те хвали друг, а не устата ти –
чужд, а не устните ти. (2. ст.)*

Има ли смисъл човек да се хвали пред себе си? Що се отнася до себе си, човек знае нещата, няма защо да се хвали. Щом се хвали, той прави това за другите. Тогава нека остави те да го хвалят: като изучават нещата вън от тебе, те ги знаят по-добре. Ако угощаваш един човек, не се хвали с яденето си, защото ти не си го вкусил още. В случая гостът, когото угощаваш, е по-голям авторитет от тебе – нека той те хвали; ако ти сам се хвалиш, не постъпваш право. Яденето може да е сладко за тебе, но не и за онзи, когото угощаваш.

*Камъкът е тежък и пясъкът – товар,
но гневът на безумния е по-тежък и от двете. (3. ст.)*

Гневът е подобен на бомба. Докато не е избухнала, бомбата е безопасна; щом избухне, тя причинява големи пакости.

*Яростта е люта и гневът – буен,
но кой може да устои пред ревността? (4. ст.)*

Ревността е отрицателна сила.
*Явното облекчение е по-добро
от скритата любов. (5. ст.)*

Обикновено ревността и скритата любов вървят ръка за ръка: когато ревнува, човек има тайна, скрита любов.

Тази любов е крайно материалистична – оттам и ревността има материален произход. Когато ревнува, когато се състезава за нещо, човек има предвид някакъв материален обект.

Всички положения в прочетената глава са взети от живота. Не е достатъчно човек само да ги прочете, но той трябва да ги съпостави и със своя живот, да ги постави на съответните места.

*Удари от приятел са искрени,
а целувки от неприятели – изобилни. (6. ст.)*

Това е контраст. Значи ако приятел те удари, това е за твое добро, обаче в сегашния живот неприятелят по-скоро ще говори лошо за тебе, отколкото да те целува. Значи изобилните целувки, за които се говори в този стих, отговарят на изобилните лоши думи за тебе.

*Наситена душа се отвръща от сол,
а на гладната душа всяко горчиво е сладко. (7. ст.)*

Второто положение в стиха, че на гладната душа е сладко всяко горчиво, не е намясто: невъзможно е горчивото да е сладко на гладния. Ако става въпрос за болния, това е друго нещо: горчивите лекарства за болния са сладки, защото той се лекува с тях; той знае, че от горчивите хапове ще оздравее.

*Както птица, която се скита от гнездото си,
така е човек, който се скита от мястото си. (8. ст.)
Мастите и каденията веселят сърцето,
а сладостта на приятеля – чрез сърдечния съвет. (9. ст.)*

Наистина, когато въздухът в някой дом стане нечист, хората кадят с тамян, за да го пречистят малко. В този стих се прави сравнение между каденето и сърдечния съвет на приятеля, като средство за пречистване.

*Не оставяй приятеля си и приятеля на отца си
и в дома на брата си не влизай
в деня на злощастията си;
по-добре съсед близо, нежели брат далече. (10. ст.)*

Наистина в ден скръбен за предпочитане е съседът ти, който е близо до тебе, отколкото брат ти, който е далече.

Това са положения, говорени преди хиляди години, които трябва да се приложат. За да се приложат, те трябва да се разберат. Ако не се разберат и не се приложат, те стават товар за човека. Значи всяко знание трябва да се приложи; не се ли приложи, то причинява големи пакости и страдания на човека. Не е нужно само да се приложи знанието, но човек трябва да бъде готов за него. Представете си, че имате способността да виждате това, което другите хора не виждат. Щом имате тази способност, вие ще виждате кой кога ще умре. Докато прилагате това знание към чуждите хора, добре ще бъде за вас, ще минавате за учен човек, за човек с особени дарби и способности, обаче ако трябва да приложите това знание към някой ваш любим, тогава знанието ще ви причини големи страдания. Вие ще се запитате: „Трябва ли човек да знае всичко?“. Човек трябва да знае само онова, за което е готов, защото има знания, които носят радост, но има и такива, които носят страдания.

Между скритата любов, ревността и знанието може да се направи сравнение. Защо ревнува човек, кое е отличителното качество на ревнивия? Ревнивият обича да бодне, да мушка било с ръката или крака си, било с езика. Кажете ли добро за някого пред ревнивия, той непременно ще каже нещо противоположно. Ревнивият е тщеславен човек, той ревнува, защото се страхува да не изгуби богатството си, в най-широк смисъл на думата. Ревнивият е външно силен човек, а вътрешно – слаб. Ако има на разположение стотина хляб, човек не може да бъде ревнив, обаче ако има един хляб, той е ревнив. Колкото повече хлябът се намалява, толкова повече ревността се увеличава. Ревнивият е вътрешно беден човек: по-беден и по-неразбран човек от ревнивия не съществува. Човек мъчно се освобождава от ревността. Често човек ревнува по навик. Ревността е подобна на паразитите, които се въдят по главата на човека. Щом влезе един паразит в главата му, колкото и да не иска, човек все ще се почеше. Как може да се освободи от този паразит? Единственото средство е гребенът: ще вземе един гъст гребен, ще го прекара няколко пъти по главата – и въпросът е разрешен.

Ревността е неестествено чувство в човека, от което той трябва да се освободи. Изобщо всяка неестествена мисъл, всяко неестествено чувство и желание в човека се отразяват освен върху физическия, още и върху духовния му живот. Благодарение на тия неестествени състояния човек прави неестествени движения с ръцете, а на лицето се забелязват неестествени гърчения, изкривявания; не само това, но и думите, говорът на човека не вървят гладко. При възпитанието и самовъзпитанието трябва да се обръща особено внимание на неестествените прояви на човека, резултат на неговите неестествени мисли, чувства и желания. За да се предпазва човек от неестествените състояния, препоръчват самообладание, концентриране на мисълта и чист, свят живот. Светостта води човека в свят без сенки. Светлината в този свят прониква навсякъде безпрепятствено. Този свят е свободен от неестествените състояния, които хвърлят сенки на пътя си. Като казвам, че човек трябва да се стреми към свят живот, имам предвид отражението, което неговите мисли, чувства и постъпки хвърлят в духовния свят. Човек ревнува нещо или някого от физическия свят, но ревността му се отразява в духовния свят във вид на особени линии, каквито сеизмографът отбелязва даже при най-слабо земетресение. Физическият, духовният и Божественият свят са тясно свързани помежду си. Така че каквото става на физическия свят, това се отразява и в другите светове, по-горни от него. И обратно: каквото става в Божествения свят, това се отразява и в по-долните светове.

Днес всеки човек може да произведе в своя ум, както и в ума на своя ближен, такива отклонения, каквито бурите и земетресенията произвеждат върху сеизмографа в обсерваториите. В човешкия сеизмограф се отбелязват както неговите лични слабости и добродетели, така и тия на неговите ближни. Всяка човешка проява предизвиква точно определен ъгъл на отклонение. По отклоняването на стрелката вие познавате качествата и степента на човешките прояви. Някой казва за себе си, че не е ревнив. Той или не се познава, или не говори истината: отклоня-

ването на стрелката в неговия сеизмограф показва тъкмо обратното. Като знае да чете по сеизмографа, човек не може да лъже нито себе си, нито своите ближни. Ако отива в някоя планинска местност, човек трябва да познава климатическите условия на тази местност, за да може разумно да я използва. Като знае, че е ревнив, човек трябва да разбира свойствата на ревността и да се стреми да я превърне в положително качество. Ревността е външна проява, която няма нищо общо с естеството на човека. Щом не е дълбоко свързана с него, тя може да се превърне във вътрешно усърдие. Ревнивият е много усърден човек, той е готов цял ден да следи, да наблюдава това, което го интересува. В това отношение ревнивият е като войник на пост: по-добър войник от ревнивия няма. Искате ли да ви се свърши някоя работа добре, намерете един ревнив човек; онези, които не са ревниви, са крайно небрежни и безразлични. Който не е приложил правилно ревността, т.е. усърдието, което произлиза от нея, той достига до крайно безразличие към нещата. Безразличието създава противоречия, подобни на тези, които ревността произвежда. Ревността е присъщо качество и на добрия, и на лошия човек. За да направи едно добро, добрият човек е готов цял ден да следи, да наблюдава, да намери подходящ случай; и лошият човек може да употреби цял ден, за да издебне съответен момент, та да направи някакво зло.

При сегашните условия на живота колкото и да се мъчи човек да избегне неправилностите и изопачените работи, той все ще се натъква на тях. Даже и в християнството, толкова велико учение, са внесени известни изопачавания. Когато започне съзнателна работа върху себе си – да се самовъзпитава, тогава само човек се натъква на своите слабости и недостатъци, тогава само той вижда, че пред него стои огромна работа, която трябва да свърши. Като не се наемат да свършат работата си, някои казват: „Все ще се нареди тази работа някак. Най-после Бог ще я оправи“. Не оставяйте вашата работа на Бога. Като ви е изпратил на Земята, Той ви е дал всички условия да учите и да се развивате. На всеки човек, на всяко живо същество

е дадена толкова работа, колкото може да свърши. На всеки е дадено според силите – нито повече, нито по-малко. Не оставяйте баща си и майка си да учат заради вас: те са ви изпратили на училище, вие сами да учите, да придобиете нещо. Оставите ли други да учат вместо вас, вие няма да се ползвате от добрите условия, които са ви дадени. Очаквате ли Бог да оправя вашите работи, вие сте на крив път – вие сами трябва да оправяте работите си, вие сами трябва да изправяте своите погрешки. Някои казват, че Господ ще прости греховете им. Кога? Когато учат; не учат ли, Той ще ги изпъди от училището. Учителят може да извинява ученика, че не е научил урока си, един, два, три, десет пъти, но на единадесетия път той ще го изпъди от училището. Извинението не решава задачите. Някой те мушне с нож, причини ти голяма болка и после се извинява, че ти е причинил голямо страдание. Ти можеш да го извиниш, но болката си остава. И двамата трябва да се заемете да изправите погрешката. Ще вземете чист спирт, ще измиете кръвта, ще дезинфекцирате раната и ще я превържете. Това ще правите няколко дена поред, докато раната се излекува. Човек трябва да бъде внимателен и към себе си, и към своите близки – да не пресича мислите, чувствата и постъпките на когото и да е. Човек трябва да бъде внимателен, да не си играе с нож, за да не клъцне нещо. Някога това клъцване може да бъде толкова дълбоко, че да осакати човека.

Мнозина се оплакват, че не могат да мислят, че мисълта им не е ясна. Причината за неяснотата на тяхната мисъл се дължи на някакво клъцване: в далечното минало по невнимание те са клъцнали нещо в мисълта си и са се осакатили. Те не са мислили, както трябва, занимавали са се с работи, които не са били необходими, и са клъцнали нещо в мисълта си. Който не мисли правилно, това показва, че той не поставя нещата на техните места. Като не ги поставя на съответните им места, той не може да се ползва от тях. Например някой отива да поздрави един свой приятел с някаква придобивка и през целия път мисли какво да му каже, как да нареди думите си. Той мисли за

ненужни работи: щом отива при приятеля си с радост, от любов, той не трябва да подрежда думите си, а да остави на сърцето и на ума си те да подредят думите на местата им. Ако българин и англичанин трябва да разкажат нещо или да предадат свои лични мисли и чувства, те ще подредят мисълта си различно. Англичанинът непременно ще започне с личното местоимение *аз* и после ще продължи мисълта си. Защо? Защото личните чувства на англичанина са силно развити. Българинът ще употреби глагола, без да каже *аз*. Англичанинът казва *ай* – *аз*, а българинът и турчинът разбират друго нещо. Под думата *ай* англичанинът разбира *аз*, българинът изразява учудване, а турчинът разбира Луната. Значи английското *ай* има три различни значения.

Следователно под думата *ай* турчинът разбира нещо в статическо положение. Той гледа Луната, която е застанала някъде на небето. Българинът гледа Луната и се чуди на нея, а англичанинът казва: „Моя е Луната, на мене принадлежи“. Това означава английското *ай*. Наистина, където стъпи английски крак, веднага виждате, че знамето се забива и пишат: „Това е мое“. Трима души – три различни прояви. Тези прояви се дължат на вътрешното съзнание на човека. Желанието за придобиване е силно развито в англичаните. Англичанинът е умен, знае как да придобива: щом забие някъде знамето си, той започва да се организира. Някой казва, че иска да има едно мнение за нещата. Добре е човек да има едно мнение, но какво трябва да бъде това мнение: като мнението на англичанина, на българина или на турчина? За предпочитане е да имаш съзнанието на англичанина, да владееш нещата. Да владееш нещата, това значи да ги прилагаш и да се ползваш от тях. Имаш ли някакво знание, сложи знамето си върху него и кажи: „Това знание е мое“. Щом знанието, което имаш, е твое, ти всякога можеш да разполагаш с него.

Често се говори за лоши постъпки в живота, за лошо изпълнение в музиката. Защо? Защото хората се делят главно на две категории: първата категория хора фило-

софстват, теоретизират, а втората категория прилага нещата. Философът музикант слуша изпълнителя виртуоз и намира, че не е взел някои тонове, както трябва. Обаче ако този философ дойде на мястото на изпълнителя, и той ще направи същите погрешки. Значи между единия и другия няма никаква разлика. Ако в доброто и в лошото и двамата се проявяват по един и същи начин, те в нищо не се различават. Някои не се произнасят добре за картините на един художник. Щом намираш погрешките му, ти покажи как трябва да рисува. Хубава картина е тази, на която линиите отговарят на тези в Природата. В Природата има линии на красивото, на разумното, на доброто и т.н. Истинският живот се заключава в разумните линии, които човек чертае. Къде съществуват тия линии? Навсякъде в живота и в Природата. Където погледнете, ще видите: глупави линии има на онези същества, които не разбират нещата; обикновени линии – на обикновените хора, и разумни линии – на разумните хора. Такива линии виждате и на човешкото лице. Всяко лице, на което има разумни линии, свети. От него излиза особена светлина, която прави лицето красиво и приятно.

Когато някой човек страда, хората говорят за страданията му. Така се е говорило едно време за страданията на Йов¹⁶. И днес още говорят за страданията на Йов. Като чета за живота на Йов, аз не се спирам върху неговите страдания, но разглеждам разумните линии, които се чертаят на лицето му от големите страдания и изпитания. На времето Йов минавал за един от умните и добри хора. На един от съветите на боговете Господ запитал присъстващите: „Видели ли сте Моя верен и добър раб Йов?“. Бог зададе този въпрос на боговете, защото сам Йов имаше такова мнение за себе си. Йов мислеше, че като него добър и умен човек на Земята няма. Тогава Сатаната се обърна към Бога с думите: „Добър и умен е Йов, защото е богат и щастлив, има всичко на разположение. Опитайте се да отнемете богатството, синовете и дъщерите му, да видите какво всъщност представлява той“. Наистина, след като мина през големи страдания и изпитания, Йов научи мно-

го нови неща, съзнанието му се пречисти, мина през огън. Докато дойде до това положение, Йов понякога роптаеше, проклинаше часа на своето раждане. Приятелите му идваха при него, изкушаваха го, даваха му различни съвети, но в края на краищата той издържа. Най-после дойде и последният му приятел, най-младият от всички, който му говореше, че трябва да издържа, да понася страданията разумно, за да придобие нещо ново в своите възгледи и убеждения.

Много от съвременните хора, преди да са стигали до страданията, казват като Йов, че трябва да бъдат добри, да се обичат, да бъдат проводници на Божията Любов. Добро е всичко това, но има някои условия, от които човек зависи. Например ако си стъкло, ще зависиш от онзи, който е направил стъклото; ако си инструмент, ще зависиш от онзи, който е направил инструмента, и от онзи, който свири на него. За да бъдеш разумен, това зависи от твоята права мисъл. В какво се състои правата мисъл? Права мисъл е онази, с помощта на която човек може да разрешава мъжнотиите на своя живот.

В църквата на едно малко, забутано селце попаднал като свещеник един стар човек, без никакво образование и подготовка за свещенослужител. Той служил по своему, без никакъв ред, а обредите извършвал съвсем своеобразно. В дни, когато трябвало да се извършват тържествени служби, той ходил из църквата с кадилница и мърморел нещо. Един ден, в навечерието на Възкресение Христово, той сложил кадилницата на земята и се готвел да я прескочи, както правел това обикновено, и да каже „Христос воскресе“, но в този момент един образован и интелигентен гражданин влязъл в църквата и се спрял близо до свещеника с очакване да чуе думите „Христос воскресе!“. Като го видял, свещеникът вдигнал кадилницата от земята и започнал да се движи с нея из църквата. Един от селяните пошепнал на свещеника: „Дядо попе, Христос възкръсна вече. Ти кога ще кажеш „Христос воскресе“?“ „Остави се, докато този дявол е тук, Христос няма да възкръсне“. Лесно е да сложите кадилницата на земята, да

я прескочите три пъти и да кажете „Христос воскрес“, но като влезе някой образован гражданин в църквата, не смеете да прескочите кадилницата и да кажете, че Христос е възкръснал. Казвате: „Докато дяволът е тук, нищо не предприемам“. Какво представлява дяволът в човешкия живот? Дяволът не е нищо друго освен голямата мъчнотия в живота на човека. Значи докато мъчнотията е на пътя ви, нищо не можете да направите.

Във всеки дом има по един дявол, т.е. по една мъчнотия, която не може лесно да се премахне. Тази мъчнотия може да бъде в лицето на мъжа, на жената, на дъщерята, на сина, вследствие на което, когото и да запитате днес защо не живее добре, ще ви каже: „Остави се, имам един дявол вкъщи, който ме мъчи. Докато този дявол е на пътя ми, аз не мога да живея добре“. Не е виновен дяволът, не е страшна мъчнотията, но човек трябва да има буден ум – да знае какво да прави, как да решава задачите си. Мъчнотията представлява разумно същество, което иска да застави човека да работи разумно, да изпълнява съзнателно своите задължения.

Преди години един варненски свещеник, добър и интелигентен човек, споделяше своето разочарование от младото поколение. „Чудно нещо – казваше той, – младото поколение започна да става много непослушно. Имам един син, който постъпи тази година в гимназията. Докато беше в прогимназията, много слушаше: каквото му казвах, всичко изпълняваше. Не само това, но уважаваше и мене, и майка си. А сега, каквото го накарам да направи, все отказва: „Не мога, татко, въздържател съм“. Един ден го накарах да наточи малко вино от избата, а той отговори: „Ще ме извиниш, татко, не мога, въздържател съм. Ако е за друго нещо, готов съм десет километра далече да отида, но вино не искам да точа“. Друг ден го накарах да ми купи една кутия тютюн, а той пак ми каза: „Не мога, татко. Ако ме пратиш в гората за дърва, готов съм веднага да отида, но що се отнася до тютюн, не искам да купувам“. Чудно нещо, не ме слуша вече този син. Най-после го помолих да отиде на пазара, да купи месо на майка си, да на-

готви. „Татко, и месо не мога да купя“. Изправи се този ми син всред стаята – смел, решителен – и казва: „Всичко мога да ви направя, но месо, тютюн и вино не мога да донеса“. Погледнах сина си – стана ми горчиво защо не е готов да направи една жертва за баща си и за майка си. Искях да го наругая, но после се замислих: „Право е момчето. То нищо не ми казва, не ме съди, не ме морализира, но намира, че има нещо неправилно в моя живот и не иска да следва този път“. Като помислих добре, дадох му правото и видях, че е на по-добър път от мене. Стана ми радостно и приятно в душата, че има уважение към мене и към майка си, но има убеждение в себе си, има висок идеал, на който иска да издържа“.

Днес всички хора се натъкват на подобни противоречия благодарение на някои свои мисли, чувства и желания. Влезе ли в ума ви мисъл, подобна на месото, на тютюна и на виното и пожелае да я реализирате, свободно ще ѝ кажете: „Татко, не ям месо, не пуша тютюн и не пия вино. Следователно в никакъв случай не мога да те улесня“. Понякога в сърцето на човека се явяват чувства и желания от характера на месото, тютюна и виното. Натъкне ли се на тях, човек не трябва да ги реализира. Зад всяка мисъл, зад всяко чувство и желание на човека се крие някое разумно или неразумно същество. Те се обличат с мислите, чувствата и желанията на човека като в дреха и така се проявяват. Като знае това, човек трябва да бъде разумен, да знае кои от тях да реализира и кои да не реализира. Ако с някое ваше желание се е облякло разумно същество, дайте ход на желанието си. Ако с някое ваше желание се е облякло едно глупаво, неразумно същество, въздържайте се, не се стремете да реализирате желанието си. Разумното същество има предвид доброто на човека, а неразумното – неговото зло и нещастие. Дадеш ли възможност на някое неразумно желание в тебе да се прояви, ти непременно ще направиш погрешка. От значение за човека е какви същества ще се облекат в неговите мисли, чувства и желания. Затова е казано: „Каквото посееш, това ще пожънеш“.

Когато става въпрос за знание, за сила, за богатство, хората обичат да се сравняват едни с други: кой имал повече знание, кой бил по-напреднал и т.н. Знанието е в приложението, а не във външния баласт, който човек носи със себе си. Има хора, които знаят десетина езици. Знанието на езици е богатство за човека, но ако може да се приложи. Всеки език е врата за съобщение; всеки език, приложен намясто, представлява отворена врата, през която човек може свободно да влиза и да излиза. Ако човек знае един-два езика, но не може да ги прилага, вместо да му помагат, те ще го спъват. Като знаете някой чужд език, вие можете да се разберете с хората, чийто език знаете. Ако знаете ангелски език, вие ще се разберете с ангелите; щом знаете езика на някой човек или на някой ангел, вие ще се разберете. Щом се разбирате външно или вътрешно, вие няма да говорите върху излишни работи; не се ли разбирате вътрешно, и да знаете някой език, пак ще останете неразбрани. Ако се разбирате, трябва ли да питате своя възлюбен обича ли ви. Обича ли ви някой човек, вие непременно ще знаете това – не е нужно да питате; пък и той от своя страна не е нужно да казва, че ви обича. Ако сте растение, което расте, цъфти, връзва и узрява под влиянието на слънчевата светлина, под влиянието на въздуха и на водата, трябва ли да питате дали ви обичат? Щом растете и се развивате добре под влиянието на Слънцето, въздуха и водата, непременно ви обичат. Трябва ли да питате Бога дали ви обича? Щом живеете и се развивате, и Бог, и ангелите, и Слънцето ви обичат.

Сега ще ви задам въпроса: какво ще направите, когато някой ви обича? Ако сте растение и Слънцето ви обича, какво ще направите? Плод ще дадете. Какво трябва да направи мъдрецът, когато Слънцето го обича? Той не може да даде плод като растението, защото отдавна е излязъл от положението на растение. Щом се свърже със светлината, мъдрецът трябва да пише. Следователно когато Слънцето обикне художника, той трябва да рисува, музикантът – да свири, красивата мома – да люби и да помага на близките си, младият момък – да люби и да работи, добрият чо-

век – да прави добро. С една дума онзи, когото Слънцето обикне, трябва да се предаде с любов на работата, за която е призван. Не е въпрос до еднообразна работа – всеки ще върши своята работа, но с любов: слугата ще работи на господаря си с любов, ученикът ще учи уроците си с любов. Любовта се проявява във всички форми и по различни начини: където намери празно място в Природата, тя веднага го запълва.

Сега ще се яви възражението: „Може да не е дошло времето за Божията Любов“. За Божията Любов няма определено време – тя се проявява навсякъде и на всяко време. Ако не е дошло време да се проявиш като мъдрец, време е обаче да се проявиш като ученик; ако не е време да се проявиш като ученик, време е да се проявиш като млада мома, да любиш и да скачаш на хорото. Всяко нещо, което човек върши от любов, е свещен акт и никога не се губи. Проявите на Любовта са свещени и вечни; прояви, извършени без Любов, са временни. По това се отличава Божията Любов от човешката. Всеки подтик, предизвикан от Любовта, следва човека през цялата вечност. Когато се казва, че Любовта се отличава с пълнота, ние нямаме предвид определен мащаб на нейните действия, но казваме, че тя обхваща всички постъпки, колкото малки и да са те. Например колкото малка и да е семката на някое растение или дърво, след няколко години тя ще се прояви в своята пълнота: ще израсте, ще цъфне, ще завърже и плодът ѝ ще узрее. Ако носите семката в джоба си, нищо няма да излезе от нея; посадите ли семката в земята, тя се превръща в голямо дърво. При това положение вие не можете вече да я носите в джоба си. И детето, докато е малко, всеки може да го носи на гърба си; порасне ли, никой не се наема да го носи. Колкото и да обичате един човек, вие не можете да го носите на гърба си. Малцина могат да носят голям човек на гърба си.

Дойдете ли до разбиране на Любовта, ще се намерите в същото положение. Малцина разбират Любовта, малцина могат да носят великата Любов на гърба си – тя не е

за слаби хора. Като знаете това, не пожелавайте Любовта преждевременно. Всеки, който е придобил Любовта преждевременно, той се е осакатил. Човек трябва да бъде готов за Любовта; не е ли готов за нея, той е дошъл вече до закона на пресищането и отвращението. Дойдете ли до Любовта, до Живота, приемайте от тях толкова, колкото можете да носите. Ако ги приемете във всичката им пълнота, вие трябва да живеете с всички хора, взаимно да се обогатявате с тях; останете ли сам, вие ще се преситите и от Живота, и от Любовта. Няма по-страшно нещо в живота от пресищането. Каква е програмата ви за днешния ден? Ще кажете, че не знаете. Как може човек да не знае програмата на своя живот за един ден, а да се заема с управлението на цял народ? Когато отвори нотите, музикантът знае вече как следват те. Ако е в оркестър, той знае къде какво темпо да приложи, къде има паузи, къде има цели, половини, четвъртини ноти и т.н. За да свири, музикантът трябва да е поставил всичко в пълен ред и порядък. Същото се отнася и до самовъзпитанието. Да се самовъзпитава човек, това значи да постави своите мисли, чувства и постъпки в пълен ред и порядък, в пълна хармония. Това е идеалът, към който той трябва да се стреми, само така може да осмисли живота си. Изгуби ли вътрешния смисъл на живота си, човек остарява. Ако придобие Любовта, знанието и свободата, и като стар, и като млад човек върви в правия път на живота; обаче ако не придобие Любовта, знанието и свободата, и младият, и старият губят правата посока на живота. Любов, знание и свобода са необходими за всеки човек, който иска да следва правия път на живота.

Следователно за да вървите в правия път на живота, не се занимавайте с чуждите работи, не се занимавайте с незавършените картини на хората. Занимавайте се с вашите работи, с вашите картини, с вашите музикални парчета. Не се спирайте да слушате кой как свири: ако слушате свиренето на хората с цел да ги критикувате, вие трябва да изправяте погрешките им. Всяка дисхармония, която сте приели отвън, се налага на вашето ухо и няма да

ви освободи, докато не я изправите. Ако не е готов да се радва на красивото, което вижда и слуша, човек пак може да сгреша. Един руски музикант слушал един виден европейски виртуоз да свири и толкова се отчаял от себе си, че след концерта се самоубил. Защо? Като слушал колко хубаво свири виртуозът, той изгубил вяра в себе си. Щом не знае да се радва на чуждите постижения, не е трябвало да го слуша.

Сега ще ви попитам: какво ще направите, ако срещнете един светия, който е постигнал много неща в живота си? Трябва ли да се самоубиете, че не сте като него? Като не може да реализира желанията си, някой казва, че се е отчаял от живота и не иска повече да живее на Земята. Къде ще отиде? Той мисли, че като умре, веднага ще отиде на Небето. Той не може да живее на Земята, че на Небето ще живее. Той не може да свири в един обикновен оркестър, че ще свири в симфоничен оркестър, където не се позволява нито една погрешка. В симфонични оркестри се приемат майстори музиканти. Какво ще правите, ако отидете на Небето: ще свирите или ще слушате? Ако искате да слушате, ще ви допуснат, но след концерта ще ви изпитат, за да видят какво сте разбрали. Ако се окаже, че нищо не сте разбрали, веднага ще ви върнат на Земята – там не приемат хора, които не разбират музика. В разбирането на музиката те трябва да бъдат такива майстори, както и ония, които свирят. Светът, към който се стремите, е съвършен. Той е свят на знание и светлина. Какво място ще заемете на онзи свят, това зависи от степента на вашето съзнание. Това не значи, че трябва да се обезсърчавате. Ако се обезсърчавате, вие сте слушали неща, за които още не сте готови.

*И в дома на брата си не влизай
в деня на злощастията си. (10. ст.)*

Двама приятели се разхождат заедно. Единият иска да изпита приятеля си и го бодва с игла. „Защо ме убоде, защо си толкова жесток?“ „Обърни се да видиш, зад нас върви една красива мома. Виждал ли си друг път толкова красива мома?“ Приятелят се обърнал да види красивата

мома и забравил болката от убождането. После запитал приятеля си: „Защо ме бодна с игла? Не можа ли с думи да ми кажеш да се обърна?“ „Убодох те, за да ти докажа, че красивата мома лекува раните на човека“.

Сега и на вас казвам: като убодете някого, дайте му лек, с който да се лекува.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

6 януари 1935 г., София, Изгрев

ПРИЧИННИЯТ СВЯТ

Понякога добрите работи произвеждат лоши последствия, а лошите – добри последствия. Това е твърдение, което трябва да се докаже.

Като четете Притчите например, виждате, че в тях са изнесени много правила, едни от които са абсолютно верни, други – относително верни, а трети са неясни, неразбираеми. Тези правила са извлечени от опитността на хората. Понякога човек не знае къде да приложи някое от тия правила и в какъв размер, обаче всяко правило има своя опитна страна, свой начин на приложение. Например казано е, че човек трябва да работи. Колко трябва да работи и как да работи, той не знае. Например ако работи с ръцете си, човек трябва да знае колко време да работи. Ако работи прекомерно, ръцете му огрубяват, губят онази чувствителност, чрез която може да възприемат фините трептения в Природата. Ако излага очите си на голяма светлина, човек постепенно губи зрението си и престава да възприема светлината, той се лишава от впечатления и образи. Изобщо ако човек се грижи и безпокои за много неща, зрението и слухът му постепенно отслабват, а с тях заедно се притъпяват и останалите сетива. Като дойде до това положение, човек се обезсърчава и казва: „Да става, каквото ще“.

Това е стереотипна фраза, която не разрешава въпросите на живота. Човек трябва да живее разумно, да пази организма си, да пази сетивата си. Ако се движи по наклонена плоскост, той трябва да бъде внимателен, да не се подхлъзне и да се осакати. Трябва ли да се спусне по наклонена плоскост и да каже: „Да става, каквото ще!“. Светът е пълен с наклонени плоскости, с пързалки, по които и млади, и стари се плъзгат. Всяка работа, добра или лоша, крие в себе си поне една наклонена плоскост. Земе-

делецът отива на нивата си или на лозето си, за да работи, и си мисли: „Дали нивата и лозето ще дадат много плод, от който да забогатея?“. Мисълта за забогатяване е наклонена плоскост. Работи нивата и лозето си усърдно и с любов, а за друго не мисли – останалата работа е Божия, тя не е в твои ръце. Мислиш ли за Божията работа, виж, че отнякъде се задал черният, западният вятър, и унищожил всичко. Дойде ли западният вятър, ще видиш, че твоята добра работа е дала лоши последствия. Човек не е господар на лошите последствия, но може да бъде господар на причините, които ги предизвикват. Всяко последствие, добро или лошо, има свои причини.

Като е дошъл на Земята, човек трябва да учи, да различава проявите и последствията на доброто и на злото. Например ако не мисли, човек вади криво заключение за нещата и казва, че доброто всякога пълни чувалите на хората, а злото всякога ги празни. Не е така: при известни случаи доброто пълни чувалите, а при известни случаи ги празни. Същото се отнася и до злото: понякога злото пълни чувалите на хората, а понякога ги празни. Задачата на човека е да изучава кога се пълнят чувалите и кога се празнят. Когато взема жито например, човек гледа да напълни чувала си добре; когато дава, той гледа чувалът да бъде по възможност по-празен. Забелязано е, че хора, които имат големи, широко отворени очи, обичат повече да вземат, отколкото да дават; тия, на които очите са малки, обичат повече да дават. Ако очите са чрезмерно малки, човек дава, но със стиснато сърце.

Който пази закона, е разумен син. (7. ст.)

Под думата закон се разбира Божият закон. Значи който изпълнява Божия закон, той е разумен син. Всички хора говорят за Божия закон, но имат ли ясна представа кой е Божият закон? Може ли художникът да нарисува лицето на човек, който изпълнява Божия закон? За да изрази дълбочината на човешките чувства, художникът слага дълбоки сенки под очите на лицето, което рисува. Всъщност сенките представляват ли дълбочината на чувствата? Тъмните работи не са всякога дълбоки. И разбойникът за-

мисля тъмни работи, без да бъдат дълбоки. Някои казват, че светлото лице показва светостта на човека. Не всякога светлото лице е лице на светия. Високите планински върхове, които се осветяват от Слънцето, ни най-малко не са светли – щом Слънцето се скрие, те показват своята тъмна страна. Като гледат, че светят, хората се въодушевяват от светлината им и казват: „Тази планина свети“. Тя свети, без сама да е светла. Планината е светла дотолкова, доколкото се огрява от слънчевите лъчи; скрие ли се Слънцето, вие виждате истинското ѝ положение.

Като четете 28. глава от Притчите, вие срещате такива мисли, които непременно трябва да се изяснят. Не се ли изяснят, вие изпадате в заблуждения, каквито постоянно срещате в живота си.

*Който отклонява ухото си да не слуша закона,
и самата му молитва ще бъде мерзост. (9. ст.)*

*Който заблуждава правите в лош път,
той ще падне в ямата си,
но непорочните ще наследят добрини. (10 ст.)*

Като четете Притчите, виждате, че някои от правилата на миналото не са валидни за днешните времена. Сегашните хора се нуждаят от повече неща. Малкото дете се задоволява с малко храна, а възрастният – с много храна. Обаче можете ли да кажете на детето да яде повече, а на възрастния – да яде по-малко? Ако живее разумно, човек определя количеството на храната си в зависимост от възрастта си, от разбиранията си, от изискванията на своя организъм и т.н. Разумно ли е малкото дете да яде много, а като стане 20-годишен момък, да яде като за 20 деца? Това не е разумно. Разумността изисква от човека и като дете, и като възрастен да яде умерено. И в младините си, и в старините си разумният човек яде малко. Какво можем да кажем за работата? Много ли или малко трябва да работи човек? И това зависи от работата, от разбирането на човека, от начина, по който работи и т.н. Ако умее да работи с малко работа и усилия, човек свършва много неща. Ако работи умствено, човек не трябва да се преуморява; умори ли се, той може да се осакати.

Мъчнотиите в човешкия живот се дължат на това, че понякога човек не знае какво да каже, какво да направи и т.н. Какво ще говорите на гладния? Ако решите да го морализирате, да философствате с него, той ще каже: „Остави тази работа за друг ден. Сега съм гладен, искам да ям. Ако имаш нещо за ядене, дай ми; ако нищо нямаш, остави ме свободен, да търся хляб“. Какво ще говориш на жадния? В дадения момент той се нуждае от вода. Какво ще говориш на глухия за музиката или на слепия за красивия свят? И двамата ще намерят, че не си дошъл навреме при тях и не разбираш техните нужди. Всяко нещо е ценно на времето и на мястото си; изпуснеш ли времето и мястото за него, то се обезценява.

Когато праведният тържествува, слава е голяма.
(12. ст.)

Кога тържествува праведният? Когато работи. Като работи, той минава за съдия и раздава правда: този осъди, онзи осъди – и се радва, че всичко става за Слава Божия. Едно трябва да знаете: и като праведен, и като грешен човек трябва да работи. Как ще работи човек? Съзнателно и с любов. Щом работи с любов, той всякога ще има резултати. Когато работи, човек е радостен; когато почива и вижда придобивките си, той пак е радостен и весел. Когато дава, човек е сериозен; когато взема, той е весел и разположен. С това се обяснява произходът на радостите и скърбите. Значи когато дава, когато плаща дълговете си, човек страда; щом изплати дълговете си и започне да взема, той се радва.

Съвременните хора се натъкват на противоречия и при доброто, и при злото, и не знаят как да се справят с тях. Представете си, че един добър, честен човек заема държавна служба, която е свързана с големи отговорности. От време на време държавата му отпуска големи суми, за да извършва известни начинания. Той е изпълнителен към задълженията си, но понякога си услужва с отпуснатите от държавата пари. Щом дойде срокът за предаване на известно предприятие, той е готов да даде точна сметка за работата, която е свършил. Обаче случва се, че друг

чиновник го замества и веднага иска да представи сметка за парите, да даде отчет за извършената работа. Ако този момент го заvari в някаква нередовност, той плаща скъпо за разхода, който е направил. Добре е започнал този чиновник, но зле свършва. Не може ли неговият заместник да отложи работата? Новият чиновник е строг, изпълнителен. При това обещано му е голямо възнаграждение, ако може да прегледа всички работи на това учреждение и да ги постави в ред и порядък. Той казва: „Законите на държавата са строги към всички и трябва да се изпълняват“.

Това са разсъждения, които водят към два различни резултата. Първият чиновник разсъждава по един начин, а заместникът му – по друг начин. Ще кажете, че човек трябва да бъде буден. Той може да се ползва и като буден, и като спящ; понякога и като буден не може да се ползва, и като спящ пак не може да се ползва. Какво ще кажете, ако в дома ви дойде бирник да събира данъците? Ако не можете да платите данъците си, какво се ползвате от това, че сте заспал или че сте буден? Близките ви могат да кажат на бирника, че спите и не можете да излезете вън, но важно е какво той ще каже. Бирникът ще каже: „Моля, събудете го веднага. Той трябва да се яви при мене още сега“. Ако пък сте буден и не искате да излезете, защото сте неразположен, бирникът пак ще каже: „Моля, веднага да излезе вън!“. Изобщо няма положения в света, които да не поставят човека в противоречия. Той трябва да бъде разумен, да знае как да се справя с противоречията си.

И тъй, противоречията и мъчнотиите съществуват вън и вътре в човека, но важно е как ще се справи с тях. Има противоречия, с които човек лесно се справя, но има и такива, с които не може да се справи лесно. Например ако живеете под наем в една къща, на която покривът е открит някъде, а дъждът влиза в стайте ви, това е противоречие, с което лесно се справяте. Вие напускате къщата и отивате в друга, която е здрава, със здрав покрив. Какво ще правите обаче, ако къщата е ваша? Като започне да вали дъжд, вие казвате: „Дано вали малко, да не тече в стайте“. Ако дъждът вали само половин час, добре ще бъде. Какво

ще правите, ако непрестанно вали цели три дена? От този дъжд къщата ви може значително да пострада. Това е противоречие, с което човек трябва да знае как да се справи; не знае ли, ще носи последствията му. Не е достатъчно само да знаете как да се справяте с противоречията, но същевременно трябва да знаете дали дадено противоречие може да ви допринесе някаква полза.

Противоречията имат смисъл тогава, когато човек може да се ползва от тях. Животът е пълен с противоречия, които трябва разумно да се използват. Например слушате някой да казва, че не трябва да яде много, не трябва да пие много, че трябва да се въздържа. Зависи от какво трябва да се въздържа. Ако е въпрос за пиене на спиртни питиета, добре е човек да се въздържа, обаче ако е въпрос за пиене на вода, там въздържанието няма място. Ако е за ядене, добре е човек да яде малко, никога да не преяжда, обаче както пиенето, така и яденето са процеси не само на физическия, но и на умствения и на сърдечния свят. В който свят човек преяжда, в този свят ще страда; ако яде умерено, човек ще страда умерено.

И тъй, когато някой казва, че страда много, това показва, че много е ял и пил; колкото по-малко страда човек, толкова по-малко е ял и пил. Някои хора искат да ядат малко, за да не страдат; други пък, понеже са забравили, че като ядат малко, малко страдат, искат да ядат много, за да блаженстват. Всъщност излиза точно обратно. Значи от човека зависи много ли да страда, или малко. Някой се оплаква, че имал големи страдания. Кой е виновен? Щом иска да не страда много, нека яде и пие по-малко. Като знаете, че страданията зависят от яденето и пиенето, вие можете да предсказвате дали даден човек ще страда много. Видите ли, че много яде и пие, ще му кажете, че го чакат големи страдания. Яденето и пиенето се отнасят до света на чувствата. В умствения свят законът за яденето е точно обратен: който яде много в умствения свят, той малко страда; който яде малко, много страда. Който много сее, много жъне; който малко сее, малко жъне. Въпросът за сеенето и в умствения, и във физическия свят

е един и същ. Изобщо дойдете ли до законите на физическия, на чувствения, или на астралния и на умствения свят, ще знаете следното: това, което е вярно за физическия свят, не е вярно за астралния; и това, което е вярно за астралния свят, не е вярно за умствения. Като знаете това, вие трябва да бъдете разумни и съобразителни, да се нагаждате според условията и законите на света, в който сте попаднали.

Оттук заключението: всеки свят има свои закони. Следователно говорите ли за Любовта, и за нея можете да кажете същото, т.е. Любовта във всички светове има свои методи на приложение. На физическия свят Любовта има свой метод на приложение, в астралния свят Любовта има свой метод на приложение, в умствения свят Любовта има свой метод на приложение. И най-после, дойдете ли до Божествения свят, и там Любовта има свой специфичен метод на приложение. Следователно във всеки свят Любовта се прилага по свой специфичен начин. Приложите ли я във всички светове по един и същи начин, вие ще създадете цяла катастрофа. На физическия свят от обич към детето си майката го храни много, за да бъде силно, здраво, но с това тя му причинява големи страдания и го осакатява. Влезе ли в умствения свят, майката изразява любовта си по друг начин, но пак го осакатява. Като иска да запази силите му, да бъде здраво, тя не му дава да учи много, вследствие на което детето остава невежо. Човек трябва да знае какви закони да прилага. Някой иска да не страда. В кой свят иска да не страда? Ако избягва страданията в астралния свят, той трябва да яде малко. Дойдете ли до света на сърцето, т.е. до света на чувствата, малко ще ядете. Ако искате да не страдате в сърдечния свят и си наложите няколкодневен пост на физическия свят, вие съвсем ще се объркате. Докато е във физическия свят, човек трябва да яде умерено; ако е в астралния свят, той трябва да пости; ако е в умствения свят, трябва да се въздържа; ако е в причинния свят, той е свободен да прави, каквото иска. Защо? Защото в причинния

свят не се вършат престъпления. Каквото престъпление или зло да направиш на някого, то веднага се превръща в добро. В причинния свят всеки може да направи зло само на себе си – на никое друго същество. И като си причини някакво зло, той сам ще се мъчи. В Божествения свят пък съществува само добро – там Любовта служи за мярка на отношенията. Божественият свят е свят на Любовта.

Като говорим за петте свята – физически, чувствен, умствен, причинен и Божествен, хората се спират пред причинния и Божествения – тях не познават. Първите три свята им са познати, защото се движат повече в тях. Като слушат да им се говори за причинния свят, те се чудят как е възможно там да не може човек да прави зло на другите, освен на себе си. Не само зло не могат да правят хората на другите, но и добро не могат да правят: направят ли добро на някого, доброто пак се връща към тях. Доброто и злото, което човек прави в причинния свят, в края на краищата се връща към самия него. Значи в причинния свят няма нито злосторници, нито добродетелни хора. Влезе ли добродетелен човек в причинния свят, всичките му добрини пропадат. Както книжните пари губят стойността си, така и добрините на човека в причинния свят губят своето значение. Следователно искате ли да бъдете добри хора, научете се първо да правите добро на себе си. Правите ли добро на себе си, вие сте на прав път; ако правите добро на другите хора, вие сте на крив път. Защо? Защото това добро не е добро за вас. Истинско добро, което води човека в правия път, е това, което преди всичко е добро за него; не е ли добро за него, а добро за другите хора, то не е добро. Докато е на Земята, човек не може да познае дали доброто, което прави на другите, е добро и за него – това се познава само в причинния свят.

Приложете същия закон и при храненето. Ако яденето, което предлагате на другите, е вкусно първо на вас, то ще бъде вкусно и на другите. Онзи, който разбира и оценява нещата, може да бъде мярка, с която да определя постъпките и отношенията си с другите хора. Някои правят добро с цел да бъдат добре на онзи свят: те искат там

да им се плаща за доброто, което са направили. Мислят ли така, те са на крив път. Преди всичко те няма да познаят ония, на които са правили добро. Познаването на другите е в зависимост от познаването на себе си. Вие можете да познаете колко добър и умен е един човек по това, доколко познавате своята доброта и разумност. Човек трябва да се стреми да подобри живота си във всички светове. Това се постига, като той мисли и работи първо за себе си. Като казвам, че човек трябва да мисли първо за себе си, нямам предвид онзи груб, свещен егоизъм. Под думата *себе* аз разбирам Божественото в човека. Първо ще мислите за Божественото в себе си. Като задоволите нуждите на Божественото в себе си, вие едновременно задоволявате нуждите на Божественото и в другите хора.

Мнозина живеят на Земята, но от време на време се запитват какъв ще бъде животът им на онзи свят. В това отношение те приличат на онзи крадец, който живял 90 години и през целия си живот само обирал хората. Като наближил края на живота му, той извикал един проповедник да му поговори за онзи свят. „Какво има там? – запитал крадецът. – Може ли и там да се краде? Има ли хора на онзи свят за обирање? Аз живях 90 години на Земята и прекарах само в обири. Като обирах хората, изпитвах голямо удоволствие. И на онзи свят не искам да се откажа от своя занаят.“ Проповедникът му отговорил: „На онзи свят не могат да се вършат обири, кражби, престъпления!“ „Щом е така, не искам да отида там. Аз не се интересувам от такъв свят“. Наистина, няма какво да прави един крадец на онзи свят. Като дойдат до заминаване за другия свят, мнозина се противопоставят, не им се иска да отидат там. Ако направим сравнение между тях и крадеца, ще излезе, че и те са подобни на него: и те така са крали цял живот и сега не им се отива в свят, в който не могат да прилагат занаята си. Не, човек трябва да работи, да изкарва прехраната си по честен начин.

Човек трябва да работи! Дали е във физическия, или в духовния свят, работа се иска от него. Той ще отговоря за всяка своя мисъл, за всяко свое чувство и желание.

Той трябва да ги приложи първо за себе си, а после за другите. Не прави ли същото изворът? Преди да има вода за себе си, той не може да даде на другите. Изворът дава от изобилието си. Човек трябва да бъде извор, да дава от изобилието на своя живот и на другите. Ако коритото му е празно, какъв ще бъде неговият живот? Ще каже някой, че хората не са добри. Защо не са добри? Защото не са му дали това, което е очаквал. Наистина, като изучавате живота, ще видите, че всички хора, които дават, които работят за другите, минават за добри. Престанат ли да дават и да работят за другите, не са вече добри хора. Това е относителна преценка за човека. Докато някой ви помага и лекува, вие го считате за добър човек; особено е добър той, ако нищо не ви взема. Много лекари лекуват без пари, но и Природата не търпи това – тя балансира силите си. Ако лекува беден човек, тя плаща за него; ако лекува някой богат, тя изисква от него да плати. Заплатата на Природата се дава в злато, в чиста монета. За всяко добро, направено от Природата или от някой приятел, човек непременно трябва да плати. По какъв начин? По какъвто и да е начин, но трябва да стане компенсация между изразходваните и придобитите енергии.

Сега всички слушат, но искат да чуят нещо ново. Какво ново ги интересува? Те искат да се научат да лекуват; с една дума, те искат да им се даде някаква дарба. Това не може да стане даром. Човек трябва да работи върху себе си, за да развие известна дарба, да не чака наготово да му се даде. Всеки сам трябва да съзнае, че е добър за себе си и няма защо да прави усилия в това направление. Всеки в себе си трябва да каже, че е добър. За да поддържа добротата си, първо човек трябва да има отношение към Бога, т.е. към Божественото съзнание в себе си; после вече идват отношенията към ближните. Първото посещение, което човек трябва да направи със ставането си от сън, е да отиде в Божествения свят – в света на Любовта, и да се разшири, да се приготви да люби Божественото в човека. После ще отиде в умствения свят, където може да яде много, без страх, че ще се разболеете от ядене. После ще по-

сети астралния свят, където ще яде малко. Искате ли да си хапне повече, той ще слезе още по-долу, във физическия свят, където го чака голямо изобилие.

За да си изработят правилна философия за живота, хората трябва да познават своите прояви, да се разбират. Те живеят едновременно на физическия, в сърдечния и в умствения свят, но като не разбират законите на тия светове, понякога разменят нещата от единия в другия свят. Щом не могат да поставят всяко нещо на мястото му, те се натъкват на противоречия, вследствие на което страдат. Слушате някой да се оплаква, че е болен, че ще умре от глад. Той е болен, защото е в астралния свят, където трябва да яде малко, а не е привикнал на този живот. За да се излекува, лекарите му препоръчват силна храна, повече ядене. По този начин той слиза на физическия свят, където има голямо изобилие на храна. Едно трябва да знаете: докато сте в астралния свят, вие ще ядете малко – в астралния свят ще бъдете пчели, ще ядете малко, за да не си създадете нещастия. Щом сте на Земята, ще имате стомаха на човека; като влезете в астралния свят, ще имате стомаха на пчелата; и най-после, като влезете в умствения свят, ще имате стомаха на слона – там много се яде. Значи това, което е благословение за умствения свят, не е благословение за астралния; благословието за астралния свят пък не е благословение за физическия.

Не може ли да се справи със законите на тия светове, човек изпада в противоречие, в каквото се намерили селяните на едно село, които получили един слон от турския паша. Приказката за този слон е следната. Един турски паша отишъл в едно българско село на гости. Домакините го приели много любезно, нагостили го добре. На заминаване от селото пашата се обърнал към селяните с думите: „Благодаря ви за добрия прием. За благодарност ще ви подаря един слон, да ви върши работа“. Те благодарили на пашата за слона, но не знаели как да го впрягат на работа. Цели пет години слонът прекарал в селото, без да работи, но през това време селяните обеднели. Защо? Слонът изияждал на ден по пет крини ориз. Те го хранили

само, без да го използват. Един ден пашата срещнал един от селяните на това село и го запитал: „Доволни ли сте от слона?“ „Доволни сме.“ „Тогава да ви изпратя още един слон!“ „Благодаря, достатъчно ни е един слон. Вторият слон изпратете на друго някое село“. Наистина, страшно е да храниш слон, без да го използваш за работа.

Съвременните хора страдат от неразбиране на живота, който Бог е вложил в тях. Те страдат от това, от което и селяните са страдали – не знаят как да използват слона – това силно, здраво животно. Противоречията в живота на човека показват, че той не разбира нещата. Щом се натъкне на известно страдание, той трябва да се запита отде иде това страдание и защо иде. Като разбере, че страданието иде от физическия свят, човек може да се качи в астралния свят и да се освободи от него; ако страданието иде от астралния свят, човек може да се качи в умствения; ако иде от умствения свят, човек може да се качи в причинния, където работите се нареждат добре. Ще кажете, че за да нареди работата си добре, човек трябва да мисли. Как трябва да мисли човек? Той трябва да мисли не само по физически начин, но и по Божествен начин. Като мисли по Божествен начин, ще бъде добре за ума му; щом е добре за ума му, ще бъде добре и за неговото сърце; щом е добре за ума и сърцето му, ще бъде добре и за тялото му. За да постигне това, човек трябва да живее в причинния свят, където няма никакви престъпления. Влезе ли в този свят, човек може да направи зло само на себе си, на никого друг. В този свят човек има възможност да се изправи. Ако всеки може да ви причинява пакости, вие сте в света на злото. За да се освободи от злото, човек трябва да напусне този нисш свят и да се издигне в причинния или в Божествения свят.

Човек трябва да държи в ума си мисълта, че никой на никого не може да причини зло или добро, освен той сам на себе си. Това, което Христос е казал за самоотричането, подразбира, че всеки човек може да бъде господар на себе си, на своята съдба. Ако човек не мисли така, никой не може да му помогне. Бог, Който учи човека отвътре,

всякога му нашепва: „Ти ще постъпваш с хората така, както Аз постъпвам с тебе“. Искате ли да не страдате, идете в Божествения свят – там и душата, и умът, и сърцето, и тялото ви ще бъдат неуязвими, както Бог е неуязвим. Следователно решите ли да се оплаквате, че някой ви е причинил пакост, ще знаете, че вие живеете още в един от нисшите светове – физическия, астралния или умствения. Престанете ли да се оплаквате от хората, вие сте се качили в причинния или в Божествения свят – там никой не може да ви направи зло. Там всеки човек сам може да си причини някакво зло, там всичко е неуязвимо. Опитали ли се някой да причини зло на другите, той сам ще падне в това зло, т.е. сам ще падне в ниските светове. Никой не е в състояние да измени законите на Божествения свят. Всеки, който е влязъл в Божествения свят и се е опитал да направи зло на някого, той веднага се е намерил на Земята, между ония хора, които обичат да правят зло. Христос слезе на Земята да научи хората именно на този закон. Той им доказва, че макар да е слязъл на Земята, пак живее в Божествения свят, където никой не може да му причини зло. Когато Савел¹⁷ гонеше Христа, Христос го свали от коня и му каза: „Знай, че като правиш зло на другите, ти сам правиш зло на себе си“. Като падна на земята и ослепа, Савел започна да мисли върху думите на Христос, обърна се към Него и каза: „Всичко считам за измет, само да позная Тебе, Единаго истиннаго Бога, Исуса Христа“. От този момент той се нарече Павел, прие Христовото учение и започна да проповядва. Наистина, няма по-велико нещо за човека от това, да познае Христос, да разбере, че не може да прави зло, но и на него не могат да правят зло. Осъзнае ли това, той е свободен, щастлив човек. Такива са всички хора, които прилагат законите на Божествения свят.

Като наблюдавам хората, виждам, че някои живеят на физическия свят, вследствие на което работят много; други живеят в астралния свят, вследствие на което малко работят, малко ядат и малко мислят; трети живеят в умствения свят, затова мислят много. Малцина влизат в

причинния или в Божествения свят най-много за две-три минути, като с експрес, и бързат да слязат на Земята. Те разправят, че са видели ангелите, видели са крилете им. Те се лъжат – никакви криле не са видели: крилете на ангелите са на Земята. Желая ви да отидете в причинния свят и да прекарате там поне една седмица. Животът в причинния свят е много евтин – с малко пари вие можете да си вземете стая в един от големите хотели на милосърдието, на разумността. Там дават и храна, и дрехи, и облекло. Като напуснете този свят, ще ви изпратят с големи подаръци. И така, разграничавайте добре нещата и поставете всяка работа на нейното място: физическата – за физическия свят, астралната – за астралния, умствена – за умствения. След това се качете в причинния свят, за да видите причините на всичко, което става на Земята. Разберете ли причините на нещата, ще се освободите от всички противоречия.

В причинния свят всяко нещо е на мястото си, обаче ако разглеждате Божествения свят от физическо гледище, със законите на физическия свят, вие няма да имате ясна представа за него. Моралният свят не може да се разглежда нито чрез законите на физическия свят, нито чрез законите на астралния свят, нито чрез законите на умствения свят. Физическият, астралният и умственият свят са относителни светове – светове на доброто и на злото. За да познае себе си като човек, за да познае ближния си и да разбере причините на нещата, човек трябва да напусне тези три свята и да влезе в причинния свят. В причинния свят човек ще разбере защо резултатите на физическия свят не са такива, каквито той ги очаква. Човек иска да бъде богат, учен, щастлив, а въпреки това не успява. Защо? Защото той се стреми към богатство, без да подозира, че богатството е в него; той иска да бъде щастлив, без да подозира, че щастието е в него; той иска да стане учен, без да подозира, че науката е в самия него. Той иска да следва университет, да стане учен. Защо не следва университета на Любовта – да се научи правилно да обича? Обаче на физическия свят това е немислимо, както е

невъзможно на физическия свят да имаш здраво тяло, в астралния свят – здраво сърце, и в умствения свят – здрав ум. На физическия свят телата се разрушават, в астралния свят сърцата се разрушават, а в умствения свят умовете се разрушават.

В кой свят нещата не се разрушават? В света на душата. Душата пък живее в Божествения свят. Следователно за да не се разрушава, човек трябва да живее на Земята, но да прилага законите на Божествения свят. Това значи между мислите, чувствата и постъпките на човека да има съответствие. Понеже хората не могат да спазят това съответствие, те постоянно се оплакват едни от други. Те казват: „Къде ще отиде краят на този свят?“. За никакъв край въобще не трябва да се говори. Едно трябва да имате предвид: нова философия е нужна на хората. Всички се нуждаят от нова философия за живота. Според тази философия физическият живот изисква едно нещо, астралният – друго, умственият – трето, и т.н. Човек трябва да знае във всеки даден момент в кой свят се намира и какво трябва да прави.

Мнозина питат ще се познават ли на онзи свят. Познаване има само между душите, между ония, които живеят в Любовта; вън от Любовта никакво познаване не съществува. На физическия свят хората един ден се познават, а на другия не се познават. Това не е познаване, това са търговски отношения. Да познаваш някого, това значи да го обичаш. Обичаш ли го, достатъчно е да чуеш името му, да го зърнеш отнякъде, за да се развеселиш. Ще кажете, че животът е сериозен, не можете да бъдете радостни. Човек е сериозен, когато не разбира живота; ако се смее много, той пак не разбира живота. Дойде ли до положение нито да е много сериозен, нито да се смее много, човек става годен за ученик. Вие трябва да станете кандидати за ученици. Докато не мисли право, човек се смее; щом се намери в затруднение, той става сериозен. И единият, и другият се намират в положение на дете, което иска да бере плодове от градината на съседите си. Като минава край градината, детето се смее, иска да даде вид, че нищо

не мисли; щом влезе в градината да къса плодове и пъдарят го улови, детето става сериозно.

Сегашните хора страдат и се питат защо идат страданията. Много просто – пъдарят ги е хванал. С други думи казано: хората страдат, защото не постъпват, както трябва, нито във физическия, нито в астралния, нито в умствения, нито в причинния свят. Те не постъпват добре, защото искат по изкуствен начин да бъдат щастливи. Вместо да станат щастливи, те сами си създават нещастия. Докато живее във физическия, астралния и умствения свят, човек не може да бъде щастлив. Тези светове представляват рохка почва, която постоянно се руши. При тези условия човек не може и не трябва да търси щастието си в своите мисли, чувства и постъпки. Човек живее в полета, покрити със снегове и ледове, които постоянно се топят; той живее в области, потънали във вода, в която и той сам може да се удави. Изобщо човек живее в неустойчиви светове. В който и свят да влезе, навсякъде ще се намери при трудни условия. За да се справи с тези условия, той трябва да се трансформира, да мине в друго състояние. Ако иска да живее добре на физическия свят, човек трябва да се превърне в млекопитаещо – физическият свят е свят на мъчение. Ако иска да живее добре в астралния свят, човек трябва да се превърне на риба – астралният свят е воден. Ако иска да живее добре в умствения свят, човек трябва да се превърне на птица. Ще дойде ден, когато човек ще живее в астралния свят. Този свят сега се приготвя, за да стане годен за живеене – сега се оформя твърдата почва в него; също така се оформя твърдата почва и на умствения свят. Когато влезе в астралния и в умствения свят като жител, човек ще може по-добре да разбере причинния свят. Като придобие опитностите на трите свята, човек ще влезе да живее в причинния свят. Когато стане жител на причинния свят, човек става вече светия.

Хората се оплакват от противоречията на живота и се питат кога ще се оправи този свят. Докато е на Земята, човек всякога ще има противоречия. Единствената възможност на човека да се освободи от противоречията на

живота се състои в това, да направи поне една разходка в причинния свят, да разбере причините на нещата. Като се върне оттам, той ще се примири с мъчнотиите си и ще бъде годен за работа. Йоан¹⁸ казва: „Чух цялото създание да възхвалява Бога“. Значи ще дойде ден, когато всички живи същества ще разберат Божиите пътища и закони и ще въздадат хвала на Господа. От този ден никой на никого няма да пакости. Днес хората страдат, едни на други си причиняват страдания от неразбиране на великите закони на Битието. Докато живеят в старите си разбирания, хората ще бъдат в положението на богатия, който, като замина за другия свят, поиска пак да заповядва на бедния Лазар. Той трябваше да се разкае, да признае погрешката си по отношение на Лазар и да помоли Авраам¹⁹ да му помогне да се просвети, да изправи живота си. Следват ли новите разбирания, вие ще се намерите в положението на Лазар, който след смъртта си отиде в лоното на Авраам.

И тъй, искате ли да излезете от трудностите на живота, откажете се от разбиранията на вашите баби и дядовци. Вие говорите за нови разбирания, а ходите по пътя на вашите деди и баби. От дясната ви страна стои вашият дядо, отляво – баба ви, а вие сте в средата, между тях, и разговаряте. Дядо ви живее в умствения свят, баба ви – в астралния, а вие – на физическия, но и тримата сте недоволни. Всеки намира, че светът, в който живее, не е добре създаден. Как трябва да се създаде? Нека всеки от вас даде свой план и аз ще го представя на Бога, ще кажа, че искате подобрението на света. Ще кажете, че досега никой не е ходил на онзи свят и затова нищо не може да ви се каже. Прави сте: всички, които са напуснали този свят, са минали транзит през него, не са се спирали. Ще дойде ден обаче, когато хората ще отиват на онзи свят и ще прекарват там, колкото искат. Тогава светът ще се оправи. Сега, понеже хората минават транзит през онзи свят, те виждат само едната му страна и казват: „На физическия свят трябва да се работи, в астралния – да се яде, а в умствения – да се мисли“. Обаче и като работи, и като яде много, и като мисли много, човек пак няма да разреши въпросите.

Следователно смисълът на живота не е нито в многото работа, нито в малкото; нито в многото ядене, нито в малкото; нито в многото мислене, нито в малкото. Смисълът на живота се крие в Божествения свят.

Следователно искате ли много работа, идете във физическия свят; искате ли много ядене, идете в астралния свят; искате ли много мисъл, идете в умствения свят; търсите ли доброто, идете в Божествения свят. Ако работиш малко на физическия свят, болен си; ако ядеш малко в астралния свят, недоволен си; ако мислиш малко в умствения свят, глупав си. И обратно: ако много работиш на физическия свят, даровит си; ако много ядеш в астралния свят, богат и щедър си; ако много мислиш в умствения свят, умен си. Добри неща са тия, но те не разрешават въпросите. Докато сте млади, вие можете да работите, да любите, да ядете; щом остареее, не можете да работите, не можете да обичате, не можете и да ядете много. Докато сте млади, много работите, много чувствате и мислите, много ядете, но и противоречията ви са много; щом остареее, и яденето, и чувстването, и мисленето, и работата намаляват, но и противоречията намаляват. Старият мисли само за едно: какво е било в младини и какво е сега.

Искате ли да се освободите от противоречията на живота, идете в Божествения свят, където царуват Доброто и Любовта.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

13 януари 1935 г., София, Изгрев

ТОВАРЕНЕ И РАЗТОВАРВАНЕ

Ще прочета 29. глава от Притчите.

Като четете тази глава, виждате, че някои от стиховете в нея се отнасят до физическия свят, други – до духовния, а трети – до умствения. За да се ползва от мислите в Притчите, човек трябва да ги разбира; не ги ли разбира, той изпада в заблуждения. Ако не разбира живота, както трябва, княжеският син може да мисли, че в него тече княжеска кръв, че е по-благороден от другите хора. Това може да е вярно, може и да не е вярно. Наполеонът като златна монета струва повече от стоманата, но със стоманено перо можеш да напишеш велики работи, които да се четат и в бъдещите векове, докато с наполеона нищо не можеш да напишеш. Така че не е въпрос с какви материали разполагаш в дадения случай, а какво можеш да направиш от тях. Не е въпрос от какъв баща си роден, а какво можеш да научиш от този баща. Мнозина казват, че са синове Божии, но въпреки това вършат погрешки и престъпления. Явява се въпрос: може ли човек да бъде син Божий и да върши престъпления? Според едни е възможно, а според други – невъзможно. Първите казват, че докато е на Земята като богат и беден, като болен и здрав, като учен и прост, човек е изложен на погрешки и престъпления. Човек е изложен на изкушения, вследствие на което, съзнателно или несъзнателно, той греши.

Като изучавате човешкия живот, виждате, че човек е в състояние да прави и добро, и зло. Това показва, че той е свободен да прави и добро, и зло. Обаче кое в даден случай е добро и кое – зло, това е въпрос на разбиране. Например ако биеш някого навреме, това е добро; ако не го биеш навреме, това е зло. Значи има относително зло, което може да се приеме и за зло, и за добро – зависи от резултатите. Съществува и абсолютно зло, т.е. зло, което

всякога е зло. Това зло отдалечава човека от благото, което му предстои да получи. Злият, лошият човек сам се лишава от благото, което трябва да получи. Докато злото не е дошло при човека, той посажда в градината си добροкачествени плодни дръвчета, отглежда ги грижливо и се радва на плода, който са завързали. Дойде ли злото, веднага плодовете изчезват: злото събира плодовете от градината на човека, задържа ги за себе си, а него лишава от тях. Като не знае причината за това, човек се пита защо му се отнема това, което очаква да получи. Злото е причина за това. Доброто дава възможност на човека да реализира благата, които му се полага да получи, а злото ги отнема. Някои запитват не може ли без зло в света. И без зло може да се живее, но това зависи от разбирането на човека. Ако знае изкуството да живее правилно, човек е вън от влиянието на злото.

Не е достатъчно да се говори само за правилно живееене, но трябва да се живее правилно. Многого говорене не помага – то действа като проливен дъжд. Обаче от проливен дъжд растенията изгниват: ако пада много дъжд на нивата, житото бързо израства, но изгнива. Говорите ли на човека много за Бога, вие ще го заставите да не ви слуша. Като знаете това, не говорете много – многословието спъва човека. Не говорете много нито на хората, нито на себе си. Ама не си доволен от себе си и се осъждаш. Като се осъждаш, знаеш ли кое е право и кое – криво? Има смисъл човек да е недоволен, но ако знае кое е право и кое не е. Ако някой падне и счупи крака си, трябва ли да се осъжда? Това падане може да е за добро. Ако с падането си човек разрешава един важен въпрос в живота си, то е намясто. Щом се е разрешил един важен въпрос, благодари за това падане. Ако страданието може да отклони човека от намерението му да направи някакво престъпление, то е намясто. На физическия свят падането причинява болки и страдания, но в духовния свят то носи благословение за човека: ако не беше паднал, той щеше да се лиши от благословието на Бога.

И така, страданията, които човек преживява на физическия свят, както и в духовния свят, са спирачки: без тези спирачки той би полетял в низината. Ако не дойдат малки спирачки, ще дойдат големи, които ще го спрат в пътя му. Малките спирачки могат само да го задържат да не падне, а големите ще го спрат. Страшно е положението на човек, който е спрял в пътя си. В този смисъл страданието е благо за човека. Благодарете за малките страдания, за да не дойдат по-големи. Мнозина говорят за страданията като за блага в живота, но дойдат ли до тях, те казват: „Може да мине без това страдание“. Значи те говорят неща, в истинността на които не са убедени.

Чрез страданията и чрез радостите човек се изпитва. За да издържи изпитите си и да не се изложи на големи страдания, човек трябва да пази следните правила в живота. Когато отиваш за вода на извора, благодари и за малката стомна, която ти е дадена. За предпочитане е да имаш малка, но здрава стомна, отколкото голяма и пукната. Когато се намериш в затруднение, благодари за малкото знание, което можеш да приложиш. Малкото знание, но добре използвано, струва повече от голямото, но неизползвано знание. То е подобно на голяма стомна, пълна с вода, но пукната. Докато се възползваш от това знание, то е изтекло вече навън. Къде стои знанието на човека, който живее в постоянно неразположение и недоволство?

Съвременните хора се оплакват, че са изгубили своя вътрешен мир и не знаят как да го възстановят. Достатъчно е само човек да приложи своя духовен камертон, за да възстанови с него вътрешния мир и да изправи погрешките си. Чрез своя духовен камертон човек различава кои погрешки са негови и кои са чужди. Без него той изпада в заблуждение, вследствие на което взема чуждите погрешки за свои. Когато двама души не пеят еднакво – единият повишава тона, а другият го понижава, и двамата чуват дисхармонията в пеенето или свиренето. Искат ли да пеят хармонично, и двамата трябва да вземат тоновете еднакво. Ако всеки пее за себе си, поотделно, той е свободен да пее, както иска; обаче пеят ли двама заедно, те непременно

трябва да се вслушват. Когато хората са свързани, трябва да бъдат отстъпчиви. Днес няма хармония между хората, защото никой не иска да отстъпва – всеки казва за себе си, че е прав. Ако двама души пеят заедно, от свое гледище, и единият е прав, и другият е прав, но все пак единият трябва да отстъпи, да тръгнат в едната или в другата посока; следва ли всеки своята посока, нищо няма да излезе.

Сега се явява въпрос: по кой път трябва да върви човек? Два пътя има в живота: път на мекотата и път на силата. Мнозина казват, че човек трябва да бъде мек. Какъв щеше да бъде животът, ако всички хора бяха меки? Или какъв щеше да бъде животът, ако всички хора бяха силни? Добре е човек понякога да бъде силен, а понякога – мек. И едното, и другото качество са намясто. Има смисъл човек да бъде силен, когато управлява. Да управлява човек, това не значи, че трябва да заеме мястото на някой цар, държавник, министър – всеки човек може да управлява себе си. На всеки човек е даден многоброен народ да управлява – това са неговите мисли, чувства и желания. Те се нуждаят от силната и мощна ръка на своя господар, да ги сложи в ред. Ако не ги управлява, както трябва, те ще му създадат големи и малки неприятности, с което ще му обърнат вниманието. Казваме за някой човек, че има добри мисли и чувства. Защо има добри мисли и чувства? Защото зад тях стои едно добро, разумно същество, което проявява своите добри мисли и чувства чрез даден човек. Кажем ли, че някой човек има лоши мисли и чувства, това показва, че зад него стои едно лошо същество – и това същество проявява чрез човека своите лоши мисли и чувства. Като не знаем причината за добрите и лошите мисли и чувства, ние ги отдаваме на човека, чрез когото се проявяват. Значи зад всяка добра или лоша мисъл стои едно добро или лошо разумно същество, както зад всяка хубава картина стои един добър художник.

Така че дойдат ли в ума ви лоши мисли, а в сърцето ви – лоши чувства, знайте, че сте се свързали с лоши същества. Прекъснете ли връзката си с тях, вие ще се освободите от лошите си мисли и чувства. Кой е виновен за ло-

шите мисли и чувства? Самият човек. Не прави ли същото и пияниците? Той ходи по кръчмите, запознава се с хора, които пиянстват, и прави същото, каквото и те правят. Кой е виновен за лошите последствия на пиянството? Той сам е виновен. Щом скъса дружбата си с пияниците, той ще се освободи от пиянството. Съвременните хора вървят в един път, който не дава големи постижения. За да придобият нещо ново, те трябва да внесат нови разбирания, нов морал в живота си. Каквото и да правят, не внесат ли новото, те ще останат в положението на обикновените художници: ще рисуват, но картините им ще бъдат обикновени, никой няма да ги купува. Внесат ли новото разбиране в живота си, те ще станат видни художници – който види картините им, ще пожелае да ги купи. Ако и пророкът върви в новия път, той ще пророкува на хората и някога пророчеството му ще се сбъдне, някога няма да се сбъдне, но за себе си няма да пророкува. Ако пророкът не може да предскаже на себе си какво ще му се случи, той не е пророк.

Преди Освобождението във Варненско някъде се явила една гадателка, която предсказвала на хората какво ще им се случи. Три-четири месеца наред тя гадаела на хората и събрала много пари. В скоро време тя се прочула толкова много, че не успявала да приеме всички, които идвали при нея. Един ден в дома ѝ влезли крадци и обрали всичките ѝ пари. Като останала без средства, тя престанала да гадае на хората. Всички се чудели как е възможно толкова прочута гадателка, която гадаела на всички, да не може да предвиди какво ще ѝ се случи. Каква полза има тя от своето гадателство, щом не може да гадае на себе си, за да се предпази от разбойниците и крадците, които я обрали?

И съвременните хора се намират в положението на тази гадателка. Те имат знания, сила, богатство, но не могат да се ползват от тях, както трябва. Някоя ясновидка влиза в едно събрание, но не знае къде да седне. Най-после тя сяда до един господин, който е много нервен и сприхав. Той я бутва няколко пъти и тя остава недоволна от него, казва, че е лош човек. Като ясновидка тя трябваше да си

избере място до някой добър човек, за да няма неприятности. Щом е седнала, където намери, тя трябва да търпи, да не се възмущава от хората. Някой се страхува от мечка. Щом е ясновидец, той трябва да избере такъв път, че да не го среща мечка. Ясновидецът познава отдалече още, че иде мечка. По какво я познава? По миризмата ѝ. Най-малко от половин километър разстояние той познава идва ли мечка срещу него, или не. Ако усети, че мечка идва срещу него, той веднага тръгва по друг път, за да не я срещне. И лошият човек се познава по миризмата му. Влезете ли в някое общество и усетите ли специалната миризма на лошия човек, вие веднага вземате мерки. Щом намерите лошия човек в това общество, вие се отдалечавате от него. Защо даден човек е лош? Защото на физическия свят той е нечистоплътен, в духовния е небрежен в чувствата си, а в умствения свят не мисли правилно. Лошият, злият човек е сприхав и нервен, не можете дума да му кажете; ако му кажете една дума, която не му харесва, той веднага избухва. „Защо Бог го е създал?“ Не слагайте вината на Бога, Той не го е създал. При това не забравяйте, че лошият човек не е лош във всички случаи на живота си – ако е лош за един, не е лош за всички. Например вълкът е лош за овцата, но за своите малки е добър.

И добрият човек е добър само за някои хора, а не за всички. Например един богат човек раздава на бедните пари с цел да се прочуе, да пишат вестниците за него. За бедните хора той е добър, благодетелен, но питайте какво ще кажат за него ония, с които той се състезава. Той се състезава с богатите хора, иска да мине пред тях за голям благодетел и се скарва с тях. За тях този човек не е добър – те знаят неговата скрита, интимна мисъл – да се изяви като голям благодетел. На Земята човек може да бъде известен със своето гадателство или с друга някаква дарба, да минава за пръв между подобните си, обаче отиде ли на Небето, там никой не му обръща внимание. На Небето той минава за обикновен човек, защото там и децата имат големи знания и дарби – там децата знаят десет пъти повече от децата на Земята. Отидете ли на Небето,

ще се объркате в голямото еднообразие. Там всички същества си приличат външно: по красотата, по телосложение, по глас. Като срещнете едно същество, не можете да го следите, то се изгубва между другите същества – не можете да го познаете и различите между останалите същества. Единственото нещо, по което можете да различавате съществата на Небето едно от друго, е тяхната миризма: по миризмата им ще познаете кое същество е по-добро. Там става въпрос за добри хора, а не за лоши. На Небето съществата се различават по тяхната доброта – едно от вътрешните качества. Затова казваме, че на Земята хората живеят във външно разнообразие, а във вътрешно еднообразие. На Небето е точно обратно: там съществата живеят във външно еднообразие, а във вътрешно разнообразие. Докато живеете на Земята, между добри и лоши хора, вие трябва да познавате лошащината на лошите хора и доброта на добрите хора, за да бъдете приятели и с едните, и с другите. Отидете ли на Небето, там трябва да познавате само доброта на небесните жители.

Изобщо каквото знание има, човек трябва да го приложи, за да види неговите плодове; не може ли да приложи знанието си, той никак не се ползва от него. Един турчин отишъл в едно българско село. За да респектира селяните, той им казал, че знае български език, за да се пазят, да не кажат нещо пред него, с което да се изложат. Като чули това, селяните решили да му говорят на български език – да не мисли, че крият нещо от него. Турчинът седнал на един миндер и спокойно пушил цигарата си. По едно време искра хвъркнала към чалмата му и тя започнала да дими. Един от селяните му казал на български: „Ага, чалмата ти гори!“ „Олабелир“ – казал турчинът и продължил спокойно да пуши. След това втори селянин се обадил: „Ага, чалмата ти гори!“ „Олабелир!“. Когато димът от чалмата се увеличил, един от селяните извикал на турски: „Ага, чалмата ти гори!“ „Така кажи, да те разбере“. Значи турчинът не разбирал български език, но се хвалил само. Какво знание е това, при което чалмата ни може да изгори? Привидно знание е това, а не истинско. На такова знание не може да се разчита.

Човек трябва да знае, че пътят, по който се развива, е интересен и заслужава да се изучава. Интересен е животът и на детето, и на възрастния, и на стария. Във всяка възраст човек придобива нещо и дава нещо. Ако искате да угодите на стария и да научите нещо от него, имайте търпение да го изслушате: той ще ви говори за миналото си, от което ще се поучавате. Отидете ли при някое дете, то ще ви разправя за бъдещето – детето говори какво иска да стане в бъдеще. То казва: „Като порасна, ще стана генерал, учител, министър“ и т.н. Възрастният пък говори за настоящето. Така че ако постоянно говорите за миналото, вие сте стар човек; ако говорите за настоящето, възрастен сте; ако говорите за бъдещето, млад сте. Ако се оплакваш за погрешките си, стар си; ако говориш за живота, както днес се проявява, възрастен си; ако се радваш на добродетелите, които ще развиеш в бъдеще, млад си. Ако сте стар и желаете да се подмладите, престанете да говорите и мислите за недостатъци, които сте придобили от вашите деди и прадеди – мислете и се радвайте на добродетелите си, които ще проявите в бъдеще, защото в тях се крие вашето благо. Животът на миналото със своите погрешки е отживял времето си: днес са важни добродетелите, които са се родили от погрешките на човека. Във всяка погрешка се крие една добродетел, която ще се прояви в бъдеще.

Много от погрешките на хората са направени от любов. Често майката и бащата правят погрешки от любов към децата си. Някои погрешки повдигат човека високо и го водят към знание и светлина. За да придобие известно знание, човек често греша. Следователно в света съществува любов без погрешки и любов с погрешки, знание без погрешки и знание с погрешки. Знанието с погрешки е знание на миналото, знанието без погрешки е знание на бъдещето; любов с погрешки е любов на миналото, любов без погрешки е любов на бъдещето. Ето защо, ако влезете в стълкновение със своите погрешки, не се спирайте пред тях, но вървете напред. Щом имате погрешки, вие сте още в живота на своето минало. Защо се спирате да плачете пред погрешките си? Имате някаква цел. Когато някой

отиде при един богат човек и започне да му се оплаква за страданията и мъчнотиите, през които е минал, той крие някаква користолюбива мисъл в себе си: той иска да трогне сърцето на богатия, да го застави да му помогне. Ако богатият човек е благороден и щедър, без да му се оплаквате, без да му разправяте за страданията си, той ще бъде готов да ви помогне. Срещнете ли богат човек, не му говорете за страданията и погрешките си; кажете му само, че се нуждаете от неговата помощ – нищо повече. Постъпвайте и към Бога по същия начин. Имате ли някаква нужда от Бога, кажете Му от какво се нуждаете и се отдръпнете настрана да чакате отговор. Като се моли на Бога, някой казва: „Господи, голям грешник съм, не изпълних Волята Ти“. На другата вечер пак същото разправя и след това ще каже, че се е изповядал пред Бога. Това не е изповед. В какво се състои голямата му погрешка? Ще каже, че е изял една кокошка. Това не е много голяма погрешка. Ето, вълкът изяжда цяла овца и не се счита грешен. Ще кажете, че вълкът не е разумен, както човека. Разумен е вълкът – той изяжда цяла овца, лисицата – няколко кокошки, а човек – само една. Ако яде малко, човек минава за скъперник; ако яде много, минава за лаком. Човек трябва да яде умерено: нито много, нито малко. Той трябва да яде толкова, колкото да издържа на дългия път, който му предстои да извърви.

Мнозина искат да знаят колко трябва да ядат обикновено – много или малко. Човек трябва да яде толкова, колкото да има сили да извърви дългия път, който му е определен да измине. Не лишавай тялото си от благата, които Бог ти е определил, но същевременно не измъчвай стомаха си да оре повече, отколкото трябва; оре ли повече, отколкото трябва, ще го осакатиш и после сам ще ореш. Положението, в което човек се намира сега, е временно – той трябва да излезе от сегашното си положение. По какъв начин ще излезе? Как ще излезе от сегашното си положение, това зависи от причините, които са го поставили в това положение. Човек може да бъде недоволен по три причини: първо, ако не се е наял доста-

тъчно; второ, ако не е достатъчно обичан от окръжаващите; и трето, ако мислите му са неправилни. Следователно ако недоволството ти произтича от недостатъчно ядене, приеми още храна и ще станеш доволен; ако си недоволен, че хората не те обичат, започни ти да обичаш. Ако си недоволен от кривите си мисли, изгони ги навън. Ти можеш да ги изгониш, когато ги впрегнеш в работа: щом ги впрегнеш в работа, те постепенно отстъпват мястото си на добрите мисли. Има един вътрешен закон в човека, с който нещата могат да се трансформират: злото е зло, доброто е добро. Те никога няма да се изменят, но могат да се съчетават. Като съчетаете доброто и злото, те ще се примирят. Нагостете добре лошия човек и той ще се примири с вас. Сложете пред него една добре приготвена и опечена баница и вижте какво ще прави. Той ще си хапне, ще задоволи глада си и ще се разположи към вас, ще стане добър. Ако не знаете как да постъпите с лошия човек, вие ще изгубите доброто си разположение, добрите си мисли и чувства. От незнание човек всеки момент губи своя вътрешен мир.

Какво трябва да прави човек, за да не губи своя вътрешен мир и разположение? Той трябва да прилага закона за трансформиране на своите мисли и чувства. Ако изпадне във физическо неразположение, човек трябва да изпие сока на два-три лимона със захар, а след това да изпие сока на няколко портокала. Сокът на лимоните и портокалите възстановява доброто разположение на духа, подобрява състоянието на стомаха. Състоянието на чувствата и на мислите се повдига чрез четене на книги, които описват живота и делата на свети, на велики хора. Дойдете ли до обезсърчението, не се плашете – знайте, че вие сте попаднали временно в тази област. В тази област ви посрещат същества, които ви нападат с мислите и чувствата си с цел да ви ограбят. Те са крадци и разбойници, които имат предвид вашето обезсилване. Като изгубите силата си, те лесно ще ви нападнат и ще си вземат от вас това, което им е нужно. Дръжте съзнанието си будно, за да можете да се справяте лесно с тях.

Когато четете Притчите, вие трябва да проникнете в техния дълбок смисъл, да ги разберете. Например какво разбирате от стиховете:

*Човек, който е често отличаван,
остава твърдоглав – внезапно ще бъде съкрушен,
и то без изключение. (1. ст.)*

*Когато праведните се увеличават,
народът се весели, но когато нечестивият
началства, народът въздиша. (2. ст.)*

За да разбере смисъла на Притчите, човек трябва да се вглежда в себе си, да намери какво е отношението на тези мъдри изречения към самия него. Наистина, когато нечестивите в човека се увеличават, неговите поданици, неговият народ въздиша; когато праведните в него се увеличават, народът му се весели.

*Който обича мъдростта, весели отца си,
но който се сдружава с блудници,
разпилява имота си. (3. ст.)*

Това всеки може да забележи както в своя личен живот, така и в живота на близките си. Значи който обича Мъдростта, духът му се весели; който се сдружава с блудници, изгубва силата си и тръгва в лош път.

*Царят с правдата утвърждава земята си,
а дароприемецът я съсипва. (4. ст.)*

Цар може да бъде само онзи, който има прави мисли и ги прилага; а онзи, който само приема дарове, без да дава нещо от себе си, той съсипва земята си.

*Човек, който ласкае ближния си,
простира мрежа пред стъпките му. (5. ст.)*

Не ласкай ближния си, но не ласкай и себе си: не се заблуждавай да мислиш, че си по-добър от другите. Не се сравнявай с никого, не казвай, че другите са по-лоши от тебе и правят по-големи погрешки – ти не знаеш какво правят другите хора. Има случаи в живота, когато голямата погрешка на някого ще му причини полза, а твоята малка погрешка ще ти причини вреда. Има големи погрешки в живота на хората, които лекуват, има малки погрешки, които изгарят. Понякога голямата погрешка произвежда преврат в човека, а малката го подхлъзва.

Като ученици съветвам ви да не отлагате нещата – днешната работа не я отлагайте за утре; не мислете, че бъдещето носи по-добри условия от настоящето. За онзи, който работи съзнателно и разумно, бъдещето носи по-добри условия от настоящето, но за онзи, който не работи, а само отлага нещата за по-добри времена и условия, бъдещето не носи по-добри условия от днешния ден. В Божествения свят има само един ден – днешният; утрешният ден е човешки. Хората, които живеят в умерения пояс, делят годината на 365 дни, на 12 месеца, на 52 седмици; седмицата – на 7 дни: понеделник, вторник, сряда и т.н. Какво ще кажат хората, които живеят на Северния полюс? Те имат един ден и една нощ през годината. Следователно ако Слънцето изгрее в понеделник, те ще имат цяла година все понеделник; ако изгрее в неделя, цяла година ще имат неделя. Съботяните²⁰ казват, че съботата трябва да се посвети за служене на Бога. Кога трябва да служат на Бога хората на Северния полюс, ако Слънцето е изгряло в деня, когато ние имаме например понеделник?

Следователно за да имаме една мярка за нещата, ние трябва да приемем за основа на живота Божествените неща. Божествената мярка има две точки: изгрева на Слънцето – началната точка, а залеза – крайната точка. Докато имаш светлина в ума си, ти си в деня на своя живот; изгубиш ли светлината си, настъпва нощ и ти не можеш вече да работиш. Не пренебрегвайте слънцето на вашия живот: щом изгрее, използвайте го. Колкото и да е малко знанието ви, колкото и да е малка светлината ви, благодарете за нея и разумно я използвайте. И малкото, и многото идат от един и същи източник – от Бога. Малкото благо, добре използвано, принася голяма полза на човека. В живота царят може да слезе до положението на последен сиромаш, но и сиромашът може да стигне до положението на цар. Така че човек може да слезе до най-големите дълбочини на живота, но може да се издигне и до най-големите височини – от него зависи. Възможностите, които човек крие в себе си, ще докажат може ли да издържа на тия положения. Докато е в човешката

любов, човек слиза до дъното на ада. Защо? Товарът му е голям. Той обича един човек, който постоянно го товари. От тежестта на големия товар той постепенно слиза все по-надолу, докато се намери на дъното. За да излезе от дъното на живота, човек трябва да се влюби в Онзи, Който разтоварва. Днес отнемете десет килограма от товара му, утре още десет, докато един ден Той съвсем го разтовари и го издигне до най-голямата височина на неговия живот. Разтовари ли го съвършено, човек ще си спомни за човешката любов и ще направи сравнение между човешката и Божествената любов. Човешката любов е любовта на миналото, старата любов, която товари; Божествената любов е настоящата любов, т.е. новата Любов, която разтоварва. Докато е на Земята, в човешка форма, човек не може да избегне човешката любов: той едновременно ще се товари и разтоварва. Той ту ще се товари, ту ще се разтоварва – и ще върши някаква работа. Едно се иска от човека: като се товари, да не остава всякога натоварен, и като се разтоварва, да не остава всякога разтоварен. Като се товари и разтоварва, човек усилва организма си. Като знаете този закон, не задържайте в ума си и в сърцето си тежки мисли и чувства за по-дълго време, отколкото трябва, за да не се обезсилите.

Като ученици вие трябва да прилагате в живота си закона за правилната обмяна между мислите и чувствата си, за да бъдете здрави и бодри, да не изтощавате организма си. Когато човек се натовари повече, отколкото трябва, и не може сам да се разтовари, Писанието го съветва да се обърне към Бога. Бог е единственият, който знае как да сваля големия товар от гърба на човека и да го разтовари. Кой товари човека? Дяволът, злото го товари. Злото се явява във форма на същество, което обича – поддадете ли се на това същество, то започва да товари. Злото говори за Любовта и товари човека, докато му одере кожата. Виждате ли, че кожата ви се дере, не чакайте последния момент – да ви одерат, а веднага идете при Господа и помолете Го да ви разтовари. Отидете ли при Бога, бъдете уверени, че Той ще ви разтовари. Значи две начала работят в света:

едното начало товари, а другото разтоварва. Едното начало наричат Сатана, а другото – Бог. В старо време са ги наричали Ормузд²¹ – Христос и Ариман²² – Сатана.

Като четете Притчите, ще се натъкнете на някои, които товарят човека, и на други, които го разтоварват. Това е неизбежно, защото два метода работят в живота. Ако не се натъкне на метода, който товари, човек ще се натъкне на другия, който разтоварва. Важно е човек да знае как да се товари и как да се разтоварва. Може ли сам и съзнателно да се товари и разтоварва, човек е дошъл до известно постижение – в това се състои философията на живота.

Щурецът отишъл при мравката да иска малко житце, да се нахрани. „Къде беше досега, че не можа да си събереш жито за зимата?“ – запитала го мравката. „Пях, играх и скачах по полето, но сега е навсякъде скреж и мраз.“ „Където си бил цяло лято, иди пак подскачай и не яж!“ – отвърнала студено мравката. Тази басня е една от тия, които товарят човека. Чрез нея авторът искал да подчертае трудолюбието на мравката, но от друга страна се вижда нейният егоизъм. За предпочитане е човек да живее като щуреца, отколкото като трудолюбивата и крайно егоистична мравка. Погрешката на щуреца не се състои в това, че е пял, играл и скачал цяло лято, но че е отишъл при мравката да проси жито. Той трябваше да отиде на друго място, където щяха да благодарят за песните му и да му дадат да си хапне. Къде е отишъл щурецът след отказа на мравката? Той все трябва да е отишъл някъде, защото виждаме, че и до днес още живее, не е умрял от глад. На този въпрос вие сами ще си отговорите.

Едно е важно за човека: щом се натовари с някакво бреме, да отиде при Господа да се разтовари. Добре е човек да се товари и да се разтоварва; опасно е, ако остане постоянно натоварен или разтоварен. Ето, Христос беше на Небето разтоварен, но доброволно слезе на Земята да се натовари; и след като мина през големи страдания, Той се разтовари. И Христос се натовари и разтовари като човека, но с тази разлика, че човекът постоянно се товари и разтоварва, а Христос само веднъж се натовари и разтова-

ри. Всеки човек може да дойде до положението на Христос. Кога ще дойде това време? Когато придобие Божията Любов и разбере Божиите пътища. Тогава и с товар, и без товар животът му ще бъде лек и приятен, тогава той ще има на разположение автомобил, който ще носи товара му. Пророк Илия²³ остави кожуха си на земята и с огнена колесница се възнесе на Небето. Когато придобие изкуството да сваля и да облича кожуха си по свое желание, човек ще разбере смисъла на живота. Той може да каже като Христос, че неговото бреме е леко.

*Неправедният човек е мерзост на праведните,
а правият в пътя си – мерзост на нечестивите.*
(27. ст.)

От тези две злини за предпочитане е да си мерзост на нечестивите.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

20 януари 1935 г., София, Изгрев

ПОДМЛАДЯВАНЕ

Казано е в Писанието, че като вярва, човек може да се спаси. Каква е вярата на съвременните хора? Някои хора вярват и се надяват на неща, които никога не могат да реализират. Те се намират в положението на човек, който е изхвърлен на някой усамотен остров и постоянно вярва и се надява, че ще дойде отнякъде един кораб да го спаси. Обаче минават години, а никакъв кораб не идва на този остров. Въпреки това човек пак очаква да дойде някой кораб на неговото пристанище, да донесе всичко необходимо за оправяне на обърканите му работи. В края на краищата надеждите му не се сбъдват. Като види, че надеждите и очакванията му излизат напразни, той казва: „Няма какво да се прави, така е определено да бъде!“. Това е вярно за онзи, който не знае да чете. Той отваря книгата на едно, на второ място – и като не може да чете, затваря я; на другия ден пак я отваря, пак не може да чете. Ден след ден той отваря книгата и като се убеди, че нищо не разбира, най-после казва: „Така е писано за днес – в бъдеще ще прочета и ще разбера тази книга“. Обаче за онзи, който знае да чете, въпросът е поставен малко по-другояче: той положително знае при дадените условия, в които се намира, може ли да дойде някой кораб на пристанището му, т.е. могат ли да се оправят работите му, или не могат.

Една от причините за неуспеха на съвременните хора се дължи на факта, че те живеят, очакват много неща от живота, без да разбират неговия език, без да знаят азбуката му. Невъзможно е човек да очаква от живота нещо, без да знае неговия език. Слушате някой да казва: „Дано ми просветне отнякъде, дано дойде отнякъде знанието“. Този човек нищо не работи и не учи, а очаква всичко наготово. Това е невъзможно! Има едно знание, което човек носи със себе си, но то е недостатъчно. Той трябва да ра-

боти, да учи, за да придобие това знание, което му е нужно за живота. Някои учени пренебрегват много знания, които са близки и необходими за сегашния им живот, а се стремят към реализиране на идеята *perpetuum mobile*. В разрешаване на идеята *perpetuum mobile* има две неща, които не се поддават на изследване – това са началото и краят на безгранично голямото и безгранично малкото. Никое разумно същество досега не е могло и няма да може да проникне в границите на безкрайно голямото и безкрайно малкото. Безкрайно малкото и безкрайно голямото представляват граници на живота, между които човек се движи. Не познава ли законите на живота, човек прави грешки и се чуди откъде идват погрешките и злото в света.

Когато се движи от границите на безкрайно малкото към границите на безкрайно голямото, човек неизбежно ще греши. В този смисъл ние казваме, че малкото греши и прави престъпления, а не голямото. Следователно ако грешиш, ако си невежа, ако си лош, ако си сиромаш, това показва, че си малък още. Изобщо всички отрицателни качества на човека показват, че той не е дорасъл още. Когато художникът рисува, той все ще направи някаква погрешка; когато писателят и поетът пишат, те все ще срещат някъде; когато ученият и философът правят своите опити и наблюдения, все ще изпуснат нещо. Злото не се състои в погрешките, които малкият прави, но в желанието му да бъде голям като Бога, да заповядва и да се налага на хората. Това е невъзможно – преди всичко големият крие в себе си сили, възможности и условия. Като велик и мощен, Бог дава условия и блага на всички живи същества да растат и да се развиват. Какво може да даде малкият от своя страна? И да иска да дава като големия, той не може да даде: малкият взема, но не дава. Може ли при това положение да иска да бъде учен, знатен, силен човек, всички да го почитат и уважават? Това са качества на силния, на големия, а не на малкия. Един ден и малкият ще порасне, но докато дойде това време, той трябва да познава своите възможности и да не иска преждевремен-

но това, което не е за него. Малкият още не е изработил своята форма, на която да разчита през всички времена и условия. Разболе ли се, той очаква чужда помощ; падне ли някъде, той търси някой да го вдигне.

Човек не трябва да се обезсърчава, но да разбере философията на живота. Който се обезсърчава, той е мързелив. Човек трябва да се домогне до философията на живота и да я приложи. Не е знание това, което не може да се приложи. Мнозина говорят за Любовта, но не могат да я приложат. Те казват, че я познават, а не я прилагат. Каква Любов е тази, която е проникната от ревност? Ще кажете, че ревността е необходима, за да запази човек това, което е придобил. Има смисъл човек да пази онова, без което абсолютно не може. Човек има тяло, което трябва да пази – без него той не може да се развива. Обаче като има тяло, като му са дадени условия да го пази, той не се задоволява само с това, но започва да търси друго същество отвън, което да го обича. Намери ли такова същество, той иска да го задържи само за себе си. Щом се роди това желание в човека, той започва да ревнува. Човек ревнува, защото не подозира, че всичко, от което се нуждае, е вътре в него. Човек е създаден от два принципа: мек и твърд, ефирен и гъст, или слаб и силен. Силния принцип в човека наричаме *мъжки* или *творчески*; слабия принцип наричаме *женски* или *съграждащ*. Мъжкия принцип е положителен, а женският – отрицателен. Ревността се явява в мъжкия принцип. Кога се явява ревността? Когато любовта в човека изгуби онова направление, което Бог ѝ е дал: в него става известно пречупване, вследствие на което любовта взема друго направление. Като ревнува, човек се налага на онзи, когото обича, иска той да мисли само за него. Преди да иска това от другите, човек трябва да се запита какви са неговите отношения към Бога, защото казано е в Писанието: „С каквато мярка мериш, с такава ще ти се отмери“.

Следователно когато изисква нещо от другите хора, човек трябва да се запита: „Прави ли са моите отношения към Бога?“. Ще кажете, че не сте виждали Бога. Този човек, от когото искате любов, виждал ли ви е? Това, което

виждате отвън и наричате *човек*, не е истинският човек – това е неговата дреха, неговият автомобил. Ако виждате автомобила на човека и казвате, че виждате самия човек, защо като наблюдавате Слънцето, звездите, цялата Природа, не кажете, че виждате Бога? Ако по автомобила на човека, т.е. по неговото тяло, отчасти познавате човека, защо от всичко онова, което Бог е създал, не повярвате в Него? Ще кажете, че не можете да вярвате в Бога, защото не сте Го видели в някаква определена форма. Някои пък не вярват в Бога, защото са недоволни от живота, от света. Те се запитват: „Ако Бог наистина съществува, защо е създал свят, пълен със страдания и горчивини?“. Страданията и горчивините са резултат на човешкото неразбиране. Ревността например не произлиза от Бога. Като не проявява правилно Любовта, човек се натъква на ревността и преживява горчиви чувства. Езиците, с които съвременните хора си служат днес, не са създадени от Бога. Първичният език, създаден от Бога, е бил съвсем друг от тези, с които хората си служат днес. Съвременното човечество се е отклонило от правия път на живота и за да го разбере правилно, трябва да се върне назад, да поеме истинската посока на движение. Влезе ли човечеството в правия път, всички хора ще разберат живота, а с него заедно ще разберат и Любовта. Щом разберат Любовта и я приложат, страданията и противоречията сами по себе си ще изчезнат; ако не изчезнат напълно, поне ще се осмислят. Днес страданията са страшни за човека, защото не ги разбира. Един ден, когато разбере смисъла на страданията, човек ще ги използва разумно. Който разбира страданията, той расте и се развива правилно.

И така, ако човек не се развива правилно и не върви напред, причината е в самия него, в неразбирането на живота. Докато е млад и пълен с енергия, човек има вяра в себе си, в живота и в близките си; щом остарее и изгуби силите си, той навежда глава към земята и се отчайва от живота. Защо? Изгубил е вяра в себе си и в Бога. Той вижда навсякъде отрицателни прояви: където ходи, все за злото и за греха мисли. Този човек не е използвал младините

си, както трябва, затова е дошъл до положение на обезсърчаване. Който не разбира смисъла на злото, само той се страхува от него; обаче който го разбира, той гледа на него като на огъня. Както огънят може да причини хиляди пакости и добрини на човека, така и злото може да му причини и пакости, и добрини. Знае ли как да пипа злото, човек лесно се справя с него – той го впряга на работа и се ползва от неговите енергии; ако не знае как да работи със злото, човек може да се изгори от него, както от огъня. Ако Земята се приближи към Слънцето, може да изгори, но поставена на това разстояние, на което я виждаме днес, тя се ползва от неговите благотворни лъчи. Днес всичко живо се радва на слънчевата светлина и топлина. Обикне ли ни Слънцето повече, отколкото трябва, и се приближи към нас, ние сме осъдени на изгаряне.

Като знаете този закон, не се приближавайте до човека по-близо, отколкото е определено. Колкото и да обичате един човек, не се приближавайте близо до него; приближете ли се повече, отколкото трябва, той ще ви разтопи, нищо няма да остане от вас. Искате ли да бъдете щастливи в любовта си, дръжте едно почетно разстояние между вас и възлюбения си; измените ли това разстояние, ще изгубите любовта си. Ако една планета излезе от орбитата на своето движение с цел да се приближи към Слънцето, тя ще причини катастрофа освен на себе си и на целия свят. Една от причините за страданията на хората е, че те изменят разстоянията, на които Бог ги е поставил. Щом изменят разстоянието, на което са поставени, те излизат от орбитата на своето движение. Излязат ли от орбитата на своето движение, те се излагат на страдания. Така че чуете ли, че някой страда, ще знаете, че той е нарушил нещо в пътя на своето развитие; не иска ли да страда, нека възстанови нормалното си движение.

Като не разбират този закон, хората не търсят причината за страданията си, но се спират върху последствията. Последствията от нарушаване на пътя на правото движение в живота човек нарича страдание. Като причина за своите страдания той счита сиромашията, болестите, ус-

ловията на живота и т.н. Слушате някой да се оплаква, че нямал дрехи, въглища, храна и че ще умре от глад и студ. Вярно е, че човек може да умре от глад и студ, но и богатите, които имат изобилино дрехи, храна, въглища и дърва, също умират. Като умре един сиромаш, непременно ще умре и един богат. Значи причината за болестите, страданията и смъртта не се крие в сиромашията и в условията на живота: страданията са последствия, а причината е другаде някъде. На всеки корен от дървото отговаря един клон. Ако отрежете този корен, клонът непременно ще изсъхне; отсечете ли всичките корени, всичките клонове на дървото ще изсъхнат. Следователно ако богатият иска да продължи живота си, нека вземе в дома си един беден човек, за когото да се грижи както за себе си. Дотегне ли му да живее, нека изпъди бедния човек от дома си. Щом изпъди сиромаша на пътя, богатият сам се осъжда на смърт. Както в Природата, така и в живота съществува закон на съотношение. Според този закон сиромашът е корен, а богатият – клон; сиромашът е цвят, богатият – плод. Ако сиромашът не цъфне, богатият няма да завърже; щом сиромашът цъфне, богатият ще завърже и ще узрее и плодът ще се занесе в живота. Кой ще опита плода на човека? Възвишените същества. Това именно показва, че никой не живее и не работи за себе си.

Хората грешат по единствената причина, че искат да бъдат щастливи, без да вземат под внимание живота на другите. Само Бог мисли за всички живи същества, Той не живее за Себе Си. Всеки момент Бог има предвид нуждите на всички същества и ги задоволява. Не трябва ли ние да следваме Неговия път? Щом нуждите на човека са задоволени, нищо друго не му остава, освен да се съобразява и с живота на своя ближен. Следователно за да бъде щастлив, човек трябва да е доволен от това, което му е дадено, и всякога да държи в ума си мисълта, че не живее за себе си. Сегашните хора не са доволни от живота си, защото искат повече от това, което им е дадено. Например някой иска да бъде по-силен, по-учен, отколкото е в действителност. Ако човек иска да бъде силен, за да владее другите хора,

силата му не е намясто; ако иска да бъде силен, за да помага на слабите, силата му се оправдава. Ако човек иска да стане учен, за да се прослави пред хората, знанието му не е намясто; обаче ако иска да стане учен, за да просвещава ближните си, знанието му е оправдано – това знание носи радост в човешката душа. Има знания, които се придобиват по външен път, но има и такива, които се придобиват по вътрешен път, чрез вътрешен усет. Например поставите ли слона пред един мост, още от първата стъпка той познава дали мостът ще го издържи. Като разбере, че мостът не може да го издържи, той веднага се дръпва назад, обаче по същия мост мишката минава безопасно.

Следователно ако човек не може да свърши една работа като слон, да я свърши като мишка. С други думи казано: ако не можеш да свършиш някаква велика работа, че да те чуят всички хора, свърши нещо малко, макар да мине незабелязано. Като работи съзнателно, човек изучава и малките, и големите същества, за да види, че всяко същество има своето предназначение. Колкото и да е малка, и мишката върши някаква работа в Битието. Ако не е така, вие не бихте могли да си обясните защо съществуват отровните змии, хищните животни и др. Колкото вредни и опасни да са за нас, обаче в Цялото те имат някакво предназначение.

Сега да дойдем до въпроса от какво се нуждае човек. Мнозина искат да придобият Духа – да работи в тях, да ги учи и да им помага, без да търсят помощта на хората. Каквото и да прави, човек не може да избегне системата на скачените съдове. Всички хора представляват система от скачени съдове. Само при това положение човек може да разбира Волята Божия и да я изпълнява. За да възприеме една възвишена мисъл, човек трябва да се е приготвил за нея. Всяка Божествена мисъл минава през три основни свята, всеки свят с три подразделения – и тогава се приема от човешкия ум. Първ приема мисълта онзи, който в умствено отношение стои на най-високо стъпало – от него мисълта се предава на всички останали хора, както водата или течностите се преливат от един скачен съд в друг.

Затова се казва, че човек е проводник на Божествените мисли. Колкото по-чист е съдът, чрез който човек възприема, толкова по-добър проводник ще бъде той. Христос казва: „Ако думите Ми пребъдват във вас и вие – в Мене, Аз и Отец Ми ще дойдем и жилище ще направим във вас“. С други думи казано: „Ако думите Ми пребъдват във вас и вие – в Мене, ще бъдете като растение, посадено в почвата, за да се ползва от хранителните материали на земята, от светлината и топлината на Слънцето“. Ако думите на Христос не пребъдват във вас и вие – в Него, не можете да дадете никакви плодове.

*За три неща се тресе земята и за четири,
които не може да носи. (21. ст.)*

*За раба, когато се възцари, и за безумния,
когато се насити с хляб. (22. ст.)*

*За омразната жена, когато се жени,
и за слугинята, когато замени господарката си.*

(23. ст.)

Както виждате, Притчите обясняват причините за земетресенията по начин, който абсолютно не е съгласен с теориите на учените хора. Че някой се наял с хляб, че роб се възцарил, че омразна жена се женила или че слугиня заменила господарката си – всичко това ставало причина за земетресения. Като хора на новото време вие трябва да се научите да превеждате нещата. Например какво означава възцаряване на роба? Когато даде първо място на някоя нисша мисъл, човек я възцарява. Тогава тя произвежда земетресение в самия човек: тя се е качила там, където не е мястото ѝ, с което е нарушила хармонията в целия организъм. Не е достатъчно само да се обяснят причините за земетресенията в човека, но трябва да се дадат методи за избягване на земетресенията.

*Ако си постъпил безумно и си се надигнал,
ако си сложил на ума си зло,
сложи ръка на устата си. (32. ст.)*

*Защото който бие млякото, изважда масло;
и който блъска носа, изважда кръв;
и който възбужда гнева, изкарва крамола. (33. ст.)*

В живота има обикновени и необикновени неща. Всеки знае обикновените неща, а необикновените изучава. Като се натъква на необикновени неща, които мъчно може да разбере, човек изпада в противоречия и не знае как да си помогне. Много просто: щом омразна жена се жени, не отивайте на сватбата ѝ; не ѝ препятствайте да се жени, но стойте далече от нейната сватба. Когато някой роб във вас се възцари, не вземайте участие в неговото царуване; когато безумният във вас яде, не гледайте как яде; когато слугинята замества господарката си, не се разправяйте с нея.

За да приложи тия правила, човек трябва да бъде разумен. Представете си, че сте спестили хиляда лева от собствения си труд и сте ги сложили в собствена каса на съхранение. Един ден при вас идва един от приятелите ви и иска хиляда лева назаем, като обещава, че ще ги върне след един месец. Минават месец, два, три, година, но той не ги връща. Вие сте недоволен от него, че ви е взел последните пари, които с труд сте спечелили. Грешката е у вас: щом искахте да му услужите, вие трябваше да му дадете само половината от парите си, а другата половина да задържите за себе си. С желанието си да му услужите напълно вие пакостите и на него, и на себе си. Ама щял да ги върне в скоро време! Не разчитайте на бъдещето – гледайте на бъдещето като на условие за вашето развитие, но не разчитайте на него. Разчитайте само на онова, което настоящето носи, защото само него може да използвате. Съвременните хора не успяват в живота си, понеже разчитат повече на бъдещето. Срещате и религиозни, и светски хора, които малко работят, а повече очакват на лотарията, на щастието. Религиозният се моли на Бога и ако не получи веднага отговор на молитвата си, обезверява се и казва, че Господ го е изоставил. Защо не получава отговор на молитвата си? Защото иска непотребни неща. Той има всичко, което му е необходимо: въздух, светлина, вода, храна. Какво повече може да иска от Бога? Щом има други нужди, той трябва да работи, сам да ги задоволи. Светският човек пък иска по научен път да постигне не-

щата. Той знае, че чрез мисълта може да постигне всичко, и прави опити да забогатее чрез нея. Силна трябва да бъде мисълта на човека, за да реализира една идея.

Един американец, член на едно научно общество в Америка, което работело с мисълта за постигане и реализиране на известни идеи, решил да спечели с мисълта си за една година десет хиляди долара. Годината изтекла, но десетте хиляди долара не дошли. Защо? Слаба била мисълта му. Недоволен от резултата на своята мисъл, той напуснал това общество и заминал за един малък американски град, където се установил на работа. В това време се явил в града голям циклон, който разрушил много къщи. Една от гредите на къщата, в която той живеел, паднала върху крака му и го счупила. От силни болки той изгубил съзнание. Какво е станало по-нататък с него, той не знае, но като се събудил, видял, че кракът му е превързан, а на възглавницата до главата му се белее някакъв плик. Взел плика, отворил го и намерил вътре един чек от десет хиляди долара. Погледнал първо чека, после крака си, въздъхнал и си казал: „Дойдоха десетте хиляди долара, но кракът ми се счупи“.

Мощна е човешката мисъл, но трябва да знаете как и къде да я прилагате. При Елисей²⁴, един от старозаветните пророци, отишла една бедна вдовица да иска съвет. Тя казала на пророка: „Искат да продадат сина ми за дългове. Какво да направя, за да го спася?“ „Какво имаш в дома си?“ „Нищо друго освен малко дървено масло в едно шише...“ „Вземи тогава всички съдове, колкото имаш, вземи няколко и от съседите си и започни да наливаш в тях масло от шишето“. Вдовицата изпълнила съвета на пророка и маслото започнало да тече изобилно. В скоро време тя напълнила всички съдове. Като нямало вече къде да го налива, маслото спряло да тече. Бедната жена продала част от маслото и освободила сина си.

Човек крие в себе си сили и дарби, които трябва да развива, за да ги приложи, когато му потрябват. Например когато искат да намерят вода в земята, хората копаят тук-там и някъде излиза вода, някъде не излиза. Обаче има

хора, които с помощта на лескова пръчка могат веднага да определят къде се намира вода в земята. Там, където има вода, пръчицата се огъва – по това познават не само къде има вода, но приблизително и дълбочината, на която се намира. Всеки човек не може да си служи с тази пръчица. Само онзи човек може да познае къде има вода в земята и на каква дълбочина е, който е в хармония с водната енергия; освен това земното електричество и електричеството на неговия организъм трябва да бъдат разнородни. Щом тия условия съществуват, пръчицата се огъва – признак, че на това място има вода.

Като ученици вие трябва да обърнете внимание върху дишането си. Който диша правилно, той ще пее правилно. Значи пеенето е свързано с дишането. В този смисъл пеенето не е нищо друго освен правилно, нормално дишане. Да пееш добре, това значи да дишаш правилно. Колкото по-добре пееш, толкова по-правилно дишаш. Като знаете това, вие трябва да пеете, за да възстановите нормалното си дишане. Като пеете добре, вие се свързвате с Природата и черпите от нея живот. Като пее, човек развива в себе си тия органи, чрез които възприема от въздуха необходимата жизнена енергия; и като говори, също така възприема жизнената енергия от въздуха. Като знае да пее и да говори правилно, човек може да подобри условията на своя живот. Пеенето и говорът са свързани с мисълта. Следователно който пее и говори правилно, той може да мисли право. Не мисли ли право, човек се натъква на опитността на еврейския пророк Йона.

Каква беше опитността на пророк Йона? За непослушание и нежелание да изпълни Волята Божия той лежаше три дена в утробата на кита. Бог го изпрати в Ниневия да проповядва, но той се отказа под предлог, че Бог е милостив – ще помилва жителите на Ниневия и в края на краищата той ще излезе лъжлив пророк. Пророкът взе торбичката си и замина за Испания с намерение да се ожени. За своето непослушание той беше хвърлен в морето, където го погълна кит. Като лежаше три дена в утробата на кита, Йона се разкая и усърдно се моли на Бога да го избави от

това нещастие. Той обеща, че ако излезе благополучно от утробата на кита, ще отиде в Ниневия да проповядва Словото Божие. В утробата на кита той се ожени за омразната жена, т.е. за съдбата си. Съдбата пък не е нищо друго освен неблагоприятните условия на живота. Каква по-страшна съдба от тази, да се почувствате сам в живота, изоставен от майка, баща, братя, сестри и приятели? Намерите ли се в това положение, колкото и да викате, никой няма да ви види и чуе. Кой може да ви види в утробата на кита? Единствен Бог ще ви чуе и види и ще ви се притече на помощ.

И така, като метод за преодоляване на мъчнотиите съветвам ви да пеете. Дали сте болни, или здрави, вие трябва да пеете и да свирите. Музиката облагородява човека, а същевременно лекува. Щом заболее, не се страхувайте, не търсете веднага външна помощ, но почнете да се разговаряте с болестта: питайте я отде е дошла и какво иска от вас. Като разберете намеренията ѝ, попейте ѝ малко. Щом разбере, че сте добър човек, че не се страхувате от нея, не я пъдете – тя ще ви гостува ден-два, най-много седмица, и ще си замине. Всеки човек иска да бъде здрав, но не знае как да придобие здравето. При сегашните разбирания на хората болните очакват от здравите да им прислужват, да им угаждат във всичко. Това е крив метод на лекуване. Според новите разбирания болният трябва да услужва на здравите, да прави жертва от себе си. Като види, че някой от здравите се нуждае от нещо, той веднага трябва да стане от леглото, да услужи и пак да си легне. По този начин той събужда своите жизнени сили и се калява. По време на болестта си човек може да свърши една добра работа, а именно: от една страна той се учи да се моли, а от друга – придобива известно просветление. Като се види в невъзможност да се обърне на една или на друга страна, той започва усилено да се моли да го подкрепи Бог. Той се моли и прави усилия, докато се обърне сам. Щом види, че може сам да си услужва, той придобива вяра в Бога и в себе си и в скоро време напуска леглото. Болестите правят човека разумен. Когато е здрав, човек се разсейва натук-натам, увелича се в различни работи, забравя Бога; като се

разболее, той се прибира в себе си и започва да мисли за Бога, общува с Него. Здравият всеки ден излиза от дома си, отива да печели, да придобива богатства. Болният пък се връща у дома си – той е изгубил това, което някога е спечелил, и се връща между домашните си, където се предава на размишление и молитва.

Като говоря за добрата страна на болестите, това не значи, че човек трябва да боледува. При това болестите не са само физически: всяко неразположение, всяка скръб и мъка са болезнени състояния, които се отразяват върху организма. В този смисъл болестите биват видими и невидими, или физически и психически. Важно е човек да намери начин да се справя с тях разумно. Болестите показват, че липсва нещо на човека. Колкото и да е учен, човек все е недоволен, все му липсва нещо. Забележете: някои хора като пишат, всякога изпускат по една буква, други пък правят погрешки в правописа. Това показва, че някой от центровете на мозъка им не е добре развит. Други някои пък не поставят думите на определеното им място, вследствие на което между мисълта и думите съществува известно несъответствие.

Някои казват, че са религиозни, че разбират Библията и Евангелието, а като им кажеш да обяснят нещо от Откровението, те казват, че Откровението е затворена книга, недостъпна за човешките умове. Недостъпна е за човешкия ум, а човек я е писал! Когато говорите нещо, вие трябва да сте опитали това, за което говорите. Кажете ли човек, че знае нещо, това значи, че го е опитал. Истинско знание е онова, което е опитано и проверено. Ако човек само чете, без да опитва и прилага нещата, неговото знание е частично. Следователно истинско знание е онова, което внася светлина в човешкия ум. Знанието иде от разумни същества. Колкото по-възвишено е знанието, към което човек се стреми, толкова от по-високи светове иде. Ако е готов за това знание, човек може да проникне в тия светове; ако не е готов, с години може да обикаля световите, но вътре няма да влезе. Човек не трябва да се стреми към знание, за което не е готов – това знание ще му причини големи пакости и нещастия.

Един знаменит астроном пожелал да види по някакъв начин величието на Вселената. С това той искал да се прослави в света, че може да проникне там, където човешки крак не е стъпил. Дълго време се молил на Бога да му помогне да реализира желанието си. Най-после молитвата му била чута: Бог казал на един от ангелите да отиде при астронома, да го извади от тялото му, но да остави сърцето му в него, за да преживее по човешки всичко, което ще види в пространството. Ангелът постъпил така, както Бог му заповядал: той взел астронома на крилете си и го понесъл из пространството. Така минавал той от една система в друга, от едно слънце в друго, като навлизал все по-навътре. Астрономът преживял голям страх от тази необятност на Вселената. Чудни и красиви неща видял, но не могъл повече да издържа и казал на ангела: „Още много ли има?“ „Ние сме в началото още“ – отговорил ангелът. „Тогава, моля ти се, върни ме на Земята. Красиво е това, което виждам, но страшно е, не мога повече да издържам. Това не е за мене – моят ум не може да го побере. За предпочитане е да се върна на Земята, отколкото да остана в едно пространство без начало и без край“.

Следователно колкото е разбрал астрономът от живота на Небето, толкова и обикновените хора разбират земния живот. Като говорим за живота, ние имаме предвид Любовта, защото Любовта ражда живота, от живота пък произлиза движението. Значи Любовта ражда живота, а животът – движението. Мъдростта води към знание, а знанието прави човека силен; Истината носи свобода, а свободата дава простор на човека. Любовта прави човека доволен – той се радва и на малките неща, както и на големите, той благодари и за малката услуга, която му се прави. Дойде ли Любовта във вас, радвайте се на малкото цветенце, което цъфти, радвайте се на малкото изворче, което блика, радвайте се на чистия въздух, който пълни гърдите ви, радвайте се на слънчевия лъч, който ви озарява, радвайте се на житния клас, който се люлее на нивата, радвайте се на всичко и благодарете на Бога и за малкото благо в света.

Съвременните хора приличат на ония банкери, които по цели дни седят пред тефтерите и прелистват: „Този има да ми дава, онзи има да ми дава; на този дължа толкова, на онзи – толкова“, и т.н. И вие седите пред книгата на вашето минало и само прелиствате: „Дядо ми беше нещастен, баба ми – също; дядо ми изгуби всичкото си имане и пропадна, майка ми боледува дълго време, аз също съм болнав, нещастен“, и т.н. Да прелиствате книгата на миналото и да гледате кой къде е пропаднал и какво е изгубил, това не е живот. Напуснете старото банкерство и обърнете нов лист, отворете сърцата и душите си за лъчите, които идат от Бога.

Сега аз ви говоря тия неща, за да се освободите от мъчнотиите и препятствията в себе си. В човека има един груб елемент, от който трябва да се пази – той съкращава живота му. Болестите се дължат именно на този елемент – той отнема силата на човека. Ние наричаме този елемент *нисш мъжки принцип* за отличие от висшия мъжки принцип, наречен още *принцип на Мъдростта*. Нисшият мъжки принцип съществува във всеки човек – мъж или жена. Този принцип се проявява обикновено в хора, които обичат да властват, да господаруват, да се налагат на другите. Който прилага този принцип, той го изпитва и върху себе си. Господарят, който малтретира слугата си, трябва да знае, че и слугата му може да го малтретира; учителят, който малтретира ученика си, трябва да знае, че и ученикът може да го малтретира; майката, която малтретира дъщеря си, трябва да знае, че и дъщеря ѝ може да я малтретира; бащата, който малтретира сина си, трябва да знае, че и синът може да го малтретира. На всяко действие има и противодействие. Помнете, че каквото намисли човек да направи и не може да го изпълни, друг някой вече го е направил. Например ако някой иска да стане велик учен, философ, музикант или художник, но няма условия за това, непременно друг някой е станал вече такъв. Някой иска да стане цар, но няма условия; вместо него друг някой е станал вече цар. В Природата две еднакви служби в един и същи момент не се дават. Ето защо, ако искате да

постигнете нещо, пожелайте това, което в даден момент никой не желае. Искате ли някаква служба, изберете такава, за която няма кандидати. Ако пък това, което вие желаете, го е постигнал друг някой, радвайте се на неговото постижение. Като се радвате на благото на другите, и вие придобивате нещо. Вие живеете в един свят, в който благото и постижението на един е благо и постижение на всички. Един ден по закона на наследствеността и вие ще наследите нещо от богатата и постиженията на вашите предшественици.

Като наблюдавате проявите и убежденията на религиозните хора, ще видите, че едни от тях поддържат идеята, че без образование не може, други поддържат идеята, че без образование може. Които имат образование, поддържат първата идея, които не са учили и са останали без образование, поддържат втората идея. Всеки човек трябва да се учи. Каквото знание и да ви се представи да придобиете, не се отказвайте от него. Не можеш ли да се учиш, не препоръчвай невежеството. Ще кажете, че знанието възгордява – знание без Любов възгордява. Знанието е свързано с Мъдростта. При това ако знанието не се превърне в сила, то не е истинско. Истинското знание крие в себе си динамическа сила, която трябва да се приложи в работа. Следователно ако Мъдростта не може да роди знание, ако знанието не може да се превърне в сила и ако силата не може да бъде продуктивна, да се превърне в работа, човек нищо не придобива. Знание е това, което подмладява човека.

Съвременните хора се стремят към знание, стават учени, но вместо да стават по-млади, те остаряват. Защо? Защото живеят с мислите, чувствата и разбиранията на своите деди и прадеди – по този начин те се свързват с тях. Така че искате ли да се подмладите, откажете се от разбиранията на вашите деди и прадеди, откажете се от ревността в любовта, която прави човека преждевременно стар. Защо трябва да ревнувате, защо се страхувате да не откраднат възлюбения или възлюбената ви? Кой може да открадне Любовта на човека? Истинска Любов същест-

вува само между сродни души. Обикновено те рядко се срещат на Земята. Ако единият е на Земята, другият е в Божествения свят, обаче те могат да бъдат свързани в съзнанието си. И тогава каквото единият мисли и чувства, другият го възприема и изпълнява. Така свързани, те имат импулс да работят, да изпълняват Волята Божия. Макар да са разделени физически, те имат сила и подтик за разумна и съзнателна работа. Ако две сродни души се срещнат на Земята, радвайте се на тяхната любов – те изпращат от своята любов и на вас. Оттук се вижда, че хората са скачени съдове.

Сега желая ви да се пазите от следните неща:

*От раба, когато се възцарява;
от безумния, когато се насити с хляб;
от омразната жена, когато се жени,
и от слугинята, когато замени господарката си.*

Желая ви да приложите Любовта, от която произтичат животът и движението. Приложете Мъдростта, от която произлизат знанието и силата; приложете Истината, която ражда свобода и простор. В приложението на Любовта, Мъдростта и Истината е смисълът на живота. С тях човек може да разрешава всички въпроси.

Пак ви пожелавам: бъдете силни в Любовта, бъдете силни в Мъдростта, бъдете силни в Истината, която дава свобода и простор на човека за приложение на неговите идеи.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

27 януари 1935 г., София, Изгрев

ЦЕННАТА ДУМА

Размишление

По разбиранията си хората се делят на стари и млади: старите разбирания ги правят стари, а новите разбирания – млади. И старите, и новите разбирания носят известна опасност за човека. Кога? Когато не се прилагат правилно. Срещате хора, които казват: „Разбирам това нещо, но не мога да го приложа“. Значи между разбирането и прилагането на нещата има разлика. Също така има разлика между разбирането и тълкуването на нещата. Някой разбира нещо, а не може да го изтъкува, да му даде някакъв превод, всички да го разберат. Това показва, че разбирането е вътрешен процес. Например мнозина разбират притчите като иносказания, в които се предават житейски мъдрости, но не могат да ги тълкуват. За тълкуването им са нужни сравнения, уподобявания, за които малцина са готови. Притчите са дадени от около три хиляди години насам, вследствие на което някои от тях са отживели вече времето си. Те са подобни на стари, износени дрехи, които трябва или да се изгорят, или да се използват като парцали. Тази е причината, задето някои хора не се интересуват от книги, които са изгубили вече своя смисъл. В заключение на това казваме: не всичко, от което старият се интересува, може да интересува и младия. Старият се интересува от едно нещо, младият – от друго; невежият се интересува от едно нещо, ученият – от друго; обикновеният човек се интересува от едно нещо, мъдрецът – от друго. В 31. глава от Притчите Соломон говори за качества на разумната и добродетелна жена. Той казва, че такава жена е благословение за дома, за семейството, за обществото, както и за цялото човечество. Тази жена и като женена, и като неженена знае какво прави.

Жененият и нежененият човек представляват временни положения в живота. Жененият представлява богатия, който има на разположение всичко: къщи, ниви, лозя, пари, жена, деца. Той се облича добре, разхожда се със семейството си във файтони и автомобили; жена му, децата му са горди, не говорят много, не дружат с всички – доволни са от положението си. Нежененият пък е подобен на сиромаша, който няма нищо – той е сам, без семейство, без къща и имоти; каквато работа му се отвори, все пеш ходи, дрехите му са стари и износени, едва се държат на гърба му. Обаче нито богатият остава завинаги богат, нито сиромашът – завинаги сиромаш. Това са преходни фази в живота на човека, чрез които той учи, придобива ценни качества. Колкото повече е страдал човек, толкова по-ценни качества е придобил – не може човек лесно да стане скъпоценен. Мислите ли, че скъпоценните камъни лесно са станали такива? През големи страдания и мъчности са минали те, докато придобият качества на скъпоценни камъни. Мислите ли, че цветята, които отдалече издават благоуханието си, лесно са развили своите ценни качества? И те са минали през мъчности и страдания. Вие се радвате на цветята, които миришат приятно, без да дозирувате за голямата скръб, която те носят в себе си. Не е леко и тяхното положение – с години да стоят заровени в земята, без да могат да се пораздвижат. Не само това, но едва цъфнали, те могат да се порадват на живота си само няколко дни, след което цветът им увяхва.

Като изучавате човешкия живот, виждате, че между човека и цветето има известна аналогия. И човек като цветето расте, развива се, цъфти и един ден увяхва – след време и той като цветето изчезва. Всички казват, че едичой си е умрял, т.е. заминал е за другия свят. Разликата се заключава само във времето: човек живее повече време на Земята, а цветето – по-малко. Като заминава за другия свят, човек оставя старата си дреха на Земята. Ако го претеглят на онзи свят, ще видят, че е олекнал, както болният губи част от теглото си и става по-лек. Обаче голяма е разликата в теглото на умрелия и на живия в сравнение с теглото на болния и на здравия. За болния казваме, че

е отслабнал, а за умрелия, че се е разложил. На онзи свят той тежи едва 30-33 грама. Докато е на Земята, човек се стреми да бъде красив, с червен цвят на лицето, пълен, с повече тлъстини, да не е костелив и т.н. Къде ще остави този материал, когато тръгне за онзи свят? Там не приемат дебели, тежки хора, с различни бои по лицето. Като замине за другия свят, доброволно или насила, той трябва да остави красотата си на Земята и така да се яви пред лицето на възвишените и разумни същества.

Това, което говоря сега, се отнася за героите, а не за страхливите хора. Страхливите не трябва да слушат, защото ще почнат да бягат; като бягат, ще дигат прах, ще развалят въздуха. Ние сме за физическата чистота, т.е. за чистия въздух на Земята. В духовния свят ние изискваме чистота в чувствата, а в Божествения свят изискваме чистота в мислите. Ако на Земята лицето ви е чисто, пълничко, червеничко, с такова лице няма да ви приемат в духовния свят – там се иска друго лице, с особена чистота, красота и цвят. Грамадна е разликата между изискванията на физическия, на духовния и на Божествения свят. Като ученици вие трябва да изучавате физическия, духовния и Божествения свят и да ги различавате. Физическият свят обхваща формите, значи той е свят на формите. Що се отнася до съдържанието на тези форми, казваме, че то е променливо, непостоянно. Много животи трябва да прекарва човек на физическия свят, за да изработи едно ценно качество, което да внесе в духовния свят като основа на неговото съдържание, за да се стабилизира. Ето защо казваме, че духовният свят подразбира съдържанието на нещата, което е устойчиво, но е лишено от друго качество – смисъл. Дълго време трябва да живее човек в духовния свят, за да изработи едно ценно качество за Божествения свят, а именно – да осмисли съдържанието. Това се постига чрез правата мисъл. Ето защо ние казваме, че човек е дошъл на Земята с единствената и съществена задача да се научи да мисли право.

Ще кажете, че човек е мислещо същество и каквото прави, то непременно се дължи на мисълта. Дали яде, дали се облича, той все мисли. Наистина, и това е мисъл,

но не онази права, чиста, възвишена мисъл, която твори и съгражда. Докато не дойде до безличния живот, човек постоянно ще се натъква на съблазни и изкушения. Мисъл, която не може да освободи човека от съблазните и изкушенията, не е права, не е истинска. Каква мисъл има котката или друго някое животно? Котката с часове се глади, маже, мие се – мисли, че като нейната красота друга не съществува. Това е заблуждение, това не е мисъл. Всяка мисъл, в която има някакво заблуждение, не е права. Заблуждението пък е свързано с личния живот. Следователно искате ли да имате права мисъл, освободете се от заблужденията си и от личния си живот. Като изучавате животните, виждате, че те представляват огледала, в които можете да се оглеждате. Човек мисли, че е създаден по образ и подобие Божие и коренно се различава от животните. Има нещо, по което човек се различава от животното, но не напълно. Той се различава по това, че мисли и чувства, и затова казваме, че човек е мислещо същество. Без мисъл и чувство той не може да извърши нито една постъпка.

Въпреки различието между човека и животните Бог се грижи за всички живи същества – Той еднакво задоволява нуждите и на малките, и на големите същества. Може ли и човек да направи същото? Нали казва, че е създаден по образ и подобие Божие? Щом е подобен на Бога, човек трябва да постъпва като Него. Щом срещне някой беден, той трябва да му помогне; ако има пари в джоба си, ще му даде. Като свърши парите си и срещне друг беден, ще му даде горната си дреха; ако срещне трети, четвърти беден, на всеки ще даде по нещо от себе си, докато остане гол и бос. Право ли е това? Питам: право ли постъпват бедните? Ще кажете, че онзи, който дава, който прави добро, може да остане гол и бос. За него е право, но право ли е за бедните, които го виждат, че сваля последната си дреха, да искат и да очакват от него подаяние? Ето, Христос мина през такъв свят, в който напълно оголя, Той даде всичко на сиромасите, докато свършено оголя. Той остана само със сандали и с мантия – едно от най-красивите облек-

ла на времето. Ще кажете, че може и без дрехи. И това е възможно – жителите на един остров във Франция ходят голи като Адам. Те се наричат нудисти. Ако срещнете такива хора, ще се чудите как ходят голи. Те са доволни от положението си, но на вас това ви се вижда чудно. Един европеец пожелал да присъства със семейството си на сватбата на един нудист, който бил от високо произхождение. Сватбарите му казали, че може да присъства, ако той и семейството му се съблекат голи. Понеже желанието им било силно, те приели предложението и се съблекли голи. Ще кажете, че и Адам бил гол в Рая. Каква е била голотата на Адам обаче не се знае точно; къде е сгрешил той – и това не се знае. Според някои грехопадането е станало в астралния свят и оттам Адам и Ева, облечени в кожени дрехи, трябвало да слязат на Земята. Кожените дрехи представляват плътта, в която астралният човек се облича, за да стане жител на Земята.

Съвременните хора се намират в голямо вътрешно противоречие, с което не могат да се справят. Стотици хиляди проповедници в света проповядват Евангелието, тълкуват го, цитират думите на Христос, но нито един от тях не е дал пример как трябва да се живее, т.е. как може да се приложи Христовото учение на Земята. Казано е, че Бог създаде небето и земята и намери, че всичко беше добро. Хората изопачиха добрия живот, вследствие на което те сами трябва да го изправят. Всяко нещо, което човек е изопачил, сам трябва да го изправи. Докато реката тече по своя естествен път, няма какво да изправя; отклони ли се от пътя си, тя трябва да се върне назад. Казват, че първоначално река Нил е текла през Сахара, но след това хората са я отбили от пътя ѝ. Днес река Нил се влива в Средиземно море. Благодарение на отбиването ѝ старата египетска култура е изчезнала. Оттук можем да извадим следното заключение: благодарение на отклоняването си от правия път човек е изгубил ценното в себе си. Кое е ценното в човека? Божественото начало. Той трябва да се върне назад, да отвори пътя за Божественото в себе си и да изправи живота си.

Човек може да изправи живота си само когато намери Бога и Го признае за свой Баща. Обърнете се към Бога като към свой Баща, обяснете Му в какво положение се намирате и Той веднага ще ви отговори. Какво прави синът, когато се намери в затруднение? Той пише на баща си и на майка си, че средствата не му достигат, че положението му е тежко – и помощта веднага пристига. Помощта идва и от братята, и от сестрите. Ако баща ви и майка ви, братята и сестрите ви могат да ви помогнат, колко повече може да се надявате на вашия небесен Баща. Обаче човек трябва да има усет към Него, да Го чувства и да трепти за Него; няма ли този усет, никакъв отговор не получава. Докато баща ви е на Земята, между вас, може да очаквате помощта му, обаче как ще ви помага, когато замине за другия свят? И тогава може да ви помага, но вие трябва да имате сетиво, чрез което да се свързвате с невидимия свят. Няма ли такова сетиво, колкото и да го викате, ни глас, ни усещане. Мнозина се интересуват от онзи свят, искат да знаят какво представлява той. Както и да се описва онзи свят, не може да си го представим напълно. Естеството на този свят е такова, че не се поддава на описание. Който влезе в духовния свят, той ще разбере какво всъщност представлява той. Да се говори за този и за онзи свят, това значи да имаме предвид различните степени на съзнанието. Колкото по-високо е съзнанието на човека, толкова по-ясна е представата му за онзи свят. Само онзи, който има пробудено съзнание, живее едновременно и в двата свята. Съществата, които живеят в онзи свят, са високо организирани. Те живеят помежду си в любов и съгласие; къщите им са добре планирани, с всички удобства. Те са толкова чувствителни, че без никакво външно радио влияние в общение със съществата на Месечината, на Земята, а даже и с тия на най-отдалечените звезди и планети. Те разполагат със свободни билети да пътуват, където искат, не познават сиромашията, болестите, лишенията и т.н. В духовния свят всички същества са богати: кой каквото има, внася го в общата каса, на разположение на всички. Те помагат и на хората, не само помежду си. Като видят, че някой човек страда и се намира в лишение, те веднага

му изпращат помощта си. Ето защо благословието, което хората получават на Земята, идва от духовния свят. Там има голямо изобилие, вследствие на което и хората се ползват от изобилието на духовния свят.

Следователно за да разберете духовния свят, трябва да имате будно съзнание. Значи разбирането на нещата е въпрос, който има отношение до съзнанието на човека. Ето защо във от съзнанието никакво описание на нещата не може да даде ясна представа за тях. Как ще обясните на хората какво нещо е грозотата и какво – красотата? Както и да ги описвате, в края на краищата те не могат да се ползват от тях. Красивият човек не иска да стане грозен, а грозният иска да стане красив. Оттук вадим заключението: това, което човек иска да придобие и към което се стреми, показва пътя, по който той върви; щом не иска нещо, той е попаднал в път, който не желае да следва. Следователно всяко нещо, което човек желае и към което се стреми, е неговото бъдеще; всяко нещо, което не желае и което избягва, е неговото минало. Грешките на човека представляват миналото му, доброто – бъдещето, а Любовта – настоящето.

Какво представлява Любовта? Любовта не е нищо друго освен живот, който изважда злото и грешките на човека във от него, за да ги види сам и да ги изправи. Какво представлява грехът? Живот на свинята. Тя цял ден грухти, рови, търкаля се в калта и очаква да дойде господарят ѝ, да ѝ донесе ядене; като се храни добре, тя постепенно трупа мазнини върху себе си и очаква деня, когато господарят ѝ ще я пусне на свобода. Идва този ден, но той не ѝ носи свобода, а смърт – с нож в ръка господарят пристига, изважда свинята във и веднага я промушва. В тежки конвулсии тя пада на земята: душата ѝ отлита, а тялото остава за господаря ѝ в знак на благодарност към него, задето я е хранил и поил. Кой човек желае да остави душата си в условията на свинята? Страшни са тези условия. Не си правете илюзии, че господарят ви храни, че прави жертви за вас – той има предвид своите интереси. Мислете и разсъждавайте право, за да не попадате в илюзиите на детето, което играе с куклата си, кара я да спи, да плаче, да

отваря очите си – и мисли, че е жива. Не е жива куклата, защото не расте. Детето може да играе с куклата си, но да не се заблуждава: от време на време нека я измерва, за да види расте ли тя, или не. Ако не расте, то трябва да знае, че куклата е играчка, а не действителност. Сега и на вас казвам: играйте с куклите си, но мерете ги, за да знаете растат ли, или не. Ако растат, те са живи, ако не растат, не са живи. Едно е нужно на човека: да разбира живота, да различава реалното от нереалното. Малко знание ви е нужно, но реално. Имате ли много знания, но нереални, освободете се от тях. За предпочитане е да имате една Божествена мисъл и едно Божествено чувство, отколкото много човешки мисли и чувства, които всеки момент могат да ви изменят.

„На какво може да разчита човек?“ На доброто. „Какво представлява доброто?“ Бъдещето на човека. Следователно който живее в бъдещето, той е добър човек; който живее в миналото, той е човек на грешките, на злото; който живее в настоящето, той е човек на Любова. Докато е млад, човек живее в бъдещето, затова е жизнерадостен, весел, добър; като стане 40–50-годишен, той се връща в миналото и започва да преповтаря всичко, което е преживял – добро и зло. Той разказва, че е завършил университет, че е ходил във Франция, в Германия, в Америка. Не е важно къде е учил и ходил, важно е какво е научил и приложил. Ако говори за американец, трябва да е придобил нещо добро от неговия характер; ако говори за французина или за германец, също трябва да е придобил поне една добра черта от техния характер. Човек трябва да бъде разумно дете, способно да учи, да възприема новото и доброто. Където отиде, трябва да научи нещо добро.

Като не разбират живота, някои го делят на светски и на духовен. Това са окраски на живота, които се определят от съзнанието на хората. Има разлика между светския и духовния живот, но тя се вижда само от хора с пробудено съзнание. Докато е с обикновено съзнание, човек не се различава много: не можете да познаете какъв е – светски или духовен. За човека с пробудено съзнание живите същества са степени на съзнанието. Той поставя всяко съще-

ство – растение, животно, човек – на неговото място. Като види едно дърво например, той определя неговото място в настоящето и в бъдещето. Той знае какво представлява дървото днес, но знае и неговото бъдеще. Който не разбира това, казва, че дървото е дърво и всякога ще си остане такова. Обаче който разбира нещата, гледа на дървото като на същество, което има условия за развитие: днес е дърво, което приготвя бъдещото си тяло с по-високо съзнание от днешното. И днес даже съзнанието на дървото е по-високо от това, което си представяме, но то е вън от него. Много същества вън от дървото се грижат за него, помагат му да приготви своето бъдещо тяло. В това отношение дървото се намира в положението на малко дете, за което се грижат родителите му, братята и сестрите му.

Някои автори поддържат мисълта, че човек сам се създава. Това показва човешката гордост. Човек сам не може да се създаде. Казано е в Писанието, че Бог създаде човека по образ и подобие Свое. Има хора, които правят опити да създадат, т.е. да пресъздадат себе си, но нищо не излиза от тяхната работа. Всъщност Бог работи, а човек взема участие в Неговата работа. Ако мисли така, човек може да се пресъздаде, обаче ако мисли, че той е главният фактор в своя живот, нищо не може да направи. Всеки човек, създаден от Бога, има възможност да расте и да се развива. Казано е в Писанието: „Роденият от Бога грях не прави“. Значи той мисли право, правата мисъл пък е достойние на Бога. Роденият от Бога има разположение на духа, лесно се въодушевява, готов е за работа. Който сам се пресъздава, той лесно се обезсърчава, губи разположението си, обезверява се, страда, мъчи се, постоянно е недоволен. Кой е виновен за положението му? Вие влизате в една локва, валяте се в нея, а после се чудите защо животът ви не е добър. Излезте от локвата, влезте в дълбокото и обширно море. Щом напуснете локвата, животът ви ще се подобри. Ако не напуснете доброволно локвата, Слънцето ще ви застави насила да излезете вън, на чист въздух. Като изгрее Слънцето, локвата ще пресъхне и вие ще се намерите на сушата. Щом излезе от локвата, човек се намира при благоприятни условия.

Както се менят състоянията на съществата, които живеят в локвата и вън от нея, така се менят състоянията на богатия и на бедния, докато научат уроците си. Има едно богатство, от което човек всякога е доволен; има едно богатство, от което човек е недоволен. Когато е недоволен от богатството си, човек лесно може да го изгуби. И сиромашията произвежда два различни резултата в човека. Има една сиромашия, от която човек е доволен; има една сиромашия, от която е недоволен. Следователно за да се освободи от сиромашията, човек трябва да бъде доволен от нея. Сега каквото и да се говори за богатството и за сиромашията, това са две състояния, през които човек неизбежно минава. За да се развива правилно, човек трябва да се движи между контрасти: да бъде учен и невежа, богат и сиромаш, млад и стар. „Кога остарява човек?“ Когато греши. „Защо?“ Защото постепенно губи смисъла на живота. Тогава и богат, и учен да е, той е недоволен и нещастен – той влиза в областта на миналото, което преждевременно го състарява. За да се подмлади, човек трябва да влезе в областта на настоящето, да прояви доброто в себе си.

Ако иска да разбере живота, човек трябва да приеме Любовта. Според мене Любовта е езикът, чрез който Бог говори на хората, за да разберат Целокупния живот. Понякога език от Любовта няма: Любовта се нагажда според съзнанието на човека, за да може всеки да я разбере и приложи. Мнозина говорят за Любовта, но не я разбират, защото живеят по човешки – те не се интересуват за Божествения живот, който има за основа Любовта. Използвайте Любовта, както днес се проявява, използвайте благата на живота, които Бог ви дава, и не търсете временни, преходни блага. Ако приемете Любовта в сегашната ѝ форма, няма да имате мъчности и страдания, които не можете да разрешите. Не се страхувайте от мъчности и страдания, от болест и старост, но ги използвайте разумно. Не се страхувайте от смъртта, която води към живот. Ако житното зърно не падне на земята и не умре, само остава; ако умре, то израства и дава плодове: едно 30, друго – 60, и трето – 100. За предпочитане е смъртта, която носи живот, отколкото живот на куклите, в който няма никакво растение.

Какъв е животът на куклите, не трябва да ви интересува. Това е живот на миналото, който е пълен с грешки и заблуждения. Не се занимавайте и с бъдещето, което е живот на забавите. Само мъдрите хора могат да се занимават с миналото, само разумните деца могат да се занимават с бъдещето. Обаче вие трябва да се занимавате с онова, което става днес. Понеже Бог усилено работи в настоящето, то е задача и на човешкия живот. Щом е така, забравете миналото – с него можете да се занимавате едва след 2500 години, когато придобиете Мъдростта. Не се занимавайте и с бъдещето, което е задача на разумните деца – занимавайте се с настоящето, чрез което Бог ви говори днес. Една Божествена мисъл, чрез която Любовта се изявява, струва повече от хиляди обещания, дадени за бъдещето. Защо? Защото тази мисъл е важна в настоящия момент и може да се реализира. Всяка Божествена мисъл, приета в даден момент, струва повече от всичкото знание на бъдещето; всяка Божествена мисъл, проникнала в съзнанието на човека в настоящия момент, струва повече от всички земни богатства на бъдещето.

Като говоря за миналото, за настоящето и за бъдещето, някои мислят, че всичко са разбрали. Само това е разбрано, което може да се приложи. Например как ще разберете човека, който няма определени граници, как ще разберете човека, който сам себе си не познава? Ще кажете, че знаете какво мисли човек. И това не знаете. Човек мисли за много неща, но малко нещо придобива от мисълта си. Защо? Защото не разполага с дадените качества. Той мисли за миналото, без да е мъдрец; мисли за бъдещето, без да е дошъл до положението на разумното дете; мисли за настоящето, но мисълта му е тревожна. Той мисли как да изкара хляба си, как да се осигури. Само слугата може да мисли за настоящето, да знае положението си като слуга на Господа и да иска да разбере поне една дума от Неговия език. Кой е езикът на Господа? Езикът на Любовта. Стремете се всички да разберете и приложите поне една дума от този език. Който научи само една дума, той има всичко на разположение: и богатство, и знание, и сила; той мисли и чувства правилно. Това е човекът, който има

хурка и знае да преде. Щом изпреде вълната си, ще може да тъче, да изработи платното на своя живот. Това значи да стане човек мъдър, да стане и разумно дете.

Какво прави мъдрецът? Ако искате да знаете какво прави мъдрецът, вървете след него – той ще ви научи как се живее. Един глупец носил на гърба си чувал, пълен с жито, и пъшкал под тежестта му. Той срещнал на пътя си един мъдрец. Последният го спрял и го запитал: „Къде отиваш, братко?“ „Нося този чувал с жито у дома си: тежък е, гледам по-скоро да го сваля от гърба си, но се безпокоя какво ще правя, като го свършим – от глад ще умрем...“ „Ела с мене – казал мъдрецът, – където вървя аз, и ти ще вървиш; каквото правя аз, и ти ще го правиш!“ „Тежък е чувалът ми!“ „И аз ще го нося, ще ти помогна“. Глупецът тръгнал с мъдреца и гледал какво ще прави. По едно време мъдрецът видял една голяма, добре разорана нива, спрял се и казал на спътника си: „Сложи чувала на земята“. Мъдрецът развързал чувала и започнал да сее житото. „Какво правиш, човече? Житото ми отиде! Ще умра гладен, нямам повече жито.“ „Сей и ти и не се страхувай от глад. Напролет нивата ще роди толкова жито, че ще изхраниш и себе си, и ближните си. Остани при мене за известно време и прави това, което и аз правя.“

Сега и на вас казвам: следвайте пътя на мъдреца, за да се научите как да живеете и какво да правите. Не носете богатството си на гърба си, да пъшкате под тежестта му, но посейте го на Божествената нива, за да се ползвате от него и вие, както и вашите близни.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

3 февруари 1935 г., София, Изгрев

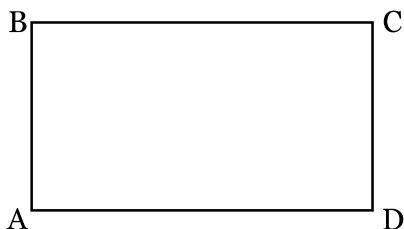
ОТДАЛЕЧАВАНЕ И ПРИБЛИЖАВАНЕ

Размишление

Когато Соломон казал: „Суета на суетите, всичко е суета“, той бил само ученик, но не и от посветените в тайните на Битието. Той знаел само една трета от Истината – тази именно, която се отнася до физическия свят. Наистина, всичко земно е преходно, суета. Ето защо думите на Соломон „всичко е суета“ се отнасят до физическия свят. Само онзи човек може да каже „суета на суетите“, който уповава изключително на физическия живот. Който уповава на леда и вярва, че ще се запази завинаги, един ден неизбежно ще каже „суета на суетите“. Който уповава на богатството и вярва, че ще се осигури чрез него, все ще каже някога „суета на суетите“. Когато младият мисли, че няма да остарее, той не знае, че ще каже някога „суета на суетите“. Когато умният мисли, че всякога ще бъде умен, той не подозира, че ще каже някога „суета на суетите“. Когато младата булка мисли, че ще живее щастливо със своя възлюбен, и тя също не допуска, че ще каже някога „суета на суетите“. Ще се запитате защо всичко е така. Защото другояче не може да бъде. Да питате защо известно нещо е така, това е все едно да питате защо човек трябва да тъче. Много просто – човек тъче, защото дрехите се късат. Всяко нещо, което се къса, трябва да се тъче; и всяко нещо, което се тъче, трябва да се къса.

Много от съвременните хора, както и някои от вас, минават за учени хора, завършили университет, изучавали математика, философия, естествените науки и др. Въпреки учеността на хората те знаят едва една трета от своята специалност. Толкова по-добре – има още много да се учи. От гледището на новата математика понятията за права линия, за плоскост и за тяло се определят по след-

ния начин: всяко нещо, което само се удължава, без да се разширява, е права линия; всяко нещо, което само се разширява и удължава, без да надебелява, е плоскост; всяко нещо, което само се удължава, разширява и надебелява, е тяло. Значи правата линия е граница на плоскостта, а плоскостта е граница на тялото.

Представете си, че имате правоъгълника $ABCD$ и на върховете му се намира по едно същество – A, B, C, D . Ако ъглите A и C се стесняват, ъглите B и D ще се разширят – от прави ще се превърнат в тъпи. При това положение съществата A и C се отдалечават, а съществата B и D се приближават. Колкото повече се стесняват ъглите C и A , толкова повече се отдалечават съществата A и C и толкова повече се приближават съществата B и D . И обратно: ако ъглите A и C се разширяват, съществата A и C се приближават, а B и D се отдалечават. Като знае това, човек има предвид кога може да се приближава към своята цел и кога да се отдалечава. Приближаването и отдалечаването от целта е в зависимост от стесняването и разширяването на ъглите.

Мнозина искат да им се кажат някои работи, ясни за разбиране. Това е най-лесната работа, но в края на краищата те ще кажат: „Суета на суетите, всичко е суета“. Защо? Ясно е например, че трябва да си купите нов костюм, нова шапка или нови обувки, но тези неща са преходни, не могат да задоволят стремежа на вашата душа. Тогава вие се стремите към неясни, отвлечени неща и се задоволявате с тях. Например всички говорите за Любовта – за отвлечено понятие, но сте доволни. Никой не е виждал Любовта, нито я е пипал, нито я е вкусвал, но е доволен, когато се говори за нея. Казвате, че чувствате Любовта със сърцето си. С кое сърце – с обикновеното? Това, което трепти в човека, не е сърцето му. Ето защо ние казваме, че Любовта не се възприема чрез сърцето, а по особен вътрешен път, незнаен и за самия човек. Обаче реално е тъкмо това,

което човек не знае, и добро е това, което човек не познава. Човек познава само ония неща, които хвърлят сянка. Само тези тела хвърлят сянка, които имат дължина, ширина и дълбочина или височина.

Казвате: „Как е възможно да бъдат реални неща тези, за които нищо не се знае?“. Вие считате незнанието за невежество. Според мене в известно отношение невежеството е за предпочитане пред знанието. Добре е човек да бъде невежа в лъжата, в кражбата, в обидите, в престъпленията и т.н. Добрият човек е невежа в правенето на зло: и да иска да направи пакост или зло на някого, не знае как да постъпи – невежа е човекът. По-добре ли е да срещнете човек, който знае да обижда, да лъже, да краде, да върши престъпления, да осъжда хората? Ще кажете за някого, че бил голям художник. В какво е проявил майсторството си? В сенките – много сенки е поставял. Това не е истинско художество: изкуството не се заключава в многото сенки, но в умението на човека да поставя сенки и да знае колко силни или слаби трябва да бъдат те.

Днес се говори за светлини и сенки не само в художеството, но и в самия живот. Човек трябва да познава ролята на сянката и на светлината в живота и да знае къде да ги поставя; при това той трябва да различава сянката от реалността. Например каква разлика съществува между дървото и неговата сянка? Понякога човек намира реалността на нещата в техните сенки – в това отношение сенките са необходими. Понякога и без сенки се отива към реалността. В този случай, дойде ли до сенките, човек казва като Соломон: „Суета на суетите, всичко е суета“. За да не извадите криво заключение за живота, по-добре е да вървите от сенките към реалността, отколкото от реалността към сенките. Ще кажете, че сте вярващ човек. Вярващ си, но вярата ти постоянно се мени: ту в едно нещо вярващ, ту в друго. Каква е твоята вяра, ако посоката ѝ се мени по няколко пъти на ден? Не е лошо да се мени човек, но поне да допринася нещо. Когато махалото на часовника се движи ту на една, ту на друга страна, то върши работа – показва времето. Неговото движение е ритмично. Ако се движи

неправилно, без никакъв ритъм, и не показва точно времето, неговото движение е безсмислено.

Религиозните хора казват, че човек трябва да бъде добър. Срещате едного, той седи на едно място и казва: „Искам да бъда добър“ – махалото се подвижи надясно. После пак казва: „Искам да бъда добър“ – махалото се подвижи наляво. Колкото повече той повтаря желанието си, толкова по-редовно се движи махалото и часовникът работи. По едно време човек се отегчава от работата си и казва: „Няма смисъл да бъда добър – и по друг начин може да се живее“. Кажете ли така, махалото престава да се движи, часовникът спира, но кой къде го срещне, все му дава по един ритник. И човекът удря, но в края на краищата се връща у дома си с пукната глава. „Защо е пукната главата ти?“ „Ударих на едного плесница, а той ми удари две и ме повали на земята.“ Значи слаб човек си – ти трябва да познаваш силите си и да предвиждаш какъв ще бъде краят на борбата. Който се бори с една мъчнотия и не може да я победи, той е слаб човек, още живее в суетата на суетите. „Искам да воювам.“ Ами ако те победят? Има смисъл да воюваш само ако си сигурен в силите си; ако те победят, по-добре не влизай във война. Слабите хора не трябва да воюват – по-добре нека стоят мирни и тихи, да гледат какво правят силните. „Ами какво искаш да кажеш с това?“ Нищо особено – правя опит с леда, искам да видя може ли да се стопи от слънчевите лъчи. Ако се стопи, ледът е слаб; ако не се стопи, силен е. Вие знаете какво става с леда, когато се изложи на действието на слънчевите лъчи.

Казвам: глупаво е наистина слабият да се бори със силния и ледът – със Слънцето. Каква е разликата между умния и глупавия? Глупавият държи леда в ръката си и не знае какво да прави с него, умният стопява леда и го превръща във вода; мъдрецът пък стопля водата на Слънцето или на огъня и я прави годна за пиене. Ето защо ако питате каква е службата на Слънцето, ще знаете, че покрай другата служба Слънцето има задача да топи леда и снега и да стопля водата. Правете и вие това, което Слънцето прави: стопявайте леда и стопляйте водата.

И тъй, за да вървите в правия път, мислите ви трябва да бъдат прави, чувствата ви – широки, а постъпките ви да имат и трите измерения. Това значи да бъде човек като Слънцето, това значи да се приближава човек към своя първоначален източник. Всички тела, които се отдалечават от своя първоначален източник, вървят в крив път, т.е. по крива линия. Който се отдалечава от своя първоначален източник, обеднява и прави много грешки; който се приближава към източника, забогатява. Като обеднява, човек изпада в противоречия, които го натъкват на отрицателни прояви: кражба, лъжа, лицемерие и др. Значи когато прави добро, човек се приближава към центъра; когато прави зло, той се отдалечава от центъра. Пита ли някой защо греши, ще знае, че причината се крие в отдалечаването му от центъра. „Ама защо правя добро?“ Защото се приближаваш към центъра. Добре е човек и когато прави грешки, и когато прави добро, да съзнава това, което прави. Истинското добро подразбира съзнателно приближаване на човека към Центъра, към Първичния източник на живота. Този човек никога не може да каже като Соломон: „Суета на суетите, всичко е суета“. Обаче започне ли да се отдалечава от центъра, човек вижда вече суетата на своя личен живот.

*Каква полза човеку от всичкия му труд,
в който се труди под Слънцето? (3. ст.)*

Така може да говори само онзи, на когото линията на живота се е удължила и той се е отдалечил от Центъра, т.е. от Първичния източник. Някой иска да стане богат, а същевременно се отдалечава от Центъра. Това е невъзможно! Ако при това положение забогатее, богатството му е незаконно придобито и в края на краищата ще го загуби. Ако искате да забогатеее законно, всеки момент трябва да отправяте мислите и чувствата си към Първичния извор на живота. Всеки момент проверявайте посоката на вашето движение, за да не потънете в морето. Както капитанът следи за кормилото на своя параход, така и вие трябва да следите за посоката на своето движение. Следете дали съзнанието ви се разширява, или стеснява: ако

се разширява, вие се приближавате към центъра, ако се стеснява, вие се отдалечавате. Някой е ограничил съзнанието си, а въпреки това казва, че има много знания, че е учен човек.

Един ходжа се представял за многознаещ и постоянно разправял, че знае какво прави Господ. Когато отивал при султана, все това разправял – какво прави Господ във всеки даден момент. Случвало се понякога да се срещнат ходжата и владиката. Първата им работа била да се надпреварват кой знае повече неща за Бога. Един ден султанът решил да подложи знанието им на опит – да види кой от двамата знае повече. За тази цел той заповядал на един от слугите си да свари пет-шест килограма мляко и да го изсипе в дълбок съд. Слугата сварил млякото и го сложил пред гостите. Султанът предложил на гостите си по едно парче хляб. Той взел и за себе си също едно парче хляб и се обърнал към гостите си с думите: „Заповядайте на моята трапеза. Начупете си хляба на хапки и го сложете в млякото“. Същото направил и той, след това взел една лъжица, разбъркал хапките в млякото и казал на гостите си: „Нека всеки от вас вземе своите хапки...“ „Това е невъзможно. Откъде ще знаем кои хапки на кого принадлежат?“ „Ако хапките си не познавате, как знаете какво прави Господ всеки момент?“ – запитал султанът. За случая Христос си е послужил със следната мисъл: „Ако земните работи не разбирате, как ще разберете небесните?“. След всичко това ще дойде някой да казва, че видял ангел, облян в светлина, с криле на гърба си и т.н. Това е човешка представа за ангела. Всъщност ангелът няма криле, както човек си представя, нито светлината му е такава, каквато хората си въобразяват. Светлината, за която хората говорят, не е външна. Външната светлина е едно нещо, а вътрешната – друго. Ще кажете, че светлината е нещо реално. Какво нещо е светлината и доколко е реална, това е въпрос, върху който малцина могат да се произнасят.

Когато се говори за реалност, трябва да знаете, че вън от Любовта никаква реалност не съществува. Любовта е единствената реалност в света. Светлина без Любов не е

светлина, но сянка на светлината. Ето защо, когато се говори за светлината на ангелите, ние разбираме вътрешна светлина, която има за основа Любовта. Обаче когато се говори за Любовта, разбираме прави мисли, прави чувства и прави постъпки. С други думи казано: Любовта съдържа в себе си мисли с удължени линии, чувства с удължени и разширени линии и постъпки с линии, които имат дължина, широчина и височина. Следователно ако мисълта не е удължена, не е права; ако чувството няма дължина и широчина, не е Божествено; ако постъпката не включва трите измерения, не е възвишена. Задача на всеки човек е да прилага Любовта в живота си като условие за преодоляване на всички мъчности, като стимул за повдигане и като сила за реализиране на всички желания. Без Любов човек нищо не може да постигне. Любовта внася топлина в сърцето, светлина в ума и сила в тялото на човека и го прави мощен и велик. Човекът на Любовта е разумен, добър, здрав и богат; няма ли Любов в себе си, той минава за обикновен човек.

Един светия присъствал на един от вселенските събори, където разисквали върху различни философски въпроси. Всички казали мнението си, само светията мълчал. „Защо и ти не кажеш нещо поне по един от разглежданите въпроси?“ – го запитали присъстващите. „Нищо не мога да кажа, не познавам философията.“ „Нищо ли не знаеш?“ „Едно нещо зная...“ „Покажи какво знаеш!“ – извикали всички в един глас. Светията взел един камък в ръката си и го стиснал силно. Какво станало? Отдолу, под камъка, потекла вода, а отгоре се явил пламък. Питам: кое от двете неща е за предпочитане – да философстваш върху неразрешими въпроси или да стиснеш камък в ръката си и отдолу да потече вода, а отгоре да се яви пламък? Следователно реално е само това, което никога не се изменя и не хвърля сянка. Това, което се изменя във вас, не е реално – то хвърля сянка в живота ви. Съмнението, подозрението, неразположението са сенки, на тях не може да се разчита. На какво разчита житното зърно? На силата, която е вложена в него. На същото трябва да разчитате и вие. Силата, която е вложена във вас, е реалното в живота. Разчитате

ли на неща, които са въвн от вас, това показва, че уповавате на сенките. Какво сте имали в миналото – това не е важно; какво ще имате в бъдеще – и това не е важно: за вас е важно това, с което разполагате в настоящия момент.

Като слушате да говоря за реалността, вие очаквате да получите нещо. Прави сте, човек все трябва да получи нещо. Достатъчно е да отвори устата си, за да глътне малко вода, да се разхлади. Какво очаква тогава от приятеля си? И от приятеля си човек очаква нещо. Според мене приятел е онзи, който постоянно внася доброто в човека, а изнася навън злото. Бъдете приятели на хората, за да бъдат и те ваши приятели. Мнозина се оплакват от хората, от съседите си, че постоянно ги безпокоели. Как ги безпокоят? Вечер късно седели, свирили и пели. И не знаят какво да правят, как да излязат от това положение. Проста работа! Сложете си памук в ушите и няма да чувате какво става около вас. Ако някой пее и свири добре, ще слушате и ще се наслаждавате; щом се наситите, ще сложите памук в ушите си и ще си легнете да спите. Памукът е едно от най-простите средства. Има и друго средство – концентриране на мисълта. Ще съсредоточите мисълта си върху някой важен въпрос и нищо няма да чувате. Щом се намери пред някаква мъчнотия, човек трябва да мисли, да чувства и да постъпва право. Ако не мисли право, той сам се осъжда на смърт; ако не чувства право, той преждевременно остарява; ако не постъпва право, той никога не може да се подмлади.

Каква поука можем да извадим от живота на Соломон? Като проповедник Соломон мислеше, че ще научи хората как да живеят правилно под предлог, че нищо не може да направи. Като цар той мислеше, че ще оправи света, но и тук не успя. Като придоби много знания, мислеше, че под Слънцето ще намери новото, но накрая каза: „Нищо ново няма под Слънцето. Суета на суетите, всичко е суета“. Това значи: и проповедник да станеш, и цар да бъдеш, и под небето да ходиш, нищо няма да постигнеш – всичко в живота е суета. Ето защо на никого не проповядвай, никого не управлявай, никога не мисли, че ще научиш хората какво ново има под Слънцето.

Ще кажете тогава, че животът няма смисъл. Така не се говори! Да изучавате проявите на Любовта, това е една от великите и обширни науки. Срещнете ли един човек, вие трябва да знаете носи ли той Любовта в себе си. Ако Любовта е в него, ще познаете по неговите прави мисли, чувства и постъпки. Права мисъл, право чувство и права постъпка са тези, които внасят спокойствие и мир в човека. Щом успокояват едного, те внасят спокойствие във всички. Следователно това, което е право и добро за едного, трябва да бъде право и добро за всички – благото за едного е благо за всички.

И тъй, отношенията на човека към Бога, т.е. към Любовта, са правилни само когато мислите, чувствата и постъпките му са прави. Отношенията на човека към Любовта са правилни, когато той е добър първо за себе си, а после и за ближните си. Щом е добър за себе си, той не може да не бъде добър и за другите хора. Добрият за себе си, т.е. за Божественото начало в себе си, е добър и за другите – той живее в Реалността. Който е добър първо към ближните си, а после към себе си, той живее още в сенките на живота, в суетата на суетите.

Следователно ако искате да имате правилни отношения към Любовта и да се приближите към нея, влезте в областта на разширяването на ъглите; ако искате да се отдалечите от Любовта, влезте в областта на стесняването на ъглите.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

10 февруари 1935 г., София, Изгрев

ПЪТ КЪМ ЛЮБОВТА

Размишление

Ще прочета 2. глава от Еклисиаст.

В прочетената глава Соломон изнася пред света две огледала: в едното огледало се оглежда всеки човек поотделно, а в другото – цялото човечество. Това, което Соломон някога е описал, днес го опитват всички хора поотделно, както и цялото човечество: значи днес Соломон е навсякъде. С други думи казано: философията на Соломон и до днес още се шири по целия свят. В тази глава Соломон описва живота си и страданията, които е имал като цар. Всеки човек минава през страдания. Някои хора познават страданията на Соломон, други са кандидати за тях, а трети едва влизат в живота, готвят се да работят, да използват условията и благата, които светът им предлага, и не подозират какви мъчности, страдания и разочарования ги очакват.

*И наслаждавай се с благо;
и ето, и то е суета. (1. ст.)*

Младият, който едва влиза в живота, иска да се наслаждава от неговите блага, но като опита наслаждението, казва: „И това е суета“. Младият войник, който не е влизал още в сражение, тръгва за бойното поле накичен, добре стегнат, препасан с пушка – гордо пристъпва; влезе ли в боя, опита ли куршумите, търколи ли се веднъж на земята, изгубва вече своята напетост и самоувереност. Който не е страдал, лесно говори за атаки и за победи; който е страдал, повече мълчи и мисли. Войникът, който е опитал свойствата на куршумите и на гранатите, като влезе в окопа, свие се и кротува. Младият го пита: „Защо си толкова страхлив?“ „Скоро ще разбереш“. И наистина, като чуе свиренето на куршумите и гранатите около себе

си, той моментално се сгушва, скрива се в окопа. Докато не е раняван, войникът е смел, въодушевен – мисли, че ще направи нещо; щом го ранят, главата му увисва надолу и като Соломон, казва: „Суета на суетите, всичко е суета“. Така казва и старият човек, който се е вкиснал вече. Като се огледа надясно-наляво и види, че цял е потънал в рани, казва: „Доста вече смелост! Сега ще стоя настрани, далече от куршумите“.

*Рекох за смеха: лудост е;
и за веселбата: що ползва тя? (2. ст.)
И помислих в сърцето си:
Да веселя плътта си с вино,
когато още сърцето ми
се упражняваше в мъдростта,
и да удържа безумието, доде видя
кое е доброто за човеческите синове,
да ги правят под небето
през всичките дни на живота си. (3. ст.)*

Всичко това Соломон го е преживял, понеже му е било наложено от Провидението. Той е бил окултен ученик, вследствие на което са му дали да разреши известни задачи. Някои задачи той разреши правилно, но някои не може, обаче той остави своите ценни опитности, от които човечеството може да се ползва и до днес. Соломон описва и своите страдания и разочарования, през които минават и сегашните хора. Някои хора искат да опишат страданията си, но така ги преувеличават, като че ли няма по-големи от техните страдания. Като погледнете лицата им, виждате, че са закръглени, пълнички като Месечина. При това казват, че не са видели бял ден в живота си. Те говорят с хиперболи: не може човек да е страдал много и на лицето му да няма отпечатък. И Соломон е страдал, но лицето му е било закръглено, нямало е печата на страданията. Той е имал на разположение много певци и певици, но въпреки това пак е бил недоволен; имал е много жени, но пак е бил недоволен.

Често се казва, че някой мъж търси жените, иска да има много жени; казват още, че някоя жена търси мъже-

те, иска да има много мъже около себе си. Който не мисли право, той се спира върху външната страна на въпроса и започва да гледа с лошо око на такъв мъж и на такава жена. Всъщност въпросът е поставен другояче: многото жени подразбират много желания, а многото мъже – много мисли. Следователно жената е отражение на човешките желания, а мъжът – на човешките мисли. Искаш ли да имаш много жени, ти си човек на многото желания; искаш ли да имаш много мъже, ти си човек на многото и разнообразни мисли. Ето защо когато човек не мисли право, това показва, че не е влязъл в живота на страданията и не го разбира. Когато влезе в тази област на живота, човек започва вече да мисли и да чувства. Щом започне да мисли, да чувства и да желае, страданията непременно ще го посетят. „Не може ли без страдания?“ Може, но не трябва да мислиш, да чувстваш и да желаеш: докато човек мисли, чувства и желае, страданията неизбежно ще го следват. Където са страданията, там са и радостите – като естествена смяна на положението. Понякога страданията идват като резултат на кривите възгледи на човека. Някой човек купува овце, говеда, с цел да се размножат, за да се осигури той, обаче не излиза така. Купува овце и говеда, но едно след друго те умират и вместо да се осигури, той изгубва и това, което има.

Един български овчар, голям безверник, често казвал на другарите си, че не вярва в Бога и в Неговата помощ – ако не разчитал на себе си, на никого не можел да разчита. Той постоянно купувал овце, докато ги докарал до две хиляди. „Ще видите – казвал той на приятелите си, – че от мене зависи моето благосъстояние. Достатъчно е половината от овцете ми да имат малки, за да забогатяя. Богатството ми е в ръцете.“ Така се разговарял с другарите си и небрежно стрелял във въздуха, срещу Господа, чието съществуване не признавал. Един ден между овцете му се явила някаква болест, от която всички умрели. Силно разгневен, той ги нахвърлял една по една в един дълбок кладенец и напуснал родното си село. След време един от приятелите му го срещнал и го запитал: „Какво постигна

със замерването си срещу Бога?“. И ние можем да попитаме: какво постигна този смел българин с отричането на Първата Причина в живота?

Мнозина не успяват в живота си, защото мислят като българския овчар. Щом се натъкнат на някоя светла мисъл и възвишено чувство, те гръмват три пъти срещу тях, отричат ги с една дума: „Глупава работа е това!“. Глупава работа е, но овцете им една след друга измират, т.е. те се лишават от доброто, което носят светлите мисли и благородните чувства. Не е лошото там: човек може да прави грешки, но трябва да ги изправя – по този начин той се учи и самовъзпитава. И Соломон правеше грешки, но не можа всички да ги изправи. Той сам не се ползваше от своите опитности. Когато се яви в него едно желание, той си взе една жена. Като не разбра какво се крие в това желание, каза: „С една жена човек не може да бъде щастлив“. С други думи казано: с едно желание човек не може да бъде щастлив. Затова той си взе още една жена; неразбрал себе си, непридобил опитност, той взе и трета, четвърта, пета жена, докато увеличи броя им толкова много, че се натъкна на големи противоречия. Един ден той каза: „Не мога да се справям с тези жени, не мога да се грижа повече за тях“. Защо трябва той да се грижи за тях? Всяка жена ще се грижи за себе си. Да имаш много желания – това е все едно да носиш чувал на гърба си, в който всеки ден прибавяш по един килограм. Докато чувалът тежи два, три, пет, десет килограма, както и да е – лесно се носи; обаче когато теглото му стигне до сто килограма, ти се отчайваш и казваш: „Не мога повече да го нося, тежи много: кола нямам, слуги нямам – отказвам се от него“. Кой те заставя да носиш този тежък чувал на гърба си? „Трябва да се живее – ако не е чувалът, гладен ще умра.“ Природата е показала на човека, че и с малко може да живее. Достатъчно е да носиш три килограма на гърба си, т.е. в стомаха си: имаш ли три килограма храна за стомаха си дневно, това е достатъчно – повече не ти трябва. Държиш ли в ума си мисълта, че трябва да носиш на гърба си чувал, тежък сто килограма, скоро ще капитулираш. Повече от

три килограма тежест не носете – това е най-много, с което умът и сърцето могат да се натоварят.

Повечето от съвременните хора минават за млади. Защо? Защото не са изучавали силата на човешките мисли, чувства и желания, за да познават тяхното мощно влияние върху човека. Има случаи, когато една мисъл е по-опасна от куршум. Той ще те засегне някъде, ще мине и замине през тебе и няма да остане следа; в душата ти, в психиката ти обаче горчивата мисъл или горчивата дума може да произведе такъв ефект, че с години не можеш да се освободиш от нея. Който не разбира смисъла на горчивите мисли и чувства, постоянно се пита защо са допуснати в живота. За да съществуват и да се допускат, все има някакво основание. Защо българите сами развалят чешмите си? Виждате някъде една хубава чешма с красиво корито, направено от хубав камък. Който мине покрай чешмата, ще се наведе да пие вода, ще се полюбува малко и после ще каже: „Я да опитам мога ли да наостря бравата си на това корито“. Днес един наточи бравата си, утре – друг, докато най-после коритото се изхаби и чешмата изгуби красотата си. Защо става това? Защото в самия човек има нещо необработено. Кой как мине покрай чешмата, спира се и казва: „Чудно нещо, как се развали хубавата чешма!“. Чешмата сама не се разваля – хората са я развалили.

Какво правят съвременните хора? Всеки ден те точат бравата си върху своя мозък, върху своето сърце – и после се чудят защо нервната им система е разстроена, защо кръвообращението им не е правилно. Много естествено – те сами развалят нервната си система, а после се запитват защо другите хора имат здрава нервна система. Чувате някой да казва за себе си, че от него нищо няма да излезе. Днес си каже така, утре си каже така, докато един ден се сбъдне казаното – от него нищо не излиза. От една страна той желае да излезе нещо добро от него, а от друга сам си противодейства. Желаш ли да постигнеш нещо хубаво, дръж в себе си положителна мисъл, не точи бравата си върху своя мозък и своето сърце. „Ама не мога да се въздържа!“ Това е друг въпрос... Защо не можеш да се

въздържаш? Значи стъпил си върху наклонена плоскост и обувките ти се хлъзгат. При това положение и най-големият юнак не може да издържи; обаче ако и най-слабият стъпи на равна плоскост, ще издържи, няма да се хлъзне. Докато няма пет пари в джоба си, човек е тих и спокоен: с никого не се кара, на никого не се сърди – няма отношения с хората. Щом внесе 100–200 хиляди лева в банката, веднага започва да се интересува от хората, от банките – той иска да знае какво е положението на банката, да не би по някакъв начин да фалира. Като имаш пари, ще влезеш в отношение с този, с онзи, докато един ден се скараш с тях. Какво е станало с тебе? Подхлъзнал си се. „Ама без пари не може да се живее.“ Това е друг въпрос.

Казвате: „Не може ли човек да има пари и да не се безпокои?“. При днешните условия това е невъзможно. Не може човек да има красива дъщеря и да не се безпокои за нея: този момък я погледнал, онзи я погледнал, докато някой я задигне. При това не е безразлично на бащата какви момци поглеждат към дъщеря му: ако момъкът е угледен, красив, както и да е; ако е някой простак, глупав, бащата непременно ще се безпокои и няма да бъде доволен. Питам: как може да бъде спокоен мъжът, чиято жена е млада и красива? Този мъж я погледнал, онзи я погледнал, трети пък се докоснал до дрехата ѝ: мъжът ѝ веднага изважда револвер – иска обяснение как смее той да се докосва до дрехата на жена му. Някой е взел от някого сто-двеста лева назаем и не му ги е върнал. Как си е позволил този човек да го ощети! Какъв живот можете да очаквате при такова разбиране на хората? В това отношение Соломон беше по-мъдър от много хора, които днес минават за умни – той никога не извади револвера си да убива, но си постави задача да наблюдава хората как живеят. Той си бе изработил особена философия и казвал: „Ако някой се опита да се докосне до жена ми, ще взема втора; ако и нея докосне, ще взема трета“. Така той имал 300 жени и 600 наложници – по този начин той искал да се освободи от ревността. Като забелязвал, че ревнува една жена, той вземал втора; ако и нея ревнува, вземал трета, но и при това

положение не могъл да се справи с ревността. Един ден той срещнал една млада красива мома, в която се влюбил, но тя го пренебрегнала. Той не могъл да понесе този отказ, вследствие на което изпаднал в голямо противоречие и казал: „Суета на суетите, всичко е суета“. С отказването ѝ животът му се обезсмислил, целият труд, който положил за царството си, всичко, което до това време направил, се обезсмислило: той разбрал, че освен Любовта нищо друго няма смисъл.

Съвременните хора страдат и се питат защо идват страданията. Много естествено, отказано им е нещо! Виджате, че някой се е вкиснал, неразположен е. Защо? Някой мъж или жена са отказали да му дадат нещо. Помнете: Любовта с празни работи не се занимава, любовни писма не пише, скръбни не утешава. Като види, че някой страда, тя духне около него и си заминава – с едно духане тя разгонва скръбта. Като срещне някой гладен човек, Любовта му оставя един хляб и си заминава. Гладният взема хляба и казва: „Добре, че ми остави хляб, да задоволя глада си, но защо не остана при мене да ми каже нещо?“. Любовта няма свободно време: за един хляб, който струва пет лева, тя няма време да се спира, да му разправя, че го обича, че се грижи за него и т.н. В дадения случай гладният се нуждае от хляб; щом задоволи глада си, тогава може да става въпрос за разговор, но това е второстепенна работа. Любовта ще го срещне друг път, когато няма нужда от хляб, и ще се спре при него да му говори за други работи. „Ама защо никой човек не ми казва, че ме обича?“ Да ти разправя човек колко те обича, това са зальгвания – Любовта не си служи със зальгвания. Зальгваш човека, когато искаш да вземеш нещо от него или да го използваш. Не прави ли човек същото и с коня си? Когато иска да се качи на коня си, той го изважда от обора и започва да го тупа по гърба, да му казва, че го харесва; щом сложи седлото и се качи на коня, той го удря с шпорите си и тръгва на път. Като се върне от работа, конникът слиза от коня си, дава му малко храна и пак го затваря в обора – с това любовта му към коня се свършва. Желаете ли и вие такава любов?

Всички хора търсят Любовта, но не са доволни, ако им се даде любов, каквато конникът дава на своя кон. Защо не сте доволни от такава любов? Защото била свързана с мъчения. Тогава, за да не се мъчи, конят трябва да бъде слаб, изнемощял, да лежи по цели дни в обора. Но конят не желае това – той предпочита да носи господаря си, но да бъде здрав, силен, угоен. Щом е здрав, конникът го възсяда и му казва: „Хайде, ще вървиш с мене в широкия свят, да опитваме благата на живота. Аз ще ям хубави храни, а на тебе ще давам зоб“. Ще кажете, че положението на коня е тежко. Когато господарят го гледа добре, не е тежко положението му. Какво представлява конят? Вашето тяло: вие впрягате тялото си на работа и се радвате, когато сте здрави, силни и можете да свършите нещо полезно. Умът е конникът, който се справя със своя кон. Има ли нещо лошо в това? Радвайте се, че имате ум, който управлява тялото и се грижи за него. Всеки ден умът възсяда тялото, кара го да работи и след като свърши определената работа за деня, дава му храна и го оставя да си почине.

Това са образи, които имат отношение към самия живот. Вие трябва да разбирате тези образи правилно, да се ползвате от тях, както Соломон се е ползвал от своите опитности. От преживяванията си на физическия свят той вади заключения за духовния и вижда, че земният живот е временен и преходен. Всеки човек минава през опитностите на Соломон, т.е. през страданията и радости: каквото и да прави, той не може да ги избегне. Като минава през страдания и радости, човек трябва да ги разбира. Скърбите продължават живота: ето защо без скърби и страдания човешкият живот щеше да бъде по-тежък и по-къс, отколкото е в действителност. Значи страданията са спасителен път за човека – без тях той щеше да се намира на такъв опасен път, какъвто не може да си представи. Дойдете ли до страданията, не ги избягвайте, но кажете, както българинът казва: „Ела зло, че без тебе по-зло“.

Страданията са за предпочитане пред мъчнотиите и нещастията – те носят нечувани блага за човека. Ако

Христос не пострада, и Той, и човечеството щяха да се лишат от благата на живота. Даже голямото страдание е за предпочитане пред малкото мъчение. Страданието е път, който води човека към спасение, мъчнотията обаче се подчинява на други закони. Мъчението води човека към безизходен път, а страданието – към спасение. Следователно попаднете ли в безизходния път на мъчението, молете се да дойде страданието, за да ви избави от този път. Как ще гледате тогава на страданието? Като на благо, което освобождава човека. Ще кажете, че страданията ви са големи: радвайте се и на големите, и на малките страдания. На всеки човек се дават страдания според степента на неговото развитие. Колкото по-големи са страданията на човека и той може да ги издържи, толкова и умът му е по-добре развит. Страданието показва степента на човешката интелигентност: колкото повече страда човек, толкова по-интелигентен е той. Значи между интелигентността и страданието има известно съотношение. Страданието се явява като признак на човешката интелигентност – то се увеличава пропорционално с интелигентността, т.е. с развиването на човешкия ум. Днес човечеството страда повече, отколкото в миналото, защото е по-развито в умствено отношение. Колкото повече се развива човечеството, толкова повече се увеличават страданията му.

В една от главите на Откровението се говори за небесните жители, които били облечени с бели дрехи. Защо са облечени с бели дрехи? Защото са минали през страдания. Значи скърбите и страданията избелват човека, т.е. обличат го в бели дрехи. Като минава през страдания, човек развива ума си и започва да разбира смисъла на живота. Каквото и да правите, никой не може да избегне страданията. Като знаете това, не трябва да се обезсърчавате. Пътят на страданията е неизбежен – всеки сам трябва да го извърви, и то пеш, без никакви превозни средства. И да ви помогне някой, пак на вас предстои минаването на този път. Както и да ви се помогне, никой не може да влезе в дълбочината на страданията ви. Затова именно някой се оплаква, че хората не влизат в положението му. Защо ще

влязат, да се удавят ли? Достатъчно е, ако някой ви подаде ръката си, но да изисквате заедно с вас да влезе в дълбочините на морето, това не е право. Или пък как можете да изисквате съчувствие от човек, който спи? Той е заспал дълбоко, за никого и за нищо не мисли. Ето защо благодарете и за най-малката помощ, която хората ви дават; благодарете и за страданията, които ви са дадени, понеже те носят известни блага за душата ви.

Помнете: няма живо същество на Земята, което да не страда повече или по-малко. На всеки човек са дадени толкова страдания, колкото може да понесе. Великите хора понасят велики страдания. Ще кажете, че Христос беше велик, носеше големи страдания, но по едно време не можа да ги издържи и хвърли кръста Си на земята. Кога бащата хвърля кръста от гърба си? Когато иска да даде добър урок на децата си. Докато са още малки и несъзнателни, той ги носи на гърба си; когато пораснат, те започват да мислят свободно, но ядат и пият и продължават да седят на гърба на баща си. Последният спира на пътя и захвърля кръста настрани. Слаб ли е бащата? Не е слаб, но той иска да им покаже, че пътят, по който вървят, не е прав. От този урок разумните деца веднага се стряскат, съзнанието им се пробужда и те тръгват в правия път; неразумните деца обаче заспиват по-дълбоко, отколкото по-рано, и остават на средата на пътя. Те не са готови за съзнателен живот, но и бащата не е длъжен да ги носи цял живот на гърба си. И Христос, Който се пожертва от Любов за човечеството, не е длъжен да носи на гърба Си неразумните хора, които мислят само за ядене и пиене. Съвременните хора се нуждаят от страдания. Който страда и носи разумно страданията си, той е герой; който не иска да страда и постоянно се оплаква от страданията си, той е страхливец. Защо трябва да се оплаква човек от страданията си? Който страда, човек става – без страдания няма развитие, страданието е път за освобождаване, за спасение. Този път е определен само за човека, а не и за животните; обаче като живеят между хората, понякога и животните страдат заедно с тях.

Едно се иска от вас: да не преувеличавате страданията си, да мислите, че съдбата ви е непоносима, че Провидението е по-жестоко към вас, отколкото към другите. Това е криво заключение. Ще каже някой, че не е видял бял ден в живота си. Това не е вярно, не се самозаблуждавайте: като живее, човек минава през различни състояния, през радости и страдания. Следователно колкото по-големи страдания минава човек, толкова по-големи са радостите му; колкото по-малки са страданията му, толкова по-малки са и радостите. И обратно: големите радости се сменят с големи страдания, а малките радости – с малки страдания. Когато някой казва, че не е видял бял ден в живота си, това се дължи на факта, че по естество човек помни повече злините, отколкото добрините. Например ако някой приятел ви направи сто добрини и едно зло, вие забравяте стотите добрини, а помните пакостта, която ви е причинил само един път. Защо не приемете, че пакостта е случайност? Колкото и да е добър човек, все ще се случи поне един път да причини зло или пакост на някого.

Един млад господар се разгневил на слугата си и в гнева си го замерил с камък, обаче слугата бил далече от него и той не могъл да го улучи. Вместо слугата си той ударил жена си, която била скрита в двора някъде, между дърветата: значи без да иска той ударил жена си с камък. Това се случва често в живота на хората – вместо неприятеля си да удариш приятеля си; понякога камъкът, с който замерват неприятеля си, пада върху вас. Като не успява в живота си, човек се разочарова, минава през опитностите на Соломон и казва: „Суета на суетите, всичко е суета“. Соломон казва:

*Понеже Бог дава на угодния пред Него
човек мъдрост и знание, и радост,
а на грешния дава да се труди,
за да притуря и да трупа,
за да ги даде на угодния пред Бога.*

И то е суета и угнетение на Духа. (26. ст.)

Значи Соломон мисли, че Бог дава на мъдрия възможност да придобива знание, мъдрост и радост, а на грешния определя да се труди, да копае и да трупа. Той намира, че и

това е суета и угнетение на Духа. Според Соломон излиза, че това, което се случва на мъдрия, случва се и на безумния. Това е повърхностно разбиране: не е вярно, че в живота на мъдрия и на безумния се случват едни и същи неща.

Ще ви предам накратко една приказка, в която се говори за слизането на Бога на Земята, между хората. Бог често слушал да се говори за живота на хората и решил сам да слезе на Земята, да види какво правят те. За тази цел Той взел със Себе Си един млад момък да Го придружава. Като вървели известно време, те стигнали до едно пасбище, където пасли говеда. Бог ожаднял и помолил говедаря да Му покаже къде има извор, да пие вода. Говедарят свирел с кавала си и вместо отговор посочил с крака си направлението, където се намирал изворот. Момъкът казал: „Чудно нещо, какъв мързелив говедар, не пожела да се мръдне от мястото си, но с крака си ни посочи мястото на извора“. Като задоволили жаждата си, те продължили пътя си нагоре и навлезли в една гора. Тук те срещнали една млада красива мома, която носела на гърба си вързоп дръвчета. „Виждаш ли тази мома? – казал Господ на момъка. – Решил съм да я дам на говедаря.“ „Възможно ли е това нещо?“ – запитал учудено момъкът. След това двамата пътници влезли в едно село. На края на селото те потропали на вратата на една къща, от която излязъл един сърдит, недоволен селянин и извикал: „Нямаме място за пътници!“. Те потропали на съседната къща – веднага насреща им се показала спретната, добра домакиня, която ги поканила в стаята си. Тя била бедна, скромна вдовица. Веднага издоила единствената си крава, сварила мляко и ги нагостила. Пътниците пренощували в дома на вдовицата и на сутринта продължили пътя си. Времето било облачно, мъгливо. На края на селото видели един вълк. Господ казал на момъка: „Ще изпратя този вълк да изяде кравата на вдовицата.“ „Това ми се вижда още по-чудно и неразбрано“ – отговорил момъкът. По-нататък те намерили едно гърне, пълно със златни монети. „Ще дам гърнето на богатия и сърдит домакин, който не ни прие в дома си.“ „Защо? Това са неразбрани неща. Най-после Бог завел момъка в една долина и го накарал да пие от водата,

която текла там. Момъкът се навел и започнал да пие, но веднага се отдръпнал с отвращение. „Какво има, защо се отдалечаваш от водата?“ „Горчива е, не може да се пие. Жаден съм, но не мога да пия тази вода...“ „Навсякъде ли е такава?“ „Да, в долината водата е навсякъде горчива. Моля Ти се, заведи ме някъде, където водата е сладка и приятна за пиене.“ Бог го завел на едно специално място, където живеели само добри и благородни хора – те могли сами да трансформират водата, за да не я пият горчива. „Кое е това място?“ – запитал момъкът. „Раят.“ Следователно мястото на долината, където водата е горчива, е адът на Земята; мястото пък, чрез което се проявява Божията Любов и Разумност, е Раят – високото място в света. Най-после Бог добавил: „Лошото място, т.е. ада с неговите богатства, оставям на разположение на богатия домакин, който не ни прие в дома си. Хубавото място, т.е. Рая, давам на бедната вдовица, за да подобри живота си“.

И тъй, правилното разрешаване на въпросите се заключава в разбиране на закона на страданието. Който разбира закона на страданието, ще придобие благата на живота; който не разбира страданието, ще се натъква на противоречията в живота. Не е лесно човек да разбере страданията – това не става изведнъж. Не се пресилвайте да разберете всичко изведнъж: ако искате преждевременно да разберете нещата, ще изпаднете в заблуждения, от които мъчно можете да се освободите. Вие ще се движите между два свята: света на добрите и света на лошите същества; добрите същества ще ви внушават добри мисли, лошите същества – лоши мисли, и вие ще се движите между контрастни състояния. Някога ще мислите, че от вас може да излезе много нещо, че всичко можете да направите; някога ще мислите, че от вас нищо не може да излезе. И едното не е вярно, и другото не е вярно; вярно е, че като работите, от вас може да излезе нещо. Оставете съществата във вас сами да се борят, докато се споразумеят, без да вземате страната на едните или на другите.

И тъй, единственият път за влизане на човека в света на Любавта е пътят на страданието. Първата половина от пътя, който посветеният трябва да извърви, е страдани-

ето, втората половина на пътя е Любовта. Докато дойде до втората половина на пътя си, само от време на време посветеният ще вижда един малък проблясък на пътя си, който ще раздира тъмнината, която неизбежно трябва да мине. Този проблясък се дължи на лъчите на Любовта. Светлината ту се явява, ту изчезва, но застава човека да се стреми и да се надява – той очаква деня, когато Любовта ще се прояви в своята пълнота. Тогава само човек ще разбере какво нещо е животът на Любовта. Влезе ли той в този живот, всички противоречия ще изчезнат от пътя му, но докато дойде до Любовта, противоречията неизбежно ще го следват и той постоянно ще се пита защо това става така, а не иначе. Докато е на Земята, човек постоянно се пита: „Защо на мене дават по-малко хляб, по-малко вода, а на други дават повече“. Ако влезе във водата, той не може да пита защо на него дават по-малко вода, а на други – повече. Рибите, малки или големи, имат еднакво количество вода на разположение – там не става спор за водата. Ако влезе в духовния свят, човек не може да спори защо на него дават по-малко хляб, а на други – повече – там храната е друга. Следователно който иска да избегне противоречията на Земята, трябва да я напусне; докато е на Земята, ще не ще, трябва да се примири с мисълта, че ще минава през противоречия.

Следователно стремете се към пътя на Любовта, където противоречия не съществуват. Както рибите не се борят за водата, така и душите, които живеят в света на Любовта, не се натъкват на противоречия. Докато е вън от Любовта, човек неизбежно ще следва пътя на закона, който включва противоречията, мъчнотиите и страданията. „Как може човек да се освободи от законите на физическия свят?“ Като приеме закона на Любовта и го изпълни. Някои мислят, че са влезли в Любовта. Питам: „Страдаш ли?“ „Страдам“. Щом страдаш, ти не си влязъл още в пътя на Любовта; може да чувстваш Любовта, но още не си свързан с нея. Човек може от време на време да се качва в онзи свят, да зърне какво става там и пак да слезе, но съзнанието му не е готово още да приложи Любовта. Някой говори за Любовта, а същевременно се безпокои.

Защо? Защото е извън нея. „Ами ще умра!“ Щом си вън от Любовта, непременно ще умреш; ако си в Любовта, няма да умреш – Любовта изключва смъртта от своите предели. „Сам съм в живота си.“ Щом си сам, ти си в пътя на страданието. Радвай се, че си дошъл до страданието, защото отиваш вече към Любовта. Любовта пресича пътя на страданието: ту влиза, ту излиза от него, като образува крива линия. Използвайте най-малките проблясъци на Любовта, за да си обясните противоречията. Ще кажете, че на млади години сте имали любов, а сега сте я изгубили. Това е невъзможно – Любовта не се губи. Това, което наричат любов, не е истинска Любов – това са чувства, настроения, разположения, но не и Любов. Любещият и на млади, и на стари има Любов.

Един стар дядо вървял по пътя и пред него се изпречил един голям трап. Засилил се да го прескочи и паднал в трапа. Като мислел, че някой го е видял, той казал гласно: „Какви трапове прескачах на млади, но сега изгубих силите си“. Като се огледал натук-натам и разбрал, че никой не го е видял, че няма човек около него, казал си: „Какъвто бях на млади, такъв съм и на стари“. Ние пък казваме гласно в себе си: какъвто е човек на млади, такъв е и на стари. Ако на млади е бил разумен, и на стари трябва да бъде разумен; ако на млади е имал Любов, и на стари трябва да има. Положителното остава положително и отрицателното – отрицателно; невъзможно е положителното да се превърне в отрицателно, а отрицателното – в положително. Добрият човек е всякога добър, а лошият – всякога е лош. С други думи казано: в човека са вложени известни възможности, които чакат времето да се проявят. Трябва да цъкнете една клечка кибрит, за да се запали огънят, който носите в себе си. Възможностите се крият в дървата, а не в кибрита. Значи и на млади, и на стари човек е един и същ, но е чакал времето си, за да прояви своите възможности. На стари всички дървета, които са вложени в човека, ще се запалят и той ще се прояви. Това не значи, че като е вече стар, той се е изменил. Старият има възможност да прояви всичко, което носи в себе си от млади, но в никой случай не може

да прояви това, което не е вложено в него. Това, което е вложено в душата на човека, рано или късно трябва да се прояви. Колкото по-дълго време живее на Земята, той все повече ще се проявява, но нищо ново няма да прояви, т.е. той не може да прояви нищо повече от това, което носи в себе си. Всеки ще се убеди в тези думи.

Като знаете това, обработвайте дарбите и способностите, които са вложени във вас, и не очаквайте да дойде нещо наготово в живота ви. Работете върху себе си и помнете, че човек не може да се развива и проявява без участието на Божията благодат и без Неговата светлина и топлина. Ето защо човек трябва да се стреми към Любавта, която носи условия за развиване на човешките дарби и способности. Казано е в Писанието: „Ще изпратя Духа Си“. Без Божия Дух няма напредък, няма развитие. „Как ще се изяви Божият Дух?“ Чрез хората. Следователно не мислете, че човек сам може да постигне всичко – хората идват в негова помощ, за да развие и прояви добродетелите си. Хората са условия, чрез които се проявяват Божествената светлина и топлина, затова именно никога не пренебрегвайте не само хората, вашите ближни, но и най-малките същества около вас. Не мислете, че нямате нужда от тях: всичко, което Бог е създал и на което обръща внимание, и вие трябва да го зачитате. Видите ли едно дърво, не го отминавайте – не мислете, че стоите по-високо от него; ако му обърнете внимание, тогава само стоите по-високо от него. Всяка мисъл, всяко чувство, колкото и да са малки, които се проявяват чрез вас или чрез ближните ви, трябва да се зачитат – в тях се крие нещо Божествено. Само по този начин ще дойдете до новото разбиране на страданията и на радостите, каквото е имал апостол Павел, който казва: „Ще се похваля със страданията си“.

Сега и на вас желая да се похвалите със страданията си, както се е похвалил апостол Павел. Досега колкото хора съм срещал, всички искат да се освободят от страданията. На мнозина, които се оплакват от страданията, съм казвал, че те още не са страдали, едва започват да страдат. Те са хванали само едното краче на страданието, а то има много крачета. Те мислят, че животът им е пълен със стра-

дания. Досега аз не съм си позволил да се моля на Бога да ми отнеме страданията. Щом за себе си не съм се молил, и за вас няма да се моля. Защо? Не искам да ви лиша от благото, което страданието носи в себе си. Благодарете за страданията, които разумният свят ви дава, но сами никога не си създавайте излишни и ненужни страдания. Човек се изпитва чрез страданията – те са пробният камък за изпитване силата и характера на човека. Който издържа на страданията, той е силен човек; не може ли да издържа, той е слаб, безхарактерен човек. Христос казва: „Който не вдигне кръста си и Ме последва, не е достоен за Мене“. Кръстът подразбира страданията. Следователно който не понесе страданията си и не тръгне след мене, той не може да наследи вечния живот.

Вдигнете кръста си и благодарете на Бога, че ви е удостоил със страдания. За да станете велики хора, за да се наричате чада Божии, вие трябва да минете през страданията като път към Любовта. Друг път към Любовта, освен страданията, не съществува. Влезете ли в областта на страданията, трябва да вървите докрай. Дойдете ли до последната крачка, пред вас се разкрива хоризонтът на Любовта и вие влизате в новия живот като граждани на новото царство – царството на Любовта.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

17 февруари 1935 г., София, Изгрев

СЪУЧАСТНИЦИ В БЛАГАТА

Размишление

Ще прочета 3. глава от Еклисиаст.

В прочетената глава виждаме, че Соломон застъпва само физическия свят. Той не е дошъл още до духовния и до Божествения свят, вследствие на което е засегнал само една трета от Истината. Той счита, че най-важното нещо на Земята е яденето и пиенето, но не е разбрал смисъла на яденето и пиенето, не е разбрал как трябва човек да яде и да пие. Соломон трябваше да живее във времето на Христос, за да разбере какво означава хлябът.

Има време за всяко нещо. Така започва трета глава от Еклисиаст. Времето е величина, която има отношение към физическия свят – значи в тази глава се говори изключително за физическия свят. Казвате, че времето е лошо или добро. Само по себе си времето не може да бъде нито добро, нито лошо – то само хроникира нещата, както фотографията отпечатва образите. Не времето е причина за извършване на добри или на лоши работи, както и фотографията не е виновна, че отпечатва прави или криви образи – нещата си стават независимо от времето и образите си съществуват независимо от фотографията. Човек е причина времето да отбелязва добрите и лошите работи, той става причина да отпечатва фотографията правите и кривите образи.

Има време за всяко нещо

и срок за всяка работа под небето. (1. ст.)

Време за раждане и време за умирање. (2. ст.)

Има ли нещо лошо в умирањето и в раждането? Раждането и смъртта са два процеса, които се извършват постоянно в живота. Човек става слуга – ражда се; след време господарят му го уволнява – умира. Значи раждането

е слугуване, а смъртта – уволняване от службата. Докато слугува, човек печели, щом напълни джоба си добре, той се връща при баща си. Не направи ли същото и Блудният син? Докато беше при баща си, той беше недоволен от положението си, защото нищо не печелеше. Един ден той каза на баща си: „Татко, дай ми дела, който ми се пада. Искам да отида в чужбина, да обиколя широкия свят, да придобия знание, богатство и сила. Като спечеля, ще се върна при тебе, да покажа какво съм научил и придобил“. Баща му отговори: „Синко, ето дела ти. Вземи, каквото ти се пада, и иди в света да работиш, да забогатееш“. Той каза на баща си, че отива в света, за да се научи да слугува, но не изпълни думите си. Като влезе в широкия свят, той си каза: „Нека първо да си поживея, да си поям и попия, а след това ще слугувам“. Той направи същата грешка, каквато Соломон направи, и се върна при баща си окъсан, бос и разочарован от живота. Той пак научи много неща, но по отрицателен път.

Повечето хора днес повтарят грешката на Блудния син. Едва стават от сън, те започват да мислят за ядене и пиене; като се наядат и напият, тогава започват да работят, тогава търсят господари, на които да слугуват. И Блудният син яде и пи, изпи всичкото си богатство, и когато оголя, когато изгуби всичко, отиде, та се представи на един господар за слуга. Като го видя, господарят си каза: „Този слуга не е за нищо друго, освен за свинар. Той не е достоен даже и за рожковите, които свинете ядат“. Жалък и окаян беше видът на Блудния син, за което господарят му едва можа да го направи свинар. Като видя отрицателната страна на живота, Блудният син се замисли върху положението си и каза: „Тук, при този господар, не мога да ям даже от рожковите, с които свинете се хранят. Баща ми има много слуги, които ядат и пият изобилно. Докато бях при баща си, и аз бях добре облечен и нахранен. Ще отида при него и ще му стана слуга“. Той се върна при баща си и каза: „Татко, сгреших и пред небето, и пред земята, не съм достоен да се нарека твой син, но приеми ме като слуга. Искам да ти слугувам, да бъда един от по-

следните ти слуги. Аз мислех, че при тебе е лошо, но видях, че в света е още по-лошо“. Ще кажете, че това е било във времето на Христос. Това е било и преди Христос, и в Негово време, но то става и днес – и досега още Блудният син съществува.

Много промени са станали и стават на физическия свят, но светът още не се е изменил. Виждате, че едно животно обикаля къщата, докато влезе вътре; щом влезе, то започва да се оглежда натук-натам, да види какво може да задигне; задигне нещо за ядене и веднага излиза вън, да не го бият. Много хора постъпват като животните: щом влязат в някой дом, гледат да задигнат нещо и да бягат вън. Ще кажете, че това са апаша. Не е важно как ще ги наречете, важно е, че апашът се шири в света и гледа да вземе нещо било от материалния, било от духовния или от Божествения свят. Днес апашът краде и материални вещи, и чувства, и мисли. Тази е причината, защото срещате стражари на всяка крачка. Днес всеки човек е стражар на себе си: всеки се пази да не го оберат, да не му откраднат нещо. Следователно ако стават кражби по всички светове, това не значи, че трябва да считаме тези неща за нормални.

Засега светът представлява голяма болница. Това не значи, че болестите, лекарите и лекарствата са нормални неща. Тези неща са нормални само за един неорганизиран свят, но не и за организираните светове. Организираните светове изключват всички аномалии: болести, смърт, кражби, омраза, завист, съмнение и т.н. Ще кажете, че без болници не може. За неорганизирания свят е така – в този свят болниците са благо за болните. Докато има болни, ще съществуват и болници, и милосърдни сестри, и лекари; щом болният оздравее, веднага излиза от болницата и се отказва от лекари, от лекарства, от слуги и от милосърдни братя и сестри. „Ама добре е да полежи човек известно време в леглото си и да му помагат лекари и милосърдни сестри.“ Той сам си знае колко му е добре, но какво ще прави – друг изход няма. Един гръцки свещеник опявал един умрял и често повтарял: „И-и-и-и“. Един

турчин срещнал процесията и си казал: „И-и-и – на тебе ти е добре, но питай умрелия, той ще ти каже какво е положението му“. На турски език припевът „и-и-и“ означава „добре е“. Значи за свещеника е добре, но важно е колко е добре за умрелия.

Като описва живота си, Соломон се мъчи да даде едно определение за него. В това отношение той прилича на малкото дете, което постъпва в първо отделение и започва да учи буквите. Като научи една-две букви, то се връща у дома си и разправя на майка си и на баща си какво е научило; след това разказва приказки, които е чуло от учителя си. Постепенно то започва да пише и мисли, че знае много неща: всъщност детето едва е свършило буквара си. Какво може да направи човек с изучаването на буквара? Много има да учи човек, докато разбере смисъла на живота и даде истинско определение за него.

Време за раждане и време за умирање;

време за насаждане и време

за изкореняване на насаденото. (2 ст.)

Това са естествени физически закони. Човек седи лозе, за да има плод; ако лозето не дава плод, той го изкоренява. Соломон минава за мъдрец, но на физическия свят. Той научи много работи на физическия свят и казва, че повече от това знание, което е придобил, никой не може да придобие. Той има предвид житейското знание.

Видях, прочее, че няма по-добро,

освен да се весели човек в делата си.

Понеже кой ще го доведе, за да види онова,

което ще бъде след него? (22. ст.)

Тук се говори за утрешния ден, т.е. за деня на бъдещето. Този ден се познава от настоящето. Някой иска да знае какъв ще бъде животът му след смъртта. Докато се ражда и умира, човек не може да знае бъдещия си живот. Раждането подразбира цяняване на човека за слуга при някой господар, а умирането – уволняването му. Какво придобива човек с постоянното цяняване и уволняване? То е все едно да се ражда и умира. Като се отегчи от живота, човек иска да умре; щом му домилее животът, пак се ражда. Да

се раждаш от умиление за живота и да умираш от отегчаване от живота, това не е никакво разрешаване на въпросите. Жената казва, че ѝ е дотегнало да гледа мъжа си без работа; мъжът казва, че му е дотегнало да гледа жена си да стои празна и слуги да ѝ работят. И единият, и другият искат да заминат за онзи свят, да се освободят от мъчнотите на живота. Мъжът и жената са отегчени един от друг, искат да се освободят, всеки да се прояви свободно. Какво ще направят мъжът или жената, ако не могат да се търпят взаимно? Те не могат да се търпят един друг, а мечтаят да оправят света. Каже ли мъжът, че не може да търпи жена си и иска да я напусне, той ще направи голяма грешка, която мъчно може да изправи. Защо? Защото има предвид друга жена. Той мисли, че втората жена ще бъде по-добра от първата: всъщност каквато е първата, такава е и втората. Друг е въпросът, ако някой иска да напусне жена си, но да не търси втора. По-добре е, като се е свързал веднъж, да не се развързва, докато не реши задачата си правилно. Ако човек се жени и развежда, без да мисли сериозно по този въпрос, той изпада в смешно положение.

Синът на един турски бей – млад, красив момък, минавал между хората за умен човек. Като го срещали по улиците добре облечен, свободен и напет, всички го наричали „княз на князете“. По едно време той решил да се годи. Като се сгодил, всички се произнесли за него: „Сега е близо до хората.“ „Чакай да се ожения!“ – казал той. „Сега е наред с хората.“ Оженил се, но след време решил да напусне жена си – така станал за посмешище на света. Значи човек започва от положението „княз на князете“ – най-хубавото състояние в света, и най-после става за посмешище на хората. Да се годи човек, това значи да съзнае, че му липсва нещо. Момъкът и момата съзнават, че им липсва нещо, и като не могат да го намерят другаде, те го търсят един в друг. Това е неразбиране на живота. Не е лошо, че момък и мома се обичат, но лошото е, когато мислят, че могат да бъдат щастливи.

Представете си, че момъкът и момата са двата крака на човека. Докато са отделени един от друг, човек не може

да ходи; щом се съберат заедно, те носят тялото, човекът ги управлява. Той изнася ту десния крак напред – момъка, ту левия – момата, и върви, движи се. Значи момъкът и момата могат да бъдат щастливи, докато се подчиняват на главата, т.е. на върховната сила; започнат ли да спорят помежду си кой от двамата да управлява, животът им се разваля. Това е физическо разбиране на живота, а то не разрешава въпросите, затова казваме, че на Земята няма щастие. Физическият свят показва докъде е достигнал всеки човек. Всичко, каквото човек мисли, чувства и прави, един ден ще бъде изложено пред разумния свят – да си даде всеки мнението кой какво е направил. Като се свърши изложбата, всеки ще си вземе своите картини, за да ги изучи, да разбере какво е постигнал и какво не е могъл, и да продължи оттам, докъдето е стигнал. Човек ще се ражда и умира дотогава, докато започне да различава проявите на умствения, на духовния и на физическия свят. Същевременно той трябва така да различава мислите, чувствата и постъпките си, че да знае откъде идва дадена мисъл или чувство – от нисшия или от възвишения свят. Щом ги различава, той няма да изпада в заблуждения и противоречия.

*Видях труденето, което даде Бог
на човеческите синове, за да се трудят в него.*

(10. ст.)

Направи всяко нещо хубаво на времето му. (11. ст.)

И това се отнася до физическия свят – на физическия свят нещата са хубави на времето му. Човек е здрав до известно време, после се разболява. Докато е млад, човек е красив; като остарее, губи красотата си.

*И света положи в техните размишления,
без да може човек да издири
от начало до конец делото,
което е Бог направил. (11. ст.)*

Как може човек да издири и разбере делата, които Бог е направил? За да разбере това, той трябва да мине от физическия свят в духовния, от духовния – в умствения. След като обходи тези светове, той ще влезе най-напред в

Божествения свят и там ще издири, т.е. ще разбере делата, които Бог е направил. Божествения свят наричаме още *причинен*, т.е. свят на причини и последствия, на съотношение между мислите, чувствата и постъпките.

И тъй, първата задача на човека е да се освободи до известна степен от своята личност. Когато даде предимство на своята личност, човек мисли, че е свободен, че може да прави, каквото иска. За да бъде свободен на физическия свят, той трябва да бъде здрав, богат и силен. Ще кажете, че не се нуждаете от богатство. Ако искате да бъдете свободни на Земята, непременно трябва да бъдете богати; друг е въпросът, ако човек е духовно богат. Щом е духовно богат, той не търси материално богатство – в противен случай той непременно трябва да бъде материално богат. На Земята не можеш да ходиш бос и гол – климатическите условия не позволяват това. Следователно докато сте на Земята, материалното богатство представлява благоприятно условие. То дава възможност на разумния и съзнателен човек да реализира своите желания, а същевременно да помага и на ближните си.

За да бъде богат, здрав и силен, човек трябва да се ръководи от общото благо, да не мисли само за себе си. Има смисъл да бъдеш богат, но ако богатството ти бъде благо за цялото човечество; има смисъл да бъдеш здрав и силен, за да помагаш на ближните си; има смисъл да бъдеш учен, но ако приложиш своята ученост за доброто на цялото човечество. Ще кажете, че и без учени хора може. Не може без учени! Когато някой казва, че може и без учени, той говори така, защото сам не е учен – той иска всички хора да бъдат като него. Учените пък поддържат, че човек трябва постоянно да учи, да придобива все повече и повече знания. Някои се обиждат от тези думи и питат: „Само учените ли могат да работят?“. Всички хора могат да работят, но работата на учените е по-ползотворна. Не само учените работят добре, но и ония, които имат опитност.

Един стар кон карал кола, натоварена с грънци. Той вървял бавно, понеже знаел, че грънците лесно се чупят. Това той научил от опит: много пъти господарят му го

бил, докато придобие тази опитност. Както теглел колата, на пътя го срещнал младият кон на господаря му, който го запитал: „Братко, защо вървиш толкова бавно? Я се опитай да ускориш хода си, да стигнеш по-скоро у дома!“ „Не мога, така са ме учили...“ „Дай на мене колата!“ „Щом искаш, опитай“. Старият кон се разпрегнал и оставил младият да го замести. Младият кон веднага започнал да тича, но изпочупил всички грънци. Като видял каква пакост е причинил, господарят му го набил добре – дал му първия урок. „Чудно нещо – казал младият кон на другаря си, – никога не бях носил такъв товар. Втори път ще зная как се карат грънци.“

Конят представлява човек, който кара своите мисли, чувства и желания. Ако не знае как да ги кара и бърза да ги занесе до определеното място, той ще ги изпочупи още по пътя и после ще получи наказание от господаря си. За да не чупиш грънците, трябва да вървиш полека, спокойно и внимателно. „Ама аз съм нещастен човек.“ Щом си нещастен, това показва, че си още млад, буен кон, който чупи грънците на господаря си. „Как ще се освободим от нещастията и страданията?“ Като научите уроците си. Докато ученикът от първо отделение не научи материала, който му е предаден, не може да мине във второ отделение; докато ученикът от второ отделение не мине предвидения материал, не може да влезе в трето отделение, и т.н. „Не може ли по друг път?“ Не може: определено е на човека по какъв път трябва да мине. Като научи уроците, които му са предадени като на човек, той трябва да мине в по-висока фаза, да изучава уроците на ангелите – да стане ангел.

И до днес още всички ангели не са научили уроците си, поради което се делят на две категории: ангели на светлината и ангели на тъмнината. Първата категория ангели се движат в абсолютна светлина и поддържат, че доброто трябва да бъде добро първо за оръжаващите, а после за тях. Втората категория ангели се движат в светлина само за себе си, а другите оставят в тъмнина; затова именно те казват, че доброто трябва да бъде добро първо

за тях, а после за окръжаващите. Когато някой ангел на светлината слезе на Земята, той изпада в големи противоречия. Докато е бил на Небето, той е мислел, че хората живеят добре като ангелите. За да научи човешкия живот, дават му билет за Земята, определят му един грешен човек, да се грижи за него, но в края на краищата ангелът се вижда в чудо – той му казва едно, човекът върши точно обратното. Случва се понякога, че и при усилена работа ангелът не може да повдигне човека, върху когото работи, и заминава за Небето с мисълта втори път да дойде да му помогне. Ако другарите му го питат какъв е животът на Земята, той отговаря: „Слез сам да го опиташ. Като слезеш, ти ще научиш такива уроци, каквито никой не може да ти предаде“.

Сега колкото и да ви се говори, вие няма да чуете цялата истина. Това са само обяснения, които ще ви помогнат да разберете поне отчасти състоянието, в което се намирате. Например срещате богат, учен, силен човек – всичко има на разположение, но е недоволен от живота. Защо? Липсва му нещо. Такова е положението и на обикновения човек, и на великия. Виждате, че и велики хора са недоволни от живота си и са готови да се самоубият. Ето и Толстой, велик философ, изпада в отчаяние – и той търси начин за разрешаване на известни социални въпроси. Между Толстой и Соломон има нещо общо: някои го наричат „руския Соломон“. На първо време той изправяше грешките по соломоновски, но после намери правилен начин за изправянето им и каза: „Мъчно се изправят грешките!“. Питам: как ще разрешите въпросите си? Ще кажете, че ако на Земята не можете да разрешите всички въпроси, ще ги разрешите на Небето, като отидете при Христос. Обаче какво означават думите „отиване при Христос“? Само онзи може да отиде при Христос и да стане едно с Него, който има мисли и чувства като Христовите, който има разположение на духа като Христос. Вън от тези неща човек и на този, и на онзи свят не може да реши правилно задачите си. Искате ли да разрешите задачите си правилно, работете съзнателно върху себе си, за да

постигнете идеалите на своята душа. Ако мислите, че можете да се приближите до Христос по обикновен начин, вие сте на крив път. Ако е за обикновено приближаване, вие имате на разположение много хора. При човека можете да се приближите по обикновен начин, но при Христос не можете. Докато гледате на хората като на мъже и на жени, никакво разбирателство между вас не може да съществува. Съединете всички мъже и жени в едно цяло, за да разберете себе си, да разберете и човека. Какво правите, когато събирате числата? Вие ги нареждате едно под друго, теглите черта и започвате да ги събирате. Под чертата написвате общия сбор и получавате само едно число – тяхната сума. Следователно когато започнете да гледате на хората като на части на едно цяло, вие можете да разрешите всички въпроси.

Днес много се проповядва на хората, но въпреки това те пак се намират в противоречия. Защо? Защото проповедите не разрешават всички въпроси на живота. Например земеделецът събира житото си в чували и го занася в дома си. Там той изсипва житото в хамбара, а чувалите оставя във, изпразнени вече. Те започват да се сърдят, да протестираат и да питат какво става с житото, т.е. с тяхното съдържание. Ако земеделецът е разумен, ще дойде при празните чували и ще им каже, че всяко живо същество трябва да се пожертва в полза на цялото, на общото благо. Докато не познава закона на жертвата, човек не може да разреши противоречията в живота си.

И тъй, когато се обезсърчите, помнете, че сте на физическия свят и се намирате в положението на празен чувал, на който житото е изсипано в общата житница на живота. Житото, което е било във вас, не е ваша собственост, вие сами не сте работили за него. Много хора преди вас, добри и трудещи се, са работили заедно – те са го сложили във вашия чувал временно, с условие да го вземат, когато им потрябва. Днес им трябва, днес го вземат – трябва ли да се обезсърчавате от това? Каква полза ще имате, ако държите житото в чувалите си с години? По-добре е да го пожертвате, да го дадете на добрия и разумен земеде-

лец да го изсипе в хамбара си, там да презимува, за да може рано напролет да го посее на нивата, да се ползва от него цялото човечество. Щом сте чували, все чували ще си останете, безразлично дали сте от зебло, коноп или друга някаква материя. Житото не може да увеличи вашата цена – чуждото си остава чуждо. Всички мисли и чувства, които влизат в ума и в сърцето ви, са чужди. Щом е така, не ги задържайте, но ги посейте на нивата, за да се ползват мнозина от тях, а не само един човек. Между мислите, чувствата и постъпките на човека трябва да има движение; ако останат на едно място, те ще мухлясат и ще се вгорчат. Движението подразбира прилагане – без прилагане капиталът остава мъртъв.

Като ви говоря така, аз не разрешавам въпросите, но и не казвам, че всичко е суета. Думата *суета* е образувана от три срички: *су-е-та*. Сричката *су* на турски означава *вода*. Значи водата е важна като носител на живота. За новороденото дете пък млякото е носител на живота. Детето приема наготово млякото, което майката приготвя, то не може само да си приготвя храна. Ето защо, докато майка му се грижи за него, то е в реалността на живота; щом майка му престане да му дава готова храна, то влиза в суетата на живота. Към частичката *су* се прибавят и останалите срички – *е-та*. Майката дава на детето си твърда храна и го учи само да дъвче, само да приготвя храната си.

Като ученици вие трябва да си изработите правилна философия на живота, да се откажете от философията на Соломон. Следват ли неговата философия, ще видите, че каквото имате, ще го изгубите. Ако днес сте християнин, като умрете, ще изгубите християнството си; ако сте българин, ще изгубите българщината; ако сте богат, учен, силен, ще изгубите и богатството, и учеността, и силата си. Защо? Защото на онзи свят няма никакви българи, французи, германци, англичани и т.н. – на онзи свят има души, които служат на Бога от Любов. Там няма християни, будисти, мохамедани, брамини; там няма богати и бедни, учени и прости, силни и слаби. Там учените хора

се различават коренно от учените на Земята – те носят в себе си положителната наука на Любовта. Там няма богати хора, както на Земята – да разполагат с пари, с имоти, с файтони и автомобили; на онзи свят богат е само онзи, който е вътрешно богат и разполага с добродетели и дарби. Отидете ли на онзи свят, всякакъв спор престава – вие не можете да спорите, да протестирате защо еди-кой си има на разположение пари, къщи, имоти, облича се и се храни добре, а вие живеете като последен бедняк. Това е философията на Соломон. Който живее според тази философия, в края на краищата ще оголее, ще остарее и ще каже: „Суета на суетите, всичко е суета“. И затова, докато дойде този ден, той си казва: „Щом съм дошъл на Земята, ще ям и ще пия – да знай поне, че се наживях“. Така е казал и Соломон, но това показва, че и той не е разбрал дълбокия смисъл на яденето.

Христос казва: „Аз съм живият хляб, слязъл от небето. Който Ме яде, има живот в себе си“. Следователно яденето има смисъл за човека дотолкова, доколкото внася в него живота. Вън от това разбиране яденето става причина за престъпленията в света – то заробва и ограничава човека. Гледате как детето, за да открадне една-две ябълки от дървото на съседа си, прибегва до различни лъжи, кражби и престъпления. То взема ябълките и бяга, след това пъдарят го гони, иска да го бие. Кражбата не разрешава въпросите, нито боят изправя хората. Дръжте в ума си мисълта, че светът не може да се оправи по отрицателен път. Ще кажете, че писателите и поетите пишат хубави книги, с които изправят хората; ще кажете, че учените правят открития, с които помагат на народа си. Да, писателите пишат книги, но и те сами не са изправни; учените правят открития, с които имат предвид благо само на своя народ – те помагат на народа си, а избавят другите народи. Това не е истинско изобретение, светът така не се изправя. Ние признаваме само онези изобретения, които представляват благо за цялото човечество. За да се изправи животът на хората, всеки човек трябва да работи съзнателно за своето изправяне. Хората мъчно се изпра-

вят, защото помнят повече злото и пакостите, отколкото добрините, които едни на други си причиняват. Защо е така? Защото днес злото, лошите мисли и чувства, пуснати в обръщение, са повече от добрите, които всъщност са по-многобройни, но са в запас – те чакат времето на своето проявяване. Сегашните хора говорят за вяра, без да я прилагат; те говорят за Любов, за изпълнение на Волята Божия, без да я изпълняват. Има смисъл да говори човек за вяра, за Любов, за изпълнение волята на Бога, но ако е готов да приложи всичко това: няма ли тази готовност и този стремеж, думите му остават напразно.

В една американска църква, в която проповядвал знаменитият проповедник Спържен²⁵, се събрали най-богатите ѝ членове, за да търсят начин как да помогнат на своите бедни братя. Повечето от тях изказали мнение да се обърнат към някои богати хора в града, да поискат от тях помощ. Като изслушал мнението на всички, Спържен казал: „Братя, защо трябва да изкушаваме Господа? Защо трябва да Го молим да отваря сърцата на богатите хора в града, когато ние сами сме достатъчно богати. Ето, аз давам една голяма сума. Ако всеки от вас даде нещо, ние ще задоволим своите бедни членове“. Всички присъстващи одобрили съвета на Спържен и за няколко часа имали на разположение значителна сума. Сега и на вас казвам: когато се яви нужда да помогнете на някого, не търсете помощта отвън – вижте дали вие първи не можете да му помогнете. Ако вие можете по някакъв начин да му помогнете, ще му помогнат и другите; очаквате ли само отвън помощ, нищо няма да получите. Много мъже и жени са взели крив път в живота си само по причина на безучастието, което близките им проявяват към тях. Покажете, че можете да помагате на ближния си, за да го насърчите – да се убеди, че не е сам в живота си.

Сегашните хора се оплакват от живота, казват, че животът им бил тежък. Защо е тежък животът им? Защото никой не ги обичал, никой не бил зачитал направеното от тях добро. Според мене те искат много. Какво добро може да направи човек? Преди всичко правенето на добро е дос-

тояние на Бога. Че си дал една дреха на някого или че си му купил една книга, това още не е добро. Да дадеш живот на човека, както и всички условия за живеене, това е добро, обаче само Бог може да направи това добро. Въпреки това Той никога не казва, че хората не са признателни. Защо не се оплаква от хората? Защото не очаква благодарността им, т.е. не очаква да Му се плати. Ако хората са признателни и благодарни, това е за тяхното повдигане и облагородяване. Въпреки големите грижи, с които човек е заобиколен, в края на краищата той изгубва живота си и се оплаква на Бога, че хората са лоши. „Какво искаш сега?“ – запитва го Бог. „Искам да придобия живота си отново.“ „Какво научи на Земята?“ „Разбрах, че най-ценното нещо, което има човек, е животът. Искам пак да се върна на Земята, да изправа грешките си и да живея добре.“

Помнете: всичко, което става на Земята, е предметно учение. Вие минавате през една гора, вятърът вее, клоните на дърветата се люлеят. Един клон ви удря силно по лицето, вие сте недоволни, че клонът ви е ударил, и се сърдите. На кого се сърдите? Трябваше да бъдете внимателни, да знаете как се ходи в гора, между дървета. Вината е във вас, а не в клона, който сам е блъскан от вятъра. Днес вятърът люлее и блъска не само клоните, но и хората. Те се блъскат едни други и после търсят вината въвн от себе си. Вятърът вее – има малка вина за блъскането на клоните и на хората, но хората имат възможност да не се поддават на вятъра. Като стоят на по-голямо разстояние един от друг, те никога няма да се блъскат; щом са близо, блъскането е неизбежно. Божествено ли е, когато хората се блъскат и мушкат помежду си? Седнали са няколко души на една маса, за да ядат и пият заедно, а постоянно се мушкат. Това е човешки порядък, а не Божествен. Докато хората се мушкат, блъскат, обиждат, всякога ще има плач, скърби и страдания. Който не мушка, не се блъска и не обижда, той се радва. Значи като се говори на хората и се изнасят грешките им, те са недоволни; които не правят тези грешки, радват се и са доволни. Когато едни хора се радват, а други скърбят, ако са разумни, те могат да си

помагат взаимно: радостните ще помагат на скърбящите; ако не са разумни, те се отдалечават едни от други. Ето защо, за да не се отдалечавате, плачете, когато всички плачат; радвайте се, когато всички се радват. Радостите и скърбите крият в себе си известни блага, които трябва да се използват. Ако човек скърби и не се ползва от благото, което скръбта носи, той нищо не е придобил; ако се радва и не се ползва от благото, което радостта носи, пак нищо не е придобил.

Сега, като ви проповядвам, имам предвид да ви направя съучастници в благата, от които аз се ползвам. Понеже пия чиста планинска вода, аз искам да ви заведа при извора и вие да пиете от тази вода. Щом ожаднеете, аз ще ви заведа при извора, да пиете от неговата вода и да благодарите. Всеки трябва да се стреми да стане съучастник в Божиите блага. Постигне ли това, той трябва да направи и ближните си съучастници в благата, които му са дадени в живота. Следователно добро е онова дело или онази постъпка, чрез която вие можете да направите ближните си съучастници в благата, които са ви дадени; от своя страна и те трябва да ви направят съучастници в своите блага.

И тъй, да проявите доброто в себе си, като направите ближните си съучастници в своите блага, това е втората стъпка на живота, за която Соломон е говорил. Това значи да възлюбиш ближния си като себе си. Ако не можеш да споделиш благата си със своя ближен, ти не го обичаш – иначе каквото и да говорите за Любовта, това са празни думи. Когато слезе на Земята, Христос искаше да сподели с хората благата, в които живееше. От две хиляди години насам Христос работи в това направление именно – да направи хората съучастници в благото, в което Той живее, а не да ги обърне към Бога. Обръщането на човека към Бога произтича от отношенията на хората един към друг. Ако отношенията между тях са правилни и всеки е готов да сподели благата си със своя ближен, сам по себе си, по естествен път човек ще се обърне към Бога. Ето защо не мислете, че можете да обърнете човека към Бога, ако не сте готови да го направите съучастник

в своето благо, колкото малко и да е то. „Ама трябва да помислим за себе си, да си хапнем и пийнем.“ Ти бъди готов да пожертваш своето благо и не мисли за ядене и пиене. Какво по-сладко и по-богато ядене и пиене можете да имате от това, да направите ближния си съучастник в своите блага? При това положение и двамата ще ядете сладко, с разположение.

Като казвам, че трябва да направите ближните си съучастници и в най-малкото благо, с което разполагате, това не значи, че трябва да се отворите безогледно към тях. Споделете със своите близни всичките си блага и не се страхувайте от нищо. Успеете ли в това, вие ще придобите малка светлинка, която ще внесе новото във вас. Това значи втичане или влизане на Божествената вълна в човека. Благото на всеки човек представлява малки изворчета от невидимия свят, чрез които идват Божествените блага и се втичат в душата на човека. Като знаете това, отворете тези изворчета към своите близни, за да потекат Божиите блага и към вас, да опитате изобилието на живота. Колкото повече хора станат съучастници във вашите блага, толкова повече се увеличават те и вие ставате съучастници в общите блага на живота.

Това, което днес ви проповядвам, е проста философия, която мъчно се прилага, обаче приложите ли я, противоречията ви сами по себе си ще изчезнат, животът ви ще влезе в нова форма и вие ще кажете: „Животът има смисъл, струва си да се живее, заслужава си човек да служи на Бога“. Само при това положение има смисъл да бъде човек слуга и господар, ученик и учител, майка и баща, съдия, адвокат и лекар; само при това положение нещата се осмислят, въпросите придобиват вътрешно разрешаване и човек минава от ограничение в свобода, от смърт в живот. Смъртта е крайното ограничение на живота, а животът – крайното ограничение на смъртта. Следователно животът не е нищо друго освен участието на човека в благата, с които всички хора се ползват. Не можете да се запознаете с човека, ако не споделите с него своите блага; и той не може да се запознае с вас, ако не постъпи по същия начин.

Ако Христос не ви направи съучастници в Своите блага, ако и вие не Го направите съучастник в своите блага, между Него и вас никаква връзка не може да съществува.

Сега вярвам, че ме разбрахте. Ако сте ме разбрали, говорил съм ви на разбран език. Кой човек не разбира какво означава смъртта? Ако кажете на някого, че болната му жена ще заміне за другия свят и след смъртта ѝ ще се ожени за друга, по-млада и красива, той лесно ще прежали първата. Какво представлява болната жена? Тя е старият живот, който е на заминаване. Старият живот ще отміне и ще се замести с нов, здрав и красив. Какво трябва да направи човек, за да смени стария живот с нов? Той трябва да направи ближния си, т.е. Христос, съучастник в своите блага. Само по този начин ще се домогнете до Божиите блага, това значи влизане на човека в новия живот.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

24 февруари 1935 г., София, Изгрев

НАСИЛИЯ ПОД СЛЪНЦЕТО

Размишление

Ще прочета 4. глава от Еклисиаст.

*Тогаз се обърнах аз и видях всичките насилия,
които стават под Слънцето;
и ето сълзите на насилваните,
и нямаше за тях утешител. (1. ст.)*

Сълзите на насилваните се явяват като резултат на насилията, които стават под Слънцето. Всички хора проливат сълзи, няма човек в света, който да не е пролял или проливал сълзи.

*И силата беше в ръката на тези, които ги насилваха,
и нямаше за тях утешител. (1. ст.)*

Значи хората плачат, когато ги насилват, когато изгубят нещо или когато им отнемат нещо. Като умре синът ти, плачеш; когато нещата не стават, както ги очакваш, пак плачеш; когато изгубиш нещо ценно, плачеш. Когато се счупи едно клонче, дървото плаче; когато се отреже една пръчка от лозата, тя плаче. Не е лесно да изгуби човек нещо, което с години, при усилен труд и работа е постигнал. Представете си едно малко дете, което постъпва в първо отделение. Първоначално то не знае нищо. Учителят започва да го учи да пише чертички; по цели часове то пише чертички, докато един ден така ги съчетае, че образува от тях букви. Ред години детето се упражнява с буквите и думите – пише, чете, развива ума си. Идва ден, когато става голям, възрастен човек. Обаче по известно съчетание на условията той заболява, изгубва паметта си и като на грамофонна плоча се заличава всичко онова, което десетки години е писал в ума си. Какво ще прави този човек? Ще плаче, ще пролива сълзи. Докато плочата е била нова, той е могъл да говори, да пее, да деклами-

ра; остарее ли плочата, знанието на човека изчезва. Обаче голяма е разликата между човека и грамофонната плоча. Вие можете да накарате плочата да пее, да свири и да говори, когато пожелаете и колкото пъти искате, но човека не можете да го накарате да направи нещо по ваше желание. Ако вашето и неговото желание си съвпадат, той може да направи, каквото искате; не си ли съвпадат желанията ви, нищо не е в състояние да накара човека насила да направи нещо. Значи на плочите можете да заповядвате, но на съзнателния човек не можете да заповядвате да изпълнява вашата воля. Ако на човека не можете да заповядвате, мислите ли, че можете да заповядвате на Бога? Който се е опитал само веднъж да заповядва на Бога, той е разбрал какво значи отклоняване от правия път.

Често хората изпадат в противоречия, понеже искат нещата да стават по тяхна воля. Искате ли да налагате волята си, сложете плочите на грамофона и заповядвайте на тях – те ще ви слушат и нещата ще стават по ваше желание. „Ама аз съм слушал всички плочи, искам нещо ново.“ Щом искаш нещо ново, няма да заповядваш да ти пеят и говорят, каквото ти желаеш, но ще чакаш с търпение всеки да ти каже нещо ново, когато сам той пожелае. Заповядваш ли, ще чуваш всички да пеят и свирят една и съща песен – „Цвете мило, цвете красно“. Какво ново се крие в тази песен? Като я чуеш два-три пъти, ще се откажеш по-вече да я слушаш. Когато нещо се повтаря често, плочата се изтрива и започва да скърца. Пазете се от повтарянето. Ще дойде някой и ще каже, че ви обича. Един път ще ви каже, втори, трети, четвърти път, но торбата му е празна – нищо не се ползвате от неговата любов. Дойде друг някой – и той казва, че ви обича, но торбата му е пълна, всяка негова дума е придружена с някакво благо. Ще кажете, че богатият не се нуждае от вашите блага, той иска само любовта ви. В такъв случай, ако говорите само за Любовта, без да давате нещо, вие се намирате пред богат човек, от когото очаквате нещо; ако говорите малко за Любовта или почти никак, а носите торба, пълна с блага, вие се намирате пред някой сиромас. Ето защо Любовта постъпва

с богатия по един начин, с бедния – по друг; пък и самите хора като богати прилагат Любовта по един начин, а като бедни – по друг.

Сега, като говоря по този начин, мнозина се запитват за кого се отнася това. Аз говоря за грамофонните плочи и за реалността на нещата. Има хора, които са грамофонни плочи; има хора, които представляват съзнателни единици. Първите изпълняват чужда воля, а вторите – волята на разумността в себе си. Първите преповтарят нещата, а където има повтаряне, там е старият живот; вторите изявяват реалността, чрез която се излива новият живот. Докато човек се връща в миналото и си спомня кой го е обидил, кой му е казал лоша дума, той е в живота на грамофонните плочи, а не в реалността. Защо трябва да повтаряш в ума си пакостите или добрините, които някой ти е причинил? В реалността няма повторение – там всяко явление се извършва само веднъж. Ще кажете, че и плочите донасят известна утеха, но ние знаем, че плочите се чупят, а реалността нито се чупи, нито изчезва – тя е вечна, неизменна. Истинският живот се заключава в това, което не се повтаря; щом повтаряш нещата, ти не си в пътя на реалността, но си в пътя, наречен от индусите *майя*. И повторението не е лошо, но понякога става банално. Защо трябва да казваш на човека много пъти, че го обичаш? Ти му казваш, че го обичаш, за да ти даде нещо: той е богат, може да дава. Стани и ти богат, за да се научиш да даваш.

Следователно в отношенията на двама души единият трябва да бъде богат, да дава, а другият – сиромас, който обича богатия и получава от неговите блага. Значи сиромасът трябва да казва, че обича, а богатият трябва да отвори кесията си и да дава. Ще кажете, че не е право само богатият да дава. Не говорете за вашето право. Защо? Защото на физическия свят нещата се менят: някога богатият ще стане сиромас, а сиромасът – богат; тогава те ще сменят ролите си. „Дали ще бъде така, не знаем.“ По-добре да не знаете, отколкото да отричате и да се съмнявате в нещата; понякога положението на невежия е за предпочитане пред това на учения и многознаещ, който живее в големи противоречия.

*И ето сълзите на насилваните,
и нямаше за тях утешител.*

Днес всички хора плачат, оплакват се от насилниците и търсят своите мъчители вън от себе си. Детето плаче, защото баща му го е бил. Защо го е бил баща му? Защото е крало ябълки от чужда градина. Значи мъчителят е в него: то се поддаде на изкушението, а баща му го възпитава. За да се изкушава човек, това показва, че в него има нещо слабо, неустойчиво, на което той не може да издържи. Който кара детето да яде ябълки, същият кара бащата да бие детето си. Кой е той и къде се намира? Той се крие и в бащата, и в детето. Детето мисли, че баща му го бие по своя воля, бащата мисли, че детето краде по своя воля. Всъщност един и същи е причина и за краденето, и за боя, един и същи краде и бие: в един случай краде, а в друг бие. Как ще разберете това? Представете си, че отивате в една гостилница, сядате пред една маса и започвате да разглеждате листа, за да си изберете ядене. Гостилничарят веднага идва пред вас, учтиво се покланя и казва: „Какво обичате, господине?“ „Искам еди-какво си ядене“. Той веднага ви донася яденето. Вие си казвате: „Добър човек е гостилничарят“. Като се нахраните, същият човек идва при вас и казва: „Господине, сега ще платите!“ „Пари нямам...“. Щом нямате пари, не трябваше да ядете, такъв е законът – който няма пари, няма право да яде. След това предупреждение гостилничарят взема тояга, набива ви добре и ви изпъжда вън. Казвате: „Чудно нещо, колко лош човек бил той“. Значи който ти даде да ядеш, същият дойде да иска пари – и като не можа да му платиш, наби те.

Къде е грешката? В кривите разбирания на хората. Ако човек не промени разбиранията си, ще бъде една грамофонна плоча, която ще знае само това, което е написано върху нея. Не е голямо постижение да бъде човек грамофонна плоча: днес и папагалите се учат от грамофонните плочи да пеят, но и тяхното изкуство не е много високо. Чрез повтаряне на една и съща песен много пъти най-после те я научават, но нищо повече не могат да научат. Защо? Защото нито грамофонните плочи носят изкуството в себе си, нито папагалът може сам да пее: и едното, и

другото е само повтаряне. Докато живее в повторението на нещата, човек е недоволен. Защо? Защото е в положението на папагал, който повтаря написаното върху плочата. Още със слизането си на Земята човек започва да изучава първата грамофонна плоча на живота, после втората, третата и т.н. Един ден ще дойде комисия от невидимия свят да го изпитва и като види, че знае добре уроците си, ще го сложи в по-висок клас.

*Зато аз рекох: блазе на мъртвите,
които са умрели отдавна, нежели на живите,
които са още живи. (2. ст.)*

*А по-добър от двамата е,
който не е бил още. (3. ст.)*

Това значи: блазе на онзи, който не се е родил още. Животът представлява гостилницата, в която човек влиза да се нахрани и излиза. В този смисъл Соломон казва: „Блазе на онзи, който е влязъл в гостилницата и се е нахранил добре“. Но като е нямал пари да плати, гостилничарят го е набил добре и го е изпъдил вън. По-блазе е на онзи, който е влязъл в гостилницата, но като е разбрал закона, който се прилага там, излязъл е вън, без да се нахрани. Обаче свободен човек е този, който нито е влязъл в гостилницата, нито е излязъл. Първият е опитал храната на гостилничаря, т.е. неговото благо, но след това е опитал и грубостта му; вторият само е помирисал благо на гостилничаря, но не и грубостта му; третият пък е напълно свободен, защото не е опитал нито благо, нито грубостта на гостилничаря. Следователно ще знаете, че сте в живота, т.е. в гостилницата, където се приготвят вкусни ястия. Докато можете да ядете и да плащате, вие влизате и излизате свободно от гостилницата; ако ви се случи някакво голямо изпитание и не можете да ядете, вие влизате в гостилницата, поръчвате си ядене, но понеже стомахът ви не работи, вие връщате яденето, без да платите. Законът на гостилницата е следният: който яде, трябва да плаща. Ако не платите, гостилничарят излиза срещу вас с тояга и ви изпраща вън; ако пък ядеш и не плащаш, пак те изкарват навън. В първия случай си болен, а във втория – сиромас. Дали сте болен, или сиромас, ще излезете вън от

гостилницата. Който влиза в гостилница, трябва да бъде здрав и богат човек, да знае как да яде и колко да плати. Като не може да плаща, той казва на гостилничаря: „Знаете ли кой е баща ми?“ „Не зная и не се интересувам...“ „Ама той е виден човек!“ „Не го познавам, даже името му не съм чувал“. Това е друг въпрос. Що се отнася до името му, малцина го познават... Важно е да се спазва законът на гостилницата, който гласи: днес с пари, утре без пари. Кога ще дойде това *утре*, никой не знае.

И тъй, вие трябва да разбирате живота като школа; влизането ви в школата пък подразбира познаване на основните закони, които регулират самия живот. За да бъдете щастливи, вие трябва да разбирате законите на щастieto. В една от своите книги Кришнамурти²⁶ кани хората да ги заведе при своя Възлюблен, но те не искат да вървят след него. Той иска да ги направи щастливи, но те не му вярват. Където и да ги заведе, те не могат да бъдат щастливи, защото на Земята щастие не съществува. За да бъдат щастливи, те трябва да имат неговото разбиране, обаче мъчно се предава вътрешното разбиране на човека. „Елате с мене!“ – казва Кришнамурти на хората, но това е отвличена идея, която мъчно се разбира. Кой заведе Кришнамурти при неговия Възлюблен? Значи следването на човека е вътрешен, а не външен механически процес – човек сам намира Възлюбения на своята душа. Това е дълъг процес – сам Кришнамурти, който проповядва на хората и ги кани да го следват, не е постигнал още това, сам той живее в противоречия. Наистина, достатъчно е изпреварил своите последователи, но има още да работи върху себе си. Той проповядва безличен живот, но сам не е дошъл до него.

Казват някои, че Христос е направил много нещо за човечеството. Вярно е, Христос се пожертва за човечеството, но какво направиха християните за Него? Те ядат и пият в гостилницата и заставят Христос да плаща за тях. Това е неразбиране на Христовото учение. Христос казва: „Както Ме е Отец научил, така и Аз ви научих“. Давате ли си отчет на какво ви е научил Христос? Можете ли да кажете, че Христовото учение подразбира ядене и пиене

на чужда сметка? Христос спазва законите на Природата, както и на разумния живот, и ги прилага. Дойде ли до тези закони, Той знае, че днес нещата се придобиват с пари, а утре – без пари. Думата *пари* подразбира труд, усилие, работа. Значи за всяко нещо, което иска да придобие, човек трябва да се труди и да работи: който иска да яде, трябва да работи. Светът е гостилница, в която може да влезе само онзи, който има пари, т.е. който е готов да слугува, да приложи своя труд и усилие. Преди да работи, човек няма право да яде; като свърши някаква работа и спечели нещо, тогава може да влезе в гостилницата и да се нахрани добре.

Мнозина запитват къде са Божията Любов, Божието Милосърдие, Божията Правда. Откажете се от вашите стари разбирания, които родиха всички злини, противоречия и разногласия в света. В света има хора, които могат да приложат и Любовта, и Милосърдието, и Правдата. Защо не ги приложат тогава? Те стоят и питат къде е Любовта в света. Няма защо да питате, но я приложете. Вие очаквате на другите хора – щом вие я приложите, и другите ще я приложат. Днес хората работят повече за пари, ние пък казваме: „Работи, без да очакваш да ти се плати!“. Като работите с любов, непременно ще ви възнаградят, ще изкарате хляба си, обаче първо ще работите. Докато не работите, нямате право да ядете; докато не придобиете известно знание, пак нямате право да ядете. „Възможно ли е това?“ Възможно е. Който не спазва този закон, ще оголее. Не стана ли същото с Адам и Ева? Те ядоха от забранения плод, преди да имаха нужното знание, вследствие на което сгрешиха и ги изгъдиха от Рая.

Много от съвременните хора искат да бъдат посрещани навсякъде с уважение и почести, като княжески синове, те искат, без да работят, да имат всичко на разположение. Това е невъзможно: който мисли, че е княжески син, трябва да отговаря на званието си. Като отиде в някой дом, където хората имат пиано, те ще отворят пианото и ще му кажат: „Господине, изсвирете ни нещо хубаво!“. Той погледне към пианото, вдигне рамене и казва: „Не мога да свиря на пиано“. Отива в друг дом, там го накарат да нари-

сува нещо за спомен. „Не зная да рисувам“. Отива в трети дом, искат да им напише нещо за спомен. „Нищо не мога да напиша, не съм учил много“. Питам: какъв княжески син е този, който не знае да свири, да рисува, да пише, да разговаря по научни въпроси? В който дом е влязъл, като излезе, ще чуе след себе си думите: „Голям простак е този човек, той не е никакъв княжески син“. Всички хора, които мислят, че са княжески синове, а нямат знания, са големи простаци; всички религиозни хора, които мислят, че са чада Божии, а не прилагат Словото Божие, също са големи простаци.

Всеки може да бъде княз или княгиня, ако разполага със светлина и знание, с Мъдрост и Любов; всеки човек може да бъде Син Божий, ако изпълнява волята на Отца си. А тъй, нищо да не знае и да изисква само неговата воля да изпълняват, това не е нито княз, нито Син Божий. Следователно само онзи има право да яде, който работи и учи, за да придобива знание и Любов. Първо ще работите и учите, а след това ще ядете. „Слуги ли трябва да станем?“ Първо ще бъдете слуги, после господари. „Това е унижение за нас!“ Унижение е за онзи, който не разбира нещата; за онзи, който разбира, всичко е добро и намясто. Много хора се страхуват да не изпаднат в положение да ги унижи някой, а не виждат, че като не разбират живота, сами се унижават.

Един турски бей, който живял в Цариград, умрял. Докато бил на Земята, той си мислел, че като умре, ще отиде направо в Рая, обаче не станало, както мислел. Като напуснал Земята, явил се при свети Петър с мисълта, че ще влезе в Рая. Свети Петър му казал: „Тук няма място за тебе – временно ще живееш в едно магаре. Понеже си напуснал преждевременно Земята, ще живееш в магарето дотогава, докато се свършат годините, определени да живееш на Земята“. Както му казал свети Петър, така станало: той влязъл в едно магаре, без да знае някой за неговото пребиваване в тази форма. Като влязъл в магарето, той вършел различни работи: вода носел на господаря си, дърва от гората и т.н. Един ден магарето трябвало да занесе дърва в същия дом, където живял бейт. Като видяло това,

магарето се противопоставило на господаря си и започнало да се дърпа, не искало да влезе в двора. Господарят му го ударил няколко пъти, но то се спряло пред вратата и не искало да влезе. Защо? Беят се страхувал да не познаят близките му, че живее в магарешка форма. Всички се чудели как да заставят магарето да влезе в двора. Един дервиш, който наблюдавал цялата работа, казал: „Ако ми платите, аз ще го накарам да влезе вътре“. Те му обещали една сума, той се приближил до магарето и му пошепнал тихо: „Влез в двора, никой няма да те познае“. След тези думи магарето влязло в двора. Каква била тайната? Че никой няма да го познае.

И тъй, когато човек изпадне в по-ниско положение, отколкото някога е бил, започва да се срамува и не иска да влиза между хората, за да не го познаят, да не си спомнят, че някога той е бил при по-високо положение, отколкото днес. Казвам: не се стеснявайте, влизайте свободно между хората – никой не помни вашето високо положение, никой няма да ви познае. Добре, че хората не помнят нито своето минало, нито вашето, за да бъдете неизвестни едни за други, да можете свободно да се развивате. Аз изнасям този пример, за да пречистите мисълта си, да бъдете свободни. Като не разбират нещата, мнозина роптаят – целият свят е пълен с вътрешен ропот. Всеки казва: „Това не е право, онова не е право“. Защо не е право? Защото не станало, както е очаквал. Кой човек може да каже, че всичките му работи са станали, както той е очаквал? Ще кажете, че царят е свободен – заповядва на всички и работите му се нареждат, както той иска. Лъжете се – и на царя заповядват: над него стои Един, Който му заповядва. Коларят заповядва на коня си, но и на него заповядват; взводният заповядва на войниците си, но и на него заповядват. Няма човек на Земята, който да не заповядва на някого, но също така няма човек на Земята, на когото някой да не заповядва. Всеки човек се намира под заповед: например стомахът заповядва на човека да яде; ако не яде, ще го уволнят. В случая стомахът е господар. Умората заповядва на човека да спи, за да си почине; външните условия го заставят да се облича, гладът и нуждата от

хляб заповядват на човека да учи, да работи, за да изкарва прехраната си. Затова именно той става музикант, поет, художник, учител, проповедник, майка или баща. Момата и момъкът искат да се оженят, да родят деца, за да ги издържат на старини.

Съвременните хора се оплакват от неуспехите в живота си, понеже уповават на чуждото, както и на временни неща – те уповават на парите, на имотите си, на децата си и т.н. Малко хора уповават на Бога, а още по-малко изпълняват Волята Божия. Който уповава на Бога и изпълнява Волята Му, той е човек, създаден по образ и подобие на Бога; който не е готов да изпълнява Волята Божия, той живее в областта на грамофонните плочи. И така се живее, но друго нещо е животът на реалността. Като сложите грамофонните плочи да свирят, да пеят и да говорят, и децата ще научат езика, но друго нещо е да слушат езика непосредствено от своя учител, да слушат оригинала на словото. Детето, както и ученикът, се нуждае от живото слово на своя учител, а не от копията на нещата. Всеки се стреми към реалността на живота. Тя се отличава по това, че никога не повтаря нещата. Това, което не се повтаря, е реално; това, което се повтаря, е нереално и преходно. Докато се радва и скърби, човек живее в преходен свят: днес се радвате, на другия ден губите радостта си; днес страдате, на другия ден скръбта ви изчезва. Скръб и радост, които се менят, представляват граници на реалния свят. Христос казва: „Сега скръб имате, но ще дойде ден, когато скръбта ви ще се превърне в радост“.

И тъй, стремете се към онзи живот, където скърбите се превръщат в радости. Пазете се от грамофонните плочи, които днес ви казват, че сте гениален човек, а на другия ден – че сте глупав, невежа, че нищо не може да излезе от вас. Вие слушате и едното, и другото и се питате кое всъщност е вярно.

*И още видях аз всеки труд и всяко сполучено дело,
че за това на човека му завижда ближният му.*

И това е суета и угнетение на духа. (4. ст.)

За какво завиждат хората на своя ближен? Задето е влязъл в гостилницата да яде. Завистта ще изчезне, кога-

то човек разбере, че само онзи може свободно да яде, който предварително е работил. Който оре и жъне, той яде.

Безумният сгъва ръцете си и яде плътта си. (5. ст.)

Наистина, когато човек по цели дни седи, сгъва ръцете си и нищо не работи, ще се намери в лишения и мъчнотии и ще се принуди да яде плътта си. Като види, че окръжаващите ядат и пият, той започва да завивжда. „Ама чужд съм в този свят!“ Много естествено – щом влезеш в гостилницата без пари, непременно ще бъдеш чужд и за гостилничаря, и за клиентите му; щом влезеш в живота без знания, ще бъдеш чужд за всички хора. На същото основание, докато не разбирате Божиите закони и Неговите пътища, докато не изпълнявате Волята Му, вие всякога ще бъдете чужди за Бога, за разумния свят. Само онзи син може да бъде щастлив, който изпълнява волята на баща си, разбира неговите мисли и е едно с него. Следователно станете Синове Божии, за да бъдете щастливи на Земята. Само онзи може да бъде щастлив, който е добър, справедлив и разумен; иначе той нарушава своя вътрешен мир, а заедно с това губи щастието си.

Човек трябва да спазва три неща: да изпълнява Волята Божия, да служи на Божията Любов и да следва пътя на Божия Дух. Който спазва тези неща, и като музикант ще свири добре, и като художник ще рисува добре, и като поет, учен и философ ще работи съзнателно – както за себе си, така и за другите. За да изпълни своето предназначение като личност и като душа, човек трябва да работи и да учи, за да има пари, с които може да влезе в гостилницата; той трябва да има и знание, с което да влезе в живота.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

3 март 1935 г., София, Изгрев

НАЙ-ГОЛЯМОТО ИЗКУСТВО

Размишление

Ще прочета 5. глава от Еклисиаст.

Да мисли, да чувства и да работи човек, това е едно от най-големите изкуства на Земята. Защо? Защото трябва да знае как да извърши тези неща. Например ти не можеш да месиш хляб, ако нямаш на разположение брашно. Можеш да имаш желание да месиш, можеш да разполагаш с нощви, със сито, но ако чувалът е празен, нищо не можеш да направиш.

Мнозина от вас ще кажат: „Ние знаем какво ще ни се говори днес“. Така предполагат и някои религиозни – те казват, че Духът им открива много неща. Кажете тогава какво ви подсказва вашият дух? Да говори човек за Духа, без да Го познава, това е неразбиране на нещата. Когато Слънцето изгрява и открива всички предмети около вас, казвате, че Духът открива нещата, т.е. Духът ви говори. Според мене пък щом виждате нещата ясно, светлината ги открива, а не Духът. Когато ученият ви говори и разкрива пред вас известна истина, той ви учи, поучава, хвърля светлина в ума ви върху даден предмет и вие виждате ясно това, което по-рано не сте виждали – значи светлината ви говори. Ето защо когато говорите върху известни въпроси, трябва да имате широко разбиране за нещата, за да не изпаднете в положението на Соломон. Той е разбирал много работи, но не всичко, вследствие на което е изпаднал в големи противоречия и е казал: „Суета на суетите, всичко е суета“.

Пази ногата си, когато отиваш в дома Божии. (1. ст.)

Много църкви има в света, но в каквата църква и да отидеш, пази ногата си. От какво трябва да пази човек ногата си?

*И приближи се повече да слушаши,
нежели да принасяш жертва на безумни,
които не знаят, че струват зло. (1. ст.)*

В която църква и да влезете, ще видите, че богомолците правят различни движения: някои се кръстят, целуват икони, с което искат да покажат пред хората, че са набожни и религиозни, че вярват в Бога. Ако някой човек влезе за пръв път в една църква, те веднага ще се приближат към него и ще започнат да го учат как да се кръсти: с два или с три пръста, по католически или по православен начин. Ако не се кръстите, ще минете пред тях за неправоверен. Някои религиозни пък се кръстят с цялата си ръка. Наистина, защо не се кръсти човек с цялата си ръка, а се кръсти само с два или три пръста? Православните се кръстят с трите пръста нагоре, а двата скриват в ръката: значи трите пръста отправят към Бога, а двата задържат за себе си.

Като говорим за кръста, по-добър кръст от страданието няма; значи като страда, човек се кръсти. Някои страдат, но никой не ги знае, никой не ги вижда; обаче някои страдат така, че всички ги виждат. С това те искат да покажат, че много страдат. Страдания, които всички виждат, не са истински, нито са големи. Лесно се говори за страданията, но всеки трябва да се запита защо страда. Някой е завършил университет, знае да свири, да рисува, а се оплаква, че бил гладен, че три дни не е ял. Какво знание има той, щом гладува? Който свири и рисува, а при това ходи гладен, това показва, че нито свиренето, нито рисуването, нито знанията му са обработени – те не са станали негова плът и кръв, не може да си служи с тях.

*Не прибързвай с устата си и сърцето ти
да не бърза да произнася думи пред Бога;
защото Бог е на небето, а ти – на земята,
зато нека бъдат думите ти малко. (2. ст.)*

Който мисли, никога не прибързва с устата си, той никога не върши постыпките на безумния. Казано е, че Бог е на Небето, а човек – на Земята. Затова мнозина питат къде трябва да влязат, т.е. в кой храм и накъде трябва да се

обърнат, когато се молят на Бога. На този въпрос Христос отговаря: „А ти кога се молиш, влез в скришната си стая и сам се помоли. И Отец, Който вижда в тайно, ще ти въздаде наяве“. Ето защо истинската молитва трябва да става на тайно. Когато човек се моли пред всички хора и се озърта натук-натам, та всички да го видят, все едно че е в театър или на публично събрание. И така може да се моли човек, но трябва да се вгълби в себе си, да забрави всичко около себе си и нищо да не вижда: другите могат да го виждат, но той да не вижда. Като се моли, човек не трябва да допуска никаква критическа мисъл: ще гледа, ще чува, без да критикува. „Ама не може без грешки!“ Ще грешиш, но ще изправяш грешките си, както прави художникът. Той рисува образа на някой човек, но като направи някаква грешка, веднага я изправя: изкуството не търпи никакви грешки. Мисълта, чувствата, говоренето са особен род изкуство, които изключват всякакви грешки.

Много изкуства има, които човек трябва да изучава. Например говоренето е също изкуство. В какво се заключава това изкуство? Да предава фактите, както са в действителност, да не ги преувеличава, нито намалява. Някои хора обичат да преувеличават нещата, те си служат с хиперболични изрази; например те казват: „Там имаше толкова хора, че яйце да хвърлиш, няма къде да падне“, или „Там имаше около сто хиляди души“. Всъщност имало е най-малко десет хиляди души. Когато искат да покажат, че някой човек е много учен, те казват: „Този човек знае всичко. Чудесата, които прави, нямат край“. За някой виден музикант те казват: „Той свири така, че няма подобен на него“. Когато пък искат да подчертаят колко добре говори някой оратор, те казват: „Като говори, мед капе от устата му“. С този израз искат да покажат колко е сладкодумен. Като знаете това, пазете се от преувеличаванията, или най-малкото трябва да ги разбирате, за да не изпадате в заблуждения.

Сега аз искам да ви освободя от онези заблуждения, които носите по наследство. Едно от тези заблуждения е преувеличаването. Като преувеличава нещата, човек се от-

далечава от реалността на живота. Друг е въпросът, когато човек си служи с фигури в речта, за да я украси повече, да ѝ предаде цветист вид. Обаче в обикновения живот тези фигури се явяват като преувеличавания, които отдалечават човека от действителността. Преувеличаването внася изкушение в хората. Някой започва да се моли и във време на молитвата ще му дойде наум, че не е свършил някаква работа, и ще прекъсне молитвата си; след това пак ще започне да се моли. Като прекъсва и отново започва молитвата си, човек дава вид пред другите, че постоянно се моли – с това той внася съблазън между хората. Така се молят турците: преди да започнат молитвата си, те се измиват добре и тогава пристъпват към нея. Ако във време на молитвата се почешат по главата, по ръцете или по тялото, те престават да се молят, пак се измиват и отново започват молитвата си. Случва се понякога молитвата им да продължава цели два часа. „Може ли богомолците да прекъсват молитвата си и да излизат и влизат в църквата?“ Може, разбира се: щом става, може. Това показва отношението на съвременния религиозен към църквата. Докато религиозният гледа на църквата като на събрание, той свободно влиза и излиза от нея. Един ден, когато се проникне дълбоко от разбирането на въпроса що е църквата, а също и що е молитвата, той нито ще прекъсва молитвата си, нито ще влиза и излиза от църквата. Така правят и учениците: докато са в междучасие, те говорят, викат, вдигат шум; щом влезе учителят в клас, всички сядат на местата си и наставя тишина и мълчание.

Много учители има в света, но един от най-добрите учители, с дисциплина, каквато досега не съм виждал, е соколът. Един ден това се случи в Търново, поглеждам през прозореца на стаята си и какво виждам? На един плет се наредили десетина птички, една до друга, но така неподвижни, като че ли са мъртви. Всички гледат втренчено нагоре и стоят толкова тихо, че не се чува никакъв шум, не се вижда никакво движение. Повдигнах погледа си нагоре, в посоката, където гледат птичките, и видях един голям сокол, който се виеше над тях. С явяването

си той внесе такъв ужас между птичките, че ги смрази: те останаха на местата си вкаменени и безгласни. Като гледаше към тях, соколът приличаше на строг учител, който се готви да изпитва учениците си. Предварително той ги наблюдаваше и като видя, че не са готови за изпит, хвъркна нагоре, в друго направление, и си каза: „Невежи са тези ученици, не са готови за изпит“. Щом учителят си отиде, учениците се отпуснаха, започнаха да шумят, да се разговарят помежду си и да казват: „Свободни сме вече!“. Който не разбира смисъла на нещата, поглежда към птичките и казва: „Това са птички!“. Птички са наистина, но те са вкаменени от страх от погледа на своя строг учител. Учителят им стои над тях със своите мисли и търси начин как да задигне една от тях, да я заведе на гости у дома си, за да ѝ предаде един добър урок.

Който се е осмелил веднъж да влезе в стаята на учителя си, не излиза оттам. Тази стая представлява за него изправителен дом, в който се изучават уроците на живота. Днес, както и да се говори на хората, все ще ги обидите; както и да се произнасяте за делата им, все ще излезе, че ги критикувате. За да не ги обиждате, трябва да знаете как да говорите, също така трябва да знаете как да критикувате. Гледате една картина и казвате, че не ви харесва. Това не е достатъчно: трябва точно да определите какво именно не ви харесва – боите ли, или някоя част от тялото. Четете някое произведение и казвате, че не ви харесва. Какво именно не ви харесва? Като казвате, че картината не ви харесва, излиза, че нищо не ви харесва. Не, има нещо хубаво в нея! Като кажете какво не ви харесва, трябва да посочите как да се изправи. Изобщо може да критикува само онзи, който знае как да изправя грешките; при това всяка бележка, направена по отношение на дадено произведение, трябва да почива на Истината – всяка дума, казана на човека, трябва да съдържа Истината. Светските хора, като не могат всякога да си служат с Истината, са изработили особен начин на отношения – дипломатията. И да не се обичат двама души, те постъпват помежду си дипломатически: и единият, и другият са учтиви, любезни

са помежду си, готови са на всякакви услуги. Като светски хора дипломатите казват, че отношенията между близките трябва да бъдат поне външно добри. Вярващите и религиозните хора поддържат точно обратното: отношенията между хората трябва да бъдат вътрешно правилни. Значи светските хора държат за външните отношения, религиозните – за вътрешните; ние пък казваме, че човек трябва да си изработи такава външна форма на отношения, която да отговаря на вътрешното разположение на неговото сърце и на вътрешното му разбиране за нещата.

Съвременният живот изисква свършена форма на отношения, която да се отразява на лицето. Пластично трябва да бъде човешкото лице, за да може всеки момент да отразява вътрешните душевни състояния. Красиво лице наричаме това, което изразява не само живота на миналото, през който са минали вашите деди и прадеди, но и вашия живот. Красиво лице е това, което е пластично и може да отразява състоянията на човека за всеки момент и за всяко време. Красивото лице е книга, по която всеки момент може да се чете това, което човек преживява, и на която всеки момент се пише нещо ново.

Религиозните говорят често за молитвата и препоръчват различни начини за молене, затова именно някои запитват кой е най-правилният начин за молене. Това показва, че хората още не знаят как да застанат пред Бога. Защо не знаят? Защото не са дошли още до Истината. Който се е домогнал до Истината, той не търси никаква специална форма – той знае, че в каквато форма и да поставите Истината, тя всякога си остава Истина. И в най-красива форма да поставите Истината, тя ще видоизмени формата по свое разбиране и пак ще изяви естеството си. Нищо не е в състояние да измени естеството на Истината – тя нагажда формите към себе си, но в никой случай не се поддава на тях. Следователно ако Истината влезе в някой лош човек, тя го изменя, нагажда го според своите закони; щом излезе от него, той си остава пак такъв, какъвто е бил първоначално. Същото нещо правят с човека и Любвта, и Мъдростта – когато влязат в него, те го

преобразяват: Любовта му създава особени любовни състояния, каквито по-рано не е имал; Мъдростта пък внася в него такава светлина и знание, с каквито по-рано не е разполагал. Щом излязат от него, той става обикновен човек, какъвто е бил по-рано. Ето защо човек се стреми да бъде необикновен, т.е. да придобие Любовта, Мъдростта и Истината и да ги разбере: с една дума, човек се стреми да даде път на Божественото в себе си. Чрез Божественото човек привлича подобните си, както топлината – изстиналите, светлината – объркалите пътя си, а свободата – заробените и ограничени хора.

И тъй, стремете се към придобиване на Любовта, за да изправите грешките на миналото си и да не правите нови. Щом придобиете Любовта, вие ставате необикновен човек; изгубите ли я, отново ставате обикновен. Неизбежно е човек да не минава от състоянието на необикновен в обикновен, за да се види доколко е разбрал същността на нещата и за да разбере какъв е стремежът на неговия дух. Неизбежно човек трябва да мине през контрастите на живота, за да намери Истината. Това значи да мине през големи противоречия: той ще мине през Любовта, но ще мине и през омразата, когато не ще може да търпи никого; той ще иска да остане сам в света, от никого несмущаван и обезпокояван. Значи човек ще иска да бъде сам в света, без никакви близки същества, обаче изпадне ли в това положение, тогава само ще разбере ужаса на самотията. За да не изпадне в самотата на живота, човек трябва да търпи, а търпението се придобива при най-големи мъчнотии, несгоди и горчивини.

Мнозина искат да живеят според своите лични разбирания, да бъдат свободни и независими, да бъдат като Бога, но отделни от Него. Това е невъзможно! Обаче възможно е да бъдеш като Бога, т.е. да живееш в Него, и Бог да живее в тебе. Това подразбира една зависимост. Пожелаеш ли да излезеш вън от тази зависимост, да се отделиш от Бога, ти влизаш в стълкновение с Него. Стълкнови ли се човек с Първата Причина на нещата, той се натъква на големи мъчнотии, страдания и нещастия. „Ама искам да

бъда като хората и отделно от тях.“ И това е невъзможно: ще бъдеш като хората, но ще бъдеш и между тях. „Ама искам да бъда чист.“ Докато си между хората, все ще вземеш нещо от тях, но и те ще вземат нещо от тебе. Не може чистата вода да мине през глинеста почва и да остане чиста – все ще вземе част от глината и ще се размъти. Чистотата е вътрешен процес, тя има отношение към съзнанието на човека. Следователно бъдете чисти в съзнанието си: да не допуснете нито една лоша мисъл, нито едно лошо чувство или желание по отношение на вашия ближен, бил той мъж или жена. Бъдете искрени към вашето верую: да не допуснете никакво съмнение или колебание по отношение на него. Бъдете честни и искрени към своето верую: да устоявате на него при всички условия. Веруюто не е нищо друго освен красива мома, която Бог е определил за човека. Ако променяте всеки ден веруюто си, вие поддържате многоженството. Еднобрачието е позволено, но не и многобрачието, ето защо казвам: дойдете ли до Любовта, Мъдростта и Истината, до живота, знанието и свободата, ще имате само един възглед, едно мнение.

Аз ви говоря днес с цел да бъдете внимателни, да пазите три неща: да не увреждате своя живот, да не увреждате живота на своя ближен и да не хвърляте петно върху Господа. Каквото и да се случи в живота ви, не казвайте защо Господ е създал този свят, защо ви е поставил на такова място – да грешите. Човек сам е виновен за делата си: каквото прави, добро или зло, той носи отговорност за това. Живейте така, че да влезете в красивия, т.е. в Божествения живот. Какво представлява Божественият живот? Той е най-красивият живот, пълен с големи блага, но и с големи страдания. За да се ползва от благата на този живот, човек трябва да има зорко око, каквото се изисква от всеки, който критикува картините на великите художници. Чрез зоркото си око човек може да се ползва от светлината на този живот. Ако не може да се ползва от светлината му, той се натъква на страдания и тогава казваме: страшно е положението на човек, който има очи и недовижда, има уши и недочува. Имаш очи, отиваш в една художествена

галерия, но недовиждаш картините: какво се ползваш тогава от картините? Отиваш на едно събрание да слушаш речта на някой виден оратор или на концерт, да слушаш хубава класическа музика, но недочуваш малко: какво си разбрал от речта или от хубавото свирене? Да разбереш това, което виждаш или чуваш, значи да стане преврат в тебе. Един търговец отишъл да слуша Камила Русо, ученичка на Паганини. Тя свирила „Сънят на живота“ и той останал толкова доволен от музиката, че бил готов да се примири с всички свои дължници, да им прости дълговете. Музиката произвела преврат в неговия ум и в неговото сърце. Защо? Защото я разбрал. Обаче и самият търговец имал музикален усет – неговата душа била отворена за музиката; той могъл да я възприеме вътрешно, затова тя го е преобразила.

Сега и на вас казвам: можете ли да пеете и да свирите така, че да произведете преврат както в себе си, така и в душите на вашите слушатели? Знаете ли каква сила се крие в песента *Бог е Любов*? Обаче който пее и който слуша, трябва да има разбиране. Когато пеят хорово, всички гласове трябва да се сливат, като че ли един пее. При това положение и певците, и слушателите ще се забравят: в самозабравата именно се крие лечебното действие на музиката. Ако можете да пеете така, вие лесно ще се справяте с мъчнотиите и страданията си. Дойде ли при вас една скръб или едно страдание, вие ще запеете и веднага ще го стопите; ако сиромашията ви посети, и на нея ще запеете и ще я стопите.

*Пази ногата си, когато отиваш в дома Божии;
и приближи се повече да слушаш,
нежели да принасяш жертва на безумни,
които не знаят, че струват зло. (1. ст.)*

От този стих се вижда, че Соломон е започнал да разбира практическата страна на живота, макар и да е още в началото. В последните глави на Еклисиаст той прониква по-дълбоко в живота.

Една от мъчнотиите, на които се натъкват всички хора, е тази, че във всеки човек виждат отрицателната му

страна. За да се справите с тази мъчнотия, мислете и за себе си, и за ближните си, че сте такива, каквито трябва да бъдете, затворете очите си за отрицателното и гледайте на положителните черти. „Ама човек не може да не греши.“ Съгласен съм с това, но прибавям: човек не може и да не изправя грешките си; щом греши, той може да изправя грешките си. В изправянето на грешките се заключава придобивката на деня; с изправянето на грешките човек влиза в радостта на живота. Ако не изправя грешките си, той влиза в областта на мъчението и на страданието. Неизправянето на една грешка води към втора, трета, четвърта и т.н.; изправянето на грешките обаче води към радостта и веселието, към светлината на живота. Силата на човека се заключава в изправянето на грешките. Такъв човек радва духа и душата си. Както бързо греши, така бързо човек може да изправи грешките си. Срещате човек, когото не обичате, и не можете да го търпите: още в първия момент искате да направите нещо, с което да го сразите. Вие сте сгрешили вече в мисълта си: спрете се сега и изправете грешката още в мисълта си, докато не се е проявила на физическия свят. Кажете си: „Аз не мога да търпя този човек, но Бог го търпи и обича. Щом Бог го търпи, и аз ще го търпя; когато Той престане да го търпи, тогава и аз ще престана да го търпя. При това нека си представя, че в този момент никой човек не може да ме търпи. Трябва ли да ме сразява? Както той ме търпи, така и аз мога да търпя онзи, когото не обичам“.

Следователно ако направиш една грешка, изправи я веднага, не губи време с плач и вайкане: защо си я направил, какво ще мисли Бог за тебе, какво ще кажат хората и т.н. Хората са ученици, те не са завършили още учението си. Щом е така, не вземай пример от тях – те са несвършени още, не могат да се произнасят за твоите постъпки. Обаче ако държиш за мнението на Бога, на свършените същества, това е друг въпрос: като се ръководиш от тяхното мнение, ти влизаш между тях като в баня, да се къпеш. Като направиш една грешка, веднага ще отидеш на банята да се окъпеш. „Ама днес се къпах три пъти.“ Прекалил си,

пази се да не стане нужда и от четвърта баня. Пазете се да не отегчавате разумните същества. Позволено е на ден да се прави само една баня: една грешка на ден – една баня. Колко бани са нужни на болния? Една на ден му е достатъчна. „С теляк или без теляк?“ Зависи от колко време не си се къпал. Ако отдавна не си ходил на баня, телякът е намясто, но ако всеки ден правиш бани и викаш теляк, кожата ти ще се охлузи. Не е лесно да минава човек под ръката на теляка. Какво нещо е телякът? Морализатор. В религиозните общества има много теляци. Едва се освободиш от един, срещне те втори и казва: „Чакай, аз съм по-добър майстор от него“ – и започва да те трие. После идва втори, трети, а ти се намираш в ужас – не знаеш как да се освободиш. Попаднеш ли веднъж под ръката му, освобождаване няма: докато не охлузи кожата ти, няма да те пусне; спасението е в това, втори път да не го викаш. Щом си опитал един теляк, втори път потърси друг, чиято сила не познаваш; на ония, които си опитал, сложи знак, за да не попадаш втори път под ръката им.

Като ученици вие трябва да пазите следното практическо правило: най-много по един теляк на ден. Колкото повече се охлузва кожата и научавате уроците си, намалявайте броя на теляците до 52, по един на седмицата; след това спрете на числото 12 – по един на месеца. Колкото по-нагоре се качвате, намалявайте числото им, докато стигнете до един теляк годишно; най-после се освободете и от него. Човек може да живее и без теляци. В каквото общество и да влезете – религиозно, духовно, научно – пазете се от теляци, но внимавайте и вие да не изпълнявате тяхната роля.

И тъй, за да избягвате мъчнотиите или за да се справяте разумно с тях, дръжте в ума си мисълта, че Бог обича всички хора. Като мислите така, вложете Любовта в сърцето си и работете с нея. Обичайте хората и не им отнемайте това, което не можете да им дадете. Срещнете ли някой радостен човек, не го ограничавайте, не му отнемайте радостта. Виждате, че някой яде сух хляб: не му казвайте, че е нещастен, не го изкушавайте с вашата пища

храна – стомахът му не може да издържа. Сухият хляб е за предпочитане пред пищната храна, която разваля стомаха. Един стар възглед, който внася радост в душата ти, е за предпочитане пред един нов, за който не си готов и който може да развали живота ти. Не разваляй благо, което Бог ти е дал. Не разваляй благо на малкото дете, не разваляй благо на младия момък и на младата мома, не разваляй благо на възрастния човек, не разваляй благо на стария човек. В това се заключава философията на живота.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

10 март 1935 г., София, Изгрев

ДОБРИЯТ ЖИВОТ

Размишление

Ще прочета 6. глава от Еклисиаст.

В прочетената глава се говори за обикновени неща, познати на всички хора, значи в тази глава няма нищо ново. Когато разказвали нещо на Соломон, той казвал: „Известно ми е това, зная го“. Веднъж един дервиш срещнал Соломон и му казал: „Ефенди, всичко знаеш, но има нещо, което не знаеш...“ „Какво не зная?“ „Не знаеш да хвърчиш като птиците.“ „Така е – отговорил Соломон, – не мога да хвърча“.

Сега и на вас казвам: всичко знаете, много неща знаете, но едно нещо не знаете – да живеете добре. Няма по-велико изкуство в живота от това, да живееш добре. Днес повечето хора водят обикновен живот, вследствие на което се оплакват от сиромашия, от болести, от мъчнотии. Ако пък видят някой постник – пожълтял, с хлътнали очи – те ще го нарекат светия. Това не е никакъв светия – така всеки може да стане светия: ще пости няколко дни, ще се облича скромно. Така не се става светия: каквито и красиви имена да давате на този човек, не може да го направите светия. Истински светия е онзи, който не живее в лишения, а който знае да живее добре; при всички случаи на живота той знае как да постъпва. Казват, че светията се моли по цели дни. Молитвите не правят човека светия, обаче добрият и съзнателен живот могат да направят човека светия.

Един дервиш срещнал един турски бей, който оставил тоягата си на земята и се готвел да се моли на Бога. „Какво правиш?“ „Моля се, изпълнявам дълга си.“ „Никакъв дълг не изпълняваш, но се молиш на Господа за пари. Вместо да благодариш за всичко, което ти е дал, постоянно искаш

да ти дава – все ще намериш какво да искаш.“ Страшно е положението на човека, когато се моли за материални работи. Той прилича на просяк, който върви подир някой богат човек и непрестанно иска той да му даде нещо – и после да се хвали, че богатият го е облагодетелствал.

*Има зло, което видях под Слънцето,
и го има много между хората. (1 ст.)*

То е суета и зла болест. (2. ст.)

Това са положения, които показват какъв е бил старият живот на хората. Според старите разбирания религиозният се моли все за материални работи; той казва: „Каквото поискам от Господа, дава ми се, молитвата ми всякога се чува“. Това не е философия. В Писанието е казано, че Бог знае нуждите на всички същества и преди още да Му се помолят, Той им дава нужното. Значи нищо друго не ви остава, освен да отворите скритите си стайчки – затворените си куфари, и да видите какво има там за разработване. Няма нищо, което да не е дадено на човека; ето защо, колкото се отнася до материалното, той няма за какво да се моли – всичко му е дадено. Той трябва само да работи, да използва даденото.

Да се моли човек на Бога, това значи да влезе в общение с Него, без да изнася своите нужди. Ако само един човек знае нуждите ти, няма защо да разправяш на всички. Важно е в него да живее Бог: той веднага ще чуе молбата ти и ще ти помогне. В една американска църква проповедникът излязъл на амвона да говори за един от присъстващите членове на църквата, който бил крайно беден – да му се помогне по някакъв начин. Той говорил за него цял час, изнесъл сиромашията, в която се намирал бедният, с цел да омилостиви сърцата на богатите членове на църквата. В края на краищата той събрал една сума за бедния си събрат в Христа и му я предал. След това един от богатите членове се приближил до проповедника и тихо му пошепнал: „Защо не каза това само на мене? Аз сам бях в състояние да му помогна – не беше нужно да раздвижваш цялото събрание за такава сума. Достатъчно беше да ми пошепнеш на ухото, както аз на тебе, за да дам една голя-

ма сума. При това само той не е сиромас – има още много наши бедни братя, които също се нуждаят от подкрепа“.

Сега ние казваме: в едно религиозно братство не може и не трябва да има сиромаси – братство, в което има сиромаси, не е истинско братство. „Възможно ли е това?“ Възможно е. „Как да разберем това?“ Разбирайте го, както искате. Ако сте ученици от осми клас, вие трябва да разбирате материята, която ви се преподава. Защо? Защото се предполага, че сте изучили добре материала за седми клас и свободно можете да работите с новия материал. Който влезе в университета, той трябва да е завършил гимназия; без гимназиално образование не приемат в университета. След всичко това ще дойде някой човек в братството и ще каже: „Аз съм ваш брат!“. Как стана брат? В какво се заключава братството? Ще кажете, че и волът е ваш брат. Вие казвате това, но той съзнава ли, че е ваш брат? Като последно творение на Бога човек пръв е осъзнал положението си като брат на човечеството, като по-голям брат на животните и растенията, вследствие на което се стреми да бъде навсякъде пръв. За да бъде пръв, човек трябва да отговаря на две изисквания: да има отличен ум и добро сърце; няма ли тези неща, той не може да бъде пръв. Ако умът и сърцето му се разколебаят в нещо съществено, той остава назад. Връщането му назад подразбира връщане към животинското състояние. Укрепи ли ума и сърцето си, той излиза от животинското състояние и се връща в човешкото. Върне ли се в животинското си състояние, човек се страхува от най-малките неща. Когато животното се страхува, има защо да изпада в това състояние, но има ли смисъл човек да се страхува? Когато детето плаче за майка си, която е заминала за другия свят, плачът е намясто; обаче когато майката е при детето и то плаче, тогава плачът няма смисъл. Плачът не решава въпросите. Има деца, които плачат за нищо и никакво, но не постигат целта си – те искат насила да заставят майка си да им даде това, което желаят. Когато плачът е намясто, майката с готовност задоволява нуждите на детето.

Един баща ми разправяше една своя опитност, която имал с детето си. Един ден детето започнало да плаче, да вика, да креска, но така, че никой не могъл да го смири. Майката, бащата, братята, сестрите му се събрали около него – не знаят какво да правят. Давали му едно нещо, друго нещо, за да го залъжат, но то не млъквало. Най-после бащата казал: „Излезте всички вън, оставете ме сам с детето“. Като останали в стаята сами, той седнал срещу детето и започнал да го имитира: както плачело детето, така плачел и той; каквото правело то с ръцете си, това правел и той. Като чуло детето, че друг плаче с него заедно, вдигнало главата си и започнало учудено да гледа защо плаче баща му. То плаче и бащата плаче; най-после детето се усмихнало, престанало да плаче и казало на баща си: „Много плачеш, бе татко“. Плачът се дължи на известен обект: за да престане човек да плаче, трябва да се махне обектът. Обаче дали човек плаче, или се радва, това са въпроси, които трябва да се изучават: каквото и да се случва в живота ви, трябва да го изучавате. Каквито мисли и чувства ви вълнуват, те трябва да представляват предмети за изучаване, за да знаете техния произход и влияние върху вас.

Днес всички хора говорят за добрия живот и се стремят към него, но не могат да опишат какво представлява той. Защо не могат да го опишат? Защото не живеят още добре. Човек може да опише само онова, което е опитал и разбрал. Например запитайте един ангел какво нещо са грехът и лошият живот. Колкото и да иска да се произнесе за тях, нищо не може да каже. Защо? Той никога не е грешил, никога не е правил зло; той вижда, че хората грешат, но как става това, не знае. Някои казват, че добрият живот се заключава в придобиването на блага, други – в правенето на добро. Нито придобиването на благата, нито правенето на добро представляват добрия живот. Когато живее добре, човек може да опише в какво се състои добрият живот.

И тъй, хората често грешат, понеже се опитват да говорят за неща, които не познават. Трябва ли всичко да

знаете и да опитате? Има неща, които непременно трябва да знаете, но има неща, които не трябва да знаете. Например каква полза ще ви допринесе знанието за това, как е извършено някое престъпление? Какво ще придобиете, ако знаете, че някои хора живеят лошо? Бъдете глухи и слепи за злото, за престъпленията, за лошия живот, пазете се от любопитството към злото. Някои обичат да се вслушват в лошите работи и току подават ухото си – да чуят какво се говори между хората, да видят какво правят. Не разваляйте слуха и зрението си с лошите работи; без да се интересувате от злото, вие ще го познаете. Как? По степената на доброто. Когато чуете, че някой човек е много добър, ще знаете, че зад него се крие друг човек, много лош; ако срещнете един праведен човек, зад него се крие един грешник. Когато видите, че пристига конник, ще знаете, че след него идва конят му; или ако видите коня, след него идва конникът. Конят мълчи, но конникът говори – той говори и за себе си, и за коня. Кога мълчи човек? Когато минава през посвещение. Значи животните мълчат, понеже минават през посвещение: всяко изпитание означава известно посвещение. Наистина, не е лесно да страдаш, да се мъчиш и да не можеш да кажеш една дума за страданията си. Животните се мъчат, изтезават ги и те мълчат.

Следователно когато дойдем до говора на хората, виждаме, че те говорят най-много, когато страдат. Те разправят за болките си: къде ги боли, как са заболели и т.н. Ако ги боли крак, ще разправят къде ги боли, как се лекуват и т.н. Ето как може да се лекува човек: ако го боли устата, ще вземе три капки от Любовта и болката му ще мине; ако го болят очите, трябва да вземе четири капки от Истината; ако го болят ушите, ще вземе десет капки от Мъдростта. За всяка болест има лек – няма болест в света, която да не може да се лекува. Ще кажете, че това не са реални лекарства. Това са психически лекарства, които действат рационално. Внесете в сърцето си няколко капки от Любовта, в мозъка си – няколко капки от Мъдростта, и в тялото си – няколко капки от Истината, и ще видите

как ще се излекувате. Много болести се дължат на психически причини, ето защо тези болести могат да се лекуват само по психически начин, т.е. с психически лекарства. Ако търсите причината на заболяването на ушите и на очите, ще я намерите в задната част на мозъка. Когато функциите в задната част на мозъка не стават правилно, човек страда от болки в очите и в ушите; когато слепоочната част на мозъка не функционира правилно, човек се оплаква от болки в устата. Като знаете, че мозъкът е причина за много заболявания, дръжте го в изправност.

Когато говорим за изправност на мозъка, имаме предвид мислите, които минават през него. Ето защо за здравословното състояние на мозъка трябва да държим отговорни мислите, а за здравословното състояние на сърцето са отговорни чувствата. Всяка мисъл носи за човека или благо, или отрова. Същото се отнася и до чувствата, и до желанията на човека; при това има мисли и чувства, които оказват своето въздействие върху организма веднага, а други – след време. Ако човек не върви в пътя на Божиата Любов, той ще попадне в областта на своето изопачено сърце и ще носи последствията на своя живот; ако не върви в пътя на Божиата Мъдрост, той ще попадне в кръга на своя изопачен ум и ще носи лошите последствия на своя живот. Като ученици вие трябва да разсъждавате правилно, да не се спирате пред мисълта, че Бог всичко знае, всичко вижда. Той знае всичко, вижда всичко, но важно е какво вие знаете и разбирате. Вие се ползвате от знанието на Бога, от Неговата Любов и Мъдрост дотолкова, доколкото можете да ги възприемете и приложите в живота си. Да се осланяте на Божието знание, на Неговата Любов – това е лесният път в живота. Всъщност това е най-мъчният път. Защо? Защото като очаквате да получите нещо наготово, вие или ще го получите, или няма да го получите – и в края на краищата ще изгубите времето и условията за работа. Според мене най-лесният път е пътят на добрия живот. „Кой ще ни научи да живеем добре?“ Който сам живее добре; който не живее добре, по никой начин не може да ви предаде добрия живот. Не можеш да

предадеш на човека това, което ти сам не знаеш и което не е в тебе. Ако учителят по музика пее и свири правилно, и учениците му ще пеят и свирят добре; ако той сам не пее и не свири правилно, и учениците му ще бъдат като него. Затова е казано, че какъвто е учителят, такива са и учениците му.

Като влезете в някое религиозно или духовно общество, веднага ще дойде при вас някой брат или сестра да ви учат. Те събират около себе си братя и сестри, стават техни учители и започват да ги учат. Ще ги научат толкова, колкото те знаят... Едно нещо трябва да знаете: преди да събирате хора около себе си, първо съберете своите мисли, чувства и постъпки: да ги възпитате, да се подчиняват на Божественото начало във вас. Ако успеете в това, тогава, без да събирате хората около себе си, те сами ще ви търсят. Не спазвате ли това правило, вие ще изпаднете в положението на някои проповедници и учители, които, вместо да помогнат на своите ближни, внасят противоречия между тях. Един негърски проповедник някъде в Америка проповядвал на слушателите си как Бог направил първия човек. Той казал, че Бог взел от най-чистата и фина пръст и направил от нея човека. За да го изсуши, Той го сложил на един плет, където човекът се пекъл три дни на слънце. Като слушали проповедта, един от слушателите запитал проповедника: „Откъде е взел Господ пръти, за да направи плет, на който да суши човека?“ „Това не е твоя работа“ – отговорил проповедникът. Наистина, слушателите не трябва да задават такива въпроси, но и проповедниците не трябва да говорят за неща, които не знаят. Изобщо човек трябва да говори само за ония неща, които той сам е опитал, разбрал и научил; той трябва да учи хората само тогава, когато той сам е учен. „Ама Мойсей е казал така.“ Мойсей бил ли е във времето, когато Бог е създавал света? „Той е видял нещата по ясновидски начин.“ И това е въпрос. Четете, изучавайте нещата, но стремете се да ги проверявате по външен и по вътрешен път, за да не изпадате в противоречия. Не се страхувайте от това, което не знаете, не го избягвайте, но го изучавайте.

Една млада мома минавала за глупава между познатите си, които се мислели за многознаещи. Тя се занимавала със змии – хващала ги, укротявала ги, играела си с тях. Един ден тя скрила една змия в ръката си и като се срещнала с познатите си, пустила змията между тях. Като я видели, всички се разбягали от страх. „Чудно нещо – казала им тя, – страхувате се от една змия, която Бог е създал, а се представяте за много знаещи. Донесох ви един екземпляр да го изучите, а вие бягате от него. Къде остава вашият научен интерес?“ Представете си, че змията е една лоша мисъл, лошо чувство или желание. Защо не ги изследвате, а бягате от тях? Трябва ли да се страхувате от лошите мисли, чувства и желания? И те могат да се възпитават, както и змията. В днешно време даже отровата на змията се употребява против някои болести. Всяко лошо и страшно нещо крие в себе си някакво добро, но трябва да знаете как да го използвате.

Помнете: лошите, страшните неща каляват човека. Значи човек трябва да се кали, да стане търпелив. Търпението се развива главно при неблагоприятни условия на живота: само при тези условия човек вижда каква вяра има, доколко мисли право и какво търпение има. Следователно стремете се да разбирате нещата правилно, за да не кажете като Соломон, че всичко е суета. Не оставяйте мъчнотиите си на другите, те да ги разрешават, защото те ще се ползват и от богатата им – тогава вие пак ще кажете, че всичко е суета. Мъчнотиите крият в себе си известни богатства, от които не трябва да се лишавате. Ако хлябът ви е сух, не го хвърляйте – полейте го с малко вода и го сложете на печката, докато се запече от двете страни. Водата, т.е. животът, носи в себе си условия за превръщане на лошите работи в добри: използвайте тези условия и не се страхувайте от лошото. На каквито и мисли, чувства и желания да се натъквате, те са на мястото си, имат велико предназначение. Ако не знаете как да ги използвате, вие се лишавате от богатата, които се крият в тях, вие се лишавате от възможността да изпълните своето предназначение на Земята. Ето защо каквото и да ви се случи в

живота, добро или зло, не го отбягвайте; каквито и мисли и чувства да ви посещават, не ги отхвърляйте – изучавайте ги, вижте какво носят те за вашето бъдеще. Човек гради бъдещия си живот именно от мислите, чувствата и желанията, които влизат в него, т.е. които го посещават. Като ги изучавате, вие придобивате знание да подреждате нещата, т.е. да поставяте всяко нещо на мястото му и да градите бъдещето си.

Сега, както и да се говори на хората, те могат да разберат нещата само когато ги живеят. Много може да им се говори за Любовта, за Мъдростта и за Истината, но ако не ги прилагат, нищо не могат да разберат. Не можете да предадете на човека нещо, което вие сами не знаете – законът е такъв. Някой е взел един позлатен предмет и го предлага като чисто златен. Как познава, че е златен? По лъскавината, по блясъка. Обаче има една българска поговорка, която казва: „Не всичко, което блести, е злато“. Наистина, като взема пробния камък, опитвам няколко пъти и виждам, че предметът е само позлатен, не е от чисто злато. Следователно, когато говорите за златни, за ценни неща, приложете и към тях пробния камък, за да ги изпитате. За всяка мисъл, за всяко чувство и за всяка постъпка има пробни камъни, чрез които можете да ги изпитвате доколко са от чисто злато, доколко са ценни и устойчиви.

Дръжте в ума си мисълта: никой не може да ви обича за това, което не сте; могат да ви обичат за това, което сте. Златото, скъпоценният камък са ценни за това, което са, но не и за това, което не са. Не можете да дадете на простия камък такава цена, каквата има скъпоценният. Някой пита: „Защо давате такава голяма цена на този човек?“ Защото заслужава. „Защо на мене не давате същата цена?“ Той се е мъчил, работил е, затова е станал ценен – ти още не си се мъчил, не си работил, затова не можеш да имаш голяма цена. Като знаете това, не питайте защо този или онзи се ценят скъпо, но работете, за да се справяте с мъчнотиите и страданията. Като минете през мъчението, труда и работата, и вие ще придобиете нужната цена, ще станете скъпоценен камък.

Сега искам да запомните следните мисли: да имате прави мисли, прави чувства и прави постъпки. Не е важно толкова да правите добро, колкото да имате прави мисли, чувства и постъпки, чрез които да вървите в правия път. Само по този начин можете да бъдете благоприятни за окръжаващите и да имате приятели. Ако не следвате правия път на живота, вие ще имате повече неприятели, отколкото приятели.

И тъй, за да познаете дали сте благоугодни на Бога, идете на някое нечисто, блатисто място, и вижте дали ще се накаляте, дали ще ви хапят комари. Ако калта се лепи по дрехите ви и комарите ви хапят, вие не сте благоугоден на Бога: при това положение ще боледувате, ще страдате от нечистотиите в живота. Ако калта не се лепи по дрехите ви и комарите не ви хапят, вие сте благоугоден на Бога: вие живеете във външна и вътрешна чистота, в мир със себе си и с окръжаващите.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

17 март 1935 г., София, Изгрев

ДВЕТЕ ДОБРОДЕТЕЛИ

Размишление

Ще прочета 7. глава от Еклисиаст.

Сърцето на мъдрите е в дом на жалеене;

но сърцето на безумните – в дом на веселба. (4. ст.)

Тук Соломон е прав: днес повечето хора искат да бъдат в дома на веселбата.

*Да не речеш: коя е причината, че предишните дни
бяха по-добри от тези? (10. ст.)*

Като остарее, човек казва: „Какво беше едно време, когато бяхме млади!“. Когато напусне гората и влезе в дома на господаря си, волът казва: „Какво беше едно време, когато бяхме свободни! Разхождахме се по горите, но днес сме под закон“.

Защото не питаш благоразумно за това. (10. ст.)

Мъдростта е добра като наследството

и полезна на онези, които гледат Слънцето. (11. ст.)

Защото мъдростта е защита,

както е защита среброто;

но преимущество на знанието е,

че мъдростта оживява онези, които я имат. (12. ст.)

Гледай делото Божие, защото

кой може да направи право онова,

което е Той направил криво? (13. ст.).

В благополучен ден весели се,

а в злополучен ден размисляй,

защото Бог направи едното

противоположно на другото,

за да не намери човек нищо зад себе си. (14. ст.)

Това е афоризъм. Под думата афоризъм разбираме отделяне на нещо от общото. Афоресали някого, значи отделили са го от всички хора.

Всичкото видях в дните на суетата си. (15. ст.)

Тук Соломон говори за себе си.

Има праведен, който загива в правдата си;

и има нечестив,

който дългоденства със злобата си. (15. ст.)

И намерих, че е по-горчива от смърт онази жена,

на която сърцето е примки и мрежи

и ръцете ѝ – окови.

Угодният пред Бога ще се отърве от нея,

а грешникът ще бъде хванат от нея. (26. ст.)

Като говори за жената, Соломон има предвид външната ѝ форма. Значи жената е опасна като форма, а не като принцип. В дадения случай под думата *узи* се разбират чрезмерните желания, които заробват човека. Чрезмерните желания на човека приличат на трапезата на китайските мандарини, когато канят някой висок гост. Един виден американец бил поканен на гости в дома на един китайски мандарин, който сложил на масата 40 различни ястия. От учтивост американецът трябвало да опита всичките ястия. След това посещение той се зарекъл да не ходи на гости на китайски мандарини. Защо? Стомахът му се разстроил толкова, че трябвало да пази диета цели две седмици. Често съвременните хора се оплитат в многото си желания, вследствие на което разстройват стомаха си. Ние казваме за тях, че са били на гости в дома на някой китайски мандарин.

Едного мъжа между тисяза намерих,

но ни една жена между всички тези не намерих. (28. ст.)

Соломон искал да каже, че между тисязи мъже е намерил поне един, умът на когото е бил в главата му, обаче между тисязи жени не е намерил нито една, на която умът да е бил в главата. Наистина, това е било във времето на Соломон, преди повече от две хиляди години, но все пак то не е утешително за жените. Тази е причината, за което много жени искат да станат мъже, те казват: „Не струва човек да бъде жена“.

Ето, това само намерих,

че Бог направи човека прав,

но те потърсиха много измишления. (29. ст.)

Като се е отклонил от правия път, човек е изгубил изкуството да говори, да мисли и да постъпва право. Голямо изкуство е да знае човек как, кога и какво да говори; голямо изкуство е да знае човек как, кога и какво да мисли. Като се е отклонил от правия път, човек е изгубил изкуството да говори, да мисли и да чувства право, вследствие на което и най-малките причини го изваждат от релсите на живота. Достатъчно е, като върви из града, да го срещнат десетина души и да го спрат, да го питат нещо. Той ще остане недоволен от тези спирки и ще избягва познатите си. Какво ще правите, ако сте красив, виден човек, и всеки фотограф, като ви срещне на пътя, пожелае да ви фотографира? Този ви цъкне с апарата си, онзи ви цъкне – всички искат да ви фотографират. Ако сте в Англия, това положение се търпи, защото фотографът отдалече още цъка, без да иска разрешение. Но какво ще правите, ако сте в България? Преди да ви фотографират, спират ви и ви питат съгласни ли сте да имате портрета си, или не. Представете си, че не срещате фотографии, но ваши приятели, които започват да ви говорят или за добродетелите, или за грешките и недостатъците ви? И в единия, и в другия случай можете ли да се отегчите и обезсърчите или да се стимулирате? Например както учителят може да стимулира или да понижи духа на ученика, така всеки човек може да се стимулира или обезсърчи. Достатъчно е да кажете на човека, че е работлив и от него може да излезе нещо, за да се насърчи; достатъчно е обаче да му кажете, че е ленив, че за нищо не го бива, за да се обезсърчи и отчае.

В какво се заключава прилежанието и в какво – леността? Има външно и вътрешно прилежание и леност. Както човек може да бъде външно и вътрешно прилежен, така може да бъде външно и вътрешно ленив. Външната леност се изразява в нежеланието на човека да работи, да учи, да се моли. Колкото и да е лоша външната леност, все пак тя може да се преодолее, страшна е обаче вътрешната леност, т.е. пасивността – с нея именно човек трябва да се справя.

В прочетената глава Соломон засяга още външната страна на физическия живот, с който се намира в съприкосновение. Той не може да се освободи от мислите на хората, които го заобикалят. Закон е: когато влезе в едно общество, добро или лошо, човек едновременно се влияе от добрите и от лошите мисли на хората, които съставят обществото. Например ако влезеш в общество, съставено от земеделци, ще говориш за боб, леща, лук, чесън и т.н.; ако влезеш в музикално общество, ще говориш за музика; ако влезеш между учени хора, ще говориш за наука; ако влезеш между религиозни хора, ще говориш за Бога, за ангели, за светии и т.н. С една дума в каквото общество влезеш, такъв ставаш – ако не завинаги, поне временно. Ако не станеш чисто злато, ще бъдеш поне позлатен. Значи има истински учени хора, но има и позлатени; има истински музиканти, но има и позлатени; има истински религиозни, но има и позлатени. Истинските учени, музиканти и религиозни са от чисто злато, вследствие на което издържат на всички изпитания, обаче позлатените не издържат на мъчнотии и изпитания.

Сега, като сравняваме хората с предмети от чисто злато и с позлатени предмети, имаме предвид силите, които работят в тях. Невъзможно е мислите, чувствата и желанията на човека да не се отразят на организма му. Колкото по-нисши са те, толкова по-тъмен, по-черен е цветът на лицето – черният цвят показва, че човек е навлязъл в гъстата материя. Колкото по-дълбоко е влязъл човек в гъстата материя, толкова по-голямо е отклоняването му от правия път. В това отношение черната раса е остатък от онези времена, когато човечеството се е отклонило от правия път. Чрез непослушание, чрез изпълняване изключително на своята воля, хората се отдалечиха от Бога. Като се натъкнаха на големи страдания, те започнаха да се вслушват в доброто начало в себе си и подобриха малко живота си – така се създаде черната раса. Колкото повече се подобряваше животът на хората, толкова и цветът на лицето ставаше по-светъл, докато се създаде бялата

раса. След нея ще дойде шестата раса, която ще има светли лица. Днес бялата раса работи усилено за създаване на типове от шестата раса. Всички хора няма да влязат изведнъж в шестата раса, но ще има много представители от нея.

Сегашните хора се натъкват на големи изпитания, по-неже се сближават много. Докато не се познават още, хората пристъпват един към друг със свещен трепет, с голямо уважение, обаче като се опознаят отблизо, те започват едни други да се морализират, да играят роля на теляци. Като ви срещне някой познат, започва да ви прави забележки, че не сте постъпвали правилно; след това ще дойде друг – и той да ви прави забележки. Значи един след друг вашите познати идват при вас като теляци да търкат кожата ви. Има смисъл да дойде един теляк, но какво ще направят десетки теляци? Те ще охлузят кожата ви до протичане на кръв. Това вече не е приятелство. Като знаете това, не постъпвайте и вие като онези теляци, които охлузват кожата на хората. Преди да играете такава роля към близките си, обърнете се към себе си, да видите дали вие имате нужната чистота. Ако себе си не сте очистили, а бързате да чистите другите, вие ще приличате на стария крив рак, който учил сина си да ходи право. Един ден старият рак казал на сина си: „Синко, не се ходи така. Не виждаш ли, че ходиш криво?“ „Татко, тръгни пред мене, да ми покажеш как да ходя“. Старият рак тръгнал напред, но вървял по своему – криво. „Татко – казал синът, – така и аз ходя. Ти не ми показва нищо ново.“

Казвам: не може човек да възпитава другите само с думи – примерът, животът възпитава, а не думите. Да говориш само, без да живееш това, което говориш, то е все едно да поканиш гости в студен зимен ден около студена печка и да им казваш, че е топло в стаята. Хората седят около печката, но треперят от студ. Който се наема да морализира хората, трябва да бъде запалена печка, да даде нещо от себе си: без да им говори, без да ги морализира, те ще приемат част от неговата топлина и светлина и ще се

възпитат. Съвременните педагози говорят за нов начин на възпитание. Според мене новото възпитание е свързано с правилното слушане. Само онзи слуша правилно, който е в състояние да прилага това, което е чул. Може ли човек да прилага, може и да се възпитава; ако не може да прилага, не може и да се възпитава – следователно методът не е дал добри резултати. Щом методът на възпитанието не дава добри резултати, той не е нов; изобщо новото подразбира прилагане на нещата. Ето защо, когато някой казва, че слуша Словото Божие и го харесва, за мене е важно дали го прилага. Ако слуша добре и правилно, той може да прилага; ако слуша и не прилага, това показва, че не разбира. Правилното слушане е свързано с разбирането.

Ще кажете, че религията не е за младите. Съгласен съм и аз с това твърдение, но прибавям: всяка религия, която ограничава човека, не е за младите. Това не значи, че на младите трябва да се даде безгранична свобода. Какво лошо има в това, ако пуснеш вола си в гората да пасе свободно, от никого неограничаван? По-добре ли е, ако го сложиш в дама и от време на време го водиш на нивата да оре? Стремете се към такава религия, която освобождава човека от хомота. Млади и стари, стремете се към тази религия, която не ограничава, която не казва на човека това или онова да не прави, но му казва какво да прави. Днес старите възпитават младата мома и младия момък, като им забраняват да гледат тук или там, за да не се съблазнят – и в края на краищата толкова ги напращат, че те не смятат да погледнат свободно. С това възпитание хората приличат на Настрадаин Ходжа, който днес забранявал на магарето си да яде, на другия ден пак му забранявал, докато съвсем го отвикнал да яде. Един ден Настрадаин Ходжа казал: „Чудно нещо, тъкмо отвикнах магарето си да яде, и то умря“.

И тъй, истинското, новото възпитание си служи с положителни методи, а не с отрицателни. Защо да не гледа човек красиви моми? Турците казват: „За човека е благословение да гледа красивото в света“. Не само че е благо-

словение, но даже е здравословно. Бог създаде красотата за човека не за да я пожелава и обсебва, но за да се учи и да разбере какво представлява разумният свят и как работи той. Следователно гледайте красивите неща, без да ги желавате – те допринасят нещо към възпитанието на човека. Не разделяйте хората на млади и на стари, не поставяйте прегради между тях. Млад и стар – това са две състояния, през които човек минава всеки ден; добър и лош – това са също две състояния. Като млад човек е весел и безгрижен, за нищо не мисли; като стар той е замислен, грижи се за утрешния ден. Като добър и лош човек е един и същ, но някога проявява едното си естество, а друг път – другото. Въпреки различните състояния, през които минава, човек казва за себе си, че е създаден по образ и подобие Божие. Лошавината в човека показва, че той трябва да се чисти. Водата е създадена именно за това – да се чистим. Щом се окаля, човек трябва да знае, че носи доброто в себе си, което е в състояние да го измие. Щом отстрани злото от себе си, той проявява доброто си естество, т.е. своето здравословно състояние. Като знаете това, не мислете, че ще станете по-добри, отколкото сте всъщност: доброто не се увеличава, но се проявява. Проявете доброто и ще видите, че сте добър човек, създаден по образ и подобие Божие.

Като ученици, съветвам ви да прилагате за физическия свят две главни добродетели. Първата добродетел гласи: човек трябва да говори така, че никого да не боде. Втората добродетел е следната: като го боднат, никога да не се обижда. Ще кажете, че не е лесно да се живее според дадените добродетели. Наистина, не е лесно да страда човек, без да се отпечата страданието на лицето му: щом страда и се мъчи, лицето му се изкривява в конвулсии. Малко хора има, които страдат, без да дават израз, че имат страдания. Колкото и да се владее човек, лицето му все ще се сгърчи повече или по-малко. Щом си допуснал да се счупи кракът или ръката ти, това показва, че не си много умен или съзнанието ти не е било будно. Ето защо, като

тръгваш някъде, постоянно се моли да не се спънеш и да не счупиш крака си – както си излязъл здрав от дома си, така трябва да се върнеш.

Като ученици на великия Живот вие трябва да бъдете здрави, да водите чист и нормален живот, свободен от всякакви противоречия. Многого желаниа внасят големи противоречия в живота. Това виждаме в живота на Соломон. Той имаше много желаниа, които прояви външно в събирането на много жени около себе си. Соломон имаше 300 жени и 900 наложници, чрез които се натъкна на големи противоречия. Откъде дойдоха тия противоречия? От ограничаването на жените – той нямаше право да ги ограничава. Да имаш 1200 жени и да не можеш да се справиш с тях, това е все едно да имаш 1200 английски лири и да не знаеш как и за какво да ги употребиш. Еднобрачие се изисква днес: една жена или един мъж трябва да имаш, за да можеш да се справяш с положението, в което се намираш. Мъжът трябва да разбира жената, а жената – мъжа. Жената е извор, от който тече Божието благословение; чрез това благословение се проявяват всички жени. По-добре е да имате една чешма, която постоянно блика, отколкото да имате хиляди чаши, пълни догоре с вода. Да имаш една жена, това подразбира да имаш една идея за Бога като носител на живот, на знание и на светлина, на свобода и простор, отколкото да имаш хиляди жени, т.е. хиляди идеи за Бога, които носят цялото нещастие и зло.

Следователно ако имаш една идея за Бога, ти си в еднобрачния живот; ако имаш две идеи, ти си в двубрачието; три идеи подразбират трибрачен живот и т.н. Стременията се към еднобрачието, което осмисля живота и поставя човека в правия път. Първото нещо, което ви предстои, е да се освободите от безпокойството. Не се безпокойте, че имате малко пари, не се безпокойте, че не сте много здрави: от вас зависи да имате много пари или да бъдете напълно здрави. Здравето се обуславя от хигиената, която човек пази във физическия, в сърдечния и в умствения си живот. Хигиената на физическия свят изисква от човека да знае как да яде, да пие вода и да диша, и най-после –

да знае как да спи. Не е въпросът в многото ядене, но в умението да се приема храната с любов и разположение. Ако вземе първата хапка с любов, човек ще се благослови. Пиеш вода, а не знаеш как да я употребиш: пий водата на глътки и с любов. Често, като легнеш да спиш, с часове се въртиш на едната, на другата страна – и не можеш да заспиш. Защо? Не си доволен от това, което имаш: ако имаш десет лева, ще искаш 20, 30 или повече. Колкото повече имаш, толкова повече ще бъдеш недоволен. Имаш жена, деца, къща, ниви, лозя – пак си недоволен.

Когато срещнете днес, всеки се оплаква, че е нещастен. Какво е нужно на човека, за да бъде щастлив? За да бъде щастлив, човек трябва да признае дълбоко в себе си, че е добър. Само на себе си кажете, че сте добри, не и на хората. Обаче ако някой вън от вас каже, че не сте добри, не се мъчете да му доказвате обратното, но кажете: „Възможно е да не съм добър – навярно съм затворил крана на чешмата си. Сега ще отворя крана си да потече изобилно от водата ми, за да задоволя всички“. Значи когато крановете ви са отворени и водата ви изобилно тече, вие сте добри; щом затегнете крановете си, ставате лоши. Днес повечето хора завъртват крановете си, за да не плащат много. Човешките работи са с кранове, а Божиите – без кранове. Идете на планината и вижте какво е положението на водите: там всички извори са без кранове и водите текат свободно. Когато намерят някой извор, хората веднага го ограничават: слагат му кран и го отправят да тече в посока, каквато те намират за добре.

Мнозина казват, че човек трябва да върви по правия път; други казват, че човек трябва да върви надясно, трети държат за лявата посока. Всъщност коя посока трябва да държите? Как тъкат жените? Те вземат совалката и я пъхат ту отлясно, ту отляво – и платното се тъче. Значи не е важно в каква посока се движи човек – важно е платното да се тъче. Ето защо, като срещна един човек, аз не гледам накъде върви, в коя посока се движи, но гледам тъче ли нещо и какво тъче. При това колкото по-бързо се движи совалката, толкова по-добре е за самия човек, както и за

окръжаващите. Сега и на вас казвам: вървете и надясно, и наляво, но тъчете платното, което ви е дадено; и като го изтъчете, ще си направите една хубава дреха. Ако можете сами да шиете, добре; ако не можете, ще потърсите някоя добра шивачка, тя да я ушие. Като облечете дрехата си, ще бъдете доволни, че сте я изтъкали и ушили сами. Това значи да мисли човек право. Няма по-хубаво нещо за човека от това, да мисли право. Защо? Защото правата мисъл освобождава човека от всички непотребни мисли и желания, тя очиства пътя му, поставя го в пълен ред и порядък. Това е правият път! Значи път, който е свободен от безпокойства и отрицателни мисли, в който всичко е поставено в пълен ред и порядък, наричаме прав. Следователно ако днес сте болни, утре ще бъдете здрави. Не мислете върху отрицателните си прояви, но мислете върху благата, които ви са дадени.

Какво по-велико благо можете да очаквате от живота, който ви е даден? При това Бог ви е поддържал толкова хиляди години насам до днес. След всичко това, като дойдете до смъртта, започнете да се страхувате. Като умрете, вие мислите, че отивате при Бога, като при свой Баща. Защо трябва да се страхувате? Ще кажете, че този човек е млад, не трябва да умира. Той не е умрял – на екскурзия е отишъл. „След колко години се преражда човек?“ Който върви по закона на Любовта, преражда се след 1500–2000 години; който върви по свой закон, преражда се след 45 години; и най-после, глупавият се преражда веднага. „Какво представлява прераждането?“ Прераждането е закон за освобождаване на човека от неговите грешки и заблуждения. Праведният обаче никога не умира – той излиза от една къща и влиза в друга. Той никога не отива и на Небето. Защо? Защото за него Небе е мястото, където Бог живее. Където Бог не присъства, там е адът, Земята пък е място на лошите условия, т.е. на гъстата материя. Който търси Бога, ще Го търси и вън, и вътре в себе си.

Мнозина се безпокоят в живота си, защото търсят Бога там, където не е, вследствие на което живеят без вяра. Където и да отиват, каквато работа и да предприемат, посто-

янно се безпокоят: какво ще стане с децата им, какво ще стане с жена им, с търговията им и т.н. Те лягат без вяра и стават без вяра. Лягайте с вяра в доброто и ставайте с вяра! Това не значи, че човек трябва да стане индиферентен – той трябва да вярва в доброто и в красивото и да не се безпокои за нищо. Нещата стават така, както са определени. Казвате: „Нищо ли не сме направили досега?“. Аз не отричам вашите успехи, нито вашите опитности, нито мъчнотиите, през които сте минали; аз не отричам и пътя, по който сте вървели, но ви говоря за новия път, към който душите ви се стремят. Ще кажете, че познавате този път. Не го познавате! Този път предвижда нови мъчнотии, обаче той носи и нови постижения – новият път е път на Любовта. Където влезе Любовта, тя произвежда преврат: ако прозорците на къщата ви са тесни, тя ще ги разшири; ако до това време сте живели в сиромашия, тя ще ви направи богати. Любовта носи изобилие, тя произвежда и физически, и духовен преврат в хората, Любовта освобождава ограничените, угнетените и поробените. Който не приема Любовта, той търси ангелите, светиите и добрите хора вън от себе си. Между светиите живее – светиите търси; между добрите хора живее, а тях търси.

Днес ви прочетох седма глава от Еклисиаст, за да ви освободя от юларите, които сами сте сложили на главата си. Ако не завинаги, поне за един ден бъдете без юлари, за да опитате свободата, към която се стремите. Щом хвърлите юларите си, идете в гората да си починете. Ще кажете, че нивите ви ще останат неорани и несети. Нищо от това, поне земята ще си почине. Считай, че всичките ти работи са наредени. „Ама искам да забогатея.“ Колко злато можеш да носиш на гърба си? Ти не можеш да носиш на гърба си повече злато от това, което се съдържа в твоята кръв. Знанието ти пък се определя от фосфора, който се съдържа в твоя мозък. От вярата, която носиш в себе си, зависи да влезеш по-навътре в Рая. Като мислиш добре за Бога, хората ще те приемат в себе си; като мислиш добре за хората, Бог ще те приеме в Себе Си. Ти вярваш, че Бог е на Небето, а не вярваш, че живее в хората. Значи в по-

далечното вярваш, а в по-близкото не вярваш. Вярвайте в своя ближен, в когото Бог живее. Кажете ли ви той една сладка дума, Бог е в него; кажете ли ви една горчива дума, Бог не е в него. Тази е причината, задето вие ту се качвате, ту слизате.

Дръжте в ума си положителна, неизменна идея за Бога. Дойдете ли до тази идея, не постъпвайте, както правят някои скъперници със своите коне. Вместо да ги водят на паша, да губят време, те ги впрягат да орат по цели дни. Вечер, като се връщат от оран, слагат на очите им зелени очила, за да изглежда сеното зелено и да си представят конете, че ядат зелена трева. Сега и на вас казвам: сложете настрани сеното и зелените очила, които имате като идеи за Господа – те са верни, но само привидно. Идеи, които умират, които ограничават човека, не са истински. Приемете новите идеи за Господа, мислете за Него така, че всякога да ви е леко и приятно на душата. Мислете за Господа така, че да чувствате красотата в света, да имате импулс за работа. При това каквато работа започнете, ще я свършите с успех. Който има идея за Бога, той свети: като го погледнете, приятно ви е да го гледате – лицето му е светло, очите му са ясни и засмени; всеки мускул на лицето му е свободен, по него можете да четете всичко, каквото той преживява. Моисей казва:

*Да възлюбиш Господа Бога твоего
с всичкия си ум, с всичката си душа,
с всичкото си сърце и с всичката си сила.*

Това е първата заповед, която е дадена на човека. Изпълнението на тази заповед определя пътя на истинското щастие. Друг път за щастие няма: каквито и теории и философии да ви препоръчват вън от тази заповед, те не са нищо друго освен тристате жени и деветстотинте наложници на Соломон, които го поставиха в големи противоречия. Много жени и наложници може да има човек, много пари може да има, с голяма слава и почести може да се ползва, но всичко това е суета пред мисълта, която човек трябва да има за Бога в душата, в ума, в сърцето и във волята си. Единствена тази мисъл осигурява щастие-

то му. Днес ви пожелавам да бъдете свободни от всички грижи, смущения и безпокойства. Мислете за всички хора добре, прекарайте поне един ден в радост и светлина, за да гледате само красивата страна на живота.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

24 март 1935 г., София, Изгрев

ПРИДОБИВАНЕ И ЗАДЪРЖАНЕ

Размишление

Ще прочета 8. глава от Еклисиаст.

Кой е както мъдрия?

И кой знае изяснението на нещата?

*Мъдростта на човека осветява лицето му
и жестокостта на лицето му се променя. (1. ст.)*

В този стих Соломон хвали мъдреца, същевременно се казва, че жестокият изменя лицето си. Наистина, когато стане жесток, човек изменя и лицето си, и характера си. Най-големи промени стават с човек, който се намира под влиянието на Луната: както Луната се пълни и празни, така и човекът се мени. Соломон се е намирал под влиянието на Луната, вследствие на което характерът му е бил много разнообразен и променлив: той ту се е радвал, ту е скърбял; ту е бил доволен, ту – недоволен. Соломон се е намирал и под влиянието на Венера, на Юпитер, на Сатурн. Венера го е правела любезен, внимателен, нежен; Юпитер е оказвал влияние върху достойнството и честолюбието му. Когато е изпадал под влиянието на Сатурн, той е започвал да философства. По отношение на планетите Соломон е бил голям екскурзиант – разхождал се е от една планета на друга както търговец, който пътува от една държава в друга, и най-после е казал: „Спечелих толкова, колкото да изплатя задълженията си – нищо повече не ми остана“.

Соломон е изследвал физическия свят, много е писал за него, но като е дошъл до духовния свят, видял е, че не е лесна работа. Мнозина се интересуват от духовния свят, но не могат да го изучат. Защо? Невидим е този свят. Наистина, невидим е духовният свят, но въпреки това оказва голямо влияние върху хората. Никой не вижда усилията, които съществата в духовния свят са правили и продъл-

жават да правят. Като изучавате човека, вие казвате, че той има пет сетива, еди-колко си външни и вътрешни органи; вие знаете какви функции извършват тия органи, но как са създадени, кой ги е създал, не знаете. Например някой казва, че човек има две очи, с които вижда външния свят, обаче той не подозира, че за двете очи, които са му дадени, Природата със своите разумни същества е изгубила хиляди години, докато ги създаде и докато научи човека да вижда. Първоначално човек е бил сляп, нямал е очи, но като ги е придобил, постепенно е започнал да вижда. И днес още той не е дошъл до ясното виждане. Много неща има, които човек още не вижда, обаче чрез усилията, които прави, за да вижда добре и ясно нещата, той постепенно навлиза в духовния свят.

Сега се явява друг въпрос: защо между разумните същества, надарени със способността да мислят право, се явяват такива противоречия, които ги разделят? Защо някои от тия същества пропаднаха? Защо тези същества не послушаха Бога и напуснаха Небето, защо изгубиха своята чистота? На тези въпроси Писанието не дава никакъв отговор. Защо? Те могат да се обяснят, но понеже крият отрова в себе си, за предпочитане е да се премълчават, отколкото да се чоплят. Ще кажете, че не се страхувате от Истината. Има една велика Истина, която повдига и облагородява човека; има истина, която умъртвява човека – с тази истина си служат повечето съвременни хора. Казват някои, че ще разкрият на света голата истина. Какво допринася голата истина? Смърт. И умрелия човек го събличат гол, окъпват го и след това отново го обличат. Какво ново ще научите, като видите един гол човек? Нищо особено. Ето защо, съветвам ви да търсите онази Истина, която освобождава и възкресява човека. Ако ме пита някой откъде съм, казвам, че ида от Слънцето. „Възможно ли е това? Истина ли говориш?“ Истина говоря. „Защо?“ Защото зная, че Земята е произлязла от Слънцето – следователно и аз заедно със Земята съм произлязъл от Слънцето. Ето една Истина, която разширява възгледите на човека.

Сега представете си, че ви върна към едно от първоначалните аритметически действия – 2×2 , какво ще кажете?

Ще кажете, че това е проста работа: $2 \times 2 = 4$. Какво разбирате от действието $2 \times 2 = 4$? Числото 2 означава противоречие; значи като умножите противоречието само на себе си, работите се оправят. С един пример ще обясня значението на мисълта, че всяко противоречие, умножено само на себе си, разрешава въпросите на живота. Една майка варненка имала четири деца, едно от които било много умно, но крайно упорито – никой не можел да го застави да направи нещо, което то не иска. То било момиченце. Един ден майка му го накарала да чете молитвата *Отче наш*. „Не искам да я чета!“ „Ще четеш!“ – казала майката строго. „Не искам, нищо повече! Никой не може да ме накара да чета молитвата.“ Майката се разсърдила и за да го накара да я слуша, вдигнала го високо във въздуха и го хвърлила на земята. Момиченцето се уплашило много, стреснало се и извикало: „Олеле, мамо, прости ми! Ще чета *Отче наш*, ще те слушам!“ Като се умножило противоречието само на себе си, детето съзнало грешката си и веднага я изправило.

От този пример се вижда, че и упоритостта, както всички отрицателни прояви, има краен предел, до който най-много може да се прояви. Как се обяснява отстъпката на детето, защо малкото момиченце отстъпило? Като го повдигнала нагоре, майката предизвикала нахлуване на кръв в предната част на мозъка и то започнало да мисли. Като разбрало, че упоритостта води към лош край, то отстъпило. Не е лошо нещо упоритостта, но когато е намясто. Тя е във връзка с твърдостта: който е твърд, той устоява на убежденията си. Мъчно е да убедиш твърдия да повярва в нещо или да приеме една нова идея, обаче приемем ли я веднъж, нищо не е в състояние да го застави да се откаже от нея. Твърдостта е врата за влизане на човека в Рая. Детето разбира, че твърдостта е райската врата, която трябва да се отвори, за да влезе то в Рая. Чрез упорство, чрез усилие и постоянство човек влиза в Рая, чрез упорство човек постига също така много неща. Упоритостта има две страни: положителна и отрицателна. При отрицателната страна човекът, като магарето, когато трябва да

върви напред, се тегли назад; при положителната страна, когато го дърпат назад, то се тегли напред.

Един майор разправя една своя опитност за упоритостта на магарето. Един ден фелдфебелът му се оплакал, че не може да вкара магаретата в парахода, с който трябвало да пътуват от Варна за Бургас. Майорът казал: „Не се безпокой, аз сега ще ги вкарам вътре“. Той се приближил до едно от магаретата и започнал да го дърпа за опашката. Фелдфебелът гледал какво прави майорът и останал учуден, като видял, че магарето влязло в парахода. Майорът хванал второто магаре за опашката и започнал да го дърпа назад: той дърпал магарето назад, а то се теглело напред. Така всичките магарета влезли в парахода. Значи ако искате да накарате магарето да върви напред, трябва да го дърпате за опашката. Това показва, че разумността на животните се крие в опашката. Докато маха свободно опашката си, животното мисли; хванете ли опашката му, то отстъпва от пътя на своите разсъждения.

И тъй, когато човек изпадне между две мъчности или две противоречия, може да му се помогне, като един го тегли напред, а друг – назад. При това положение той иска да се освободи и взема посока, която води към правия път. Соломон казва, че жестокият човек изменя лицето си. Наистина, лицето на жестокия е мрачно, сурово, грубо: той държи вратата за Рая затворена не само за себе си, но и за окръжаващите; той има желание да махне всичко, каквото среща на пътя си. Като влезе в един дом, жестокият внася смут между членовете на семейството и като види, че страдат, приятно му е; обаче той забравя, че един ден страданията ще дойдат и върху неговата глава. Много естествено – страданията трябва да дойдат и върху него, за да го смекчат. В това отношение страданията са метод, чрез който Природата си служи за смекчаване на грубите чувства на човека. Като страда известно време, той постепенно отстъпва, започва да мисли, да влиза в положението на бедните и на страдащите. Без страдания жестокостта и грубостта на човека не могат да се смекчат. Искате ли да познаете какви чувства има човек, изучавайте промените, които стават в очите, устата и лицето

му. Който не познава признаците на грубостта, всякога се лъже от външността на човека. Гледате някой човек – усмихнат, весел – и мислите, че е добър, мек по характер; обаче достатъчно е да се вгледате в ъглите на очите и на устата му, за да разберете, че чувствата му са крайно груби. Лицето е главен изразител на всички промени, които стават с чувствата на човека.

Казвате: „Не може ли човек да се смекчи, да изправи характера си без страдания?“. При сегашните условия на живота не може без страдания – те се явяват като спомагателни средства при възпитанието. Мъчно се възпитава човек. Виждате как един болен се огъва на една, на друга страна, и обещава да изправи характера си, като оздравее; обаче той оздравява и остава пак същия. Бедният пък обещава да направи големи жертви, само да забогатее. И той не изпълнява обещанието си: забогатява, но остава далече от това, което е мислил като беден. Човек мъчно изменя характера си: и като умре и отиде на другия свят, пак носи същия характер. Преди да измени характера си, човек трябва да е познал себе си. Засега познаването на себе си е задача на мъдреца: само мъдрецът познава себе си. „Защо е създаден така светът?“ Защото не е могло другоаче. Ако някой може да създаде света по друг начин, нека представи своя план, но планът му трябва да бъде такъв, че всички хора да го одобрят.

Трима души – градинар, керемидчия и земеделец, се явили при Бога, всеки със своята молба – да искат специфично време, според нуждите на своя занаят. Керемидчията искал сухо време, градинарят – да вали често дъжд, а земеделецът искал ту сухо, ту дъждовно време, според това, кога пшеницата расте и кога зрее. В отговор на тези заявления Бог казал: „Ако задоволя молбата на керемидчията, ще страдат градинарят и земеделецът; ако задоволя нуждите на градинаря, ще страдат керемидчията и земеделецът. Ето защо нека всеки отиде в тази част на Земята, където климатът отговаря на изискванията на специалните занаяти и професии“.

Като ученици вие трябва да се стремите към вътрешно разбиране на живота. Вътрешното разбиране обхваща

мисълта и прилагането: ще мислиш и ще прилагаш това, върху което си мислил. Някой мисли върху Любовта и казва, че трябва да обича всички хора. Любовта е свързана с даването; като даваш, същевременно и ще вземаш. Не става ли същото и при дишането? Човек взема кислород от въздуха, а после изпуска, т.е. дава въглероден двуокис. Ако задържа въздуха дълго време в дробовите си и не мисли да даде нещо, човек се уморява; значи той ще взема въздух и ще дава. Така става правилна обмяна в организма на човека. Ако не взема, той ще умре; ако не дава, ще се задуши и пак ще умре. Някой казва, че може да живее без вземане – това е невъзможно! Друг мисли, че може да живее без даване – и това е невъзможно. За да не умреш, ще вземаш и ще даваш. Като дишате, трябва да имате предвид следното положение: вие поемате чист въздух, а изхвърляте навън нечист въздух. Следователно като издишате, ще отправите ума си към Бога и ще благодарите за въздуха, който ви е даден; след това отново ще поемете чист въздух. Ще кажете, че това забавя дишането ви: там именно е грешката ви при дишането, че бързо дишате. За да бъдете здрави и красиви, трябва да дишате дълбоко, да задържате въздуха известно време – и после да издишате, като благодарите на Бога за приетия въздух. Някои казват: „Нямам време да дишам, да задържам въздуха и да благодаря за него – колко работи ме чакат!“. Според мене първата ви работа е да дишате дълбоко, да мислите за дишането и да благодарите, а след това ще се грижите за останалите работи.

Мнозина мислят върху въпросите как да станат богати, силни, учени. Добре е това, но човек трябва да знае, че богатството, силата и учеността се придобиват чрез прилагане на търпението и трудолюбието. Който не е търпелив и трудолюбив, никога не може да бъде богат. Ние говорим за онова богатство, което се придобива по естествен път и прави човека трудолюбив, пъргав, подвижен, а не за това богатство, което го прави неподвижен, груб – този богатият затлъстява, едва се движи. Ето защо, ако вярвате в Бога, ако се трудите и търпите, ако понасяте нещата без смущение и безпокойство, вие можете да придобиете

богатство, и то толкова, колкото ви е нужно. Придобие ли известно богатство, трябва да се стремите да го задържите – затова трябва да бъдете щедри и чисти. Значи за придобиване на богатството се изисква търпение и трудолюбие, а за задържането му е нужна щедрост и чистота. Сиромашът трябва да признае, че няма търпение и трудолюбие. Сиромашията идва при хората, за да ги направи търпеливи и трудолюбиви. Като придобие тези качества, човек забогатява. След това трябва да се учи на щедрост, да живее в чистота, за да задържи богатството си.

Казвате: „Защо ни е богатство?“. Нужно е богатство на човека. Под думата *богатство* разбираме богатство, изразено в сила, в здраве, в знания, а най-после и в пари. За да запазиш здравето, силата, учеността си, трябва да бъдеш щедър и чист: ще приемаш и ще даваш щедро и с чистота. В какво ще изявите щедростта и чистотата си? В мисли, в чувства и в постъпки. Какво може да попречи на човека да обича? Никаква сила в света не е в състояние да препятства на Любовта да се прояви. Когато се говори за Любовта, хората не вярват в прилагането ѝ. Защо не вярват? Липсва им нещо. Те говорят за братство и равенство, но Любов няма между тях. Значи първото условие за проява на Любовта между хората е равенството. Те са се домогнали вярно до идеята за братството и равенството, но са объркали местата на нещата: искат първо да приложат равенството между хората и после очакват да дойде Любовта. Ние казваме: първо проявете Любовта; щом проявите Любовта, равенството само по себе си ще дойде. Невъзможно е да обичаш едно живо същество и да не го поставиш наравно със себе си. Едно кученце да обичаш, ти го милваш, радваш му се, грижиш се за него – ти почти го изравняваш до себе си. Ако съществува равенство между човека и животното, колко по-естествено ще се приложи това равенство между хората, когато се обичат.

Значи едно е нужно в живота на хората – Любов. Не можеш да обичаш човека, ако не го поставиш на равни начала със себе си. Ето, Бог обича човека, приравнява го със Себе Си и всякога мисли доброто му. Не можете ли и вие да Му отговорите със същата любов? Човек може да

обича Бога, да Го слави чрез делата си, да Го държи всякога в мисълта си. Както Бог ни люби и мисли за нас, така и ние трябва да Го любим и да мислим за Него. Живейте за Бога, за да живее и Той за вас, да се ползвате от Неговите блага. Някои казват: „Трябва да обичаме хората!“. Прави сте, ще обичате хората като форми, чрез които се проявява Единият; обаче не мислете, че чрез една временна форма може да се прояви вечната Любов. Следователно Вечният проявява Любовта Си чрез всички форми и навсякъде. Като знаете това, не се дръжте само за една форма, не мислете, че от нея можете да получите всичко. Майката обича децата си, всичко жертва за тях, но един ден те я напускат и тя остава сама и започва да страда. Защо страда – свършиха ли се децата в света? Има много деца, които очакват и търсят любовта на майката: защо да не обичате тези деца? Някоя майка плаче, че децата ѝ са умрели; другаде някъде пък децата плачат за умрялата си майка.

Изгубите ли любовта на децата си, на жена си, на мъжа си или на приятеля си, идете да проповядвате в света: там ще намерите деца, майки, приятели, близки. Как иначе ще приложите закона за Любовта към ближния? Казано е да възлюбиш ближния си като себе си. „Не можем да проповядваме, не знаем как да говорим на хората.“ В това не вярвам: ако знаете как да ги съдите, да критикувате, да обиждате, ще знаете и да проповядвате, да повдигнете съзнанието им към Бога. Да прилагате отрицателното в живота е по-мъчно, отколкото да приложите положителното. Ако мъчното го правите, лесното ще го направите по-добре, обаче съзнание е нужно на човека. Съзнанието подразбира желанието в човека да изпълни Волята Божия. Щом има това желание, той носи вече ръководството в душата и в духа си, както светлината ръководи човека и оправя пътищата му. Когато Слънцето изгрее, земеделецът впряга колата и отива на нивата; ако Слънцето не изгрее, и да има желание да работи, той не може да отиде на нивата. Значи човек трябва да има светлина в себе си, за да е разположен да работи. Без Любов нито светлината може да огрее човека, нито разположението може да го посети.

Съвременните хора сами си създават страдания и мъчнотии. Като не разбират Любовта в нейните широки проявления, те искат да я затворят в шише, да я задържат само за себе си, вследствие на което стават ревниви. Мъжът обича жена си и се чуди как да я запази от погледите на външните хора. Ако е чиновник и трябва да отиде на работа, ще я заключи у дома си, за да не излиза навън; ако и тя работи някъде, сутрин ще я придружава до учреждението, където работи, вечер ще я взема пак, за да не погледне някой чужд мъж. Защо става това? Защото жената някога е пожелала да намери такъв мъж, който само нея да обича. Ако сърцето ѝ се разшири и допусне мъжът ѝ да гледа и други жени, да ги обича като свои сестри, тя ще се освободи от неговата ревност и тормоз. В света съществуват много мъже и много жени. Задачата им не е да се мъчат и изтезават, но да се учат едни други, да растат и да се развиват.

Една добра българка разправяше една своя опитност от живота си. Като женена тя обичала мъжа си, но и той я обичал. Случило се, че той заминал за онзи свят по-рано от нея. Една вечер тя сънувала, че мъжът ѝ дошъл при нея и започнали да се разговарят. В това време при тях дошла друга една жена, хванала мъжа ѝ за ръка и му казала: „Хайде да вървим!“ „Къде ще отивате? Той е мой мъж!“ „Сега е мой“ – отговорила втората жена. Като се събудила, тя се запитала: „Какво означава този сън? Нима и на Небето, т.е. в онзи свят, хората се женят?“. Там не стават женитби като тези на Земята, там отношенията са съвсем други, обаче хората на Земята мислят, че тази жена принадлежи на еди-кой си мъж, или този мъж – на еди-коя си жена. Където е Любовта, там никакви престъпления не стават; стават ли някъде престъпления, там никаква Любов не съществува. Павел казва: „Любовта не завижда, не дири своето, не се превъзнася, не се гневи“. Кажете ли някой, че обича, и започва да ревнува, това не е Любов. Хората мислят за Любовта точно обратно: докато се ревнуват един друг, те казват, че се обичат. Когато мъжът ревнува жена си, тя търпи всички изтезания, защото е сигурна, че той я обича и не мисли за друга; щом престане да я ревнува, тя започ-

ва да се безпокои – мисли, че друга някоя е влязла в ума му. „За колко време може да се задържи такава любов?“ За няколко години или най-много до гроба: като дойде смъртта, никой не може да задържи този, когото е обичал. Ако синът умре, майката страда, плаче, но не може да го задържи – той отива при друга майка и при друг баща. Имаш дъщеря, обичаш я, но един ден ти я вземат; имаш приятел – и него вземат. Най-после ти се убеждаваш, че не си господар на този, когото обичаш. Така е при разбиранията на хората за Любовта на Земята. Всъщност Любовта продължава и на онзи свят: души, които се обичат, никога не се разделят нито на Земята, нито на Небето.

Соломон казва, че жестокостта изменя лицето. Много естествено: когато престане да върши Волята Божия, човек огрубява, става жесток. Човек трябва да върши нещо: ако не прави добро, ще прави зло; ако не прави зло, ще прави добро – друг изход няма. Доброто и злото са полюси, между които човек неизбежно се движи. Каже ли някой, че не обича хората, това значи, че ги мрази; ако не мрази, ще обича – няма друг избор. Който мрази, става по-енергичен, по-смел, по-нахален, вследствие на което мускулите му се втвърдяват, лицето му става грубо, сурово. Вижте какво става с борците: борецът е як, силен, енергичен, с корави, твърди мускули, но скоро умира. От какво? От втвърдяване на мускулите. Борците умират преждевременно. За да не умреш преждевременно, обичай! Който люби, повидимому е мек, слаб, но животът му се продължава; тялото му е пластично, мускулите – гъвкави, вследствие на което той работи, върши работите си без големи мъчнотии и противодействия.

Това е философската страна на живота. Обаче като е дошъл на Земята, човек ще се движи между доброто и злото, между Любовта и омразата: доброто ще постави вътре, а злото – вън; Любовта ще постави вътре, като условие за развиване на дарбите и способностите си, а омразата – отвън, като подтик, като импулс за проява на това, което живее вътре в него. За да прокара една своя идея, човек трябва да бъде външно енергичен, да се скара с този, с онзи, да пробие земята, да направи дупка, в която

да посее семето на своята идея. Щом посее идеята си, той заглажда пръстта отгоре и омеква. Значи човек трябва да бъде вътрешно мек, а отвън – енергичен, смел. Ако стане и отвън, и отвътре мек, той не може да работи на Земята; стане ли външно мек, а вътрешно твърд, енергичен, той е допуснал злото в себе си. Щом допусне злото в сърцето си, човек тръгва по наклон; ето защо казвам: дръжте добротата вътре, злото – вън; Любовта – вътре, омразата – вън. С други думи казано: отвътре ще служите на Любовта и на Доброто, а отвън – на омразата и на злото. Знайте, че всичко външно е привидно; страшно е обаче, когато човек и отвън, и отвътре служи на злото и на омразата.

В едно от Посланията си Павел казва: „С плътта си служи на греховния свят, а с духа си – на закона на Любовта. Кой ще ме избави от това положение?“. Няма кой да го избави: ще служи и на плътта си, и на духа си – на плътта си чрез греховния закон, а на духа си – чрез закона на Любовта. Щом имаш плът, ще ядеш, ще спиш, ще работиш с нея на физическия свят; щом имаш дух, ще работиш с него в духовния и в Божествения свят – в света на Любовта. „Не искам да служа на плътта!“ Щом не искаш да служиш на плътта, ще умреш; за да не умреш, ще ѝ служиш. Някой човек не обича дадено лице, нищо не иска да взема от него; като огладнее, ще не ще, ще вземе, каквото му дава. Ако онзи му даде един хляб, той взема нож и стърже кората на хляба, където го е пипал тоя, когото той не обича; останалото яде, няма какво да прави – ако не яде, ще умре. Доброволно или насила, човек служи на плътта си – без нея няма условия за проявяване на човека. Физическият свят е свят на материята, т.е. на выплътнените форми.

Като не разбират законите на живота, мнозина се обезсърчават и казват, че са станали по-лоши, че едно време са били по-добри. Това не е вярно: днес човек е по-добър, отколкото в миналото. Ако мисли, че е станал по-лош, той отрича развитието – днес светлината му е по-голяма, поради което по-ясно вижда това, което някога не е виждал. Ако и по-рано виждаше, както днес, той би се ужасил от това, което би видял в себе си. Дали човек е станал по-до-

бър, или по-лош, думата има ясновидецът, даже и физиогномистът: при всички положения той вижда и знае какво има човек в себе си, което е изправил, и какво му предстои да изправя. Докато не познава себе си, човек трябва да бъде готов да слуша и да се учи от онези, които знаят повече от него. Преди години дойде при мене един тенекеджия, евангелист, който беше изучавал Новия и Стария Завет. Той искаше да го приема, да поговори малко с мене. Казах му, че съм зает, нямам време. „Пет минути искам, не повече!“ „Щом е за пет минути, мога да ви приема.“ Той влезе в стаята и започна да говори, да цитира стихове ту от Стария, ту от Новия Завет. Аз го слушах, въоръжих се с търпение. Той говори цели три часа, докато най-после се сети да си отиде. Аз му предложих да се разходим малко. След това си мислех: добре, че го изтърпях, та свърши само за три часа; ако бях се ядосал и бях очаквал час по-скоро да си отиде, той щеше да остане още повече. Забелязано е, че когато искате да се освободите от някого, в него се явява желание да остане повече време при вас. От друга страна човек трябва да развива търпението си. Как бихте го развили, ако нямате такива случаи?

Аз изнасям този пример, за да видите какво може да ви се случи в живота. Ще дойде някоя неприятност или болест при вас, ще ви каже, че ще седи само пет минути, а тя ще остане с часове, с дни, седмици и месеци при вас. Колкото повече искате да се освободите от нея, толкова по-добре се настанява тя у вас. Това е тенекеджията, който ви е посетил. Не му се сърдете, но му отдайте цялото си внимание, изслушайте го с търпение и след това му предложете да излезете заедно на разходка. Като излязохме вън от стаята, той ми каза: „Благодаря, че се отнесохте с внимание към мене“. Той не се извини, че ми отне три часа, но благодари за вниманието, което съм проявил към него; мисли си, че ми е отнел само пет минути – не подозира, че са отишли три часа. Аз бях доволен, че го изслушах с търпение; като свърши разговора си, казах му: „Можете да дойдете и друг път при мене, но ако имате да кажете нещо ново, а не да повтаряте това, което всички хора знаят“.

Сега и на вас казвам: въоръжете се с търпение и трудолюбие, за да се справяте лесно с всички мъчности и изпитания – само по този начин можете да забогатеете. След това трябва да приложите щедростта и чистотата си, за да задържите богатството, което сте придобили. Този е пътят, по който можете да възприемете и приложите Словото Божие, само по този начин можете да разрешите задачите, които ви са дадени. Иначе и да влезете в Царството Божие, пак ще излезете – там не приемат хора с неразрешени задачи.

И тъй, като станеш търпелив, ти си придобил вече едно богатство; като станеш трудолюбив, ти придобиваш второ богатство; след това, като приложите тези богатства и ги задържите в себе си, вие сте разбрали вече смисъла на живота. Да бъдете чисти, това не значи, че трябва всичко да изхвърлите от себе си: има неща, които ще изхвърлите навън, ще се освободите от тях, но има неща, които трябва да задържите. Един виден професор, математик, работил цели 20 години върху известни математически въпроси. Той правел изчисленията си на малки листчета, които оставял на масата си, когато му потрябват, да му са под ръка. За да не се губят и да не ги пипа някой друг, той винаги заключвал стаята си. Един ден излязъл на разходка и забравил ключа от стаята си на вратата. Като видяла ключа на вратата, слугинята си казала: „Днес ще изчистя стаята на господаря си добре, да го зарадвам“. Като влязла в стаята, тя първо погледнала към масата – и като видяла много листчета, разхвърляни в безпорядък, събрала ги в ръка си, смачкала ги и ги сложила в печката, за да изгорят. След това измела, изчистила добре стаята и си излязла. Като дошъл господарят ѝ, тя го посрещнала весело с думите: „Господарю, изчистих стаята ти много добре. Никога не съм я чистила така – изгорих всички листчета, които пълнеха масата“. Професорът погледнал към празната, но чиста маса, и спокойно казал: „Моля ти се втори път да не чистиш така“. Отишъл 20-годишният му труд! Голямо самообладание и търпение е проявил професорът, обаче Бог не иска от хората такава чистота, каквато слугинята раз-

бирала. Има неща, които човек трябва да очисти от себе си, но има такива, които трябва да останат в него. Дойдете ли до листчетата в себе си, не допускайте никой друг да се занимава с тях освен вие, които сами сте ги писали. Преди да пристъпи към тях, слугинята трябва да ви пита може ли тя да се справи с тях, или да остави вие сами да се разпореждате с това, което сте работили.

Следователно чистете се от това, което не ви е потребно; потребното обаче оставете като основа за бъдещето – без него не можете да градите. „Какво да правим с тези работи, които не са ни приятни?“ Кои работи не са ви приятни? „Целувките.“ Според мене неприятни са целувките на тези, които не обичате, обаче целувките на тези, които обичате, са приятни. Приятно е да ви целува Слънцето, приятно е да ви целува въздухът, приятно е да ви целува водата, приятно е да ви целува хлябът: в този смисъл човек е направен само от целувки. Благодарете на тези целувки, защото чрез тях се изявява Божията Любов. Благодарение на целувките, които са израз на Божието благословение, вие растете и се развивате. Христос казва: „Ти целование не Ми даде, а тази грешница, откак съм дошъл, не е престанала да целува нозете Ми“. Когато грешницата целува нозете на Бога, греховете ѝ се прощават. Защо? Защото е целувала с любов. Всяка целувка, дадена с любов, не е физическа – тази целувка представлява духовен процес, т.е. процес на човешкия дух, на човешката душа, на човешкия ум и на човешкото сърце.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

31 март 1935 г., София, Изгрев

ДВА МЕТОДА

Размишление

Ще прочета 9. глава от Еклисиаст.

*Защото сложих всичко това в сърцето си,
за да издиря всичко това, че праведните
и мъдрите, и делата им са в ръката Божия.
Няма човек, който да знае дали любов
или омраза ще бъде: всичко е пред тях. (1. ст.)
И не ще имат вече никога дял във всичко,
що става под Слънцето. (6. ст.)*

Някои мислят, че докато са на Земята, могат да грешат, защото няма да имат дял в това, което става под Слънцето. Това е криво разбиране на живота: и на Земята ще живееш като праведен, със съзнание, че ще се ползваш от всичко, което става под Слънцето.

*Иди, яж хляба си с веселба
и пий виното с весело сърце;
защото Бог вече благоволи в делата ти. (7. ст.)*

Това е правото разбиране на живота. Според това разбиране препоръчва се на човека да яде и да пие с радост и веселие, защото Бог благоволи в делата му. Щом Бог взема участие в делата на човека, животът му ще се изправи.

*Във всяко време нека бъдат бели дрехите ти
и миро да не оскудее на главата ти. (8. ст.)
Това значи: стреми се на всяко време
да бъдеш чист.*

*Радвай се на живота с жената, която си възлюбил,
във всичките дни на суетния си живот,
които ти се дадоха под Слънцето,
във всичките дни на твоята суета,
защото това е делът ти в живота. (9. ст.)*

В този стих се вижда високото разбиране на Соломон.

Той казва: „Радвай се на живота си с жената, която си възлюбил, а не с тази, която не си възлюбил“.

*Всичко, що намери ръката ти,
да направи със силата си, защото няма
ни деяние, ни помисление, ни знание,
нито мъдрост в гроба, където отиваш. (10. ст.)*

Соломон е дошъл до заключението, че ако човек греши и мисли, че като отиде на другия свят, греховете му ще се простят, той се самозаблуждава и върви в крив път. Гробът или смъртта не изправят живота: човек трябва да изправи живота си, докато е още на Земята.

*Защото време и случай се случва
на всичките. (11. ст.)*

Във времето на Соломон имаше едни случаи на нещата, а в наше време – други. Значи за всяко време има различни случаи. В разнообразието на случаите именно се заключава красотата на живота. Едни неща стават при благоприятни условия, а други – при неблагоприятни. Соломон идва до заключението, че човек трябва да бъде доволен от онова, което е вложено в него, и да не търси неща вън от себе си. В противен случай човек се товари с непотребни, излишни работи, които обременяват живота му – той се чуди защо животът му е толкова тежък, а не вижда, че сам е виновен за това. Като влезете в някой дом, виждате, че стаите са пълни със старини, със символи, които носят щастие, а въпреки това никой от членовете на семейството не е щастлив. На стените висят конски пегала, старинни спомени от деди и прадеди, но всичко това обременява живота на хората, без да ги направи щастливи.

Всички хора се запитват откъде иде злото в света. Злото иде от доброто. Защо? Като не знае как да приложи доброто, вместо да предизвика силите на доброто, човек предизвиква силите на злото и става нещастен. Представете си, че в един момък се яви желание да си намери другарка, с която да споделя радости и скърби, да прекара един добър живот с нея. Желанието на момъка е естествено: той знае, че има някъде душа, сродна на неговата, с която е излязъл заедно от невидимия свят. Тя е взела

една посока, той – друга, и днес взаимно се търсят. По-неже времето, което ги дели от момента на слизането им на Земята, е дълго, и двамата са забравили образите си и не могат да се познаят. Като търси сродната си душа, момъкът погледне една мома, втора, трета – и постоянно се лъже: ту я намира, ту се разочарова в нея. Хване една – мисли, че е сродната му душа; след време се оказва, че не е тя; хване втора – и тя не е. Най-после той хване една мома и казва: „Тази е сродната ми душа“. Той мисли, че ще живее добре с нея. Какво излиза? Не била сродната му душа. В сърцето на момата живее същото желание – да намери своята сродна душа. Като разбере, че е излъгана, тя започва да поглежда към този или онзи мъж, дано излезе сродната ѝ душа. Мъжът ѝ вижда това и започва да се сърди, да я ограничава и ревнува. Приятелите му идват вкъщи, поглеждат към жена му – и те търсят своята сродна душа. В края на краищата той се скарва с приятелите си и животът му се превръща в ад: вместо търсеното щастие той намира нещастieto си.

И тъй, ще знаете, че който е намерил сродната си душа, той се е примирил с целия свят – за него зло не съществува. Обаче който не е намерил сродната си душа, той постоянно се лута, гневи се, роптае против злото, против неправдите в света. „Кога може човек да намери сродната си душа?“ Когато съзнанието му се пробуди и се научи да слуша и никога да не отлага нещата. Който се е научил да слуша гласа на Божественото, никога не се натъква на злото. „Ама защо светът е създаден така, защо съществува злото?“ Защото не слушаш гласа на Божественото. Вън има голяма буря, вятърът вие силно: ако излезеш по това време сред Природата, вятърът ще си поиграе с тебе – шапката ти ще хвърли настрани, очите ти ще напълни с прах и т.н. Той си пее своята песен и не иска да знае за онзи, който се изпречва на пътя му. За да не те вее, скрий се в стаята си или стани толкова малък, че да не може да те хване. Божественото разполага с два метода срещу злото: или да не се изпречваш на пътя му, или да се смалиш или увеличиш толкова много, че да не може да си играе с тебе.

Значи за да се бори със стихииите на Природата, човек трябва да бъде по-силен от тях. Силен човек е онзи, който може да се смалява, да става невидим, и да се увеличава, да става голям, да изпълва цялата Вселена. Който иска да стане виден човек, всички да му се кланят, трябва да познава изкуството да се увеличава, да изпълва Вселената; който иска да бъде неуязвим за злото, трябва да става малък, и с микроскоп да не се вижда. Следователно не питайте защо съществува злото, но потърсете причината в себе си. Преди да търсите причините на злото вън от себе си, търсете ги в себе си. Защо се дразни човек? Ще кажете, че отвън някой го е предизвикал. Не е така – ако едно тяло е поставено в равновесие, никой не може да го изкара от положението му; ако едно вещество е чисто и е поставено при външни и вътрешни условия да не ферментира, никаква сила отвън не може да го застави да ферментира. Как ще обезверите човека със силната вяра, как ще заблудите човека с правата мисъл, как ще вкарате в крив път човека с висок морал?! Ето защо въоръжете се със силна вяра, с права мисъл и с висок морал, за да устоявате на злото. При това положение злото не може да съществува: силната и права мисъл е огън, който всичко разтопява; няма крепост в света, която може да устои на този огън.

Като говоря за вярата, за правата мисъл и за морала, това не значи, че те не съществуват в света. Аз правя сравнение между вярата, която се колебае, и онази, която устоява на всички мъчнотии и изпитания. Аз говоря за правата мисъл, която твори и съгражда нещата; аз говоря за онзи морал, който извира от душата на човека, а не се налага отвън, чрез закон. Външният морал е подложен на промени, а вътрешният е вечен, неизменен, той се отнася до всички живи същества. Това е моралът, който се диктува от Любовта. Не може да бъде човек морален, ако няма Любов в себе си; той не може да бъде добър, ако няма вътрешни условия да прояви доброто, което е вложено в него. „Ама сиромас съм, не мога да бъда добър.“ Ти се лъжеш – няма сиромаси в света. Аз не вярвам в съществу-

ването на сиромашията, тя е човешко изобретение. Който казва, че е сиромаш, лъже себе си, лъже и хората. Който настоява, че е сиромаш, нека дойде при мене, да продаде сиромашията си. Обаче досега никой не се е явил да продаде сиромашията си, което показва, че тя не съществува. Как ще продадеш това, което не съществува?

Като ученици вие трябва да разбирате нещата добре. Това може да стане само тогава, когато човек се откаже от старите си разбирания, навици и отношения. „Ама така сме живели досега.“ Това не е важно. „Ама грешни хора сме.“ Това не е вярно. Дали сте грешници, или праведни хора – това не е човекът; че сте учени или прости – и това не е човекът. Това са външни прояви, върху които не се спирам: това е все едно да облечете новите или старите си работни дрехи, а дрехата не определя човека. Аз делея хората на две категории: хора, които мислят, и хора, които не мислят. Лошавината на хората се дължи на това, че те не мислят – когато мислят, хората са добри. Когато отваря очите си, за да вижда нещата ясно, човек е добър; когато ги затваря и ходи със затворени очи между хората, той е лош – без да иска, се блъсне в един, в друг, натисне едного, настъпи другото и т.н. Не е лесно да се движи човек със затворени очи на публични места. За да не се спъвате в движенията си, за да не блъскате хората и те да не ви блъскат, отворете очите си, хвърлете превръзките си – вие не сте родени слепи или без очи.

Един варненски чорбаджия женил дъщеря си. Този ден именно в дома му дошъл един гъдулар, който придружавал един просяк слепец. Гъдуларят свирел и след това събирал милостиня за слепия. Като ги видял, чорбаджията сърдито им казал: „Махайте се оттук, днес ли намерихте случай да дойдете при мене! Сега ще взема една тояга и ще ви прогоня!“. Като чул сърдития глас на чорбаджията, пръв избягал слепият, а след него – гъдуларят. Чорбаджията гледал след просяка и се чудел как може слепец да бяга толкова бързо. След това той влязъл в къщата си при гостите и казал: „Братя селяни, днес направих едно чудо. Аз не знаех, че мога да отварям очи на слепи, а сега под-

гоних с тоягата си един слепец и той веднага прогледна и хукна да бяга по-напред от гъдуларя, който го водеше и свиреше“. Значи гъдуларят е добрият човек, а слепият – лошия, когото водят. Всеки има по един добър и един лош човек в себе си. Добрият води лошия, а не лошият – добрия. Това именно показва, че доброто е по-силно от злото.

Какво е нужно на човека, за да приложи доброто? Какво е необходимо, за да се оправи светът? Трябва да дойде чорбаджията с тоягата си и да прогони слепия просяк. Когато чорбаджийската дъщеря се жени, никакви просяци не трябва да обикалят дома ѝ. Който търси истинския път в живота, той не се нуждае от просяци. Новият морал е еднакво важен и за гъдуларя, и за слепия. Като го приложат, ще видят, че и двамата са на крив път. Защо трябва гъдуларят да придружава слепия, който играе роля на сляп? Защо човек трябва съзнателно да слага превръзка на очите си и да минава за сляп? При това, когато ядат и пият, те не играят никакви роли; щом тръгнат на печалба, и двамата играят чужди роли. Не е позволено на човека да печели с чужди роли.

Казвате: човек трябва да се стреми да придобие нещо повече от това, което има. Когато напълниш шишето си с вода, има ли смисъл то повече да се пълни? Колкото и да го държите под чешмата, то не може да събере повече от един килограм вода. Защо? Толкова е неговата вместимост. Като знаете това, не се пресилвайте, не слагайте в ума си повече мисли, отколкото можете да носите. Значи ще вземеш толкова, колкото можеш да носиш; след това ще даваш толкова, колкото си взел. Това е закон на равновесие, който трябва да спазвате. Този закон се прилага и при дишането: колкото въздух приемеш, толкова ще изпуснеш навън; при това, като дишаш, ще възприемаш по една добра мисъл, като издишаш, ще изпращаш в пространството по една добра мисъл. Не можеш да се ползваш от нещо, без да благодариш за това, което си получил – това е все едно да станеш съдружник на някого, без да дадеш нещо от себе си.

Един турчин кафеджия излязъл пред кафенето си да чука кафе в специално издълбан камък, според турския обичай. Като вдигал и слагал чука, той пъшкал от тежестта му и издавал звука *ха*. Един млад турчин се спрял да гледа как се чука кафето и казал на кафеджията: „Слушай, аз съм без работа. Хайде да станем съдружници: ти чукай кафето, а вместо тебе аз ще казвам *ха*.“ „Съгласен съм“ – казал кафеджията. Като счукал кафето, започнали да го посещават повече клиенти, отколкото по-рано. Той вземал парите от тях и ги прибирал в касата си. Младият съдружник стоял около кафеджията и очаквал да получи някакво възнаграждение, обаче кафеджията даже и не мислел да дели с него печалбите си. Младият турчин потърсил разрешение на въпроса чрез съда. Като обяснили работата на съдията, последният казал на кафеджията: „Ще вземеш една тенекиена кутия, в която ще поставяш парите. Като падат парите и чуеш звука *тин*, това *тин* ще дадеш на съдружника си“.

Приложете това разрешение и към своя личен живот. Изпаднете ли някога в безделие, не очаквайте на хората, те да ви възнаградят. Можете да имате желание за работа, но желанието без прилагане нищо не струва. Много желаниия имат хората, но не са ги приложили – и след това обвиняват Бога, ближните си, съдбата си. Това се дължи на изопачените човешки разбирания. Всеки трябва да работи – даром нищо не се дава. Като е дошъл на Земята, човек трябва да работи – всеки има задължения в живота. Не можеш да се ползваш от благата на живота, ако не даваш нещо от себе си. „Колко да давам?“ Това не е определено: няма закон в света, писан или неписан, който да определя степента на даването. На едного ще дадеш повече, на другиго – по-малко: важно е да изпълняваш задълженията си, и то от любов и съзнание. Само при това положение животът ти ще бъде хармоничен.

Следователно хармонията е необходима както в музиката, така и в живота на човека. Колкото повече дарби и способности е развил човек в себе си, толкова по-хармоничен е животът му. Ако изучавате човешката глава

от гледището на френологията и на физиогномиката, ще видите, че в нея има много центрове, които отговарят на различни способности и чувства. Колкото повече способности е развил човек, толкова по-добре е оформен неговият череп. В човешката глава има специални места за музика, за математика, за пазене на равновесие, за справедливост, за сравнения, за изобретения, за надежда, за вяра, за приятелство, за семейни чувства и т.н. Колкото по-добре е развит мозъкът на човека, толкова по-големи са възможностите му за връзка с разумните същества. При това казваме, че човек трябва да има права мисъл. Само онзи може да има права мисъл, който е развил голяма част от своите способности и чувства и може да ги приложи в живота си. Правата мисъл подразбира добрите условия в живота. Който има права мисъл, предвижда нещата, никой не може да го лъже – той е в състояние да измени кривата посока на движение на всеки, който влезе в съприкосновение с него. Много естествено – той е подобен на силен огън: кой няма да се стопли и разшири, като се приближи до него?

Сега от всички хора се иска съзнателна работа, за да влязат в новия живот. Детето, което започва да учи музика, трябва усилено да работи, за да стане виден музикант и виртуоз. В този смисъл първите години на работа и усилия, които ученикът прилага, за да постигне нещо, наричаме стар живот; щом започне да свири добре и всички го признаят за музикант, той влиза вече в новия живот. Докато е в стария живот още, човек прави грешки, мъчи се да изкара нещо хубаво; влезе ли в новия живот, той престава да греши – новият живот изключва грешките и престъпленията. Соломон казва: „Да се весели в живота си с жената, която е възлюбил“. Коя е тази жена? Сърцето. Значи жената е сърцето в човека, а мъжът – умът. Затова именно е казано: „Нито жена без мъж, нито мъж без жена“. С други думи казано: нито сърце без ум, нито ум без сърце. Като говорим за жени и за мъже в грубата, т.е. физическата им страна, ние ги разглеждаме като животни, които не са дошли още до онази висока степен

на развитие – да мислят право. Дойде ли до това положение, човек се съзнава като душа и започва да търси своята сродна душа. Той търси и Христос, като колективен дух, т.е. като сбор от разумни души, излезли от Бога.

Мнозина се питат по кой начин могат да се домогнат до правата мисъл. По два начина: или чрез голям страх, или чрез силна любов. Значи човек трябва да преживее голям страх или силна любов, за да заработи умът му, за да се прояви правата мисъл в него. Казано е в Писанието, че начало на Мъдростта е страх от Господа. Значи когато човек се уплаши силно, съзнанието му се пробужда и той започва да мисли право, т.е. става мъдър. Христос обаче препоръчва друг метод: Любов към Бога – като обикнеш Бога, ти започваш да мислиш право. Страх от Бога и Любов към Бога – това са двата метода, чрез които човек намира своята сродна душа. Щом намери сродната си душа, той намира и Христос и става гражданин на Царството Божие. Този е естественият път, по който човек може да се развива, този е пътят, по който трябва да върви той, за да постигне желанията си. Това не става изведнъж, но постепенно.

Някои искат да бъдат гениални и мислят, че геният може да се прояви изведнъж. За онзи, който не може да проникне в миналото, геният се ражда в един момент, обаче онзи, който вижда в далечното минало, знае, че за да се роди гениален, човек е работил усилено в миналото. Не само той, но и неговите деди и прадеди са работили усилено и в края на краищата с общи усилия са създали един гениален човек. Не е лесно да стане човек гений или светия – първо той минава по пътя на обикновения човек и след хиляди години, чрез съзнателна работа, става гений или светия. Много упражнения трябва да прави ученикът, докато стане виден човек в областта на науката или изкуствата. Значи първо ще работи човекът, а после – Бог. Когато е време за работа, не изпускай добрите условия; когато дойде времето да работи Бог в човека, тогава човек ще гледа и ще се учи.

И тъй, като ученици стремете се към добрия живот, за да развиете своите дарби и способности, да станете вир-

туози; стремете се и към красивия живот, към красотата. Израз на красотата е човешкият дух, човешката душа, човешкият ум и човешкото сърце. Красота, която не произлиза от дълбочината на духа, на душата, на ума и на сърцето, не е истинска – такава красота всеки момент може да изчезне. Както човек сваля маската си и показва истинския си образ, така се губи онази красота, която не произхожда от дълбочината на човешкото естество. Който служи на душата си, той е красив, той вечно се подмладява. „Как може да се подмлади човек?“ Много начини има за подмладяване, но всеки трябва да си избере такъв, който му подхожда. Например ако можете да прочетете Стария и Новия Завет деветдесет и девет пъти и да го приложите, вие ще се подмладите – и деветдесетгодишните баба и дядо ще станат млади, весели, жизнерадостни. Младия всички го обичат. Опасно е днес много хора да ви обичат. Радвайте се, ако само един човек ви обича; обичат ли ви много, вие ще станете нещастни, всички ще искат нещо от вас. Не е лесно в един и същи момент човек да задоволи много хора. Не е важно да обичате много хора и много хора да ви обичат – важно е, като обичате, да бъдете проводник на Божията Любов.

Казано е в Писанието: „Представете вашето тяло в жертва жива, свята и благоугодна“. Сега и на вас казвам: предложете ума, сърцето и тялото си в служене на великото, станете проводници на великата Божия Любов, за да се радвате вие, за да се радват и окръжаващите.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

7 април 1935 г., София, Изгрев

ЕСТЕСТВЕНИ ПРОЯВИ НА ЛЮБОВТА

Размишление

Ще прочета 10. глава от Еклисиаст.

Всеки човек е пътник в живота. Като тръгва на път, някой започва още в началото с голяма бързина, а към края постепенно забавя хода си – уморил се е вече; друг пък започва бавно, спокойно и постепенно ускорява хода си. Соломон постъпва по първия начин: отначало започва бързо и към края забавя хода си – изпитва вътрешна умора. Прочетената глава е един костелив орех, от който трябва да вадите ядките с игла. Всяка глава от Писанието е един вкусен обяд, с който можете да се нахраните. Ако готвачът е бил зает с много работи, яденето става набързо – десетата глава е готвена набързо. Соломон е бил зает с много работи, затова яденето е набързо сготвено, но все пак може да се яде. Поуката, която можете да извадите от тази глава, е, че каквото и да се случи в живота на човека, преди всичко той сам е виновен за това. „Къде се крие вината?“ „В неразбирането на живота.“ „Ама нямам разположение.“ „Неразположението зависи от тебе.“ „Ама сиромас съм.“ „Защо си сиромас? Защото не можеш да използваш условията.“ „Джобът ми е празен.“ „Скъсан е джобът ти – закърпи го, да не падат парите навън.“ Друг пък се оплаква, че имал пари, но пак е сиромас. Той е сиромас, защото не знае как да използва условията.

Значи има два вида сиромаси: едните са външно сиромаси, на които джобовите са скъсани и парите им не могат да се задържат; другите са вътрешно сиромаси – те имат пари, но не знаят как да ги използват. Например мнозина вярват в Бога, казват, че Той е навсякъде, а при това грешат; щом грешат, те са сиромаси. Значи те носят пари в джобовите си, а минават за сиромаси. Какво по-голямо

богатство от вярата на човека в Бога? Някой вярва в Бога, казва, че Той е навсякъде, при това не се страхува от Него, а от хората. Ако иска да вземе нещо без позволение, той не мисли, че Бог го вижда, но се оглежда надясно-наляво, да не го види човек. Че Бог го вижда, не иска да знае за това – важно е човек да не го види.

*Мухи умрели правят мирото на мировареца
да вони, да кипне; и малко безумие обезчестя оногоз,
който е в уважение за мъдрост и чест. (1. ст.)*

Като чоплите този стих с игла, ще видите, че и в него се крие нещо за ядене.

*Сърцето на мъдрия е в десницата му,
а сърцето на безумния – в левицата му. (2. ст.)*

Значи мъдрият трябва да бъде добър: затова именно всички казват, че човек трябва да бъде добър. След това казват: „Човек не трябва да бъде добър, защото ще се качат на главата му“. Както виждате, хората препоръчват известни максими в живота, които след време сами отричат. Какво можете да очаквате от такъв живот? Чувате някой да казва: „Човек трябва да е умен, да мълчи“; после пък казва: „Тази работа с мълчание не става, трябва да се говори на хората, да им се покаже, че не са прави“. Друг някой казва, че човек трябва да се моли, постоянно да бъде в молитва. Той препоръчва молитвата, а сам не се моли или се моли, когато се намира в трудно положение. Ако е болен, по три-четири пъти на ден се моли; като оздравее, забравя даже да благодари, че е оздравял, и мисли само за сън, да си отспи. Да се моли човек само когато има нужда, това не е молитва. Молитвата е свободен акт, който произтича от душата – тя не е насилствен, принудителен акт, който произтича от страха, от мъчнотиите и страданията, в които човек изпада. Малко хора могат да се молят, както трябва.

Днес всички проповядват разбирателство между хората, въпреки това и те не се разбират. Преди всичко вие не знаете кой човек ви говори по човешки и кой – по Божествен начин. Защо? Защото сам по себе си човек е още раздвоен: външно говори едно, а вътрешните му подбуж-

дения са други. Някой казва, че хората трябва да бъдат добри, а вътрешно си мисли друго, той си казва: „С добро работите не вървят напред“. Питам: ако работите не се нареждат с добро, със зло ли могат да се наредят? Човек трябва да се стреми към единство в живота си: като говори за доброто отвън, да го прилага и вътрешно. Защо трябва да се говори едно, а да се върши друго? Двама души се разговарят, но ако не попаднат на въпроси, от които и двамата се интересуват, те се разделят недоволни един от друг. Единият говори за морал, за честност, а другият си мисли за винцето или за хубави дрехи. На края на разговора той ще каже на първия: „Знаеш ли къде има хубаво старо вино? Знаеш ли къде продават хубави модерни дрехи?“. Мъчно можете да срещнете човек, който в дадения момент да се интересува от същия въпрос, от който се интересувате и вие. Вслушайте се в разговора на двама момци, за да видите кой какво търси. Единият търси висока, тънка, руса, синеока мома, а другият – ниска, пълничка, черноока. Въпреки това никой момък не може да намери това, което търси: ако външно момата отговаря на вкуса му, вътрешно, по сърце не му отговаря.

Религиозните говорят много за Любовта, но в края на краищата казват: „И с Любов работите не се нареждат“. Те искат да знаят какво ги очаква в другия свят, какви ще бъдат там – всеки търси нещо практично. Казвам: „Ако на Земята си бил ечемик, и на Небето ще бъдеш такъв; ако на Земята си бил пшеница, и на Небето ще бъдеш пшеница“. Под думите *ечемик* и *пшеница* аз разбирам онзи съществен елемент на ечемика и пшеницата, който остава неизменен и на този, и на онзи свят. Значи има съществени и несъществени неща в живота. Стремете се към съществениите, които никога не се губят и които всякога можете да носите със себе си било на този или на онзи свят.

Религиозният казва, че и без пари може да се живее, но постоянно мисли за парите – по какъв начин да спечели повече пари, да осигури живота си. Съществено нещо ли са парите? Ще кажете, че на физическия свят не може без пари. Това зависи от разбирането на хората. Било е

време, когато парите не са съществували – значи те не са съществено нещо. Моралистите казват, че не трябва да се лъже, а при това хората прилагат и черната, и бялата лъжа: децата лъжат родителите си, учениците – учителите си, войниците – началниците си и т.н. Хората се лъжат едни други, изнасилват се, одумват се – и след това се измъчват, искат да се освободят от тези неща, да бъдат свободни. Значи отрицателните прояви на човека са натрапени отвън, поради което всеки иска да се освободи от тях – те не са присъщи на неговото вътрешно естество.

Като ученици вие трябва да се освобождавате от всичко, което ви е натрапено отвън. Защо трябва да се одумвате едни други, а после да се страхувате да не ви издадат? Може ли човек да се страхува от хората и да изпълнява Волята Божия? Може, разбира се, но за предпочитане е да се страхува от Бога, а не от хората. И чрез страха се постигат много неща, но в разумния живот зад страха се крие друго, по-високо чувство, а именно разумността. Страхът е извършил много добри работи, но същевременно той е извършил и много престъпления и грешки. Много хора са влезли в Царството Божие от страх, но много хора са излезли от Царството Божие пак от страх. Интересно е наистина научно да се проучи въпросът как е могъл човек от страх да влезе в Царството Божие и от страх да излезе. Колкото и да се говори по този въпрос, не може лесно да се разбере.

Същото се отнася и до Любовта: колкото и да се говори на човека за Любовта, мъчно може да я разбере. Все пак човек трябва да има поне малко познание, малко вътрешно прозрение за Любовта – да знае какво представлява тя. Всеки говори за Любовта, но не може да я приложи, както трябва. Защо? Съзнанието му не е будно. Ако може да задържи съзнанието си будно поне 24 часа, той ще се домогне до естествените прояви на Любовта като мярка на живота и ще може да ги приложи. Какво представляват естествените прояви на Любовта и как се изразяват? С думи те не се предават, но се предават само чрез дела. Ако срещнете гладния, вие ще проявите Любовта си към

него, като го нахраните – това са естествени прояви на Любовта. Като срещнете невежия, ще му предадете част от своето знание; като срещнете слепия, ще отворите очите му; като срещнете глухия, ще отворите ушите му. Това са все естествени прояви на Любовта. Обаче как ще проявите любовта си към сития, към учения, към онези хора, които виждат и чуват; как ще проявите любовта си към светията? Ако и с него говорите, както с обикновените хора – грубо, наставнически, той ще ви повали на земята; само с един поглед той е в състояние да се освободи от вас. Ще кажете, че светията е кротък, тих човек. По-голям светия от Христос познавате ли? Въпреки това, като влезе в храма и видя търговците, Христос вдигна камшик и събори всичко на земята: и стока, и пари. Ще кажете, че Христос не е постъпил добре. Как трябваше да постъпи? Той вдигна камшика Си, за да пробуди съзнанието на тези хора. Те бяха дълбоко заспали и трябваше да дойде голяма сила отвън, за да ги събуди. Тази сила се изля чрез Христос. Като влезе в един дом, Христос ще разтърси всички: майка, баща, деца – всички ще легнат болни. Защо боледуват? За да се пробуди съзнанието им.

Съвременните хора приличат на малките деца, когато майките им още ги кърмят. Като суче, от време на време детето хапе майка си. Колкото и да го обича, майката не позволява на детето си да я хапе – тя хваща ухото му между двата си пръста и леко го стиска. Като усети болка, детето веднага престава да хапе и поглежда майка си, с което иска да каже, че я обича. И майката го обича, но му дава урок, не позволява да я хапе. Ще кажете, че тези работи ви са познати, нищо ново не представляват за вас. Знаете ги, но има неща, които още не знаете. Вие виждате външната страна на нещата, но защо детето хапе майка си, не знаете; и защо майката стиска ухото му, също не знаете. Това е говор, чрез който майката и детето вътрешно се разбират. Много хора минават за духовни, но едно писмо не могат да напишат, както трябва: или някои букви ще изпуснат, или някои думи няма да поставят намясто, или мисълта няма да предадат правилно. За да има сила ми-

сълта, всяка дума трябва да бъде поставена на мястото си. Думите придобиват динамическа сила само когато минават през човешкия ум и човешкото сърце. Само при това положение думите носят живот в себе си, иначе те остават обикновени, безжизнени. Умът и сърцето трябва да се намират в естественото си положение, за да предават на думите своята мощ и сила.

Следователно човек е млад, докато думите, с които си служи, минават през ума и сърцето му; спре ли се този процес, той започва да остарява, зъбите му постепенно опадат и храносмилането не става правилно. Докато има зъби, човек се храни добре и мисли право; щом опадат зъбите му, в духовния свят той изгубва своята права мисъл и храносмилането в общия стомах на живота не става правилно; след това и работите на човека остават назад. „Какво трябва да прави човек, за да не остарява и работите му да се нареждат добре?“ Той трябва да следва Божиите закони. Ще кажете, че сте сиромаси, невежи, слаби хора, не можете да мислите за Божествени работи. Човек не е сиромас, но не знае как да намери богатството, което е скрито в него; той не е невежа, но не знае как да се ползва от знанието, което е придобил; той не е слаб, но не иска да приложи силата си.

Като знаете това, прилагайте знанието, силата и богатството си, за да има течение, да става обмяна между вашите ближни. Без да влага своите капитали в обръщение, човек иска да придобие опитността на стария. По-неже нищо не прилага, вместо да придобие опитността на стария, той придобива неговата форма и един ден със съжаление казва, че е остарял, че краката го болят, че за нищо не го бива. Това е неразбиране на живота. Старият се отличава по това, че се е натоварил повече, отколкото трябва; като не може да носи товара си, той се оплаква, че е нещастен. Много естествено, че ще бъде нещастен – коя жена или кой мъж са щастливи? Докато жената е мома, радостна е, свободна е – няма товар на гърба си; като се ожени и роди няколко деца, товарът ѝ става тежък и тя губи щастието и свободата си – тя постоянно следи деца-

та си, иска да ги възпита. Коя майка досега е възпитала децата си по външен път? Възпитанието става за един момент. Когато детето се ражда, за един момент само майката прави едно движение, с което му дава направление нагоре или надолу: от това направление, от този подтик се определя бъдещето на детето. Щом направи това движение, тя трябва да го остави свободно, да не го пипа повече, да не се мъчи да му влияе. Вложи доброто в детето си, дай му права насока на мисълта и го остави свободно – то ще върви вече по пътя на доброто и на правата мисъл. Каквито отклонявания и да прави в живота си, то всякога ще следва пътя на доброто и на правата мисъл.

Много от идеите на човека или следват пътя на доброто, или постоянно се отделят от него. Казва някой, че води духовен живот, а при това всеки ден пада и става по десет пъти. Какви идеи, какъв духовен живот е този, в който човек по десетина пъти на ден пада и става? След всичко това чувате, че хората делят живота на духовен и на светски. Каква е разликата между единия и другия живот? Ще кажете, че светските хора се пристрастяват към външни неща. Така е, пияницата се пристрастява към виното, пушачът – към тютюна, банкерът – към парите, ученият – към книгата. Но и духовният, и религиозният се пристрастяват към нещо. Към какво? Към кожата си, т.е. към тялото си, които стават техни икони, тяхна религия. Иконата на младата мома е момъкът, а на момъка – момата. Момъкът и момата са религиозни хора, които не позволяват на други отвън да им служат; старите пък имат своя религия, свои служители и свои икони.

Днес всички хора казват, че религията трябва да съществува. Коя религия трябва да съществува? Всъщност днес има много религиозни форми, и то почти толкова, колкото хора има в света. Всеки човек има известна религиозна форма, която изпълнява, обаче трябва да дойде една религия, която да обедини всички религиозни форми в едно, както общият знаменател обединява всички знаменатели в едно цяло. Хората се страхуват, като се обединят, да не изгубят себе си, своята личност, т.е. да не се претопят. Не само че няма да се претопят, но по-лесно

ще се види кой е по-голям и кой е по-малък – важно е, че числителите на дробите, които имат общ знаменател, са различни. Значи когато числителите на хората са различни, те лесно се познават. Привеждането на дробите към еднакъв знаменател се отнася и към мислите и чувствата на човека – и те трябва да се приведат към еднакъв знаменател, за да се обобщят и да се разбере отношението, което съществува между тях.

Като прочетете десета глава от Еклисиаст, виждате, че и Соломон е разполагал с много форми на мисълта си. Например във втория стих на главата е казано: „Сърцето на мъдрия е в десницата му, а сърцето на безумния – в левицата му“. Какво можете да очаквате от сърце, което човек носи в ръката си? Може ли това сърце да действа само? Сърце, което е излязло от мястото си, нищо не може само да направи. Който иска да стане господар на сърцето си, нищо не може да постигне: оставете сърцето си само да изпълнява функциите си, не му ставайте господари; никой не може да стане господар на сърцето си. Да бъдеш господар на чувствата си е едно нещо, а да бъдеш господар на сърцето си е друго нещо. Как ще станете господар на един извор, как ще го местите от едно място на друго? Да отправите водата на извора в една или в друга посока, това е възможно, обаче никой не може и няма право да мести самия извор. Да изучавате законите, чрез които се проявява умът, това е намясто, но да местите ума си, да му заповядвате, да му ставате господари, това е невъзможно. Който се е опитал да стане господар на ума и на сърцето си, той е влязъл в противоречие със себе си. Някои казват, че умът е луд кон. Това не е вярно – умът върви по определения си път. Обаче ако човек не се съобразява със законите на своя ум и не ги изпълнява, той е луд кон, а не умът му. За да разберете ума и сърцето си, работете с много способности и чувства, а не само с една способност и с едно чувство.

*Има зло, което видях под Слънцето,
грешка, думат, която произхожда от владетеля:
безумният се слага в големи достойнства,
а богатите седят в долни места. (5. и 6. ст.)*

Днес всеки иска да бъде господар, т.е. владетел. Обаче човек може да бъде господар само на мислите и на чувствата си, а не и на ума и на сърцето си. Опита ли се да бъде господар на ума и на сърцето си, той ще направи големи грешки. Ако това, което ви е дадено, не може да ви направи човек, нищо друго не може да ви помогне. „Ама трябва да пазя достойнството си.“ Кое достойнство – което ти сам си създал? Често човек губи достойнството на душата си заради достойнството на своята личност. Едно куче носело в устата си голям кокал и трябвало да мине през един мост, за да излезе на другия край на реката. Като минавало през моста, то погледнало в реката и видяло, че едно куче носи кост в устата си. То помислило, че друго някое куче носи кост, и се хвърлило във водата да я вземе за себе си. Обаче останало излъгано – никакво куче нямало във водата. Вместо да спечели още една кост, то изпуснало и своята. Българската поговорка казва: „Който гони дивото, губи питомното“.

Често хората губят реалното заради нереалното. Някой иска да бъде по-добър, отколкото е в действителност. Това е невъзможно – човек не може да бъде по-добър, отколкото трябва и отколкото му е дадено. Доброто подразбира да знае човек как да постъпва при всеки даден случай. Доброто има отношение към разумността; ето защо, когато човек прояви доброто в микроскопическа степен даже към една мравка, той получава одобрението на разумния свят. Каква по-голяма заплата от тази можете да очаквате? Ако за малкото добро получавате одобрението на разумните същества, колко повече ще получите за голямото добро, което сте в състояние да направите. Човек може да помогне не само на една мравка, но даже на хиляди. Ако съзнанието ви е будно и можете да почувствате одобрението на разумните същества, вие сами познавате, че сте постъпили добре и разумно.

И тъй, не се стремете да бъдете добри, но постъпвайте разумно. Да се стремиш да бъдеш добър и благ, това значи да си приписваш качества, които само Бог притежава. Когато Христовите ученици се обърнаха към Христос с ду-

мите: „Учителю благи“, Той им отговори: „Не Ме наричайте благ“. Само Бог е благ, защото във всеки момент дава на всички живи същества, каквото им е нужно. Може ли човек да задоволи нуждите на всички същества, или поне на всички хора? Не може. Следователно човек не може да бъде по-добър, отколкото му е дадено. Ако в даден случай може да прояви микроскопическо добро, това му е достатъчно. Искаш да бъдеш добър, а при това грешиш. За да не грешиш, стреми се да бъдеш разумен, да постъпваш разумно. Ако постигнеш това, благодари на Бога, че си могъл да проявиш нещо, което е вложено в тебе. Внимавай да не изгубиш малкото заради голямото – спри вниманието си върху малките работи в живота и постъпвай разумно. Ако не спазва това правило, човек се натъква на големи недоразумения и мъчнотии.

Помнете: от вас се изисква първо да проявите разумността си, а после – добротата. Доброто е завършен процес, резултат на нещо, а разумността е процес в развитието си. Следователно човек е пътник: минава край едно място, където вижда събрани дръвчета за огън, които чакат само една искра, за да се подпалят. Твоя длъжност е да драснеш един кибрит, да запалиш огъня и да продължиш пътя си – по-нататък кой ще поддържа огъня, кой ще събира дръвчета, кой ще ги складира, това не е твоя работа. Ти няма защо да се стремиш да бъдеш добър, за да те хвалят хората: ако бъдеш добър за тях и поддържаеш огъня им, ще бъдеш лош за гората и за дръвчетата в нея. Разумният човек никога не сече горите, за да си прави огньовете и да се грее. Лятно време той събира слънчева топлина и светлина, слага я в специални съдове, за да има резерва през зимата. Щом дойде някой изстинал или замръзнал човек при него, той отваря един от тези съдове и му казва: „Грей се, колкото искаш!“. Така постъпват и светиите – те не само ти дават възможност да се грееш на събраната от тях слънчева енергия, но са готови даже да пълнят вашите празни съдове; който не носи празен съд, светията го бие. Когато страдате, ще знаете, че светията ви бие, защото немате празен съд, в който да ви даде част от своята светли-

на и топлина. Значи който не е готов да получи Божието благословение, той страда.

Един турски бей имал специална стая за пътници. Който го посещавал, непременно трябвало да ношува в стаята и на сутринта да продължи пътя си. През това време бейт заповядвал да го нагостят добре. Едно нещо само не харесвало на гостите, а именно: като си отивали, един от слугите по заповед на бейа ги набивал добре. Защо трябвало да ги бият, и те не знаели, но се примирили с положението си. Всеки гост си казвал: „Биха ме, но поне се нахраних и наспах добре“. Един ден в дома на бейа се спрял един странник – да ношува и да се нахрани. Той бил предупреден, че на излизане от дома на бейа ще бъде бит, но и на това бил съгласен. Като влязъл в стаята на бейа, определена за странници, веднага му донесли вода да измие краката си, след това му сложили богата трапеза, всичко в изобилие. Той хапнал от едно ядене и благодарил, като казвал: „Бог да благослови!“. Хапнал от второ, от трето ядене – и постоянно благодарил и казвал: „Бог да благослови! Бог да наспори!“. След това легнал да спи. На сутринта пак го изпратили с изобилно ядене и той все благодарил, благославял бейа, благославял изобилието, с което го изпратили. На пътната врата той се спрял и чакал да дойдат слугите, да му дадат и последното – боя. Бейт го запитал: „Какво още искаш? Не си ли доволен?“ „Бог да благослови и да наспори всичко, доволен съм, но тук имало обичай на излизане от дома да бият госта. Чакам да получа и аз своя дял.“ „Иди си с мир и с радост! – отговорил бейт. – Хора като тебе, които не спират Божието благословение, никой не ги бие. Ти постоянно благодариш и благославяш изобилието, което Бог дава. От 20 години насам колкото пътници минаха през моя дом, всички бяха бити, защото, като виждаха изобилието, не го благославяха, но казваха: „Стига, стига!“. Всеки, който казва на Божието благословение „стига“, тояга го чака; който благославя и благодари за изобилието, добро го чака“.

Сега и на вас казвам: дойдете ли до Божието благословение, пожелайте то да се увеличи, да даде Господ още

повече; не казвайте, че стига, че е достатъчно. Кажете ли „стига“, чака ви бой, нещастие, страдание. „Ама сиромаш съм.“ И сиромашията е Божие благословение. Щом дойде сиромашията, не я пъди, но благодари на Бога и кажи: „Да бъде благословена! Дай Боже повече“. Сиромашията и богатството вървят заедно. В 24 часа ти ще бъдеш и богат, и сиромаш: 12 часа ще бъдеш богат и 12 часа – сиромаш. Щом благодариш за сиромашията, и богатството ще се излее изобилно; ако сиромашията е изобилна, и богатството ще бъде изобилно; ако сиромашията е малка, и богатството ще бъде малко. Мнозина искат да се представят за крайно бедни, но те лъжат и себе си, и окръжаващите. Според мене няма сиромаси в света, но има хора, които не знаят как да придобият Божиите блага и как да се ползват от тях.

Двама млади хора, методисти²⁷, тръгват с Библия в ръка да събират помощи. Дойдоха при нас и ни казват: „Испаднахме много. Молим ви се да останем между вас“. Можете да останете, но трябва да знаем за колко време искате да останете, за да се приготвим. Те не смеят да отговорят – не вярват, че ги приемаме, и навярно си мислят, че можем да ги приемем само за един ден. Казвам им: „Кажете колко дни искате да останете тук – два-три дни или повече?“ „Хайде, пет дни.“ „Добре, можете да останете пет дни, но ще бъдете благодарни за това, което ви дадем. При това, като ядете, ще благодарите и ще благославяте, няма да казвате „стига“ или „достатъчно“. Ако кажете „стига“, ще бъдете бити“. Те се съгласиха на всичко и останаха пет дни при нас. И тъй, ще знаете, че всички недоразумения, нещастия и мъчности произтичат от неразбирането на живота. Съвременните хора се стремят към щастие, а въпреки това водят един неестествен живот, който не е съгласен с великите закони на Битието. Бог е създал света, за да се учат хората, а не да бъдат щастливи. Задачата на човека е да се учи, да разрешава противоречията на живота правилно и да бъде доволен и благодарен за всичко, което му е дадено. Който разбира живота, той еднакво благодари и за сиромашията, и за богатството; той

еднакво благодари и когато е здрав, и когато е болен. Същевременно човек трябва да работи при всички положения на живота: и като богат, и като сиромаш; и като учен, и като невежа. Да работиш, това е естественото положение на живота. Учеността, богатството, силата – това са резултати на работата. Учен си, понеже си работил; богат си, понеже си работил; силен си, понеже си работил.

Сега стремете се да приложите нещо за себе си от това, което днес чухте. Ако го приложите за себе си, ще разберете вътрешния смисъл на естествения живот и неговите естествени прояви; ако искате да го приложите за хората, ще се натъкнете на големи противоречия.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

14 април 1935 г., София, Изгрев

ТРИТЕ СТЕПЕНИ

Размишление

Ще прочета 11. глава от Еклисиаст.

В живота има два вида прояви: обикновени и необикновени. Попадне ли в обикновените прояви на живота, човек мъчно излиза оттам. Защо? Защото обикновеното всякога заробва. В това именно се заключава нещастieto на човека. Не е лесно да излезе той от робството, в което е попаднал. Паднал си в един дълбок кладенец – щеш не щеш, ще стоиш там, докато дойде някой да те извади. Тъй както се ражда човек – и това е обикновено в живота. Като е дошъл на Земята, той се намира в безизходно положение, но какво ще прави – вън от Земята не може да излезе. Ще плаче, ще се обезсърчава, ще се сърди на този, на онзи, ще ходи натук-натам, но никой не иска да знае за това. Детето плаче на майка си, на баща си, но и те плачат – кой на кого ще помогне? В това отношение всички хора на Земята са болни – всеки иска да намери някой да му помогне. Като не може да дойде някой отвън да помага, най-после хората започват едни други да се утешават – и все неутешени остават. Лекарят утешава болния, лекува го, докато оздравее. Един ден той го излекува съвършено и го изпраща на онзи свят. Богатият утешава сиромаша, казва му, че ще забогатее, докато един ден съвсем сиромашава и заминава за другия свят. И учения утешават, че ще стане велик, докато един ден изгуби и това знание, което е имал. Всички тия прояви са последствия на обикновения живот.

Какво трябва да прави човек, за да излезе от обикновеното в живота? Нищо друго не му остава, освен да влезе в необикновеното на живота – там е смисълът. Значи за да излезе от обикновеното на живота и да влезе в необикновеното, човек трябва да се мести, никога да не остава

на едно място. И наистина, това виждаме в самия живот – човек постоянно се изменя: като дете е бил едно нещо, като възрастен – друго, като стар – трето. Това, което го е интересувало като дете, престава да го интересува като юноша и като възрастен; други интереси го вълнуват като юноша, като възрастен и като стар. Младият казва, че Любовта е същественото в живота; старият, който се е разочаровал в Любовта, казва, че разумността е същественото, и т.н. Така се явява спор между хората за същественото и несъщественото. Според мене същественото в живота е да напуснеш обикновеното и да влезеш в необикновеното. Отличително качество на обикновените работи е повтарянето: обикновените работи се повтарят, а необикновените не се повтарят. Болестта е обикновено нещо. Вижте какво прави болният – като го боли крак например, все за него мисли и говори; когото срещне, едно и също говори: „Снощи цяла нощ не спях, боли ме кракът, подул се е нещо“ и т.н. Всъщност кракът не страда – човек страда. Какво трябва да направи, за да не го боли кракът? Той трябва да престане да говори за него, т.е. да излезе от обикновеното и да влезе в необикновеното положение на живота.

Какво всъщност представляват краката, ръцете, очите, устата? Краката са органи за ходене, ръцете – за работа, очите – за гледане, устата – за хранене. Това са обикновените функции на човешките органи, обаче те имат и необикновени функции. Освен да ходят, краката имат и друго предназначение; устата не е само орган за възприемане на храна – от нея трябва да излиза нещо, а не само да влиза. Необикновените функции на човешките органи представляват нови области, които човек трябва да изучава. От промените, които стават с тях, човек може да чете като по книга. Ако устните посиняват, ако очите пожълтяват, това показва, че човек не е здрав. Устните трябва да имат ясен, чист червен цвят; очите трябва да бъдат бистри, погледът – светъл. Някой обича да носи жълт цвят, но не го харесва за очите си – той обича дрехи с жълт цвят, но не жълти очи. Значи всяко нещо трябва да бъде на мястото си; всяка буква, всяка дума, всяка мисъл трябва да

бъдат на мястото си – изменят ли местата си, изменя се и смисълът на нещата. Например ако в английския език на края на някоя дума сложиш *t* или *d*, смисълът на думата се изменя.

Мнозина искат да служат на Бога, но не знаят как да постигнат това. Много просто: започнете да служите на обикновеното в живота и постепенно вървете към необикновеното. Първоначално майката служи на детето си: храни го, отглежда го, учи го. Като изпълни задължението си към него, тя е свободна да служи и на други. При това положение тя започва да мисли, че има и друго, по-високо, необикновено служене – и в нея естествено се явява идеята за служене на Бога. Ученикът първо учи уроците си и само за това мисли, да свърши училище. Като завърши обикновеното училище, той започва да търси нещо необикновено: сега той иска да служи на някого, да свърши някаква работа вън от себе си – за другите, за своите близни. Наистина, ако човек учи само за себе си, ако работи само за себе си, най-после той се отегчава от живота и търси нещо необикновено. Докато учи, докато търси пътя на живота си, човек се интересува от външната страна на светлината, след това започва да търси вътрешния смисъл на светлината. Това е въпрос, който при всички научни обяснения остава пак неразбран. Учените обясняват с каква бързина се движи светлината, но това не е още пълното обяснение за светлината. Голямата бързина, с която светлината се движи, показва, че превозното ѝ средство е много леко, но важно е кой пътува с това превозно средство. Учените казват още колко трептения прави светлината в секунда. И това не е достатъчно – за да имате известно понятие за светлината, потребни са ви очи; значи между очите и светлината има известна връзка. Всички хора имат очи, но не всички разбират какво нещо е светлината.

Има нещо особено, необикновено, което се проявява чрез очите, устата, ръцете и краката на човека. „Какво е това нещо?“ Необикновеното в живота. Следователно ако искате да влезете в областта на необикновеното, трябва

да се освободите от обикновеното. „Как става това?“ Там е важният въпрос. Христос казва, че човек трябва да се отрече от себе си, но и до днес още хората се питат как може да стане това, какво подразбира отричането и т.н. Лесно е да кажете на човека да се отрече от обикновеното и да приеме необикновеното, но как става това, той не знае. Може ли негърът да се откаже от черното си лице? Учените търсят начин да избелят лицето му, но не могат; и той иска да стане бял, но не може, не знае по какъв начин черното може да стане бяло. Черният цвят съществува в Природата. Казваме, че има черни лъчи. Някои хора обичат черния цвят и носят черни дрехи; старите, тъжните хора също носят черни дрехи. Старите искат да покажат, че са се отрekli от живота, а тъжните показват, че са изгубили нещо ценно в живота си – някой свой близък или любовта на своя възлюбен и т.н. Ако младият се облича всякога с бели или светли дрехи, хората намират, че има нещо неестествено в него; ако старият носи изключително черни дрехи, и това не харесва на хората. В това отношение и младите, и старите са недоволни от себе си.

Какво трябва да прави човек, за да се освободи от недоволството? Той трябва да промени възгледите си за живота, да си създаде нова философия и да стане доволен. Бъди доволен от своето разбиране, което имаш в дадения момент, но не оставай завинаги с него. Останеш ли в старото си разбиране, ти се лишаваш от възможността да се развиваш. Обикновеното подразбира положението, в което човек се намира в даден момент. Например ако в даден момент почиваш, ти си в обикновеното. Ако ти е приятно да почиваш и пожелаеш за дълго време да останеш в това положение, пътят ти ще остане неизвървян. Ето защо почини си малко и тръгни на път – не оставай за дълго време в едно и също положение. Почивката е обикновеното в живота, а движението – необикновеното. Някои се оплакват от много движения, от много качвания и слизания. Какво показва качването и слизането? Качва се и слиза само онзи, който живее в кооперация. Десетки години живеете в кооперация и по няколко пъти на ден слизате

и се качват. Какво сте постигнали от това слизание и качване? „Какво означава първото стъпало?“ Качили сте се по-близо до определеното място – до вашия етаж. „Какво показва второто стъпало“ Приближаване към целта. „Третото стъпало?“ Още по-близо сте до целта. „А последното стъпало?“ Стигане до целта. След това започвате да слизате. „Какво означава първото стъпало при слизането?“ Пристъпване към целта. „Второто стъпало?“ Постепенно приближаване към целта. И най-после, последното стъпало означава постигане на целта. Като се качва и слиза на Земята, човек се запитва има ли слизание и качване и на онзи свят. И там има слизание и качване.

Следователно докато сте на Земята, вие се намирате в долния етаж на горния свят. И под земята има много етажи – горните етажи се отличават от долните по светлината си. На Земята лесно се минава от един етаж в друг и от едно стъпало на друго, обаче мъчно се забелязва, че един човек се е издигнал на по-високо стъпало. Голяма светлина и голямо вътрешно разбиране трябва да имате, за да забележите, че днес един човек стои по-високо, отколкото вчера. В духовния свят обаче минаването от един етаж в друг подразбира смяна на костюмите. Там не приемат човек със стар костюм – за всеки етаж се изисква нов костюм. В този смисъл смъртта не е нищо друго освен събличане на стария костюм на човека и обличането му в нов. Когато заровят човека в земята, изпращат същества да го съблекат до кости. Той отива на онзи свят съвършено гол и там го обличат в нови дрехи.

Казвате: „Какво ще остане от нас, като ни съблекат голи?“. Това да не ви смущава: като се съблече гол, човек се освобождава от личното гледане на нещата. Няма по-велико нещо за човека от това, да се освободи от своите лични възгледи. Докато не започне да гледа широко на нещата, да обхване в мислите и в желанията си благото на всички хора, човек никога не може да стане жител на духовния свят. Ще каже някой, че е бил професор, че е държал двеста-триста лекции на студентите. Това е било за негово лично благо. „Ама аз съм бил слуга, носил съм

вода на господаря си.“ И това е за твое лично благо. „Аз пък бях майка, родих няколко деца. „И това е за твое лично благо.“ Сега, след като сте живели за своето лично благо, трябва да се облечете в нови дрехи, да влезете в първия етаж на духовния свят. „Аз съм се молил на Бога, много молитви съм отправил към Него.“ Не е важно, че си се молил – важно е дали молитвите ти са били приети. Как познавате, че молитвата ви е приета? Ако безпокойството и смущението, които сте имали преди молитвата, изчезнат, молитвата ви е приета. Нали така познавате кога гладът ви е задоволен? Ако храната, която сте приели, внася във вас вътрешно спокойствие, вие наистина сте задоволили глада си. Ако се молите на Бога и болестта ви изчезне, молитвата ви е приета.

Ако работите върху себе си и се усъвършенствате, вие проявявате вече доброто в себе си. Ето защо задачата на човека не се заключава в това, да стане добър, но да работи за своето усъвършенстване. Като се усъвършенства сам по себе си, той е добър, т.е. проявява доброто в себе си. Човек трябва да се пречисти, както чисти житото, когато иска да го вари; мислите и чувствата му трябва да бъдат чисти, да не съдържат никакви примеси. Всяка кал, всяка нечистотия, пръст, къклица – всичко трябва да се изхвърли навън. Човек трябва да бъде като чисто жито: никакви примеси не се допускат в него, които биха нарушили неговата доброта. Като четете единадесета глава от Еклизист, виждате, че за някои неща Соломон е имал правилни разбирания, което показва, че той е минал през големи изпитания. Добре е да прочетете за живота на Соломон: за раждането му, както и за условията, при които се е развивал, и да вземете поука от него. Соломон е роден от жена, която, преди да бъде жена на баща му, е била жена на един от неговите поданици. Като изучавате произхода на Соломон, добре е да спрете вниманието си и върху своя произход. Оттам ще дойдете до произхода на своите мисли и чувства. Само така ще разберете, че всяка мисъл, всяко чувство и всяка постъпка имат своя майка. Каквато е майката, такива ще бъдат и децата – никой не може да се освободи от последствията на своя минал живот.

Мнозина се спират върху живота на Давид²⁸ и се чудят как той като цар и като помазан от Бога е могъл да постъпи така. Не е въпросът там – и Соломон постъпи като баща си, това не е за упрек. Важно е днес всеки да се запита искрено и да си отговори не живее ли и той като Давид и Соломон. „В какъв смисъл?“ Не е важно това: дали в тесен, или в широк смисъл, в буквален или в преносен, днес почти всички хора живеят още по стар начин. Новият живот е далече още от хората, но той ще се наложи. Докато дойде това време, всички ще носят последствията на своите мисли и чувства, на своя стар живот. „Какво да правим, за да бъдем готови за новия живот? Да приемем Христос ли?“ Вие отдавна сте Го приели, но трябва да приложите учението Му.

Като разглеждаме положението, в което се намират съвременните християни, виждаме трите фази, през които минава християнинът. Първата фаза е вяра в Бога, втората – любов към Бога, а третата – изпълнение волята на Бога и служене на Бога. Да служиш на Бога, това значи да гледаш на целия живот така, както Той гледа; да вършиш само това, което е угодно на Него. Кажеш ли някой, че обича Бога, той трябва да обича всичко, което Бог е създал. Да вярваш в Бога, това значи да вярваш във всички, в които Той живее. Бог живее в тебе, в майка ти и баща ти, в брат ти и сестра ти, в приятелите ти, а ти не вярваш в никого, даже и в себе си. Ето защо вярата в Бога включва вярата във всички хора, които произлизат от Него. Любовта към Бога включва любовта към себе си и към ближните. Служенето на Бога подразбира служене на всички, които са готови да изпълняват Божиите закони. Следователно истински християнин е онзи, който вярва в Бога, има любов към Него и изпълнява Волята Му.

Днес има много християни в света, които още не се познават, а едни на други си проповядват. Как може християнин на християнин да проповядва? Щом става това, щом не се разбират помежду си, те излизат от различни области, т.е. не са още истински християни. Лесно е да каже човек за себе си, че е християнин – това е все едно да каже, че $5 \times 5 = 25$. Какво всъщност означава действието

$5 \times 5 = 25$? Ще кажете, че имате действие умножаване. Това не е още всичко – важно е да знаете какво представляват числата 2 и 5. Като съберете двете петорки, получавате числото десет; значи петорката е едната половина на десетте. Едната петорка върви по линията на майката, а другата – по линията на бащата. На същото основание казвам: има известни въпроси, които вървят по линията на ума, а други – по линията на сърцето. В резултат от общата работа на ума и на сърцето идват проявите на волята. Добро е числото 25, но трябва да се знае от какво произлиза то. Ако си обидил пет души и за наказание, за всяка нанесена обида трябва да получиш 25 тояги, какво ще кажеш за това? Ще станете по-внимателни в отношенията си с хората, за да не ги обиждате.

Да се върнем пак към въпроса за обикновеното и за необикновеното в живота. Докато е недоволен, човек живее в обикновеното; щом стане доволен, той влиза в областта на необикновеното. Слугата не е доволен от господаря си. Защо? Не му плащал, колкото иска. Ако господарят е умен и плаща на слугата си даже повече, отколкото е уговорено, слугата ще бъде ли пак недоволен? При това положение той ще бъде доволен от господаря си и ще му благодари. Какво ще кажете, ако господарят не е доволен от слугата си? Както умният господар има възможност да задоволи слугата си, така и умният слуга има възможност да задоволи господаря си.

Сега аз говоря за онзи господар и слуга, които са във вас и от които сте недоволни. Слугата трябва да знае как да слугува на господаря си, но и господарят трябва да знае как да се отнася със слугата си. Казано е в Писанието: „Ще обичаш ближния си, както себе си; ще обичаш и врага си“. Ако господарят ти е враг, ще го обичаш. Единственото нещо, с което можеш да победиш врага си и да го удовлетвориш, това е да го обичаш. Мъчно може да обичаш врага си, но трябва да направиш това. Каквото положение и да заема човек в живота си, той все на Бога се сърди: дали е мъж, или жена, господар или слуга, богат или сиромаш, човек все ще намери нещо, от което да е недоволен. Тайно в себе си той ще се сърди на Бога защото го е създал така,

а не иначе, и защо не оправи работите му. Ако не му се помогне, както иска, той е готов да роптае, да се сърди на целия свят. Един дервиш отишъл в една турска баня да се окъпе. Като се окъпал, излязъл спокойно от банята и се готвел да си върви. Баняджията го спрял на вратата и му казал: „Плащай сега!“ „Благодаря за банята, добре се окъпах!“ „Това не е достатъчно, трябва да платиш!“ „Моля ти се, пусни ме да си вървя, нямам пет пари в джоба си...“ „Ще платиш – нищо повече!“. Дервишът започнал да се моли на Бога или да му даде нужната сума, или да събори банята, та да се освободи. В това време в банята се чул някакъв шум. Баняджията скочил веднага, влязъл вътре да види какво става, а дервишът съвсем спокойно излязъл навън. Като вървял, той си казал: „Господи, защо не ми даде няколко монети да си платя банята или защо не събори банята?“.

Днес повечето хора се молят за пари – да оправи Бог работите им. Те искат много. Парите са човешко изобретение, резултат на усилията на човешкия ум и на човешкото сърце. Който иска пари, трябва да работи. Не е мъчно да спечели човек известна сума, за да нареди работите си. Ако не знае как да се справя с парите, той ще бъде нещастен. Парите носят в себе си отрова. Защо? Ако е богат човек, на този дава пари, на онзи, а след това единият ги връща назад, другият отрича, че ги е получил, не иска да ги върне, трети пък е намислил да го обере. Богатият се намира в трудно положение – не знае как да се справи с парите си. „Има ли праведният каса с пари?“ Той е като дете, свободен е от парите, не мисли за богатство – само по този начин той може да служи на Бога.

Следователно който иска да намери пътя към Бога и да Му служи, трябва да се откаже поне временно от всякакви каси, от цялото си богатство. Защо му са пари – където отиде, всички каси ще бъдат отворени за него; той трябва да остави богатството си на разположение на своите слуги. Ще питате, като се върне, слугите ще го оставят ли да разполага със своето богатство? Това не трябва да го интересува. Веднъж оставил богатството си на разположение на слугите си, той не трябва повече да се запитва

ще му дадат ли те нещо от богатството, или ще го лишат съвсем. Кое е по-добро: да имаш своя каса, да я отваряш и затваряш, когато пожелаеш, или всичките каси в света да бъдат на твое разположение и всякога да бъдат отворени за тебе? Повечето хора предпочитат да имат своя каса, която да могат свободно да отворят и затварят, отколкото всички каси на света да са отворени за тях. Те си мислят, че може някога всички каси в света да са отворени за тях, но често могат да бъдат и затворени. Значи те не вярват нито на себе си, нито на ближните си. Кое е по-добро: да имаш една малка свещ, която от време на време да ти свети, или Слънцето постоянно да грее и да осветява пътя ти? Малката свещ е собствената каса на човека, с която той може да разполага; Слънцето пък представлява всички каси в света, които всякога са на негово разположение.

И отнеми яростта от сърцето си,

и отдалечи лукавството от плътта си;

защото младостта и юношеството е суета. (10. ст.)

Защо Соломон не е поставил и обратната мисъл на тази, защо е казал да отдалечи човек яростта от сърцето си и лукавството от плътта си? Нима и мъжествеността, и женствеността, и старостта не са суета в живота? Колкото е вярно едното положение, толкова е вярно и другото. Наистина, суета е, когато младият момък вярва в момите или младата мома – в момците; обаче суета е и за военния, когато вярва, че със сабята или с ножа си всичко може да направи. При известни случаи ножът помага на човека, но при други случаи не му е нужен. Ако сте в религиозно общество, каква нужда имате от нож? Ако сте в параход и проповядвате, имате ли нужда от нож? Ще кажете, че всички не носите ножове и револвери. Някои не носят физически ножове, а умствени и сърдечни. Както седите, виждате, че някой вади нож срещу вас и започва: „Едно, две, три!“ „Чакай, моля ти се, какво искаш от мене?“ „Да знаеш кой съм, да не мислиш, че можеш да си играеш с мене. Като те бодна няколко пъти, нищо няма да остане от тебе!“ „Пък аз те мислех за благороден човек“. Казвам: ако искате да познаете благородството на човека, вижте какво

носи той в ума и в сърцето си. Видите ли, че се е препасал с ножове и револвери, стойте далече от него. Ето защо съветвам ви, ако имате скрити ножове в себе си, освободете се от тях: те са нужни само за военно време, не и за мирно. Нали искате мир в света – хвърлете ножовете и револверите си настрана и приложете оръжието на Любовта.

И тъй, пазете се от ударите, които идват отвън, както и от тия, които идват отвътре, от самите вас. Дойде някаква мъчнотия във вас, бодне ви и вие веднага казвате: „Господи, защо ми изпрати тази мъчнотия?“. Жена ви или синът ви са се разболели, казвате: „Господи, все на мене ли трябва да се трупат тия нещастия?“. Това не е права мисъл: Бог никого не мъчи – човек сам себе си мъчи. Ако жена ти или синът ти боледуват, причината е в тебе. Къде е причината, ако ти боледуваш? Търсете причината за нещата първо в себе си, а после в окръжаващите. Ако сложите на цигулката си една струна от вълчи черва и друга – от овчи, вълчата струна със своите груби, силни трептения, ще скъса овчата. Същият закон се отнася и до човешките мисли и чувства – една вълча мисъл може да скъса една овча. С други думи казано: една лоша мисъл може да скъса една добра мисъл, едно лошо чувство може да скъса едно добро чувство. Невъзможно е доброто и злото да бъдат в близост помежду си и да вървят в унисон.

Ще кажете, че е голямо противоречие, когато доброто и злото вървят заедно. Много противоречия има в света, но човек трябва да се въоръжи с търпение и да ги разрешава правилно. Днес целият свят е подложен на изпит – от разумния свят е изпратена комисия да изпита търпението на всички хора. По отношение на търпението хората са слаби: малко хора могат да издържат изпита си със среден успех, повечето ще пропаднат. Като знаете, че ви предстои изпит по търпение, работете върху себе си, за да го издържите; страшно е, ако не издържите изпита си. Малко хора има, които могат с търпение и самообладание да посрещат мъчнотиите в живота си.

Един лекар разправя една своя опитност за голямото търпение и самообладание на един свой пациент българ-

рин. Той дошъл при лекаря, помолил го да го прегледа и да каже мнението си за болестта му. Лекарят го прегледал и казал, че му предстои сериозна операция. Болният спокойно отговорил: „Добре, ще се подложа на операция...“ „С упойка ли искате да се направи, или без упойка?“ „Без упойка.“ „Знайте, че операцията е сложна, не отговарям за последствията. Най-малкото мърдане ще коства живота ви!“ „Зная това, но искам без упойка“. Лекарят се съгласил и започнал операцията. Болният легнал спокойно на масата и отказал даже да го държат милосърдните сестри. Лекарят работил спокойно и поглеждал към болния: нито един мускул не трепнал на лицето му, нито едно движение не направил той с ръцете или с краката. Лекарят се чудил на това велико търпение и самообладание. Като свършил операцията, болният го запитал: „Свършихте ли вече?“ „Свърших“. Той станал от масата, благодарил на лекаря и си отишъл.

Да се върнем към основната, т.е. към съществената мисъл: вяра в Бога и вяра във всички, които вярват в Бога; любов към Бога и любов към всички, които Го любят; служене на Бога и на всички, които Му служат.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

21 април 1935 г., София, Изгрев

ТРИТЕ ВРАТИ

Размишление

Ще прочета 59. глава от Исая.

Всеки човек има желание да чуе или да му се каже нещо за него или за окръжаващите. И детето още със ставането си от сън иска да чуе, да види или да пипне нещо. Това е естествено както за възрастния, така и за детето.

В прочетената глава се вижда голямото противоречие, на което се натъква пророкът. Той търси причините за противоречията и иска да си ги обясни, да отговори както на себе си, така и на бъдещото поколение. Той намира, че хората живеят в нехигиенични къщи, поради което светът представлява грамадна болница; болните търсят лекари, лекарства, но все пак остават болни – никой не може да ги излекува. Исая описва причините на болестите, затова цялата глава е свързана с болезнените състояния – тя е патологическа глава и няма защо да се спираме върху нея. Като четете тази глава, човек естествено се запитва: „Съществуват ли наистина добро в света?“. И доброто, и злото съществуват: засега те са сили, които не могат да съществуват една без друга.

*А от Мене този е Моят с тях завет,
говори Господ. Духът Ми, който е в тебе,
и Словата Ми, които сложих в устата ти,
не ще оскудеят от устата ти,
нито от устата на смето ти,
нито от устата на смето на смето ти,
отсега и до века – говори Господ. (21. ст.)*

Сега да оставим настрана въпроса защо съществуват злото и доброто. В света има относително зло и добро, както и абсолютно, вечно зло и добро. Злото съществува там, където няма закон – в беззаконието. Ако водата мине през нечист съд и се оцапа, кой е виновен за това? Вината

е в нечистия съд, а не във водата. При това водата е нечиста за човека – той не може да я пие – но не и за себе си. Макар и нечиста, тя е пак вода, не изменя естеството си, но човек се отказва от нея; за да я пие, той трябва предварително да я пречисти. Ето защо, когато казвате, че животът е нечист, това показва, че той е минал през някой нечист съд, но сам по себе си животът е чист – нищо не е в състояние да измени неговото естество. „Защо срещаме противоречия?“ Това е в реда на нещата. Щом съдовете ви са нечисти, животът ще минава и заминава през тях, ще взема част от нечистотиите на съда, поради което и млади, и стари неизбежно ще се натъкват на противоречия. Младите ще растат и ще остаряват, старите ще умират, ще ги погребват, но хиляди години да изтекат, противоречията пак няма да изчезнат.

Защо младият остарява и защо старият умира, това са въпроси, на които мъчно може да се отговори. Факт е обаче – младият остарява, а старият умира. Ние казваме, че има външна младост и външна старост; има вътрешна младост и вътрешна старост. Младият има един стремеж, а старият – друг; въпреки това всеки се стреми да бъде млад, никой не иска да опадат зъбите му, да се набръчка лицето му. Да бъде съвсем независим и неограничен, това е желание на човека, но въпреки това старостта хвърля отпечатък на лицето му. Както и да лекуват човека, няма цяр против старостта – колкото повече той старее, толкова повече се приближава към смъртта. Като умре, отново ще се роди и ще се подмлади. „Не вярваме в такова подмладяване.“ Това е друг въпрос. Който не може да умре, не може и да се подмлади. Като умре, човек се лишава от условията на живота, но като се роди отново, подмладява се – ако не се родиш, не можеш да растеш.

Има една област в света, през която човек неизбежно ще мине. И пророкът е минал през тази област и в чудо се е намерил; и праведният, и грешникът, като минават през тази област, непременно ще се оцапат. Защо? Ще се натъкнат на кал и на нечистотии и ще оцапат дрехите си. „Не може ли да не се цапа човек?“ Може, но трябва да пъ-

тува през деня, когато е светло. Обаче ако пътува нощем, в най-голямата тъмнина, ще се оцапа – след това трябва да търси начин да се очисти. Ако не може лесно да се очисти, човек започва да страда, защото се е натъкнал на това, за което никога не е мислил. Той иска да стане богат и силен, да придобие знания, да бъде уважаван и почитан, да се чува думата му навсякъде – да бъде в положението на царски син: каквото помисли и каже, да стане. Като не става, както е желал, той започва да страда, да се обезсърчава, да се гневи. Добре е всичко да става според желанията на човека, но не е възможно – никой не може да избегне противоречията на живота.

Като не могат да се справят с противоречията, хората казват, че животът е тежък. Не е тежък животът: кой го е мерил, за да знае колко тежи? Никой не е слагал живота на теглилки, а при това всички се оплакват, че бил тежък. Кога е тежък животът на хората? Когато нещата не стават, както са ги очаквали. Значи всеки човек мери живота със своя мярка и всички заедно казват, че животът е тежък. Като видял, че хората не могат да си помогнат сами, Господ решил да слезе сам на Земята, да се яви като Спасител на човечеството. Затова именно Той изпратил Духа Си, възпътен в Христос, Когото нарекъл Свой Син.

*Този е Моят с тях завет – говори Господ:
Духът Ми, Който е в тебе, и Словата Ми,
които сложих в устата ти, не ще оскудеят
от устата ти, нито от устата на смето ти.*

Като четете този стих, вие трябва да вярвате, че е така. Ще кажете, че с вяра и с мисъл не се живее, но хляб трябва. Вярно е, че хляб трябва, но вятърът като символ на мисълта е крайно необходим. Ако човек мисли, и при това право мисли, хлябът ще дойде по-скоро, отколкото ако не мисли. „Искаме да ни се обяснят нещата, не можем да ги приемем на вяра.“ И обяснението може да дойде, но то не разрешава въпросите – то подразбира временно задоволяване на глада. Ще се нахраниш добре, но след няколко часа пак ще огладнееш, пак ще търсиш хляб, т.е. ново обяснение на нещата. Имаш нужда от дрехи, от обувки:

донесе ти някой и дрехи, и обувки, но и с тях въпросите не се разрешават. Ти се намираш в положението на малко дете, за което се грижат майката и бащата, както птичката – за своите малки. Час след час тя им носи храна, но като израснат, пуска ги свободно да хвърчат; може и по-рано да ги напусне. Малките птиченца подават главичките си от гнездото, питат къде е майка им, търсят я, но никъде я няма. Къде е отишла майката? Сокол я е грабнал. Къде е бащата? И него сокол е грабнал. Ще дойде ден, когато и малките птички ще се намерят в утробата на сокола. Ето защо, за да не попадне в утробата на сокола, човек трябва да вярва и да мисли. Лошо е за човека да влезе в утробата на сокола, чиито тръби не са чисти. Тръбите не могат да погълнат водата, тя пак ще излезе навън, но ще се оцапа и след това трябва да се употреби време и енергия да се чисти.

И тъй, когато говорите за живота, не казвайте, че е тежък, но се отнасяйте към него с всичката си чистота и святост. За да говориш за живота като за проява на Бога, устата ти трябва да бъде абсолютно чиста, никакво петно да не остане върху него. „Какво представлява животът?“ Той не може да се обясни. Има неща, които не могат да се обясняват – те се приемат, както са дадени, без никакви обяснения. Как ще обясните на хората какво нещо са страданията и защо са дадени. Много обяснения съм дал за страданията, но не всички са съгласни с тях: едни ги приемат, други ги отричат. Дали приемате, или отричате тези обяснения, не е важно – страданията съществуват сами по себе си. Някой се оплаква от болки в корема и пита защо го боли корем. Много просто: коремът го боли, защото яде. „Не може ли без болки?“ Може, но не трябва да ядеш. „Тогава ще отслабна, ще изсъхна и ще умра.“ Щом е така, ще ядеш – от две злини ще избереш по-малката. И после, като разбереш, че не може без страдания, ще се научиш да ядеш правилно, за да минеш с по-малко страдания. Щом знае да яде правилно, да мисли и да чувства право, човек идва до убеждението, че щастието е в самия него, само трябва да знае как да го намери.

Кой е пътят към щастието? За да отговоря на този въпрос, ще ви дам два примера: единият – от човешкия живот, а другият – из живота на птиците. Представете си, че имате едно малко момиченце. То расте, развива се, става красива мома, добре отхранена. Ако родителите ѝ се грижат само за нейната физика, тя ще се развие физически, без да мисли за своя умствен и духовен живот. След време родителите ѝ я оженват и тя става бременна. През това време тя се готви да стане майка, търси баба, която да ѝ помогне при раждането. Интересно е положението на жената, която става майка, и на птичката майка. Жената търси външна помощ, а птичката върши всичко сама – тя се води от инстинкта си и всичко предвижда. Човек не се води по инстинкт, но не прилага и мисълта си, за да си помогне сам. Като разчита на чужда помощ, той мисли малко; като не мисли, страданията следват подир него. Колкото по-големи са страданията, толкова по-несъществен е човек. Ето защо пътят, който води към щастието, е правата мисъл. Мислете право, за да бъдете щастливи.

Ще кажете, че момата не трябва да се жени, за да не страда като майка. С това въпросът не се разрешава – човек не може да избегне бременността. По който и да е начин – физически, сърдечен или умствен, той трябва да роди: ако не роди човек, ще роди някаква идея, някакво чувство. Дойде ли до раждането, човек трябва да спазва всички условия – да роди нещо, което да остави на бъдещото поколение; ако иска да пометне, ще носи последиствието на своите неразумни постъпки. „Аз не искам да родя, ще оставя плода да умре в мене.“ Още по-лошо – ако умре в тебе, ще започне да се разлага и ще те отнесе. Бъдете разумни, правилно да зачевате, правилно да раждате и да отглеждате идеите си.

Като дойдат до страданията и не могат да се справят с тях, мнозина питат защо Бог създаде света така, с толкова мъчнотии и страдания. Какви са твоите мъчнотии? Излязъл ти е един цирей и викаш, кряскаш, че те боли. „Ама защо трябваше да ми излезе цирей?“ Това не е важно – какво трябва да правиш сега? „Ще го резна, да изтече не-

чистата материя навън. Не трябваше да греша.“ Съгласен съм с това, но сгрешил си вече. „Трябваше да живея добре.“ Съгласен съм и с това, но какво ще правиш сега, след като не си живял добре? Не е достатъчно да си кажете, че това или онова не трябва да правите – кажете си положително какво трябва да правите. Щом си дошъл на Земята, ще пееш и ще свириш, ще учиш, ще работиш. „Аз не мога да пея хубаво.“ Ще се упражняваш, докато бъдеш доволен от пеенето си. Като пееш редовно, един ден ще започнеш да вземаш правилно тоновете и ще станеш добър певец.

Днес всички хора се учат да пеят и да свирят. Те пеят много по-добре, отколкото са пеели и свирили във времето на Исай. Това се вижда от песента на живота, която той описва. Според мене по-добра форма на живота от пеенето няма. За да живее правилно, човек трябва да пее. Всички религиозни хора, всички пророци и царе са пеели и играли. Сегашните религиозни се страхуват да пеят и да играят – те мислят, че духовността изключва пеенето и играта, страхуват се да не ги вземат за луди. Значи духовният трябва да мълчи като риба. Тогава човек изпада в друга крайност. Някой мисли, че като мълчи, е мъдър. И глупавият може да мълчи, но не е мъдър. Някого бият, запушват устата му, за да го заставят да каже къде е скририл имането си. Той се тегли, бори се – иска да каже да му отпуснат устата, за да проговори. Като проговори, ще каже къде е скрито богатството му, обаче ако го държите със запушена уста, колкото и да го биете, той не може да ви каже нищо. И да го убие, със запушена уста нищо не може да ви открие. „Защо ме бият?“ Това е друг въпрос – бият те, защото си богат. Крушата я брулят, защото има плодове – ако не беше родила, никой нямаше да се приближи до нея; ако крушата е изсъхнала и не дава плод, отсичат я и я хвърлят в огъня.

Да дойдем сега до красивата страна на живота. Как са живели хората едно време, как са пели и играли, това е било за тях – пророкът говори за миналото. Важно е как живеем ние, как пеем и играем, за да изразим своя живот. Как пее младият? Той възпява младостта и красотата,

той пее за птичките, които хвъркат и пеят във въздуха, за светлината, за Слънцето; старият пък пее за старите си кости, за изгубените си младини. Значи младият пее по един начин, старият – по друг. Като хване болния си крак, той запява: „Олеле, майчице, защо си ме родила? И като си ме родила, защо не си ме убила?“. Питам го: „Откъде научи тази песен?“ „Синко, гледай да не дойдеш в моето положение – и ти да я научиш.“ „Виновна ли е майка ти за твоя ревматизъм?“ „Виновна е, нали тя трябваше да ми каже как да живея. Сега вече няма накъде да се върви: не ми се живее, искам да умра, но още не ме приемат в другия свят. И на този свят не ме искат, и на онзи още не ме искат. Бабата ми умря, приятелите ми – също, децата ми не ме искат – никой не ми обръща внимание. Тежко се живее, синко, тежко! Останал съм сам, като кукувица“. Тъй пее, нарежда и оплаква живота си старият. Оплаква се, но поне пее; има старци, които никога не пеят, те са всякога сърдити, навъсени. Казвам на този старец: „Дядо, не се безпокой, ще се подмладиш.“ „Ааа, ще се подмладя!“ „Истина ти казвам – казано е в Писанието: „Които чакат Господа, ще се обновят.“ „Дано бъде така, синко, от твоята уста в Божиите уши“.

Като гледам как старият пее, нарежда и оплаква живота си, аз зная коя е причината, но не е позволено да се каже. Неговият живот е математическа формула, за извеждането на която ученикът трябва да работи месеци и години, докато я разбере. Може ли детето от първо отделение да разбере формулите, с които ученикът осмокласник си служи? Не му е позволено, т.е. не му е дадено: то трябва много време да учи, да мисли, да развива ума си, докато дойде до разрешаването на тези формули. Следователно и старият човек се намира пред една формула, за разрешаването на която се изисква мисъл, работа и песен. И тъй, младостта е една формула, старостта – друга. Обаче, млад или стар, като живее, човек ще вярва в Бога, ще Го обича и ще Му служи. „Какво нещо е вярата?“ Формула. „Ами обичта?“ Друга формула. „Служенето?“ Трета формула. Като живееш толкова години на Земята и говориш за

вяра, за обич, за служене, не си ли разрешил още тези формули?

Представете си, че един млад момък бяга от момите, не обича нито една. Той прилича на незапалена свещ. Един ден сърцето му се отваря към момите и той започва да се разговаря и да играе заедно с тях на хорото. Сега свещта му се е запалила, гори и свети и на него, и на окръжаващите. Ще кажете: „Какво допринася той с любовта си към момите?“ Учат се. Кое е по-добре: свещта ви да гори или да не гори? Кое е по-добре: свещта ви да гори в стая, където няма нито един човек, или да я изнесете вън, да свети на хората? Ако свещта гори в стаята и не свети на никого, най-после ще изгори или изгасне, без да е свършила някаква работа. Обаче ако гори в стая, където няколко деца учат уроците си, или пък е вън, да осветява пътя на минаващите, тя е свършила някаква полезна работа. Ето защо не питайте какво нещо е вярата, обичта и служенето, но запалете свещта си и вървете напред – все ще срещнете някой ученик или минавач, който ще се ползва от светлината ѝ.

Като се говори за Любовта, хората я делят на физическа, духовна и Божествена. Всъщност Любовта е една, обаче има различни прояви: на физическия свят, на духовния и на Божествения; или Любов, изразена чрез ума, чрез сърцето и чрез волята на човека. Докато живее повече на физическия свят, човек изразява любовта си по физически начин: да пипне, да прегърне, да целуне; по-далече от тези прояви той не знае нищо. Духовните прояви на Любовта изключват тези неща. Изучавайте себе си и ближните си и вижте какви са духовните прояви на Любовта. „Не може ли да се живее без Любов?“ И без Любов може, но животът ви ще бъде като живота на мъртвеца – неосмислен. Единственото нещо, което осмисля живота и дава подтик на човека, това е правилно проявената любов. За да влезе в Целокупния живот, т.е. в трите свята – физическия, духовния и Божествения, човек трябва да мине през трите врати, т.е. през трите степени на Любовта – физическа, духовна и Божествена. Физическата лю-

бов разкрива физическия свят на човека, духовната любов разкрива духовния свят, а Божествената – Божествения свят. Без тези три вида любов светът остава за човека затворен като скъпоценна, но затворена книга.

Мнозина отричат Любовта само поради това, че не могат да я обхванат изцяло. Това е невъзможно – обширна е областта на Любовта и обикновеното човешко съзнание не може да я обхване. В даден момент можеш да разбереш само една проява на Любовта. Милиони са формите и проявите на Любовта. Забележете, човек обича животното по един начин, а подобния си – по друг начин. При това Любовта ви към различните хора е различна: не можеш да обичаш двама души по един и същи начин. Радвайте се на разнообразието, чрез което Любовта се проявява, и стремете се да обичате. Да обичаш – това е твоята задача. „Ами да ме обичат?“ Това е задача на твоя ближен. Казвате: „Как трябва да обичаме?“. На този въпрос не може да се отговори: това е все едно да питате как трябва да бъдем добри. Вие трябва да проявите доброто като път, по който Любовта ще дойде, а как трябва да го проявите, това не е ваша работа – и на този въпрос не може да се отговори. Как ще обясните какво нещо е вярата? И на този въпрос не може да се отговори. Според някои вярата е състояние, условие, при което Любовта се проявява. Ако вярата в ближния ти изчезне, и Любовта изчезва. Любовта не може да вирее при съмнението – тя е нежен цвят, който лесно се попарва. Достатъчно е да срещне най-малкото съмнение на пътя си, за да се попари; ако не се попари, тя ще се изпари и изчезне. Колкото по-голяма е вярата ви към някого, толкова повече го обичате.

Значи от силата на вярата се определя степента на Любовта. Вярата включва и щастието на човека, че може да обича. Страшно е положението на човек, който не вярва. Като не вярва в Бога, той не вярва и в себе си, а оттам и в ближния си. Без вяра човек нищо не постига. Щом е така, работете за укрепване на вярата си – да не се колебае. Каква вяра е тази, при която днес приемаш едно, утре го отричаш? Някои религиозни вярват в Христос като в

Син Божий, след години Го отричат. Защо? Защото са изгубили вярата в себе си. Не се съмнявайте в себе си, но определете отношенията си към Бога като Негови синове. Който съзнава своето синовно отношение към Бога, никога не се колебае. Като ученици вие трябва да имате ясна представа за нещата, да ги разбирате по съдържание и по смисъл. Прав ли е бащата, ако от двете си дъщери – едната красива, а другата грозна – обича повече красивата? Щом гледа само на външната страна на нещата, той не е нито прав, нито разумен. Ще дойде ден, когато ще види своето заблуждение. Красивата дъщеря разчита на красотата си и не учи, а грозната разчита на своя труд, за което учителите ѝ я хвалят и обичат. Красивата дъщеря лесно напуска бащиния си дом – в нея ще се влюби някой момък и ще я задигне, а грозната мома ще остане при баща си да го гледа. Радвайте се на красотата, но изучавайте съдържанието ѝ – тя трае ден-два, а доброто е вечно. Ще кажете, че не ви харесват тези думи. Ако са истинни, трябва да бъдете доволни от тях.

Един хлебар имал един слуга сприхав, но искрен. Господарят му казвал: „Слушай, ще бъдеш учтив и любезен с клиентите, за да може и добрият, и лошият хляб едновременно да минава“. Слугата постъпвал, както си знае. Понеже бил сприхав, клиентите обръщали внимание на хляба, а не на него. „Добре ли е опечен хлябът днес?“ – запитвали го клиентите. „Добре е опечен, не виждате ли?“ Когато хлябът не бил добре опечен, той казвал: „Днес хлябът не е добре опечен, ако искате, вземете, ако не искате, пак добре“. Като го слушал как говори, господарят му казал: „Слушай, момче, така не се говори. Ако продължаваш по този начин, ние ще губим!“ „Понякога трябва и ние да изгубим. Ако не губим от време на време, клиентите ще ни напуснат...“ „Това не е твоя работа! Важно е да продаваме хляба и пари да вземаме“. Кой мисли по-добре: господарят или слугата? За днешния ден господарят мисли по-добре, но за утрешния слугата мисли по-добре. Обаче като виждали, че слугата е честен и искрен, клиентите не го напускали.

И тъй, ако се опитате да проявите характера си такъв, какъвто е, поставете господаря и слугата на едно място в себе си. От това, кой от двамата има надмощие, ще познаете доколко сте честен и справедлив, доколко можете да служите на Истината. Човек трябва да бъде справедлив, да изисква и от себе си това, което изисква от другите. Някой началник или директор изисква от учениците и от чиновниците си да изпълняват това, което той сам не може да изпълни. Постъпва ли така, той не може да очаква успех в работата си. За нас са важни отворените книги, т.е. тези, които могат да се четат и прилагат, а не тези, които винаги остават затворени. Каква полза ще имаме от красиви правила и максими, които остават затворени в красиви книги? Всяка отворена книга трябва да бъде красиво написана, с красиво съдържание от начало до край. Вие отваряте един роман и се възхищавате от героите: началото е добре написано. Колкото по-навътре навлизате, космите ви настръхват, докато най-после героите един след друг пропадат. Защо книгата свършва зле? Не можа ли авторът да напише книгата си докрая красива?

Какво представлява животът на съвременните хора? Нищо друго, освен комедия, драма или трагедия. Защо? Защото не знаят как да живеят, не знаят как да се ползват от благата, които им се дават. Младият се моли на Бога да му даде пари – да си поживее, да разбере, че е бил млад. Обаче планът на Бога е друг: на стари години Той ще му даде богатство. Като получи богатството, човекът започва да роптае: „Господи, защо ми даде това богатство на стари години, когато не мога да се радвам, нито да го използвам, както трябва?“. Ето къде е неразбирането на живота. Защо старият човек не раздаде богатството си на млади, които искат да учат, да се развиват – и като им разкаже своите опитности, да ги научи как да живеят? „Ама аз исках богатството за себе си, да си поживея.“ Представи си, че като богат хората те гонят, бият, преследват, за да вземат богатството ти – доволен ли ще бъдеш от това богатство? Ти можеш да си сиромаш, но да имаш приятели, които те обичат, които са готови за тебе на всякакви жертви – доволен ли ще бъдеш от сиромашията си? Кое е по-добро от

двете положения: да бъдеш богат и да имаш неприятели, или да бъдеш сиромаш, но да имаш приятели? Богатство, което ти създава неприятели, отвън носи радости, но отвътре – горчивини; сиромашия, която създава приятели, отвън носи неприятности, а отвътре – радости.

Често чувате хората да се оплакват от Любовта, от живота, и казват: „Какво мислех, какво излезе!“. Значи те са се разочаровали в Любовта и в живота. „Какво трябва да прави човек или как трябва да обича, за да не се разочарова?“ Обичай така, щото сам да не знаеш, че обичаш; и хората да те обичат така, че да не разбереш, че те обичат. Проявявайте любовта си към хората, без да разберат, че ги обичате, защото ако ви разберат, трябва да им станете роб. Изобщо влюбените са крайно възискателни – никой не е в състояние да им угоди. Те постоянно се обиждат: единият не погледнал, както трябва, или казал някоя дума не намясто. После започва другият: „Защо мълчиш, че не ми говориш?“, или защо е облякъл днес тези дрехи, а не другите? Докато се спира на външните неща, човек не може да прояви онази неизменна, истинска Любов. Обаче като дойде до истинската Любов, той трябва да мине през школата на влюбения, за да се дисциплинира. Само по пътя на влюбените човек намира пътя към Бога. Най-строгите професори в света са влюбените. Попаднеш ли в ръцете им, ще застанеш като войник и ще изпълняваш заповедите: каквото ти заповядва професорът, това ще правиш. Ако си позволиш да разискваш върху неговите заповеди, да изкажеш мнението си, Любовта ще те напусне – влюбеният не търпи друго мнение освен своето.

Днес ви говоря за любов без противоречия. Тази Любов може да се прояви само при абсолютна свобода, затова именно е наречена Абсолютна любов. Тази Любов не обръща внимание на външните неща: тя всичко вижда, но не критикува, не се определя от външността на човешките прояви. Само чрез тази Любов човек може да влезе в духовния свят и да го изучава. Иначе и да влезе в духовния свят, нищо няма да разбере – той ще бъде сам; ако срещне птичка или човек, те ще избягат от него. Има ли любов в сърцето си, той ще се намери в свят между хора и

ангели – всички ще му се радват, ще го развеждат, ще му обясняват всичко, непонятно за него.

Много неща ви казах днес, които могат да предизвикат помежду ви спор и разногласие. Спорът не е нищо друго освен изтупване на прашните дрехи в стаите, в които живеете. Искате ли да изтупате дрехите си, изнесете ги вън, на открито, там да падне прахът, и след това ги внесете въщи. „Нямам добродетели.“ Това е тупане на дрехи в стаите – изнесете дрехите вън и там ги изтупайте. „Невежа съм.“ Не тупайте дрехите си в стаята. Какво ти струва да се запретиш на работа? Ако не си добродетелен, работи да развиеш добродетелите си; ако не си учен, учи, работи, пей, свири. Като работиш и прилагаш това, което си изработил и научил, ще станеш и добродетелен, и учен, и певец, и музикант. Колкото по-добродетелен и учен става човек, толкова е по-внимателен към хората: той се учи от тях, както и те от него. „Който има Любов, устата му няма да оскудее, нито от устата на семето на семето ти, отсега и до века – говори Господ.“ Това е казано от пророка. Първата стъпка на Любовта е изваждането на семето от хамбара, втората стъпка е посяването му в земята, да изникне. За това е нужно дъжд, топлина и светлина; след това човек ще работи на нивата, да ожъне житото и да го прибере.

Като не разбират законите на Живота и на Любовта, без да орат, сеят, плевят и жънат, хората започват да спорят върху Любовта и я делят на светска и на духовна. Всъщност светските и духовните хора живеят по един и същи начин. Под понятието „светски човек“ разбираме онзи, който е в личния живот, а под „духовен“ – онзи, който е в безличния живот. Който иска да бъде духовен, той се движи в личния живот. Докато обръща внимание на този, на онзи, докато се безпокои и смущава от външния свят, човек е още в личния живот; щом престане да се интересува от външността на нещата, той живее в духовния свят. Личният живот води към страдания, а безличният освобождава човека от страданията. Това не значи, че може без страдания, но поне ще знаете как да се справяте с тях. Бог, Който е съвършенство, Любов, сила и знание, пак не

може да ви освободи съвършено от страданията. Ако сте болен и повикате един виден хирург, той непременно ще ви причини болка – най-напред ще ви упои, след това ще ви направи операцията; като мине действието на упойката, вие ще усетите болки. Колкото и да желае лекарят да ви освободи от болките, не може – трябва да ги понесете.

Попаднете ли в ръцете на Бога, Той ще ви оперира по всичките правила на изкуството. Който иска да мине с по-малко страдания, трябва да си каже: „Слушай, ще вървиш по пътя, който Бог е начертал, и ще прилагаш Неговите закони. Не вървиш ли по Божия път, не спазваш ли законите Му, ножът ще дойде до кокала ти“. Светският живот, т.е. животът на личността, не е лош, но той прави човека голям егоист, да мисли само за себе си. За да излезе от своя егоизъм, човек трябва да влезе в духовния живот, т.е. в безличния живот, който осмисля нещата и изправя кривите страни на човешкия живот. Изправянето на живота се крие в човешкия език – той оправя обърканите работи, но може и да обърка изправените работи.

Един банкер бил голям скъперник по отношение на времето си. Като влизал някой в кантората му, той едва повдигал главата си от книжата, свършвал набързо работата и продължавал да прави своите сметки и изчисления. Един ден в кантората му влязла една млада красива мома, която започнала да пее и да играе. Банкерът веднага вдигнал главата си, оставил перото и започнал да слуша песента. „Това е чудесна работа – извикал той възторжено, – заслужава да се отдели време за нея!“ Какво показва този пример? Че от време на време трябва да влезе в кантората ви един певец или една певица, които да ви запеят и поигрят нещо. В пеенето и в играта е смисълът на живота. Играй и пей – нищо повече! „Ама това не е почтено. Може ли стар човек да пее и да играе?“ Всеки човек, на каквато възраст и да е, може и трябва да пее и да играе. Дайте свобода на душата си, откажете се от официалностите на живота, които го правят тежък, неестествен – това е живот на мъртвите. Живите пеят, скачат, играят, учат. Забравете лошото, откажете се от одумването и съденето – докога ще се съдите едни други? Скъсайте резолюциите, с кои-

то сте осъждали близките си, дайте им свобода; излезте всички от затворите и заживейте помежду си братски и по любов.

И тъй, приложете Любовта в живота си и когато не грее Слънцето, и когато грее. Аз съм за запалените свещи. „Ама Слънцето изгря вече.“ Какво от това: дали грее Слънцето, или не грее, нека лампите ви горят. Божественото Слънце никога не загасва и никога не залязва – това Слънце свети и вечер, когато вашите лампи горят. Следователно проявявайте Любовта си всякога: и през деня, и през нощта, но правилно и разумно. „Може ли стар човек да люби?“ Може, разбира се. „Ще бъде смешен.“ Няма да бъде смешен, но интересен. Влюбеният е всякога интересен: и когато е весел, и когато е сърдит. Няма по-интересен човек на Земята от влюбения, аз бих желал всички хора да бъдат влюбени. Лошо е, когато човек не е влюбен, а играе роля на влюбен; обаче онзи, който истински люби, той е всякога весел и доволен, той забравя себе си; който не е влюбен, мисли постоянно за себе си. Влюбеният е влязъл вече в пътя на Божествената култура.

Днес пожелавам на всички хора да се влюбят. Които са влюбени, да вървят напред и да не се обръщат назад, да гледат какво правят другите; които не са влюбени, да се влюбят. Да се влюбите, това значи да приемете в себе си не личната, но безличната любов, не човешката, но Божествената Любов. И човешката любов е добра, но тя добива смисъл само когато е огрята от лъчите на Божествената Любов. Когато човешката любов се влее в Божествената, тогава душата реализира своя идеал.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

28 април 1935 г., София, Изгрев

ЧЕТИРИТЕ ЕЛЕМЕНТА

Размишление

Ще прочета 60. глава от Исая.

Бог създаде четири важни елемента: земята, водата, въздуха и светлината. Земята създаде, за да бъдат хората добри; водата – за да бъдат чисти, въздуха – да мислят право, и светлината – за да вървят в правия път.

*Стани, свети, защото светлината ти дойде
и славата Господня изгря на тебе. (1. ст.)*

Така започва пророкът, откъдето се вижда, че той е напреднала душа. Оттук вадим заключението: напреднала душа е тази, която е добра и чиста, която мисли и ходи в правия път. В живота на човека има много неща, от които той трябва постепенно да се освобождава. След време непотребните неща ще окапят така, както окапват листата на дърветата и зелената черупка на ореха. След зелената черупка трябва да се махне твърдата, за да се дойде до ядката. Ценното за ореха е ядката, а за човека – животът със своите области – физически, духовен и Божествен. Човек не може да се домогне до живота, ако не проявява доброто в себе си, т.е. ако не ходи в пътя на доброто. Той не може да се добере до Целокупния живот, ако не е минал и през водата – да стане чист, през въздуха – да мисли право, и през светлината – да следва правия път. Като минава през светлината, човек се учи да чете, да разбира елементите на светлината. Светлината пише всичко, което Бог е създал. Който не може да чете написаното от светлината, остава невежа; може ли да го чете, той става учен и разбира защо Бог е създал земята, водата, въздуха и светлината.

Днес много хора ходят по земята, но не са добри; пият вода, но не са чисти; дишат въздух, но не мислят право; възприемат светлината, но не ходят в правия път. След

всичко това те се запитват: „Защо Бог създаде света?“. Който се осмели да зададе този въпрос, заминава за онзи свят. Там го посрещат по два начина: или като бедния Лазар, когото въведоха в лоното на Авраам, за да се весели и да се учи защо е създаден светът, или като богатия, когото въведоха в ада, за да разбере защо е създаден светът и да изправи живота си. „Защо трябва да слезе човек в ада?“ Да опита мъчението: чрез мъчението и страданието човек намира пътя към доброто.

Следователно човек страда, за да влезе в пътя на доброто, да стане чист, да мисли право и да следва правия път – пътя на Любовта. Щом мине през страданието, човек се освобождава от юлара си, от копитата и рогата, и заспива спокойно, от нищо несмущаван. Като спи, човек не се нуждае от външни покривки, както добре узрелият орех не се нуждае от зелената си обвивка. Когато трябва да направи някакво посещение, орехът хвърля и втората си черупка и се явява само с това, от което може да расте и да влезе в новия живот. Защо става така? Защото повозите и пелените са временни пособия. Като излезе от тях, човек започва самостоятелен живот: сам се движи, сам се храни, сам задоволява нуждите си. Време е вече да дойде човек до онова вътрешно освобождаване. За да познае доколко се е освободил, човек трябва да знае положително дали е добър, чист, с права мисъл и с определен път към Любовта. Ако си добър, разполагаш със земята; ако си чист, разполагаш с водата; ако мислиш право, разполагаш с въздуха; ако възприемаш светлината, тръгнал си вече в правия път. Може ли тогава да се нарече сиромах онзи, който разполага със земята? Земята с всички ниви, лозя, пасбища, говеда е предназначена за добрите хора, които един ден ще я наследят. Болният и лошият човек не могат да работят – може да работи само добрият, чистият, мислещият и онзи, който ходи в правия път.

Казано е в Писанието: „Блажени кротките, защото те ще наследят земята“. Идва вече времето, когато кротките ще наследят земята и ще управляват. Кроткият е силен човек, той носи запалена главня в ръката си, от коя-

то всички животни бягат. Няма животно, което да не се страхува от запалена главня – достатъчно е да я доближиш до козината му, за да се запали и да изгори. Добрият човек е силен, чистият човек е силен, който мисли право, е силен; който ходи в правия път, също е силен. Изгуби ли едно от тези качества, човек започва да отслабва. Докато е свързан с Бога, той не може да бъде слаб. На кого ще прилича малкото слонче? На баща си: като порасне, то ще стане голям слон и ще бъде силен като баща си. На кого ще прилича малката мравка? На майка си и на баща си. На слабото животно малките са слаби, а на силното – силни. Какъв ще бъде роденият от Бога? Силен. Човек трябва да се роди от Бога, а не само да вярва в Него. Вярата е само път към Любовта, а Любовта е връзка с Онзи, Който те е родил. Служенето пък е необходимо за придобиване на сила. Силен е онзи, който служи на Бога. „Къде е Той?“ И вън от човека, и вътре в него. Обаче ако човек Го търси само вън от себе си, ще намери земята, водата, въздуха и светлината, без да разбере техния дълбок смисъл и тяхното предназначение. „Съществува ли Бог?“ Щом ядеш хляб, пиеш вода, дишаш въздух и възприемаш светлината, Бог съществува – Той е в тези четири елемента, които постоянно приемате. Ако не вярваш в тези елементи, как ще вярваш в невидимото? „И без тях може“ Не може без тях: ако не ядеш хляб, гладен ще умреш; ако не пиеш вода, ще изсъхнеш; ако не дишаш, ще се задушиш; ако не възприемаш светлината, ще ослепееш, ще станеш нещастен.

Едно се иска от човека: да възлюби Бога и да Му служи с всичкия си ум, с всичкото си сърце, с всичката си душа и с всичката си сила. „Къде ще Го намерим?“ Навсякъде: където и да отидете, в която държава и да влезете, навсякъде ще Го намерите. Всички хора ще ви познават и ще ви приемат като свой брат – достатъчно е да отворите устата си и да им проговорите, за да ви разберат. Приятен и сладък е говорът на любещия човек, той говори на език, познат на всички хора. Много естествено: който люби Бога, той е добър, чист, право мисли и ходи в пътя на Любовта. Вярващият не знае какво нещо е безверието, добрият не

знае какво нещо е злото; който мисли право, не познава заблуждението; който ходи в правия път, не познава кривите пътища. Мнозина се съмняват в доброто, в чистотата, в правата мисъл и в светлината, затова не вярват, че могат да бъдат приети навсякъде. Не се съмнявайте в доброто: много синове и дъщери има Бог на Земята – ако един не ви приеме, друг ще ви приеме. Не мислете за това, но мислете какво вие носите в себе си. Няма човек в света, който да не обича доброто, чистотата, правата мисъл и светлината и да не ги търси. Ако някъде не ви приемат, това показва, че не сте развили онова, което е нужно, за да носите в себе си доброто, чистотата, светлината и правата мисъл; щом придобиете тези елементи, всеки ще отвори вратата си за вас. Можеш ли да отидеш при Бога, ако не Го обичаш? Не може. Можеш ли да отидеш при ближния си без любов към него? Не може. Значи Син Божий може да бъде само онзи, който носи Любавта в себе си. Където отиде той, всички го познават. Кой не познава доброкачествения хляб? Достатъчно е да мине през стомаха му, за да се произнесе за него добър ли е, или лош.

Съвременните хора се намират пред един вътрешен изпит – да познаят Божиите дела. Не е важно дали хората са добри, чисти, дали мислят право и следват правия път – това е въпрос, който всеки ще разреши за себе си. За мене е важно да разбера дали това, което Бог е създал, е добро, чисто, светло. Бог създаде Земята, следователно тя е добра; Той създаде водата, следователно тя е чиста; Той създаде въздуха, следователно го направи насител на Своите прави мисли; Той създаде и светлината като пътеводител на човека в правия път. Изучавайте великите Божии дела и знайте, че всеки момент сте под наблюдение, под зоркото око на вашия Създател. Той мълчи, гледа и като види, че постъпвате добре, тогава проговаря. Мълчанието Му показва, че вие имате страдания; щом проговори, страданието ви се сменя с радост. Не става ли същото и в домовете? Когато добрите и разумни родители мълчат, децата се скриват – знаят, че са виновни. Тогава идват страданията – бащата заповядва на един от слугите си да ги накаже.

Щом децата получат наказанието и изправят грешката си, майката и бащата стават весели и започват да им говорят – тогава настава радост в целия дом. „Кой е пътят за освобождаване?“ Най-лесният път е да се обърне човек към своя Баща и да изпълни Волята Му. Тогава тоягата се слага на земята, Бащата започва да говори и радостта идва. Докато човек служи на непослушанието, тоягата се вдига и слага върху гърба му, т.е. страданията го посещават.

Религиозните проповядват, че Бог е навсякъде, а въпреки това сами се страхуват; излязат ли вечер вън, плашат се от тъмнината. Праведният обаче не се страхува от тъмнината, защото сам носи светлина в себе си; добрият не се страхува от злото, защото носи доброто в себе си. Ето защо ходете в доброто и мислете, че цялата Земя е на ваше разположение. В такъв случай трябва ли да плачете, че нямате къщи, ниви и лозя? Ако една къща изгубите, втора ще дойде; ако втора изгубите, трета ще дойде, и т.н. Никой не може да вземе къщата или нивата ви – всички къщи и ниви са ваши.

Един светия се заселил накрая на един град, където си направил чифлик. В свободното си време работел в чифлика и в скоро време го превърнал в рай. Един богаташ пожелал да притежава този чифлик и с насилие го взел от светията, който се отдръпнал настрана и наблюдавал какво ще стане. Десет години господарствал богатият, но видял и патил. Наскоро жена му, децата му се разболели сериозно. Той викал лекари, изразходвал стотици хиляди лева около тях, но те не ставали от леглата си. Най-после той потърсил светията и го запитал: „Какво стана, че работите ми не вървят? Останах сам, всички боледуват в семейството ми. Не видях никаква полза от този чифлик“. Светията, който десет години търпял неправдата на богатия човек, сега проговорил: „Братко, помниш ли по какъв начин взе чифлика? Ти го получи чрез неправда и насилие. През всичкото време аз мълчах, а ти страдаше. Сега вече говоря, защото е дошло време да изправиш грешката си. Аз мога да излекувам и жена ти, и децата ти, при условие, че ти ще ми отстъпиш чифлика, защото го взе наси-

ла, и ще останеш при мене да работим заедно“. Богатият, който бил вече последен сиромаш, приел предложението на светията и работите му се оправили.

Странно е положението на съвременните хора, които се считат за Синове Божии, а очакват на помощта на другите. Те ходят да се молят тук и там да дойде някой да им помогне. Ако се нуждаят, защо не тръгнат те да помагат на другите? Ако чуят, че някой е болен, нека отидат да му попеят и посвирят; ако някой си гради къща и не знае как да я направи, нека му покажат; ако някой има нива и лозе, а не знае как да оре и да копае, нека отидат при него и го научат. Който се мисли за Син Божий, трябва да познава всички занаяти. Някой седи на едно място с часове и се моли дано отнякъде му дойде хляб. Казва, че има много приятели, и се надява да му помогне някой. Той се моли на църквата, на приятелите си, но никакъв отговор няма на молитвата си. Защо? Сърцата им са затворени за него: той е сбъркал адреса – моли се там, където не трябва. По-добре да се обърне към Господа, на Него да се моли – Бог ще отвори сърцата на приятелите му и те ще донесат, каквото му е нужно. Покланяй се само на Господа, Той е в сила да отвори сърцата на всички, които могат да ти дадат нещо.

Една българска поговорка казва: „Преклонената главичка остра сабя не сече“. Някои разбират криво тази поговорка и мислят, че като се кланя човек на силния на деня, главата му не пада от тялото. Вярно е това, но кой е силният, който има право да сече глава или да не я сече? Това право принадлежи само на Бога. Следователно който се покланя на Господа, главата му не пада от раменете; който се покланя на Господа, ръката му никой не може да отсече; който се покланя на Господа, той нито ослепява, нито оглушава, никога не се оплаква от болки в този или онзи уд. Докато те боли глава, сърце, дробове или стомах, ще знаеш, че този уд не служи на Господа. След това колкото лекари и да викаш, никой не може да ти помогне – в края на краищата ще те изпратят на онзи свят, Господ да те лекува. „Защо умират хората?“ За да отидат при Бога, Той да ги лекува. Като оздравеят, те отново слизат на Зе-

мята, за да проявят добротата и чистотата си, да мислят право и да вървят в правия път. Само при това положение те могат да изпълняват Волята Божия.

И тъй, ако искате да знаете дали сте на правия път, вижте имате ли страдания и мъчности, с които не можете да се справите. Ако имате такива страдания, не сте още в правия път; ако се справяте лесно с мъчнотиите и страданията си, вие сте в правия път и изпълнявате Волята Божия. „Можем ли да видим Бога?“ Щом имате хляб и вода на трапезата, вие Го виждате вече; щом дишате свободно и възприемате светлината правилно, вие Го виждате. Който изпълнява Волята Божия съзнателно и с любов, той заслужава да яде хляб, да пие вода, да диша чистия въздух и да възприема светлината. Като приема всички блага с благодарност, той вижда красотата на света и душата му се изпълва с радост. Това подразбира връзка с Първата Причина на нещата.

Стремете се към вътрешно разбиране на живота, към вътрешна връзка с душите. Имате ли тази връзка, вие ще гледате на всички хора като на ваши братя: където отидете, в който дом влезете, всички ще ви приемат като свой брат. Защо? Защото сте добър, чист, мислите право и ходите в пътя на Любовта. Кой няма да приеме богатия човек в дома си? Той идва с пълна торба – да дава, а не да взема. Дойде ли просяк в дома ви, ще го приемете само до вратата, ще му дадете парче хляб и ще го изпратите – той няма право да влезе в къщата ви. „Казано е, че човек трябва да проси – от кого?“ Да проси от Господа, а не от хората. Вярващият трябва да вярва, да работи и да проси само от Онзи, Който го е създал – Той ще благослови хляба и водата му, Той ще изправи мисълта му, ще изчисти неговия път. Яжте от хляба, който земята дава; пийте от живата вода, която чисти; приложете правата мисъл, която освобождава от ограниченията; влезте в правия път, за да приемете Любовта.

Защо сте дошли на Земята? Да разберете, че сте чада Божии, да приемете Неговото знание, да разберете, че Той е добър, чист, всякога мисли право и посочва правия

път на всички, които желаят да бъдат като Него. „Можем ли да станем добри, чисти, със свободна и права мисъл?“ От човека зависи да постигне всичко, което желае – той може да бъде дотолкова добър и чист, доколкото съзнава своята доброта и чистота; той може да мисли право и да върви в правия път дотолкова, доколкото съзнава това; какво мислят хората за него, това да не го смущава. Ако си здрав и добър, болният ще каже мнението си за тебе – щом го посетиш и той стане от леглото си, ти наистина си добър човек. Ако си чист и посетиш нечистия, последният взема от водата, която му даваш, окъпва се и става чист. Ако мисълта ти е права, ще помогнеш на онзи, който се е заблудил, да излезе от трудното си положение.

Не се самоосъждайте, не казвайте, че не сте чисти и добри, но се стремете към възвишени и светли мисли, към чисти чувства и прави постъпки. Ако съзнанието ви се помрачава, ще знаете, че имате известни пукнатини, през които влизат понякога прах и нечистотии. Загълни тези празнини! Ако стомната ти е счупена и водата изтича навън, трябва ли да си служиш с нея? Хвърли счупената стомна и си купи нова! Всички стари вярвания, всички стари възгледи, които имат свойствата на счупената стомна, трябва да се изхвърлят и да се заместят с нови, здрави, които държат мирото чисто и свежо. Новите възгледи представляват мирото на мировареца, което никога не се разваля. Пророкът казва:

*И твоите люде ще бъдат праведни,
ще наследят земята вечно –
вейка на насаждането Ми,
дело на ръцете Ми, за да се прославям. (21. ст.)
Малкият ще стане тысяща, а малочисленият –
силен народ. Аз, Господ, ще ускоря това
спored времето му. (22. ст.)*

Това е говорил пророкът преди повече от 2500 години. Трябва ли да чакате още 2500 години, за да се приготвите за Деня Господен? Тези, които разбират законите, не трябва да чакат; онези, които не ги разбират, могат да чакат още 2500 години. Времето е дошло вече, не трябва

да чакате – който е готов, ще наследи Земята; който не е готов, още много ще чака, ще страда и ще се оплаква. Престанете да плачете, живеете и се веселете с Бога, за да наследите земята, водата, въздуха и светлината и да се ползвате разумно от тях. Благодарете, че сте дошли на Земята да изпълните Волята Божия и да видите колко велик и благ е Господ. Сегашните хора живеят в страх. Те се страхуват от болести, от глад, от сиромашия, от земетресения, от смърт. Само грешните, непослушните, глухите се страхуват, праведните обаче от нищо не се страхуват – земетресенията, бурите, гладът, сиромашията, смъртта нямат отношение към тях. За праведните, които чуват и виждат, е лекият и тих зефир, който едва полъхва; за тях е меката, приятна слънчева топлина и светлина.

Сега казвам на всички: бъдете добри, бъдете чисти; мислете право и вървете в правия път – пътя на Любовта, за да изучавате Божиите пътища и да имате Божието благословение.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

5 май 1935 г., София, Изгрев

ПРАВОТО НА ЛЮБОВТА

Размишление

Ще прочета 61. глава от Исая.

Тази глава е важна, но мъчно се разбира. Изобщо за разбирането на важните неща са нужни специфични условия. Днес хората разполагат с повече и по-благоприятни условия за разбиране на великите Истини, отколкото във времето на пророка. Защо? Съзнанието им е по-будно.

*Духът на Господа Иеова е върху мене,
защото Господ ме помаза, за да благовествам
на смирените: проводи ме да изцеля
съкрушените в сърце, да проповядвам
освобождаване на пленниците
и на затворниците отваряне на тъмницата. (1. ст.)*

Този стих има отношение към духовния живот на хората, но те често го смесват с физическия, поради което се объркват. Всъщност духовният свят се различава коренно от физическия. Физическите чувствавания траят няколко часа, дни или недели, и след това се прекратяват; като не могат отново да се запалят, човек изпитва вътрешно недоволство. Мнозина са правили опити да опишат духовния свят, но не са успявали. Те имат само умствена представа за него, а това не е достатъчно, за да го опишат. Трябва да са видели духовния свят, да са го разбрали – и тогава да го описват. След това идва умственото виждане, което увеличава светлината на човешкото съзнание и той започва да вижда и разбира нещата.

Ще кажете, че духовният живот не ви интересува, че вие искате първо да си наредите физическия живот, а след това ще мислите за отвлечени работи. И това е вярно, обаче всяка буква е ценна дотолкова, доколкото има отношение към другите букви. Ето защо и физическият

живот е ценен дотолкова, доколкото има отношение към духовния и Божествения. Много хора живеят в България, но същевременно изучават и други езици – немски, френски, английски. Защо? Все ще им потрябват някога. При това те могат да живеят в България и да се ползват от литературата на другите културни народи. Защо тогава, като жители на физическия свят, да не се интересувате от духовния? Защо, като знаете земния език и земните работи, да не изучавате духовните? Ще дойде ден, когато ще влезете в духовния свят и трябва да знаете неговия език. Докато дойде този ден, можете да се ползвате от неговата литература. И тъй, изучавайте духовния език, за да разбирате отношенията, които съществуват между живите същества, както граматикът изучава не само отделните букви, но отношенията между тях, значението им в сричките, в думите и в изреченията. Като изучава отношенията между буквите, сричките, думите и изреченията, човек изучава и законите, на които те се подчиняват. Като се стремите да влезете в духовния живот, не мислете, че трябва да придобиете само знания, но те трябва да се приложат, да се съчетаят със знанията за физическия свят и така да се осмислят.

Представете си, че имате десетки или стотици семена от различни плодове, които държите в кутии, без да ги садите. Като дойде някой приятел в дома ви, вие веднага изваждате семената и му ги показвате: „Толкова семена имам от ябълки, толкова от круши, от дини, от пъпеши“. После му разказвате от каква порода са семената, при какви условия се развиват и т.н.; след това пак ги слагате в кутии и ги оставяте настрана. Голямо, но неизползвано богатство представляват тия семена: докога ще ги държите затворени, и вие не знаете. Най-после решавате, че бъдещото поколение, което идва след вас, ще използва семената. Често духовните хора приличат на тези със затворените семена в кутии – те имат велики идеи и стремежи, но ги държат затворени в кутии, не ги поставят в земята да израстат, за да вкусят един ден от техните плодове. Смисълът на живота се заключава в това именно – да опитате плодовете на вашите мисли, чувства и постъпки.

Духът на Господа Иеова е върху мене. Това е идея, която може да стои във вашия ум като семка, затворена в кутия, а може да бъде и семка, посята в земята. В първия случай семката ще остане неразбрана за вас, а във втория случай тя ще покълне, ще израсте, ще даде плод, който след време ще узрее и ще го опитате. Следователно истинското познаване на Духа подразбира, че плодът е опитан. Също така не е все едно само да знаете нотите, без да пее-те, или да знаете нотите и да пеете. В първия случай нотите представляват мъртви величини, а във втория – живи. Някой казва, че има мажорни и минорни гами – и започва да ги изрежда: *до мажор, ре мажор, ла минор* и т.н. Какво разбира той от тези гами? Нищо особено: само едно знае, че мажорните гами са възходящи, а минорните – низходящи. Друг пък навлиза по-дълбоко в музиката и казва, че не всички тонове в гамата са еднакво важни. Например в *до мажор* тонът *до* е господарят, а останалите – слуги. Като господар той има повече гласове, а останалите тонове – всички по един глас. Същото е в *ре мажор*: *ре* е господарят, с повече гласове, а останалите тонове са слуги с по един глас. Всички гами съществуват и в Природата, където оказват специфично въздействие върху живите същества. Например гамата *до мажор*, в която тонът *до* заема първо място, означава импулс, който дава направление в живота. За да разбере този импулс, човек трябва да мине през седем стъпала: пет с цели тонове, а две – по половин тон. Ще кажете, че не разбирате гамите в Природата. Възможно е: не е лесно да разбере човек музиката в Природата, докато не я превърне в математическо отношение, а после – в геометрически форми. Това са понятия, мъчни за разбиране, защото стоят далече от вашето съзнание.

Съвременните хора говорят за далечни и близки неща до съзнанието си, откъдето произлиза разбирането и неразбирането на нещата. В такъв случай кой човек може да ви бъде близък и кой – далечен? Близък човек може да ви бъде само този, който в трудни моменти ви се притичва на помощ; не може ли да ви помогне в такива моменти, той не е ваш близък. Кой може да бъде в помощ на човека във

всички трудни моменти на живота му, освен Бог? Значи Бог е първият, Който може да се нарече близък на човека. Силният всякога дава на слабия, той задоволява нуждите му по всяко време; затова от устата на всички слаби, малки същества чувате думата *дай*. Силният дава, но се ползва от правото да взема. Какво прави пчеларят, когато иска да вземе мед от кошерите на пчелите? Той отива при кошерите и се готви да вземе мед, но ако пчелите не дават меда си, той ги опушва, замайва ги и свободно си взема, колкото желае. Ще кажете, че това е насилие, обаче господарят казва, че това е негово право.

В какво се заключава правото на човека? Ако видиш, че някой човек се е натоварил толкова много, че пъшка под тежестта на товара си, ти имаш право да отнемеш част от теглото му, да го облекчиш. Или ако видиш, че някой е олекнал толкова много и губи равновесието си, ти имаш право да го натовариш малко, за да не се вдигне във въздуха от лекота. Следователно право е на човека да отнеме част от товара на онзи, който се е натоварил чрезмерно, и да натовари онзи, който е олекнал много и губи естественото си равновесие. Накратко казано: човек има право да отнеме, има право и да даде. На физическия свят Любовта се изявява именно чрез даване и вземане. Който не спазва тези прояви и не знае как да постъпва, той не разбира Любовта. Например някой знае, че Любовта и дава, и взема, но не знае кога как да постъпва, поради което взема, където не трябва, и дава, където не трябва. Като види някой натоварен, той го товари още, като мисли, че изпълнява закона на Любовта; другаде вижда, че някой е олекнал до крайност – и той отива при него да взема, още повече го разтоварва. Човекът на Любовта знае кога да товари и кога да разтоварва, т.е. кога да дава и кога да взема. Често между влюбените се явяват дисхармонични отношения, защото не разбират езика на Любовта и не могат да си служат с него. В първо време влюбените са весели, разположени, смели – мислят, че са разрешили всички въпроси. Това се дължи на особеното опияняване, в което се намират. Като изтрезнеят и видят погрешките

си, те са недоволни. Кое е по-добро: да бъдеш опиянен и да не виждаш Истината или да изтрезнееш и да виждаш Истината?

Приятно е да пиете гроздовия сок, но ако не е ферментирал; щом ферментира, той може да ви развесели, но после ще плащате за грешките, които сте направили. Влюбеният е смел, вади надясно-наляво пушката си да гърми. Важно е с какво гърми – с куршуми или със сачми. Ако гърми с куршуми, може да мине за юнак; ако гърми със сачми, от които една ще улучи целта, това не е геройство. Повечето влюбени са герои от втората категория – стрелят със сачми; за тях се казва, че правят дупка в морето. Има духовни хора, които приличат на влюбени и си служат с пушка, пълна със сачми. Те са опиянени, затова обичат да предсказват на хората какво ще им се случи. От много предсказания едва едно ще се сбъдне, значи само една от сачмите им улучва. Това не са истински гадатели – истинският гадател си служи с куршуми и като се прицели, веднага улучва. Той не лъже нито себе си, нито окръжаващите: каквото каже, сбъдва се.

Сега и вие слушате какво ви се говори и си казвате: „Кого ли ще улучат днес?“. Щом мислите така, или вие не сте попаднали на добър стрелец, или сте опиянени, че не можете да разберете какво ви се говори. Ако приемете, че куршумът има отношение към всички, вие сте на прав път и ще се ползвате от думите на говорителя. Не мислете, че се говори за този или за онзи, но приемете, че всичко е за вас. Иначе ще изпаднете в положението на онзи баща, при когото дошли да искат дъщеря му за снаха на неговия богат съсед, но той не разбрал какво му говорят. Защо не е разбрал? Защото или сватът не знае добре да стреля, или бащата не е попаднал на фокуса на стрелянето. Ще приведа този пример. Един селянин имал красива, добра и разумна дъщеря, а съседът му, богат чифликчия, имал млад, добър син. Чифликчията искал да вземе дъщерята за жена на своя син, но не се решавал да отиде сам, затова изпратил един свой познат да говори от негово име. Сватът отишъл при селянина и решил да постъпи малко

дипломатически. Той започнал: „Комшо, имаш няколко ниви, но една от тях много ни харесва. Житото ѝ е добро, вкусно, едро, можеш ли да ни дадеш тази нива?“ „Нивата не мога да ви дам, но като я ожънем, ще ви дам семе, да си посадите идната година“. Не се сеца човекът, че нивата е дъщеря му. След това сватът продължил: „Много ни харесва градината ви, съседът иска да я вземе. Хубави цветя имате, добре е уредена...“ „И от нея можем да ви дадем семена, каквито желаете, но градината не си продавам“ – казал селянинът. Какво излязло от сватлъка? Нищо: селянинът не разбирал от толкова отвличена дипломация, но и сватът не бил добър дипломат, не улучвал в целта.

Следователно пазете се да не изпаднете в положението на този дипломат, да очаквате само на Бога, Той да ви помага. Бог помага, но вие трябва да посееете семките, а не да ги държите в кутии. Бог благославя онези, които посяват семето: като го посеят, Той ще изпрати светлина, топлина и влага – да израсте, да върже плод и да узрее. Ето защо отворете сега кутиите си, в които от години събирате семена, и вижте кои от тях са годни за посяване: щом разчитате на тях, посейте ги. В духовния свят всяко семе представлява същество, с което можете да се свържете. Но и това не е достатъчно – истинска връзка е тази, на която и двете страни могат да разчитат: семето – на вас, а вие – на него. Следователно поддържайте онези връзки, при които отношенията са правилни: вие да разчитате на приятеля си, но и той да разчита на вас.

Да благовествувам на смирените. Само онзи може да благовества, който е готов да предаде на хората великата Истина, която освобождава. „От какво трябва да се освободи човек?“ От всичко, което се е наслоило в съзнанието му от далечното минало. Това става не само с обикновените хора, но и със светии, с хора, които са посветили живота си на служене. Срещате някой свят, благочестив човек, който служи на Бога от сърце, но се оплаква, че преживява известни изкушения. Моли се той, пости, работи, но изкушението го дебне от една и от друга страна. Защо? То идва от съзнанието му, в което се е наслоило

миналото. Много животи са нужни, за да се изчисти съзнанието на човека. „Аз живея чист живот.“ От колко време? „От 20-30 години.“ Това не е достатъчно: огън е нужен, за да изгори нечистото. Идва огънят, който ще пречисти съзнанието на обикновения човек и на праведния. Всеки трябва да бъде готов да издържи на този огън.

Защо се мъчи благочестивият човек, трябва ли да се изкушава той? Съблазънта и изкушенията неизбежно ще дойдат за всички хора – праведни и грешни, но те трябва да знаят как да се справят с тях. Ако праведният се изкушава с някоя млада красива мома, той трябва да я отхвърли от ума си като чуждо имане – чуждото никога не се взема. Не е страшно, че изкушението идва; страшно е, ако му се поддадеш. Какво лошо има в това, ако посаденото семе даде лош плод? Това е негово качество. Щом плодът е лош, ще го сложиш настрани, няма да го ядеш. „Ще изгниє.“ Ти не мисли за това: все ще се намери някой да го изяде, без да му причини някаква вреда – неговият стомах понася такива плодове. За праведния обаче, който се е предал в служене на Бога, изкушението е лош плод, който ще разстрои стомаха му. Тогава и той ще страда, и окръжаващите ще страдат.

Има неща в живота, които не си съответстват. Направите ли опит да ги съчетаете, вие ще се натъкнете на най-големите нещастия. Невъзможно е светията да живее заедно с една обикновена, светска мома – първата му работа ще бъде да я обърне към Бога. Като я види модерно облечена, с украшения, той ще я посъветва да се облече скромно, да хвърли украшенията, да се моли по няколко часа на ден – и така ще я направи нещастна. Тя не може да разбере защо трябва да свали модерните си дрехи, защо трябва да се моли на Бога по три-четири часа. Това положение е непоносимо за нея – тя не може да издържи на него и едно от двете ѝ предстои: или да бяга далече някъде, или да приеме тежкото за нея бреме и да стане нещастна. Като знаете това, не изнасилвайте собствената си душа, не я товарете с неща, които тя не може да направи, не изнасилвайте и душата на своя ближен. Човек

трябва да бъде свободен, да прави това, което душата му желае. Където съществува насилие, там животът е неразбран; където е свободата, там е разбирането. Как трябва да постъпи праведният или светията с красивата мома? Щом я види добре облечена, с украшения и с грижи само за себе си, той трябва да я остави свободна. Ще кажете, че тя върти момците. Нека ги върти: воденицата мели жито, докато се върти воденичният камък; щом престане да се върти, житото не се мели вече. Следователно докато главата се движи и върти на една и на друга страна, човек мисли; щом главата престане да се върти, мисълта изчезва.

Пророкът казва: „Духът на Господа Иеова е върху мене“. Това значи: Любовта на Господа е върху мене. Дойде ли Любовта в душата ти, всичко можеш да направиш. Преди още да е влязла Любовта в душата, ти започваш да вършиш неща, за които не си готов. Как ще изправиш живота си без любов; или как ще изправиш ближния си без любов? Любовта оправя нещата. Следователно не се бъркай в Божиите работи – Бог има предвид нуждите на всички същества и ще ги задоволи на времето им, Той има предвид всички хора и когато дойде времето, сам ще ги оправя. Не си поставяйте задача да оправяте хората – оставете ги да се проявяват такива, каквито Бог ги е създал; нека всеки човек прояви това, което е вложено в него. Ако искате вие да го изправите, можете да се опитате, но ще знаете, че както постъпвате с другите, така ще постъпват и с вас.

Да се върнем към правото на Любовта. Ако обичате един човек, имате право да снемете част от товара му, да го облекчите; ако пък е много олекнал, имате право да сложите нещо на гърба му, да не губи почва под краката си. Мислите ли, че ако постъпите с човека така, няма да ви обича? Той ще ви обича, защото му давате условия да расте. С любовта си вие го посявате, както посявате семейната, заради което един ден ще се ползвате от плодовете му. Плодът казва: „Изяж ме, но семката ми посей“. Трябва ли, като живеете в такова изобилие, да бъдете недоволни? Вие сте недоволни, че дините, които сте посели, не

са хубави. Кой е виновен за това? Каквото е семето, такъв ще бъде плодът. Ако не сте доволни от плода, следващата година ще посее по-добри семена. „Съжалявам, че семената са били лоши.“ Това значи: „Съжалявам, че съм обичал еди-кого си“. Не съжалявайте, че семената, които сте посели, са били лоши. С други думи казано: не съжалявайте, че сте обичали даден човек. Не е лошо, че сте обичали; лошо е, когато продавате семената на Любовта. Семената ѝ не се продават, но се сеят: ако първата година не дадат добри плодове, втората, третата година ще дадат добри плодове. Дойде ли някой в бостана ви да си хапне от вашите дини, ще му кажете: „Ако можеш да ядеш от дините ми, както аз ям, и ако можеш да направиш за тях това, което аз правя, седни да ядем заедно. Ако не можеш да направиш това, ти не си за моите дини, иди на друг бостан“.

Прилагайте разумно Любовта, та като заминете за онзи свят, да съзнаете погрешките си и да разбирате, че там нямате условия да ги изправите. Ето защо, докато сте на Земята още, оглеждайте се в хората и се изправяйте. Красивият човек е огледало, в което можете да се видите и да се изправите; силният човек е друго огледало. Изобщо всяка добродетел е огледало, в което можете да се огледате и изучавате. Най-доброто огледало за човека е Любовта. Като люби, той всичко вижда, но мълчи, нищо не говори. Ето защо, като влезете в областта на Любовта, трябва да мълчите. Каквито противоречия и да имате, трябва да виждате красивото и доброто, които се крият в тях – зад всяко страдание и мъчение се крие едно велико благо. Който не може да намери това благо, той не разбира смисъла на страданията. Ако се беше отказал от страданията, Христос нямаше да бъде известен на света. Той доброволно прие страданията, които Бог Му даде, за което именно всякога ще се ползва с Божието благословение и с името Син Божий. Не само настоящето, но и бъдещето е на Христос. Сега и аз, като изучавам живота на хората, виждам, че наистина страданията носят блага – и досега още не съм намерил изключения от това прави-

ло. Зад всяко страдание се крие радост и зад всяка радост – страдание. Страданието пише върху лицето на човека: няма човек на Земята, на чието лице страданието да не е написало нещо. Когато Бог слезе на Земята, между хората, Той всичко ще заличи, затова казваме, че Бог примирява човека с противоречията.

*Така Господ Иеова ще направи
правдата и хвалата да прозябнат
пред всичките народи. (11. ст.)*

Като говорим за Любовта, това не значи изведнъж да станете светии. Човек постепенно се повдига. Какво означава светията, какви са качествата му? Светията осветява пътя на хората, той внася живот и свобода в човешката душа. Къщата на светията има три врати, които всякога са отворени – това са вратите на Любовта, Мъдростта и Истината, през които хората влизат и излизат.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

12 май 1935 г., София, Изгрев

ВЪЗХОДЯЩИЯТ ПЪТ

Размишление

Човек носи в себе си три съществени думи: ядене, разбиране и служене. На физическия свят той се нуждае от добро ядене, в духовния свят – от добро разбиране, а в Божествения свят – от добро служене. Значи човек се нуждае от добро ядене, а не от много ядене. Ако яде много и преяжда, стомахът му ще се развали; като яде умерено, стомахът ще работи повече. Доброкачествената храна пък внася подобрение в целия организъм и в края на краищата човек изпитва добро разположение на духа и готовност за служене. Може ли да се нарече вярващ онзи, чийто живот не се подобрява? Следователно дойдете ли до разумните Божествени закони, ще знаете, че те не са механически. Който не може да повдигне сърцето си, той не познава духовните закони. „Как може човек да повдигне сърцето си?“ Чрез молитва. Който не може да повдигне ума си, не познава Божествените закони, умът пък се повдига чрез концентрация.

Много от съвременните хора минават за християни, молят се, правят добрини, а същевременно спорят помежду си. За какво спорят? Истината със спор не се доказва: ако нещо е истинно, то не се нуждае от доказателства; ако не е истинно, колкото и да го доказвате, нищо не можете да му предадете. Доказването не е нищо друго освен защита, а Истината не се нуждае от защита. Слабият, виновният търсят защитници. Адвокатите са защитници на обвиняемия, а съдията и прокурорът го обвиняват и се произнасят за виновността му. Сегашното съдопроизводство е сложно, обаче старото турско съдопроизводство било кратко и лесно се завършвало. Съдията питал обвиняемия: „Ти имаш ли да даваш на еди-кого си?“ „Имам.“ „Плати

му още сега!“. Той плаща и с това делото се свършва. После съдията пита кредитора: „Доволен ли си от длъжника си?“ „Доволен съм“. И двете страни си отиват примирени. Днес делата се разглеждат с години, понеже постоянно ги отлагат. С отлагането им те се усложняват повече, отколкото са били по-рано. При това положение хората се принуждават да вземат адвокат, да търсят пари с голяма лихва, за да се справят с делото – адвокатите им вземат големи суми. Какво се ползват адвокатите от това? Ако е за здраве, с пари здраве не се купува – напротив, който има много пари, много яде и пие, докато го хване един ден артериосклероза. Казват: „Заболя този човек, старостта го налегна“. Не е причина старостта, но нередовният живот. Дайте възможност на човека да живее нормално, ще видите, че никаква склероза не може да го нападне. Стар е само онзи, който не живее правилно.

Когато хората слушат да се говори, съзнанието им понякога е раздвоено и те чуват едно, а друго разбират. Понякога това раздвояване идва отвън – думите не са употребени намясто. Това показва, че речта не е построена по законите на Истината. Реч, която почива на законите на Истината, изключва всякаква двусмисленост – тя си служи с точно подбрани думи. Например в такава реч никога не можеш да употребиш думата *обич* вместо *любов*: обичта означава едно, любовта – друго. Както стомахът подбира точно каква храна да приеме, така Истината си служи с думи, които имат строго определен смисъл. Можете ли да залъжете стомаха си с външния вид на яденето? Какъвто и да е бил външният му вид, стомахът не се подкупва. Щом приеме яденето, той веднага казва: „Добро е“ или „Не е добро“; ако не е добро, връща го назад. Така постъпва и Истината – тя чува думите и веднага ги разпределя – кои са за нея и кои не са. Истината никога не си служи с думи, които са изгубили първоначалния си смисъл. Често религиозните казват, че трябва да се живее добре. Когато срещнете, все това казва: „Да живеем добре“. Те говорят за живот, а изключват смъртта; всъщност думата *живот* едновременно подразбира и смърт. Не може човек да живее,

без да се приближава към смъртта: това, което се ражда, умира; и това, което умира, се ражда. Хората искат да живеят, без да умират и без да се раждат.

На един прочут цар от древността казали: „За да успее царството ти, трябва да намериш за сина си, бъдещия цар, мома, която не е раждана от майка и не е прегръщана от баща. Царят се видял в чудо – къде ще намери такава мома. Това била една от най-тежките задачи, които трябвало да разреши. Може ли да се реши тази задача? И да се намери такава мома, тя ще бъде като кукла: красива, приятна за гледане, но дума няма да излезе от устата ѝ. Такава задача решават много от съвременните хора, светски и религиозни, но задачата им остава неразрешена. Някой търси такъв човек, който да не е направил нито една погрешка в живота си. Можете ли да намерите такъв човек? Преди всичко той ще бъде необикновен: нито ще говори, нито можеш да се приближиш до него. Ако успееш да се докоснеш до него, той веднага ще се отдалечи; когато ти се отдалечиш, той ще се приближи до тебе. Когато ти го търсиш, той ще бяга от тебе; когато ти бягаш от него, той ще те търси. В края на краищата задачата остава неразрешена, но само застава човека да мисли. Сега, като ви говоря, имам предвид да освободя съзнанието ви от раздвояване. Обикновеното в живота внася раздвояване в съзнанието. Щом се раздвои, човек започва да мисли, че е остарял, че никой не го обича, че нищо не може да направи, и т.н. – той търси виновника за своето положение вън от себе си. Наистина, има един виновник, но никой не може да го намери; има и един праведник, но и него не можете да намерите; има един лош и един добър, но и тях не можете да намерите. Виновникът, праведникът, добрият и лошият се различават, затова се проявяват на всяко време и при всички условия. Ето защо под „добър човек“ разбираме онзи, който може да прави добро при всички времена и условия; лошият пък прави зло при всички времена и условия. Ако търсите Христос, и за Него казваме същото: „Търсете Го навсякъде, при всички времена и условия“.

Съвременните религиозни очакват Христос по различни начини, но Той няма да дойде така, както Го очакват. На времето си Христос имаше дванадесет ученици и всеки Го разбираше по различен начин. Един ден Христос ги запитва: „За кого Ме мислят хората, че съм?“ „Едни Те мислят за пророк Исай²⁹, други – за Йереми³⁰, трети – за Илия. Тогава Той се обърна към Петър и го запитва: „Ти за кого Ме мислиш?“ „Ти си Христос, Син на Бога живо“ – отговори Петър. Дълбоко в себе си Петър познаваше Христос. Христос му отговори: „Това плът и кръв не са ти го открили, но Отец Мой, Който живее в Мене“. Обаче не се мина много време, същият Петър, който призна Христос за Син Божий, усъмни се и се отказа от Него. Христос предсказа на Петър, че той три пъти ще се откаже от Него, докато петелът пропее. Петър каза, че това е невъзможно, че е готов да даде и живота си за Христос, готов е да жертва всичко за Него, но Петър не познаваше какво се крие в човешкото естество. Наистина, когато хванаха Христос, дойдоха и до Петър. Слугинята в преторията го запитва: „Да не си и ти от Неговите ученици?“ „Не съм, не Го познавам“. Като се отрече три пъти от Христос, петелът пропя. Тогава Петър си спомни думите на Христос, съзна грешката си и горко плака. Така видя той двойствеността в себе си: Божественото, което вижда и разбира нещата, което е готово на всички жертви, и човешкото, което е страхливо, колебливо и неустойчиво.

Такова раздвояване става с всички хора. Виждате някой, тръгнал в духовния път – готов е на жертви, но след време се разколебава и казва: „Какво направих аз? Предадох се в служене на Бога, пасох говедата на владиката, а хората около мене си направиха къщи, купиха си имоти и днес разполагат с капитали“. Под думите „пасох говедата на владиката“ разбираме, че е проповядвал на хората. Значи той съжалява, че не си е създал добро материално състояние, а е ходил да проповядва на хората. Всички хора, учени и прости, добри и лоши, са изложени на големи изпитания, при които малцина ще издържат, а още по-малко ще запазят равновесието си. Праведният мисли,

че страданията ще го пощадят, т.е. няма да го засегнат; той мисли, че ще избегне смъртта по някакъв начин, но и тук остава излъган – смъртта го взема, както взема всички обикновени и грешни хора. Като вижда всичко това, в първо време той се разколебава и казва: „Къде е Правдата, къде е Любовта?“. След време разбира, че страданията и смъртта са неизбежен път за всички души, разликата е само в понасянето: праведният, светията носят геройски страданията и изпитанията, а грешните и обикновените хора падат, стават, колебаят се. Един ден и те ще станат праведни и светии, но докато дойде това време, ще минат през големи изпитания. Следователно не се страхувайте от изпитанията, но молете се да не изгубите вярата си. Кажете ли някой, че е вярващ, веднага ще му искат свидетелство за завършен курс по вярата. „Праведен съм.“ Дай свидетелството си! Който е издържал изпитите си, напред върви; който не ги е издържал, трябва още да учи, да завърши училището на Земята и тогава да държи матура.

Като влезете в религиозно общество, навсякъде чувате да се говори за Любовта. Всеки казва: „Трябва да се обичаме! Трябва да ме обичаш!“. Кажете ли на някого, че трябва да ви обича, това показва, че не вярвате на този човек. Влезе ли недоверието между двама души, Любовта ги напуска. „Трябва да обичаме Бога!“ И без да казвате това, то става. „Защо?“ Човек е уд от великия Божествен организъм, следователно ще не ще, всеки уд е привързан към Цялото. Отдели ли се от Цялото, той сам се осъжда на смърт. Има ли смисъл ръката да каже, че трябва да обича тялото, или тялото да каже, че трябва да обича ръката? Така може да се говори на нещо отделно, което е вън от цялото. Ето защо да говорите за любов между частите и за любов на цялото към частите, това показва неразбиране на живота и на отношенията между живите същества.

За да не изпада в заблуждения по отношение на Любовта, човек трябва да познае себе си; щом познае себе си, той ще познава и своя ближен. Има много начини, чрез които човек може да познае себе си, нужно е обаче наблюдение и самонаблюдение. Когато искам да изпитам

Любовта на някого, давам му един голям хляб и казвам: „Отрежи за себе си едно парче, колкото ти е нужно, а другото раздай на близките си“. След това се отдалечавам и наблюдавам какво прави той. Ако отреже голямо парче за себе си, а на другите даде по едно малко парченце, аз зная вече каква е неговата любов. Наблюдавайте се и вие, за да видите как постъпвате. Значи когато се отнася до някакво благо, човек реже за себе си голямо парче, а за другите – малки. Когато се отнася до погрешките на хората, той постъпва точно обратно: за другите – големи парчета, а за себе си – малко; другите осъжда строго, а към себе си е мек и крайно снизходителен. Който е създал хората, Той има право да ги съди, а не аз. Защо? Защото истински те люби само Онзи, Който те е създал. Щом те люби, Той знае как да съди и как да раздава благата.

Казвате: „Писано е обаче даром да се дава“. Думата даром подразбира даване от любов: който дава без любов, всъщност не дава – истинското даване става с любов. Който обича, той дава, той прави добро без никакви условия и уговорки. Всяко добро, направено с любов, не може да спъне човека, нито да съблазни окръжаващите. Като знаете това, давайте с любов, вземайте с любов, правете добро с любов, приемайте доброто с любов. Това означава стихът: „Даром сте взели, даром давайте“.

И тъй, да направите добро на човека с любов, това значи да не накърните с нищо неговата воля, неговото сърце и неговия ум. Сега ще ви кажа няколко мисли, които водят към възходящия път:

Светлината тича, въздухът пристъпва, водата се мести, а почвата стои.

Слънцето грее, въздухът вее, водата чисти, а земята чака семето да поникне.

Светлината озарява, тъмнината помрачава, въздухът разведрява, водата жаждата утолява, а твърдата почва тежестта поддържа.

Слънцето на ранина сутрин изгрива – на работа идва; по обяд деня оповестява – на всички ястие дава, а вечер залязва, на почивка отива – утеха да дава, на отрудените вяра да вдъхва.

Животът здравия радва, смъртта болния угнетява.

Духът отрудения утешава, нему вяра вдъхва да мисли за Единия, що в него живее. Той ще овреме всичко в добро да превърне и смъртта от пътя му ще премахне.

Познаването на доброто и злото в човека смъртта въведе – да му е господар, докато достигне познанието на Единия истинен Бог, в Когото животът е без ограничение. Той е Единият на вечната, разумна Любов – Той, от Когото отначало Любовта заблика – Единното Слово на всевечната Мъдрост, що всичко създаде и постави конец – връзка с необятната Истина, що всичко със светлина огради. Постави Тя свободата за мерило, живота – за награда, и светлината – за наслада. И повика духа на човека отдалече, постави го да се учи в този обширен свят, изправи го пред себе си. „Слушай – му проговори Тя, – чадо на Бога живаго, на тебе ще дам всичко това, само да слушаш. Пази добре мерилото на свободата, наградата на живота и насладата на светлината“.

Но човекът на видимото не постави думите в сърцето си: леността го хвана – мярката на свободата на земята остави; жажда за познаване на доброто и злото в пътя го намери – за тях той наградата на живота продаде; славата човешка го обхвана – и без да мисли, той насладата на светлината на пазара изпрати – слугиня да стане и него да храни.

Прокобни станаха думите на Истината: робството на смъртта дойде и господар на човека стана и накара го земята да рови; внесе то всичките ограничения – свободата да гони; изгуби човекът силата си – дойде сиромашия, скръб, страдание и мъка в живота внесе. Уплаши се човекът, от страх на лъжата слуга стана; потъмня умът на човека, понеже изгуби светлината. И остана скиталец по Земята, той – младият син на Виделината. И плака той дълго време в своето робство. Припомни си той думите на Истината, разкая се за постъпката си и пожела да се върне в Любовта. Чу тогава вътрешният глас на Истината в него да говори: „Вземи мярката на свободата в ръката си, постави наградата на живота за венец на главата си и сложи насладата на светлината за огърлица на душата си“.

Любовта е любов за светлината на ума. Мъдростта е мъдрост за живота на душата. Истината е истина за свободата на духа. Люби всичкият живот, всичката светлина, всичката свобода! Мъдър бъди, на Истината всякога верен остане!

„Светлината тича, въздухът пристъпва, водата се мести, а почвата стои.“ Светлината представлява Божественото в човека, въздухът представлява духовното в човека. Затова именно Божественото в човека тича, а духовното в сравнение с Божественото пристъпва. Водата са чувствата в човека, почвата представлява физическото в човека. Това са символи, закони, които трябва да се преведат, да станат понятни и приложими в живота.

„Животът здравия радва, смъртта болния угнетява.“ Светът не е за болни хора, защото смъртта ги угнетява; животът е за здрави хора, да ги радва.

„Духът отрудения утешава.“ Като работи и като учи, духът ще утеши отрудения.

„И постави Истината свободата за мерило, живота за награда и светлината за наслада.“ Това са три мерки, с които разумният човек трябва да си служи. Свободата е мерилото в живота; животът, това е дипломът, наградата за ученика; светлината за светило – това е човешката мисъл. Правата мисъл е наслада в живота на човека. Човек трябва постоянно да мисли, да разбира кои желания са Божествени и кои – не: на първите да дава ход, а вторите да слага настране. „Постави го Тя пред себе си и започна да му говори.“ Тя подразбира Истината. Истината е мерило на живота – Тя носи свободата, която всеки човек сам трябва да си извоюва.

За всяко нещо, което правите, трябва да имате мярка. Тази мярка трябва да бъде постоянно в ръката ви. Животът, който ви е даден, трябва да бъде венец на главата ви. Той е наградата, която имате и която трябва да цените. Светлината, знанието трябва да бъдат наслада на живота ви. Ако светлината и знанието не са наслада на живота, те не са истински, не са положителни величини.

Три са правилните мерки в живота: да меря с принципа на великата Свобода; да увенчавам делата си с вечния,

с Божествения живот; да се наслаждавам с Божествената светлина и знание.

„И сложи насладата на светлината огърлица на душата си.“ Всеки може да сложи огърлица на душата си, но само когато разреши всички противоречия в живота си чрез Божествената светлина. Разрешените противоречия са огърлица на човешката душа.

Любовта е любов за светлината на ума. Любовта се проявява само при светлината на ума. Без Любов добро не съществува. Любовта обхваща цялото естество на човека: неговото съзнание, самосъзнание, подсъзнание и свръх-съзнание.

Мъдър бъди, на Истината всякога верен остани!

Вода, която извира, тече – край нея всичко расте.

Свещ, която гори, свети – край нея се чете.

Очи, които гледат, виждат – с тях по пътя се ходи.

Ум, който мисли, се повдига и добрия живот издига.

Сърце, което желае доброто, всичко постига.

Воля, която работи, на Любовта слуга става.

Необятната Любов, необятната Мъдрост,

необятната Истина всичко разрешават.

Обичай Онзи, Който те обича!

Мисли за Този, Който всякога те има предвид!

Слутувай само на Онзи, Който ти показва пътя на Истината!

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

26 май 1935 г., София, Изгрев

ТОНЪТ ФА

Размишление

64. глава от Исая

В живота има неща, от които човек трябва да се пази – това са крайностите, които съществуват във физическия, в духовния и в умствения свят. Например някой е богат, но иска да стане по-богат – това е крайност във физическия свят; друг е добър, но иска да бъде по-добър – крайност в духовния свят; трети е умен, но иска да бъде по-умен – крайност в умствения свят.

Казвате, че без причина нищо не става. Значи има някаква външна или вътрешна причина, за да желае човек да бъде богат, добър и умен. Къща без огън не се отоплява – огънят е причина за отопляване на къщата. Наистина, огънят отоплява къщата, но той сам не се запалва; за да се запали, трябва да дойде домакинята, да събере дръвца, да ги нареди добре, да сложи запалка и да драсне клечка кибрит. Значи зад една причина се крие друга, която определя извършването на нещата. Като не можете да намерите причината на някои неща, казвате, че тя е горе някъде. По отношение на Земята може да се говори за горе и долу, но какво ще кажете, ако сте в пространството: къде е там горе и къде е долу?

Съвременните хора влизат в една неразбрана област; и философите не я разбират, но говорят за нея. Често човек мисли и говори за неща, които не разбира. Например той говори и мисли за красотата, без да разбира какво нещо представлява тя; той казва, че трябва да бъде добър, без да знае какво нещо е доброто. И да знае що е доброто, човек не може да го хване – то е нещо като светлината. Докато те въодушевяват добрите идеи, ти знаеш откъде идват; щом те напуснат, доброто изчезва от тебе, отива някъде

в пространството. Ако не поставиш доброто за основа на своя живот, ти ще объркаш пътя си. Доброто е светлина, която осветява пътя на човека. Щом изчезне светлината, той обърква пътя си и започва да се оплаква, да казва, че животът е тежък, безсмислен и т.н. Ако е сиромаш, човек отдава всичко на сиромашията, т.е. на безпаричието. Ти си умен човек – впрегни ума си на работа, ще спечелиш нещо: колкото си по-умен, толкова повече ще спечелиш. Човек има ум, има добро сърце, но не ги е впрегнал на работа, а иска да стане по-добър и по-умен. Това е крайност в живота. Не е злото в това, че човек не е толкова умен и добър, колкото желае, но в неприложените дарби и способности. След това ще търсите вината за неуспеха си във вас.

Като ученици вие трябва да мислите право, за да се освободите от заблужденията. Защо трябва човек да си въобразява, че е нещо повече, отколкото е в действителност? Някой художник си мисли, че е много даровит, че рисува хубаво: като изнесе картините си пред света, всички го освиркват. При това положение той или се опомня и вижда заблуждението си, или казва, че хората не го разбират, не знаят какво нещо е художество. Истински художник е този, който рисува нещата тъй, както са в действителност. Ако рисува някой момент от Природата, той трябва да знае от коя страна да го снее, за да го предаде в естествения му вид. Някой художник попада на такива моменти, а друг не може, не му се поддава. Има красиви моменти и в Природата, и в живота, макар и кратковременни. От началото на живота си до 120-годишна възраст човек все ще попадне на такъв момент в живота си, когато е красив като ангел. Ако можете да хванете този момент, ще се ползвате; ако не можете да го хванете, ще съжалявате. Все ще дойде ден, когато ще го хванете. Красотата се проявява в мислите, в чувствата и в постъпките. Красивата мисъл се познава по това, че в нея има разширение и светлина, топлина и пластичност, движение и подтик към възвишеното; такива са качествата и на красивото чувство, и на красивата постъпка. Красотата на човека зависи от храна-

та, която употребява. Не е безразлично каква храна яде човек, както и не е без значение как и кога се храни. Много хора не приемат известна храна, намират я неестествена, но за да направят удоволствие на някого, те ядат тази храна. Същото става и в тяхната мисъл – те възприемат някои мисли, несъответни за тях, за да направят удоволствие на онзи, когото обичат. Така постъпват те и по отношение на своето сърце и на своята воля. Ние обаче казваме: не изнасилвайте ума, сърцето и волята си и приемайте само такава храна, която им подхожда. Пророкът казва:

*О, да би раздрал Ти небесата, да слезеш,
да биха се стопили горите от Лицето Ти. (1. ст.)*

Интересно е каква идея е имал пророкът, за да изкаже тази мисъл. Тежки са били условията тогава поради грешките и престъпленията на хората. И до днес още хората не могат да се освободят от последствията на своите грешки. Като не съзнават грешките си, търсят вината в другите, че те са ги оцапали. Кой кого е оцапал, не е важно: човек трябва да бъде чист – нищо повече. Някой казва, че Бог е виновен за всичко, защото Той е създал доброто и злото. Всъщност те не трябва да търсят кой е допуснал злото наред с доброто, но да се запитат защо злото преследва само някои, а не всички. Злото има отношение към непослушните, а доброто – към послушните. Всеки трябва да се запита защо се е отклонил от правия път, защо е станал непослушен. Вие осъждате Адам и Ева, че не послушали Бога, а сами вървите по техния път: защо не вземете поука от техния живот и не избягвате злото? Значи вие правите това, което осъждате в другите. Не е лошо, че греша човек, защото като сгреша, ще се изправи; страшно е, когато греша и не съзнава грешките си. Що се отнася до чуждите грешки, той ги вижда; дойде ли до своите грешки, затваря очите си и нищо не вижда. Според мене човек не трябва да затваря съзнателно очите си пред своите грешки и да се самозаблуждава. Очите са създадени да гледат красотата, но същевременно те имат задача да виждат вярно нещата. Каква фотография е тази, която не отпечатва вярно образите?

Често се казва, че очите на някого са красиви, а на някого – грозни. Според мене красиви очи са тези, които могат да изиграят ролята на лотариен билет, който печели най-голямата печалба. Печалбите, които човек получава чрез очите си, не са нищо друго освен знанието, което той придобива. Всеки ден той складира по малко знание, което обработва и пречиства, докато един ден, при заминаването си за онзи свят, може да каже, че е истински богат. И обратното може да се случи: в деня на заминаването си да разбере, че нищо не е придобил. И в единия, и в другия случай човек може да бъде недоволен: ако само е складирали знанието си, без да го приложи, разбира се, че не може да го използва на старини; ако пък е достигнал дълбока старост, без да придобие голямо знание, пак ще съжбялява. Защо човек не прилага знанието си на всяко време? Като се движи между хората, той има възможност да вложи в обръщение знанието си, да спечели нещо, та като стигне дълбока старост, да не съжбялява, че не се е ползвал от богатството си. За да се ползва от знанието и богатството си, човек трябва да бъде умен, да разбира отношенията на нещата.

Като четете 64. глава от Исая, трябва да мислите, за да разберете какво е имал предвид той. Само така ще се ползвате от мислите, които той е изказал. Като мисли право, човек може да бъде господар на себе си, иначе той ще изпада в състояния, които не разбира, и ще изживява големи мъчнотии. Много от вашите състояния са чужди. Пазете се от чужди състояния, които могат да ви разрушат. „Но Бог може да ни помогне, да ни освободи от тях.“ Помага се само на онзи, който живее в Любовта и върши всичко в нейно име: и да направи той някаква погрешка, всеки ще му помогне да я изправи. Обаче някой прави погрешки и престъпления, живее в безлюбие и беззаконие – и очаква помощ от хората. Този човек ще носи сам последствията на своите дела, никой не може да го освободи от тях. Как ще възкресите онзи, който е убил стотина души, без да е трепнала ръката му? Как ще помогнете на онзи момък, който е играл с чувствата на десетки моми?

Докато човек не съзнае грешките си и не пожелае да ги изправи, никой не е в състояние да го освободи от страданията му. Човек може лесно да изправи грешките си, но за това е нужно съзнание – съзнанието е огънят, светлината, която отваря пътя на човека. Една клечка кибрит е в състояние да произведе голям пожар.

Мнозина се запитват на какво се дължи неуспехът в живота им. Отговорът е много прост: който не обича да пее и да свири, който не се стреми да развива музикалните си способности, той не може да има успех в живота си. Музиката е метод, чрез който човек може да повдигне трептенията на своята мисъл. Следователно първото качество на музикалния тон е светлата мисъл, второто качество е възвишеното и благородно чувство, а третото качество – добрата постъпка. Трябва да знаете, че органическият свят е създаден върху законите на музиката. Тонът *фа* има отношение към материалния свят. Да вземеш правилно тона *фа*, това значи да повдигнеш мислите си, да внесеш разширяване в чувствата си и движение в постъпките си. Ако изпеете тона *фа* правилно, вие внасяте известна хармония в живота си. Следователно като се обезсърчите, пейте такива песни, в които тонът *фа* се среща няколко пъти. Ако искате да знаете обичате ли даден човек, изпейте тона *фа* няколко пъти. Ако го изпеете правилно, вие го обичате; не можете ли да го изпеете правилно, нямате любов към него.

Съвременните хора се запитват как ще се оправи светът. Има един начин за изправяне на света – прилагане на музиката в живота. Една българска поговорка казва: „Който пее, зло не мисли“. Пейте и свирете, за да се справяте лесно с мъчнотиите си. Сегашните хора не могат да пеят, както трябва, защото се намират в долината на живота, откъдето трябва да излязат. Чувате някой да казва за себе си: „Дотегна ми вече да се ваям в тинята на живота. Искам да изляза на повърхността, да се ползвам от чистия въздух и приятната слънчева светлина“. Добре е да излезете от долината на живота, но да вземете със себе си поне един скъпоценен камък, та да се оправдаят мъчнотиите, през които сте минали.

Един индус паднал в една дълбока долина, богата със скъпоценни камъни, но не могъл да излезе оттам. Той прекарал в долината два-три дни и постоянно се молел и мислел как да излезе на повърхността на земята. Понеже там имало много скъпоценни камъни, индусите от близките места идвали в областта, където се намирала долината, да ги събират. Но тъй като било невъзможно да слизат в долината, те си служели с посредствен начин: хвърляли парчета месо в долината, за да се полепват скъпоценните камъни по тях. Миризмата на месото привличала много орли, те се спускали долу, грабвали късове месо и хвърквали. Хората наплашвали орлите, които от страх изпускали месото, след това те се приближавали към късовете месо, обирали полепналите по тях скъпоценни камъни и отново хвърляли месото в долината. Като знаел това, индусът очаквал с нетърпение да слезе при него някой голям силен орел, да го издигне нагоре заедно с парчето месо. Както мислил, така и станало – той се хванал здраво за едно парче месо, което един от орлите сграбчил, и се намерил вън от долината. Хората, които очаквали орлите, и този път ги наплашили, за да пуснат плячката си. Така индусът се намерил на земята с парче месо в ръка, на което били полепени множество скъпоценни камъни. Той благодарил на Провидението за благополучното спасение и си казал: „Прекарах два-три страшни дни в долината, но поне спечелих няколко скъпоценни камъни“.

Сега и на вас казвам: като сте слезли в долината на греха, гледайте да излезете навън и да вземете със себе си поне няколко скъпоценни камъни. Миризмата на разваленото месо ще ви измъчи, но като държите в ръцете си скъпоценните камъни, ще бъдете доволни от тяхната красота. Лошите мисли, чувства и постъпки са миризмата на месото, което ще се смени с красотата на камъните. Днес аз говоря за онези, които са се пробудили и желаят да напуснат долината на тинята; онези, които още не са пробудени, нека спят, на тях не разчитаме. Обаче пробудилите се нека се стегнат, да приемат правите разбирания на живота, да уредят сметките си, защото не остава много време. Бирниците са тръгнали вече, ще дойдат и до вас:

трябва да платите данъците си! Скъпоценните камъни са ви нужни, за да се откупите. Това предложиха едно време и на Христос. Той беше богат и можа да плати за онзи, заради когото беше слязъл на Земята. Така именно Христос спаси човека и го освободи от греха. Казано е, че Бог е Любов, Бог е Мъдрост, Бог е Истина. Това е чекът, с който всеки човек може да се откупи и спаси. Ако Бог не действа в човека като Любов, като Мъдрост и като Истина, нищо не е в състояние да го спаси. Единственият път, по който човек може да се освободи от греха, е пътят на Божията Любов, Мъдрост и Истина. Радвайте се и благодарете, че човешката душа е вече откупена.

Много съм говорил на хората и продължавам да им говоря с единствената цел да обърна погледа им към скъпоценните камъни в живота, за да има с какво да се откупят, като дойде тежкия, съден ден. Ще кажете, че Христос е богат, ще плати за вас. Това е неразбиране на живота: Христос плати веднъж за вас. Днес от всички хора се иска да имат здрав стомах, за да се хранят правилно; да имат здрав мозък, за да мислят право; да имат добре развито сърце, за да чувстват правилно. Няма ли здрав стомах, здрав мозък и здраво сърце, никой не може да яде заради тях, никой не може да мисли и да чувства заради тях. Да се храните правилно, да мислите и да чувствате добре – това е работа, която вие сами трябва да свършите, никой не може да ви замести. Всеки сам ще яде, сам ще мисли, сам ще обича. Ако иска някой да стане богат, нека стане – никой няма право да се меси в работата му. Че щял да се натовари, това е негова работа. Друг пък осиромашал. И това не е лошо – поне се е разтоварил, олекнало му е. Мнозина предпочитат да бъдат натоварени, отколкото разтоварени. И това е добре, но трябва да знаят къде е нужен товар и къде не е нужен. Ако си в бурно море, добре е да бъдеш поне до половина натоварен; ако си на брега, трябва да си стоварил вече стоката си и свободно да се разхождаш.

Често хората се оплакват, че са нещастни. Защо са нещастни? Защото не знаят да пеят. Когато ви сполети мал-

ко или голямо нещастие, пейте. Като пеете, нещастieto ще се вслуша в песента ви, ще ви даде известна сума и ще ви напусне: какво повече можете да искате? За да пеете на нещастieto, вие трябва да бъдете послушни. Послушанието е път към щастieto, път за развиване на дарбите. Бъдете послушни и се стремете да задоволите Онзи, Който е направил всичко за вас. Ако Той е доволен от вашия живот, ще придобиете всичко, от което се нуждаете: здраве, богатство, сила, знание. Ако искате да станете певци и музиканти, и това ще ви се даде. Следователно който е послушен, той всякога взема правилно тона *фа*. Щом вземе правилно *фа*, и останалите тонове ще взема правилно.

И тъй, ако се запитате защо е нужно послушанието, ще знаете, че то е метод за развиване на музиката. Ще пееш при всички условия на живота и ще знаеш, че Бог е свършен. Ако виждаш криви неща в живота, те са резултат на човешките отклонявания, а не на великия и свършен Творец. За да изправиш кривото, пей, докато започнеш да вземаш тона *фа* правилно. Някой не може да взема *фа* чисто, а се е заел да изправя великите произведения на видни музиканти. Приложете послушанието, пейте тона *фа* и не се смущавайте – това ще ви откупи. Ще кажете, че Христос е спасил човечеството чрез кръвта Си. Наистина, кръвта, която течеше капка по капка от раната на Христос, беше музиката, която от Негово време до днес се чува в света. Не трябва ли и вие да следвате Христовия път, да откупите това, което сте заложили някога? Христос откупи човека от греха, но и вие трябва да откупите нещо.

Сега, ако говорите за музика, ще знаете, че изтичането на Христовата кръв от раната Му беше и ще бъде най-хубавата музика в света – от нея по-хубава музика не е имало. Капките кръв от Неговата рана са най-чистите музикални тонове, които някога човешкото ухо би могло да слуша. Който иска да следва Христос, трябва да мине по Неговия път, да види как кръвта му изтича капка по капка и се слива с Христовата. Такъв е биологическият закон: ако се влее здрава кръв в тялото на болния, той непременно ще се обнови. Ако минавате за християни, а не сте се обно-

вили, вие не сте приели Христовата кръв в себе си. Влезе ли веднъж Христовата кръв във вас, вие трябва да се обновите. Кръвта Христова е Словото, което оправя пътя на човека. Словото Божие, това е музиката на живота. Всеки може да каже: „В начало бе Словото“, но правилно трябва да се каже – без Любов, без Мъдрост и без Истина Словото не може да се изговори. Значи три неща са необходими, за да произнася човек Словото, а именно: Любов, Мъдрост и Истина.

Ще кажете, че човек трябва да вярва, за да разбира и прилага Словото. И това е вярно, но вярата има отношение към пеенето. Ако вземате правилно тона *фа*, имате вяра; щом имате вяра, разбирате Словото. За да пее правилно, всеки момент човек трябва да регулира мислите и чувствата си. За тази цел той трябва да носи камертона постоянно със себе си. Всеки има свой камертон, с който може да настройва мислите и чувствата си. Какъв е човешкият камертон? Като ударите с показалеца и средния пръст на дясната ръка върху дланта на лявата си ръка и вдигнете ръцете си към ухото, вие чувате правилния тон на вашия живот, според който се настройвате. Палеца поставете под двата пръста; трите пръста заедно представляват трите велики добродетели – Любов, Мъдрост и Истина. Прилагайте често камертона си, за да се изправяте. Ще кажете, че въпреки това противоречията съществуват. Това нищо не значи: противоречията са необходими като условия за възстановяване на хармонията. И тъй, мислете за тона *фа*, както мислите за Бога. В това отношение българите са на прав път, те казват: „Фала Богу!“. Думата *фала* е образувана от два тона: *фа* и *ла*. Ако вземете тона *фа* за основен, ще образувате акорда *фа, ла, до*. Засега работете главно върху тона *фа*, а после ще работите върху останалите. Ето защо, за да се оправят работите ви, трябва да пеете правилно тона *фа*. Един тон е, но от него зависи вашето щастие.

Един момък върви по улиците мрачен, недоволен от живота. След него върви млада красива мома, която иска да го погледне, да чуе една дума от него – и тя да му каже една дума. Той не я вижда, не знае, че тя върви след него

и трепти за неговия поглед. И двамата са нещастни, но не знаят какво да правят. Срещам момъка и му казвам: „Спри се за момент. Обърни се и виж – щастието те следва. Трябва да вземеш един тон правилно и да чуеш един правилен тон, за да бъдеш щастлив“. Същото казвам и на момата. „Кой е този тон?“ „Обичам те!“ – и двамата ще се спрете и ще изговорите тази дума. „Нещастни сме.“ В нещастията ви Бог е задна стража, Той ви следва. Спрете се, обърнете се и Му кажете само една дума: „Обичам Те!“. Кажете ли тази дума, щастието ще дойде пред вас. В Любовта към Бога е щастието на човека. „Вярно ли е това?“ Вярно е. „Няма ли друг път?“ Хиляди пътища има към щастието, но по-прав, по-добър и по-чист път от този няма. Аз съм минал по него, познавам го и ви съветвам да го следвате.

Обърнете се към Бога и кажете: „Господи, обичам Те! При всичките противоречия и страдания, които си ми дал, Твоята Любов е мой идеал!“ „Ще ме послуша ли Бог?“ Опитай се, направи опит. „Ако се излъжа?“ Толкова пъти си лъган досега, какво от това, че ще се излъжеш още един път? Казвам: който се обърне с тези думи към Бога, никога няма да бъде излъган. Дошъл е денят, в който трябва да се обърнете към Бога с думите: „Господи, обичам Те! Искам да изпълня Твоята воля, както Ти си определил, както Ти желаеш!“. Днес е този ден, днес е денят, в който трябва да вземете правилно тона *фа*, без никакво повишаване или понижаване. Най-малкото отклоняване от този тон ще ви изведе вън от правия път. Правилният тон *фа* води към щастието, към придобиване на Божиите блага.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

2 юни 1935 г., София, Изгрев

ПЪТ КЪМ РАЗУМНОСТТА

Размишление

65. глава от Исая

Всички живи същества вървят в два пътя: път, който води към разумността, и път, който води към неразумността. Пътят към разумността може да се уподоби на ясен слънчев ден, а пътят към неразумността – на мъглив, облачен ден. Който ходи в мъгла, обърква пътя си и нищо не може да направи. Като изгуби времето си, той съжалява, че е излязъл в такъв ден. За да не съжалява, той трябваше да остане у дома си, да чака Слънцето да изгрее, да се разсее мъглата. Ако беше останал у дома си, пак щеше да изгуби нещо, но в мъглата той изгуби още повече. Често хората се запитват защо светът е направен така. Преди всичко думата *правя* има отношение към материалния свят. Например прави се стомна. Защо гърнчарят прави стомна? За носене на вода. Много неща могат да се наляят в стомната, но главното ѝ предназначение е за вода. Понеже водата влиза навсякъде, тя може да влезе и в стомната. Кое положение е по-добро: положението на стомната или на водата? И при двете положения има противоречия, но за предпочитане е да бъдеш вода, отколкото стомна. Водата е разумното в живота, а стомната – неразумното. Разумността лесно се справя с противоречията, а неразумността не може. Ако разумният човек вземе пари назаем, лесно ги плаща: всеки месец той отделя част от заплатата и плаща дълга си. Ако неразумният вземе пари назаем, постоянно отлага изплащането им, докато един ден продадат всичките му вещи. Тогава той се намира в по-голяма мъчнотия, отколкото по-рано. Разумният човек сам урежда работите си, а неразумният очаква другите да му ги уреждат.

Съвременните хора се страхуват от живота, затова каквото нещастие и да ги сполети, те веднага се запитват защо именно с тях се е случило това. Сиромашия ли ги посети, веднага започват да роптаят; болест ли ги сполети, пак роптаят; страдание ли ги сполети, пак са недоволни. Ако пък радостта дойде при тях, те се радват и желаят да я задържат по-дълго време при себе си. И когато роптаят, и когато са доволни, хората не са на прав път: те не знаят, че сиромашията, болестите, страданията и радостите не посещават тях, но Господа в човека; те искат Него да видят, да Му покажат, че изпълняват работата си добре. Както и да ви се говори, вие не можете да се убедите, че страданията носят в себе си блага, от които човек може да се ползва. Също така човек не може да се убеди, че и тъмнината носи някакво благо за него. Ако друго благо не можете да приемете, не сте ли съгласни, че тъмнината носи почивка за човека? Като настане нощ, целият шум, крясък и вик престава, всички хора се прибират в домовете си, постепенно утихват и заспиват. Голямо благо е почивката за човека – без почивка той не може да свърши работата, която му е дадена.

Като ученици вие трябва да се стремите към разумността в живота като условие за придобиване на щастие. Като говоря за щастieto, нямам предвид това щастие, към което обикновените хора се стремят. Според някои щастieto се заключава в печалбите, в хубавите и големи къщи, в новите дрехи, в пищното ядене и т.н. Това не е щастие. Защо? Защото лесно се губи. Даже и да не се губи, хората пак не са щастливи. Докато не са го придобили, мислят, че ще бъдат щастливи; щом го придобият, пак са недоволни. „Защо са недоволни хората?“ На този въпрос всеки сам ще си отговори. За себе си аз мога да кажа защо съм доволен и защо съм недоволен, за другите обаче не отговарям. Ето защо според мене довольството и недоволството се дължат на желанията. Колкото по-малко желания има човек, толкова е по-доволен; колкото повече желания има, толкова е по-недоволен. За предпочитане е да имаш един наполеон в джоба си, отколкото много. Ако си

доволен от единия наполеон, той ще донесе след себе си втори, трети и т.н. Това става само когато единият свърши работата си.

Като говоря за малкото желания, това не значи, че човек е въвн от опасностите на живота. Щом е на Земята, човек всякога е изложен на опасности: и като пръв, и като последен все може да се натъкне на някаква опасност. Опасности има навсякъде в Природата: и на полето, и в долината, и на планината. За да избегне опасности, човек трябва да бъде разумен, да отваря очите си – да вижда къде ходи и какво прави; не е ли разумен, не отваря ли очите си, той сам си причинява пакости. Един цар намислил да изпита поданиците си, за да види доколко са честни. За тази цел той поканил всичките си поданици на угощение, което продължило няколко месеца, докато се изредят всички. Стъпалата на двореца били направени от чисто злато. Царят не поставил слуги да пазят – всеки гражданин бил свободен да влиза и да излиза от двореца. Още първият гражданин, като влязъл, харесал стъпалата и решил на излизане да си вземе едно от тях и да го замени с дървено; след това и другите направили същото. В скоро време цялата стълба от златна се превърнала в дървена. Стъпалата започнали да гният и всеки, който се качвал по стълбата, бил изложен на големи опасности. Много от сегашните хора са направили същото, както поданиците на разумния цар. Те са взели по едно от златните стъпала, които Бог им е дал, и са го заместили с дървено. Обаче грамадна е разликата между златното и дървеното стъпало: златното е устойчиво, не се окислява и не гние, а дървеното е неустойчиво – в скоро време то изгнива и същевременно лесно се запалва.

Срещате човек, крайно недоволен от живота. Защо е недоволен? По две причини: или е заместил едно от златните си стъпала с дървено, или е остарял вече, изгубил е своята първоначална красота и младост. Като се погледне в огледалото, той е недоволен, че е остарял и погрознял, и не може да се помири с това. Защо остарява и погрознява човек? От голяма лакомия: лакомият човек прилича на

воденица, която мели жито почти непрекъснато. Много жито може да смели тя, но в края на краищата пострадва: тук ѝ се счупила някаква ос, там – камъкът, и т.н. След това воденицата продължава да трака, но не мели. Много-то желания нищо не допринасят. Това не значи, че човек не трябва да има желания, но за всеки момент е достатъчно по едно желание. Желанията не са нищо друго освен същества, крайно деликатни, с добра обхода и добре облечени. Ако можете да угодите на едно от своите желания, вие ще постигнете много неща. Желанията на човека са като царе: стоиш пред тях, цял трепериш, не знаеш как да го удовлетвориш. Ако речеш да им кажеш нещо, не харесват езика ти; ако им предложиш нещо за ядене, не харесват готвенето ти. Затова именно трябва да бъдете крайно внимателни към желанията си. Например може ли младият и старият да задоволяват еднакво желанията си? Младият може да яде баница, месо, без да се страхува, но старият трябва да бъде предпазлив в задоволяване на желанията си – и да му се яде баница и месо, той трябва да се съобразява със стомаха си, който не издържа на всички храни.

И младият, и старият трябва да се пазят от желанията си, да не ги задоволяват безразборно. Ето, Адам и Ева бяха млади, но като не знаеха как да постъпват с желанията си, направиха една грешка, от която и до днес още човечеството страда. Бог им каза да ядат от всички плодове, но само от един да не ядат, обаче те пожелаха да опитат забранения плод, да видят какво действие ще произведе той върху организма им. Този плод имаше свойството, като влезе в стомаха на човека, да ферментира. Те опитаха плода и видяха мъчнотиите, които им създаде той. Къде стои опасността при задоволяване на забранените желания? В неразумността на човека. Когато разумният човек задоволи едно забранено желание в себе си с цел да го опита, втори път той не си позволява това; неразумният обаче, като го задоволи един път, продължава и втори, и трети път – не може да го спре. Като намери барут, разумният знае кога да го запали и в какво количество; неразумният не мисли за това, той търси само клечка кибрит. Намери

ли кибрит, драсва и запалва барута – че и той ще отиде заедно с барута, не мисли за това.

Сегашният свят е пълен с взривни вещества. Ако искаш да запалиш някое от тях, вземи само един грам, сложи го далече от цялата маса, запали го и веднага бягай; ако искаш да видиш как гори цялата маса, с нея заедно и ти ще отидеш. Като знаете свойствата на взривните вещества, не правете рисковани опити с тях. Човек носи тези вещества и в себе си. Докато постъпва неразумно, той всякога се натъква на тях и после се чуди защо е неразположен. Много естествено – той се е доближил до някое взривно вещество, запалил го е и е отхвърчал далече някъде. И след това, като го питат защо е неразположен, казва, че нямал пари. Чудно нещо: човек живее в един свят с такива неоценими богатства – въздух, вода, светлина, земя, която ражда изобилно – и след всичко това казва, че е сиромаш. Защо си сиромаш? Защото нямаш една стомна за вода. Иди на пазара и си купи – това е най-лесната работа, която човек може да направи.

Пророкът казва:

Потърсен бидох от онези, които не питаха за мене; намерен бидох от онези, които ме не търсеха. (1. ст.)

По кой начин може човек да намери Бога? Мислите ли, че недоволният може да Го намери? Човек може да намери Бога и като доволен, и като недоволен, но ще има две различни опитности. Недоволният отива при Бога с цялата си лакомия – и тогава му се дава преизобилно, до пресищане, до втръсване. В края на краищата лакомията се плаща скъпо. Един крайно беден, но алчен човек чул, че един татарски княз раздавал земи безплатно. Той отишъл при княза и с пресилени черти описал бедното си положение. Князът му казал: „Давам ти даром земя, колкото искаш, но при следното условие – ще излезеш сутрин рано, преди изгрев слънце, и ще се върнеш преди залез. Колкото земя обходиш през това време, твоя ще бъде. Ако закъснееш една минута след залязване на Слънцето, всичко пропада.“ „Как трябва да обиколя земята: пеш или с кон?“ „Пеш“. Сиромашът приел условието и тръгнал да об-

хожда земята. За да обиколи повече земя за определено време, той решил да тича. Денят бил слънчев и много горещ. През цялото време той тичал, като забравил даже да яде. Наближавало вече да залезе Слънцето и за да не закъснее, ускорил тичането си. Стигнал наистина навреме при княза, но едва спрял, паднал на земята от преумора и издъхнал.

Днес всички хора се изпитват по същия начин. Бог е дал на всеки човек достатъчно земя и условия да се развива, но като е недоволен от даденото, той прави неимоверни усилия да забогатее, да придобие повече земя, докато един ден падне от преумора и умре. Защо умира човек? От голяма алчност и лакомия. Малко земя е нужна на човека – и като я придобие, да благодари, за повече няма защо да мисли. Той иска да се осигури с много земя, но изгубва живота си. Пазете живота си и за никакви материални блага не го залагайте; ползвайте се само от тия блага, които сте придобили по честен начин, чрез съзнателна работа и любов. Има религиозни и духовни хора, които искат да влязат в Царството Божие по лесен път. Те четат свещените книги, излежават се и мечтаят за онзи свят, обаче в онзи свят приемат само такива хора, които имат на ръцете си мазоли, станали от работа. Няма ли мазоли на ръцете, ще ги върнат на Земята, да се научат да работят. На Земята човек може да почива, може и да работи – от него зависи; на Небето обаче приемат само работници. След всичко това ще цитират стиха, че някой е починал, че е отишъл на онзи свят при отците си. Това е криво разбиране на нещата. Човек може да почива, докато е на Земята, но ще носи последствията на своята леност. Почива само онзи, който има един наполеон в джоба си, но не и този, който има десетки и стотици наполеони. Сиромашът е спокоен в мисълта си, че няма нищо, затова може да почива; той е вътрешно богат с много желания. Обаче богатият в повечето случаи е вътрешно беден, а външно богат: той мечтае за много къщи, за много ниви и лозя. Според мене човек трябва да се стреми към единицата: един мъж, една жена, един приятел, един наполеон и т.н. Наистина, няма по-

голямо благо за човека от това, да има един приятел, на когото всякога да разчита.

Като ученици трябва да се освободите от вътрешните си заблуждения. На какво се дължат тия заблуждения? На пречупване на светлината в съзнанието. Пречупването на светлината създава особен род явления – всяко пречупване на жицата, по която тече ток, произвежда известни опасности. Чувате някой да казва: „Пречупи се моята воля, пречупиха се умът и сърцето ми“. Защо става това пречупване? Божественото Начало в човека е влязло в гъста среда, поради което не може да се проявява, както трябва. Като знаете това, качвайте се на високи места, за да не става пречупване на светлината, която възприемате. Ако не може съвсем да избегнете пречупването на светлината, поне то да бъде в най-слаба степен. Като не разбират смисъла на страданията, мнозина се питат защо страдат, защо желанията им не се реализират. Какво направи Христос, когато срещна процесията с умрелия син на бедната вдовица? Той заповяда да спре процесията, приближи се до мъртвото момче, пипна го с ръцете си и то оживя. Ако не беше го срещнал Христос, щяха да го погребат. Следователно когато желанията не могат да се реализират, това показва, че Христос не ги е срещнал. Когато страдате, това показва, че нещо е умряло във вас. Молете се да ви срещне Христос, да сложи ръка върху желанията ви, за да се реализират, както и върху това, което е умряло във вас, за да оживее. Всяко страдание представлява възможност да срещнете Христос на пътя, по който сте тръгнали. Ако не Го срещнете, грешката е във вас. Чрез страданията си човек опитва Любовта и щедростта на Христос, а чрез радостите се опитва човешката любов и щедрост.

И тъй, искате ли да придобиете ново знание, ново разбиране, молете се да срещнете Христос – Той ще ви даде такива познания, каквито в никоя книга не можете да намерите. Това се постига чрез светлината, която прониква в съзнанието на човека. Например има много хироманти в света, обаче малцина могат да четат по непроявените още линии на ръката. Ние наричаме тези линии подкожни.

Има ръце, в които някои линии са изгубени. След време те пак могат да се проявят, но който може да чете добре по ръката, забелязва и тези линии. Недоволството, голямата скръб са причина за загубването им. Всяко движение на ръцете, на краката, на главата представлява развито или съгнато знаме, на което е писано *свобода* и *смърт*. Развитото знаме носи свобода, а свитото – смърт. Разумният човек носи развито знаме, а неразумният – свито. Първият има полет в живота си, стреми се към някакъв идеал, а вторият живее в преходното, в света на ограниченията.

Да се върнем към въпроса за философията на доволството. Да бъде човек доволен от живота си, това значи да цени всичко, което му е дадено. Ако и при това положение се яви някакво недоволство, то означава подтик в човека да изправи погрешките си. „Кои погрешки?“ Който той сам вижда: никой не може да вижда погрешките на човека, както той сам. Много картини виждате, едни от тях харесвате повече, а други – по-малко, но мъчно можете да намерите погрешките им. Големите погрешки виждате, но малките, едва уловимите, само художникът може да види. Не е лесно да нарисувате лицето на човека така, както Природата го е създала.

И тъй, бъдете доволни и от една усмивка само, но бъдете доволни и от навъсеното човешко лице. Усмивката подразбира широко отваряне на вратата на един дом, а навъсеното лице – затваряне на тази врата. „Защо е затворена вратата на моя приятел?“ На работа отива, зает е – не може да ви приеме. Ако искате да го посетите, ще отидете в дома му, когато е усмихнат, т.е. когато е без работа. Той ще отвори вратата на къщата, ще се усмихне и ще ви проговори. Не спирайте на пътя хора, които отиват на работа, и не се опитвайте да ги забавлявате. Когато страдате, ще знаете, че отивате на работа; когато сте радостни, връщате се от работа. Това е новото разбиране за скръбта и за радостта. Следователно не съжбялявайте, че сте скръбни. Защо? Защото ви е дадена работа, която трябва да свършите. Не се забравяйте в радостта си. Защо? Защото след добре свършена работа ви очаква нова. Бъдете готови да

приемете и новата работа със същата радост, с която сте свършили зададената. Сега съветвам и вас да се радвате и в двата случая: и когато ви дават работа, и когато сте свършили работата си, за да се весели Бог във вас и вие в Него.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

9 юни 1935 г., София, Изгрев

ПЛАЩАНЕ НА ДЪЛГОВЕ

Размишление

66. глава от Исая

Тази е последната и заключителна глава, в която пророкът описва епохите, които предстоят да дойдат. Същевременно той описва състоянията на хора, които познават Истината, и на хора, които не познават Истината, като излага последствията, които ще понесат едните и другите. Често хората се объркват в живота си и не знаят какво да мислят. Например като слушат да се говори лошо за някого, добрите мислят, че това се отнася за тях; и обратно, когато лошите хора чуват да се говори добро за някого, мислят, че това се отнася за тях. Значи и едните, и другите се объркват. Като наблюдават живота, добрите хора се чудят защо работите на лошия човек се нареждат добре, а на добрия не се нареждат. Има едно привидно нареждане на работите, което съвсем не може да се нарече добро. Например виждате как някой камък слиза безпрепятствено по наклон. Някой му е дал тласък още отгоре и той продължава да се търкаля; какво ще срещне на пътя си, не иска да знае. Привидно положението на камъка е добро: работите му се нареждат, той отива към целта си, но тя го води към долината. При това, като слиза с устрем, все ще се очука малко. Кое място е по-добро: да слезеш в долината, откъдето мъчно можеш да се качваш, или да живееш на планината и да бъдеш свободен, по желание да слизаш и да се качваш. Опитайте се да заставите камъка сам да се качи на планината, откъдето се е търколил: колкото и да го бутате нагоре, той все надолу слиза.

Ето защо, за да не изпадате в заблуждения, не гледайте само на външната страна на живота. Красиви стихове има в Евангелието, но ако не се приложат, те остават само

външно красиви. Например стихът „Бог толкова възлюби света, че даде в жертва Своя Единороден Син, за да не погине всеки, който вярва в Него“, говори за силата на вярата, но вяра без прилагане е мъртва. Често хората говорят за доброто, за морала, за науката, без да разбират тяхната същина, т.е. това, което те представляват като абсолютни величини. Всеки разбира доброто и морала според възгледите на епохата, в която живее. Малцина са се издигнали над разбиранията на своето време. Днес всички говорят за морал, за чистота, но малцина прилагат това, което говорят и изискват от другите. Къде е погрешката в живота на хората? Те се наемат да чистят себе си или своите близки, но не свършват работата докрай. Ето защо, чистиш ли нещо, ще го изчистиш напълно, отвън и отвътре; искаш ли от хората чистота, първо ти ще я приложиш. Говориш за чистота, а влизаш в някой дом с кални обувки, без да се изчистиш. Ако не се събуеш, поне изчисти добре обувките си и тогава влез вътре. Защо да не си носиш терлици и да влезеш с тях? Знаете ли каква чистота ще има по домовете, ако хората се научат да събуват обувките си и да влизат вкъщи по терлици? Питат ме някои как ще се оправи светът. Според мене едно от условията за оправяне на света е влизането в домовете с терлици. Като не спазват това правило, някои казват: „Не е важно какъв е човек отвън – важно е сърцето да е чисто“. Право е това, но дали сърцето е чисто? Сърцето се чисти не само отвътре, но и отвън. Богато е сърцето на човека, когато е абсолютно чисто. С такова сърце именно човек трябва да отиде при Бога, с такова сърце трябва да отиде и при ближния си. Богатото сърце подрабига и богат ум.

Като слушат да се говори за богат ум и за богато сърце, някои се обезсърчават, мислят, че нищо не знаят и нищо не са постигнали. Те са на крив път: не е важно да имаш много знания, но да прилагаш това, което знаеш. Какъв смисъл има да говориш върху музиката, да минаваш за певец, а да не можеш да изпееш една песен, както трябва? Минаваш за даровит човек, а се оплакваш, че глас нямаш. Защо нямаш глас? „Така съм се родил.“ Това е невъзмож-

но – не може да надари Бог човека, без да му даде условия да прояви дарбите си. Друг пък казва, че има силна памет, но я е изгубил. На какво се дължи отслабването на паметта? Когато умът и сърцето на човека се раздвоят, паметта отслабва.

И тъй, за да реализира своите желания и да прояви дарбите си, човек се нуждае от повече светлина. Аз не говоря за външната светлина, която всъщност е сянка на истинската светлина – тя се образува от пречупване на реалността. Както по физическата сянка познавате посоката на Слънцето, а оттам определяте и часа, така по светлината на Слънцето познавате движението на реалността. Човешките тела също са сенки, по които се определя посоката и движението на реалността. Първата проява на човека е неговият дух, втората проява – неговата душа, третата – неговият ум, а четвъртата – неговото сърце.

Светът е пълен със сенки, т.е. с недействителни образи, които не трябва да ви спъват. Сиромашията и богатството са сенки на реалността, чрез които се изпитва умът и сърцето на човека. Някой се оплаква от сиромашията си, но не вижда, че местността, в която живее, е толкова богата, че за кратко време може да забогатее. Очи са нужни на човека да вижда светлината и да се ползва от богатствата, които тя разкрива. Сиромах, който не иска да работи, минава за стар човек. Представете си, че двама души, стар и млад, са поканени на богата трапеза на угощение. Младият сяда и веднага започва да яде. Защо? Здрав е човекът – стомахът му работи добре, зъбите му са здрави. Както яде той, така добре и работи. Старият обаче сяда пред трапезата, но се нагажда: това не приема стомахът му, онова не може да дъвче, зъбите му са опаднали. Не може да яде, но и да работи не може. Значи младият е богат, разполага със здраве и сила, може да работи; старият е сиромах, не може да работи, краката и ръцете му треперят. Обаче стар, мъдър човек е онзи, който е придобил големи знания и опитности и може да помага на младите, да ги поучава; млад пък е онзи, който люби и е готов всеки момент на жертви и услуги.

Една богата милионерка се влюбила в един добър виден американски проповедник, който се отличавал с голяма бързина в говоренето си. Красноречив бил, но толкова бързо говорел, че никой стенограф не можел да схваща речта му. Милионерката му писала писмо със следното съдържание: „Готова съм да ви дам цялото си богатство, да разполагате с него, както намерите за добре; давам ви и сърцето си“. Той отговорил на писмото със следните думи: „Вашето богатство принадлежи на сиромасите: вие сте назначена за секретар на това богатство и срещу чекове, подписани от Онзи, Който е дал парите във ваши ръце, ще отпускате на приносителите. Сърцето ви пък принадлежи на Бога. Следователно дайте парите си на сиромасите, а сърцето си – на Бога. Аз не съм достоен да притежавам нито едното, нито другото“.

Това е закон, който трябва да имате предвид. С него не критикувам, но казвам как трябва да се разрешават въпросите. Ако виждате някаква грешка в хората по отношение на този закон, поучавайте се, без да критикувате. Лошото не е в погрешките на хората, но в неразумната критика. Каквото виждате в света, добро или лошо, поучавайте се. Човек трябва да бъде търпелив, да се научи да слуша, да гледа, без да дава мнението си. Всичко, което става в света, е за изпитание както на отделния човек, така и на цялото човечество. Казано е в Писанието, че Бог изпитва хората. „Къде е Бог?“ На три места: или в духа, или в душата, или в сърцето на човека. В грешните Бог се проявява чрез духа им; в онези, които са се окаляли – чрез душата им, а в тези, които са посветили живота си в служене на Бога – чрез сърцата им. Може да ви се вижда чудно как така в грешните Бог да се проявява чрез духа им. Това именно е естественото проявяване на Бога. Защо? Защото духът стои най-далече от човека; най-близо до човека е неговото сърце. Следователно който се е посветил в служене на Великия, той е дал сърцето си в жертва чиста и свята, а това става на физическия свят. Сърцето е най-близо до живота. Когато Бог се проявява чрез духа на човека, последният има едно разположение; когато се проявява

чрез душата, човек има друго разположение; най-после, когато се проявява чрез сърцето му, той има специфично разположение. Обаче няма по-голямо благо за човека от това, да се проявява Бог едновременно чрез духа, душата и сърцето му.

Докато Божият Дух не се всели в сърцето на човека, сълзите му няма да престанат. Казано е в Писанието, че Бог ще изсуши сълзите на човека. „Кога ще стане това?“ Когато Духът се всели в човешкото сърце. До това време човек ще плаче, но и ще се весели. И плачът е намясто, и радостта е намясто. Като се радва, човек трябва да работи и да помага на ближните си; когато плаче, не трябва да разправя на хората за причините на своя плач.

„Защо плачат хората?“ Защото са се влюбили едновременно в Бога и в света, та не знаят на кого първо да угодят. Човек не може да служи едновременно на двама господари. Казано е в Писанието, че който люби двама господари, или ще възлюби единия повече от другия, или ще възненавиди единия, а другия ще обикне. „Какво представлява светът?“ Сбор от разумни същества, които са живели хиляди години и са създали много неща. Човек се влюбва в тези същества, както в картините на някой художник, и пожелава да ги обсеби, да ги задържи за себе си. Като види, че не може да реализира желанието си, той започва да плаче.

Не се влюбвайте в картините на художниците, колкото велики и гениални да са те – и най-великият художник бледнее пред Природата. Кой художник например може да нарисува изгряването и залязването на Слънцето така, както е в действителност? И най-гениалната картина не е нищо друго освен едно състояние, един момент от действителността, но не самата действителност. Картините и портретите са статически моменти, в тях няма движение, обаче човек не стои на едно и също място. Вие го рисувате, но още във време на позирането той се мени. В Природата няма два еднакви момента – всеки момент тя променя картините си. В това разнообразие именно се заключава нейната красота. Като казвам, че Природата има надмо-

щие над човека във всяко отношение, това не значи, че картините на художниците нищо не струват. Има художници, чиито картини са вдъхновени – те са внесли нещо живо, безсмъртно в своите картини: живото, безсмъртното е взето от Бога.

С това се обяснява защо едни хора привличат повече от други. В първите Божественото е по-силно проявено, поради което те имат по-голяма привлекателна сила в себе си, отколкото ония, които по-малко привличат. Следователно срещнете ли добър човек, ще знаете, че той е отворил широко сърцето си за Бога и за своите ближни. Добър и умен е човек, когато отваря широко прозорците на своя ум и на своето сърце. Защо тогава да не разширяваме всеки ден прозорците си? Те трябва всеки момент да се разширяват, за да влиза повече светлина. Може ли при изобилната светлина човек да не расте и да не се развива? Като знаете това, разширявайте всеки момент прозорците си и бъдете носители на Божията Любов. Казвате: „Защо не успяваме в живота си?“. Защото не плащате редовно дълговете си. Някой казва: „Как ще плащам, когато дълговете ми са много? Мога ли да внасям малки суми срещу задълженията си?“. Вие знаете българската поговорка, че капка по капка вир става. Щом е така, внасяйте всеки ден без прекъсване поне по един лев срещу дълга си – и ще видите как незабелязано дългът намалява, като същевременно ще развивате постоянството си. Който не плаща дълговете си, не може да влезе в Царството Божие. Плащайте и не се страхувайте – по този начин ще развиете и чувството на себепожертвувателност. В жертвата човек расте, повдига се и всеки момент прибавя по нещо ново към сградата на своето бъдеще. Човек не може да бъде носител на новото, ако не се научи да дава. Давайте, за да ви се даде. Като давате, вие плащате задълженията си към Бога, и като вземате, пак имате отношение към Него. Някои дават, но само на приятелите си, на онези, които обичат. Това не е разрешение на въпросите – това правят и животните. Изкуство е човек да отделя част от любовта си и на онези, които не го обичат. Христос е казал да обичате и врага си, а не само своите приятели.

Като говоря за прилагането на Любовта, не искам да станете светии. Не е лесно да стане човек светия – за това е нужно усилена и съзнателна работа стотици години наред. Човек може да работи за Бога, да служи на ближните си, без да е светия. Днес пожелавам на всички, които ме слушате, да започнете с плащане на дълговете си. Плащайте дълговете си с любов и получавайте с любов – по този начин ще проявите любовта си към Бога. Всички се намирате пред края на една епоха и началото на друга. Това, което днес можете да направите, не отлагайте за утрешния ден – днешният ден спасява положението. Засега не сте закъснели, но ако отлагате, ще закъснеете. Днешният ден решава съдбата ви: ако го използвате добре, той ще определи бъдещето ви.

Днес от всеки човек се иска по нещо ново. Това, което всеки трябва да направи, е малко, но то ще помогне работите му да тръгнат напред, както задръстеният в пристанището или по пътя някъде параход може да се раздвижи. Мръдне ли малко от мястото си, положението е надеждно. Следователно местете се всеки ден по малко, за да проявите послушание към Бога и да изпълните Неговата воля.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

16 юни 1935 г., София, Изгрев

ЧОВЕК И ПРИРОДА

Размишление

1. глава от Йеремиа

Всички хора говорят за разбиране на нещата, но те могат да бъдат разбрани само когато се опитат. Никой не може да разбере вкуса на хляба, докато не го опита. Външно той може да изглежда вкусен, близките ти могат да го препоръчват, но докато ти сам не го опитаеш, не можеш да имаш ясна представа за неговия вкус.

Защо е нужно да опитва човек нещата? За да не изпадне в заблуждение, в лъжа, в отричане на неща, които съществуват. Например ако сам не е проверил дали някой е свършил възложената му работа, може да се заблуди или да го излъжат. Човек трябва или сам да опитва нещата, или да се ползва от опитността на хората, но в никой случай да не вади заключения или да не се произнася за неща, които не познава. Ако дава мнението си, без да е проверил нещо, той изгубва доверието на хората, пък и сам за себе си губи основа. При това положение човек обърква понятията си, както някои ученици смесват понятията *кръг* и *окръжност*. Всъщност лесно е да се разбере какво нещо е кръг и какво – окръжност. Кръгът представлява нещо, в което може да се постави някакво съдържание, а в окръжността не може да се постави нищо. Кръгът се уподобява на шише с дъно, в което може да се сипе нещо, без да изтече; окръжността е шише без дъно – каквото сипете в окръжността, непременно ще изтече навън. Както ученикът може да обърка понятията за кръга и окръжността, така всеки може да обърка понятията си в живота. Например някой казва за себе си, че е християнин. Защо е християнин? Защото вярва в Христос. Това не е достатъчно: истински християнин е онзи, който е роден от баща и майка

християни, който носи учението на Христос в кръвта си.

Сегашните християни не разглеждат само въпроса кой е истински християнин, но те се спират още и върху това, коя вяра е най-права. Според мене този въпрос се решава с опит. Както се опитва степената на сладостта на захарта, така се опитва и правотата на едно верую. Вземаш три бучки захар от три различни качества и ги слагаш в еднакво големи чаши, пълни с вода. В която чаша водата е най-сладка, тази захар е първокачествена, т.е. първа по сладост. Страданията в живота имат за цел да изпитат силата и правотата на човешкото верую. Например поставят различните вярвания на едно и също изпитание и гледат кое от тях ще устои, без да се разколебае. Щом едно верую не се разколебава и от най-големите изпитания, то е право и истинско. Ако няколко души вярващи се заблудят в една гора и прекарат в нея няколко дни без хляб, този, който не се разколебае във вярата си и се надява, че хлябът ще дойде отнякъде, е истински вярващ, неговата вяра е най-силна. Той вярва, че и от небето може да падне хляб, докато другите знаят само един начин за получаване на хляба. Не може ли да дойде по този начин, те са осъдени на глад.

Един англичанин разправя една своя опитност за чудния начин, по който получили хляб. Той прекарал няколко дни с една група индуси в една гъста, мъчнопроходима гора. В това време хлябът им се свършил. Един от индусите ги запитал: „Какъв хляб искате, европейски или нашенски?“. Англичанинът казал, че искат европейски хляб. „Добре, след един час ще имате топъл европейски хляб.“ Наистина, след един час пред тях стоял топъл, бял европейски хляб. Как и откъде е дошъл този хляб, англичанинът не разбрал: без фурна, без брашно и работници хлябът стоял пред тях. Те яли и благодарили на Бога за чудото, което видели. На запитванията откъде е дошъл хлябът индусът мълчал, не казал нито дума за обяснение.

Някои хора вярват в чудеса, а някои не вярват и искат обяснения; те не вярват и в предсказанията. Не е важно в какво вярват хората и в какво не вярват, важно е дали

предсказанията се сбъдват. Представете си, че днес имате голям студ, 35 градуса под нулата; водата е замръзнала, няма капка вода за пиене. Казвам: не се безпокойте, утре ще имате вода. „Как ще стане това?“ Не е важно как ще стане – ще имате вода за пиене. На другия ден идва отнякъде топла вълна, над 30 градуса, стопява целия сняг и лед и водата започва да тече. Чудите се как става това. Не е важно как става, важен е фактът. Следователно ако вярващият прилага своето веру в живота си, ще види, че стават чудеса. По този начин ще избегне много погрешки в живота си. Чудеса съществуват за безверниците, за невежите, обаче за истински вярващите, за учените не съществуват чудеса – те знаят, че всичко, което става в Природата и в живота, се подчинява на разумни закони. Например двама вярващи се карат помежду си и с години се сърдят, не могат да се помирят. Който знае отношенията им, не може да вярва, че един ден те ще се примирят, обаче една топла вълна мине през сърцата им, стопли ги, разшири ги – и те си подават ръка за примирие. Чудо ли е това? За онзи, който не знае законите, е чудо; за онзи, който разбира Божиите закони, няма никакво чудо.

Следвайте тези закони, за да не правите погрешки, защото понякога и малките погрешки спъват човека. Какво представляват погрешките? Малките погрешки са малките междини, които майсторът е оставил при постройката. Като строи, той пропусне една малка междина. Аз виждам това, обръщам му внимание на междината, да я изправи. „Няма нищо – казва той, – с маджун ще я запълня.“ Да, но маджунът не държи – в скоро време той пада и междината става по-голяма. Дъските трябва да бъдат добре споени отвътре. Законът за междините съществува и в човешкия живот. Животът на хората е пълен с междини, т.е. с празни пространства: някъде един милиметър, някъде два, някъде три и повече. Природата не търпи празни пространства – като види някъде междина, веднага я заварява. Тя има особен род спойки, с които заварява междините, но ги прилага в крайни случаи; изобщо тя обича нещата отначало още да бъдат добре, здраво споени, без никакви междини.

Законът за спояването не е механически – когато споява нещата, Природата ги прави приблизително естествени. Ще кажете, че и човек присажда нещата. Правят се опити в това отношение, но още не са постигнати големи резултати – това спояване е повече механическо, отколкото органическо. Можете ли да наречете органическо спояване поставянето на изкуствен крак на човека? Този човек има крак, но изкуствен, нищо не чувства с него.

Органическата и механическата спойка се различават така, както се различават истинското и фиктивното спасяване на човека. Всички проповедници и учени говорят на хората за спасяване, но и до днес те още не са спасени, фиктивно е тяхното спасяване. То е все едно да дадеш на човека хляб, нарисуван на картина, и да му кажеш, че може да се нахрани с него. Исква ли да се нахрани, човек трябва да носи в ръцете си истински хляб, а не книжен. Книжният хляб ще го нахрани толкова, колкото една философска книга в ръката на детето може да го направи философ или ако му дадете една художествена картина и очаквате да чуете неговото мнение за тази картина. Само мъдрецът може да се ползва от философската книга и само художникът – от красивата картина.

На какво се дължи правилното развитие на човека? На малко нещо. Не се изисква много нещо от човека, за да се развива правилно, не се изисква много нещо от човека, за да бъде здрав. Достатъчно е да знае как да се ползва от светлината, от чистия въздух, от водата и от елементите на хляба, за да бъде здрав. Той има всичко наготово, нищо не му остава освен да приеме с радост и благодарност това, което му е дадено. Радостта и благодарността са методи, чрез които човек може да се ползва правилно от благата на живота. В духовно отношение здравето на човека зависи от доброто състояние на ума, на сърцето и на волята му. Чистите мисли укрепват ума, чистите чувства укрепват сърцето, а чистите и благородни постъпки укрепват волята.

*Да се не убоиш от лицето Ми, защото Аз съм с тебе,
за да те избавя – говори Господ. (8. ст.)*

От този стих се вижда, че когато Бог е с човека, всичките му работи вървят добре. Пророкът се е намирал пред големи мъчности, мнозина са въставали против него, но понеже Бог е бил на негова страна, работите му вървели добре. Не мислете, че ако Бог е с вас, всичко ще се нареди добре. Ще имате мъчности, изпитания и страдания, но въпреки това ще успеете, няма да ви погубят. Човек е ралото на своята земя. За да я изоре, ще впрегне воловете си и ще отиде на нивата: воловете напред, той назад – и нивата ще се разоре. Само така човек ще разбере, че е орал земята си, и с радост ще яде плодовете ѝ. На всеки човек е даден къс земя – неговото тяло, което трябва да обработва. „Какво е твоето верую?“ Това не е важно. „Искам да зная.“ Моето верую е като твоето – в каквото вярваш ти, в това вярвам и аз. „Откъде знаеш в какво вярвам?“ Зная: например аз зная, че ти вярваш в доброкачествения хляб, в чистия въздух, в чистата вода, в светлината, в добрите хора и т.н. „Прав си, във всичко това вярвам.“ И аз вярвам в същото. Щом е така, ние сме братя и няма причини да се различаваме и да не се разбираме. „Вярваш ли в Бога?“ Вярвам във всичко, което Той прави. „Можеш ли и ти да вършиш всичко, каквото Бог прави?“ Мога: защо човек да не прави добро, защо да не мисли за красиви и възвишени работи, защо да не помага на страдащите? Бог прави това, и аз мога да го направя. Нали е казано, че човек е създаден по образ и подобие Божие? Докато човек се държи за Бога и прави това, което Той прави, приятел е с Него. Докато кракът ми се държи за мене и прави това, което аз желая, ние сме приятели – аз вървя в правия път и той върви с мене заедно; рече ли да се отдалечи от мене и да заживее самостоятелно, смъртта му е подписана. Същото се отнася до ръката ми, както и до всичките удове на моя организъм. Докато ръката ми е в съгласие с мене и изпълнява моята воля, тя е в правия път; откаже ли се от мене, тя влиза в противоречие и в скоро време изсъхва.

И тъй, правият път подразбира изпълняване на Божи-ята воля. Истинското знание подразбира да се ползваш от него във всеки даден момент. Какъв смисъл има високата

служба, която заемате като учен, ако не можете да се справите с мъчнотиите в живота си? Случайно сте изпаднали в една планина, прекарвате там два-три дни гладен, а не можете отникъде да си доставите хляб. Искате да се върнете назад, пак не можете – условията не позволяват. При това положение вие отричате и Бога, и знанието, и силата. Обаче така не се разрешават въпросите: ще признаете, че имате много още да учите, и ще се впрегнете на работа. Какво верую е това, което не може да ви избави от изпитанията и мъчнотиите? Какво представляват мъчнотиите? Те са дебели въжета, с които връзват човека. Стои един човек вързан с въже и се чуди какво да прави. Поглежда натук-натам, вижда една малка игла на дрехата си и казва: „Защо ми е тази игла? Тя не може да ми помогне. Да имах поне ножици, положението ми щеше да бъде добро, но сега и аз не знам какво да правя“. Минава покрай него един добър човек, вижда мъчнотията му и казва: „Какво правиш?“ „Вързан съм, помогни ми да се избавя!“ „Не ми е позволено. Мога обаче да ти дам един съвет: на дрехата си имаш една игла, вземи я и късай въжето нишка по нишка. То е съставено от хиляди нишки, но след два-три дни ти можеш да скъсаш въжето“.

Сега и на вас казвам: мъчнотиите представляват въжета, съставени от множество малки мъчнотии. Извадете иглата си – сложете ума си на работа – и нишка след нишка разрешавайте мъчнотиите си една след друга: няма да усетите как ще се освободите от голямото дебело въже. „На какво се дължат мъчнотиите?“ На човешкото безлюбие. Където е безлюбието, там има големи мъчнотии; дойде ли Любовта, мъчнотиите се намаляват и противоречията изчезват. Малките мъчнотии и противоречия се решават лесно. Като слушате да се проповядва така, някои казват: „Добре е да върви човек, добре е да се обичат хората, но хляб трябва“. Казвам: когато се обичат, хората не могат да бъдат гладни. Безлюбието е причина на сиромашията, на глада, на недоразуменията. Гладът идва да научи човека как да живее. Като не разбира това, той мисли, че само до него идват мъчнотиите, и започва да се оплаква и да

роптае. Оплакването показва доколко човек е тщеславен. Като се оплаква, той прилича на пътник в гората, който върви шумно, тропа с краката си, за да наплаши разбойниците, да не го нападнат. С това той иска да ги предупреди да не вървят след него, но да вземат друго направление. Не се оплаквайте, нито роптайте, но се справяйте с мъчно-тиите си – с тщеславие нищо не се постига. Дойде ли ви някакво изпитание, премълчавайте. „Защо еди-кой си да се отнася с мене така?“ Няма защо да се оплаквате: ако не можете да му простите, като дойде при вас, дайте му един добър урок. По-добре е огънят да се прояви само между две дървета, отколкото да запали цяла гора и да избухне пожар.

Един цар решил да изпита министрите си, да разбере доколко са справедливи. За тази цел той предал управлението си на десетте министри и заминал за друга държава. Той се преоблякъл като просяк и посетил един след друг своите министри. Първият го изхокал и му дал едни скъсани обувки, вторият му дал най-старите си скъсани дрехи, третият – парче сух хляб, и т.н. Те изпращали слугите си да изгонят просяка от двора им, като го поучава-ли, че който не работи, нищо не му се дава. Десет години странствал царят и като се върнал в царството си, поканил министрите си на угощение, да им изкаже благодарността си за доброто управление. Преди да седнат на местата си, царят сложил на стола на всеки министър онази вещ, която той дал на просяка. При вида на познатите вещи министриите се ужасили, разбрали грешката си, но било вече късно – царят ги изпитал и познал какво се крие в сърцата им. Ще дойде ден, когато Христос ще покани всички хора на угощение и на стола на всекиго ще сложи точно това, което той е пожертвал за Бога и за своите ближни.

Помнете: истинското служене подразбира изпълняване на Божията воля, и то точно така, както Той изисква. Ще кажете, че не знаете какво изисква Бог от вас. Това не е вярно! Ако господарят ви даде хиляда лева, за да ги дадете на някой беден човек, а вие задържите сто лева за себе си, това не е точно изпълняване на Волята Божия. Не

знаете ли, че трябва да предадете цялата сума на бедния? Вие знаете това, но мислите и за себе си. Докато мисли за себе си, човек не е още в правия път, той не може да изпълнява Божията воля. Само онзи изпълнява Божията воля, който не мисли за себе си. Щом не мисли за себе си, други ще мислят за него. Това е закон. Кой се грижи за малкото дете? Майката. Следователно докато детето уповава на майка си, тя има грижа за него. В който ден то стане самостоятелно и започне да мисли за себе си, майка му го изоставя, тя казва: „Ти си вече голям, сам можеш да се грижиш за себе си“. Същото виждаме и в живота на малките птиченца. Докато са малки и без крилца, майката ги храни; щом израснат крилцата им, майката ги напуска, те хвъркват и започват сами да се хранят. На същото основание казвам: докато човек уповава на Бога, той се намира под Неговите грижи; стане ли самостоятелен, Бог го изоставя. Ако не разбира този закон, той казва: „Защо Бог ме изостави?“. Не сте изоставени, но вече сами можете да се храните.

И тъй, когато се молите и не получавате отговор на молитвите си, причината е или в незнанието ви да се молите, или във възрастта, до която сте достигнали. Вие сте възрастни и самостоятелни, можете сами да се храните и да се грижите за себе си. Някои веднага получават отговор на молитвата си, а други не получават. На първите всички са готови да услужват; по отношение на вторите сърцата са затворени. Защо? Има някаква причина. Една майка има няколко деца: на едно от тях тя е готова да услужва всякога и при всички условия, към другите обаче е затворена. Защо? Първото дете всякога разчита и уповава на майка си, а останалите не упоават на нея, не се отнасят с нужното доверие. Така се е създала поговорката: „Бог дава, но в кошара не вкарва“. За да дава Бог, нужни са условия. Спазва ли тези условия, човек всякога ще се ползва от Божието благословение.

И тъй, не питайте защо идват противоречията в живота ви, но знайте, че докато кракът уповава на тялото, всякога ще бъде здрав и нахранен; пожелае ли да се отде-

ли, той скоро ще изсъхне. При това левият и десният крак трябва взаимно да си помагат, да носят тежестта на тялото; остане ли цялата работа само на единия крак, положението и на другия се влошава и в края на краищата цялото тяло изнемогва. Ето защо видите ли, че някой страда, повдигнете товара му само за един момент, кажете му, че положението му ще се подобри. Той ще се окуражи и ще продължи пътя си. Важно е за човека при такива трудни моменти в живота си да не се чувства сам, но да знае, че и на другия край на света има някой, който мисли за него.

Двама българи следвали в Америка. Единият от тях бил голям реалист, той вярвал, че нещата на физическия свят се уреждат по материален начин, без участието на някаква духовна причина. Другият пък бил мистик, вярвал в участието на духовното, на Разумното начало в света. Трябвало първият да отиде в Ню Йорк, там да държи изпитите си. По едно време той писал на другаря си, че е издържал изпитите си, но му трябват сто долара, да плати дълговете си. Нямап познати, от които да поиска, и не знаел как да излезе от затруднението. Приятелят му веднага отговорил: „Надявам се, че докато получиш писмото ми, ти навярно ще си уредил работите си. Ако не можеш да наредиш работите си, пиши ми, веднага ще изпратя нужната сума“. В същото време той приготвил сто долара, та ако по друг начин не може да му се помогне, да му изпрати парите. След две седмици приятелят му писал от Ню Йорк: „Благодаря за грижите и вниманието ти към мен. Не стана нужда да ми прашаш пари. Работата ми се нареди, платих дълговете си и свободно мога да се върна в България“. Откъде са дошли стоте долара, той не пише, важно е, че е оправил сметките си. Благодарете, че реалното се крие в незнаниято, а нереалното – в това, което знаете. Значи човек всякога може да се съмнява в това, което знае, но никога в това, което не знае. Изобщо най-малкото съмнение разваля нещата. Искате ли да успеете в нещо, не се съмнявайте; дръжте в ума си положителни мисли и в сърцето си – положителни чувства, за да имате всякога успех.

Ще знаете сега, че силата на човека се заключава в изпълняване на Божията воля. Това значи Бог да присъства във вас и вие – в Него. В умствения свят този закон се превежда с думите: „Словото да бъде във вас и вие – в Него“. На физическия свят пък казваме: „Хлябът да бъде всякога в човека и човек – в хляба“. Това са важни мисли, които трябва да държите постоянно в ума си: Бог във вас – и вие в Него; Словото в ума и в сърцето ви – и вие в Него; хлябът във вас – и вие в него. В това се заключава вътрешният смисъл на живота, това подразбира будно съзнание, в което нещата стават без прекъсване. Това значи да бъдем постоянно с Господа – и Той в нас, със Своята пълнота и целокупност. Това означават думите, които Христос е казал: „Това е живот вечен, да позная Тебе, Единаго истиннаго Бога и Христос, Когото си изпратил“.

Желая ви сега да отидете при Бога и Той да дойде при вас, да изпълнявате Волята Му и Той да изпълнява Волята Си чрез вас.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

23 юни 1935 г., София, Изгрев

НАЧАЛО И КРАЙ

Размишление

2. глава от Йеремиа

В тази глава пророкът описва миналото на човечеството преди няколко хиляди години. Като четете тази история, вие се чудите каква връзка има между хората, които са живели в онова време, и сегашните, които живеят в по-голяма светлина. Наистина, странно е да четете човек неща, отдалечени от него. Знаете, че всяко нещо, което е далече от вас, е чуждо както за вас, така и за другите. Каквато е връзката между рибите и птиците, между птиците и млекопитаещите, между млекопитаещите и човека, такава е връзката между хората на далечното минало и сегашните. Всички животни ядат, но се различават по начина на храненето. Например рибите гълтат храната си цяла, без да я дъвчат: в това отношение всички, които гълтат храната си, без да я дъвчат, приличат на рибите. Значи всички живи същества дишат, ядат, но се различават едни от други по начина на дишането и на храненето. Така и всички хора дишат, пият вода, хранят се, възприемат светлината, но едни от други се различават по начина, по който стават тези процеси в тях.

Съвременните хора се натъкват на противоречия, които ги спъват, и се чудят защо идват тези противоречия. Има причини, поради които съществуват противоречията. Праведният страда и грешникът страда, но причините, поради които единият и другият страдат, са различни, опитностите им също се различават. Грешникът страда и роптае защо никой не го обича, защо всички го избягват и т.н. Праведният пък роптае защо, като се моли по три пъти на ден, работите му не вървят добре. За кого се моли праведният? За себе си. Както човек яде за себе си по три

пъти на ден, така той се моли за себе си пак по три пъти на ден. Човек яде за себе си, а очаква Бог да плаща за него; при това случва се стомахът му да се разстрои – и пак търси вината вън от себе си. Кой е виновен, че стомахът ти се е разстроил? Никой не е виновен: яденето е било развалено, а ти трябваше да имаш усет, да познаваш каква храна ядеш. Ще кажете, че гостилничарят е виновен. И той има вина, но първо сте виновен вие. Някой взема пари назаем, обърква сметките си, не може да плаща, а после слага вината на Бога, че не му помага. Това е криво разбиране на нещата. Като не разбира законите, и да му се помогне, човек пак не признава помощта и е готов за едно свое удоволствие да пожертва великото в себе си. Едва му помогнали, той пак обърква сметките си и започва отново да роптае.

Време е вече хората да разберат живота в неговата същина. За тази цел те трябва да се отделят от своя личен живот, който ги свързва с дребнавостите. Изпадне ли в дребнавости, човек никога не може да разбере Истината. Дребнавостите развалят настроението на човека: той се намира в положението на човек, облечен с бели дрехи, но оцапан със сажди, с черни петна. Като погледне дрехите си, ужасява се. Такова нещо са дребнавостите. Човек неусетно попада в тях и след това му е нужно време, докато се изчисти от последствията. Често и птичките, както хвъркат във въздуха, цапат белите дрехи и шапки на хората. Те не подозират, че цапат белите дрехи на хората, и с това им създават работа да ги чистят. Когато птичките цапат дрехите на хората, прощава им се – те нямат съзнание за това, което правят. Обаче какво ще кажете за човека, който със своите нечисти мисли, желания и постъпки цапа понякога чистото в себе си.

Като ученици на великия Живот вие трябва да излезете от обикновените условия на живота – те са необходими, но временно само. Ако детето в първо отделение работи с буквите, колкото и да са обикновени, те са необходими за него. Влезе ли в горните отделения, в прогимназията и гимназията, ученикът има отношение към

буквите дотолкова, доколкото чрез тях съставя отделни думи и изречения, но самите букви не го занимават вече. Като научи добре матерния си език, ученикът започва да пише поезия, поет става. Следователно поет е онзи, който знае да поставя думите на мястото им. Както думите имат определени места в речта, така и мислите и чувствата имат точно определени места в умственото и в сърдечното поле, в които човек живее. И тогава казваме, че мисли и чувства правилно онзи, който поставя мислите и чувствата си на място; размени ли местата им, той изгубва своята права мисъл, както и посоката на правите чувства. Например кажете ли, че не живеете добре, това подразбира неправилно поставен живот, т.е. живот, бил той личен, семеен или обществен, в който няма правилна връзка между мислите, чувствата и яденето. Видите ли, че някой човек не мисли, не чувства и не се храни добре, той не може и да живее добре. Мисълта се нуждае от чиста храна, чувствата и организъмът – също. При това положение само може да очаквате добър живот. Хората мислят, че каквато храна и да употребяват, както и да мислят и чувстват, могат да бъдат здрави. Това е невъзможно – здравето е свързано с чистите мисли и чувства, с чистата и доброкачествена храна.

Не можеш да живееш добре, ако обичаш само своите деца, а към другите си даже неприязнено разположен; не можеш да живееш добре, ако едного обичаш, а друг не обичаш. Казано е в Писанието, че човек трябва да възлюби Бога с всичкия си ум, с всичкото си сърце, с всичката си душа и сила, да възлюби и ближния си като себе си. Това значи добър, истински живот. Няма ли тази любов, човек не може да влезе в положението на ближния си, да разбере нуждите му и да му помогне. Тази е причината, поради която съвременните учители мъчно влизат в положението на учениците си, но и учениците мъчно влизат в положението на учителите си; майките мъчно влизат в положението на децата си, но и децата не влизат в положението на родителите си. Що се отнася до материалните нужди на децата си, родителите ги разбират и ги

задоволяват; дойдат ли до духовните им нужди, там остават далече от децата си. Тази е причината, поради която между родителите и децата настава вътрешно отдалечаване: майката мисли едно, дъщерята – друго; бащата мисли едно, синът – друго. Някъде майката е права, някъде – дъщерята. Благодарение на вътрешното неразбиране между родители и деца между тях се явяват малки или големи противоречия, които ги отчуждават.

Казвате: „Какво трябва да се прави, за да живее човек добре?“. Много просто: ако отиваш на екскурзия, ще обуеш съответни обувки – широки, с ниски токове, да не те притесняват; обуеш ли някои тесни, с високи токове, краката ти ще се наранят и няма да стигнеш до определеното място. Тесните и модерни обувки са за леки хора, които търсят удоволствия, а не за туристите. Човек е дошъл на Земята да учи, да се ползва от благата ѝ, да странства, без да се осакатява. Той е екскурзиант, който трябва да се свързва разумно със силите на Природата, да се ползва от тях. Като пътник човек ще придобие знания и добродетели, които ще занесе със себе си на другия свят. Който не обича да учи, казва, че докато е на Земята, ще си поживее, ще яде и пие, а като замине за другия свят, там ще учи. Така не се разсъждава: ако човек на Земята не се е научил да работи, и на онзи свят няма да работи. Там не приемат мързеливи хора. Животът е непрерывен. Следователно каквото е придобил човек на Земята, ще го занесе на онзи свят и там ще продължи работата си. Благодарение на своите криви разбирания хората са изопачили живота си, внесли са един дуализъм в него. Например на сцената гледат нещо, възхищават се, а в живота за същото нещо наказват човека. Според мене един морал е нужен за човека, една любов, еднакви отношения. На сцената позволяват целувките, а в живота осъждат целувките. И аз не поддържам човешките целувки. Истинска целувка е онази, която вдига болния от леглото, възкресява мъртвия; не може ли да направи това, целувката е от нисък произход и строго се преследва. Един негър си позволил една нощ да целуне една благородна американка, за което

бил осъден да плати глоба десет хиляди долара. Защо му наложили това наказание? Защото целувката му не била чиста и свята. Заслужава ли човек да плаща цял живот за една обикновена целувка?

Какво правят сегашните моми и момци? Като се влюбят, започват да пишат любовни писма. Докато момата или момъкът напише едно писмо, ще скъса десетина листа и пликове. Те искат всяка дума да бъде поставена на място, писмото да бъде чисто и красиво написано; яви ли се най-малкото петно, писмото се къса и се започва отново. Така постъпват всички хора, млади и стари, в живота си: каквато работа и да започнат, в първо време те са внимателни, искат всичко да върви добре. В това отношение всички хора приличат на влюбените моми и момци – започват добре, свършват зле. Наистина, момъкът и момата в първо време пишат красиви писма, но постепенно намаляват броя им. Като се оженят, писмата престават – тогава сладките думи се превръщат в горчиви, добрите мисли – в лоши. Защо се е изменил животът? Защо доброто начало не е продължило докрай? Ето, и пророкът в прочетената глава се оплаква, че Израил в началото е вървял добре, но после се е отбил от пътя си. Значи и той се е влюбил и като всички влюбени е започнал добре, свършил е зле. Като се е влюбвал в много богове, той е изменил на истинския Бог. В любовта си към тия богове едни е лъгал, втори е лъгал, докато е изгубил чистотата и светостта си.

Като говорим за отклоняването на израилския народ от правия път, имаме предвид отклоняването и на всеки човек. И съвременните християни са се отклонили от правия път, и те служат на много богове, на всички пишат любовни писма, обаче в края на краищата всички ще се разочароват и ще потърсят Единия, истинския Бог. И днес още Той им говори, наблюдава живота им, грижи се за тях, но те не Го виждат, не чуват какво им говори. Колкото Ева можа да Го чуе, толкова и те Го чуват. Когато тя се разговаряше със змията и се убеди от нея да вкуси от забранения плод, Бог беше там. Той я наблюдаваше какво прави, помагаше ѝ, но тя беше чужда за Неговите думи:

всичкото ѝ внимание беше насочено към онзи, който ѝ обещаваще щастлив живот. Хиляди години минаха от времето на Адам и Ева, но човечеството и до днес още яде от забранения плод. Какво представлява забраненият плод? Всяка горчива дума, всяко лошо чувство, всяка лоша мисъл и постъпка, които човек отправя към ближния си, представляват забранения плод. Хората си предлагат по един или по няколко от забранените плодове – и после едни други се обвиняват. Страшно е положението на онзи, който не знае къде се крие забраненият плод и не може да го избегне; обаче който го познава, той лесно се отказва от него. Той се ползва от опитността на другите хора и всякога помни думите на Бога, казани на Адам и Ева: „От всичките плодове можете да ядете, но само от един няма да ядете!“ „Кой е този плод, как се нарича неговото дърво?“ „Дърво за познаване на доброто и на злото“. Сега и на вас казвам: пазете се от плода на забраненото дърво, в каквата форма и да ви се предлага – във форма на пари, на власт, на любов.

Явява се въпросът: защо Адам и Ева ядоха от забранения плод? Защото змията успя да ги убеди в противното на това, което Бог им каза, а именно, че ако ядат от забранения плод, ще умрат. Змията пък ги убеди, че ако не ядат, ще умрат, т.е. ще им се случи нещо лошо. Те се убедиха в думите на змията, ядоха от забранения плод и с тях стана това, което Бог им беше казал. Така постъпват днес майките и бащите с децата си: като се хранят, бащата и майката слагат на трапезата вино или ракия, да пият след ядене. Детето им се храни заедно с тях. Като пият вино, майката казва: „Момченце е, да не ни гледа и да не му стане лошо, да дадем и на него малко винце, да близне поне“. Бащата се съгласява с предложението на майката и на детето дават малко винце. Днес му дават малко винце или ракийка, утре пак му дават, докато то обикне пиенето и един ден става пияница. Родителите са му давали по малко от страх, като гледа, да не му стане лошо, а всъщност е станало нещо по-лошо от това, което са очаквали. За предпочитане е нищо да не му дават – няма защо да се

страхуват, че ще му стане лошо на детето само от това, че гледа. Ако гледа и не опитва виното и ракията, нищо няма да му стане, но като гледа и опитва, става нещо лошо. И наистина, детето пие от забранения за възрастта му плод и с него става нещо лошо, то тръгва по кривия път. Когато на сватбата в Кана Галилейска Христос превърна водата в сладко вино, Той искаше да обърне внимание на човечеството да не употребява опиващи питиета, а сладки, които не опияняват. За храна на душата си човек трябва да употребява само такива мисли, чувства и желания, които не опияняват.

Следователно и до днес още се проповядва на хората, като на млади момичета и момци, да не вкусват от плода, който действа опивателно. Колкото и да ви убеждава майка ви да го опитате, за да не ви стане лошо, кажете: „Не искам да вкуся от този плод, нищо няма да ми стане, ако не го опитам“. Забраненият плод е за мъдреците, за адептите, за светиите – за тях той е абсолютно безвреден, но за младите е опасен бич. За младите е чистата кристална вода: като пият от нея, те ще влязат в добрия, в чистия и възвишен живот, към който душата им се стреми.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

30 юни 1935 г., София, Изгрев

КЪМ МЕНЕ

Размишление

3. глава от Йеремиа

В тази глава се изнася миналото на човечеството. Който няма духовно прозрение, ще чете и нищо няма да разбере. Ако човек влиза в някоя школа и мисли, че знае много, нищо няма да постигне. Той трябва да бъде в положението на дете, което едва влиза в училището. То започва с буквите и до края на годината разполага с 32 букви, т.е. с 32 ключа за влизане в тайната на човешката реч. Голяма придобивка е за детето знанието на 32 букви, но това още нищо не означава – това са ключове само, които не разрешават още въпросите. Човек трябва да знае как да си служи с тези ключове, кои врати да отваря и кои да затваря; същевременно той трябва да знае кога да ги отваря и кога да ги затваря. Да имате ключове, без да знаете кои врати да отваряте и затваряте, това е все едно да говорите за чистота, за морал, за любов, без да знаете какво са те всъщност, без да можете да ги прилагате. Тази е причината, задето хората говорят за чистота, а живеят вън от нея; говорят за морал и за любов, без да ги прилагат. Въпреки това всеки мисли, че знае много неща. Наистина, знанията на сегашните хора са много по-големи от тия на миналите времена, но те не могат да се справят със знанията на бъдещите хора.

Ако мислите, че със сегашните си знания ще влезете в Рая, вие се самозалъгвате – с тези знания и пред райските врати няма да ви приемат. Истинско знание е това, което човек носи със себе си и на този, и на онзи свят. За да придобие това знание, той трябва да се освободи от всички заблуждения. Това се постига само когато човек е влязъл в пътя на себепознаването. При това положение

всичко, каквото знае за себе си, отговаря на действителността: каже ли, че е християнин, наистина е такъв. Днес човек мисли за себе си едно нещо, а всъщност е друго. Сега всички хора трябва да се проникнат от желанието да повдигнат съзнанието си по-високо, отколкото е било, за да разбират нещата в тяхната чистота и да не ги изопачават. Като говоря по този начин, мнозина мислят, че са големи грешници. Не е важно дали сте големи или малки грешници, важно е, че пътят, по който вървите, не може да ви изведе на добър край. С вашия живот вие не можете да спечелите вниманието на Бога: колкото и да се стремите към това, всякога ще останете далече от Него. За да обърнете внимание на разумния свят, преди всичко трябва да се научите да давате. Някои хора знаят да дават, но повечето не са стигнали още до тази наука – те дават от онова, което им е излишно, или от това, което ще хвърлят. Някой господар се нахрани добре и като остане нещо в чинията му, дава го на слугата си. Той мисли, че е дал много нещо, а всъщност това ядене предстои да бъде хвърлено.

Не се дава така – даването е във връзка с дълбокото разбиране на Словото. Който разбира вътрешния смисъл на Словото и го носи в себе си, той знае да дава. Даването е във връзка и с търпението: не можеш да даваш, както трябва, ако си нетърпелив. Търпението пък се изпитва в живота. Можете ли да слушате спокойно и най-големите обвинения срещу себе си, без да кажете една дума за свое оправдание? Можете ли при най-големите хули по ваш адрес да мълчите и да не се защитавате? Който не може да се въздържа, не е господар на положението. За да слушате спокойно обвиненията, които се сипят върху вас, повдигнете се високо в съзнанието си, за да се отдалечите от тях. Ако може да издържа на обвиненията и хулите, човек ще издържи и на похвалите. Понякога е по-мъчно да издържаш на похвалите, отколкото на укорите и обвиненията. Защо трябва да ти се казва, че си гениален, даровит, добродетелен човек? Положението е ясно: ако си роден от Бога, ти си съвършен и грях няма да имаш; ако някога си

бил роден от Бога и си се отклонил, ти живееш в противоречия и заблуждения. Ако пък не си роден от Бога, ти си несъвършен: трябва ли тогава да се лъжеш? Кой каквото и да ти каже, ти знаеш, че не си съвършен – и тогава и на ласките, и на обвиненията ще гледаш по един и същи начин.

За да не изпада в заблуждения, човек трябва да държи Божественото в ръката си като мярка, с която да мери нещата. Приложи ли тази мярка, той знае вече кое е добро и красиво и кое не е. Доброто и красивото слага на една страна, а лошото – на друга страна, и тогава се произнася за нещата. „Добър човек съм.“ Добър си, но не пееш добре – ако пееше толкова хубаво, колкото си добър, щеше да бъдеш съвършен. „Заслужава ли човек да бъде много добър при сегашните условия на живота?“ Според мене при всички условия на живота човек трябва да бъде добър. Да се задава този въпрос, това е все едно да казвате, че човек не трябва да пише чисто и красиво. Може да пише и зацапано, нечисто, но ако капне мастило върху някои важни думи от писмото, като го прочете, човек ще си извади криви заключения. После ще съжалявате, че хората не ви разбират... Ето защо помнете: когато пишете писмо на някое разумно същество, всичко трябва да бъде идеално – идеално чисто, с идеално красиви букви и с идеално съдържание. След всичко това чувате някой да казва: „Доволен съм, че мога да пея, повече не искам, няма да ставам певец“. Друг казва: „Доволен съм, че разбирам нещата отчасти – повече не ми трябва“. Наистина, всички хора няма да станат певци, музиканти, светии, но което знаят, трябва да бъде безпогрешно, без никакъв дефект.

Като четете трета глава от Йеремиа, космите ви настръхват и се запитвате: „Кои хора са по-лоши – сегашните или тия, за които пророкът говори?“. Сегашните хора не са много лоши, но не са и толкова добри, колкото бъдещите. Значи сегашният човек има още да учи и да придобива знания и добродетели. Не е нужно човек изведнъж да стане много добър, но трябва всеки ден да прислагва по нещо от доброто към бъдещото си знание. Той трябва

да гледа на живота като на изкуство. Следователно що се отнася до живота на душата, той е безпогрешен. Душата върви по свой път, който няма нищо общо с личния живот на човека, нито с живота на неговия ум и на неговото сърце. Дойдем ли до личния живот на човека, както и до неговия ум и до неговото сърце, там вече стават грешки. Умът и сърцето му са дадени като пособия, с които да работи, да преодолява мъчнотиите си, да живее по новия начин. Следователно като говорим за грешки, имаме предвид човешкия живот, обаче човек прави усилия да излезе над обикновените условия, да придобие новото и да влезе в Божествения живот, който не е нищо друго освен живот на музиката, изкуството и поезията.

Като ученици стремете се към живота като изкуство. Не разваляйте Божествения ред на нещата – той изключва противоречията и недоразуменията. Който се е домогнал до този живот, в един момент той може да прояви доброто в себе си, в един ден той може да стане и певец, и музикант, и учен. В Божествения свят нещата стават моментално, а в човешкия – с години. Защо? Защото в човешкия свят те се приготвят, а в Божествения се проявяват. Дали ще проявиш Божественото, или човешкото в себе си, това зависи от степента на съзнанието, до което си дошъл. „Обърнете се към Мене“ – казва Господ на хората. Защо трябва да се обърнат към Бога? За да ги научи да живеят добре, по човешки. Значи не става въпрос за Божествен живот, но за човешки. Хората не живеят още човешки живот. По отношение на себе си те имат съвършени отношения. Нека приложат тия отношения и към другите, за да разберат какво нещо е човешкият живот. Ако правите нещо за хората, правете го като за себе си – в това се заключава истинският морал. Някои вадят мед от кошерите си и го разпределят в различни съдове: в едни съдове слагат меда от тъмните пити, а в други – от светлите. Като дойде гост, когото не обичат и не уважават, дават му от тъмния мед; като дойде някой, когото обичат, дават му от белия мед. Това не е морал: или никакъв не давай, или ако даваш, дай от хубавия мед!

Като изучава живота си, човек трябва да знае какви възможности се крият в него, за да разбере какво може да изисква от себе си. Някой иска да води чист и свят живот, говори за духовни работи и мисли, че всичко вече е придобил. Щом го поставят на изпит, разбира заблудението си и се чуди как така, след като е живял добре, след като се е хранил години с вегетарианска храна, не е постигнал желанията си. Много естествено: хиляди години той е бил месоядец, живял с е дребнавостите – и за двацет години иска да се посвети, да стане светия. Това е невъзможно: преди всичко той още не се е обърнал към Бога, а мечтае за Божествен живот. Като ученици вие трябва да се откажете от миналото, т.е. да го забравите – едва след това можете да изучавате новото и да го прилагате. Всичко криво в мисълта трябва да се изправи. „Коя мисъл е права?“ Това мъчно може да се определи: няма правила, които определят мисълта – дали е права, или крива. Лесно е да кажете на човека да бъде добър, но мъчно е да определите в какво се заключава доброто. Лесно е да кажете на човека, че не пее чисто и правилно, обаче мъчно е да определите в какво се заключава доброто и чисто пеене. Ще кажете, че има правила за музиката, по които може да се пее. И човешките правила са добри, но има правила, които Природата е дала. Който влезе в училището на Природата, ще възприеме нейните правила и закони и ще се научи да пее, както трябва.

Първото правило, което трябва да се приложи, е Любовта. Без Любов няма музика, без Любов никой не може да пее, изобщо без Любов няма постижения. Вторият закон, с който Природата си служи, е Мъдростта, третият закон е Истината. Следователно каквато работа и да започне, човек трябва да вложи в нея любов, разумност и свобода; ако не работи с любов, ако не е разумен и ако не е свободен, нищо не може да постигне. Сегашните хора трябва да изучават живота като изкуство, като музика и като поезия. Да разбираш живота като изкуство, това значи да знаеш как да живееш; да го разбираш като музика, това значи да знаеш правилно да пееш. Правилното пеене подразбира единство

между мислите и чувствата. Не можеш да пееш правилно, ако не можеш да хармонизираш мислите, чувствата и постъпките си и не знаеш тона, който излиза от тази хармония. Доброто пеење подразбира музикалност и чистота на съзнанието. Да разбираш живота като поезия, това значи да си разработил сърцето си до такава степен, че да прилагаш Любовта към ближните си, както към себе си.

Човек е дошъл на Земята като във велико училище, за да се учи. Вие седите, мислите и не знаете какво да учите. Много просто – ще учите прилагането на Любовта. Това ви се вижда чудно, защото мислите, че имате любов и я прилагате. Имате любов, но не тази, която повдига и възкресява човека. Който има Любов в себе си, чудеса може да прави: той може да докара дъжд на земята, но може и суша да доведе. Той знае Божиите закони и ги прилага – каквото пожелае, става; той познава живота като изкуство. Ако му потрѣбват пари, лесно може да си достави – за него сиромашия, болести не съществуват. Любещият човек знае да пее. Достатъчно е да се спре на улицата и да запее, за да събере всички минавачи около себе си. Не знае ли да пее, а излезе сред публиката, всички ще му се смеят. Стражарят ще го хване за дрехата и ще му каже: „Не вдигај шум, иди у дома си“. За истинския певец всеки отваря кесията си, а за неграмотния нищо не дава.

Като говорим за пеенето, мнозина казват, че само младите трябва да пеят. Щом пеят младите, само те ще влязат в Царството Божие. Така е казал Христос, Той казва: „Ако не станете като малките деца, не можете да влезете в Царството Божие“. Сегашните хора не стават деца, а въпреки това искат да влязат в Царството Божие. Невъзможно е стар човек да влезе в Царството Божие – няма такъв стих в Писанието. Да станете като малките деца, това значи да се яви у вас желание да учите – само децата учат. Дръжте в ума си положителната мисъл, че сте млади и можете да учите; дръжте в сърцето си желанието да бъдете добри и да обичате. Каже ли някой, че не може да обича, той е пресъхнал извор. Изворът всякога тече и дава изобилно на всички. Щом си извор, който блика, ще пееш.

И тъй, ще изучавате живота като изкуство, като музика и като поезия. Ще пеете, докато задоволите първо себе си, а после ближните си. Ще пеете на два гласа: първи глас, съставен от меките тонове; втори глас, съставен от силните тонове. Като пеете по този начин, постоянно ще сменяте мекото със силното и ще вървите напред. Ще каже някой, че сърцето му е празно. Щом се празни, то може и да се пълни. „Изгубих любовта си.“ Щом си я изгубил, ще я намериш. Това, което се губи, се намира; и това, което се намира, пак може да се изгуби. Това са положения, които се отнасят до човешкия живот, обаче в Божествения живот нещата не се губят. Намерите ли нещо в Божествения живот, никога не можете да го изгубите. Пророкът предава думите на Господа: „Обърнете се към Мене, за да се научите да живеете добре“. Само по този начин вие ще знаете и да пеете добре. Добрият живот включва прави мисли, чувства и постъпки, добрият живот включва музиката и поезията. Затова е казано: „Който пее, зло не мисли“.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

7 юли 1935 г., София, Изгрев

СЛОВО И ЖИВОТ

Размишление

4. глава от Йеремиа

Много странности има в съвременния живот. Кои са причините за тия странности, не се знае. Някои предполагат, че причините се крият в далечното минало, други пък казват, че причините са в сегашния живот. Също така и причините на страданията се крият според едни в далечното минало, а според други – в настоящето. Кое от двете предположения е право, не може да се каже. Едно е вярно, а именно: някои страдания се явяват като последствия на миналото, а други крият причините си в настоящето.

Мнозина четат книгата на пророк Йеремиа, но малцина я разбират. Защо не могат да я разберат? Няма опитностите, за които пророкът е писал, те не познават живота на тогавашните народи, не знаят какви отклонения са правели, за да преживяват описаните страдания. Съвременен пророкът предсказва и бъдещите страдания на народите.

Често хората се запитват защо идват страданията. Това е въпрос на бъдещето. Защо се радва човек? Това е въпрос на настоящето. Значи като страда и като се радва, човек се учи. Една от причините на страданията се крие в неразбирането на живота. Който не разбира живота, страда; който го разбира, се радва. Понеже страданието и радостта се сменят, затова когато някой разбира нещата, радва се, а друг се обърква и страда; когато някой се обърква от неразбиране и страда, друг пък се радва. Когато някой се ражда, друг умира; когато богатият губи богатството си, други печелят. С една дума, радостите и страданията в живота се сменят, поради което всеки човек взема участие както в общите страдания, така и в общите радости. В този

смисъл страданието и радостта са необходимост в живота, без тях човек не може да се развива. Пророкът казва, че Бог е милостив и благоутробен. „Къде се вижда милостта Божия?“ В страданията на човека. Като страда, човек търси помощ. Единственият, Който се притичва в помощ на човека при всички случаи и го освобождава от страданията, е Бог. „От какво произлизат страданията?“ От малки причини: понякога малки причини произвеждат големи страдания. Например ако напишеш едно писмо без препинателни знаци, мисълта се изменя, обаче ако поставиш точките и запетайте намясто, вие разбирате смисъла на писмото и не изпадате в заблуждение. За една запетая могат да обесят човека или да го свалят от бесилката, зависи какво е съдържанието на писмото.

Помнете: малките причини произвеждат големи страдания. Ако зачертаете само една буква на някоя дума, може да измените хода на цялата работа. Ето защо човек трябва да знае законите, по които се нареждат човешките мисли, чувства и постъпки; той трябва да знае и законите, по които се развиват човешките дарби и способности, с които е надарен. Не знае ли тези закони, той ще се намери в голямо противоречие. Има тънкости в живота, които трябва да се знаят; който не ги знае, при най-малкото невнимание от негова страна може да произведе цяла катастрофа. Например ако някой невежа се намери пред един учен, невежият веднага се чувства малък, унижен и пожелава да се отдалечи от учения; в ума му става голямо смущение, той се обезсърчава и животът му се обезсмисля. Защо става това? Невежият казва, че ученият е виновен, унизил го е – всъщност причината е в невежия. Като мисли, че нищо не знае, ученият приема мисълта му, но понеже не се занимава с дребнавости, отблъсква тази мисъл и тя отново се връща при онзи, от когото е излязла. Защо невежият не се спре пред учения с желание да чуе и разбере нещо от него, а трябва да мисли, че нищо не знае и не разбира? За да влезете във връзка помежду си, дръжте положителни мисли в ума си и вярвайте на възможностите, с които сте надарени. Държете ли отрицателни

мисли в ума си, вие приличате на човек, който отправя струя вода нагоре във въздуха: каквото и да прави, струята неизбежно ще падне върху него. Значи отрицателните мисли, чувства и постъпки се връщат към човека, от когото са излезли, а положителните се приемат и задържат от онзи, към когото се отправят, за да се обработят и да дадат добър плод. Щом вържат и плодът узрее, изпращат го пак при онзи, който е изпратил мислите.

Като знаете това, изграждайте разумно бъдещето си. Затова е казано, че човек сам твори съдбата си, сам създава щастието си: от човека зависи да бъде щастлив или нещастен. Обичайте, изпънявайте Божията воля, за да бъдете щастливи; ако не обичате и не изпънявате Божията воля, щастието ще бъде далече от вас. Когато Бог обича и грешните, както и праведните, с това Той учи хората на Своите закони: Той казва, че като обичаш, любовта ти ще се върне пак към тебе. Нищо в Природата не се губи, но само се видоизменя. Колкото малка и да е любовта ви, щом я изпратите към някое разумно същество, то ще я приеме, ще я обработи и ще ви изпрати от нейните сладки плодове, да ядете и да благодарите. И тъй, има два закона в света: закон на Любовта и закон на безлюбието. В първия закон влизат всички положителни мисли и чувства, а във втория – всички отрицателни. Първият закон определя щастието на човека, а вторият – неговото нещастие. Вторият закон е изразен чрез българската поговорка: „Който копае яма на другите, той сам пада в нея“.

Този закон може да се обясни и чрез един анекдот на Настрадаин Ходжа. Настрадаин Ходжа често посещавал богатите, за да му помогнат с нещо, да облекчи материалното си положение, обаче всички го пъдели. Като не му помагали доброволно, той решил насила да си вземе това, което му се пада – така си мислел той. За тази цел взел една пила и през една тъмна нощ се спрял пред къщата на един богаташ и започнал да пили бравата на вратата. Един познат минал покрай него и го запитал: „Какво правиш тук, Настрадаин Ходжа?“ „Свирия на кемане.“ „Ами защо гласът му не се чува?“ „Утре ще му се чуе гласът“. Всички хора

се намират в положението на Настрадаин Ходжа: каквото са свирили в миналото, днес се чува гласът му. Добре ли са свирили, или зле, всичко ще се чуе. Ако на времето не се е чул гласът му, днес ще се чуе: днес се жънат плодовете на миналия човешки живот, поради което едни казват, че животът е тъжен, а други – че е добър. Които са живели в закона на Любовта, се радват на добър живот; които са живели в закона на безлюбието, се оплакват и казват, че животът е тежък. Животът не е нито тежък, нито лек, но последствията от живота на хората биват добри и лоши. Това не значи, че трябва да се проповядва на човека за ада, за страшния съд, за мъчението. Проповядвайте на хората Любов, говорете им за изпълняване на Волята Божия и ще видите, че никакъв ад, никакво мъчение не съществува. Доброто е вложено в човека – нищо не му остава, освен да го прояви. Затова хората се нуждаят от разумни проповедници и учители. Човек трябва да освободи ума си от всички заблуждения, да отвори място за новите идеи. Не слушайте проповедници, които ви говорят за вечния огън и за мъчението, нито такива, които създават своеобразни теории за сътворението на света.

Един негърски проповедник казвал на слушателите си, че Бог е направил човека от пръст и го е сложил на един плет да го суши. Един от слушателите го запитал: „Откъде е намерил Господ плета, на който е сушил човека?“ „Това не е твоя работа!“. Значи слушателят нямал право да запитва проповедника. Вярно е, че Бог е сушил човека – и до днес още го суши, но не на плет, както проповедникът казал, но като го прекарва през страдания. Всеки човек трябва да мине през страдания, да се пречисти и да светне: без страдания няма чистота и светлина. Какви трябва да бъдат страданията? Разумни. Само Бог създава разумни страдания на хората, те са неизбежни. Няма човек, който може да се освободи от тези страдания.

Като четете книгата на пророк Йеремия, виждате, че той пише за болните хора, т.е. за ония, които не изпълняват Божия закон. Той им предписва специални рецепти, капки и хапове, които трябва да употребяват. От тях здра-

вето им няма да се подобри, но поне ще придобият опитности, да се научат да живеят добре. Това, което пророк Йеремия е казал на съвременниците си, не се отнася за вас, но трябва да знаете, че и вие ще минете през мъчности. Вашите изпитания и мъчности ще бъдат различни от тия, които хората на миналото са преживели. Изобщо явленията в Природата никога не се повтарят. Това, което е изкушавало хората на миналото, днес не може да ги изкушава. Изкушенията на сегашните хора са от друг характер и произход. За да се освободят от изпитанията, от мъчнотиите и страданията си, хората трябва да се сблещат от старите си възгледи, както Моисей събу обувките си и тогава стъпи на мястото, което Бог му посочи. Свято нещо е животът, даден на човека, затова той трябва да живее добре, да изпълнява великите закони на Битието. Че наистина старата дреха трябва да се хвърли, виждаме от новороденото дете. Докато е било в утробата на майка си, то е било в ризка, намирало се е в ограничителни условия; там е било под закон, нямало е право да диша, да издаде звук. С раждането си то се освобождава от ризката, която го ограничава, т.е. от старата си дреха. Най-голямото робство за детето е било времето, през което е прекарало в майчината си утроба. Като излезе оттам, отрязват закона, който го е свързвал, хвърлят мантията на стария му живот и то влиза в нов живот, при нови условия. Обаче по навик хората не го оставят голо, свободно от ограничения, но веднага го слагат в пелени, стягат го с повой. Детето започва да плаче и да протестира, че от едно ограничение минава в друго.

Като изучавам хората, чудя се какво става, че сами се натъкват на страдания. От една страна Бог ги освобождава от страданията, а от друга страна те се натъкват на нови страдания. Ще кажете, че страданията идват в света, защото хората грешат. Това не разрешава въпроса. Не е важно, че хората грешат – важно е всеки сам да съзнае това. Не е важно как е създаден светът, важно е, като е създаден, да проникнете в неговия вътрешен смисъл, да разберете Божиите пътища и Любовта така, както днес се проявява.

Това значи да ходи човек в правия път на живота. Рече ли да се занимава с външната страна на нещата, той се заблуждава, влиза в крив път. Като дойдете до човека, занимавайте се с неговия вътрешен живот, а не с външността му. Външният човек не е нищо друго освен автомобил, който ту спира, ту се движи според волята на господаря си. Който не разбира това, отдава всичкото си внимание на автомобила. Като видят някой министър, кланят му се: и това не е лошо, но истинският министър е вътре, него трябва да намерите и да го поздравите. Майката се радва на детето си, т.е. на неговото автомобилче. Един ден автомобилчето му изчезва – задигнал го е някой. Майката плаче, страда, търси детето си: всъщност детето е около нея и в нея, но само автомобилчето е изчезнало. Страшно е, ако и детето е изчезнало, обаче има случаи, когато заедно с автомобила задигат и господаря. Ето защо изучавайте своя вътрешен живот, както и този на своя ближен. Що се отнася до външния живот, до външните неудобства, те са временни, странични явления, те не трябва да влизат във вътрешния живот.

Два порядъка съществуват в света: Божествен и човешки. Божественият порядък носи всички блага, всички условия за развитие и напредък на хората; човешкият порядък носи всички страдания, противоречия, скърби и недоволства. За да бъде щастлив, човек трябва да отдели човешкия порядък от себе си, да го сложи настрана и да се държи само за Божествения. „Какво ще стане с човешкия порядък?“ Той трябва да се организира по правилата на Божествения порядък и да му се подчини. Като влиза в училището, детето трябва да учи първо буквите, после да ги съчетава в срички, след това – в думи, докато един ден се научи да изказва и най-сложните си мисли. Затова именно е дошъл човек на Земята – да стане учен, да превърне човешкия порядък в Божествен. Между кой народ ще се роди, не е важно: всеки народ представлява специална школа, в която учениците се учат по специална програма. Който влезе в това училище, трябва да се научи да живее добре, за да мине в Божествения порядък на нещата.

Смисълът на ученето се заключава в освобождаване на човека от ограниченията на човешкия порядък, за да стане гражданин на Божествената държава, както детето става член на семейството, в което влиза. Това означава стихът: „Ако не се родите от вода и Дух, не можете да влезете в Царството Божие“. Водата представлява човешкия порядък, а Духът – Божествения. Следователно човек трябва да мине от човешкия в Божествения порядък, за да влезе в Царството Божие, да придобие Любовта. Христос казва: „Аз съм пътят, истината и животът“. Който мине през трите врати – пътя, истината и живота, той влиза в Божествения порядък. Който не разбира този закон, мисли, че трябва да умре и тогава да влезе в Божествения порядък. Не е така – смъртта не е нищо друго освен врата за минаване от един порядък в друг. Какво става с пияницата, който се отказва от виното и ракията, умрял ли е той? Жив е, но пиянството, на което по-рано е служил, умира, той се отказва от стария си занаят и напуска кръчмата. „Къде отива?“ В църквата. Идете в църквата да видите как се моли – пред него стои Евангелие, а не чаша, пълна с вино. Ето защо, когато ме питат къде отиват умрелите, казвам: умрелите са в църквата, молят се. Значи който умира за виното, отива в църквата. С други думи казано: който умира за човешкия порядък, влиза в Божествения; който умира за Божествения порядък, отново се връща в човешкия. Има случаи, когато мъдрецът или адептът, който живее в Божествения порядък, влиза в кръчмата да пие една чаша старо вино. С това той иска да каже, че в изключителни случаи една или половин чашка вино може да се употреби за цял от хора, които имат слаб стомах. И Павел препоръчва на хора със слаби стомаси да употребяват по малко винце, по сто грама на ден, докато се засили стомахът им и докато придобият апетит.

При сегашните условия на живота хората не могат за дълго време да се задържат в един и същи порядък, затова ги виждате ту в църквата, ту в кръчмата, ту в Божествения порядък, ту в човешкия. Докато обича, докато е щедър и услужлив, докато е доволен, човек е в църквата; щом

престане да обича, щом одумва и критикува хората, щом е недоволен, той е в кръчмата. И праведният човек може да сгреша, за една малка грешка да излезе от църквата и да влезе в кръчмата. Като знаете това, бъдете предпазливи, за да не излизате вън от Божествения порядък. Един ден гръцкият философ Диоген³¹ решил да се отдалечи малко от хората, да отиде на полето да си почине. Той намерил една круша и се излегнал под нея, спокоен, че никой не знае къде е. Обаче отнякъде се задал един селянин и като видял, че философът е свободен, отправил се към него за някакъв съвет. Диоген го приел строго, със сърдито лице, като си казал: „Откъде се намери този селянин, тук да ме безпокои? Един ден не мога да си почина“. Въпреки всичко той дал съвет на селянина, но после сам се изобличил с думите: „Диогене, това ли е твоята философия? Нима искаш за един ден да развалиш това, което си съградил в продължение на толкова години? Откъде знае селянинът, че ти имаш нужда от почивка? Трябваше ли от една малка несгода да развалиш разположението си?“.

Сега и на вас казвам: вземете поука от Диоген и не разваляйте доброто си разположение за нищо и никакво. Който иска да бъде ученик, трябва да има будно съзнание, да не се поддава на изкушения, които могат да го изкарат от Божествения порядък. Ще кажете, че вярвате в Бога. Това не е достатъчно – само с вяра не се живее, право разбиране трябва да имате. Някои минават за благочестиви, но само външно са такива – при най-малкото изпитание те губят своето благочестие. Опитайте се да им кажете, че някой е говорил лошо за тях, да видите колко са благочестиви: те веднага скачат на крак и слагат в действие своята картечница. Какво лошо има в това, че са казали нещо за тях? Ако е вярно, нека се изправят; ако не е вярно, трябва ли да се сърдят? Как ще придобиете търпение, ако не се научите да изслушвате хората? Каквито думи и да казват за вас, трябва да ги понасяте с търпение. Лошият човек е във вас, във вашите мисли и чувства – трябва да го търпите. Кой не е изпитал това? Тъкмо се въодушевите от някоя възвишена идея, искате да направите едно добро, но в ума

ви веднага нахлуват лоши, страшни мисли, и вие се отказвате от идеята си. Това са мислите на лошия човек във вас, който иска да ви спъва. Изслушайте го с търпение, но не приемайте мислите му като ваши: щом се изкаже, той ще се отдалечи от вас. Тогава вие ще направите доброто, което сте намислили.

Съвременните хора са дошли до един кръстопът, до големи противоречия, и търсят начин да се освободят от тях. Единствената сила, която може да освободи човека от противоречията, е Любовта. Затова е казано да възлюбих Богa и ближния си. Много спомагателни сили има Любовта, но те са временни – само тя остава вечна и неизменна. Само Любовта е в състояние да освободи и да повдигне човека, за да постигне всичките си желания. Ще кажете, че искате да станете царе, князе, министри. И това е възможно след време, но не е съществено. Какво по-голямо благо можете да очаквате, ако с една дума сте в състояние да лекувате болни, да възкресявате мъртви, да освобождавате човека от сиромашията и негодите в живота им? Това може да прави само любещият, който е дал път на Божественото в себе си. Има ли такива хора в света? Има, разбира се – всеки може да бъде такъв. Всеки може да говори меко и сладко, да помага на хората. Ако се отправи позив към хората да се явят кандидати за Любовта, всички ще дойдат, но се иска хора със съзнание и разбиране, а не войници, които да чакат заповеди само отвън.

Как може да придобие човек Любовта? Чрез Словото. Казано е в Писанието: „В начало бе Словото и Словото бе Бог. Всичко чрез Него стана“. Следователно когато Словото влезе в човека, ще пресъздаде неговия живот. Казано е в *Битие*: „Земята беше неустроена и пуста и Дух Божий се носеше над нея“. Докато Словото не беше се проявило, Земята беше пуста и неустроена, щом Словото се прояви, Земята започна да се устройва и се оформи в този вид, в който днес я виждаме. „Ще изпратя Духа Си.“ Къде? „В човека.“ Значи когато Духът влезе в човека, животът му ще се измени, както се изменя лицето на Земята.

„Който има уши да слуша, нека слуша“. Това значи: който разбира, малко му се говори; който не разбира, много трябва да му се говори. На глупавия ще говориш високо, за да те чуе; на онзи, който има добре развито ухо, тихо, нежно ще говориш. Възлюби Бога в себе си, възлюби ближния си вън от себе си! Този е пътът, по който човек трябва да върви.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

14 юли 1935 г., София, Изгрев

ЛЮБОВ И СЛУЖЕНИЕ

Размишление

5. глава от Йеремиа

Сега ще слушате да ви се чете нещо от миналото, което представлява справочна книга. От нея разумният може да се поучава. Някой писател ще отвори книгата на миналото и оттам взема своите герои и героини. Той пише драма, трагедия, комедия или някой роман, от които хората на настоящето се възхищават. Колкото и добре да са представени образите на героите и на героините, все ще има нещо скърпено: или ще е украсено, или ще е по-лошо, отколкото е била действителността. Никой фотограф или художник не може да представи нещата в тяхната действителност. Въпреки това хората са доволни, когато фотографът или художникът ги представят по-красиви, отколкото са всъщност. Наблюдавате една картина на някой художник, намирате, че не е напълно сходна с оригинала, но пак я харесвате. Защо? Цените изкуството на художника. Мъчно е наистина да се представят образите в истинския им вид. Добре е да чете човек книгите на миналото, но да не пренася фактите в сегашния живот. Ще кажете, че тогавашните хора са правили погрешки, и пренасяте погрешките им в този живот. Миналото е минало, няма защо да го повтаряте. Че някой е одрал кожата на няколко овце, вие започвате да го съдите. Одрал ги е вече, няма защо да се спирате на миналите му погрешки. Друго е положението, ако го видите в момента, когато ги дере. Хванете го веднага и го извикайте настрана, да му кажете, че не постъпва добре. Трябва ли да хванете човека и да го водите при съдията? Няма човек в света, който да не е одирал кожи, но това не значи, че всички хора трябва да бъдат бесени и затваряни.

Поучавайте се от погрешките на хората, без да ги осъждате: има кой да ги съди и оправя, това не е ваша работа. Като ученици на живота съветвам ви да не се занимавате с погрешките на хората, които са живели в миналото. Трябва ли да се смеете на детето, което прави погрешки при писане на буквите? То едва е постъпило в първо отделение, сега учи буквите – естествено е, че ще прави погрешки. Едва в края на годината то ще може донякъде да пише добре буквите, а след това работата му става по-трудна. Следователно то всякога ще има условия да придобива знания, но наред с тях и погрешки да прави. Тогава не осъждайте човека за миналите му погрешки, не го осъждайте и за настоящите: той се упражнява, прави усилия, учи се. Ще дойде ден, когато ще прави малки, почти невидими погрешки, съзнанието му ще бъде будно и той сам ще се изправя.

И тъй, стремете се да разглеждате живота в неговия вътрешен смисъл, за да не изпадате в противоречия. Затова именно казвам: докато си болен, на църква не можеш да ходиш; щом оздравееш, можеш да отидеш на църква. Вратата на църквата е отворена за здравите, а не за болните. Грешникът и глупавият пък нямат право да говорят за служене на Бога – първата им работа е да съзнаят погрешките си и да ги изправят, след това могат да служат на Бога. Много естествено: може ли вързаният кон да кара кола? Погрешките и греховете са въжета, които ограничават човека, те не му дават свобода да върши Божията воля. „Какво трябва да прави болният?“ Да се излекува. „Какво трябва да прави грешникът?“ Да се освободи от погрешките си. „Какво трябва да прави сиромашът?“ Да се освободи от сиромашията си, която го обременява. „Кой е причина за болестите, за сиромашията и за греха?“ Все някой е виновен, все някаква външна или вътрешна причина е създала тези неща. Какво ще кажете, ако видите един подкован кон в гората? Конят е свободен, а при това е подкован. Който разбира живота, ще каже, че той е живял между хора, които са го подковали.

Ето защо ще знаете, че за всяко нещо има причина. Най-малко средата, в която човек живее, може да бъде причина за едни или други прояви в неговия живот. В този смисъл и човек е подкован, както коня – той не живее още онзи първичен, естествен живот, който първоначално му е бил даден. Сегашният човек е с брада, първият човек – Адам, е бил без брада. Значи брадата се е явила впоследствие, като резултат на трудния живот, който е прекарал на Земята. Забелязано е при това, че колкото в по-диво състояние е човек, толкова е по-космат. Интересно е да се направят изчисления колко години е трябвало да се минат, докато се яви брадата, и след това колко години още ще минат, докато се махне брадата му. Колкото по-космат е човек, толкова по-лоши са били условията на живота му; почват ли космите да падат, условията му се подобряват.

Сегашните хора се смущават много от фиктивни неща, поради което сами си създават мъчнотии и противоречия. Те приличат на онези две жени, майка и дъщеря, които плакали за умрялото си детенце. Дъщерята сънувала, че се оженила, родила момченце, което израсло, станало няколкогодишно и умряло. Като разправила съня на майка си, и двете започнали да плачат. Тъкмо в това време бащата се върнал от странство и заварил това положение: жена му и дъщерята плачат. Като му разказали защо плачат, той казал: „Ще тръгна отново по света да изучавам хората. Ако намеря по-глупави от вас, ще се върна; ако не намеря, ще продължа пътуването си“. Като дошъл до съседното село, видял на едно високо дърво един човек, който се готвел да скочи. „Какво правиш там?“ „Искам да скоча отгоре, да обуя панталоните си. Не зная има ли друг начин за обуването им.“ „Слушай, не скачай от дървото, ще се убиеш. Аз ще ти покажа как се обуват панталони, но с условие, че ще ги дадеш на мене.“ „Съгласен съм, важно е да науча нещо.“ Мъжът му показал как се обуват панталони, а след това ги взел за себе си и тръгнал на път. Спрял се в друго село, понеже там му обърнала внимание една сватба, на която всички плачели. „Защо плачете?“ „Не питайте! Же-

ним една мома, но понеже е доста по-висока от вратата, не може да влезе в дома на младоженеца. Трябва да отрежем главата ѝ, а ни се свида.“ „Аз ще ви помогна да я вкарате вътре, но ако ми дадете нанизите на момата.“ „Ще ти дадем, каквото искаш, само булката да остане жива.“ Той ударил булката отзад по врата, тя веднага навела главата си и влязла през вратата. Най-после той отишъл в трето село. На края на селото видял как една жена се мъчи да извади главата на едно теле от едно гърне, но не може. Да отреже главата на телето, не се решавала, а друг начин не намирала. Най-после тя започнала да плаче. „Не плачи – казал ѝ селянинът, – ако ми дадеш телето, аз ще те науча как да извадиш главата му от гърнето.“ Той взел една брадва и внимателно ударил гърнето, което се счупило. Така телето освободило главата си.

Много примери има в човешкия живот, които се нуждаят от правилни преводи. Колкото по-добър е преводът, толкова по-близо е до Истината. Христос направи много неща, които също се нуждаят от преводи; не могат ли да се преведат, те остават необяснени и създават противоречия. Например мнозина се чудят защо след възкресението Си Христос се явил на учениците Си, които били наредени около буен огън, в който сложил една риба, опекъл я и им дал да ядат. Необяснимо е също защо Христос в Кана Галилейска превърнал водата във вино. И до днес още тълкуват истинско ли е било виното, или вода. Има неща, които е по-добре да останат необяснени: каквито обяснения и да ви се дадат, нищо няма да придобиете.

Следователно вярвайте на нещата без външни обяснения: разбирането и обясненията идват отвътре, а не отвън. Не е достатъчно само да вярвате, но трябва да прилагате това, което знаете – вяра без прилагане нищо не струва; и Любов без прилагане нищо не е. Христос не дойде на Земята да научи хората да вярват в Него – Той искаше да им покаже как да вярват в Бога, да Го обичат и да Му служат. Това значи познаване и разбиране на Христос, Който и днес е жив. Търсете живия Христос, а не само Онзи, Който е живял преди две хиляди години. Казано е, че Бог е Бог

на живите, а не на мъртвите. Следователно като възлюбите този Бог, вие ще познаете Христос, Който е проповядвал за Него. Тогава ще разберете стиха, в който е казано: „Ще ви изпратя друг утешител, Духът на Истината, да ви научи какво да правите“.

Сегашните хора страдат повече, отколкото трябва. Защо? Защото не знаят какво да правят. Те живеят във вечен спор защо еди-кой си обича едного повече от друго. Децата са недоволни от родителите си, че обичат едно от тях повече от другите. Вината на родителите не е в това, че обичат едно от децата си повече от другите, но в това, че не могат да скрият любовта си. Слоният, който стои по-ниско от човека, умее да скрива любовта си, а човек не може. Когато се обичат, слоновете се крият в горите, никой да не ги вижда. И хората ще се научат да изявяват правилно любовта си. Кое дете обичат родителите повече? Доброто и разумното. Защо? Защото е богато, може да даде нещо. Какво могат да дадат бедният, болният и глупавият? Като се приближиш при някой болен, той гледа само да вземе нещо. Като видиш това, ти търсиш случай да се освободиш от него.

Сега не се спирайте върху странични и временни неща, които отклоняват вниманието, без да допринасят нещо съществено. Сиромашията и богатството са временни положения, от които можете да се учите; и болестите са преходни състояния. Човек трябва да бъде здрав, силен, вътрешно богат и красив – външното богатство и външната красота са за изкушение. Като знаете това, стремете се към вътрешна красота и вътрешно богатство, които се придобиват само от чистите мисли, чувства и постъпки. Красиво е лицето на човека, който има светли мисли, възвишени чувства и благородни постъпки. Щом добрият живот прави човека красив, лошият живот пък става причина той да изгуби красотата, здравето и силата си. Лошият живот се отразява не само върху самия човек, но и върху ближните му. Например забелязано е, че ако синът или дъщерята не живеят добре, техният живот се отразява и на родителите им. Много майки и бащи са пострадали от

лошият живот на децата си. Като не могат да им помогнат, да не се бъркат в живота им, за да не пострадат. Оставете всеки сам да носи товара си, както и последствията на своя живот. Друго нещо е, ако някой иска вашата помощ, търси вашия съвет. Но не се притичвайте на помощ, щом той нищо не иска от вас.

Да се върнем към съществената мисъл: любов и служене. Този е пътът, по който човек може да се освободи от противоречията и неразбирането в живота. Любовта към Бога разрешава всички мъчнотии. Щом обикнеш Бога, в душата ти ще настане мир, а в сърцето ти – пълнота. Ще ходиш ли при това положение пред вратата на този и на онзи, за да искаш тяхната любов? Като служиш на Бога, ще ходиш ли от къща в къща да искаш вода за пиене и за поливане на своята градина? Служенето на Бога подразбира прокарване в къщата ти на канализация, през която ще тече изобилино прясна и чиста вода. Имаш ли канализация, ти можеш да си наливаш вода, колкото искаш. Любовта и служенето носят изобилие в живота. Който носи Любовта в себе си, той е богат – където мине, всички му отварят път, канят го, радват му се. Той носи щастие и за себе си, и за окръжаващите; не само хората се ползват от неговата любов, но и животните, и растенията.

И тъй, за да имате успех в живота си, откажете се от миналото и разчитайте на настоящето: щастието ви се крие в настоящето. Не се спирайте върху любовта си в миналото – важна е настоящата ви любов. Какви добрини сте правили в миналото, не е важно – важно е какво днес правите. Миналото е било важно като условие за настоящето, настоящето пък е условие за бъдещето. Стремете се тогава към настоящето, което проправя пътя към бъдещето. Помнете: използвайте доброто във всеки даден момент и бъдете доволни от положението си. Ако днес сте доволни, и утрешният ден ще бъде за вас добър. Не се сравнявайте с другите хора, че те имали по-голяма любов от вас или че били по-добри и богати, по-здрави и т.н. Всяко нещо, което в даден момент имате, е добро: и болни да сте, пак е за добро.

Като разсъждавате по този начин, вие идвате до положението на човек, който разбира живота. Щом разберете живота, условията ви непременно ще се подобрят. Вървете по пътя, който Бог ви е начертал, и бъдете доволни от него. „Какво ще стане с нас?“ Който е бил сиромаш, ще забогатее; който е бил богат, ще осиромашее. Който е бил учен, ще изгуби знанието си; който е бил невежа, ще придобие знание. „Не искам да стана сиромаш.“ „Не разбирам закона.“ Какво прави туристът, като пътува по планините? Той тръгва с тежка раница, като богат човек, и се връща с празна, лека – като сиромаш. Той трябва да се радва на празната си раница: това показва, че е бил здрав, могъл е да изяде всичко, което е носил на гърба си. Следователно радвайте се, когато товарът ви олеква, когато умът и сърцето ви се изпразват от старото съдържание, за да се влее в тях ново и прясно съдържание. Яжте, каквото носите в раниците си, давайте от него и на другите и не се страхувайте от глад и сиромашия. Като раздадете всичко, разчитайте на вашия Велик Баща, на Неговата Любов и справедливост, на Неговата благодат и милосърдие. Дръжте в ума и в сърцето си образа на Бога, на ангелите и на възвишените същества, които ще ви упътват и направляват. Проникнете се от желанието да любите и да служите в името на Великата Любов, Правда и Добродетел.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

21 юли 1935 г., София, Изгрев

ПОЛОЖИТЕЛНИ КАЧЕСТВА

Размишление

6. глава от Йеремиа

В тази глава пророкът се оплаква от бедствията, които сполетяват хората по това време, в което е живял. Между миналото и сегашното има известно съвпадение: и тогава хората са се оплаквали от страданията, и сега се оплакват. Между причините за тогавашните страдания и сегашните пак има нещо общо. Разликата между миналото и настоящето се заключава само в това, че днес злото е по-ограничено, отколкото във времето на пророка. Днес повечето хора са вярващи, минават за християни, за добри хора, всеки мисли, че по-добър от него няма, обаче ако се опитате да предизвикате съвременния човек с нещо, ще видите, че неговата доброта е външна, не е обхванала напълно сърцето му.

Големи са страданията на хората, но въпреки това всички очакват светли дни. Религиозните се надяват, че религията ще оправи света; учените пък вярват и очакват на науката да оправи света. Христос дойде на Земята, но светът не се оправи. Къде е днес Римската империя, къде е еврейският народ? Христос дойде между евреите, които Го очакваха, но не Го познаха и казаха, че не признават никакво учение, освен Моисеевото. Те признаваха учението на Моисей, но и него не приложиха. Хората имат много учения, много научни теории, но приложение нямат. Като видят, че не могат да оправят живота си, най-последно казват, че Бог ще оправи света. Кой свят трябва да се оправи? Човешкият. Обаче изправянето на човешкия свят е предоставено на хората. Божественият свят, създаден от Бога, е изправен, няма какво да се изправя. Щом е така, хората трябва сами да изправят своя свят, да не очакват на други. Светът няма да се оправи, докато хората не осъзна-

ят своите задължения и отговорности както към себе си, така и към Цялото.

Един човек употребявал десетки години наред спиртни питиета, поради което станал голям неврастеник. В последните години на живота му ръцете му започнали да треперят толкова много, че не могъл да държи чашата, без да се разлива виното. Той не се стреснал от това, че ръцете му треперят, но се безпокоял, че не може повече да пие. Какво да направи, за да не се разлива виното? Той мислел известно време върху това и най-после дошъл до следната идея: с едно синджирче вързал чашата за ръката си и като вдигал чашата до устата си, синджирчето се опъвало и така поддържало чашата, че капка вино не се изливала. Мнозина са дошли до положението на стария пияница и мислят, че животът им е оправен. Те казват: „Слава Богу, че не сме като другите хора“. Вярно е, че всички хора не са в едно и също положение, всички хора не са вързали ръцете си със синджир, за да не разливат чашата, от която пият, но повечето хора живеят в човешкия порядък и са съдружници: каквито загуби и печалби имат, те ги разхвърлят помежду си, поради което нямат никакви дивиденди; печалби нямат, но недоимък – в изобилие. Недоимъкът се изразява в различни болести, страдания, мъчнотии. Те не се питат как да си помогнат, но роптаят защо са ги сполетели нещастията.

Както в миналото, така и днес, светът се намира в безизходно положение. Христос дошъл на Земята да извади човечеството от безизходното положение, в което се намира, и като единствен метод за изправянето му Той препоръчва себеотричането. Който иска да оправи своя свят, първо трябва да се отрече от себе си, после – от богатството си, след това да вземе кръста си и да последва Онзи, Който се пожертва за него. Много кръстове има днес, но те не са вдигнати, както трябва. Те висят по вратовете на хората, а някои са окачени на гърдите им, но въпреки това малцина познават самоотричането. Който носи кръст на гърдите си, минава за герой, но това не е още истинско геройство. Много от сегашните герои приличат на онези работници, които носят мотика на раменете си, но не ра-

ботят. Те казват, че мотиката ще подобри положението на света. Вярно е, че мотиката ще оправи света, но ако се вдига и слага; ако само се говори, без да се вдига и слага на земята, нищо не може да се постигне. Други пък казват, че кръстът ще победи света. И това е вярно, но само онзи кръст побеждава, който се носи с достойнство. Иначе да говорите за кръста, а да се страхувате от страданията, с това нищо не се постига. Колко хора днес носят страданията с радост? Като се намерят пред някакво страдание, те пъшкат, недоволни са от него. Защо? Сами са го създали. Повечето от страданията на хората са резултат на техния изопачен живот, затова са недоволни от тях. Те се намират в положението на вола, който сам си е създал рога, за да се брани. Въпреки рогата му хората са го впрегнали на нивата да оре. Сега той мисли как да махне рогата си, да се освободи от страданията. Ще дойде ден, когато хората ще се освободят от страданията, но докато дойде тази част, те трябва да минат определения път. Като вървят по пътя, все ще вдигат прах, не могат да го избегнат, но за предпочитане е мирно да вървят, отколкото да воюват помежду си. Ако воюват, прахът ще бъде по-голям, а при това ще има счупени ръце, крака и глави. Когато хората се освободят от страданията, след тях ще се освободят и животните.

Като ученици вие не трябва да се интересувате от въпроса кога ще се оправи светът. За всеки човек е важно да живее добре, а кога ще се оправи светът, това не е негова работа. „Страшни времена идват, война ще има.“ Вярно е, че война ще има, че ще убият хиляди и милиони хора, но поне ще бъдат изпитани: няма да остане човек или народ, които да не бъдат изпитани. Така ще се познае какво е християнството на съвременните хора, защото все християни ще се бият. Страшна ще бъде предстоящата война, защото няма да има място, където хората могат да се крият. Чрез тази война ще се опита мисълта на човека – сам да види доколко мисли право. Правата мисъл абсолютно изключва лъжата, не е позволено човек да лъже, но още по-страшно е, ако лъже себе си: по отношение на себе си никаква лъжа не се позволява. Ученикът прочете урока си

само един път и казва, че го е научил. Учителят го вдига на урок и се оказва, че нищо не знае. „Четох урока си.“ Чел си го, но само веднъж, не си го запомнил – не лъжи себе си. Ако паметта на ученика е силна, само с едно прочитане той може да научи урока си наизуст; ако паметта му не е силна, няколко пъти трябва да го прочете. Какво ще бъде положението на сегашните духовни и религиозни, ако им се каже, че само онзи може да влезе в Царството Божие, който знае цялата Библия или само Новия Завет наизуст? Колко души ще влязат в Царството Божие? Има някои, които знаят наизуст всички стихове от Стария и Новия Завет, но те са малко. Не е лесно да знае човек толкова стихове наизуст.

Да се казва на човека да не лъже себе си, това значи да забраните на младата красива мома да се облича хубаво. Днес това е невъзможно: момата иска да се жени, търси си момък, а вие ще ѝ говорите да не се облича хубаво. Като се облича с хубави дрехи, като си слага различни украшения, тя иска да излъже някой момък, да я хареса. Преди да излъже момъка, тя лъже себе си: не може да харесаш човек само за красивите му дрехи и да му останеш верен. Докато не възлюбиш душата на човека, не можеш да говориш за вяност в Любовта. Момата иска да се ожени, да намери някой слуга; и момъкът иска да намери слугиня, да му работи. И двамата са на крив път – те сами себе си лъжат. Никой не може да ти слугува, освен ти сам; никой не може да ти бъде господар, освен ти сам. Най-добрият слуга на човека е самият той и най-добрият му господар е пак той. Докато човек не бъде най-добър слуга и най-добър господар на себе си, никога не може да оправи живота си.

Какви са качества на добрия слуга и на добрия господар? Добрият слуга е умен и досетлив, той не чака господарят му да дава разпорежданията си и тогава да работи; преди още господарят му да каже какво трябва да се направи, слугата е свършил работата си. И добрият господар не очаква на слугата си – когато трябва да свърши някаква работа, той сам се заема за нея. Ако трябва да разправя на слугата си как да я свърши, той ще изгуби повече време, отколкото сам да си я направи. Той цени времето си. На-

истина, понякога една минута има голямо значение в живота на човека. Представете си, че вие трябва да се явите в определен час при отваряне на завещанието, оставено от дядо ви, а закъснеете една минута. Не е голямо закъснението, но не сте присъствали при отваряне на завещанието и разпределяне на наследството. Една минута закъснение ви лишава от една хубава мисъл или от едно хубаво чувство: мисълта е хвъркнала вече в пространството, не можеш да я стигнеш. Има неща, които, веднъж пропуснати, втори път не се връщат. Това не е за обезсърчаване, но трябва да бъдете будни, да не пропускайте нещата. Това, което сте пропуснали, пропуснато е вече – гледайте да не пропуснете новото, което идва сега.

Добрите условия, които хората са пропуснали да използват, представляват тяхната карма. Искат или не искат, те ще плащат за всичко, което са пропуснали в миналото си. Никой не може да плати дълговете им, освен те сами. Христос дойде на Земята да помогне на човечеството да вдигне кармата си. Тя беше толкова тежка, че хората се простряха на земята. Ще кажете, че Христос пое кармата на хората. Той не я пое, но им помогна да станат, да стъпят на краката си и да продължат своя път. Като вдигна чувалите на гърба им, Той каза: „Не се претоварвайте, не пълнете чувалите си, за да можете свободно да се движите. По-добре по-малко, отколкото всичко изведнъж – и да изнемогнете“. Следователно изнемогването се дължи на лакомството в човека; на това чувство се дължи многоженството, както и чрезмерното размножаване на хората. „Колко деца трябва да има човек?“ Едно дете – един син. И Бог имаше само един Син, Когото нарече Свой Единороден Син.

Сегашните хора са осиновени от Бога, по наследство само те минават за Негови синове. Те не могат още да се нарекат истински Синове Божии, защото нямат любов към Него, не са готови на всички жертви. Бог изпрати Свой Единороден Син на Земята, за да изпита Любовта Му. За тази цел Той му даде задача да помогне на страдащите и да им покаже пътя към спасението. Христос изпълни Божията воля, пожертва се и доказа Любовта Си към Своя Баща. Можете ли и вие да направите същото? Вие искате

да бъдете Синове Божии с единствената цел да имате по-голям кредит, да ядете и да пиете повече. Това не са Синове Божии! Който иска да бъде Син Божий, трябва да признава закона за единството: една воля, една мисъл, едно чувство. Той трябва да изпълнява само Божията воля, а не своята; трябва да признава една мисъл – Божията. Има ли особено мнение за нещата, той не може да бъде Син Божий. Особеното мнение не разрешава въпросите, то не може да оправи света. Човек трябва да мисли като Бога, ако иска да оправи своя свят – още днес може да го оправи. Ще кажете, че това е работа на Христос. В това отношение всеки може да бъде Христос на своя свят, всеки може да бъде разпнат като Христос и след три дни да възкръсне. Ако не сте готови за това, не можете да оправите света, в който живеете, не можете да оправите и своя малък свят. Който иска да бъде Син Божий, трябва да следва Христос. „Аз съм християнин.“ Ако си наистина такъв, всички въпроси щяха да бъдат разрешени за тебе. Както виждам, вие още не сте разрешили въпросите си, следователно не сте още истински християни: по име можете да се наречете християни, но по дела още сте далече от Христос.

И досега още хората се съмняват, подозират се, гневят се, а при това искат да минат за християни. Докато служи на отрицателните мисли и чувства, човек не може да бъде християнин. Докато преувеличава и намалява нещата, това показва, че няма ясна представа за тях; истинският християнин нито преувеличава, нито намалява нещата. В преувеличаването и в намаляването се крие известна лъжа. Когато искате да усилите нещата, казвате, че даден човек е много добър. Доброто е само добро, нито е по-добро, нито най-добро. Сложите ли доброто в сравнителна или в превъзходна степен, вие влизате в човешкия порядък на нещата: само там има добри, по-добри и най-добри неща. Влезете ли в Божествения порядък, там нещата са абсолютни, завършени процеси. Само по себе си доброто е сила. Който притежава тази сила, той е силен човек. Поставите ли доброто като основа на живота си, никой не може да ви поклати оттам. Доброто е сила Божия, затова е казано: „Побеждавайте злото чрез доброто“. Който

е победил злото в себе си, той е щастлив човек. Страданията се дължат на това именно, че злото още царува в света. В който ден доброто победи злото, страданията ще изчезнат. Когато доброто и злото воюват, човек трябва да стои настрана и оттам да наблюдава, без да взема участие; намеси ли се в борбата им, ще опита ударите на злото. Не е лесно човек сам да се справя със злото, ето защо той не трябва нито сам да се бори със злото, нито да помага на доброто в борбата му със злото.

Основната мисъл на днешната лекция е да се освободите от лъжата: да не лъжете себе си, да не лъжете и другите. Някой иска да бъде свободен, да мисли и да постъпва, както намира за добре, а при това да бъде щастлив. Това е невъзможно! „Вярващ съм.“ И това не може да те спаси. Преди всичко ти сам себе си лъжеш: ти живееш в човешкия порядък, а искаш да бъдеш щастлив; живееш в човешкия порядък, а се самозалъгваш, че живееш в Божествения. Не слагайте фалшива основа на живота си: сложете настрана човешкия порядък, заместете го с Божествения порядък и градете нагоре. Значи основата на вашия живот трябва да бъде Божественият порядък, а за градиво нагоре – човешкият порядък. Само при това положение къщата ви може да устои на бури и ветрове – никакви бури, никакви водни течения не могат да я подронят. Сложите ли човешкия порядък за основа, а Божествения за градиво, къщата ви е поставена на пясък. Следователно докато поставяте Божествените разбирания за основа, а човешките – за градивен материал, вие ще имате добри резултати.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

28 юли 1935 г., София, Изгрев

БОЖЕСТВЕНИЯТ ПЛАН

Размишление

2. глава от Даниил

Тази глава е една от най-важните глави в Стария Завет – по съдържание и по смисъл. Тя обхваща една обширна епоха от времето на вавилонския цар до наши дни. Събитията, които се описват в тази глава, имат отношение към нашето време. Тогава са се явили много тълкуватели, но и днес ги има, и днес има гадатели на сънища, които се отличават едни от други по степента на своите дарби. Всеки няма дарба за тълкуване или за предсказване. Във времето на Даниил³² вавилонският цар сънувал сън, който му избягнал, т.е. изгубил го от паметта си. Той извикал видните тълкуватели в царството си не само да изтълкуват съня му, но и да го възстановят. Днес сънят на царя е възстановен, написан е вече, остава само да се тълкува. След като се явиха всички мъдреци и сънотълкуватели при царя и не можаха да възстановят съня му, дойде най-последно и Даниил и рече: „Царю, главата на образа, който видя, бе от чисто злато, гърдите и мишците му – от сребро, коремът и бедрата му – от мед, коленете му – от желязо, нозете му – една част от желязо, а една – от кал“. Видя после царят, че камък се отсече от планината без ръце и съкруши желязото, медта, калта, среброто и златото.

Днес всички хора искат да знаят какво ще стане със света. Светът представлява образа със златната глава, която царят видя. Но виждате, че един малък камък дойде, разруши целия образ и го хвърли на земята. Значи старата култура с всички свои предания, останали от деди и прадеди, ще се разруши, нищо няма да остане от нея. Малкият камък, отсечен от планината, ще разруши старата култура и на Земята ще остане само онова, което той ще доне-

се. Това е новото, което трябва да приемете. Това, което пророкът описва, се отнася за сегашното време. Дошло е време и сега е, когато златната глава на света, сребърните му гърди, медните му колена и краката му, направени от желязо и кал, ще се разрушат. Сегашната епоха е преходна, тя представлява разрушаване на старата култура, възстановяване на Царството Божие и поставяне на нов ред и порядък в света. Стрданията, които съвременните хора преживяват, показват, че великият майстор гърнчар ги е хванал в ръцете си като пръст и ги мачка: където има мачкане, там има и страдания. „Не може ли без страдания?“ Не може. За да отидете на едно богато угощение, в някой аристократически дом, вие употребявате един-два часа, докато се измиете, облечете, наредите с украшения, а искате събарянето на старото да стане изведнъж, без никакви страдания. Това е невъзможно! Вие искате да дойде Царството Божие на Земята, но вашата къща да не пострада, децата и жена ви – също. Не, хванете ли крадеца, ще го заставите да върне всичко, каквото е взел; хванете ли праведния, и от него ще вземете всичко, което е придобил. Крадеца ще съдят за крадените вещи, а праведния, добрия и честния – за всичко, което е събрал; ще го накарат да отвори хамбара си и да раздава.

Следователно ако питате не може ли без страдания, без мъчности, ще знаете, че това е невъзможно. Невъзможно е да имате пет сетива и да не страдате. Ако сте лишени от сетивата си, вие ще живеете в далечен, непознат за вас свят, поради което няма да страдате. Искате ли такъв живот? Искате ли да живеете в красивия свят, който Бог е създал, и да сте лишени от сетивата си? За предпочитане е да имате сетива и да страдате, отколкото да нямате нито едно сетиво и да не страдате. Стрданията показват, че човек е на прав път; ако няма страдания, той е на крив път – такъв е законът на Земята. Мислите ли, че богатият, който е задоволил всичките си желания и не страда, е на прав път?

Като ученици вие трябва да знаете, че в света съществува план, който постепенно се прилага. Ето защо нещата

не стават според вашите желания и мисли, но по плана, който е определен и начертан. Какви са вашите мисли и желания, това е друг въпрос. Каквито и да са, те не могат да се реализират – друг план се реализира. Ще кажете, че светът не е оправен: това е ваше разбиране, вашият свят не е оправен. Дошло е време обаче Божественият свят да се прояви – той е оправен, трябва само да се приложи. Докато се чувства като уд от Божествения организъм, човек ще съдейства за прилагането на Божествения план в света; няма ли съзнание за това, той ще се отдели от Цялото и ще изсъхне, сам ще подпише смъртната си присъда. И тогава, ако питате защо страда човек, ще знаете, че той се е отделил от Цялото и не изпълнява службата, която му е дадена. За да не страда организъмът, отделните удове трябва да изпълняват службата си. Никакво бързане не се позволява в работата. Който яде бързо, без да дъвче храната си, страда от стомах; който не дъвче добре мислите си, страда от главоболие; който не дъвче добре чувствата си, страда от сърце. Какво трябва да правите, за да не страдате от главоболие, от сърце и от стомах? Ще ядете малко и добре ще дъвчете храната си. И тъй, ако ви поканят на гости и ви дадат повече, отколкото можете да изядете, не яжте; ако ви дадат по-малко, пак не яжте. Ако ви дадат, колкото можете да изядете, но отделите една част настрана, ще ви бият. Каквата храна и да ядете – физическа, умствена или сърдечна, приемайте я със съзнание и с любов, съдвквайте я добре и след това благодарете на Онзи, Който ви я е дал.

Често хората изпадат в положението на сънотълкуватели и когато се намерят в трудно положение, искат Бог да им помогне. Набедили одного, че бил добър гадател, и в скоро време започнали да се стичат около него хора, да им гадае. Дошъл един човек при него и му казал: „Разгадай нещо от моя живот. Ако ми кажеш нещо вярно, ще ти благодаря. Ако нищо не ми кажеш, ще бъдеш осъден“. Гадателят започнал да се моли пред образа на Христос да му се притече на помощ. Както се молил, той видял, че иконата на Христос започнала да се движи. Христос махал с

ръката Си на една и на друга страна. Гадателят използвал това видение и казал на посетителя: „Христос ми откри, че ти си нервен, сприхав, затова често биеш жена си. За да не ти се случи някакво нещастие, трябва да се въздържаеш, да не биеш никого“. От този момент ръката на Христос започнала да открива много неща на гадателя и той се прочул още повече.

Всички хора са дошли на Земята да живеят, да придобият нещо. В това отношение животът е търговско предприятие, всеки се стреми да печели, колкото може повече. На Земята човек може да живее най-много 120 години. Каквото може да направи, трябва да го свърши до това време; след изтичане на определения срок невидимият свят изпраща до човека комисия, която го предупреждава да ликвидира със сметките си, за да заmine свободно на онзи свят. Някога човек заминава без предупреждение: комисията слиза на Земята и го задига. Казват, че един-кой си човек е умрял. Не е умрял той, но е ликвидирал със сметките си, т.е. дал е отчет за работата, която е свършил на Земята. Значи смъртта представлява ликвидиране с живота на Земята и заминаване за духовния свят.

Красив е земният живот, красив е и духовният. Който разбира законите на живота, той е доволен от положението си, той знае, че като живее, ще образува правилни връзки с хората. Това става, когато човек схване момента за образуването на известна връзка. Например видите ли, че някой човек е гладен или жаден, притечете му се веднага на помощ. Не чакайте да му донесат от няколко места хляб и вода, че тогава и вие да му помогнете – при това положение вие сте излишен. Като види, че му носите хляб и вода, той ще ви каже: „Нямам нужда вече“. Значи Любовта е път, по който се образуват правилни връзки между разумните същества, същевременно Любовта е път за образуване на свършени връзки между две разумни души. Искате ли да направите връзка с някой ангел или с Бога, ще вървите по пътя на Любовта – друга връзка освен Любовта не съществува. „Не може ли да правим връзки по пътя на доброто?“ Не може. „По пътя на знанието?“

Не може: единственият закон, чрез който човек може да направи чиста, правилна връзка, е Любовта; Любовта пък води към живота. Следователно чрез Любовта човек влиза в живота. Ако искате Бог да се интересува от вас, направете връзка с Него чрез Любовта. „Защо трябва да се обичаме?“ За да се свържем с живота. Любовта е път за образуване на връзки, а връзките – условия за проява на живота. Ако връзките стават без участието на Любовта, животът не се проявява правилно.

Мнозина се запитват защо животът им е объркан. Отговора на този въпрос ще намерите в далечното минало, даден от Даниил. Сегашният свят се намира в краката на образа, който Навуходеносор³³ сънувал. Камъче пада и разрушава този образ от главата до краката. Следователно камъчето засяга и сегашния свят, който започва да се руши, за да дойде Царството Божие на Земята. Царството Божие идва и се налага на всички хора, както Слънцето се налага със своята светлина и топлина. Дали го желаят хората, или не, то не иска да знае – Слънцето изгрява и обхваща с лъчите си цялата Земя. Спиш ли, или си буден, Слънцето ще дойде – то ще те намери и в леглото, и на нивата. По-добре е да те намери на нивата, отколкото в леглото. Които са на нивата и очакват първите слънчеви лъчи, те имат бъдеще – те са житните зрънца, посети на нивата от трудолюбивия и ранобуден земеделец. Когато Божественото Слънце изгрява, бъдете на нивите си, за да възприемете първите му лъчи.

Един французин прекарал няколко години в колонии, където забогатял. Понеже нямал намерение да се жени, решил да се върне във Франция, а оттам да направи обиколка по света. Той имал двама братовчеди: единият – богат, а другият – сиромаш. Първо посетил богатия си братовчед и му казал: „Мога ли да остана при тебе? Обърках сметките си, нямам нищо в ръцете си.“ „Остани между нас за известно време, ще видим как ще върви“. След един месец братовчедът казал на госта: „Слушай, братко, жена ми и децата имат нужда от бани, от добри условия, нямаме място за тебе. Виж къде може да се настаниш за по-дълго

време, тук не може“. Той отишъл при втория си братовчед и разказал положението си. „Остани между нас и не се безпокой – както минаваме всички, така ще минеш и ти.“ Гостът останал при втория си братовчед и благодарил за приема. Така се минали две години. Един ден той открил истинското си положение, казал на братовчедата си, че не е беден, както се е представил. „Аз съм милионер, но исках да изпитам сърцата ви“ – казал той. Тогава първият братовчед отишъл при богатия гост и му казал: „Ако искаш, можеш да дойдеш при нас...“ „Късно си дошъл“ – отговорил милионерът и затворил вратата.

Всички хора искат да влязат в Царството Божие. На едни от тях ще се каже: „Влезте вътре, вратата е отворена за вас“. На други ще се каже: „Късно сте дошли, вратата е вече затворена“. Сега хората се изпитват, за да се разбере кой закъде е. Всеки ще бъде подложен на приеман изпит, за да мине в по-горно училище на живота. Който издържа изпита, ще мине в по-горна област на живота; който не го издържа, ще остане да повтаря. „Не може ли без изпити?“ Не може, законът на Земята е такъв. Който държи изпита, ще се определи в коя област да влезе и ще се ползва от благоприятните условия на живота. Щете не щете, всички ще бъдете поставени на изпит, за да се реализира великият Божествен план. Бъдете разумни, за да съдействате на този план, за да се ползвате от благата, които той носи в себе си.

Помнете: идва камъчето, което ще разруши вашите идеали, на които главата е от злато, гърдите – от сребро, а краката – от желязо и кал. „Трябва ли да се рушат идеалите ни?“ Трябва. Те са направени от метали, които не издържат на огъня, който идва в света. Каменната и металната статуя ще изгори и ще изчезне. Не съжaliaвайте за нея, тя не представлява живия човек – живият човек ще остане, за да влезе в Царството Божие. Вечните идеали никога не се разрушават. Идва време, когато идеалите на хората ще се изпитат. Трябва да остане само вечното, което устоява на всякакъв огън. Ако разчитате на богатството, на красотата и на силата си като на идеали в живота, и те ще

се разрушат. Старото ще изгори и ще се замести с ново. С други думи казано: човешкото ще се разруши и вместо него ще дойде Божественото, човешкият порядък ще се замести с Божествения. „Как ще стане това?“ Чрез големи страдания. Без страдания може да живее само Цялото, частите обаче ще страдат, ще се мъчат, докато се приготвят за новите условия, за влизането им в Царството Божие.

Христос казва: „Ако не се отречете от себе си, не можете да бъдете Мои ученици“. Самоотричането подразбира връзка с Христос. Който се свърже с Христос, той може да понася скърбите и страданията с радост, той става носител на новите идеи, той е готов вече за Царството Божие, което идва на Земята. Царството Божие е камъчето, което разрушава образа на света. То идва чрез Любовта и Истината, чрез Живота, знанието и свободата. „Който не се отрече от себе си, не може да Ме последва“. Да се самоотрече човек, това значи да даде ход на Божественото в себе си, да го постави над човешкото. Може ли да направи това, човек понася вече страданията с радост и гледа на тях като на неразбрани радости.

Сега и на вас казвам: радвайте се, когато страдате, за да станете граждани на Царството Божие.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

8 септември 1935 г., София, Изгрев

СКЪПОЦЕННОТО КАМЪЧЕ

Размишление

14. и 15. глава от Деянията на апостолите

Има неща в живота, които мъчно могат да се обяснят. Докато не мине през известни опитности, човек мъчно разбира нещата. Как ще обясните на човека какво представляват сладкото и горчивото, ако не ги опита? Как ще си обясните какво представляват радостта и скръбта, ако не сте ги опитали? Следователно без опитности няма знания, няма и светлина. Без светлина нещата са затворени, без светлина няма растене и развитие. Колкото по-голяма е светлината, толкова по-бързо е растенето. Обаче и растенето има предел: колкото и да са благоприятни условията за едно растение, то достига само до известна височина; стигне ли тази височина, по-нагоре не отива. Значи всяко растение, всяко живо същество се развива, докато стигне до известна зона; вън от тази зона няма растене. Като изучавате челото, носа и брадата на човека, виждате, че и те имат предел, до който достигат. Например челото на човека показва докъде най-много може да се развие умът, носът показва степента на развитието на сърцето, а брадата – развитието на волята. Оттук вадим заключението: всяко изопачаване на човешките мисли, чувства и действия нарушава правилността на неговия ум, на неговото сърце и на неговата воля.

Някои се оплакват, че не разбират много неща. Кога не се разбират нещата? Когато липсва вътрешна връзка между тях. Например написваме числата 1, 2, 3. Какво представляват тия числа? Ще кажете, че това са числа от естествения ред. Има една вътрешна връзка между числата, която само кабалистите знаят. Единицата е Бог, двойката е Природата, а тройката – човекът; или единицата е

житното зърно в хамбара, двойката е посаденото зрънце, а тройката – израсналия и вързал житен клас. Единицата представлява още киселина, която разяжда; двойката е основата, върху която се гради, а тройката – солта, с която хората си служат. Много определения съществуват за числата, но какъв смисъл имат те, ако не знаете техния вътрешен смисъл? Казвате, че единицата символизира Бога, житното зрънце в хамбара и киселината, но каква е ролята на тези величини в психическия живот на човека? Значи докато символите на числата не станат ясни, и самите числа не могат да бъдат разбрани.

Съвременните хора разискват върху много въпроси, а най-много върху Любовта, но въпреки това тя остава неразбрана. Какви ли определения не се дават за Любовта! Под понятието *любов* разбираме най-малкия подтик, който дава условия на житното зърно да изяви живота, скрит в него. Най-малкото движение, най-слабата светлина и топлина са все прояви на Любовта; пулсът на човека е също проява на Любовта. От промените, които стават в човека, съдим за степента на неговата любов. Например когато ръцете и краката на човека изстиват, любовта му се намалява; когато топлината се увеличава, и любовта се увеличава. Когато светлината на човешкия ум се увеличава, и знанието му се увеличава; щом се намали светлината, и знанието се намалява. Единствената сила в света, която дава възможност на човека да реализира своите желания, е Любовта. Мислите и желанията не се реализират по механически начин, но само по пътя на Любовта като органически закон. Колкото по-голяма любов има човек, с толкова по-големи възможности ще разполага той. Ако е цигулар виртуоз, ще свири на осем позиции и лесно ще минава от една в друга; ако е певец, ще пее отлично и говорът му ще бъде музикален. Който говори меко, музикално, той всякога е здрав; огрубее ли гласът му, той заболява. Като боледува известно време, човек се тонира и в скоро време оздравява. Видите ли, че някой болен се моли и тихо пее в себе си, ще знаете, че той ще оздравее. Страшно е положението на болния, ако няма разположение да

се моли и да пее – такъв болен непременно ще замине на онзи свят. Разположението на човека към молитвата и пеенето е диагноза, с която можете да определите дали даден човек е здрав, или болен, добър или лош. Когато изгуби това разположение, той огрубява, става лош и в скоро време заболява. Щом се смекчи, той започва да се моли и да пее. Не се минава много време и здравето му се възстановява.

Като се отегчат от живота, хората започват да мислят за другия свят, за Небето. Те мислят, че там ще ги посрещнат като герои, с музика и венци. Ще ги посрещнат като герои, ако са учили и работили. Как ще посрещнат малкото дете в университета? Ще го сложат на един чин и повече няма да му обърнат внимание. Защо? Защото нищо не разбира. Каквото и да му покажат, то ще погледне и ще се дръпне настрана. За да се ползва от думите на професора и от разговорите на студентите, детето трябва да е минало през четири академии: първоначална академия, академия на прогимназията, на гимназията – и най-после ще влезе в академията на университета. И тогава, ако попадне в медицинския факултет например, ще разбира какво преподава професорът. Дали студентът може да издържи на опитите в медицинската лаборатория, това е друг въпрос – важно е, че той разбира какво се преподава.

При изучаване на човешкия мозък учените са забелязали, че различните мозъчни напрежения възбуждат различни центрове. Там, където нахлува повече кръв, мозъкът се повдига и снижава. Оттук те вадят заключение, че някои мозъчни центрове проявяват по-голяма дейност от други. С това се обяснява защо един човек се отличава с едни умствени способности, а друг – с други, понякога противоположни на първия. Колкото повече работи човек в известна област на ума, толкова повече се развива съответният мозъчен център. Има хора, които не работят умствено, поради което и мозъкът им слабо работи. За да ги застави да мислят, Природата им праща страдания. Като се намерят в затруднения, по необходимост те започват да мислят, изпращат кръв към мозъка и той започва усилено да работи.

Много от сегашните хора искат да постигнат нещата изведнъж, без труд и работа. Докато са на Земята, те искат работите им да се нареждат добре, без препятствия; като отидат на Небето, и там искат същото. В това отношение те приличат на деца, които мислят, че от първо отделение могат да влязат направо в университета. Това е невъзможно – трябва да минеш по каналния ред, докато стигнеш до университета. Да мислиш, че с един скок можеш да се намериш в университета, това значи да бъдеш като онзи окултист, който с малко знания се обявил за гадател. Той научил малко от хиромантията, малко от физиогномиката, малко от френологията – и започнал да гадае на хората. Като погледне на ръката, познава само трите основни линии: на сърцето, на ума и на живота. Дойде при него някой прост човек и той започва да му гадае: „Знаеш ли какво богатство носиш в себе си? Ти имаш сърце, я виж каква дълга линия. Ами я погледни линията на ума, гениален човек ще станеш. А линията на живота ти е чудо! Ще живееш най-малко сто години“. И с това гадаенето се свършва. Простият човек седи, гледа го и се чуди откъде знае това, как е възможно да стане гениален, когато едва знае да пише името си.

Казвам: прав е гадателят – важни са трите линии на ръката, без тях животът е безсмислен. Но докато човек развие тези линии, докато им даде права насока, той трябва да работи стотици години върху себе си. Само с тези линии човек не може да влезе в причинния свят – той трябва да мине през физическия, астралния, умствения свят – и след това в причинния. Какво представлява причинният свят? Той е свят, в който действа законът на Любовта, там няма никакви противоречия. Любовта е единственият закон, който определя мислите, чувствата и постъпките на човека. Като влезе в причинния свят, човек разбира какво е всъщност доброто и какво – злото. Само в причинния свят човек вижда, че понятията на хората за добро и за зло се различават коренно от тия, които разумните същества имат. Само така човек може да си обясни противоречията, които възникват на Земята. Виждате някой лош човек, а

при това той е здрав, богат, всичко има на разположение: пари, къщи, имоти. Чудите се коя е причината за това. Противоречието е само на Земята, но не и в причинния свят. Този човек е добър, полезен за Бога, разумният свят използва неговите сили за добро.

Следователно като дойдете до противоречията, ще знаете, че те не са съществени: те минават и заминават, без да оставят следи в човешкия живот. Съществени неща са тези, които съществуват във всички светове. Понеже в причинния свят не съществуват противоречия, затова казваме, че не са съществени. На Земята съществуват противоречия поради неразбиране на нещата; разбере ли човек всичко, противоречията изчезват от неговия живот. Някой прави добро, а после се чуди защо работата не излиза така, както е очаквал. Например осиновявате едно сираче, давате му образование, искате да го направите полезен човек, а в края на краищата се разочаровате от него. Защо се разочаровате? Той се е изучил, излязъл е добър човек, полезен за себе си, но не и за вас. Къде се крие причината на разочарованието? В желанието си да направите едно добро, вие криете користолюбивото чувство, че отглеждайте и учите това дете, за да ви помага на старини. Истинско добро е онова, в което не влиза никакво користолюбие. Направете едно добро с чисто сърце, с пълно безкористие – и вижте след това ще имате ли противоречия. Говорите ли истината на някого, и двамата трябва да я признаят за истина: и който я казва, и на когото се казва. Изобщо само онези неща не произвеждат противоречия, които се приемат еднакво поне от двама души: външно и вътрешно те трябва да бъдат съгласни и в пълно единство. Затова е казано, че свидетелството на двама души е истинно.

И тъй, дойдете ли до понятието добро, всички трябва да го разбирате по един и същи начин; дойдете ли до Бога, пак същото. Не можете да признавате Бога, ако вътре не Го чувствате; не можете да Го отричате, ако вътрешно Го приемете. Някой отрича Бога, а същевременно се сблъсква със себе си. Опитайте се да отречете Бога, за да видите съществува ли Той, или не. Представете си, че ви вкарат

в някой тъмен салон и ви питат съществуват ли стени в този салон. Вие веднага ще отречете съществуването на каквато и да е стена, но достатъчно е да тръгнете в известно направление, за да видите доколко сте прав. В която посока и да тръгнете, веднага ще се блъснете в една от стените; и в четирите посоки да вървите, навсякъде ще се блъскате. Защо се блъскате? Ограничава ви нещо. Ограниченията се дължат на факта, че отричате това, което съществува. Всеки, който се е опитал да отрече Бога, сам се е ограничил – той прави опит да отрече това, което съществува, и се блъска в него.

Един безверник разправя една своя опитност. Понеже не вярвал в Бога, често мислел върху това и съзнателно Го отричал. Щом Го отричал, чувствал в себе си голямо огорчение, мъка, тежест, като че цяла къща се събаря върху него. Кажете ли, че Бог съществува, и Го признае в себе си, изведнъж състоянието му се сменя: пред очите му става светло, тежестта се вдига и той се чувства облекчен; пак отрече Бога, пак настава мрак в съзнанието му. Така той сам се убедил, че Бог съществува.

Помнете: Любовта не се отрича, Истината не се отрича, Мъдростта не се отрича. Опитайте се да намразите човека, който ви обича, за да видите каква мъка и тъмнина ще ви налегне. Опитайте се да намразите онзи, който ви дава светлина и знание, който ви освобождава, за да видите какво ограничение и скръб ще преживеете. Не ограничавайте Божественото в себе си – огорчите ли Го, ще изгубите мира и разположението си. Пазите ли Го свещено в себе си, ще имате мир, радост и веселие. И тъй, не влизайте в стълкновение с Божественото в себе си, не влизайте в стълкновение с ближните си, не влизайте в стълкновение с животните и растенията – с никого и с нищо не влизайте в стълкновение. Четете в своята душа като в Божествена, свещена книга – всичко е написано в нея. Ако не разбирате нищо, не го зачертавайте, не казвайте, че това или онова не е намясто, че е криво написано. Всичко, което Бог е писал, е намясто. Фактът, че като зачитате Божественото, имате мир и разположение, показва, че Божиите

работи са намясто. Докато обичаш и мислиш право, ти си в правия път; щом престанеш да обичаш и не мислиш право, на крив път си. Светлината показва, че човек трябва да излезе вън от стаята си и да върви напред. Щом попадне в гъста материя, в мрак, той трябва да се вгълби в себе си. Докато детето расте и минава от клас в клас, възможностите му се увеличават, мислите и чувствата му се разширяват и повдигат, разбиранията му стават по-дълбоки. Докато имате условия да растете и да се развивате, радвайте се; отнемат ли се условията ви, идват старост, немощ и вие започвате да страдате. Затова Христос казва: „Станете като децата“. Той има предвид вечното растене, вечната младост. Да бъдеш вечно млад, това значи да се ползваш от условията, които са ти дадени.

Хората страдат повече, отколкото трябва, защото имат много желания, искат да ги задоволят изведнъж. Някоя богата мома има дванадесет пръстена и иска да сложи всичките на пръстите си. Тя има десет пръста, а иска да сложи дванадесет пръстена. И това не е лошо, но тя трябва да знае защо носи пръстени и на кои пръсти да ги сложи. Ако сложи пръстен на показалеца си, това значи, че трябва да бъде благородна; ако сложи на средния пръст, трябва да бъде справедлива; на безименния – трябва да се стреми към изкуствата, към науката, към красивото и великото; на малкия пръст – трябва да бъде умна, да се справя лесно с хората, да не изпада в противоречия. Изобщо човек трябва да реализира само онези желания, които може да отхранва и които дават добри плодове. Какво представлява пръстенът? Той свързва човека с някакво обещание. Добре е човек да има поне един златен пръстен със скъпоценен камък и всяка сутрин да го слага на всичките си пръсти и да си казва: „Искам да дам ход на Божественото в себе си, да бъда благороден, справедлив, музикален, със стремеж към красивото, и да се отнасям добре с хората“. След това да скрие пръстена и на другата сутрин да повтори същото. Като повтаря тези мисли, човек се задължава да ги прилага. Животът е също така пръстен със скъпоценни камъни на него. Голяма сила се крие в скъпоценните камъни.

Една царска дъщеря била прочута в цялото царство с лошия си език и с лош характер: каквото и да вижда-ла, с когото и да се срещала, все лошо говорела. Никой нищо не можел да ѝ възрази, понеже била много горда, най-малката забележка от когото и да е била в състояние да предизвика разрыв на сърцето ѝ. Баща ѝ се чудел какво да прави с нея – не знаел как да я изправи. Един ден в двореца дошъл един мъдрец, пожелал да се срещне с царската дъщеря, да си поговорят. Царската дъщеря се явила пред мъдреца горда и величествена и го запитала какво иска. Той ѝ казал: „Искаш ли да станеш учена, красива, умна, цял свят да се възхищава от тебе и да те обича?“ „Искам.“ „Вземи тогава това скъпоценно камъче и го сложи под езика си. Кой каквото ти говори, ти нищо няма да възразяваш; докато камъчето е в устата ти, ще бъдеш като риба, ще мълчиш. В камъчето се крие твоето щастие“. Тя сложила камъчето в устата си и каквото да и говорели, добро или лошо, мълчала. Така тя осъзнала своите грешки и се изправила. След три години мъдрецът взел камъчето от устата на царската дъщеря, която наистина постигнала това, което ѝ било обещано: станала умна, добра, красива, любеща. Цялото царство благодарило на мъдреца за доброто, което им направил.

Желая на всички да имате по едно скъпоценно камъче под езика си, да го държите три години, за да придобиете това, което душата ви желае.

*Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единия, вечния Бог,
извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.*

15 септември 1935 г., София, Изгрев

ПРИЛОЖЕНИЕ

РЕЧНИК НА НЕПОЗНАТИ И ОСТАРЕЛИ ДУМИ

брамин *санскр.* Член на най-висшата, жреческата хиндуистка каста.

гем *тур., диал.* Дълъг ремък на юзда.

дам *ост.* Обор.

дервиш *тур.* Мохамедански калугер.

дървено масло *ост., разг.* Зехтин.

звонкови пари *рус.* Монети.

кемане *тур.* 1. Примитивен лъков инструмент. 2. Гусла, гъдулка.

кокички *ост.* Костилки.

крина *истор.* Дървен цилиндричен съд, използван в миналото като мярка за зърнени храни (около 15 кг).

мандарин *санскр.* Висш сановник в Китай, управител на област.

наполеон *фр.* Златна монета от 20 франка с образа на Наполеон.

непреривен *рус.* Непрекъснат.

нощви *ост.* Дървено корито, в което в миналото са месили хляб.

олабелир (*olabilir*) *тур.* – Мога.

петало *ост.* Подкова.

пертурбация *лат.* Смушение, нарушение в установения ред или ход на нещата.

рожкови *ост.* Плодове, които се раждали в старо време в Средиземноморието и с които се хранели свинете и сиромасите.

сеизмограф *гр.* Уред за записване на силата, посоката и разстоянието на раздвижването на земната кора при земетръс, взрив и др.

слог *ост.* Сричка.

странство *ост.* Чужбина.

тисящи *ст.бълг.* Хиляди.

уд *ост.* Крайник, орган на тяло.

услишание *рус.* Чуване, слушане.

цаняване (за работник) *ост.* Наемане, спазаряване с някого да работи.

юлар *тур.* Въже или ремък, с които се връзва добичето през главата.

perpetuum mobile – вечен двигател

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

¹ **Всеобщата война** – става дума за Първата световна война (1914-1918 г.)

² **Каин, Авел и Сит** са братя, синове на изгонените от Рая Адам и Ева. Каин е първият им син, земеделец, а Авел е овчар. Даровете на Авел към Бога са приети с по-голямо благоразположение, защото неговото сърце било чисто. Това води до поява на завист у брат му, който впоследствие го убива, извършвайки първото братоубийство според Библията. Каин сам погребва брат си Авел и отказва да се изповяда и покае пред Бога (*Битие*, 4. гл.). Той изгубва Божиата милост, но Бог не допуска Каин да бъде убит от човек и с това показва, че Той е сам неговият съдия. Каин се оттегля в земята Нод, на изток от Едем, и става основател на град Енох, наречен на един от синовете му. След това се ражда третият син на Адам и Ева – Сит, който е праведен.

³ **Ной** е старозаветен патриарх, който по време на потопа, описан в Библията, е избран от Бога да спаси човечеството и животинския свят на построения по Божие откровение Ноев ковчег. Според *Битие*, гл. 6.–9., по времето, докато живял Ной, на Земята настъпил тотален разврат. Всъщност единствено Ной и семейството му спазвали първоначалната вяра в Единия Бог и съответното благочестие. След като греховете на хората се разраснали дотолкова, че Йехова решил да унищожи човечеството чрез всемирен потоп, Той избрал Ной и му наредил да построи ковчег (кораб), в който да качи семейството си (жена си, синовете си Сим, Яфет, Хам и снахите си), както и подбрани животински видове, така че да избегнат предстоящия катаклизъм. След потопа Бог сключва с Ной завет, според който човеците трябва да изпълняват Неговата воля, а Йехова от своя страна няма да унищожава живота на Земята. Символ на този

договор е небесната дъга. След потопа Ной започва да обработва земята и изобретява изкуството на приготвяне на вино. Според старозаветното описание Ной умира на 950-годишна възраст. Според старинните тълкувания на библейския текст от тримата синове на Ной произлизат днешните човешки раси. От Сим произлизат семитите (евреи, араби), от Яфет – днешните индоевропейски народи, от Хам – африканските народи.

⁴ **Муди, Дуайт** (1837-1899) – американски проповедник, основател на Църквата на Муди, на Муди Институт и Издателство „Муди“, които съществуват и до днес. Муди успява да трансформира методите за евангелизиране, като спечелва хиляди американци и британци за идеите си и оставя невероятен пример за силен и добродетелен характер.

⁵ **Гладстон, Уилям** (1809-1898) – английски политически и държавен деец, идеолог на Либералната партия, избран четири пъти за министър-председател на Великобритания. След Априлското въстание надига глас срещу жестокото му потушаване и осъжда зверствата на Османската империя.

⁶ **Моисей** е библейски герой, религиозен водач, законодател и пророк в юдаизма, една от най-важните личности в еврейската история, автор на *Петокнижието*, първите пет книги от Библията. Същевременно книгите *Изход*, *Левит* и *Числа* представляват своеобразна биография на Моисей. Той достига високо обществено положение в Египет, но оглавява евреите в усилията им да се освободят от египетското робство. Библията сочи Моисей като основна фигура в така наречения *Изход* – преселението на евреите от Египет в Ханаан, както и в консолидирането на еврейските племена около култа към Йехова. По време на пътуването им на изток Моисей получава Десетте Божии заповеди – основа на еврейското законодателство, както и на редица други правни, религиозни и житейски норми от еврейската традиция, въвежда институцията на Съдии на Израил – по-късно главни водачи на народа му, превръща брат си Аарон и неговите потомци в жреци на Йехова. Въпреки че доживява до 120 години, той умира, преди евреите да достигнат Обетованата земя.

⁷ „Защото блудницата е дълбока яма и чуждата жена – тесен ров.” – Притчи Соломонови 23:27

⁸ „Кога ще се събуди, да ида да го търся пак?” – Притчи Соломонови 23:35

⁹ **Исаак** (*този, който ще се смее*) е библейски патриарх, единственото дете на Авраам и Сара, един от тримата праотци на еврейския народ. Според Библията Авраам е бил на 100 години, когато Исаак се ражда. По-късно, когато Исаак е на 37 години, Бог изпитва вярата на Авраам, като го кара да принесе в жертва единственото си дете на върха на планината Мория. Исаак безпрекословно се подчинява на баща си и двамата се качват на посоченото място. Когато Авраам се приготвя да нанесе решителния удар с ножа, ангел отклонява ръката му. Исаак се жени на 40 години за Ребека, внучката на своя чичо (брат на Авраам). Раждат им се двама сина – Йаков и Исав. Исаак умира на 180-годишна възраст.

¹⁰ **Исав** – библейски герой от книгата *Битие*, гл. 23, 24, 25, 27. Той е син на Исаак и брат на Йаков. Исав бил изкусен ловец и често живеел в полето, а Йаков бил кротък и тих и живеел в шатрата заедно с баща си и майка си. Исаак повече обичал Исав, който му носел от улова си, а Ребека повече обичала Йаков. На Исав, като на по-голям син, принадлежало първородството и благословието на бащата. Веднъж Исав се върнал от полето уморен и гладен. Йаков в това време се хранел. Исав поискал от храната му, но Йаков пожелал в замяна Исав да му отстъпи първородството си, за да получи благословието, и така ревностно да служи на Бога. Гладният Исав се съгласил, като показал своето пренебрежително отношение към Божието благословение. Когато Исаак остарял и ослепял, той поискал да благослови Исав като по-стар син. Но благодарение на хитростта на Ребека той наместо Исав благословил Йаков. Исаак скоро узнал своята грешка, но независимо от това утвърдил своето благословение към Йаков. Заради това Исав възненавидил брат си и даже искал да го убие, така че Йаков трябвало да избяга от семейството си. По съвета на родителите си той се отправил към родината на майка си във Вавилон, при брат ѝ Лаван, за да живее при него, докато не премине гневът на Исав.

¹¹ **Йаков** е третият от библейските патриарси, по-малък брат на Исав. Той е син на Исаак, който е син на Авраам. Йаков е известен и под името Израил, което носи, защото се е борил с Бога и дори успял да изтръгне благословията Му. Тъй като Йаков бил вторият син в семейството на Исаак и очаквал за наследник да бъде предпочетен първородният, по-възрастният му брат Исав, той с измама се сдобил с първородство и така си осигурил наследството, а брат му бил принуден да се превърне в скитник чергар и да се препитава с лов и разбойничество. Но Исав, забогатял междувременно, простил на Йаков и след като се завърнал от Харан, между тях се установили дружески отношения. Животът на Йаков бил вгорчен от загубата на любимия му син Йосиф, за когото смятал, че е разкъсан от дивни зверове, докато всъщност той бил продаден в робство от своите братя. В края на живота си Йаков отново успял да се срещне със сина си, узнавайки при това, че Йосиф е сановник в Египет, и там умира.

¹² **Соломон** е последният от тримата царе на обединеното еврейско царство, което той наследява от баща си Давид. Соломон управлява в средата на 10 в. пр.Хр. При него Древен Израел достига най-голямата си военна сила, като подчинява съседните области от долината на Ефрат до границите на Египет. Той предприема и мащабна строителна програма, увенчана от Соломоновия храм в неговата столица Йерусалим. Държавата, създадена от него, се разпада малко след смъртта му. Голяма част от сведенията за Соломон идват от Библията, като по-късно му е приписвано авторството на няколко от нейните книги (сред тях *Притчи Соломонови*, *Екклесиаст* и *Песен на песните*). В Библията Соломон е възхваляван за своята мъдрост, богатство и могъщество, но в същото време е обвиняван за толерантността към многобройните си жени, които, макар и приели юдаизма, продължават да почитат старите си богове.

¹³ **Йона** (*гълъб*) е пророк от Стария Завет. Живее в Галилея. Той получил от Бога дара на пророчеството. В онова време жителите на Ниневия разгневили Бога със своя незаконен живот и Той заповядал на Йона да отиде в тоя град и да проповядва

покаяние, но Йона се уплашил, защото знаел, че ниневийците са свирепи хора. В страха си Йона забравил, че трябва да изпълнява безпрекословно заповедите на Господа. Силно смутен и развълнуван, той се качил на кораб и тръгнал в друга посока, но Бог скоро го наказал за малодушието и непослушанието. Страшна буря се надигнала в морето, корабът бил в голяма опасност. По заповед на Бога един кит погълнал Йона и той прекарал в утробата му три дни и три нощи. Изхвърленият в морето и погълнат от кита Йона чувствал смъртна печал, но не изгубил присъствие на духа. В него се появила надежда, че Господ ще го спаси от морската дълбочина и той започнал да се моли на Бога, като се каел за греха си. Като минали четиридесет дни и погребелта на Ниневия не последвала, ниневийците видели в това знак за Божията милост и прошка, излезли от града и отишли при пророк Йона. Дали му дарове за Йерусалимския храм като благодарност за спасението си. Съпровождан от признателността на ниневийци, Йона се оттеглил с мир в родната си земя. Автор е на *Книга на пророк Йона*.

¹⁴ **Августин Аврелий**, или **Августин Блажени** (354-430) е една от най-важните личности в развитието на западното християнство. В римокатолицизма той е светец и Отец на Църквата, както и патрон на Августинския монашески орден. Редица философи и теолози реформатори като Мартин Лутер и Жан Калвин са повлияни от учението му. Неговите произведения, особено *Изповеди*, стават класика на християнската теология и в световната литература. За известен период Августин е под влияние на манихейството, после става професор по реторика в императорския двор в Милано и спечелва най-видната академична позиция в латинския свят, но преживява дълбока вътрешна криза и решава да се отдаде изцяло на служение на Бога, става известен проповедник, като повече от 350 негови проповеди са запазени. Августин остава епископ до смъртта си, но продължава монашеския начин на живот. Той е централна фигура както в християнството, така и в западната мисъл, смятат го за първия средновековен учен. Както във философските, така и в теологическите си съчинения е силно повлиян от стоицизма, платонизма и неоплатонизма.

¹⁵ **Толстой, Лев Николаевич** (1828-1910) – руски граф, писател, религиозен реформатор, философ, есеист и публицист – убеден пацифист. Отказва се от частната собственост върху земята и имението си, от авторските си права, и работи земеделски труд. Става вегетарианец и пълен въздържател. Новия си религиозен светоглед претворява в романа *Възкресение*. Признат е за един от най-великите писатели на всички времена. Световноизвестни са неговите романи *Война и мир*, *Ана Каренина* и *Възкресение*. Той реформира теоретично християнството, което проповядва вяра в богочовека Христос, в неговото възкресение и чудеса, а Толстой утвърждава християнската нравственост, изразена в проповедите на човека Христос. Създател е на религиозно-философско учение *толстоизъм* за несъпротивление на злото чрез насилие. На 82 години напуска имението си и планува пътуване за България, за да се срещне с Учителя, но умира на малката жп гара Астапово.

¹⁶ **Йов** (*омразният, гоненият*) е герой от *Книгата на Йов* от Стария Завет. Той е богат, благословен човек, който се страхува от Бог и живее праведно. Но Сатаната оспорва почитеността на Йов и Бог го оставя в неговите ръцете. Тогава за Йов започва трагедия: той загубва децата си, богатството си и здравето си. *Книгата Йов* съдържа най-трудната поезия в Стария Завет и сто думи, които не се срещат никъде другаде, тя е изключително самобитна и обикновено се свързва с премъдростната, т.е. нравствено-поучителната литература.

¹⁷ **Савел**, или **апостол Павел**, е един от най-важните апостоли на християнството, изиграл решаваща роля в неговото разпространение извън еврейската общност. Той е роден в град Тарс в Киликия в еврейско семейство и името, което използва в еврейската общност, е Савел. В същото време той е римски гражданин по рождение и когато пише на гръцки, използва латинското си име Павел. Той първоначално участва в гоненията срещу християните. След чудодейното явяване на Христос при Дамаск той става християнин и един от най-ревностните разпространители на християнската вяра. Проповядва в

Антиохия, Киликия, Кипър, Ефес, Атина, Македония, Коринт и Испания. Около 67 г. Павел е осъден на смърт и е екзекутиран в Рим. Според християнската митология смъртта му е съпроводена от множество чудеса. Новият Завет на Библията съдържа четиринадесет послания, написани от апостол Павел.

¹⁸ **Йоан**, или **Йоан Богослов**, е един от дванадесетте апостоли на Исус Христос и един от най-приближените Му ученици, самият Исус често го вика при различни знаменателни събития. Йоан е ученикът, на когото разпнатият Исус поверява грижите за Своята майка, той е и любимият ученик, който обляга главата си на гърдите на Христос по време на Тайната вечеря. Преданието на християнската църква сочи, че Йоан е доживял до дълбока старост, като се е грижел за Богородица до самото ѝ успение. След евангелските събития той живее основно в Смирна и Ефес, а в края на живота си е заточен на остров Патмос, където пише знаменитото си *Откровение*. В канона на Новия Завет са включени пет книги, чието авторство се приписва на Йоан – *Евангелие от Йоан*, три послания и *Апокалипсис*. *Евангелието на Йоан* се отличава от останалите три канонични евангелия, тъй като се спира не толкова на живота на историческия Исус, колкото на Неговото учение.

¹⁹ **Авраам** е праотец на много племена, в това число на исмаилите, израилтяните и др. Той е потомък на сина на Ной – Сим. Според библейската книга *Битие* Авраам е първият от патриарсите на еврейския народ. Името му на еврейски означава *велик баща*, но впоследствие Бог променил името му на Авраам – *баща на множество*, като знак, че ще стане прародител на евреите. В религиите юдаизъм, християнство и ислям Авраам е ключов персонаж, тъй като играе важна роля в двете свещени книги – Библия и Коран. Юдеи, християни и мюсюлмани го наричат *бащата на народа на Израил*. За юдеите и християните това става чрез сина му Исаак, а за мюсюлманите той е пророк на исляма и е прародител на Мохамед. За да изпита верността му, Бог поискал от Авраам да принесе в жертва своя син Исаак, но в последния момент превърнал момчето в агне. Бог казал на Авраам да напусне родния си дом в Ур и да завладее земята

Ханаан. Там Той сключил завет с него – заради верността си към Йехова Авраам получил обещания, че ханаанската земя ще принадлежи на потомците му.

²⁰ **Съботяни** – така са наричани представителите на Църквата на адвентистите от седмия ден. По същество тя е християнска от протестантски тип. Възникнала е през втората половина на XIX в. в САЩ и признава единствено каноничната стойност на Библията. Привържениците ѝ почитат съботите като ден на Бога, а не неделите. Църквата им е известна у нас като съботянска и е основана през 1891 г.

²¹ **Ормузд** – Ахура Мазда, срещащ се още и като Ормузд, е бог на доброто в зороастризма. Обявен е за изначален бог от Зороастър, основателят на тази религия. Той създава и опазва арта (т.е. истината). Този бог е всевиждащ, но не и всемогъщ. Въпреки това според вярващите той ще изкорени злото. Негов съперник е Ангра Майню, който е „злият дух“, създател на злото. Главният атрибут на Ахура Мазда е светлината. Известен проповедник на култа към Ахура Мазда в Персийската империя е цар Дарий I.

²² **Ариман** – Ангра Майню, срещащ се още и като Ариман, т.е. „всеунищожаваш дух“, е бог – глава на силите на злото, тъмнината и смъртта в персийската митология, основа на зороастризма, изявяващ се като главен противник на Ахура Мазда (Ормузд). Ангра Майню е зъл и гневен дух, дух на отрицанието и бесовете. Чрез него възниква и от него е покровителствано злото, той е носител на мрака, хаоса, страданието и смъртта. Описан е в митологичните текстове като „астрален близък“ на Ахура Мазда. Митологията сочи появата му преди сътворението на света, като пустота го отделя от Ахура Мазда, оставяйки го независим от безкрайно благия Бог. Благодарение на него са породени всички злини, грехове и вредни същества – зимата, магьосничеството, отровните растения, влечугите и насекомите и т.н. С неговите усилия светът е разделен на два лагера – на доброто и на злото. Ариман се противопоставя на всяко добро дело на Ахура Мазда със свое противоположно, отрицателно по характер.

²³ **Пророк Илия** е еврейски пророк от IX век пр.Хр., живял в Древна Юдея. За него е писано в Стария Завет, Новия Завет, Талмуда и Корана. С големи подробности е разказано за него в III и IV книга *Царства* и по-малко във II книга *Паралипоменон* и *Книга на Малахия*. Пророк Илия се появява, за да върне еврейския народ към истинския Бог, защото се е увлякъл по идолопоклонство. Нищо не се знае за произхода му. Името му, което означава *моят Бог е Яхве*, може би му е дадено заради борбата му с култа към езическото финикийско божество Ваал. Характерното за Илия е, че проповядва и изобличава дръзко и безстрашно. Той заповядва безмилостно да се избият всички жреци на вавилонската богиня Езавел. Свети пророк Илия единствен сред хората е взет жив на Небето и не е умирал физически. Той се възнася, като с ученика си Елисей отива до брега на Йордан, а от другата страна на реката стояли още петдесет ученици и ги наблюдавали. Тогава Илия взел кожуха си, сгънал го, ударил с него водата, тя се разделила и двамата преминали по сухо. Изведнъж се появила огнена колесница с огнени коне и отнесла Илия с вихрушка на Небето. Като излитала тя, кожухът му паднал на земята и Елисей го взел. Когато Йоан Кръстител и Исус Христос са проповядвали, някои юдеи са ги мислели за завърналия се Илия. Според тълкуванията на православната църква за пророк Илия се говори в последната книга на Библията – *Откровение на свети Йоан Богослов*, като за единия от двамата пророци, които Бог ще прати преди края на света, за да изобличават антихриста. Пророк Илия е един от най-великите християнски светци.

²⁴ **Св. пророк Елисей** е живял през IX в. пр.Хр. Ученик е на пророк Илия и при възнесението му получил неговия плащ и пророчески дар. Елисей служил повече от шестдесет години. Това е засвидетелствано в III (19. гл.) и IV книга *Царства* (2.-9. и 13. гл.). Елисей притежавал изключителна сила на духа, твърда вяра и прозорливост, на царете говорел безстрашно, изобличавайки безчестието им, към него се обръщали за помощ всякакви хора. Пророкът извършил множество чудеса: разделил водите на р. Йордан и преминал по сухото ѝ дъно, избавил бедна вдовица от гладна смърт, като по чудодееен начин

напълнил съдовете с олио, възкресявал, лекувал от проказа, превърнал солената вода в питейна и др.

²⁵ **Спържен** – става въпрос за **Спърджън, Чарлз** (1834–1892) – английски проповедник, принадлежащ към т.нар. „частни баптисти“, който оказва силно влияние върху християните от различните деноминации. Известен е като „Принцът на проповедниците“. Като автор е много плодовит и едва ли има друг, християнин или не, който да е издаван толкова много. Голяма част от проповедите му са стенографирани и след това са отпечатани. Любимата книга на Спърджън след Библията е „Пътешественикът от този свят до онзи“ на Джон Бъниан, която прочел 96 пъти.

²⁶ **Кришнамурти, Джиду** (1895-1986) – индийски философ, станал популярен още като момче заради идеята на теософите да финансират духовното обучение на няколко момчета, смятани за гениални, едно от които да бъде обявено за Миров Учител (Майтрея). Заради Кришнамурти теософите основават Ордена на Звездата на Изтока, но той по-късно го разпуска и се отказва от вменената му роля на Миров Учител. До края на живота си чете лекции по целия свят, като основа на неговата философия е разбирането му за свободата и за развитието на самосъзнанието.

²⁷ **Методисти** – последователи на Джон Уесли (1703-1791) – виден английски духовен деец и теолог, основател на евангелисткото религиозно течение Методизъм. Това е движение в рамките на Англиканската църква, което поставя в центъра на идеите си духовното възраждане и чистота, методичността в изучаването на Библията, значението на личното приемане на Христос и на покаянието, ролята на човешката свобода и на отговорността пред Бога. Методизмът обръща внимание върху социалната дейност на църквата. Уесли е проповядвал идеите си в крайните квартали на Лондон, сред бедните, под открито небе и близо до вярващите. Под негово ръководство много методисти заемат важни обществени постове. Смята се, че методизмът оказва влияние на обществото и предизвиква много социални реформи.

²⁸ **Давид** (*мил, възлюбен*) е библейски цар на Израил и Юдея, приемник на Саул, баща и предшественик на цар Соломон. На Давид се приписва авторството на повечето от псалмите, включени в Библията, смятан е за пророк от юдаизма. За него се разказва в книгата *I Царства*. По времето, когато действащият цар Саул се компрометирал в очите на своите поданици, израилският съдия Самуил е натоварен да избере нов цар. Чрез пророческо откровение изборът му се спрял на Давид, тогава все още невръстно дете. Той влиза в битка срещу филистимеца Голиат – гигант, потомък на свръхчовеци от по-старо време, смятан за непобедим. Давид – все още невръстен, победил гиганта, като му нанесъл смъртоносен удар с прашка. Давид има славата на прекрасен поет и музикант (свирел на арфа). Като цар успява да укрепи държавата си, дава началото на мащабно строителство – градове, канализация, водопроводи, крепости – особено в столицата си Йерусалим. Давид води успешни войни със съседните си държави. В морално отношение личността му като цар е противоречива – той изпраща своя военачалник Урий на сигурна смърт, за да може да се ожени за неговата съпруга Вирсавия.

²⁹ **Исай**, или **св. пророк Исаия**, произлиза от рода на юдейските царе и пророчества във втората половина на VIII в. пр.Хр. Той живеел свято, спазвал строго Закона Господен и угаждал на Бога, Който му се явил в чудесно видение и му заповядал да възвести Неговата воля на юдейския народ. Исаия сам разказва за това чудесно явление в VI глава на *Книга на пророк Исаия*. Оттогава той, послушен на Божията повеля, встъпил в пророческо служение. Господ му възвестил, че ще накаже юдейския народ заради неговата неблагодарност и безчестие. Господ в безпределното Си милосърдие се бавел с гнева Си и неведнъж избавял Йерусалим от нашествията на враговете. Но чудесните личби не обръщали към Него сърцата на юдеите. Пророкът се стараел да събуди в юдеите вяра и благочестие, като им предсказвал за дохождането на Месията Христос: той говорел за Него по-ясно и по-подробно, отколкото всички други пророци. Вдъхновен от Божия дух, Исаия проследил в пророчествата си целия земен живот на Спасителя.

Той пророкувал в течение на 60 години. Преданието говори, че е умрял в дълбока старост – на 126 години.

³⁰ **Пророк Йеремиа** е живял 600 г. пр.Хр. Наставлявал народа в истинското богопочитание. Предсказал падането на Йерусалим, което е станало в негово време. По време на вавилонския плен оплакал поробената си родина. Йеремиа започнал да укорява народа заради идолопоклонството и да го предупреждава, че Божият гняв ще дойде над него. С тая цел написал книгите *Плач Йеремиев*, *Послание на Йеремиа* и *Книга на пророк Йеремиа*.

³¹ **Диоген от Синопа** (412-323 г. пр.Хр.) – древногръцки философ, последовател на *кинизма* – учение, което проповядва аскетичен начин на живот, отказване от удоволствията, суетата и излишествата. Известен е с честността и свободолюбието си. В основата на философските му възгледи е идеята за завръщането към природната простота. Живеел в бчва край един храм в Атина. Пръв нарекъл себе си *космополит*, защото се чувствал жител не на някой отделен град или етнос, а на целия свят. Когато Александър Македонски се срещнал с него и го запитал с какво може да му помогне, Диоген му казал да се отмести и да не му закрива слънцето.

³² **Даниил** произхожда от царски род и още като юноша е отведен във Вавилон като пленник. Там изучил халдейския език и мъдрост и бил взет на служба в царския двор. Даниил изтълкувал на Навуходоносор неговите забележителни сънища за най-важни свещени събития. Историята на неговия живот и на делата му е описана от самия него в *Книгата на пророк Даниил* в Стария Завет. Навуходоносор, удивен от мъдростта му, му поверил началството над всички вавилонски мъдреци. Но Даниил продължавал да се моли на своя Бог. Велможите донесли за това на царя, като искали да го осъдят. Царят обичал Даниил, но го хвърлил в лъвската яма, входът на която бил запечатан с печат. На разсъмване той видял в ямата Даниил, който му казал, че Бог е изпратил Своя Ангел и е затворил устата на лъвовете. След това царят издал закон всички да благоговейт пред Данииловия Бог. Даниил преживял до дълбока старост и се

удостоил с чудни откровения от Господа. В пророчески видения му били открити съдбините на народите и царствата, времето на идването на Спасителя и съдбата, която ще постигне Йерусалим. Това му било възвестено чрез Архангел Гавриил. Даниил в пророчествата си говори също така за Второто пришествие и за Страшния съд.

³³ **Навуходоносор** (605-562 г. пр.Хр.) – вавилонски цар, основател на Нововавилонското царство. Построил е Висящите градини на Вавилон – едно от чудесата на света. В Библията е представен основно в Книгата на пророк Даниил, където е разкрит като тиранин и като Божи инструмент за наказание на Израил от неговите грехове.

Петър Дънов
Учителя

УЧЕНИЕ И РАБОТА

УТРИННО СЛОВО
1934–1935

Редактор
Спаска Миховска

Художник
Илиана Попова
Компютърен дизайн
Иван Джеджев

Печатни коли 32

Издателство
„БЯЛО БРАТСТВО“
02/ 418 0110
0897 847647

Отпечатано в Университетска печатница

izdatelstvo@bialobratstvo.info
www.bialobratstvo.info
www.beinsadouno.org